

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

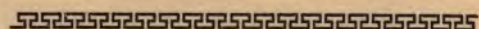
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

IN MEMORY OF

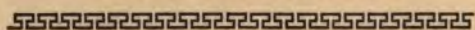
KELLEY REES

οὐπω καταπάνσομεν
Μούσας, αἵ μ' ἐχόρευσαν.

Translated: I shall never abandon the muses who have taken me into their chorus.

EURIPIDES, *HERACLES*,
vv. 685-686

A GIFT OF
FLORENCE HOPPER REES

STANFORD

LIBRARIES

wolle mit

des Familien-Extrakt,
b Folge, à 2 1/2 Gr.

laut Prospektus darüber zuwenden.

Benennung:

Name:

F. B. Johnson

By the way

HERMANN, G

GODOFREDI HERMANNI

O P V S C V L A.

VOLVMEN QVARTVM.

LIPSIAE, APVD ERNESTVM FLEISCHERVVM.

1 8 3 1.

RV

S80.4-

H552

V.4

P R A E F A T I O.

Huic opusculorum meorum volumini, in quo duae sunt dissertatiunculae, quae non erant prius editae, quarum altera septem aperta operta apud Aeschylum continet, altera de mensura utriusque *α*υ est, pauca me propter duas alias scriptiones praefari oportet. Ac primo gratiae agenda sunt Iulio Fr. Wurmio, qui in iis quae nuper in Iahnii Annalibus a. 1830. vol. III. fasc. II. de Archimedis problemate bovino disputavit, viam mihi monstraverit, qua nisi defendi, certe excusari scriptura quae a me mutata erat, atque ita problematis interpretatio illa, quae a scholiasta prodita est, retineri posse videatur. Nam haec duo eum vere monuisse puto, primo, quum omnes problematis partes distincte sint atque enucleate descriptae, id Archimedem vel maxime in altero, quod mihi significare visus erat, numero triquetrum fuisse facturum; deinde verba illa, quibus ego adducebar ut etiam greges taurorum om-

nes in unum coniunctos rationem triquetram habere crederem, aliam explicationem admittere, si, quod dicit scriptor,

*οὔτε προσόντων
ἀλλοχρόων ταύρων, οὔτ' ἐπιλειπομένων,*

sic accipiatur, ut *ἐπιλειπομένων* non ad diversi coloris tauros, i. e. ad albos et nigros, sed ad solos eos greges duos, quos triquetrum efficere dixerat, referatur. Durior quidem haec constructio est, sed tamen et ferri potest, et commendatur tum eo, quod sic non opus est scripturae mutatione, tum interpretatione scholiastae, tum, quod eo modo non desideratur ullius partis accurata descriptio. Illud vero non concedam, consulto obscuritatem quaesivisse Archimedes, ut aenigmata loqui oraculorum more videretur: vellemque vir doctissimus etiam coniecturas omisisset, quas multas in medium attulit, ut alias numerorum rationes efficeret. Nam id non est emendare vitiosa, sed aliud problema proponere. Caeterum multitudine illa tauro-rum ac boum Mollweidius se non offendi dicebat: non enim Archimedes, quod nesciret quam parum tanto numero capiendi sufficeret Sicilia, Solis armentis esse usum, sed ut in noto ex veteribus fabulis exemplo quasi ante oculos poneret lectori, in quo artem suam computandi experiretur. Id illum arbitror iudicasse verissime. Constat enim primum huius fabulae auctorem esse Homerum, qui in duodecimo Odysseae v. 127. haec cecinit:

Θρινακίην δ' ἐς νῆσον ἀφίξει· ἔνθα δὲ πολλαὶ
 βόσκοντ' Ἑλίοιο βόες καὶ ἵφια μῆλα,
 ἑπτὰ βοῶν ἀγέλαι, τόσα δ' οἰῶν πώεα καλὰ,
 πεντήκοντα δ' ἕκαστα· γόνος δ' οὐ γίγνεται αὐτῶν,
 οὐδὲ ποτε φθινύθουσι· θεαὶ δ' ἐπὶ ποιμένες εἰσὶν,
 νύμφαι εὐπλόκαμοι, Φαέθουσά τε Λαμπετὴ τε,
 ᾧς τέκεν Ἑλίου Ὑπερίονι διὰ Νέαιρα·
 τὰς μὲν ἄρα θρέψασα τεκοῦσά τε πότνια μήτηρ
 Θρινακίην ἐς νῆσον ἀπώκισε τηλόθι ναίειν,
 μῆλα φυλασσέμεναι πατρώϊα καὶ ἔλικας βοῦς.

Eius fabulae inventorem CCCL dies noctesque anni
 lunaris hac imagine adumbrasse apertissimum est. Eam
 igitur fabulam ad suos usus accommodavit Archimedes,
 ludificans mathematicos Alexandrinos spe numeri in-
 veniendi, quem facile pasceret Sicilia, inventum autem
 non caperet orbis terrarum. Itaque is numerus vel me-
 thodo illa Pelliana quaerendus erit, vel indagandum, qua
 via Archimedes rationem putaverit.

In Incredibilium libro p. 355. in nona observatione
 quod apud Dionysium in Arte rhetorica p. 235, 11. ar-
 ticulum ad λύπας appositum esse scripsi, etsi quis id
 per errorem dictum esse intelliget, tamen a me ipso cor-
 rigi par est, ne hoc quoque in iniuriis numeretur. Ad-
 didissem autem huic primo libro alterum, si fecisset
 Schaeferus, quod rogaveram, ut patefaceret quas iniu-
 rias sibi illatas conqueritur. Et ferebatur quidem aliquid
 Halam misisse, quod per censorem aliquem primi Incre-
 dibilium libri diurna litteraria in publicam lucem profer-

rent: sed non videtur inventus esse, qui ei causae patronus haberi vellet.

Impressa iam ea dissertatiuncula, quae est de mensura utriusque *ἄν*, litteras a Seidlerio meo accepi, in quibus ille de quibusdam illorum exemplorum, in quibus *ἄν* potentiale dubitationem fecerat, suam mecum communicavit sententiam. Is in quarto, quod Aeschyli in Agamemnone est, ordine verborum mutato legi posse observat,

εἰρόντες οὐκ ἄν αὐθις ἀνθάλοιεν ἄν.

In quinto, Sophoclis in Aiace, ipse quoque in *ἀντατιμάσαιμ' ἄν* incidit, nescius a Bothio hoc esse occupatum. In decimo, eiusdem poetae in Electra, sententiam requirere *καὶ ἄν* existimat. In undecimo, quod est in Aeschyli Septem ad Thebas, ut ego, *ἄν ἀληθεύσαιμ' ἐγὼ* corrigit, aliter tamen de praegressis verbis sentiens.

INDEX OPVSCVLORVM.

---

1. De particula $\alpha\upsilon$ libri IV.

Liber I.

Cap. 1.	de origine particularum $\alpha\upsilon$ et $\kappa\epsilon\upsilon$ . . .	p. 1
2.	de collocatione	6
3.	de significatu	8
4.	de constructione	13
5.	grammaticorum de constructione sententia . . .	14
6.	de $\alpha\upsilon$ et $\kappa\epsilon\upsilon$ cum indicativo summam . . .	16
7.	de $\alpha\upsilon$ et $\kappa\epsilon\upsilon$ cum indicativo praeteritorum in re facta	20
8.	de $\alpha\upsilon$ cum indicativo futuri	28
9.	de $\alpha\upsilon$ cum indicativo praesentis	38
10.	de $\alpha\upsilon$ cum indicativo in re non facta . . .	43
11.	de omissa particula $\alpha\upsilon$ universe	57
12.	de indicativo particula $\alpha\upsilon$ vel $\kappa\epsilon\upsilon$ necessario omissa	58
13.	de indicativo particula $\alpha\upsilon$ rhetorice omissa . .	70
14.	de indicativo particula $\alpha\upsilon$ ironice omissa . .	74

Liber II.

Cap. 1.	de modis verbi obliquis	76
2.	de coniunctivo pro futuro	79
3.	de particula $\alpha\upsilon$ et $\kappa\epsilon\upsilon$ cum coniunctivo apud epicos	81
4.	de coniunctivi usu deliberativo apud recentiores .	87
5.	de $\alpha\upsilon$ cum coniunctivo deliberativo	93
6.	de sententiis conditionalibus et finalibus . . .	94
7.	de usu particulae $\alpha\upsilon$ cum coniunctivo in sen- tentiis conditionalibus, et primum qui- dem de $\epsilon\iota$ et $\eta\upsilon$ cum coniunctivo	95
8.	de $\epsilon\pi\epsilon\iota$, $\epsilon\upsilon\tau\epsilon$, $\kappa\omicron\iota\upsilon$ cum coniunctivo	103
9.	de $\epsilon\omega\varsigma$ aliisque idem significantibus particulis cum coniunctivo	109

VIII

10.	de pronominiſ et adverbiiſ cum coniunctivo	113
11.	de particula <i>ἄν</i> cum coniunctivo in ſententiis finalibus	119
12.	de <i>ὅπως</i> et <i>ὅπως μὴ</i> cum futuro vel coniunctivo, item de <i>οὐκ ἔχω ὅπως</i> et ſimilibus	124
13.	de <i>ἵνα</i> et <i>ἵν'</i> <i>ἄν</i> cum coniunctivo	151

Liber III.

Cap. 1.	de vi optativi univerſe	139
2.	de optativo pro indicativo	139
3.	de optativo pro coniunctivo	143
4.	de optativo cum <i>ἄν</i> pro coniunctivo cum <i>ἄν</i>	147
5.	de optativo rectae orationis ſine <i>ἄν</i>	154
6.	de optativo rectae orationis cum <i>ἄν</i>	164
7.	de optativo cum <i>ἄν</i> pro futuro	165
8.	de optativo cum <i>ἄν</i> pro praeterito	167
9.	de optativo cum <i>ἄν</i> in iubendo	170
10.	de optativo cum <i>ἄν</i> in optando	170
11.	de optativo cum <i>ἄν</i> in ſententia conditionali	171
12.	de optativo cum <i>ἄν</i> in ſententia finali	174

Liber IV.

Cap. 1.	de <i>ἄν</i> cum imperativo	176
2.	de <i>ἄν</i> cum infinitivo	179
3.	de <i>ἄν</i> cum participio	182
4.	de <i>ἄν</i> omiſſo verbo	187
5.	de <i>ἄν</i> repetito	188
6.	de omiſſo <i>ἄν</i> propter aliud <i>ἄν</i>	192
7.	de collocatione particulae <i>ἄν</i>	193
2.	Emendationes Coluthi	205
3.	De Archimedis problemate bovino	228
4.	Hermesianactis elegi	239
5.	De Aeschyli Prometheo ſoluto diſſertatio	253
6.	De hyperbole diſſertatio	284
7.	De inſcriptionibus quibuſdam Graecis	303
8.	Septem aperta operta apud Aeschylum	333
9.	Incredibilium liber primus	341
10.	De menſura utriuſque <i>ἄν</i>	373
11.	Carmen gratulatorium ad Chr. Dan. Beckium	389

GODOFREDI HERMANNI

O P V S C V L A.

VOL. IV.

HERM. OP. IV.

A

DE PARTICVLA $\alpha\nu$ LIBRI IV. *)

LIBER PRIMVS.

I.

De origine particularum $\alpha\nu$ et $\kappa\varepsilon\nu$.

De usu particularum $\alpha\nu$ et $\kappa\varepsilon\nu$ etsi a multis est atque doctissimis viris vel separatim vel ubi occasio ferret disputatum, tamen haec tam inexhausta materia est, ut neque illi non aut praetermiserint multa, alia autem minus recte explicuerint, nec, si quis denuo id negotii suscipiat, non idem sibi quoque eventurum videat, praesertim quum difficultas rei immensum quantum augeatur codicum discrepantia et corruptione. Quod si ego E. H. Barkeri, viri mihi amicissimi, rogatu adduci me passus sum, ut de his particulis scriberem, ea id mente feci, ut magis fundamenta iacere doctrinae, qua harum ratio particularum contineretur, quam omnia, quae explananda esse intelligerem, accurate pertractare mihi proponerem. Quamquam enim

---

*) Editi sunt primo in Diarii Classici fascic. LXVIII—LXXII. a. 1826. 1827. deinde in editione Londinensi Thesauri Stephaniani. Opusculis hisce inserere volueram multis in partibus auctos atque ex materia quam satis amplam paratam habeo locupletatos: sed ubi comperi certatim typis repetitum iri illam editionem Thesauri, abieci hoc consilium, ne quis mea opera in ista aemulatione abuteretur.

optandum est, ut quis usum harum particularum secundum tempora et gentes et genera scribendi deinceps ordine persequatur, tamen haec res tam infiniti operis est, ut ego quidem mihi ab ea abstinendum putaverim, satisque duxerim, veteris tantum sermonis et eius qui cultissimus habetur consuetudinem respicere, ex iis autem, quae labascens Graecitas sibi indulsit, non nisi hic illic aliquid delibare.

Est autem de particulis ἄν et κέν dicturo ante omnia unde ortae sint quaerendum. Quarum quum Georgius Dunbar, qui de iis dissertationem edidit, alteram participium esse verbi cuiusdam ἀμί, quod idem sit atque ἑάω, alteram ex imperativo verbi κέω, quasi *pone* dicas, factam putat, adeo hae mirae sunt et incredibiles derivationes, ut eas refutare non videatur operae pretium esse. Non omnium particularum inveniri origo potest, sed multas ex aliis particulis natas esse apparet. Quod factum est non solum pluribus in unam coniungendis, quales sunt γούν et γάρ, vel ἀμφί, i. e. ἀναφι· sed etiam nunc mutilando, ut ex πέρι πέρ factum; nunc correptius pronunciando, ut ex μήν, δή, τοί exstiterunt μέν, δέ, τέ; nunc etiam utraque ratione coniuncta, ut ex νῦν dictum est νύ. Huiusmodi multa exempla etiam in Germanica lingua exstant. Ita *doch* ex *da auch*, *noch* ex *nach auch* exstiterunt. Aliae ex nominibus adiectivis factae sunt, ut ἀλλά; vel ex pronomine, ut ὅτι; vel ex adverbis, ut πού, πώς; aliae ex verbis sunt derivatae, ut ἄρα; quin etiam integra verba aut enunciationes in particulas versae sunt, ut ἀμέλει, et apud nos *zwar*, quod est ex *es ist wahr* contractum. Haec qui consideraverit, non dubitabit, opinor, quin ἄν ex ἄνα, κέν autem ex καί sit ortum.

Et *καί* quidem nemo non videt quam sit etiam significatu cum particula καί cognata. Habet enim καί natura sua vim quamdam dilatandi, ut, de quo dicitur, id de pluribus unum intelligi indicet. Atqui eo illud, de quo dicitur, quodammodo incertum fit, ut quod non necessitate quadam, sed magis pro exemplo, qualia plura sint, commemoretur. Apertum est enim, quam parum intersit, utrum ὅς καὶ θεοῖς ἐπιπείθεται, an ὅς καὶ θεοῖς ἐπιπείθεται.

utrum εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν, an εἰ καὶ θάνατόν γε φύγοιμεν dicas.

Difficilius explicatu est, quomodo ἂν ex ἄνα deductum illam significationem acceperit. Videtur tamen huius quoque rei probabilis ratio afferri posse. Particula ἄνα, quae recisa ultima littera mansit in Germanica lingua, primum ac proprium usum habet in iis, quae in alicuius rei superficie ab imo ad summum eundo conspiciuntur: motus enim significationem ei adhaerere quum ex eo intelligitur, quod non est apta visa quae cum verbo εἶναι componeretur, tum docet usus eius adverbialis, ut ἀλλ' ἄνα ἐξ ἐδράνων. Caeteri significatus ex eo, quem primum posuimus, facile explicari possunt, quales sunt *secundum*, et *per*, et *sursum*, atque inde *retro*, quoniam natura omnia deorsum feruntur. Ex illo autem significato, qui est *secundum*, qui patet latissime, nec tantum ad locum, sed etiam ad alia refertur, ut ἀνὰ κράτος, ἀνὰ μέρος, ἀνὰ λόγον, is usus natus est, quo distributiones certa numerorum proportionem factae indicantur, in quo genere nos similiter particula zu utimur. Eius usus antiquissimum exemplum exstat in Odyss. ε. 208.

τὸν δ' ὅτε πίνουσιν μελιθδέα οἶνον ἐρυθρόν,
ἐν δέπας ἐμπλήσας, ὕδατος ἀνὰ εἴκοσι μέτρα
χεῦε.

In quo exemplo quoniam, ut in plerisque aliis, etiam verbum sibi accusativum postulat, ambiguum videri potest, particula utrum praepositio sit an adverbium. Sed praepositionem esse alia exempla docent, ex quibus satis habeo unum commemorare Polybii II. 24, 13. ἔτι δὲ μὴν καὶ ἐν Σικελίᾳ καὶ Τάραντι στρατόπεδα δύο παρεφῆδρευεν. ὧν ἑκάτερον ἦν ἀνὰ τετρακισχιλίους καὶ διακοσίους πεζούς, ἱππεῖς δὲ διακοσίους. Multo usu tamen factum est, ut particula ista in hoc genere etiam sine casu pro adverbio poneretur. Neque enim perperam dictum putandum est illud in Apocalypsi c. 21, 21. ἀνὰ εἰς ἕκαστος, ut καθ' εἰς, quod notavit Lucianus in Pseudologista c. 9. T. III. p. 577. Nam etiam alii sic loquuti sunt: ut Plutarchus in

Aemilio c. 32. μετὰ δὲ τὰς ὀπλοφόρους ἀμάξας ἄνδρες ἐπορεύοντο τρισχίλιοι, νόμισμα φέροντες ἀργυροῦν ἐν ἀγγείοις ἐπτακοσίοις πεντήκοντα τριταλάντοις, ὧν ἕκαστον ἀνὰ τέσσαρες ἐκόμιζον. Ex hac igitur adverbiali potestate praepositionis ἀνά, significantis *secundum*, ortum videtur ἄν. Nam praepositio priusquam in coniunctionem vertatur, in adverbium abierit necesse est, quia sic demum sine nomine inseri orationi potest. Ita ex περί adverbio, quod est *valde*, facta est coniunctio περί, *quavis*. Igitur quum particulae ἄν ea ubique vis sit, ut ad aliquam conditionem referatur, quae conditio saepe adiungitur, ubi autem non est addita, tamen cogitari debet, patet id ipsum per praepositionem ἀνὰ disertius indicari: ut quum dicimus ἐβουλόμην ἄν, εἰ ἐδυνάμην, quid id aliud est quam ἐβουλόμην ἀνὰ τοῦτο, εἰ ἐδυνάμην? aut quum non diserte adiecta conditione εἰάν λέγῃ, vel ὅταν λέγῃ, vel ὅς ἂν λέγῃ, quid aliud quam εἰ λέγῃ ἀνὰ τοῦτο, λέγειν αὐτόν, et ὅτε λέγῃ ἀνὰ τοῦτο, λέγειν ποτέ, et ὅς λέγῃ ἀνὰ τοῦτο, λέγειν τινά? Ita apparet, particulam ἄν conditione addenda id quod aliter certum definitumque esset, incertum et infinitum reddere. Vt quum ὅς λέγῃ dicimus, est id *is qui dicat*, quod est finitum; ὅς ἂν λέγῃ autem, *quicumque dicat*: quod est infinitum, quoniam ad eam notionem, quae pronomine continetur, conditio accedit veritatem rei e casu fortuito suspendens. Vnde particula ista dicta est a grammaticis σύνδεσμος ἀναιρετικὸς τοῦ γεγονότος.

II.

D e c o l l o c a t i o n e .

Ad collocationem quod attinet, neutra particula in principio orationis poni potest, non praegressa alia voce. Vtrique enim inest quaedam sententiae debilitatio, quum quod aliter de una re certa diceretur, ad aliquam e pluribus incertis rebus transferat: unde ei non potest nisi secundarius aliquis in oratione locus concedi. Itaque has particulas aut post illud verbum, ad quod pertinent, aut post eorum

unum aliquod verborum, quae cum illo verbo unam enunciationem efficiunt, collocari necesse est. Sed differunt ea in re aliquid. *Ἄν* enim quum non sit enclitica, et tamen initio poni nequeat, apertum est poni eam debere post eorum aliquod vocabulorum, ad quorum sententiam constituendam pertinet. *Κέν* autem, quae quod enclitica est, ab incipienda oratione arcetur, etiam ante ea verba, ad quorum sententiam pertinet, poni potest, dummodo aliqua vox in eadem constructione verborum praecesserit. Hinc Homerus Iliad. χ. 20. dixit, *ἦ σ' ἄν τισαίμην*. Altera particula si uti voluisset, dixisset, *ἦ κέ σε τισαίμην*. Et quod idem posuit Iliad. η. 125.

ἦ κε μέγ' οἰμώξειε γέρον ἱππηλάτα Πηλεΐς,

Syagrus apud Herodotum VII. 159. nisi in alium voluisset versum heroicum convertere,

ἦ κε μέγ' οἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων,

prosa oratione dicere debuisset, *ἦ μέγα ἄν οἰμώξειεν*. At *ὄντως ἄν σε τισαίμην* licebat dici. Neque enim *ὄντως* loquentis affectionem animi, ut *ἦ*, sed rei, de qua sermo est, quamdam conditionem indicat. Quae vis quum inest in particulis, quae ea plerumque carent, tum ipsae quoque statim a particula *ἄν* excipi possunt: ut *καί*, ubi cum vi quadam dictum fortius pronuntiatur, *re vera* significans, ut apud Herodotum IV. 118. *καί ἄν ἐδήλου*. Praeterea quaedam inveniuntur locutiones, quae duobus membris in unum contractis etiam particulam *ἄν* a propria eius sede revellunt, ut usitatissima formula *οὐκ οἶδ' ἄν εἰ πείσαιμι*. Sed de his infra suo loco. Caeterae coniunctiones, quae incipere orationem nequeunt, quum statim post primam vocem collocari soleant, naturaque sua ad initium orationis pertineant, iure hoc habent praecipuum, ut et *ἄν* et *κέν*, ut quae ad ipsam sententiam spectent, post eas poni debeant. Tales dico, ut *μέν, δέ, τέ, γάρ, ἄρα, μὲν γάρ, μέντοι*. Sed hae particulae quum longius a principio remotae aliis verbis subiiciuntur, recte praecedit *ἄν* vel *κέν*. Alia ratio est particularum ratiocinativarum, ut *ἄρα, δῆτα, οὖν*, quae nunc

ante nunc post *ἄν* ponuntur, prouti magis ad praegressam vocem, vel ad totam sententiam spectant. Quin illae quoque coniunctiones, quas ante dicebamus, *μέν, δέ, γάρ*, et quae sunt aliae huiusmodi, certa conditione etiam statim post *ἄν* collocantur. Fit hoc, ubi *ἄν* vel *κέν* cum particulis conditionalibus vel pronomibus relativis vel aliis vocibus ita coniunctum est, ut aut coaluerit cum iis in unam dictionem, aut pro una tamen habeatur. Itaque *ἐάν μέν, ἐπεὶ δέ, ὅταν γάρ, ὁπότεν τε* dicitur; et sic etiam *εὐτ' ἄν δέ, ἥνικ' ἄν δέ*, et *ὅς ἄν δέ*, ut apud Herodotum I. 138. VII. 8, 4. *ὅς ἄν μέν νυν* apud eundem III. 72. Sed quum divisim ista dicuntur, ut *εἰ ἄν*, non potest sequi coniunctio, sed media ponitur inter eas, ut *εἰ δ' ἄν, ἐπεὶ δ' ἄν, ὅτε δ' ἄν*. Vnde etiam *εὐτε δ' ἄν* et *ἥνικα δ' ἄν* recte dici apparet. Et *ὅς δ' ἄν* quidem plerumque divisim dicitur, sed fere cum quodam potestatis discrimine. Pertinet huc etiam *τάχιστ' ἄν τε* apud Thucyd. II. 63. *Κέν* vero quum hac forma numquam coalescat cum alia voce, semper coniunctioni postponitur: *εἰ δέ κε μὴ δώωσιν*. Sed Doriensium lingua in *κα* mutatum coalescit: unde praecedit coniunctionem: *αἶκα δ' ἄρνα λάβη τήνος γέρας*. Atque haec quidem de collocatione universe. Nam plura ex hoc genere infra suis locis promenda erunt.

III.

D e s i g n i f i c a t u.

Nunc de significato harum particularum explicemus. Est autem nihil in linguarum ratione difficilius, quam particularum vim ac potestatem perspicere, distincteque declarare. Quae quum plerumque sensu quodam percipiatur, ex obscuris et latentibus notionibus prodeunte, difficillime revocari ad claras et distinctas notiones potest, revocataque saepe evanescit magis, quam comprehenditur ac retinetur, ut quae hoc ipsum, sentiri potius, quam intelligi velit. Accedit quod plerarumque particularum tam varia est ratio, tamque multiplex usus, ut quamvis diligenter explices, tamen aegre invenias, quod ubique aptum

sit atque accommodatum. Eaque difficultas augetur etiam eo, quod, si ab aliarum comparatione linguarum auxilium petas, quod in huiusmodi re optimum esse adminiculum solet, nulla est lingua, cuius particulis ad hunc finem ita uti possis, ut eae non aut maiorem, aut minorem, aut ex parte saltem diversam vim habeant, eoque, dum explicandae rei non sine utilitate adhibentur, tamen simul etiam proclivitatem ad errandum afferant. Ac nescio an haec omnia praecipuo quodam modo quadrent in particulas *αὐ* et *ἐν*, quibus non solum in aliis, quas ego quidem norim, linguis nullae particulae ex omni parte respondent, sed in ipsa Graecorum lingua quaedam particulae adeo sunt similes, ut ne ab his quidem quomodo differant statim appareat. Sed quum omnino non nisi duplex via pateat, quam quis in hoc genere ingredi possit, una, ut diuturna accurataque veterum scriptorum lectione ita persentiscat potestatem et usum harum particularum, quemadmodum solemus in iis linguis, quas quotidiana sermonis consuetudine addiscimus; altera, ut, posteaquam hunc sensum comparasse nobis videamur, ad claras eum distinctasque notiones revocare studeamus, quae quidem via sola relicta est ei, qui docere vult: conabimur hanc, quamvis difficilem provinciam in nos recipere, rogamusque lectores, ut has subtilitatum latebras nobiscum perreptare ne fastidiant.

Sunt in lingua Graeca tres aliae particulae, quae similem ut *αὐ* et *ἐν* vim habent, *ὥς*, *πὺ*, et *ἐ*, sed differunt gradu et modo. De sola enim significatione et potestate nunc, non de constructione, loquor. Commune omnium hoc est, quod sententiam quodammodo debilitant, eique aliquid ambiguitatis addunt. Cuius ambiguitatis primo gradus diversi sunt: alia enim possibile, alia fortuita, alia veri similia, alia probabilia esse dicimus. Atque omnium minime certa sunt, de quibus hoc tantum scimus, posse ea esse, sed nihil habemus, esse unde conciliamus. Proxima his sunt, quae utrum sint, an non sint, fortuitum est, i. e. ex aliqua conditione suspensum, cuius veritas prius cognoscenda sit, quam verumne sit, quod ex ea pendet, sciamus. Sequuntur ea, quae veris similia

sunt: de quibus etsi non constat nobis, tamen esse ea potius, quam non esse credimus. Postrema sunt probabilia: quae sunt ea, quae mirum foret si non essent, quia rationem, quare esse debeant, idoneam videmus. Eadem vero omnia etiam modos quosdam habent, qui sunt duo, positi in eo, quod aut ad ipsam tantum cogitationem loquentis, aut ad rei, de qua sermo est, aliquam conditionem referuntur. Et ille quidem modus, qui ad loquentis cogitationem spectat, complectitur possibilia et veri similia, de quibus quis nihil amplius, quam de alteris se ambigere, de alteris opinari significat. Alter autem modus fortuita et probabilia continet, quibus in ipsis est aliquid, quare sint aut fiant, sed illud in alteris ignotum, notum autem in alteris. Itaque gradu haec ita se excipiunt, ut possibilibus fortuita, fortuitis verisimilia, veri similibus probabilia succedant: modi autem hanc iubent distributionem fieri, ut possibilia et verisimilia fortuitis et probabilibus opponantur, possibilium autem ad verisimilia eadem sit comparatio, quae fortuitorum ad probabilia. Singulis horum sua destinata sunt vocabula: ac possibilibus quidem et verisimilibus adverbia ἴσως et ποῦ; fortuitis autem et probabilibus particulae ἄν sive κέν, et τέ. Considerabimus haec ita, ut in singulis etiam id, quod iis oppositum est, respiciamus: quod eo minus negligi convenit, quo maior est horum discriminum subtilitas.

Ac possibilibus indicandis inservit ἴσως, *forsitan*, Germanice *vielleicht*: quod est coniicientis, sed non scientis. Ei adverbio oppositum est verbum nudum sine particula, quo simpliciter veritas rei indicatur. Verisimilibus autem significandis adhibetur ποῦ, *fortasse*, *wohl*: quod est opinantis, sed non affirmantis. Itaque ei opposita sunt ἤ et δὴ, quibus utitur, qui iam non opinari se, sed credere atque confidere affirmat. Fortuita notantur particulis ἄν vel κέν, quae Latine plerumque non possunt exprimi, sed si quae Latina particula ad propriam earum vim quodammodo accedit, est ea *forte*: Germani aptiorem habemus particulam *etwa*, sed non tamen ubique satis accommodatam. Est autem ἄν et κέν sumentis

aliquid, sed non contententis: qui ubi iam non sumit, sed contendit, contrario utitur vocabulo πάντως. Probabilia denique per particulam τε exprimuntur, quae Germanice plerumque per ja encliticam exprimi potest, Latina in lingua fere vel nimirum non prorsus alienae sunt, sed aliquanto tamen fortiores. Haec autem oratio colligentis est, sed non dicentis necessarium esse: unde qui iam non colligit, sed firmitus rationem concludit, ἀναγκαιώς dicat necesse est.

Illustrabo haec versu Homeri, in quo his particulis omnibus locus est:

σύν τε δὺ' ἐρχομένω, καὶ ἴσως πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν.

i. e. duobus consociatis, forsitan alter altero plus videt: zwei beisammen, sieht vielleicht einer weiter als der andere. Hoc qui dicit, fieri posse indicat, ut alter altero plus videat, sed utrum id fiat an non fiat, nescit. Quod si scit fieri ita, simpliciter id enunciat sine ulla particula, πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν. Sed si dicit,

σύν τε δὺ' ἐρχομένω, καὶ πού πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,

hoc dicit: alter fortasse altero plus videt: zwei beisammen, sieht wohl einer weiter als der andere. Eo autem opinari se indicat, ita fieri, sed non affirmat. Affirmare si vult, adverbio uti debet, quo non videri sibi ita, sed confidere se indicet, ἢ δὴ πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν. Porro si dicit,

σύν τε δὺ' ἐρχομένω, καὶ κεν πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,

id hanc vim habet: alter forte altero plus videt: zwei beisammen, sieht etwa einer weiter als der andere. Quod qui dicit, ex fortuita aliqua conditione pendere significat, ut ita eveniat. Quod si tollit conditionem, πάντως πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν dicat necesse est. Denique quod ipse posuit poeta,

σύν τε δὺ' ἐρχομένω, καὶ τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,

in hanc sententiam dictum est: alter nimirum altero plus

videt: zwei beisammen, sieht ja einer weiter als der andere. Id vero est eius, qui probabile et consentaneum esse dicit, ita fieri, etsi non ait plane necessarium esse. Hoc enim si vult, dicendum est, ἀναγκαίως πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν.

Apparet ex his, ut opinor, et quid differant ipsae particulae inter sese, et quid singulae oppositum cogitari postulent. Quae si paucis comprehendere volumus, haec sunt. Quum ἴσως ad ea, quae possunt fieri; πού ad verisimilia; ἄν et κέν ad ea, quae fortuita sunt, i. e. ex aliqua conditione pendent; τέ denique ad probabilia spectet: dubitantem, si ἴσως adhibeat, ita confirmamus; *non solum potest esse, sed est*; si πού: *non solum verisimile, sed verum est*; si ἄν vel κέν: *non solum conditione aliqua, sed omnino est*; si τέ: *non solum probabile et consentaneum, sed necessarium est.*

Non abs re fuerit, haec etiam alio exemplo confirmare, Odyss. α. 197.

ἀλλ' ἔτι πού ζωὸς κατερύκεται εὐρέϊ πόντῳ.

Non potuit hic τέ, aut quod paullo fortius est, τοὶ poni. Hac enim particula indicaret Minerva, non modo se, sed etiam Telemachum, quem alloquitur, tantum abesse ut mortuum putent Vlysem, ut eum vivere parum dubium, immo probabile esse credant. Contra si ἴσως dixisset, non multum profecto contulisset ad consolandum Telemachum: nam ipse sciebat, quamdiu non constaret de morte Vlyssis, forsitan vivere illum, etiam si parum esset verisimile. Multo minus particula κέν adhiberi potuit. Ita enim significaret Minerva, se id sumere, tamquam quod casu accidere potuerit, vivere Vlysem, si non periisset. Quod Germanice dicas, *er lebt etwa noch*. At haec tam nulla fuisset consolatio, ut etiam minuere debuisset spem, quae Telemacho admodum exigua relicta erat. Ex his patet, necessario utendum fuisse particula πού, quae quia prodit Minervam verisimile putare vivere Vlysem, sola Telemachum ad eandem potest fiduciam erigere.

IV.

D e c o n s t r u c t i o n e .

Construi dicimus verba, quae coniuncta plenam sententiam efficiunt. Nunc particulae *ἄν* et *κέν*, quoniam conditionis significationem continent, verbo quidem carere nusquam possunt: nam sicubi deest verbum, intelligendum est: modos autem formasque verbi admittunt omnes, quia in omnibus accedere potest conditionis notatio. Sed non cum omnibus tamen solae per se construi in eo quidem sermone possunt, qui deposita prisci temporis fluctuatione certas est dicendi leges sequutus. Itaque recte dicas construi *ἄν* cum indicativo, optativo, participio, infinitivo, ut *ἔλεγον ἄν*, *λέγοιμ' ἄν*, *λέγων ἄν*, *λέγειν ἄν*. non autem possis dicere solas per se cum coniunctivo construi: neque enim *λέγῃ ἄν* dici licet: quamquam *ὅς ἄν* iure dicemus cum illo construi verbi modo. Patet autem quid intersit. Nam modus verbi, quocum ipsa per se constructa est particula *ἄν*, aliam eius accessione potestatem accipit. Aliud est enim *ἔλεγον ἄν*, quam *ἔλεγον*. et sic caetera, quae attulimus. In coniunctivi autem potestate nihil mutatur, sive accedat *ἄν*, sive non accedat: mutatur vero potestas illius vocabuli, cui adiunctus est coniunctivus: nam *ἐάν*, *ὅταν*, *ὅς ἄν* aliam vim habent, quam *εἰ*, *ὅτε*, *ὅς*. Itaque non *ἄν* dicendum est cum coniunctivo construi, sed voces illas, quibus adiunctum est *ἄν*. Ex his enim pendet coniunctivus, etiam si careant particula illa. Idque etiam aliis argumentis cognoscitur, et primum quidem eo, quod multa eiusmodi vocabula cum particula illa in unam vocem coaluerunt, ut *ὅταν*, *ὁπόταν*, *ἐάν*, *ἐπεάν*, *ἐπειδάν*, et Dorica *αἶχα*, *ὄκχα*. deinde e collocatione verborum, quae semper particulam illis vocabulis, numquam verbo colligat. Non enim dici potest, *ὅς λέγῃ ἄν*. Sed quod in coniunctivo, idem saepe etiam in aliis verbi modis accidit, ut cum iis non particula *ἄν*, sed alia vox adiunctam habens illam particulam construat. Id monendum iudicavi propterea, quod quum mihi in explicando usu illarum

particularum eam videam rationem tenendam esse, ut, quaecumque earum constructio sit, verbi partes, quod adiunctum habent, deinceps persequar, tamen interdum eam, quae vere constructio est, ab illa, quae videtur esse, sed non est, distinguere oportebit.

V.

*Grammaticorum de constructione
sententia.*

Grammaticorum quae fuerit de constructione particulae *ā* sententia, optime cognosci potest e scriptore de syntaxi in Bekkeri Anecdosis, qui illam doctrinam omnium plenissime exposuit. Eius verba infra suis locis afferentur. Hic satis est paucis, quid illi sentiant, complecti. Ac de quinque qui excepto participio numerantur verborum modis solum imperativum negant istam particulam admittere; cum caeteris autem eam omnibus construi aiunt. Item temporibus adiungi affirmant omnibus, exceptis praesente et perfecto et futuro. Infinitivis addi dicunt omnibus; item participiis.

Haec verane an non satis accurate dicta sint, quaeri potest duobus modis; uno, qui experientiae exemplorumque finibus continetur, qui per se caecus est, praesertim in tanta dissensione codicum; altero, qui in particulae verbiq; modorum ac temporum natura pervestiganda est positus, qui est ad intelligentiam rei quidem aptissimus, sed tamen, nisi usu exemplisque comprobetur, non facit satis. Convenit vero ab hoc facere initium, ut ubi apparuerit quid possit dici, deinde quaeratur, quid dici consueverit. Ac ratiocinetur quis ita fortasse: quoniam infinitivus nudam verbi notionem contineat, consequens esse, ut, si cum infinitivo construaturs particula illa, construi possit etiam cum caeteris verbi formis omnibus; item, si infinitivus omnium temporum adiciatur, ut possit etiam cum temporum omnium indicativis coniungi. At haec non recte conclusa foret ratio. Nam illa infinitivi constructio ubique est orationis obliquae, neque locum habet, nisi ubi in recta ora-

tionem is verbi modus, cuius vicem sustinet infinitivus, adiungi sibi particulam patitur. Hinc patet, prius de his verbi modis, quam de infinitivo videndum esse.

VI.

De ἄν et κέν cum indicativo summam.

Par est autem, ex verbi modis primum commemorari indicativum. De eo, ipsaque particula non satis accurate praeceptum a grammaticis: quorum sententia his comprehensa est verbis scriptoris de syntaxi in Bekkeri Anecd. p. 126. Ἄν· τοῦτον τὸν σύνδεσμον οἱ τεχνικοὶ δυνητικὸν προσαγορεύουσι· σημαίνει γὰρ πρᾶγμα μὴ γενόμενον, δυνάμενον δὲ γενέσθαι, εἰ μὴ τι συμβᾶν ἐκώλυεν, οἶον, εἰ μὴ τὴν Ἑλένην Ἀλέξανδρος ἤρπασεν, οὐκ ἂν Τροία ἀπώλετο. ἡδύνατο, φησί, μὴ ἀπολέσθαι Τροία, εἰ μὴ τῆς ἀπωλείας τὴν αἰτίαν παρέσχε τὴν Ἑλένην ἁρπάξας Ἀλέξανδρος. Et paullo post: ἐξ οὖν ὑπαρχόντων χρόνων, ἐνεστώτος, παρατατικοῦ, παρακειμένου, καὶ ὑπερσυντελικοῦ, ἀορίστου, μέλλοντος, ἐνεστώτι καὶ παρακειμένῳ καὶ μέλλοντι οὐ συντάσσεται, τοῖς μέντοι τρισὶ τοῖς λοιποῖς παρὰ πᾶσι τοῖς σοφοῖς εὐρίσκεται. Explicat haec doctissimus grammaticus, Apollonius lib. III. de syntaxi cap. 6. p. 204. s. ὁ δὲ ἂν σύνδεσμος αὐτὸ μόνον ἐκ τηρήσεως εἴρηται ὡς παρρωχημένοις συντάσσεται, ἐξηρημένου τοῦ παρακειμένου. ἐφ' ἧς συντάξεως εἰ ἔροιτό τις, ἐν τῷ γράψῳ ἂν παρὰ τί τὸ ἀκατάλληλον ἐγένετο, οὐκ ἔστι φάναι ἢ μόνον ἐκ τῆς ἀντιλήψεως. [ὁ ἀκατάλληλός ἐστιν.] (Haec verba aut ut interpretis additamentum delenda sunt, aut mox post ἀνθυπαλλαγὴ inserenda.) οὔτε γὰρ ἀριθμοῦ ἀνθυπαλλαγὴ, οὔτε ἄλλου του, ὃ δύναιται διελέγχει τὸ ῥῆμα μὴ συμπληθνόμενον ἢ συγχρονούμενον ἢ συνδιατιθέμενον. ἦν δὲ τὸ αἷτιον τοῦτο· τὰ γεγονότα τῶν πραγμάτων ὁ σύνδεσμος ἀναιρεῖν θέλει, περιϋστάνων αὐτὰ εἰς τὸ δύνασθαι, ἐνθεν καὶ δυνητικὸς εἴρηται. τὸ μὲν γὰρ ἔγραψα ἢ τὸ ἔγραφον ἢ τὸ ἐγεγράφειν ἢ ἀπὸ μέρους γεγονότα ἐστίν, ἢ καὶ ἔκπαλαι γεγονότα· ἐνθεν

προσέρχεται τοῖς δυναμένοις τὴν ὕλην αὐτοῦ παραδέξασθαι, ἔγραφον ἄν, ἔγραψα ἄν, ἐγεγράφειν ἄν· οὐ μὴν τῷ γράφω ἢ γράψω· οὐ γὰρ παρῳήγεται, ἢν ἐγχωρήσῃ καὶ ἡ ἐκ τοῦ συνδέσμου ἀναίρεσις μὲν τοῦ γεγονότος, ἐπαγγελία δὲ τοῦ ἔσομένου. καὶ ἐντέυθεν δὲ πειθόμεθα ὅτι οὐ παρῳημένου συντέλειαν σημαίνει ὁ παρακείμενος, τὴν γε μὴν ἐνεστῶσαν. ὅθεν οὐδὲν δυνησόμενον γενέσθαι παριδέξατο, καὶ διὰ τοῦτο ἀπροςδεῆς τοῦ ἄν συνδέσμου ἐγγόνει. ἐν τῇ συνδεσμικῇ συντάξει ἐντελέστερον τὰ τοιαῦτα δέδωκται. Aegre quidem caremus illa uberiore expositione, sed tamen vel ex his, quae hic obiter attulit Apollonius, colligi potest, alii quam debebat fundamento disputationem eius superstructam esse. Mirum profecto est, etiam doctissimos eruditissimosque grammaticos saepenumero non modo, quod accidere cuivis potest, in ratione reddenda errare, sed etiam quae usu firmata et comprobata sunt vel ignorare videri, vel diserte ut prava reiicere. Vtrumque factum videmus in hac disputatione. Nam neque caussa, cur praesenti et futuro iungi nequeat ἄν, recte explicata est ab Apollonio, neque ipsum illud verum est, non consociari particulam istam cum his temporibus, quandoquidem futurum saltem, in primis apud Homerum, quem prae caeteris scriptoribus omnibus grammatici illi tractabant, saepissime adsciscit ἄν. Nititur Apollonii sententia eo, quod ἄν tollat veritatem facti, faciatque ut quid non fieri factumve esse, sed posse fieri cogitetur. Nunc ait imperfectum, aoristum, plusquamperfectum, vel quae ex parte facta sint, vel pridem facta designare: idcirco iis convenire ἄν. Quibus hoc videtur dicere, temporibus istis vel penitus vel ex parte tolli factum: quae enim facta sint, iam non fieri; in praesente autem et futuro nihil esse, quod tolli possit: nam quod fiat, non etiam non fieri; quam esse etiam perfecti rationem, quippe quod praesentem a perfecta re statum indicet; quod autem futurum sit, ne eo quidem dum pervenisse, ut fieret. Haec quamvis subtiliter sint disputata, tamen, quoniam fundamentum, quod nituntur, angustioribus est quam oportuerat limitibus cir-

cumscriptum, vera quidem sunt intra hos limites, quod autem extra eos est, intactum relinquunt. Nam particula *ἂν* quum ubique ad conditionem aliquam referatur, quae conditio aut impleta aut non impleta intelligitur, eum tantummodo eius usum, quo ad non impletam conditionem refertur, qui longe est altero crebrior, spectavit Apollonius. Vnde fieri non potuit, quin ita, ut fecit, rationem concluderet. Nam quidquid ad conditionem non impletam refertur ex eaque pendet, praeterito tempore dicendum est, quia illud, non esse impletam conditionem, res est iam praeterita. Itaque non Graeca solum, sed aliae quoque et nescio an omnes linguae in hoc genere verbis praeteriti temporis utuntur, sive de praeterita re, sive de praesente, sive de futura loquendum sit. Vt *facturus essem* qui dicit, iam non factum esse sciat necesse est illud, quod si esset factum, ipse id quod agebat erat facturus. Neglexit vero Apollonius alteram rationem, qua particula *ἂν* ad impletam conditionem refertur. Quae ratio quoniam non levius momentum quam prior illa ad plenam accuratamque rei expositionem habet, nos utramque ita coniungemus, ut ambas ex communi quem habent fonte repetamus.

Quaecumque fieri vel non fieri dicimus, aut simpliciter affirmamus negamusve facta esse, vel fieri, vel fore: cui usui nudus omnium temporum indicativus inservit: aut ita commemoramus, ut effectio eorum restringatur conditione aliqua, quae eam vel ex parte vel totam tollat: quod fit adiectione particulae *ἂν*. Haec enim particula quoniam rei fortuitae notationem continet, facit indicativo addita, ut effectio e fortuita aliqua caussa suspensa esse intelligatur. Significat ergo illa constructio, fieri quid, si fors ferat. Itaque quum *ἔλεγον* sine restrictione dicatur, *ἔλεγον ἂν* refertur ad conditionem aliquam, e cuius eventu pendeat effectio. Nunc conditio illa aut impleta intelligitur, aut non impleta. Si impleta, ut *ἔλεγον ἂν, ὅποτε τις ἐρωτήσῃ*, veritas facti ex parte tollitur, ex parte autem affirmatur. Nam neque quod semel certo tempore factum sit, neque quod semper, enunciatur, sed indicatur quod ut plurimum, prouti fors ferret, fieri consueverit. Ita-

que oppositum cogitatur, οὐ μὴν αἰεί, vel quidquid huiusmodi quoque loco res requirit. Non impleta autem si intelligitur conditio, ut ἔλεγον ἄν, εἰ ἐβουλόμην, veritas facti tota tollitur, affirmaturque tantum, impendisse eius effectiorem. Vnde oppositum cogitatur, ἀλλ' οὐκ ἔλεγον.

Ex his primo colligitur, ἔλεγον ἄν in utroque genere, et in eo quod in re facta, et in eo quod in re non facta versatur, eandem vim habere. Nam quod aliae linguae haec genera discernunt, ut Latina, quae in altero *dicebam fere*, in altero *dicerem* usurpat, nihil id ad Graecos, qui quod commune horum generum est respicientes, in utroque eadem forma dicendi utuntur.

Deinde illud quoque apparet, cur, ubi non impleta conditio intelligitur, necessario praeteritis temporibus utendum sit, praesens autem eique compar perfectum, ac futurum excludantur. Nam neque quid fuisset, neque quid nunc esset, neque quid futurum esset, cogitari potest, nisi iam constet, non esse factum id, unde ista pendebant. Quare quum illud, non esse impletam conditionem, iam sit res praeterita, etiam quae ex illa conditione pendebant, in praeteritis numerantur. Sed ne quis forte conturbetur, quod non impletam conditionem vocamus, quae videatur eodem iure impleta dici posse, quemadmodum *facerem*, nisi *vetitum* esset idem est quod *facerem si esset licitum*: monendum putamus, conditionem posse vel affirmativam vel negativam esse, qualiscumque autem sit, notionem spectandam esse eam, quae ex illa conditione suspensa est: ut *facerem*, vel *non facerem*: nam conditio est caussa, qua quid fiat. Itaque *facerem* sic intelligitur, si caussa esset faciendi: at non est caussa faciendi: quare non facio; *non facerem* autem, si caussa non faciendi esset: at non est caussa non faciendi: non ergo non facio, i. e. facio.

Denique vero etiam de impletae conditionis temporibus iudicari poterit. Ac dicat quis forsitan, quae impleta aliqua conditione fiant, non minus debere praeteriti temporis esse, quia hoc quoque, esse illam conditionem impletam, pro praeterito habendum sit: aliter enim nondum

impletam fore. Esset id omnino ita, si in hoc genere, ut in altero, certum factum respiceretur. Atqui id nec fit, nec fieri potest: alioquin in omni certo facto addendum esset ἂν, quia nihil usquam fit, nisi caussa sit cur fiat. Quamobrem in iis tantum factis illa loquendi ratio usurpatur, quae non unum certum factum, sed plura incerta, ut quidque forte factum, forte etiam non factum est, continent. In his igitur conditio nec temporis certo nec rei adstricta est: nam in solo casu versatur, cuius natura in eo est posita ut caussa facti lateat, factum autem ipsum impletae ignotae conditionis documentum sit, factumque esse, si sit factum, intelligatur. Itaque quod supra posuimus, ἔλεγον ἂν, ὁπότα τις ἐρωτῶη, nihil est aliud, quam, ὁπότα τις ἐρωτῶη ἔλεγον, εἰ ἔλεγον, vel ἔλεγον, ὅσάκις ἔλεγον. Quod si conditio ita est cum ipso facto coniuncta, ut impletam esse non nisi ex facto ipso cognoscatur, consequens est, quocumque in tempore factum illud colloques, etiam conditionem cum eo coniunctam fore. Quare in hoc quidem genere nihil est, quod prohibeat, quin et λέγω ἂν, et λέξω ἂν recte dici existimentur. Vt quod apud Aristophanem est,

καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ἀγοράσαι χιτῶνιον
ἐκέλευσεν ἂν,

quid tandem caussae esse dicamus, cur, si eadem res ut quae nunc fiat, vel olim futura sit, narretur, non possit dici κελεύει ἂν, vel κελεύσει ἂν? Immo vel ex eo id colligas, quod in hoc genere praeteritum tempus non potest, ut in altero, quod est conditionis non impletae, atque in re non facta versatur, ad praesentia et futura adhiberi, sed unice continetur in praeteritis. His nihil aliud nunc quidem efficere volo, quam ut non rationi repugnare ostendam particulae ἂν in impleta conditione consociationem cum praesentis futurique indicativo: ex quo consequitur, ne perfectum quidem excludendum esse. Alia res est, si usum spectamus. Multa enim, quamvis recte dicantur, non sunt tamen usitata: contra sunt etiam, quae usus prava receperit. Et poterit, si quis negat usu comprobari illas

constructions, eo uti argumento, quod Herodotus I. 196. ubi saepius cum praeterito ἄν in re facta coniunxit, omnem illam narrationem non ut caetera, quae de Babyloniorum institutis refert, praesenti tempore complexus sit, sed quasi de industria transtulerit in praeteritum, sic exorsus: νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὥδε κατεστήσονται· ὁ μὲν σοφώτατος ὁδὲ, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέραν, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνστατοῦς πυνθάνομαι χρῆσθαι· κατὰ νόμας ἐκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἐκάστου ἐποιέετο τάδε. Sed de his nunc quidem satis.

VII.

*De ἄν et κέν cum indicativo praeteritorum
in re facta.*

Igitur quum duplex sit usus particularum ἄν et κέν cum indicativo constructarum, alter in re facta propter impletam conditionem, alter in re non facta propter conditionem non impletam: iam de utroque explicabimus, initio facto a priore.

Quod a quibusdam traditum est, particulas ἄν et κέν cum praeteritis in re facta constructas ita usurpari, ut quid non semel, sed iterum iterumque factum indicent, in eo est sane aliquid veri, sed multo tamen latius patet harum usus particularum. Quum enim per eas particulas, ut supra ostendimus conditio aliqua significetur, quam ipsum factum impletam esse monstret: consequens est, huiusmodi locutionem, ἔλεγεν ἄν, ubique ita exprimi posse, dicebat, si dicebat. Nam verbo ἔλεγεν affirmamus dixisse aliquem, particulae autem adiectione indicamus, illud dicere ex aliqua re fortuita pependisse, totumque factum fuisse fortuitum. Illa fortuita autem varia sunt, ut, dicebat, si dicebat hic; si hoc; si huic; si hoc tempore; si hoc loco; si hoc modo.

Ac frequentissimus est huius locutionis usus, quum de pluribus factis aliquod ita commemoratur, ut quodlibet possit intelligi. In quo quod fortuitum est, fere vel in tempore, vel in persona, vel in re quapiam accessoria ver-

satur. Vt in tempore apud Homerum Od. β. 104. (τ. 149· ω. 139.)

*ἐνθα κεν ἡματιή μὲν ὑφαίνεσκεν μέγαν ιστόν,
νύκτας δ' ἀλλύεσκεν.*

Male in his locis postrema Wolfii editio καὶ praebet. Vide Schaeferum in praefat. ad Iuliani orat. in Constant. p. XVIII. de hoc usu particulae ἄν disserentem. De re saepius facta sermonem esse, verbum frequentativum indicat. Sed additum κεν non quotidie telam texuisse Penelopam significat, sed plerumque, ut forte ei libebat. Dubiae auctoritatis hoc est Iliad. ν. 732.

*ἄλλω δ' ἐν στήθεσσι τιθεῖ νόον εὐρύοπα Ζεὺς
ἔσθλόν· τοῦ δέ τε πολλοὶ ἐπαυρίσκοντ' ἄνθρωποι·
καὶ τε πολέας ἐσάωσε, μάλιστα δέ κ' αὐτὸς ἀνέγνω.*

Vetus haec et agnita a grammaticis scriptura est, quorum fuerunt, qui καὶ αὐτὸς pro καὶ αὐτὸς dictum putarent, alii autem κε abundare dixerunt: utrique male. Sed mori poetae convenientius est δέ τε. Non diversum est, quod legitur Od. σ. 260.

*καὶ γὰρ Τρῶας φασὶ μαχητὰς ἔμμεναι ἄνδρας,
ἣ μὲν ἀκοντιστάς, ἣ δὲ ῥυτῆρας οἰστῶν,
ἵππων τ' ὠκυπόδων ἐπιβήτορας, οἳ κε τάχιστα
ἔκριναν μέγα νεῖκος ὁμοῖου πολέμοιο.*

Verba sunt Vlyssis ad Troiam profecturi, qui etsi fortes perhiberi Troianos ait, tamen non videtur bella novisse, quae ab iis feliciter gesta esse diceret, sed hoc tantum vellet, viros fortes facile posse quamvis magnum bellum profligare. Itaque hoc quoque in loco poetam οἳ τε dedisse non dubium esse puto. Apertiora haec sunt Sophoclis in Philocleta v. 289.

*πρὸς δὲ τοῦθ'· ὁ μοι βάλοι
νευροσπαδῆς ἄτρακτος, αὐτὸς ἂν τάλας
εἰλυόμεν δύστηνος ἐξέλκων πόδα
πρὸς τοῦτ' ἂν· εἴ τ' ἔδει τι καὶ ποτὸν λαβεῖν,*

καί που πάγου χυθέντος, οἷα χεῖματι,
 ἐύλον τι θραῦσαι, ταῦτ' ἄν ἐξέρπων τάλας
 ἐμῆχανώμην· εἶτα πῦρ ἄν οὐ παρῇν.

Et Aristophanis Plut. v. 982.

ἀλλ' ἀργυρίου δραχμὰς ἄν ᾗτησ' εἴκοσιν
 εἰς ἱμάτιον· ὅκτω δ' ἄν εἰς ὑποδήματα·
 καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ἀγοράσαι χιτῶνιον
 ἐκέλευσεν ἄν, τῇ μητρὶ θ' ἱματίδιον·
 πυρῶν τ' ἄν ἐδεήθη μεδίμνων τεττάρων.

Alia apud hunc exempla vide ibidem 1011. s. 1142. s. 1179. seqq. Nub. 54. 855. 977. seqq. 1382. seqq. Ran. 914. 920. 924. 927. 946. ubi codd. Rav. et Ven. εἰπ' ἄν; 948. 950. 1022. Eq. 1354. Av. 506. 520. ubi aliter Brunckius; 1288. Pac. 213. 217. 641. 643. Lys. 509. ubi non habet Brunckius; 510. seqq. 517. seqq. Lucian. Necomant. 7. T. I. p. 465. Piscat. 11. 12. T. I. p. 579. Philopseud. 35. T. III. p. 61. seqq. Encom. Demosth. 39. T. III. p. 520. ubi nemo non videat interpungendum esse, μάτην, εἶπεν ἄν, ἐπρεσβεύσαμεν. Herodotus I. 196. ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἄν χρήματά τε καὶ αἰσχίστας παρθένους ἐλάμβανον· ὡς γὰρ δὴ ἐξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἄν τὴν ἀμορφεστάτην ἢ εἰ τις αὐτέων ἐμπηρος ἦε· καὶ ταύτην ἀνεκίρυσσε, ὅστις θέλει ἐλάχιστον χρυσίον λαβών, συνοικεῖν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ προσεκίετο· τὸ δὲ ἄν χρυσίον ἐγένετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. Solum hic ultimum ἄν potest alicui dubitationi obnoxium esse, quum primo adspectu nihil in illa sententia fortuiti insit. Ac vellem liber aliquis αὖ praeberet. Defendi tamen potest ἄν. Nam quum illud certissimum sit, aurum ex pretio pro venustioribus accepto datum esse, apertum est, ἄν non ad verbum ἐγένετο, sed ad nomen χρυσίον esse referendum, idque etiam collocationi particulae convenit: quantum id forte auri erat, e venustiorum pretio erat confectum. Nempe accipere illum ali-

quid auri certum erat; quantum autem acciperet, fortuitum. Eadem ratio in multa alia exempla quadrat, ut in illud, quod ex Sophocle apposui, *εἶτα πῦρ ἂν οὐ παρῆν*, et in Aristophanis quem adscripsi locum. Nam ea saepissime est nominis et verbi coniunctio, ut quod fortuitum in sententia inest, ab nomine demum ad verbum transeat. Demosthenes in Conon. p. 1257, 12. ed. Reisk. *ἦν οὖν δειπνοποιεῖσθαι τοῖς ἄλλοις ὥραν συμβαίνοι, ταύτην ἂν ἤδη ἐπαρῶνουν οὗτοι*. Lucian. Encom. Demosth. 24. T. III. p. 500. de Proteo: *τὸ γενόμενον ὃ φασιν αὐτὸν γενέσθαι, δρασμὸν ἐξευρίσκοντα τῆς ἀνθρωπίνης ὀψεως, ἐπεὶ κατηναλώκει πάσας ιδέας ἂν θηρίων καὶ φυτῶν καὶ στοιχείων, αὐθις αὐτῷ παρὰ μορφῆς ἐπεισάκτου Πρωτέα γενέσθαι*.

Omnino autem nihil illo particulae *ἂν* usu frequentius. Herodotus III. 119. *ἣ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτεῖουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, κλαίεσκε ἂν καὶ ὠδύρετο*. Sic II. 109. III. 51. 148. IV. 200. VII. 211. et cum verbis frequentativis II. 174. IV. 42. 78. 130. Plato Apol. Socr. 7. p. 22. B. *ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἃ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν*. Vide Xenoph. Hist. Gr. VI. 2, 28. 4, 17. Aliquid dubitationis admittit Aristophanis locus in Pace v. 69.

*ἔπειτα λεπτὰ κλιμάκια ποιούμενος
πρὸς ταῦτ' ἀνηριχᾷτ' ἂν εἰς τὸν οὐρανόν,
ἕως ξυνετρίβῃ τῆς κεφαλῆς καταρρέουσιν.*

Nam etsi *ἂν* non solum in Aristophanis libris, sed etiam apud Etym. M. p. 99, 29. et Suidam v. *ἀναρρίχᾶσθαι* invenitur, tamen Etymologicum Gud. p. 52, 54. et Orion p. 621, 38. τὸν omittunt, Suidas autem in v. *ἀναρρίχωντο* et Philemon in Lexico p. 149. atque ex eo Favorinus habent *ἀναρρίχᾷτ' ἂν πρὸς τὸν οὐρανόν*. Quare vel *ἀνηριχᾷτ' ἂνω πρὸς οὐρανόν*, vel, quod malim, *ἀνηριχᾷτ' ἂνω τὸν οὐρανόν* scribendum videtur.

Saepe fortuitum illud, quod per particulas *ἂν* et *κὲν*

significatur, non in tempore, sed in iis, qui fecerunt aliquid, positum est. Legitur hodie Iliad. χ. 369.

*ἄλλοι δὲ περιδραμον νῆες Ἀχαιῶν
οἱ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγῆτὸν
Ἑκτορος.*

At quis vel mediocriter in Homero versatus haec ferat? Nam primo *καί* et languidissime, et contra morem poetae adiectum est. Quod ubi sic poni videtur, ut paullo ante v. 364. et Iliad. α. 249. ibi τὸν καί, τοῦ καί non sunt nomina relativa, sed demonstrativa, neque καί sic adnectendae sententiae causa, sed alio fine adiectum est. Deinde nusquam Homerus εἶδος ἀγῆτὸν dixit, nisi forte quis ita accipiat Od. ξ. 177. quo tamen loco non minus, quam in caeteris, Iliad. ε. 787. φ. 228. ω. 376. h. Apoll. 198. homo potius ipse εἶδος ἀγῆτὸς dicitur. Vera scriptura praefixa est scholio ed. Villois. ubi non, ut Heynius refert, οἱ καί ἐ, sed οἱ καὶ ἐ scriptum est. Hinc locum illum sic esse corrigendum patet:

*οἱ καὶ ἐ θηήσαντο, φυὴν καὶ εἶδος ἀγῆτὸν
Ἑκτορα.*

Particula illa hic ita rem saepius factam significat, ut non tam ad ea, quae deinceps, quam ad id, quod a pluribus simul, aliis atque aliis factum sit, referatur. Eadem ratio est verborum frequentativorum εἵπεσκεν et οὐτήσασκεν illo in loco. Caeterum nemo non videt, particulam καὶ non ad pronomen, sed ad verbum pertinere. Nam si pronomen demonstrativum substituas, recte dices, οὗτοι δὲ ἐ θηήσαντό κα. Simillimus est Platonis locus in Apol. Socr. p. 18. C. ἔπειτα εἰσὶν οὗτοι οἱ κατηγοροὶ πολλοὶ καὶ πολὺν ἤδη χρόνον κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ᾗ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε, παῖδες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός. Demosthenes de corona p. 301, 19. ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς πώποτε τούτων διαπαντός ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς οὐδὲν τῇ πόλει, ἀλλ' ὁ μὲν γράφων οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν, ὁ δὲ πρεσβεύων οὐκ

ἂν ἔγραψεν. Andocides de myster. p. 73. Reisk. ubi Bekkerus p. 146. particulam uncis inclusit: οὐ γὰρ ἔστιν ὅστις πώποτε ὑμῶν παριὼν τὴν οἰκίαν τὴν ἡμετέραν ἀνεμνήσθη ἢ ἰδίᾳ τι ἢ δημοσίᾳ κακὸν παθὼν ὑπ' ἐκείνων, οἱ πλείστας μὲν στρατηγήσαντες στρατηγίας πολλὰ τρόπαια τῶν πολεμίων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑμῖν ἀπέδειξαν, πλείστας δὲ ἄλλας ἀρχὰς ἄρξαντες καὶ χρήματα διαχειρίσαντες τὰ ὑμετέρα οὐδὲν ἂν πώποτε ὠφλον. Id nos diceremus, *die nicht etwa schuldig wurden.*

Rariora sunt exempla, in quibus neque in tempore, neque in personis, sed in ipso facto aliquid fortuiti est. Homerus Od. δ. 546.

ἦ γὰρ μιν ζῶόν γε κινήσσαι, ἦ κεν Ὀρέστης
πτεῖνεν ὑποφθάμενος, σὺ δὲ κεν τάφου ἀντι-
βολήσας.

Nos diceremus, *oder es hat ihn etwa Orestes getödtet.* Nemo reprehenderet, si ibi ἦ καὶ legeretur. Sed agnitionum κέν etiam ab antiquis interpretibus.

Quae hactenus attulimus, ita erant comparata, ut ἂν particula per se sola vel esset constructa cum indicativo praeteriti, vel posset cum eo constructa existimari. Sed est aliud genus loquendi, in quo ea particula non est per se constructa cum verbo, sed pertinet ad vocem conditionis significantem, quales sunt εἰ, ὅς aliaeque. Od. ζ. 282.

βέλτερον, εἴ κ' αὐτὴ περ ἐποικομένη πόσιν εὖρεν
ἄλλοθεν.

melius est, si forte ipsa sibi maritum quaesivit. Nos hic quoque *etwa*. Nam sententia conditionalis, ubi incerti quid est in conditione, facile admittit istam particulam. Itaque videntur id etiam Dorienses esse imitati. Incertus Pythagoreus apud Galium p. 722. αὐτίκα, κατηγορεῖς ἱεροσουλὴν τεύ, αἶκ' ἐγένετο τῶργον, ἀλαθὲς ὁ λόγος. Et αἰ ἂν significante p. 720. ἐπεὶ αἱ τις ἐρωτήσαι τὼς λέγοντας ὡς τὸ αὐτὸ ἔστιν ἄδικον καὶ δίκαιον, αἶκα δὴ τι δίκαιον περὶ τὼς γονέας ἔπραξαν, ὁμολογοῦντι καὶ ἄδικον

ἄρα. Deberet ad hoc genus referri hoc Aristophanis in Lys. 1098.

ὦ Πολυχαρίδα, δεινά γ' αὐ πεπόνθαμες,
αἰκ' εἶδον ἀμέ τῶνδρες ἀναπεφλασμένως.

Et pertinet sane huc, nisi quod de re non facta accipendum est. Nam recte Elmsleius, δεινά τῶν ἐπεπόνθεμες, nisi quod fortasse satius erat δεινά τῶν πεπόνθεμες scribi.

Sed est hoc epicorum atque Doriensium proprium. Atticos vero non reperias in huiusmodi sententiis ἄν indicativo iunxisse. Legitur quidem in quibusdam libris apud Aristophanem Nub. 1152.

ΣΩ. ὥστ' ἀποφύγοις ἄν ἦντιν' ἄν βούλῃ δίκην.

ΣΤ. καὶ μάρτυρες παρήσαν, ὅτ' ἐδανειζόμεν;

ΣΩ. πολλῷ γε μᾶλλον, καὶ παρήσαν χίλιοι.

Sed non dubitandum quin vera sit plerorumque et meliorum librorum scriptura, καὶ παρῶσι, quae tamen est simplicius interpretanda, quam visum est Reisigio p. 104. Nam καὶ παρῶσι dicit Socrates, quia etiam illa, ὥστ' ἀποφύγοις ἄν ἦντιν' ἄν βούλῃ δίκην, de praesente vel futuro dixit. In Lysistr. 1025. qui scribendum censuerunt.

καὶ με μὴ λῦπεις, ἐγὼ σου καὶ τόδε τὸ θηρίον
τοῦπὶ τῷφθαλμῷ λαβοῦς' ἐξεῖλον ἄν, ὃ νῦν ἐνι,

decepti sunt eo, quod aoristus sequitur. Recte vero libri καὶ με μὴ λυπῆς. Non minus temere ἄν, i. e. ἐάν, illatum in Demosth. prooem. p. 1451, 18. ubi non dubium est quin scribi debeat: οὔτ' ἄν εἴ μοι τὰ δέοντα ἐδοκεῖτε προαιρεῖσθαι, παρήλθον, περιέρχον ἡγούμενος τοῖς ἀφ' αὐτῶν ἃ χρὴ ποιοῦσι λέγειν, οὔτ' ἄν εἰ τὸνναντίον.

Alia quaedam huius generis non abhorrent a communi usu. Herodotus III. 150. τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίαν προσεξαιρέετο τὴν ἄν ἐβούλετο ἐκ τῶν ἐαντοῦ οἰκῆτων. Ita aliquot codd. iique recte: nam in aliis per grammaticos deleta videtur particula. Differentia manifesta est: nam τὴν ἐβούλετο esset eam, quam volebat; τὴν ἄν ἐβούλετο est, quam forte volebat, sive mavis, quamcumque volebat. Haec in praesens tempus translata,

alterum sic est dicendum, *προσεξαιρέεται ἢν βούλεται*, alterum *προσεξαιρείται ἢν ἂν βούληται*. Lucianus Dial. mort. IX. 2. T. I. p. 361. *καὶ μακάριος ἦν αὐτῶν, ὄντινα ἂν καὶ μόνον προσέβλεψα*. Idem in Demon. 10. T. II. 379, 18. *πλέον δὲ ἢ ἔλαττον ἔχαιρε συνῶν ἐνίοις αὐτῶν, μόνοις ἐξιστάμενος ὅπόσοι ἂν ἐδόκουν αὐτῷ ὑπὲρ τὴν τῆς θεραπείας ἐλπίδα διαμαρτάνειν*. His quidem in duobus exemplis potuerat etiam optativus, sed omisso ἂν, poni. Sic etiam in hoc Antiphontis loco p. 768, (85. §. 11.) *ἔπειτα τὸν χορὸν συνέλεξα ὡς ἐδυνάμην ἄριστα, οὔτε ζημιώσας οὐδένα, οὔτε ἐνέχυρα βίᾳ φέρων, οὔτ' ἀπεχθανόμενος οὐδενί, ἀλλ' ὥσπερ ἂν ἡδιστα καὶ ἐπιτηδειότατα ἀμφοτέροις ἐγίγνετο, ἐγὼ μὲν ἐκέλευον καὶ ἡγούμην, οἱ δ' ἐκόντες καὶ βουλόμενοι ἔπεμπον*. Pertinet ad hoc constructionis genus etiam Demosthenis locus p. 1106. ult. *οἰδὶ δὲ τῇ παρακλήσει χρησάμενοι περιπατάσματι, διαθήκας ἐμαρτύρησαν, ὡς ἂν μάλισθ' οἱ δικασταὶ ταύτην τὴν διαθήκην ἐπίστευσαν τοῦ πατρὸς εἶναι, ἐγὼ δὲ ἀπεκλείσθην τοῦ λόγου τυχεῖν ὑπὲρ ὧν ἀδικοῦμαι, οὔτοι δέ, φωραθεῖεν τὰ ψευδῇ μεμαρτυρηκότες· καίτοι τό γ' ἐναντίον ᾤοντο τούτου*. Illi vero, *provocationis praetextu usi, de testamento testati sunt eo modo, quo facillime iudices hoc patris testamentum esse credere, ego autem ab oranda caussa mea excludi debebam, ipsi vero — falsa testati esseprehenderentur: atqui contrarium sperabant*. Illa enim οὔτοι δέ, (hic voce paullum subsistit orator) *φωραθεῖεν τὰ ψευδῇ μεμαρτυρηκότες*, ironice dicta esse patet. Apud Herodotum vero quod I. 108. in quibusdam libris scriptum est, *λάβε τὸν ἂν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα*, ita demum a soloecismi reprehensione quis liberet, si contendat veritum esse Astyagen, ne forte Mandane gemellos esset aut tergeminos enixa. At id vix erit cui probetur: recteque codd. plerique omittunt ἂν. Offendat fortasse aliquem ἂν etiam apud Lucianum Halc. 5. T. I. p. 181. *ταῦτα γὰρ τοῖς νέοις ὡς ἂν εἶπον παιδίοις οὐδ' εἰς νοῦν ἐλθεῖν δυνατὰ φαίνεται*. Nam commemoraverat paullo ante τὰ νήπια παντελῶς βρέφη τὰ πεμπταῖα ἐκ γενέτης ἢ δεκα-

ταῖα. Sed non est cur discipliceat ista locutio, cuius hic sensus est, τοῖς οὕτως ἄν ὡς εἶπον νέοις οὖσι παιδίοις.

VIII.

De ἄν cum indicativo futuri.

Pergimus ad ἄν cum futuro coniunctum, qua constructione, quamvis improbata grammaticis, epici veteres uti sunt saepissime, quum quidem aliquid fortuiti inesse rei futurae indicandum putarunt. Sed neque Latinis, neque Germanis particula est, quae in hoc genere ubique Graecae particulae vim exprimat.

Nihilominus percipi eius potestas ubique potest. Vt a difficilioribus incipiam, quod Odyss. γ. 80. legitur,

εἴρεαι ὀππόθεν εἰμέν· ἐγὼ δέ κέ τοι καταλέξω,

id Germanice dicas: *ich will dir es wohl sagen*. Quod quid sit si accuratius quaeras, apparet, sensum esse, *si tibi placet, dicam*. Sic etiam Iliad. ξ. 267.

ἀλλ' ἴθ', ἐγὼ δέ κέ τοι Χαρίτων μίαν ὀπλοτεράων
δώσω ὀπυιεμέναι καὶ σὴν κεκληῖσθαι ἄκοιτιν.

Non est enim haec oratio simpliciter et sine conditione promittentis, sed aliquam adiicientis dubitationem, si scilicet alteri placeat. Cuiusmodi in locis apertum est, non potuisse τέ poni, quod est quodammodo affirmantis id, quod fieri consentaneum est.

Apertior est rei fortuitae significatio in his verbis, Iliad. α. 139.

ὃ δέ κεν κεχολώσεται, ὃν κεν ἴκωμαι.

Alia exempla vide vers. 523. δ. 176. ζ. 260. θ. 404. ι. 61. 386. ubi tamen quibusdam optativus placuit, eumque in postrema editione posuit Wolfius. ξ. 239. ο. 211. ρ. 515. χ. 42. Od. δ. 80. 753. π. 297. ρ. 540. τ. 558. h. Ven. 140. Et ἄν, Iliad. χ. 66.

αὐτὸν δ' ἄν πύματόν με κύνες πρώτῃσι θύρῃσιν
ὠμῇσται ἐρύουσιν.

Vide vers. 49. et β. 488. (Od. δ. 240. λ. 327. 516.) Non minus saepe ὅς cum futuro has particulas adsciscit. Iliad. α. 174.

πάρ' ἔμοιγε καὶ ἄλλοι,
οἳ κέ με τιμήσουσι.

Vide β. 229. ι. 155 297. μ. 226. ρ. 241. Od. ε. 36. κ. 288. 432. π. 438. Et ὅτε atque ὁπότε. Iliad. υ. 335.

ἀλλ' ἀναχωρῆσαι, ὅτε κεν συμβλῆσαι αὐτῷ.

Quod nos dicimus, *wenn etwa*. Od. π. 282.

ὁπότε κεν πολύβουλος ἐνὶ φρεσὶ θήσῃ Ἀθήνη,
νεύσω μὲν τοι ἐγὼ κεφαλῇ.

Quo loco in vertendo omittendum κέν. Sic etiam Iliad. φ. 340.

μὴ δὲ πρὶν ἀπόπαυε τεὸν μένος· ἀλλ' ὁπότε ἂν δῇ
φθέγξομ' ἐγὼ ἰάχουσα, τότε σχεῖν ἀκάματον πῦρ.

Hic quidem φθέγξομαι dubium, futurumne sit an coniunctivus. Cum εἰ coniunctum κέν rursum per *wenn etwa*, *si forte*, exprimi potest Iliad. β. 258.

εἴ κ' ἐτι σ' ἀφραίνοντα κηχῆσομαι, ὥς νύ περ ὤδε.

Vide ο. 213. ρ. 557. Od. ε. 417. nisi hoc loco coniunctivus est. Saepissime vero, ubi εἰ significat *an*, ut Od. ο. 523. π. 238. ρ. 79. σ. 264. Tum etiam εἰσέκε, Odyss. θ. 317.

ἀλλὰ σφωε δόλος καὶ δεσμός ἐρύξει,
εἰσέκε μοι μάλα πάντα πατὴρ ἀποδώσει ἔδνα.

Itaque fortasse etiam ποιήσομαι Iliad. γ. 409. non coniunctivus, sed futurum est.

Talia non reperias apud illos scriptores, qui sermone iam magis stabilito usi sunt: diserteque συνήσω ἂν in so-
loecismis numeratum ab Luciano in Pseudologista c. 2.
T. III. p. 555. Coniungere quidem hos quoque ἂν cum
futuro quidam existimarunt, quorum aliquos, qui tamen
satis leviter hanc rem attigerunt, citavit Schaeferus ad

Greg. Cor. p. 66. Nominavit tamen eosdem Astius ad Platonem de Legg. p. 358. Addi possunt Coraes ad Isocr. p. 155. et Lobeckius ad Phryn. p. 733. seq. Sed rectius commemorabuntur Heindorfius ad Platonis Phaeton. p. 22. et Werferus in Actis Monac. I. p. 103. 248. 252. Quibus qui nuper accessit Reisigius in commentatione de particula $\alpha\nu$ p. 99. seq. quum in animum induxisset, particula illa veritatem rei extolli potius, quam deprimi, fieri non potuit, quin proferret, quae vereor ut multis persuadeat. Indicabo primum aliquot locos adiectione particulae vel ab librariis vel a criticis depravatos. Arist. Ach. 392. Av. 832. Lysistr. 542. de quo loco vide Reisigium p. 101. et in Coniect. p. 177. 188. ac nos ad Oed. Col. 1454. Platon. Phaedr. p. 231. D. Antiphont. p. 34. (674. Reisk.) Apud Isocratem quae exempla exstant, quum in cod. Vrb. omnia sublata sint, dubitari potest an id grammaticis acceptum feramus, praesertim quum codex ille ipsas exhibeat subscriptiones eorum, qui orationes istas recognoverint: vide Bekkeri editionem p. 15. 31. 277. 297. 312. 401. Sed utcumque illi grammatici pro suo arbitrio refigerint Isocratem, tamen quibusdam saltem in locis librorum fide expulisse istam constructionem videntur, ut in Areop. 35. §. 89. p. 211. (244. Lang.) et in Trapez. 21. §. 51. p. 528. (639) ubi in verbis $\gamma\nu\omega\sigma\epsilon\sigma\theta\epsilon\ \alpha\nu$ cod. Vrb. omittit particulam, quae unde orta fuerit si quaeris, verisimillimum est, quum consueto errore exaratum esset $\gamma\nu\omega\sigma\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$, supra autem adscriptum ϵ , inde conflatum esse $\gamma\nu\omega\sigma\epsilon\sigma\theta\alpha\iota\ \alpha\nu$. Omnino autem vix ullus est scriptor, in quo non aliquando $\alpha\nu$ librariorum errore vel inscitia cum futuro constructum reperitur.

Quibusdam vero in locis non tantum tribuerim auctoritati grammaticorum, ut iis sicubi $\alpha\nu$ cum futuro consociatum correxisse videantur, continuo assentiendum putem. Est autem duplex ratio, qua $\alpha\nu$ cum futuro coniungi possit, una, quum vere construitur cum illa verbi forma; altera, quum consociatur quidem particula futuro, sed non ut constructa cum eo censenda sit.

Dicatur primo de ea, quae vere constructio habenda est. Ac nihil obstare, quin particula $\alpha\nu$ in narratione rei

fortuito factae non solius praeteriti temporis propria, sed communis temporum omnium esse existimetur, supra ostendimus. Quod si is usus in praesente et futuro tam rarus, quam frequens in praeteritis est, non est id mirum: narrationes enim fere in praeteritis versantur. Sed quum etiam praesentia futuraque narrari possint, non temere damnum, sicubi etiam cum his temporibus, ea quidem lege qua in praeteritis, *ἂν* coniunctum reperiatur.

Nunc quidem non nisi unum in promptu habeo exemplum, idque valde dubium, apud Isocratem. Sublatum est enim in cod. Vrbin. sive librorum fide, sive quod Heliconius eiusque socii illam constructionem non putabant ferendam esse. In Panegyrico ille c. 48. §. 214. p. 102. (p. 111. Lang.) ad bellum Persis inferendum adhortans, his verbis utitur: *μόνος γὰρ οὗτος ὁ πόλεμος κρείττων εἰρήνης ἐστί, θεωρία μὲν μᾶλλον ἢ στρατεία προσεικώς, ἀμφοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς ἡσυχίαν ἄγειν βουλομένοις καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦσιν. ἔξεσται γὰρ ἂν τοῖς μὲν ἀδεῶς τὰ σφέτερόν αὐτῶν καρποῦσθαι, τοῖς δ' ἐκ τῶν ἀλλοτρίων μεγάλους πλούτους κατακτήσασθαι.* Codex Vrbinas *εἴη γὰρ ἂν*. Ac sane *ἔξεσται* videri potest ex interpretatione in textum venisse, praesertim quum saepius vulgata lectio, si ad libri Vrbinatis scripturam compareretur, interpretationis speciem prae se ferat. Patet vero, si recte se habet *ἔξεσται ἂν*, prorsus eodem modo dictum esse, ut *ἐξῆν ἂν* diceretur, si res ista esset temporis praeteriti. Hac sola ratione, si scriptura recte se habet, defendi possit locus Herodoti III. 104. *οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει χρεώμενοι ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένως, ὅπως ἂν καυμάτων τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἀρπαγῇ.* Quasi dicas, *ut, quoties id faciunt, faciant maximi caloris tempore.*

Alterius generis, in quo *ἂν* iunctum quidem futuro, sed constructum cum aliis verbis est, multo plura exempla inveniuntur: quorum etsi nonnulla suspecta sunt, tamen res ipsa maxime videtur dubia esse. Apud Pindarum Nem. VII. 100. (68) vulgo legitur: *μαθὼν δέ τις ἂν ἐρεῖ, εἰ παρ' μέρος ἔρχομαι ψέγιον ὄαρον ἐννέπων.* Boeckhius, recte iudi-

cans usum Pindari ἐρέει requirere, ἄν delendum putat. At hoc vix addiderint librarii, quos credibilis est τις inseruisse. Patet vero, ἄν non ad verbum, sed ad participium referendum esse. Sed quod apud eundem poetam Isthm. V. 54. Boeckhii scribi vult, εἰρήσεται πᾶ κ' ἐν βραχίστοις, ut κ' ἐν sit pro κε ἐν, id vel propter collocationem istarum particularum Graeci sermonis ratio repudiat. Thucydides II. 80. τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, Ἀμπρακιῶται καὶ Χάονες, βουλόμενοι Ἀκαρνανίαν πᾶσαν καταστρέψασθαι καὶ Ἀθηναίων ἀποστῆσαι, πείθουσι Λακεδαιμονίους ναυτικὸν τε παρασκευάσασθαι ἐκ τῆς ξυμμαχίδος, καὶ ὀπλίτας χιλίους πέμψαι ἐς Ἀκαρνανίαν, λέγοντες ὅτι, ἦν ναυαὶ καὶ πεζῷ ἅμα μετὰ σφῶν ἔλθωσι, ἀδυνάτων ὄντων ξυμβοηθεῖν τῶν ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρνανίων, ῥαδίως ἄν Ἀκαρνανίαν σχόντες καὶ τῆς Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας κρατήσουσι, καὶ ὁ περίπλους οὐκέτι ἔσοιτο Ἀθηναίοις ὁμοῖος περὶ Πελοπόννησον. Nonnulli codd. ἄν omittunt; alii habent κρατήσωσι. Nihil vero vitii in vulgata. Nempe si separatim singula posuisset Thucydides, ita scripsisset: ὅτι ῥαδίως ἄν Ἀκαρνανίαν σχοῖεν, καὶ τῆς Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας κρατήσουσιν. Eo differt huius loci sententia ab simili VI. 33. ἡγούμενοι, εἰ ταύτην σχοῖεν, ῥαδίως καὶ τᾶλλα ἔξειν. Isocrates ad Demonic. §. 25. p. 8. Lang. vulgo: οὕτω δ' ἄν ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, εἰ μὴ περιμένης τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτάγγελος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῆς. Iure, ut mihi videtur, hanc scripturam probat Werferus. Codd. quidam omittunt ἄν; alii, in iisque Vrbinas, etiam copulam, οὕτως ἄριστα exhibentes. Quid sit illud οὕτω δ' ἄν, intelligas, ubi plene dixeris, οὕτω δ' ἄν χρώμενος, ἄριστα χρήσει. Aeschines de falsa leg. §. 11. p. 196. Reisk. οὕτω γὰρ ἄν μάλιστα μεμνήσομαι καὶ δυνήσομαι εἰπεῖν, καὶ ὑμεῖς μαθήσεσθε. Quod quid aliud est quam οὕτω γὰρ ἄν ποιῶν? Sed hic quoque codd. nonnulli omittunt ἄν. Contra apud Lucian. Dial. mort. XIII. 6. T. I. p. 394. et de calumn. non temere cred. 6. T. III. p. 133. in hac locutione pro futuro optativum prae buerunt codices.

Sic apud Thucydidem I. 33. Bekkerus edidit: *γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἡ ξυντυχία κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρείας, πρῶτον μὲν ὅτι οὐκ ἀδικουμένοις καὶ ἐτέροισι βλάπτουσι τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε, ἔπειτα, περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας δεξάμενοι, ὥς ἂν μάλιστα μετ' αἰμνήστου μαρτυρίου τὴν χάριν καταθεῖσθε.* Libri *κατάθεσθε* vel *καταθήσθε*: in uno cod. *η* a correctore in spatio duarum litterarum capace exaratum. Ac recte quidem Bekkerus: sed non tamen absurdum est, quod Fr. Volcmar Fritzsche, iuvenis bene in his litteris versatus, coniciebat, *καταθήσεσθε*. Omnino autem, nisi fallor, in qualibet accessoria parte sententiae *ἂν* locum habet, si illi ipsi parti aliquid fortuiti adscribendum est. Quare non soloecum esse puto, quod unus alterve codex in Aristoph. Nub. 465. praebebat,

*ἄρά γε τοῦτ' ἂν ἐγὼ ποτ'
ᾔψομαι;*

Non enim ad futurum, sed ad *τοῦτο* referendum est *ἂν*. Quod explicatius ita dicas: *ἄρά γε τοῦτ' ἂν εἴη, ὃ ἐγὼ ποτ' ᾔψομαι*; Caeteri libri et Suidas: *ἄρά γε τοῦτ' ἄρ'*; Venetus, *ἄρά γε τοῦτ' ἄρ'*, ut Reisigius edidit. Sed ut *ἄρα* post *ἄρα* defendi possit, *ἄρα* non potest. Similiter in Platonis Phaedone p. 61. C. *σχεδὸν οὖν, ἐξ ὧν ἐγὼ ᾔσθημαι, οὐδ' ὁπωςτιοῦν ἂν σοι ἐκὼν εἶναι πείσεται.* Hic quoque nescio an a grammaticis expulsum sit *ἂν*, quod abest in membranarum Bodleianis et aliis quibusdam codd. Xenophon. Cyrop. VII. 5, 21. *νῦν δ' ἐπ' αὐτοὺς ἴωμεν ἐν ᾧ πολλοὶ μὲν αὐτῶν καθεύδουσι, πολλοὶ δ' αὐτῶν μεθύουσι, πάντες δὲ ἀσύντακτοί εἰσιν· ὅταν δὲ καὶ αἰσθωνται ἡμᾶς ἔνδον ὄντας, πολὺ ἂν ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν ἀχρεῖοι ἔσονται ὑπὸ τοῦ ἐκπεπληχθαι.* Huic loco similis est hic Dinarchi in Demosth. §. 111. p. 73. Reisk. *μὴ οὖν ἄχθεσθε αὐτοῦ κλαίοντος καὶ ὀδυρομένου· πολὺ γὰρ ἂν δικαιότερον ἐλεήσετε τὴν χώραν, ἣν οὗτος κατέστησεν εἰς κινδύνους, τοιαῦτα πράττων.* Bekkerus ibi *ἐλεήσαιτε* ex coniectura edidit, valde illa quidem probabilis, sed tamen non evidentiter necessaria. Non potest repre-

hendi, quod legitur apud Lucianum Fugitiv. 24. T. III. p. 377. *κατιώμεν*, ὥς καὶ ὀλίγους αὐτῶν ἐπιτρίψωμεν σήμερον. Sed alia ibi exstat scriptura, ὥς οὐκ ἄν, quam apertum est aut optativum aut futurum requirere, ὥς *nam* significante. Eadem ratione τάχ' ἄν futuro iunxit Antisthenes rhetor, p. 30. §. 6. (p. 58. Reisk.) ὃς πρῶτον μὲν οὐκ οἶσθα οὐδ' ὅπως ἔδει μάχεσθαι, ἀλλ', ὥς περ ὕς ἄγριος ὀργῇ φερόμενος, τάχ' ἄν ποτε ἀποκτενεῖς σεαυτόν, κακῶ περιπεσών τῷ. De quo non magis dubitandum quin recte dictum sit, quam de καὶ. Euripides El. 485.

καὶν ἔτ' ἔτι φόνιον ὑπὸ δέραν
ὄψομαι αἶμα χυθὲν σιδάρφ'.

Lucian. Dial. meretr. XI. 4. T. III. p. 310. *περὶ γὰρ τῶν ἐτῶν καὶ ὁ πάμπας διηγῆσεται σοι, εἴγε ζῇ ἔτι*. Sed in Aristoph. Av. 1314.

ταχὺ δ' ἄν πολυάνορα τάνδε πόλιν
καλεῖ τις ἀνθρώπων,

ubi Reisigius p. 101. *καλεῖ* tuetur, quia ei ἄν probabilitatem rei augere potius quam minuere visum est, nihil prorsus ego invenire queo quo futurum defendam, praeferamque quamvis paucorum librorum scripturae *καλοῖ*, plerisque doctorum probatae. Caeterum recte in hoc versu nuper G. Dindorfium τὰν πόλιν dedisse puto, velimque etiam ταχὺ τὰν scribi. Adiungit Reisigius Euripidis locum Heracl. 769. quem ita scribit: οὐποτε θνατῶν ἡσσονές ποτ' ἄν ἐκ γ' ἐμοῦ φανοῦνται. Libri εἴτ' ἐμοῦ vel οὐτ' ἐμοῦ. Quae hic Elmsleius duo foedissima latere menda putat, repetitum ποτε et ἄν iunctum futuro, non menda sunt, sed recte composita oratio. Illa potius duo vitiosa sunt, εἴτ' ἐμοῦ, et quod nomen substantivum deest. Vtrumque removeris, si scripseris:

Ζεὺς μοι σύμμαχος, οὐ φοβοῦμαι·
Ζεὺς μοι χάριν ἐνδίκως
ἔχει· οὐποτε θνατῶν
ἡσσοὺς θεοὶ ποτ' ἄν ἐν γ' ἐμοὶ φανοῦνται.

Multo minus afferre debebat Reisigius Soph. Trach. 672.

*τοιούτον ἐκβέβημεν, οἷον ἂν φράσω,
γυναῖκες, ὑμῖν θαυμ' ἀνέλπιστον μαθεῖν.*

Quo modo quis umquam loquutus est? In Andromacha Euripidis autem v. 465.

*οὐδέ ποτ' ἂν δίδυμα
λέκτρ' ἐπαινέσω βροτῶν,*

metricis deberi arguunt codices, non habentes eam particulam.

Sed dicendum de *τίς ἂν* cum futuro. In Eurip. Iph. T. 894. haec leguntur:

*τίς ἂν οὖν τάδ' ἂν ἦ θεὸς ἢ βροτὸς ἢ
τι τῶν ἀδοκῆτων,
ἄπορον πόρον ἐξανύσας,
δυοῖν τοῖν μονοῖν Ἀτρεΐδαιν φανεῖ
κακῶν ἐκλυσιν;*

Reisigius pro ea, quam sibi fecit notione particulae, p. 100. *τίς ἂν φανεῖ* absurdam interrogationem esse dicit, Seidleroque accedit, *ἂν* ad participium *ἐξανύσας* referenti. Nimirum factum est id eodem modo, quo supra vidimus usum Thucydidem, quia in mente habebat poeta, *τίς ἂν οὖν τάδ' ἂν ἐξανύσειεν*; Illa in opinione defixus Reisigius apud Theocritum XXVII. 38. pro,

τίνα κεν, τίνα μῦθον ἐνίψω,

Scribi iubet *τίνα καί*. At non magis absurda est talis interrogatio, quam quum nos *wer wohl* vel *wer etwa* dicimus. In Eurip. Bacch. 639. Brunckius e cod. E.

τί ποτ' ἂν ἐκ τούτων ἐρεῖ;

Quem non dixerim, ut Elmsleius, non magis potuisse in tantula re errare. Nam potest id sic explicari, *τί ποτ' ἂν εἴη*, ὃ ἐκ τούτων ἐρεῖ; Alii libri ἄρ' habent. Aeschines in Ctesiph. §. 155. p. 542. Reisk. *τότε μὲν ταῦτ' ἐκήρυττεν, ἀλλ' οὐ νῦν, ἀλλὰ παραστησάμενος τὸν τῆς*

ὀρφανίας τοῖς παισὶν αἴτιον τί ποτ' ἄν ἐρεῖ ἢ τί φθέγ-
 ξεται; Ex undecim Bekkeri codd. unus tantum, isque e
 correctione, ἀνερεῖ, quod non receptum velim. Dinar-
 chus in Demosth. §. 69. p. 49. Reisk. τί δ' ἄν, τιθῶμεν
 γὰρ ταῦτα, εἰάν· κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ Δημοσθένους
 ἀπαιτῇ πέμψας ἡμᾶς Ἀλέξανδρος τὸ χρυσίον τὸ κομι-
 σθὲν εἰς τὴν χώραν ὑπὸ Ἀρπάλου, καὶ πρὸς τῷ γεγενῆ-
 σθαι τὴν τῆς βουλῆς ἀπόφασιν τοὺς παῖδας καταπέμψη
 πρὸς ἡμᾶς τοὺς νῦν ὡς ἐαυτὸν ἀνακεκομισμένους, καὶ
 τούτων ἀξιοὶ πυρθάνεσθαι τὴν ἀλήθειαν ὑμᾶς, πρὸς
 θεῶν, ὧν ἄνδρες, τί ἐροῦμεν; Isocrates Euag. c. 25.
 §. 80. p. 328. Lang. τίνα γὰρ ἄν εὐρήσομεν τῶν τότε
 γενομένων, εἰ τοὺς μύθους ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκο-
 ποῖμεν, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσούτων
 μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγενημένον;
 Codd. Vrb. et Vat. omittunt ἄν, ex sententia grammaticorum.
 Iam, spero, nolet Struvius, quod suaserat in pro-
 grammate XV. in fragmentis Dionysii Halic. ab Angelo
 Maio editis lib. XIV. c. 15. τί γὰρ ἄν δυνήσονται δεινὸν
 ἐργάζεσθαι τοὺς ὁμόσε χωροῦντας αἱ βαθεῖαι κόμαι,
 ita mutari, ut aut deleatur ἄν, aut δύναιντο reponatur.
 Sophoclis vero locus in Philoct. 1089. ubi Brunckius ex
 uno codice dedit,

τί ποτ' ἄν μοι τὸ κατ' ἡμᾶρ
 ἔσται;

non est huc trahendus, quum ibi aptissime αὖ in caeteris
 libris scriptum sit.

Quod si τί ἄν licuit cum futuro coniungere, coniciamus
 fortasse eamdem etiam negationis rationem esse, ut quae
 per interrogationem in τί convertatur. Vereor tamen ut
 id idoneis exemplis comprobari possit. Nam in Aristoph.
 Vesp. 942. ubi vulgo,

οὐκ ἄν σὺ παύσει χαλεπὸς ὢν καὶ δύσκολος,

cod. Rav. male οὐκ αὖ. Reisigius autem p. 101. sine con-
 troversia οὐκ οὖν reponendum censet. Qui si p. 102. de-

fendendum iudicavit, quod in Nub. 1157. libri quidam, in iisque Ravennas habent,

οὐδὲν γὰρ ἂν με φλαῦρον ἐργάσεσθ' ἔτι.

ubi alii libri *ἐργάσαισθ'* exhibent, non erat cur in pari caussa eandem constructionem damnaret. Sed neque his quidquam tribuendum, neque Eurip. Androm. 239.

οὐκ ἂν σιωπῇ Κύπριδος ἀλγήσεις πέρι;

ubi pariter codd. quidam *οὐκ αὖ*, viri docti autem *οὐκουν*. In Thesmoph. 814. non recte legitur,

*ἀλλ' ἡμεῖς ἂν πολλοὺς τούτων
ἀποδείξομεν ταῦτα ποιοῦντας.*

Vbi quum alii *ἀποδείξωμεν* corrigant, mihi potius servato *ἀποδείξομεν* videtur *αὖ* pro *ἂν*, et *αὐτὰ* pro *ταῦτα* scribendum esse, ut hi duo versus in unum tetrametrum coniungantur. Quod scriptum est apud Xenoph. Ephes. III. 8. p. 66, 9. *οὐ γὰρ ἐντεῦθεν μέ τις ἐξέλαιτο, οὐδ' ἂν ἐπίδοιμι τὸν ἥλιον, οὐδ' ἂν εἰς φῶς ἐλεύσομαι*, in eo facilius feras *ἂν* futuro additum, quam non additum optativo. Sed hoc genus scriptorum non est in exemplis purae dictionis habendum.

Vt etiam *ὅς ἂν* cum futuro commemoremus, invenitur id apud Polybium XXXVIII. 5, 7. *καὶ προσεμέτρησεν ἕτερον ψήφισμα παράνομον, ὥστε κυρίους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, οὓς ἂν ἐπὶ στρατηγία αἰρήσονται*. Vbi videndum, utrum *ἂν* deleri, an, quod Schweighaeuserus fecit, *αἰρήσονται* scribi debeat, de qua aoristi forma disputavit Lobeckius ad Phryn. p. 716. seqq. Apud Platonem de Legg. XII. p. 947. C. recte Astius ex Stephani emendatione, *οὓς ἂν οἱ προσήκοντες τοῦ τελευτήσαντος ἐπόψωνται*, confirmata ab uno duobusve codd. Vide Lobeckium ad Phryn. p. 734. In Euthydemo p. 290. D. *εἰ οὖν, ἢ δ' ὅς, διόμεθα ἐκείνης τῆς τέχνης, ἣτις ἂν ᾧ ἂν κτήσεται ἢ ποιήσασα ἢ θηρευσαμένη, αὐτὴ καὶ ἐπιστήσεται χρῆσθαι, καὶ ἡ τοιαύτη ποιήσει ἡμᾶς μακαρίους, ἄλλην δὲ τινα, ἔφη, ζητητέον ἀντὶ τῆς στρατη-*

γικής. Omittunt prius *ἄν* membr. Bodl. et tres e tredecim codd. Bekkeri. Apud Herodotum I. 93. vulgo ἐς ὃ *ἄν* συνοικήσουσι. Sed quidam codd. ut Werferus scribendum monuit, συνοικήσωσι.

Quod si summam horum, quae disputavimus, paucis volumus comprehendere, sic erit statuendum: primo videri *ἄν* construi posse cum futuro in narratione rei fortuitae; deinde coniungi cum eo, sed non ut sit constructum, posse, ubi pertineat ad aliam notionem, quam quae in verbi futuro inest, dummodo ea talis sit, ut ipsa per se rei fortuitae ac dubiae notationem apte recipiat.

IX.

De ἄν cum indicativo praesentis.

Magis quam futuri, praesentis indicativi constructio cum particula *ἄν* controversa est. Eam tuebatur Brunkius, quem vide ad Aristoph. Plut. 885. Eq. 1131. Ach. 873. Negant grammatici: de quibus supra dictum. Si qua est ratio, qua *ἄν* cum praesentis indicativo coniungi possit, non potest alia esse, quam duplex illa, de qua modo in futuri explicatione dictum est. Sed in hoc quoque genere magna pars exemplorum corrupta est, et saepe quidem metricorum industria, aliquando etiam criticorum imperitia grammaticae. Qui errores hodie vel sublatis sunt, vel removeri a quovis possunt. Vide Aristoph. Plut. 883. Nub. 395. Ran. 1421. Ach. 157. Av. 1069. Vesp. 343. Thesm. 99. Stobaei Serm. III. 75. p. 44, 14. V. 67. p. 69, 8. XCI. 24. p. 503, 20. CVIII. 59. p. 571, 10. CXX. 30. Eclog. I. 8. p. 126. Euripidis versum in El. 1121. egregia emendatione sanavit Io. Vlr. Faesi, Turicensis:

ὀράς; ἄν' αὖ σὺ ζωπυρεῖς ἄλγῃ νέα·

i. e. ἀναζωπυρεῖς. Quae Matthiae in gr. Gr. §. 598. c. attulit, aliena sunt, praeter Platonis locum in Alcib. II. p. 142. E. ubi nunc γοῦν pro γ' *ἄν* restitutum. Apud eundem de Legg. I. 14. p. 647, A. recte Astius, ἀρ' οὐ καὶ

νομοθέτης; In Cratylo p. 391. B. optimi libri *αὐ* pro *ἀν* praebuerunt, qua mutatione etiam Andocides de pace cum Lacedaem. 24. p. 165. (100. Reisk.) indiget: vide §. 9. Demostheni epist. 2. p. 1467, 9. codicis ope menda exempta est: item Andocidi p. 126. §. 86. (p. 41. Reisk.). Sunt etiam apud Homerum nonnulla huiusmodi, maxime in Odyssea: ut γ. 255.

*ἤτοι μὲν τόδε κ' αὐτὸς ὅτεαι, ὥς κεν ἐτύχθη,
εἰ ζῶντ' Αἰγισθον ἐνὶ μεγάροισιν ἔτετμεν
Ἀτρεΐδης, Τροίηθεν ἰὼν, ξανθὸς Μενέλαος.*

Nam quis non credat τόδε γ' αὐτὸς a poeta profectum esse? Quamquam hoc quidem videri potest per attractionem quamdam vel mutationem structurae dictum esse, quasi voluerit dicere, τόδε κ' αὐτὸς ὅτεαι κακὸν γενέσθαι Αἰγισθῷ. Et α. 316.

*δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγει,
αὐτίς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι.*

Scribe ἀνώγη. B. 86.

ἐθέλεις δέ κε μῶμον ἀνάψαι.

Cod. Harl. ἐθέλεις δέ καί. Vnde Wolfius in postrema ed. ἐθέλεις δέ κε, recte, si signum interrogandi apposuisset. Ω. 87.

*ἦδη μὲν πολέων τάφῳ ἀνδρῶν ἀντεβόλησα
ἡρώων, ὅτε κέν ποτ' ἀποφθιμένον βασιλῆος
ζώννυνται τι νέοι καὶ ἐπεντύνονται ἄεθλα.*

Vt monui in diss. I. de legibus quibusdam subtilioribus sermonis Homericī p. 7. quemadmodum Latine dici non potest, multos vidi, *quum certamina instituerint iuvenes*, sed dicendum est *quum instituunt*, ita etiam Graecus sermo non admittit coniunctivum in tali sententia. Quod si hic non mendosa est particula *ἄν*, suspicor ita esse coniunctivos restituendos, ut simul et hic, et Od. λ. 415. ἀντιβολήσας scribatur. Nam veteres quidam h. l.

ἀντεβόλησας, sed male in eo versu qui hos sequitur sic scribebant:

ἀλλά κε κείνα μάλιστα ἰδὼν ἐτεθήπεας θυμῷ.

Utrumque in postrema editione recepit Wolfius. Vulgo *ἐτεθήπεια*, ex Od. ζ. 166. ut opinor. Alii *ἐτεθήπεο*, alii *θηήσαο*, quam veram scripturam esse vix sinit dubitare simillimus locus, Od. λ. 415. seqq. Aliud corruptum exemplum invenitur Od. ξ. 162.

*τοῦ μὲν φθίνοντος μηνός, τοῦ δ' ἰσταμένοιο,
οἴκαδε νοστήσει, καὶ τίσεται, ὥς κεν ἐκείνου
ἐνθάδ' ἀτιμάξει ἄλοχον καὶ αἰδιμον υἱόν.*

Hic aut *ἀτιμάζει* scribendum, aut, servato indicativo, *ὅστις*, quod alii libri habent.

Sed satis de his, quae ferri nequeunt. Dicam nunc de illis duobus modis, quos supra monui rationi non repugnare, si possint exemplis confirmari. Eorum prior erat is, ut in narratione rei fortuitae quemadmodum in praeteritis, sic etiam cum praesentis indicativo coniungeretur *ἄν*. Fateor vero, nullum mihi exemplum occurrisse, quod hunc usum ita firmet, ut non aut corruptum, aut saltem suspectum videatur. Sed quemadmodum temerarius esset, qui dubiis exemplis confideret, ita non minus inconsiderate ageret, qui quae non aut certis aut multis exemplis comprobata videret, ne posse quidem dici couteretur. Apud Homerum Iliad. ξ. 484. legitur:

*τῷ καὶ κέ τις εὖχεται ἀνήρ
γνωτὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα λιπέσθαι.*

Non facile haec quisquam reprehenderet, si verbum esset temporis praeteriti. Verum etsi haec est plerorumque librorum scriptura, tamen nihil ei tribuendum est. Omissum est *κε* in codice apud Clarkium, omittitque in explicatione loci Eustathius p. 998, 41. (995, 15.) Cod. Vrat. d. autem habet id, quod ut et consuetudini poetae

et sententiae ipsi melius conveniens verum iudicandum est:
τῷ καὶ τέ τις εὐχεται ἀνὴρ. Sic Iliad. ι. 159.

τοῦνεκα καὶ τε βροτοῖσι θεῶν ἐχθιστος ἀπάντων.

Apud Aristophanem in Ach. 873. Boeotus, interrogatus quid afferat, respondet:

ὅς' ἔστ' ἂν ἀγαθὰ Βοιωτοῖς ἀπλῶς.

Id nos diceremus, *was es etwa gutes in Boeotien giebt*. Haec etsi et codd. nonnullorum et vett. edd. scriptura est, tamen optimi quidam libri *ἂν* omittunt, *ἔστιν* scriptum exhibentes: fatendumque, potuisse *ἂν* vel e prima sequentis vocabuli syllaba nasci, vel a metricis, quum *ἔστ' ἀγαθὰ* scriptum invenissent, inseri. Non tamen rationi repugnat particula. Sed ut hic non ferenda videatur, quia cum ipso est verbo constructa, non offendit tamen, si ad aliam vocem refertur. Illustre exemplum exstat in Xenophontis Symposio 4, 37. *ἐγὼ δὲ οὕτω μὲν πολλὰ ἔχω, ὡς μάλιστα αὐτὰ καὶ ἐγὼ ἂν αὐτὸς εὐρίσκω.* Delevit *ἂν* Schaeferus, quem nuper sequutus est L. Dindorfius. Non recte, mea sententia. Numquid enim aliud est illud Sophoclis, *εἶτα πῦρ ἂν οὐ παρῆν*, et quae plurima similia supra commemoravimus? Nimirum sic est illud explicandum, *ὡς μάλιστα αὐτὰ καὶ εἰ ἐγὼ αὐτὸς ζητοίην εὐρίσκω.* Haec igitur qui damnet, quoniam rariora sunt, vereor ne parum perspectam habeat Graeci sermonis elegantiam.

Ab hoc exemplo ut iam ad illud genus transeamus, in quo particula non est proprie cum verbo constructa, non pauca huiusmodi inveniuntur, quae cave temere corrigas. Non est ad hoc genus referendus locus Thucydidis IV. 63. memorabilis ille propter liberiolem, sed tamen iustam verborum structuram: *τὸ ξύμπαν τε δὴ γινώμεν, πειθόμενοι μὲν ἐμοί, πόλιν ἔχοντες ἕκαστος ἐλευθέραν, ἀφ' ἧς αὐτοκράτορες ὄντες τὸν εὖ καὶ κακῶς δοῶντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμυνόμεθα· ἣν δὲ ἀπιστήσαντες ἄλλοις ὑπακούσωμεν, οὐ περὶ τοῦ τιμωρῆσασθαι τινα, ἀλλὰ καὶ ἄγαν, εἰ τύχοιμεν, φίλοι μὲν ἂν τοῖς ἐχθίστοις, διάφοροι δὲ οἷς οὐ χρεῖ, κατ' ἀνάγκην γιγνόμεθα.* Sic plerique et

optimi libri: vulgo γινώμεθα. Quis hic non primo ad-
spectu vel γινόμενοι, quod, ut ἔξοντες, ex γινώμεν pen-
deat, vel saltem γιγνοίμεθα exspectet? Et tamen omnia
recte habent. Ac primum, in quo haeserunt interpretes,
οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι τίνα sic est dictum, ut refe-
ratur ad φίλος: volebat enim dicere, οὐκ ἂν περὶ τοῦ τι-
μωρήσασθαι τίνα φίλοι γιγνοίμεθα, scilicet οἷς χρή:
sed ne bis dicendum esset φίλοι, in altera parte posuit,
addito statim opposito: atque ut φίλοι et διάφοροι, τοῖς
ἐχθίστοις et οἷς οὐ χρή invicem opposuit, sic opposuit
etiam γιγνοίμεθα ἂν et κατ' ἀνάγκην γινόμεθα, ita qui-
dem ut optativus ad ἂν ex illo indicativo supplendus sit.
Itaque plene sic dicas: οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι ἀλλή-
λοις φίλοι γενησόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἄγαν, εἰ τύχοιμεν,
φίλοι μὲν ἂν γιγνοίμεθα τοῖς ἐχθίστοις, διάφοροι δὲ οἷς
οὐ χρή κατ' ἀνάγκην γινόμεθα. Non valde dissimile
est hoc Demosthenis Ol. I. p. 15, 8. οὔτε γὰρ ὡς δοκεῖ
καὶ φήσειέ τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐπρεπῶς, οὐδ'
ὡς ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ πράγματα ἔχοι. Vide ibi Schae-
ferum, cui displicet ἔχει, unice probatur ἔχοι. Neutri a
codd. fides deest. Vtrumvis alterum ex se repeti cogita-
tione postulat.

Aptius afferri poterit hoc Aristophanis in Eq. 1131.

χοῦτω μὲν ἂν, εὖ ποιεῖς,
εἰ σοι πυκνότης ἔνεστ'
ἐν τῷ τρόπῳ, ὡς λέγεις,
τούτῳ πάνυ πολλή.

Haec est libri Ravennatis aliorumque scriptura, quae si
sic intelligitur, οὔτω μὲν ἂν ποιῶν, εὖ ποιεῖς, non est
quod eam vituperes. Sed quum ποιοῖς in cod. Ven. ac
Suid. edd. vett. et cod. Oxon. legatur, non opus est indi-
cativum tueri. Quod Stobaeus Serm. XXI. 5. ex Menan-
dri Thrasyleonte attulit,

κατὰ πολλ' ἂν ἐστὶν οὐ καλῶς εἰρημένον
τὸ γινῶθι σαυτόν· χρησιμώτερον γὰρ ἦν
τὸ γινῶθι τοὺς ἄλλους·

ubi apud Anton. Meliss. scriptum est κατὰ πολλῶν, H.

Stephanus in Sent. Com. p. 408. et Dobraeus ad Aristoph. p. (110) *κατὰ πολλά γ'* emendarunt, parum probabiliter. Multo verisimilius est, quod Porsonus coniecit, *κατὰ πόλλ' ἄρ' ἐστίν*. Mihi tamen genuinum videtur *κατὰ πολλῶν*, a Stobaeo autem profectum *ἐστίν*. In Platonis Apol. Socr. p. 41. B. uti editi habent, *καὶ δὴ καὶ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστι, καὶ τίς οἶεται μὲν, ἔστι δ' οὐ* membr. Bodl. et quinque de sedecim codd. Bekkeri, octoque optimi apud Stallbaumium praebent *τίς ἂν αὐτῶν σοφός ἐστι*. Qui locus est eiusmodi, ut, si aliunde satis firmari possit ista constructio, ad sensum venustissime addita videatur particula, subindicans singulari casu fieri, ut quis vere sapiens inveniatur. Est enim *τίς ἂν qui forte*, nobis *wer etwa*: eiusque exempla etiam cum futuro iuncti vidimus. Et concedere debent, *τίς ἂν* cum indicativis omnium temporum construi posse, si qui Schaefero assentiuntur, qui *τάχ' ἂν* ita dici putat, ut *ἂν* ad *τάχα* pertineat, neque ad verbum referatur. Par enim caussa est. Nam latet in isto *ἂν* talis sententia, *τίς ἂν εἴη ὅς*. Videtur autem valde placere sibi ea in re Schaeferus, qui de illo *τάχ' ἂν* non solum ad Greg. Cor. p. 44. sed saepius ad Sophoclem monuerit, ut ad Oed. R. 523. ad Oed. Col. 965. et 1076. et in addendis ad Oed. R. 139. Vellem vero demonstrasset vir doctissimus. Nam ex istis exemplis, quibus utitur, ne illa quidem duo, quae ex Platonis Phaedro attulit, rem comprobant. Eorum prius est p. 256. B. C. *εἰάν δὲ δὴ διαίτη φορτικωτέρα τε καὶ ἀφιλοσόφῳ, φιλοτίμῳ δὲ χρήσονται, τάχ' ἂν που ἐν μέθαις ἢ τινὶ ἄλλῃ ἀμελείᾳ τῷ ἀκολάστῳ αὐτοῖν ὑποζυγίῳ λαβόντες τὰς ψυχὰς ἀφρούρους, συναγαγόντες εἰς ταυτόν, τὴν ὑπὸ τῶν πολλῶν μακαριστὴν αἴρεσιν εἰλέτην τε καὶ διεπράξαντο, καὶ διαπραξαμένῳ τολοιπὸν ἥδη χρῶνται μὲν αὐτῇ, σπανία δέ, ἅτε οὐ πάσῃ δεδογμένα τῇ διανοίᾳ πράττοντες*. Alterum hoc est, p. 265. B. *τῆς δὲ θείας τεττάρων θεῶν τέτταρα μέρη διελόμενοι, μαντικὴν μὲν ἐπίπνοϊαν Ἀπόλλωνος θέντες, Διονύσου δὲ τελεστικὴν, Μουσῶν δ' αὖ ποιη-*

τικήν, τετάρτην δὲ Ἀφροδίτης καὶ Ἔρωτος, ἐρωτικήν
μανίαν ἐφήσαμέν τε ἀρίστην εἶναι, καὶ οὐκ οἶδ' ὅπῃ τὸ
ἐρωτικὸν πάθος ἀπεικάζοντες, ἴσως μὲν ἀληθοῦς τινὸς
ἐφαπτόμενοι, τάχα δ' ἂν καὶ ἄλλοις παραφερόμενοι,
κεράσαντες οὐ παντάπασιν ἀπίθανον λόγον, μυθικὸν
τινα ὕμνον προσεπαίσαμεν μετρίως τε καὶ εὐφήμως τὸν
ἐμὸν τε καὶ σὸν δεσπότην Ἔρωτα, ὦ Φαῖδρε, καλῶν
παιδῶν ἔφορον. Nam in priore horum locorum etiamsi
τάχα abesset, recte potuerat ἂν participio addi, quo
significaretur, si forte animos non custoditos deprehen-
dant. Omittunt autem ἂν aliqui codd.. In altero vero
quis non videt, si participio substituatursimplex oratio,
dicendum esse, τάχα δ' ἂν ἄλλοις παραφεροίμεθα. Vnde
hic quoque ἂν cum verbo constructum esse patet. Talis
est etiam Aristophanis locus in Vespis v. 280.

τάχα δ' ἂν διὰ τὸν χθιζινὸν ἄνθρω-
πον, ὅς ἡμᾶς διεδύετ'
ἐξαπατῶν, λέγων ὡς
καὶ φιλαθήναιος ἦν καὶ
τᾶν Σάμῳ πρῶτος κατεῖποι,
διὰ τοῦτ' ὀδυνηθεῖς,
εἴτ' ἴσως κεῖται πυρέττων.

Nam quid aliud istud participium, quam brevior quaedam
dicendi ratio est; contracta ex eo, quod plene diceretur, τάχ'
ἂν ὀδυνηθεῖν, καὶ εἴτα κεῖται πυρέττων? Itaque eius-
modi potius locis utendum erat Schaefero, qualis hic est
Andocidis in or. de myster. 117. p. 15. sive 136. Bekk.
58. Reisk. φέρε δὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες, τάχα γὰρ ἂν αὐτὸ
βούλεισθε πυθέσθαι, ὃ δὲ Καλλίας τί βουλόμενος ἐτίθη
τὴν ἱκετηρίαν. Omittit ἂν codex unus, nescio an e cor-
rectione cuiuspiam grammatici. At quis non corrigat,
τάχα γὰρ ἂν βούλοισθε πυθέσθαι? Similiter peccatum in
quibusdam libris Herodoti VIII, 136. de quo loco in opta-
tivi explicatione dicetur.

Non est hic silentio praetereundus locus Aristophanis
in Pace v. 1028. in quo me iure notavit Dobraeus p. (110)
quod in Elem. D. M. ὁπόσ' ἂν χρεῶν ἐστὶ reliquerim.

Ipsē ὁπόσ' ἐστὶ χρεῶν legere videtur. Vulgo ibi, τί δ' οὐ σὺ φρονεῖς ὁπόσ' ἐστὶ χρεῶν τὸν γε σοφῇ δόκιμον φρενί. Suidae cod. Leid. ὁπόσα χρεῶν ἐστὶ τὸν σοφῇ. Codd. Rav. et Ven. ὁπόσ' ἂν χρεῶν ἐστὶ τὸν σοφῇ. G. Dindorfius ita edidit:

πῶς δ' οὐχί; τί γάρ σε πέφευγ', ὅσα χρεῶν
σοφὸν ἄνδρα; τί δ' οὐ σὺ φρονεῖς, ὁπόσ' ἂν
χρεῶν τὸν γε σοφῇ δόκιμον
φρενὶ πορίμῳ τε τόλμῃ;

Id mihi quidem non videtur ferri posse, quia sive ἤ sive εἴη intelligas, non recte procedit sententia. Quin ne illa quidem, ὅσα χρεῶν σοφὸν ἄνδρα, quo sensu verbis τί γάρ σε πέφευγε aptari possint, video. Immo vix puto dubitari posse, quin nihil sint nisi explicatio verborum ὁπόσα χρεῶν τὸν σοφῇ δόκιμον φρενί. Hinc effici arbitror, excidisse nonnulla, quae autem habemus, sic esse scribenda: πῶς δ' οὐχί; τί γάρ σε πέφευγε; τί δ' οὐ σὺ φρονεῖς ὁπόσα χρεῶν ἐστὶ σοφῇ δόκιμον φρενὶ πορίμῳ τε τόλμῃ.

Pertinet ad hanc disputationem etiam ἐὰν cum indicativo praesentis iunctum, quod recentiores, in iisque ipsi grammatici non raro usurparunt. De qua re a Bastio Schaeferoque disputatum est in Epimetro II. ad Arist. Plut. p. XXXVIII. seq. Atqui originem tamen aliquam habere consuetudo ista debet. Non est enim credibile, si illud soloecum est, subito soloecismum placuisse Graece loquentibus. Immo istae a genuina linguae ratione aberrationes fere ex eo natae sunt, quod imitari, quae apud antiquos et bonos scriptores exquisitiora viderentur, in laude numerabatur; quae imitationes, quum caussae cur illi aliquando a regula declinassent non essent satis perspectae, saepissime in vitium degenerarunt. Non debebat quidem Schneiderus in Epicuri epistola p. 27, 84. ἐὰν τις βασιλεύει defendere, neque Reiskius in Demosth. or. in Neaer. p. 1374, 24. e cod. Bav. dare, ἐὰν δ' εἴσεις, neque ab aliis ferri apud Lycurgum 109. p. 162. sive p. 266. Bekk. 212. Reisk.: ὅταν ἐν τοῖς ὅπλοις ἐκστρατεύομενοί εἴσι. Heinrichius ibi ἴωσι edidit, quod non ausim

defendere; Im. Bekkerus autem aliique ὥς scribendum putant, quod, nisi forte et ὅταν et εἰς ut ab interprete adiecta deleri volumus, omnino probandum est.

Aliter vero sentio de Herodoti verbis III. 69. in quibus idem est, atque apud Lycurgum, librorum consensus: ἦν γὰρ δὴ μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν καταδοκέω ἐγώ, οὔτοι μιν σοὶ τε συγκοιμώμενον καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν. Nuper editum εἰ ex coniectura, quam nequaquam probo. Nam etsi hic et ἦν μὴ ἢ et εἰ μὴ ἔστι dici potuit, tamen ne ἦν μὴ ἔστι quidem idonea ratione carere puto. Sic enim loqui videtur Otanes, ut non neget quidem, posse illum Cyri filium esse, quo fine particula rem fortuitam significante utitur, sed indicet tamen, se certo credere, non esse eum Cyri filium, quod exprimit indicativo adiuncto. Magis id eluceret, si sic dixisset: ἦν γὰρ δὴ μὴ ἢ ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλ' ἔστι τὸν καταδοκέω ἐγώ. ut paullo post in eodem capite scriptum est: ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνη τὰ ὧτα ἔχων, ἐπίλαμπος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἰδέναι ὥς αἰστώσει μιν. Quo loco quod tres codd. habent, εἰ τυγχάνει, minime praetulerim. Nam est quidem in illo liberiore modorum usu negligentia quaedam, sed laudanda illa potius quam vituperanda, quia non inscitiam fontem habet, sed intelligentiam veri aptique. Comparari potest Theagis locus apud Stobaeum I. 67. qui in vulgatis edd. bis scriptus invenitur p. 8. et 10. notabilis etiam propter formam ὄκκαν, quam ex cod. A. pro ὄκα recepit Gaisfordius p. 31. ὄκκαν οὖν ἐς τὸ ἐν ταῖς τρία ταῦτα μύλη, μίαν ἐπιδεξάμενα συναρμογάν, τόκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ ὁμολογία ἐν τῇ ψυχῇ. ὄκκαν δὲ στασιάζοντα καὶ ἀπ' ἀλλάλων ἀπέσπασται, τόκκα δὲ γίνεται κακία καὶ ἀναρμοστία ἐν τῇ ψυχῇ. Nam etsi quis, quoniam cod. A. ἀπόσπασται habet, coniecere possit ἀποσπᾶται scribendum esse, tamen, si quid mutandum, aptius foret ἀπόσπαστα, omisso verbo, ut saepius in eodem fragmento infra. Sed defendi potest ἀπέσπασται, non tamen ut ex ὄκκα, sed ut ex ὅτε, quod latet in ὄκκα pendeat. Istud ὄκκα, haec enim genuina scriptura est, quum saepissime in ista Theagis dissertatione, uti

debebat, cum coniunctivo constructum sit, semel additum habebat indicativum *ἐπικρατεῖ*, quem recte Gaisfordius cum Schowio in coniunctivum mutavit. In Cliniae fragmento, quod numero 66. est in illo capite Stobaei, pro αἶν' ὀρθοπλοσὶ cod. A. praebuit καὶ ὀρθοπλοσὶ. In Archytæ fragmento, quod est ibidem 70. p. 12, 48. recte Gaisfordius: *φαμὶ τὰν ἀρετὰν ἡμεν ποττὸ μὴ κακοδαιμονεῖν ἱκανὰν, τὰν δὲ κακίαν ποττὸ μὴ εὐδαιμονεῖν, αἶκα τὰς ἑξίας αὐτὰς κρίνωνες*. Legebatur ibi *κρίνομες*, et in cod. A. *κρίνοιμες*. Sic etiam in Ecphantæ loco apud Stobaeum XLVIII. 64. p. 333, 34. scribendum: *καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις, αἶκα ἀμαρτάνωντι, ὁσιωτάτα κάθαρσις ἐξομοιωθῆμεν τοῖς ἀρχόντεσσιν*. Vbi editum *ἀμαρτάνοντι*. Nec dubitandum, quin in his Pythagoreorum apud Galium p. 712. *ἐπεὶ δὲ κα γαμεῖται*, et p. 751. *αἶκα χρή*, coniunctivi γάμηται et χρή reponendi sint. Sed p. 709. ubi est, *αἶκα ταυτὸν ἐστὶ τὰγαθὸν καὶ κακόν*, scribendum αἶπερ, quod saepius ibidem in iisdem verbis, et p. 708. 716. usurpatum.

Denique ne desiderentur indicativi perfecti cum *ἄν* coniuncti exempla, haec adiiciam: Hesiodi apud Stob. Serm. II. 14.

ἔμμορέ τοι τιμῆς, ὅς κ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.

Sed in Hesiodi libris O. et D. 345. recte ὅς τ' ἔμμορε scriptum. Et Dionysii Hal. in epistola ad Pompeium de praecipuis Historicis p. 786, 14. *εἰ δ' ὑπερεῖδεν ἐν τούτοις, ἐφ' οἷς μάλιστα ἄν ἐσπούδακε, τῆς τε συμπλοκῆς τῶν φωνηέντων γραμμάτων καὶ τῆς κυκλικῆς εὐρυθμίας τῶν περιόδων, καὶ τῆς ὁμοειδεῖας τῶν σχηματισμῶν, πολὺ ἀμείνων ἄν ἦν αὐτὸς ἑαυτοῦ κατὰ τὴν φράσιν*. Quis vero dubitet, quin expungenda sit particula, qua nihil opus esse, iam a Stephano erat monitum?

X.

De ἄν cum indicativo in re non facta.

Explicuimus indicativi cum particula *ἄν* consociationem eam, quae quod impletae conditionis notionem continet, ad rem factam refertur. Nunc dicendum est de altero genere, quod quoniam ad conditionem non impletam spectat, ad rem, quae non est facta, refertur necesse est. Significat enim id, quod fieret, si impleta esset conditio, non fit autem, quia non est impleta. Hoc genus cur imperfecti tantum et plusquamperfecti et aoristi proprium sit, supra dictum, cap. VI. monitumque, si aliam vim habere videatur, quam in re facta, id videri tantummodo, non esse, quia differentia omnis non in indicativo et particula, sed in eo sit posita, utrum de impleta an de non impleta conditione sit cogitandum. Quare ubi neque adiecta est conditio non impleta, neque apparet intelligendane sit an non, ibi prorsus ambiguum manet, quomodo verba interpretari debeas. Vt apud Aristophanem in Pace: 1198.

ὦ φίλτατ', ὦ Τρυγαί', ὅσ' ἡμᾶς τὰγαθὰ
δέδρακας, εἰρήνην ποιήσας· ὥς προτοῦ
οὐδεὶς ἐπρίατ' ἄν δρέπανον οὐδὲ κολλύβου.

Perinde est, sive veritas, *antea nemo facile emebat falcem collybo*, sive dicas, *nemo emisset*: si scilicet venalis fuisset.

Videamus iam usum ipsum. Et primo quidem apud epicos. Homerus Od. β. 184.

οὐκ ἄν τόσσα θεοπροπέων ἀγόρευες.

Non diceres. Et ε. 39.

πόλλ', ὅσ' ἄν οὐδέποτε ἐκ Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
εἵπερ ἀπήμων ἦλθε, λαχὼν ἀπὸ ληΐδος αἶσαν.

Potuit hic etiam εἰ·κεν dici. Sic enim loquuntur venterrimi. Iliad. ψ. 526.

εἰ δέ κ' ἔτι προτέρω γένητο δρόμος ἀμφοτέροισιν,
τῷ κέν μιν παρέλασσ', οὐδ' ἀμφήριστον ἔδηκεν.

Et in versu illo apud Herodotum I. 174.

Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Et cum pronomine: Odyss. γ. 205.

ἐγὼ δέ κεν ἄλλον ἐρισθενέων βασιλῶν
ἐξικόμην, ὅς κέν μ' ἐφίλει καὶ ἔπεμπε νέεσθαι.

Non necessarium erat alterum κέν. Nam oratio, quae suspensa est ex alia sententia, verbi modo servato non indiget repetitione particulae. Quin recentiores etiam adspernantur repetitionem huiusmodi. Nec repetiit Homerus Od. δ. 178.

οὐδέ κεν ἡμέας
ἄλλο διέκρινεν φιλέοντέ τε τερπομένω τε,
πρὶν γ' ὅτε δὴ θανάτοιο μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν.

Nihil nos diremisset, antequam mors occulisset. Nam si primaria sententia conditionalis est, non possunt non omnia conditionalia esse, quae pendent ex ea. Secus est, ubi sententia principalis sine conditione est, ut Od. τ. 25.

δμῳὰς δ' οὐκ εἷας προβλωσκέμεν, αἱ κεν ἔφαινον.

Non sivist exire ancillas, quae, si exiissent, lucem fuissent praebiturae. Hic si omisisset particulam, prae-buisse illas lucem dixisset.

Recentior usus eo tantum ab epico differt, quod particulam ἂν in secundaria sententia non aliter, quam si necessaria est, addit. Temporum ratio eadem est. Ac primo imperfectum plerumque refertur ad praesens. Aristoph. Eccl. 151.

ἐβουλόμην μὲν ἕτερον ἂν τῶν ἡθάρων
λέγειν τὰ βέλτισθ', ἵν' ἐκαθήμην ἡσυχος·
νῦν δ' οὐκ εἴσω.

HERM. OP. IV.

D-

Saepe vero etiam ad praeteritum, eiusmodi quidem, quod diuturnitatem aliquam vel repetitionem facti continet. Herodotus I. 68. ἡ κου ἄν, ὃ ξεῖνε Λάκων, εἵπερ εἶδες τὰ-περ ἐγώ, κάρτα ἄν ἐδωύμαζες. *Miratus esses.* Vide cap. 170. III. 25. V. 48. VIII. 30. Aristoph. Nub. 1056. Antiphon p. 625. 644. 645. 688. 716. 718. 721. 733. 734. Dinarchus p. 10. Lycurgus p. 179. Andocides p. 12. 50. Isaeus p. 53. Lysias p. 171.

Plusquamperfecti non obscura ratio est. Aeschines in Ctesiph. p. 643. s. καὶ ἴσαι αἱ ψῆφοι αὐτῷ ἐγένοντο· εἰ δὲ μία μόνον μετέπεσεν, ὑπερώριστ' ἄν, ἡ ἀπέθανεν. Antiphon p. 689. εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν πληγῶν ὁ ἀνὴρ παραχρημα ἀπέθανεν, ὑπ' ἐμοῦ μὲν, δικαίως δ' ἄν ἐτεθνήκει. Andocides p. 45. εἰ γὰρ ἦλθεν, ἐδέδετ' ἄν ἐν τῷ ξύλῳ. Demosth. pro cor. p. 242, 9. ἐπεὶ διὰ γε ὑμᾶς αὐτοὺς πάλαι ἄν ἀπολώλειτε. Ita codd. et grammaticus in Bekkeri Anecd. T. I. p. 126, 33. Nam prava quorundam librorum scriptura ἀπολώλατε, quam Matthiae in gr. Gr. §. 509, 5. b. pro genuina habebat, addito ἄν ferri nullo modo potest. Ac vel apud scholiastam Aristidis T. II. p. 143. quem locum Lobeckius ad Aiacem p. 235. adhibuit, εἰλήφει ἄν haud cunctanter pro εἰληφεν ἄν reponi debebat. Alia plusquamperfecti cum ἄν coniuncti exempla apud Demosthenem exstant p. 652, 21. 660, 20. 667, 12. 680, 27. 726, 29. 855, 27. 867, 1. 889, 20. 901, 11. 916, 10. 1018, 14.

Aoristus plerumque de praeterito tempore usurpatur, ut ap. Aristoph. Ran. 732.

οἷσιν ἡ πόλις προτοῦ
οὐδὲ φαρμάκοισιν εἰκῇ ῥαδίως ἐχρήσατ' ἄν.

Quum vero ad praesens tempus refertur, est illud de eo quod cito perficitur intelligendum. Ita apud Sophoclem Oed. R. 1438. quum Oedipus dixisset, ῥῖψόν με γῆς ἐκ τῆςδ' ὅσον τάχιστα, Creon respondet:

ἐδρασ' ἄν, εὐ τοῦτ' ἴσθ' ἄν, εἰ μὴ τοῦ θεοῦ
πρώτιστ' ἐχρηζον ἐκμαθεῖν τί πρακτέον.

Facerem. Apud Herodotum I. 42. Adrastus, non libenter se regis iussa facere ostendit his verbis: ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἦϊα ἐς ἀθλον τοιόνδε· οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον εἰκός ἐστι ἐς ὀμήλικας εὖ πρήσσοντας ἰέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρα, πολλὰ γὰρ τε ἂν ἴσχον ἐμαυτόν. Male et contra sententiam loci novissimus editor ἀνίσχον dedit. Imperfecto utitur propter illud πολλαχῇ: ante, ubi semel capiendum consilium in mente habet, ἦϊα posuit: nondum enim, mea sententia, vicit Buttmannus, ἦϊα imperfecti formam esse: Aristophanes Av. 786.

αὐτίχ' ὑμῶν τῶν θεατῶν εἴ τις ἦν ὑπόπτερος,
εἴτα πεινῶν τοῖς χοροῖσι τῶν τραγῳδῶν ἤχθετο,
ἐκπτόμενος ἂν οὗτος ἠρίστησεν ἐλθὼν οἴκαδε,
καὶ τ' ἂν ἐμπλησθεῖς ἐφ' ἡμᾶς αὐτοῖς ἂν κατέπτετο.

Sed quod statim sequitur,

εἴ τε Πατροκλείδης τις ὑμῶν τυγχάνει χεζητιῶν,
οὐκ ἂν ἐξίδισεν εἰς θοιμάτιον, ἀλλ' ἀνέπτετο,

nescio an dictum sit vere de re praeterita, quum factum quid huiusmodi esse a Patroclide significet.

De futuris satis constat ἔμελλον et ἐμέλλησα usurpari eo quod ipsa huius verbi tempora indicant discrimine. Sed est etiam ubi sine huius verbi accessione futurum tempus respiciatur, ita tamen, ut, recte explicata sententia, res ad praesens vel ad praeteritum redeat. Vt apud Antiphontem p. 778. οὐδέποτε ἠθέλησαν ἐλθεῖν ἐπὶ τοῦτο τὸ δίκαιον, εὐ εἰδότες ὅτι οὐκ ἂν τούτοις κατ' ἐμοῦ ἔλεγχος ἐγίγνετο οὗτος, ἀλλ' ἐμοὶ κατὰ τούτων, ὅτι οὐδὲν δίκαιον οὐδ' ἀληθές ἦτιῶντο. Potuerat dicere, εὐ εἰδότες οὐκ ἂν τούτοις γενήσεσθαι ἔλεγχον. Nunc quemadmodum loquutus est, hoc dicit: noluerunt ea via uti, quia, si id fecissent, non mihi ea, sed ipsis nocuisset.

Sed in his omnibus quum nihil difficultatis sit, alias potius loquendi formulas consideremus. Ac primo quidem sententias, quae ἂν pronomini relativo iunctum habent. Apertum est autem, si qua sententia, quae ipsa per se

conditionem non impletam contineat, reliquae orationi adnectatur, oportere *ἄν* adiūci. Vt apud Herodotum I. 86. Croesus, interrogatus, quis sit, quem appellet, respondet: τὸν *ἄν* ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. Demosth. in Mid. p. 536, 25. νῦν δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, ἐν ᾧ τὸν δῆμον ἐτίμησεν *ἄν*. Idem ad Phorm. p. 914, 19. ἔστιν οὖν, ὧς ἄνδρες δικασταί, οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἡ γενήσεται ποτε, ὃς ἀντὶ διςχιλίων ἑξακοσίων δραχμῶν τριάκοντα μναῖς καὶ τριακοσίας καὶ ἑξήκοντα ἀποτίνειν προείλετ' *ἄν*; Idem in I. de falso test. in Steph. p. 1111, 21. ἔστιν οὖν, ὅστις *ἄν* τοῦ ξύλου καὶ τοῦ χωρίου καὶ τοῦ γραμματείου τοσαύτην ὑπέμεινε μίσθωσιν; ἔστι δ' ὅστις *ἄν* δι' ὃν ὠφείληται τοσαῦτα χρήματα ἢ τράπεζα, τούτῳ τὰ λοιπὰ ἐπέτρεψεν;

Et cum ὅπως. Idem ibidem p. 440. 1. ἔστιν οὖν ὅπως ταῦτ' *ἄν*, ἐκεῖνα προειρηκώς, ὁ αὐτὸς ἀνὴρ μὴ διαφθαρεῖς ἐτόλμησεν εἰπεῖν; Eurip. Iph. Taur. 385.

οὐκ ἔσθ' ὅπως ἔτεκεν *ἄν* ἡ Διὸς δάμαρ
Ἀητῶ τοσαύτην ἀμαθίαν.

Mire hanc formulam mutavit Herodotus VIII. 119. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω ἐρρήθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρίησι γνώμῃσι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον μὴ οὐκ *ἄν* ποιῆσαι βασιλῆα τοιόνδε· τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος, καταβιβάσαι ἐς κοίλῃν νῆα, ἰόντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τῶν δ' ἑρετέων, ἰόντων Φοινίκων, ὅπως οὐκ *ἄν* ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. Nam pro οὐκ ἔστι hic ad μὴ οὐκ *ἄν* ποιῆσαι refertur ὅπως.

Commemoranda hic est etiam formula οἶδ' ὅτι *ἄν* et οἶδ' ὅτι *ἄν*. Aristoph. Ach. 555.

ταῦτ' οἶδ' ὅτι *ἄν* ἔδρατε.

Av. 1221.

ἀρά γ' οἶσθ' ὅτι
 δικαιοτάτ' *ἄν* ληφθεῖσα πασῶν Ἰριδῶν
 ἀπέθανες, εἰ τῆς ἀξίας ἐτύγχανες;

Antiphon p. 712. εὖ γὰρ ᾔδεις ὅτι οὐδεὶς ἂν ἦν σοι, ὃς ἐκείνον τὸν ὄρκον διομοσάμενος ἐμοῦ κατεμαρτύρησεν. Dinarchus p. 10. ἐφ' οἷς οὐκ οἶδ' ὅ τι πότ' ἂν ἐποίει, εἰ συνέβη κατορθῶσθαι αὐτῷ ἢ συνεβούλευσεν. Demosthenes ad Phaeonipp. init. p. 1038, 4. εἰ μὴ γὰρ οὗτος ἡμῖν σαφῶς διώρισε, τί πρῶτον δεῖ ποιεῖν τοὺς ἀντιδεδωκότας καὶ τί δεύτερον, καὶ τᾶλλα δ' ἐφεξῆς, οὐκ οἶδ' ὅποι προῆλθεν ἂν ἢ τουτουῖ Φαινίππου τόλμα. Interdum ἂν etiam praecedat in hac formula, ut apud eundem in Steph. I. p. 1103, 20. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς οὐκ ἂν οἶδ' ὅ τι ἄλλο εἶχον ψηφίσασθαι, τῶν πεπραγμένων μὲν μηδὲν εἰδώς, τὰ δὲ μαρτυρούμενα ἀκούων.

Sed ubi sententiae istae ex alia sententia, in qua iam inest conditio non impleta, pendent, non additur ἂν, et recte quidem. Nam quae primariae sententiae natura est, eadem est etiam, plerumque saltem, earum, quae ex ea aptae sunt. Vtar ad rem demonstrandam exemplo prorsus simili, ut ea, quae modo attuli. Lycurgus p. 165. (242. Bekk.) καίτοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὧ ἄνδρες, τίς οὐκ ἂν τὴν πόλιν ἡλέησεν, οὐ μόνον πολίτης, ἀλλὰ καὶ ξένος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἐπιδεδημηκώς; τίς δ' ἦν οὕτως ἢ μισόδημος τότε ἢ μισαθῆναιος, ὅστις ἐδυνήθη ἂν ἄτακτον ἑαυτὸν ὑπομεῖναι ἰδεῖν; Recte illud ὅστις ἐδυνήθη ἂν dictum est, quia sine conditione dictum erat id ex quo hoc pendet: *quis tanto in civitatem odio fuit, ut militiam detrectavisset?* Sed ubi ita mutaveris, ut conditio in principalem sententiam recipiatur: τίς ἂν ἦν οὕτω μισόδημος, iam sine ἂν dicendum erit, ὅστις ἐδυνήθη. En exempla. Demosthenes in Timocr. p. 705, 26. ἐν αὐτοῦ τις ἐποίειτο κατηγορήμα, ὃ τι δήποτε τοῦτ' ἦν. Epicurus in Ep. ad Herodot. 6. p. 3. εἰ μὴ ἦν ὁ κενὸν καὶ χώραν καὶ ἀναφῇ φύσιν ὀνομάζομεν, οὐκ ἂν εἶχε τὰ σώματα ὅπου ἦν, οὐδὲ δι' οὗ ἐκινεῖτο, καθάπερ φαίνεται κινούμενα. Ibid. 8. p. 4. εἴτε τὸ κενὸν ἦν ὥρισμένον, οὐκ ἂν εἶχε τὰ ἄπειρα σώματα ὅπου ἐνέστη. Non debebat recipi Scaligeri coniectura ἂν ἔσθη, quam et grammatica repudiat, et usus Epicuri, ut qui hoc ἐνστήμα vocet in Ep. ad Pythocl. 9. p. 31.

Eadem ratio est particularum finalium, ut ὄφρα, ὥς, ὅπως, ἵνα. Aristophanes Eccles. 151.

ἐβουλόμην μὲν ἕτερον ἄν τῶν ἡθάρων
λέγειν τὰ βέλτισθ', ἵν' ἐκαθήμην ἡσυχος.

Vide Vesp. 961. Illud notandum, hanc constructionem indicativi sine particula ἄν de more usurpari, ubi sententia principalis, sive addito ἄν, sive non addito, conditionem non impletam continet, ut apud Aeschylum Prom. 746.

τί δῆτ' ἐμοὶ ζῆν κέρδος, ἀλλ' οὐκ ἐν τάχει
ἔρρίψ' ἐμαυτὴν τῆςδ' ἀπὸ στύφλου πέτρας,
ὅπως πέδῳ σκήψασα τῶν πάντων πόνων
ἀπηλλάγην;

Exempla quaedam dedit Matthiae in gr. Gr. §. 520. not. 5. qui tamen neque Eurip. Phoen. 213. afferre debebat, quo in loco ἵνα non ut, sed ubi significat, neque Platonis locum in Menone ita truncatum apponere, ut Plato legentibus aliter, quam licet, loquutus videatur. Integer locus hic est p. 89. B. καὶ γὰρ ἄν που καὶ τόδ' ἦν· εἰ φύσει οἱ ἀγαθοὶ ἐγίννοντο, ἡσάν που ἄν ἡμῖν οἱ ἐρίγνωσκον τῶν νεῶν τοὺς ἀγαθοὺς τὰς φύσεις· οὓς ἡμεῖς ἄν παραλαβόντες, ἐκείνων ἀποφηνάντων, ἐφυλάττομεν ἐν ἀκροπόλει, κατασημνήμενοι πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον, ἵνα μηδεὶς αὐτοὺς διέφθειρεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφίκοιντο εἰς τὴν ἡλικίαν, χρήσιμοι γίννοιντο ταῖς πόλεσιν. Apertum est, expressam esse in principali sententia conditionem non impletam. Quod si quae per οὓς adiuncta est sententia, iterum habet ἄν, factum id est eo, quod non pendet ex priore sententia, sed sola per se constat. Quod autem in fine mutatur verbi modus, id recte quidem observat Buttmannus fieri propter praegressum ἀφίκοιντο, sed non explicuit tamen. Nimirum non recte dixisset Plato ἐπειδὴ ἀφίκοιντο, quod sic indicasset, non fuisse illos ad iustam aetatem perventuros. Quod si participio usus esset, recte dixisset, ἀλλ' ἀφικόμενοι εἰς τὴν ἡλικίαν χρήσιμοι ἐγίννοντο. Nec non potuit ἐγίννοντο dicere, quam-

vis praegresso ἀφίκοιντο. Eurip. Inone ap. Stobaeum LXVIII. 12. p. 420.

νόμοι γυναικῶν οὐ καλῶς κεῖνται πέρι.
 χρῆν γὰρ τὸν εὐτυχοῦντά γ' ὅτι πλείστας ἔχειν
 γυναῖκας, εἴπερ καὶ τροφή δόμοις παρῆν,
 ὡς τὴν κακὴν μὲν ἐξέβαλλε δωμάτων,
 τὴν δ' οὔσαν ἐσθλὴν ἡδέως ἐσώζετο.

Ita, nisi fallor, scribendum: nam male vulgo εἴπερ ἄν. Sed boni libri ἄν omittunt. Heathius ἐξέβαλλ' ἄν scribendum putabat, quod vituperat, iure quidem, sed parum exploratam habens huius rei rationem Valckenarius in Diatr. de fr. Eur. p. 176. quod etiam Brunckio accidit, quem vide de hac constructione ad Aesch. Prom. 155. ad Eurip. Hec. 214. ad Apoll. Rhod. I. 281. Explicui ad Viger. p. 791. et 851.

Noli vero putare, non licere omnino in hoc genere loquendi particulis finalibus addere ἄν. Immo necessaria aliquando eius adiectio est. Nam ubi non, quid fuisset, sed quid potuisset fieri indicare volumus, necessaria est particula. Demosthenes de falso test. ad Aphobum p. 849, 14. πρῶτον μὲν γὰρ εἴπερ ὡς ἀληθῶς ταῦτα μὴ ἐμαρτύρησεν, οὐκ ἄν νῦν ἔξαρκος ἦν, ἀλλὰ τότε εὐθύς ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου, τῆς μαρτυρίας ἀναγιγνωσκομένης, ἥνικα μᾶλλον ἄν αὐτὸν ἢ νῦν ὠφέλει. Hic ἄν positum, ubi ad primum adspectum abesse debebat. Recte vero posuit: ubi ei plus quam nunc prodesse potuisset. Omissa particula, sensus foret, ubi plus profuisset.

Quae particularum finalium, eadem etiam conditionalium ratio est. Nam non aliter iis additur ἄν, quam ubi necessarium est. Est autem necessarium tribus potissimum modis. Primo ubi non simpliciter dicendum est si esset, de eo, quod non est; sed si posset esse, de eo quod non modo non est, sed ne potest quidem esse. Vt apud Demosthenem in Steph. de trierarch. p. 1229, 22. ἔτι τοῖνυν ὑπηρεσίαν τὴν κρατίστην ἔλαβον, πολλῶ πλείστον ἀργύριον δούς. οὗτοι δ' εἰ μὲν εἶχον χεῖρον ἄν ἡμῶν, οὐδὲν ἄν ἦν δεινόν. νῦν δ' οὐδ' ὅποιαντινοῦν πω μεμί-

σθωνται, περὶ τοῦ πλείονος ἀντιλέγοντες. Ita libri quidam, recte, ut mihi videtur. Alii omittunt ἄν· si hi, inquit, *remiges habituri fuissent multo deteriores, non mirum foret*. Omisso ἄν, diceret, *si hi habuissent remiges deteriores: ut oppositum foret, at non habuerunt deteriores*. At habuerunt illi nullos omnino. Itaque apparet duplicem inesse conditionem, ut, quum altera, quia in principali sententia ἄν est, carere ea particula poterit, altera eam requirat. Plene enim omnia si dicas, haec habebis: *si illi habuissent remiges, non foret mirum, si hi remiges deteriores fuissent*. Alter modus est, quum in principali sententia non inest conditio non impleta. Nam si tum non ad εἰ adderetur ἄν, nescires utrum de re vere facta, an de cogitata sermo esset. Demosthenes ad Timoth. p. 1201, 18. εἰ τοίνυν τοῦτο ἰσχυρὸν ἄν ἦν τούτῳ πρὸς ὑμᾶς τεκμήριον, ὅτι ἐξεδίδου τὸν Αἰσχυρίωνα, ὃν πεμφθῆναι φημι ὑπὸ τούτου, καὶ λαβεῖν τὰς φιάλας παρὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμοῦ, καὶ τὴν μνᾶν τοῦ ἀργυρίου δανείσασθαι, καμοὶ γενέσθω τεκμήριον πρὸς ὑμᾶς ὅτι συνειδώς μὲ ἀληθῆ ἐγκαλοῦντα οὐ τολμᾷ τὸν Αἰσχυρίωνα παραδοῦναι. Dinarchus p. 39. seq. (189. Bekk.) εἶτ' οὐ δεινόν, ὧ Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτι μὲν εἰς ἀνὴρ ἔφησε Πιστίας, Ἀρεοπαγίτης ὢν, ἀδικεῖν με, καταψευδόμενος καμοῦ καὶ τῆς βουλῆς, ἴσχυσεν ἄν τὸ ψεῦδος τῆς ἀληθείας μᾶλλον, καὶ διὰ τὴν ἀσθενεῖαν τὴν τότε καὶ τὴν ἐρημίαν τὴν ἐμὴν ἐπιστεῦθησαν αἱ κατ' ἐμοῦ ψευδεῖς γιγνόμεναι κατασκευαί; Si dixisset, εἶτ' οὐ δεινόν ἄν ἦν, omittere ἄν in sequentibus debuisset. Antiphon p. 780. (88. §. 29. Bekk.) καίτοι δεινόν, εἰ οἱ αὐτοὶ μὲν μάρτυρες τούτοις ἄν μαρτυροῦντες πιστοὶ ἦσαν, ἐμοὶ δὲ μαρτυροῦντες, ἄπιστοι ἔσονται· καὶ εἰ μὲν πάνν μὴ παρεγένοντο μάρτυρες, ἐγὼ δὲ παρειαχόμεν ἄν, ἢ τοὺς παραγενομένους μὴ παρειαχόμεν, ἐτέρους δέ τινας, εἰκότως ἄν οἱ τούτων λόγοι πιστότεροι ἦσαν τῶν ἐμῶν μαρτύρων. Hoc in loco ambo modi, de quibus dictum, coniuncti sunt. Nam illa εἰ τούτοις ἄν μαρτυροῦντες πιστοὶ ἦσαν, et εἰ εἰκότως ἄν πιστότεροι ἦσαν τῶν ἐμῶν μαρτύρων,

dicta sunt, quia nulla est conditio non impleta in primaria sententia *δεινὸν ἐστίν*. Hoc autem *εἰ παρειχόμεν ἄν*, ubi non recte a Bekkero cum duobus codd. omissum est *ἄν*, propterea dictum est, quia duplicem habet conditionem. Sensus hic est: *malum vero, si iidem testes pro illis testantes fide digni essent, pro me autem nullam fidem habebunt; et, si omnino non affuissent testes, ego autem exhibiturus fuisset, vel, qui affuissent, non exhibuissem, sed alios, ipsorum dicta plus fidei, quam mei testes, habuissent*. Adde conditionem non impletam principali sententiae, et videbis ita dici debere: *καίτοι δεινὸν ἄν ἦν, εἰ οἱ αὐτοὶ μάρτυρες τούτοις μαρτυροῦντες πιστοὶ ἦσαν, καὶ — εἰκότως οἱ τούτων λόγοι πιστότεροι ἦσαν τῶν ἐμῶν μαρτύρων*. Hinc iudicari poterit de loco Demosthenis de cor. p. 260, 1. *καὶ τίς οὐκ ἄν ἀπέκτεινέ με δικαίως, εἴ τι τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν λόγῳ μόνον καταισχύσειν ἐπεχείρησα*; Codd. quidam *ἐπεχείρησα ἄν*. Sed recte omittunt particulam alii codd. et Plutarchus p. 542. A. Tertius denique modus, quo *ἄν* additur, is est, quum in oratione ex pluribus membris composita, praecessit sententia carens conditione non impleta, licet eiusmodi conditio in sententia principali insit. Nam non posset intelligi, de re non vera, sed cogitata sermonem esse, si praecedentia rem factam continent. Aeschines c. Timarch. p. 107. (329. §. 85. Bekk.) *οὐκοῦν ἄτοπον ἄν εἴη, ὃ Ἀθηναῖοι, εἰ μηδὲν μὲν ἐμοῦ λέγοντος, αὐτοὶ βοᾷτε τὴν ἐπωνυμίαν τῶν ἔργων ὧν σύνιστε τούτῳ, ἐμοῦ δὲ λέγοντος ἐπιλέλησθε· καὶ μὴ γενομένης μὲν κρίσεως περὶ τοῦ πράγματος, ἤλω ἄν, γεγονότος δὲ ἐλέγχου ἀποφεύγεται*; Apertum est, si hic abesset *ἄν*, sensum fore, *si hic causa cecidit, non, si cecidisset*.

XI.

De omissa particula ἄν universe.

In communi scriptorum usu multo saepius omissa particula *ἄν* dubitationem excitavit viris doctis, quam adiecta,

quam multi, quod plerumque fieri viderent, ubique faciendum fuisse existimarent. Qua opinione nihil in arte critica cogitari potest perniciosius. Quaerendum est potius, utrum quid necessario, an usu quodam et consuetudine fiat, omninoque causae prius sunt investigandae, quam regulae constituendae. Et hac quidem in re, in qua nunc versamur, illud ante omnia videndum est, quid sit, quod dicimus omitti particulam. Potest enim dupliciter intelligi. Nam aut nihil mutari sententiam putamus detracta particula, aut mutari quadam ratione. Quodsi nihil mutari sententiam volumus, recte quidem loquemur, quum omitti particulam dicemus, sed commitemus tamen aliquid absurdi, quia si particula aliquid tamen significat, nihil eam significare necesse esset, si perinde esset, utrum adderetur an omitteretur. Sin mutari omissione particulae volumus sententiam, omitti particulam non recte dicemus, quia, ubi non illud significandum est, ad quod opus est particula, abesse eam necessarium est, ut non omitti, sed non ponenda esse dicenda sit. Itaque quum utrovis modo absonum sit, omissam dici particulam, videndum an tertia quaedam ratio relinquatur, qua iure dici possit omitti. Est vero ita. Nam mutari sententiam quum dicimus, aut plane aliud quid dicere eum, qui loquitur, indicamus, aut idem quidem, sed cum levi aliquo et quod non magni referat discrimine dicere. Et hoc quidem quum fit, ut sententia maneat eadem, parumque intersit, utrum addatur an omittatur, tum vero recte licebit omissam dici. Itaque hanc omnem disputationem in duas partes dividemus, quarum in priore de particula necessario omissa, i. e. ne ponenda quidem, in altera de non necessaria eius omissione dicemus.

XII.

De indicativo particula ἄν vel κἔν necessario omissa.

Vulgaris est opinio, verba quaedam, ut ὥφελον, ἔμελλον, ἐχρήν, ἔδει, προσήκεν, et alia, carere posse

particulae adiectione, et nisi semper, tamen plerumque ea carere. Vid. Matthiae gr. Gr. §. 510. 6. et quem ille laudat Schaeferum Melet. cr. p. 130. seq. de *χρῆν* et *ἐμελλον* disserentem. Non temere hoc fieri, sensisse videtur Matthiae §. 508. not. 1. sed debebat eam rationem amplius persequi, praesertim quum ita simplex et plana sit, ut non possit non statim cuivis apparere. Neque enim ullum illorum verborum est, quod non aut saepe aut aliquando certe particulam *ἄν* tam necessario requirat, quam alibi adspernetur. Nam ubicumque aliquid, quod etiam sine conditione verum est, commemoratur, abesse debet particula: ubi autem aliquid nominamus, quod nonnisi certa conditione verum est, necessaria est particulae adiectio. Intelligitur id autem ex opposito. Nam quod sine conditione verum est, ei non licet opponi, non esse verum: quod autem certa tantum conditione est, ei recte oppones, non esse, sublata conditione. Declarabo rem exemplis. Sophocles El. 1505.

*χρῆν δ' εὐθὺς εἶναι τήνδε τοῖς πᾶσιν δίκην,
ὅστις πέρα πράσσειν γε τῶν νόμων θέλει,
πτείνειν· τὸ γὰρ πανοῦργον οὐκ ἄν ᾦν πολὺ.*

Χρῆν dicit, quia oportere indicat sine conditione: nec potest opponi, *ἀλλ' οὐ χρή*: nam si oportet, quomodo potest non oportere? At non omnia fiunt, quae oportebat. Itaque quod opponere potes, aliud est: *ἀλλ' οὐκ ἔστι*. Contra non dicit, *τὸ γὰρ πανοῦργον οὐκ ᾦν πολὺ*, sed addit particulam. Nam illa tantum conditione non forent multi nefarii. Atqui, quia non exstat lex illa, sunt multi. Itaque oppositum est, *ἀλλ' ἔστι πολὺ*. Iam facile intelligetur, cur ea potissimum verba, quae vel necessitatem aliquam significant, ut *ὄφειλε*, *ἐχρῆν*, *ἔδει*, *προσῆκε*, vel libertatem faciendi, ut *ἐξῆν*, *ἐνῆν*, vel veritatem rei, ut *ᾦν*, *ἐμελλεν*, saepissime careant particulae accessione. Nam quae fieri oportet, vel licet, vel quae sunt aut futura sunt, plerumque simpliciter veritatem rei continent,

ex nulla conditione suspensam. Attulit Matthiae §. 508. not. 1. Sophoclis hoc in Oed. R. 255.

οὐδ' εἰ γὰρ ἦν τὸ πρᾶγμα μὴ θεήλατον,
ἀνάθαρτον ὑμᾶς εἰκός ἦν οὕτως εἶναι,

et Xenophontis Mem. S. II. 7, 10. εἰ μὲν τοίνυν αἰσχρόν τι ἔμελλον ἐργάσασθαι, θάνατον ἀντ' αὐτοῦ αἰριτέον ἦν. Vtrumque recte dictum. Nam et non expiare caedem, et turpe quid facere impium erat, semperque impium est. Itaque tantum abest, ut haec anomalia quaedam sit, quemadmodum Schaefero videbatur in Meletem. p. 55. ut certissimam legem habeat particulae omissio: cuius legis rationem non perspectam esse a Schaefero, manifesto prodit adnotatio 85. p. 129. Neque enim ipsi verbo hoc tribuendum est, quod particula carere potest, sed potest id tum demum fieri, quum vel verbum ipsum non tantum auxiliare est, sed idem quod ἐξῆν significat, ut apud Demosthenem p. 656, 6. εἰ γὰρ μηδὲν εἶχετε τῶν ἄλλων λογίσασθαι, μηδ' ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν οἰοί τε ἦτε ταῦτα συνεῖναι, ἦν ἰδεῖν παράδειγμα Ὀλυνθίους τουτουσί, οἱ τί πεποιηκότος αὐτοῖς Φιλίππου πῶς αὐτῷ κέχρηται; vel ubi adiectivum accedit eiusmodi, quod aliquid per se verum significat, ut non possit contrarium oppositum cogitari, veluti in hoc Sophoclis in Oed. R. 1368. quod Schaeferus affert:

κρείσων γὰρ ἦσθα μηκέτ' ὦν, ἢ ζῶν τυφλός,

quod idem est atque κρεῖττον ἦν, μὴ ζῆν σε, ἢ τυφλὸν εἶναι, et ibidem 1375.

ἀλλ' ἢ τέκνων δῆτ' ὄψις ἦν ἐφίμερος.

Neque enim aut οὐ κρεῖττον ἦν, aut οὐκ ἦν ἐφίμερος opponi potest, sed opposita cogitantur, *at caecus es: at cares adspectu liberorum*. Itaque etiam Latini in hoc genere non coniunctivo, sed indicativo utuntur, *licebat, oportebat, aequum erat*, et quaecumque sunt huiusmodi alia dicentes. Ex quo apparet, neque in illis exemplis, quae Schaeferus p. 129. affert, omitti potuisse *ἄν*,

illud autem quod p. 55. ex Iphig. in Aul. 944. apposit, plane non pertinere ad omissionem particulae, quia quod Achilles dicit,

ἐγὼ κάκιστος ἦν ἄρ' Ἀργείων ἀνὴρ,
ἐγὼ τὸ μηδέν, Μενέλειος δ' ἐν ἀνδράσιν,
ὥς οὐχὶ Πηλέως, ἀλλ' ἀλάστορος γεγώς,
εἵπερ φονεύει τοῦμὸν ὄνομα σὺ πόσει.

hunc sensum habet: *me ergo infimum Argivorum, et nullo loco habendum, Menelaum autem virum putabat Agamemnon, si meo nomine ad caedem faciendam abutitur.* Dionysius vero Hal. in arte rhet. c. 4. p. 247, 9. ed. Reisk. ad quem locum illa adnotavit Schaeferus, quum scripsit ἦν μὲν οὖν καὶ παρὰ Σαπφοῦ τῆς ιδέας ταύτης παραδείγματα, non est id recte Schaeferus sic interpretatus: *posses quidem etiam in Sapphiciis exempla huius formae reperire.* Nam et εὐρεῖν, si illud voluisset scriptor, addere debuisset, nec *posses*, sed *poteras* verti oportebat, quia non licet opponere, *at non potes invenire.* Recte vero loquutus est Dionysius, hoc volens: *in promptu erant exempla in Sapphiciis, quibus uti poteram: sed nolo iis uti.* Sed satis. Nihil enim opus exemplis, quae quis ex quovis scriptore millena possit colligere.

Talia potius afferre operae pretium est, in quibus additum sit ἄν, quoniam de ea re quidam dubitarunt. Est enim etiam illis verbis, quae plerumque carent particula, necessario addenda, ubi contrarium illorum verborum in mente habemus. Incipiam ab insigni ad rem demonstrandam loco Demosthenis in Mid. p. 525, 15. εἰ τοίνυν ἀπέχρη τοὺς τοῖς Διονυσίοις τι ποιοῦντας κατὰ τοὺτους τοὺς νόμους δίκην διδόναι, οὐδὲν ἂν προσέδει τοῦδε τοῦ νόμου. ἀλλ' οὐκ ἀπέχρη. Hic omnia ex conditione pendent, et aperte oppositum est, ἀλλὰ προσδεῖ τοῦ νόμου. Sophocles Oed. Col. 1365.

εἰ δ' ἐξέφυσα τάςδε μὴ ῥ' αὐτῷ τροφόνος
τάς παιδας, ἢ τᾶν οὐκ ἂν ἦν, τὸ σὸν μέρος.

Non viverem. Cogitat enim, ἀλλ' εἰμί. Herodotus III. 25. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχῃ, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἀμαρτάδι, ἣν ἂν σοφὸς ἀνὴρ. Scilicet nunc non fuit vir prudens. Demosth. Ol. II. p. 24, 27. οὐδὲ θαυμάζω τοῦτ' ἐγώ· τούναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ποιῶντες ἡμεῖς ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει τοῦ πάντα ποιῶντος ἃ δεῖ περιῆμεν. Male hic codd. quidam omitunt ἄν. Nam oppositum est, ἀλλ' οὐκ ἔστι θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ποιῶντες τοῦ πάντα ποιῶντος μὴ περιεσόμεθα. Idem in Philipp. I. init. p. 40, 8. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέοντα οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐκ ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλευέσθαι. Nempe oppositum est, ἀλλὰ δεῖ νῦν. Xenophon. Anab. V. 1, 10. εἰ μὲν ἠπιστάμεθα σαφῶς, ὅτι ἤξει πλοῖα Χειρίσοφος ἄγων ἱκανά, οὐκ ἂν ἔδει ὧν μέλλω λέγειν. Eadem hic quoque oppositio. Addit oppositum Demosth. Timocr. p. 739, 24. ἀλλὰ νῆ Δία αἰσχροὺς ἴσως ἂν ἦν, Ἀνδροτίωνα δεδέσθαι, ἢ Γλανκέτην, ἢ Μελάνωπον; οὐ μὰ τὸν Δι', ὧ ἄνδρες δικασταί. Si quis alia exempla requirat, aliquot ex uno Demosthene indicabo, apud quem quis ἂν cum ἦν coniunctum inveniat, p. 40, 18. 74, 17. 97, 19. 108, 22. 112, 1. 134, 8. 145, 20. 168, 11. 317, 4. 350, 7. 370, 2. 372, 20. 374, 8. 375, 27. 410, 9. 431, 6. 545, 26. 569, 13. 575, 2. 583, 7. 652, 3. 20. 660, 9. 662, 28. 665, 21. 681, 29. 702, 3. 746, 7. 849, 15. 861, 24. 917, 22. 974, 11. 987, 2. 1020, 17. 1229, 24. et cum ἐξῆν p. 745, 26. cum ἔδει p. 813, 3. 1082, 6. 1313, 23. 1418, 10. prooem. et cum ἀπέχρην p. 813, 4. Et ne desint exempla, in quibus ommissa, uti debuit, particula est, non additam videbis apud eundem ad ἔδει p. 51, 5. 90, 1. 145, 10. 582, 2. 740, 19. ad ἐνῆν p. 52, 6. 354, 13. 379, 2. ad ἐξῆν p. 33, 11. 785, 15. ad ἐχρῆν p. 955, 20. ad ἦν p. 230, 15. 260, 4. 355, 7. 379, 12. 395, 3. 5. 463, 24. 1016, 24. 1017, 21. ubi plerique libri recte omittunt; ad προσῆκεν p. 900, 24. 948, 14. Ex utroque genere pauca libet adscribere. Dicit Demosthenes de reb. Cherson. p. 97, 8. ubi quid

facto opus esset exposuit: ταῦτ' ἦν εὐ φρονούντων ἀνθρώπων, ἐπηρεαζόντων δὲ καὶ διαφθειρόντων τὰ πράγματα, ἃ νῦν οὗτοι ποιοῦσι. Recte veritas, ut omnino ubi omissum est ἄν, per indicativum: *hoc erat hominum sapientium*. Non potest enim opponi, *at non est sapientium*, sed, *at non facitis*. Idem de falsa leg. p. 395, 14. καίτοι καὶ τὰλλ' ἄν ἅπαντ' ἀκολουθῶς τοῦτοις ἐπέπρακτο, εἴ τις ἐπείθετό μοι. οὐ γὰρ ἔγωγε οὕτως ἦν ἄθλιος οὐδ' ἄφρων, ὥστε χρήματα μὲν διδόναι, λαμβάνοντας ὁρῶν ἑτέρους, ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας· ἃ δ' ἄνευ μὲν δαπάνης οἶά τ' ἦν πραχθῆναι, πολλῶ δὲ μείζονας ὀφειλείας εἶχε πάσῃ τῇ πόλει, ταῦτ' οὐκ ἤβουλόμην γενέσθαι. Initio posuit ἄν, quia oppositum est ἀλλ' οὐ πέπρακται. Mox vero omisit: neque enim oppositum cogitatur, *fui ita stultus*, sed, *feci ista, et sapienter quidem*. Idem de corona p. 293, 12. καὶ εἰ νῦν τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ὁδὸν τῆς μάχης γενομένης, τοσοῦτος κίνδυνος καὶ φόβος περιέστη τὴν πόλιν, τί ἄν, εἴ που πλησίον τῆς χώρας ταῦτό τοῦτο πάθος συνέβη, προσδοκῆσαι χρῆν; Non enim oportuit, quia non est illud factum, quo facto oportuisset. Alia ratio est huius loci in Philipp. III. p. 112, 5. εἰ μὲν οὖν ἅπαντες ὁμολογοῦμεν Φίλιππον τῇ πόλει πολεμεῖν καὶ τὴν εἰρήνην παραβαίνειν, οὐδὲν ἄλλο ἔδει τὸν παριόντα λέγειν καὶ συμβουλεύειν, ἢ ὅπως ἀσφαλέστατα καὶ ῥᾶστα αὐτὸν ἀμυνόμεθα· ἐπειδὴ δ' οὕτως ἀτόπως ἔνιοι διακινεῖται, ὥστε πόλεις καταλαμβάνοντος ἐκείνου, καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων ἔχοντος, καὶ πάντας ἀνθρώπους ἀδικούντος, ἀνέχεσθαι τινων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις λεγόντων πολλάκις, ὥς ἡμῶν τινές εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸν πόλεμον, ἀνάγκη φυλάττεσθαι καὶ διορθοῦσθαι περὶ τούτου. Videri potest hic addendum fuisse ἄν, quia opponi potest, ἀλλ' οὐ δεῖ οὐδὲν ἄλλο λέγειν. Nihilo minus recte omissa est particula. Neque enim sic intelligi haec voluit Demosthenes, sed quum vellet Philippum ab omnibus hostem iudicari, vehementerque improbet eos, qui aliter sentiant, in hanc sententiam loquitur: *si nemo nostrum dubitaret, illum hostem esse, de eo tantum me dicere opus erat,*

quomodo repellendus esset: sed quoniam sunt, qui aliter sentiant, his occurrendum est. Ita apparet iam non quid opus sit, et quid non sit opus, inter se opponi, sed quid ipse facturus sit. Aeschines c. Timarch. p. 153. (p. 355. §. 150. Bekk.) ὥς τοίνυν ἐξῆν αὐτῷ σωθῆναι μὴ ξιμωρησαμένῳ τὸν τοῦ Πατρόκλου θάνατον, ἀνάγνωθί μοι ἃ λέγει ἡ Θέτις. Potuisset quidem dici, quod quidam codd. habent ἐξῆν ἄν, quia licuisset Achilli servari, si Hectorem non occideret, quod occiso illo iam non licebat: sed non recte hic diceretur, quia non quid licuerit ei, sed quid fecerit, quaeritur. Itaque oppositum est ἀλλ' οὐκ ἐβουλήθη σωθῆναι.

Restant verba ὄφελον, ἔμελλον, ἔφην, ἐβουλόμην, de quibus aliquid adiiciendum videtur. Atque ὄφελον quidem cur vix aliter quam sine particula ἄν positum invenitur, ex iis, quae modo disputavimus, apertissimum est. Nam quum hoc verbum proprie *debebam* significet, inest in eo necessitatis significatio, ut, quod debebat fieri, non etiam fieri non debuerit. Iliad. ζ. 350.

ἀνδρὸς ἔπειτ' ὄφελον ἀμείνωνος εἶναι ἄκοιτις
ὃς ῥ' ἤδη νέμεσιν τε καὶ αἵσχεα πόλλ' ἀνθρώπων.

Od. α. 217.

ὥς δὲ ἔγωγ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἔπι γῆρας ἔτετμεν.

Nusquam potes opponere, *at non debebam esse*: sed, *at non sum*. Debebas enim nihilo secius, etsi non est factum, quod fieri debebat.

Eadem ratio est verbi ἔμελλον. Nam qui facturus quid erat, eum non potes dicere non fuisse facturum, sed non fecisse. Quod vero Latini dicunt, *facturus fuisset*, nihil obstat, quin Graece dicas, ἔμελλον ἄν ποιήσῃν. Opponitur enim ἀλλ' οὐ μέλλω, *at non sum facturus*. Sed cavendum, ne, ubi ἄν cum infinitivo iungendum est, ad ἔμελλε trahas. Vt in Xenoph. Cyrop. IV. 3, 3. σταὶς ὅπου ἔμελλεν ἄν ἐξακούεσθαι τὰ λεγόμενα: i. e. ubi futurum erat, ut exaudiri dicta possent. Vel apud An-

docidem p. 11. (106. §. 21. Bekk.) φέρε δὴ τοῖνυν, εἰ καὶ ὁ πατήρ ἐβούλετο ὑπομένειν, τοὺς φίλους ἂν οἴεσθε ἢ ἐπιτρέπειν αὐτῷ μένειν, ἢ ἐγγυήσασθαι; ἀλλ' οὐκ ἂν παραιτεῖσθαι καὶ δεῖσθαι ἀπιέναι, ὅπου ἂν ἔμελλεν αὐτὸς σωθῆσθαι, ἐμέ τε οὐκ ἀπολεῖν, i. e. ubi futurum erat, ut et ipse servari posset, et me non perdere. Caeterum Schaeferum in Melet. cr. p. 131. brevitatis studio dixisse puto ἔμελλεν fungi vice particulae ἂν, atque ἔμελλεν δύσεσθαι idem esse quod ἔδν ἂν. Nam ut saepe haec permutare possis, ut in illo versu, de quo disputat, Orphei in Argon. 1257.

ἢ τάχα καὶ δύσεσθ' Ἀργὼ κατὰ βένθε' ἔμελλεν,

tamen hoc significat *peritura erat*, illud autem *periisset*. Illo quidem in versu si Schaeferus scribi iussisset,

καὶ τάχα κεν δύσεσθ' Ἀργὼ κατὰ βένθε' ἔμελλεν,

multo id magis probarem, quam quod vulgatam ἢ τάχα καὶ defendit. Κέν enim epicorum more, de quo supra dictum, ita potuerat adici, ut forte significaret. Vulgatam vero quum ego in adnotationibus ad Orpheum propterea reieci, quod epica oratio καὶ τάχα postularet, miror me nescire visum esse Schaefero, quod vel pueri sciunt, ἢ τάχα saepissime apud epicos legi, non autem vidisse eum, has voces, quod initio novae orationis faciendo, non continuandae orationi inserviant, a me esse vituperatas. Hoc ergo refutare debebat, si defendere vellet vulgatam.

Parum differt etiam ἔφην. Homerus Od. δ. 171.

καὶ μιν ἔφην ἐλθόντα φιλησέμεν ἔξοχον ἄλλων
Ἀργείων, εἰ νῶϊν ὑπεῖρ ἅλα νόστον ἔδωκεν
νηυσὶ θοῇσι γενέσθαι Ὀλύμπιος εὐνύοπα Ζεὺς.

Sperabam. Neque enim poteris opponere, *at non speravi*: sed *at non venit*.

Eadem denique etiam verbi ἐβουλόμην aliquando ratio est. Sed hoc verbum si nunc habet adiunctam particulam, nunc non habet,tribuendum id est ambiguitati significationis, Aeschines c. Ctesiph. non longe ab initio

p. 383. (455. §. 2. Bekk.) consentientibus libris: ἐβουλόμην μὲν οὖν, ὃ Ἀθηναῖοι, καὶ τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους καὶ τὰς ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἐφεστηκότων ὀρθῶς διοικεῖσθαι, καὶ τοὺς νόμους, οὓς ἐνομοθέτησεν ὁ Σόλων περὶ τῆς ῥητόρων εὐκοσμίας, ἰσχύειν. Aristophanes Ran. 866.

ἐβουλόμην μὲν οὐκ ἐρίζειν ἐνθάδε·

ubi Brunckius non debbat addere ἄν. Vterque scriptor recte loquutus est. Nam significat illud ἐβουλόμην *cupiebam*, cui quoniam non est oppositum *at non cupio*, recte abest ἄν. Itaque apud Aeschinem sensum verborum etiam ita licet exprimere, *debebat servari antiquus mos iudiciorum*. Apud Aristophanem autem qui loquitur, Aeschylus, quum *cupiebam non certare* dicit, manere se alienum a certandi cupiditate indicat, etiamsi, quum detrectare nequeat, certaturus est: id quod his verbis dicit:

ὅμως δ', ἐπειδὴ σοι δοκεῖ, δρᾶν ταῦτα χρη·

Sed observandum est, vix aliter hoc verbum ἐβουλόμην in principio quidem orationis carere posse particula ἄν, quam si μὲν adiiciatur, quo statim indicetur, etsi quis velit aliquid, tamen, quod velit, non fieri. Itaque Antisthenes rhetor orationem Aiacis in Reiskii Oratt. vol. VIII. p. 52. sic, ut fecit, debuit incipere: ἐβουλόμην ἄν τοὺς αὐτοὺς ἡμῖν δικάζειν, οἵπερ καὶ ἐν τοῖς πράγμασι παρῆσαν. Nam si omisisset, narrare videretur se voluisse illud, nunc autem abiecissee eam voluntatem. Simillimum est hoc Dionysii Hal. Art. Rhet. c. 3. init. p. 233. ἐμοὶ μὲν ἦν τερπνόν, αὐτὸν παρόντα καὶ συγχορεύοντα καὶ ἀναβαλκεύοντα μετὰ σοῦ, τῆς φίλης ἐμοὶ κεφαλῆς, ὑμνεῖν. Quo loco vix puto dubitari posse quin exciderit particula ἄν. Dicitur vero etiam ἐβουλόμην μὲν ἄν, ut apud Aristophanem Eccles. 151.

ἐβουλόμην μὲν ἕτερον ἂν τῶν ἡθάρδων
λέγειν τὰ βέλτισθ', ἢν' ἐκαθήμην ἡσυχος.

Qui locus, ut plerique omnes, in quibus adiectum est ἄν,

repugnare forsitan videbitur iis, quae supra diximus, ubi addita sit particula, contrarium opponi posse. Non enim opponi potest, ἀλλ' οὐ βούλομαι. Sic etiam in Vespis, quum Bdelycleo dixisset,

κιθαρίζειν γὰρ οὐκ ἐπίσταται,

respondet v. 960. Philocleo,

ἐγὼ δ' ἐβουλόμην ἂν οὐδὲ γράμματα.

Demosthenes Philipp. I. in fine p. 54, 29. ἐβουλόμην δ' ἂν, ὥσπερ ὅτι ὑμῖν συμφέροι τὰ βέλτιστα ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστα εἰπόντι· πολλῷ γὰρ ἂν ἡδιον εἶπον· νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοις οὖσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοῖσειν ὑμῖν, εἰ ἂν πράξετε, ταῦτα πεπεισθαι, λέγειν αἰροῦμαι. Aeschines in Ctesiph. p. 506. (505. §. 115. Bekk.) ὃν ἐβουλόμην ἂν πολλῶν ἔνεκα ζῆν. Scilicet in huiusmodi locis ἐβουλόμην ἂν potestate idem est quod, *bene esset*, cui recte opponitur, *at non bene est*. Quare etiam Latini *vellem* dicunt. Omnino autem videndum, ut, quod quoque in loco oppositum cogitari debeat, recte cognoscatur, nisi male intelligi huius et similium verborum rationem volumus. Vt quod in Gorgiae defensione Palamedis p. 113 (68. §. 21. Bekk.) scriptum est: ὅτι μὲν οὐν οὐδ' ἂν ἐβουλόμην προδοῦναι τὴν Ἑλλάδα, διὰ τῶν προειρημένων δέδεικται. Vehementer enim erraret, qui opponere vellet, ἀλλ' ἐβουλόμην προδοῦναι sic simpliciter. Nam est illud quidem ipsum, sed ex persona adversarii oppositum: ἐβούλου προδοῦναι: ut, si ex ipsius oratoris persona oppositionem facere velis, dicendum sit, *videor prodere voluisse*. Ex his apparet, hoc quidem in loco plane diversam nasci sententiam, si ἂν removeatur. Nam addita particula dicit, *ne voluissem quidem prodere, si potuissem*; omissa autem, *ne volui quidem, quum potuerim*.

Sed multo latius patet haec ratio, neque ullum est verbum, ad quod non pertineat. Nam omnino, ubicumque non potest contrarium opponi, recte abest particula. An-

tiphon p. 688. (41. §. 2. Bekk.) τὸν γὰρ ἄρξαντα τῆς πληγῆς, εἰ μὲν λίθῳ ἢ ξύλῳ ἡμυνάμην αὐτόν, ἡδίκουν μὲν οὐδ' οὕτως· οὐ γὰρ ταῦτά, ἀλλὰ μείζονα καὶ πλείονα δίκαιοι οἱ ἄρχοντες ἀντιπάσχειν εἰσίν. *Ne sic quidem, si eum saxo aut ligno percussissem, iniustum quid faciebam.* Non potest enim opponi ἀλλ' ἡδίκουν. Idem p. 634. s. (18. §. 9. Bekk.) ὥς δὲ οὐδὲ τὸν κίνδυνον οὐκ ἀσφαλέστερον τοῦ ἀπὸ τῆς γραφῆς ἡγοούμεν εἶναι, ἀλλὰ πολλαπλάσιον, εἰ μὴ παρεφρόνουν, διδάξω. *Repetita est negatio, quia sequitur ἀλλά.* Ad ἡγοούμεν, pro quo etiam ἐμελλον ἡγεῖσθαι dicere potuerat, non addidit ἄν, quia non potest opponi ἀλλ' οὐχ ἡγοούμεν. Quum enim neget se caedem fecisse, non potuit omnino praeferre periculum, quod occidendo inimico subeundum erat, in ius vocationi, immo ne cogitavit quidem de ea re. Operae pretium est, hic considerare eiusdem scriptoris locum p. 718. (57. §. 28.) ἀλλ' ὥς κατεποντώθη λέγουσιν. ἐν τίνι πλοίῳ; δῆλον γὰρ ὅτι ἐξ αὐτοῦ τοῦ λιμένος ἦν τὸ πλοῖον. πῶς ἄν οὖν οὐκ ἐξευρέθῃ; Recte omisit particulam in his, δῆλον γὰρ ὅτι ἐξ αὐτοῦ τοῦ λιμένος ἦν τὸ πλοῖον. Nam si posuisset ἄν, deberet opponi posse, *at non fuit ex ipso illo portu.* Id quod non potest opponi. Quare in huiusmodi locis recte sic veritas verbum sine particula: *debuisset esse ex illo portu.* Sed quod statim addit cum particula, licebat etiam sine particula dici: πῶς οὖν οὐκ ἐξευρέθῃ; alio tamen sensu. Significaret enim, *cur non est inventus?* Addita autem particula dicit, *quomodo non esset inventus?* Vides recte opponi, *at non est inventus.* Nam interrogatio vim habet negationis, ut, si sine interrogatione proferas, dicendum sit, *non esset non inventus.* Alia ratio est huius loci ap. Demosthenem in Mid. p. 569, 27 ὅτι τοίνυν καὶ κεκόμισται χάριν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρ' ὑμῶν, οὐ μόνον ὧν αὐτὸς λειτουργήκε λειτουργιῶν ἀξίαν, (μικρὰ γὰρ αὕτη γέ τις ἦν) ἀλλὰ καὶ τῶν μεγίστων, καὶ τοῦτο βούλομαι δεῖξαι. Reiskius ἄν post τις, Spaldingius p. 87. (93.) ante αὕτη inserendum putabat. Erit sane addenda, si oppositum esse volumus, *at accepit iusto maiorem gratiam.* Non

videtur tamen illud respexisse orator, sed retulisse ea verba ad ἀξίαν, ut diceret, *qua ille dignus erat gratia, ea perexigua erat.* Tum vero ne potuit quidem addere particulam. Eadem ratio est Antiphontis verborum p. 680. (36. §. 4) οὐ γὰρ ἀτρεμίζων ἀπέθανε. Qui si diceret, *non esset mortuus, si in suo loco mansisset,* addere debuisset particulam. At non hoc dicit, sed, *mortuus est, quia non mansit in loco.*

Volo hic usum quemdam particulae ἄν cum particulis δῆπου coniunctae commemorare, quia facile videri potest alicubi omissum esse ἄν, ubi, si accuratius consideres, debet abesse. Particulae illae δῆπου idem significant, quod in Germanica lingua *doch wohl.* Usurpantur autem ita, ut Latine per *credo* verti possint. Indicant enim vix quemquam dubitaturum esse. Iam saepe istae particulae in eiusmodi oratione inveniuntur, ut possis etiam ἄν adhibere. Vt apud Antiphontem de caede Herodis p. 716. (56. §. 24) καίτοι γε οὐ δῆπου κατ' ἐμαντοῦ μηνυτὴν ἔπεμπον, εἰδώς; *atqui non misi, credo, indicem sciens contra me ipse.* Vbi si dixisset, οὐκ ἄν κατ' ἐμαντοῦ μηνυτὴν ἔπεμπον; *atqui non misissem indicem contra me ipse,* idem dicere visus esset. Sed non est ita. Nam ubi illud δῆπου sine ἄν positum est, semper sententia talis est, ut, si δῆπου tollas, illud habeas, quod necessario per solum indicativum dicendum erat, quia quid simpliciter sit vel fuerit indicat. Vt hic: *non misi indicem contra me ipse.* Idem Antiphon p. 725. (62. §. 43) οὐ γὰρ δῆπου οὕτω κακοδαίμων ἐγώ, ὥστε τὸ μὲν ἀποκτείνειν τὸν ἄνδρα προύνοησάμην μόνος, ἵνα μοι μηδεὶς συνειδείῃ, ἐν ᾧ μοι ὁ πᾶς κίνδυνος ἦν, ἤδη δὲ πεπραγμένου μοι τοῦ ἔργου, μάρτυρας καὶ συμβούλους ἐποιούμην. Aeschines c. Timarch. p. 110. (329. §. 87) φέρε δὴ πρὸς τοῦ Διὸς καὶ τῶν θεῶν, εἰ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐτράποντο ἀπολογία, ἤπερ Τίμαρχος νυνί, καὶ οἱ συναγορεύοντες αὐτῷ, καὶ ἡξίουں διαρρήδην τινὰ μαρτυρεῖν περὶ τῆς αἰτίας, ἢ τοὺς δικαστάς μὴ πιστεῦειν, ἅπαντα δῆπου ἀνάγκη ἦν ἐκ τοῦ λόγου τούτου μαρτυρεῖν τὸν μὲν, ὡς ἐδεκάζε, τὸν δὲ ὡς ἐδεκάζετο, προκειμένης

ἐκατέρω ζημίας ἐκ τοῦ νόμου θανάτου. Demosthenes in Mid. p. 554, 1. ἐγὼ δ' αὖ τούναντίον οἶμαι, εἰ τοῦτον ἀφῆκα, λελοιπέναι μὲν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν τοῦ δικαίου τάξιν, φόνον δ' ἄν εἰκότως ἐμαντῶ λαχεῖν· οὐ γὰρ ἦν μοι δῆπου βιωτὸν τοῦτο ποιήσαντι. Vbi vero non de eo, quod re vera fuit aut non fuit, sed de eo, quod esset, si quid aliud esset, sermo est, necessario debet ἄν accedere: ut apud eundem I. in Steph. p. 1109, 7. οὐδ' ἄν εἰς ἔτι δῆπου τοῦτ' ἐμαρτύρησεν, εἰ μή τις καὶ παρῆν διατιθεμένῳ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ, ἀλλ' εὐθύς ἄν εἶπε· τί δ' ἡμεῖς ἴσμεν, εἴ τινὲς εἰσι διαθῆναι Πασιώνος; Oppositum enim cogitatur: at illi sunt hoc testati. Non ita in illis locis, in quibus deest particula ἄν: quorum in nullo potest contrarium opponi. Eadem ratio est verbi δηλονότι. Demosthenes de falsa legat. p. 353, 22. ὁ τοίνυν μέγιστον ἀπάντων· ὁ γὰρ εἰς τὴν προτέραν γράφας ἐπιστολὴν, ἣν ἠνέγκαμεν ἡμεῖς, ὅτι ἔγραφον δ' ἄν καὶ διαρρήδην, ἥλικα ὑμᾶς εὖ ποιήσω, εἰ εὖ ᾔδειν καὶ τὴν συμμαχίαν μοι γενησομένην, γεγονυίας τῆς συμμαχίας οὐ φησὶν εἰδέναι τί ἄν ποιῶν χάρισαιτο, οὐδὲ ὁ αὐτὸς ὑπέσχετο· τοῦτο γὰρ ᾔδει δηλονότι, εἴπερ μὴ ἐφενάκειζεν ὑμᾶς. Nempe sciret, inquit, nisi vos ludibrio haberet. Non recte adderet particulam. Significaret enim, nescire illum.

XIII.

*De indicativo particula ἄν rhetorice
omissa.*

Alia ratio, qua particula ἄν omittenda est, in illa figura cernitur, qua quod ob conditionem non impletam non est factum, sine conditione ut factum sumitur. Nam quum in hoc genere non possit contrarium oppositum cogitari, abesse necesse est particulam, quae id cogitari iubet. Sed ex ea ipsa re, quod debet in hac figura abesse particula, consequitur, proprie intelligendum esse praeteritum, et non posse de praesente aut futuro tempore accipi. Itaque non licet dici, εἰ ἡδίκηεις ἐμέ, ἐτιμωροῦ-

μὴν σε, hoc sensu, *si me iniuria afficeret, punirem te*:
 sed, etiamsi velis ad praesens tempus referri, tamen pro-
 prie de praeterito dictum erit, hoc modo: *fac te mihi in-*
iuriam intulisse: tum puniebam te. Quam Elmsleius
 ad Bacch. 612. 1311. viam iniit, ἐλάνθανεν et similia
 pro λήσειν ἔμελλε dici, eoque particulae omissionem de-
 fendī ratus, probari non posse monui ad Soph. El. 902.
 Nam si ita esset, non posset pro eodem etiam ἐλάνθανεν
 ἂν dici. Atqui et pro ἐλάνθανεν ἂν vix usquam non po-
 teris ἔμελλε λήσειν dicere, et pro ἔμελλε λήσειν, ubi qui-
 dem id ad non impletam conditionem refertur, ubique dici
 potest ἐλάνθανεν ἂν. Sic Schaeferus Mel. cr. p. 131.
 recte observat, in his Herodoti II. 43. καὶ μὴν εἴ γε παρ'
 Ἑλλήνων ἔλαβον οὐνομά τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἦν-
 στα, ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἔχειν, dici potuisse
 ἔσχον ἂν μνήμην. Itaque illo Elmsleii argumento non ef-
 ficitur quod quaerimus, quid intersit utrum ἐλάνθανεν an
 ἐλάνθανεν ἂν dicatur. Nos quam omissae particulae ra-
 tionem esse diximus, eius insigne exemplum exstat apud
 Andocidem de myst. p. 28. (118. §. 57.) τί ἂν ὑμῶν
 ἕκαστος ἐποίησεν; εἰ μὲν γὰρ ἦν δυεῖν τὸ ἕτερον ἐλέσθαι,
 ἢ καλῶς ἀπολέσθαι, ἢ αἰσχροῶς σωθῆναι, ἔχοι ἂν τις
 εἰπεῖν κακίαν εἶναι τὰ λεγόμενα· καίτοι πολλοὶ ἂν καὶ
 τοῦτο εἴλοντο, τὸ ζῆν περὶ πλείονος ποιησάμενοι τοῦ
 καλῶς ἀποθανεῖν· ὅπου δὲ τούτων τὸ ἐναντιώτατον
 ἦν, σιωπήσαντι μὲν, αὐτῷ τε αἰσχιστα ἀπολέσθαι μη-
 δὲν ἀσεβήσαντι, ἔτι δὲ τὸν πατέρα περιῖδεῖν ἀπολόμε-
 νον καὶ τὸν κηδεστὴν καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ ἀνεψιοὺς
 τοσοῦτους, οὓς οὐδεὶς ἀπώλλυσεν ἢ ἐγώ, μὴ εἰπὼν
 ὥς ἕτεροι ἤμαρτον· Διοκλείδης μὲν γὰρ ψευσάμενος ἔδη-
 σεν αὐτούς, σωτηρία δὲ αὐτῶν ἄλλη οὐδεμία ἦν, ἢ πυ-
 θέσθαι Ἀθηναίους πάντα τὰ πραχθέντα· φονεὺς οὖν
 αὐτῶν ἐγινόμην ἐγώ, μὴ εἰπὼν ὑμῖν ἃ ἤκουσα· ἔτι
 δὲ τριακοσίους Ἀθηναίων ἀπώλλυον, καὶ ἡ πόλις ἐν
 κακοῖς τοῖς μεγίστοις ἐγίνετο· ταῦτα μὲν οὖν ἦν ἐμοῦ
 μὴ εἰπόντος· εἰπὼν δὲ τὰ ὄντα, αὐτός τε ἐσωζόμην,
 καὶ τὸν πατέρα ἐσωζον καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς, καὶ
 τὴν πόλιν ἐκ φόβου καὶ κακῶν τῶν μεγίστων ἀπὴλ-

λαττον, φυγάδες δὲ δι' ἐμὲ τέτταρες ἄνδρες ἐγίνοντο, οἵπερ καὶ ἡμαρτον· τῶν δ' ἄλλων οἱ λοιποὶ πρότερον ὑπὸ Τεύκρου ἐμηνύθησαν· οὔτε δῆπου οἱ τεθνεῶτες δι' ἐμὲ μᾶλλον ἐτέθνασαν, οὔτε οἱ φεύγοντες μᾶλλον ἔφευγον. Aeschines de falsa legat. p. 244. (402. §. 69.) τί δὲ καὶ βουλόμενος, εἶπερ ταῦτ' αὖ Φιλοκράτει προσιλόμεν, κατηγόρου μὲν πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἀκροατὰς τῇ προτεραίᾳ, μίαν δὲ νύκτα διαλιπὼν συνηγόρου; Refert haec ex mente Demosthenis, de quo p. 242. (§. 66.) dixerat: nam ipse non facta esse contendit. Et p. 326. (444. §. 173.) eodem modo: καὶ τῷ γε δῆλος ἦν, εἰ μὴ γε, ὥςπερ ἐν τοῖς χοροῖς, προῆδον; Lycurgus c. Leocr. p. 164. s. (242. §. 38.) ἐν οἷς Λεωκράτης οὕτως καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς πόλεως ἀποδραὺς ὄχετο, καὶ τὰ χρήματα τὰ ὑπάρχοντα ἐξεκόμισε, καὶ ἱερὰ τὰ πατρῷα μετεπέμψατο· καὶ εἰς τοσοῦτον προδοσίας ἦλθεν, ὥστε κατὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν ἔρημοι μὲν ἦσαν οἱ ναοί, ἔρημοι δὲ καὶ αἱ φυλακαὶ τῶν τειχῶν, ἐξελείπειτο δὲ ἡ πόλις καὶ ἡ χώρα. Alia exempla suppeditare poterit Gorgiae apologia Palamedis. Ad hanc figuram saepe non attenderunt viri docti: unde multos veterum locos temere coniecturis vexarunt. Veluti haec Euripidis in Troad. 395. de Hectore et Paride:

δόξας ἀνὴρ ἄριστος, οἷχεται θανών.
καὶ τοῦτ' Ἀχαιῶν ἱεὺς ἐξεργάζεται.
εἰ δ' ἦσαν οἴκοι, χρηστὸς ὦν ἐλάνθανεν.
Πάρις δ' ἔγρημε τὴν Διός· γήμας δὲ μὴ,
σιγώμενον τὸ κῆδος εἶχεν ἐν δόμοις.

Eurip. Hec. 1111.

εἰ δὲ μὴ Φρυγῶν
πύργους πεσόντας ἦσμεν Ἑλλήνων δορί,
φόβον παρέσχευ οὐ μέσως ὅδε κτύπος.

Sophocles Electr. 913.

ἄλλ' οὐδὲ μὲν δὴ μητρὸς οὐθ' ὁ νοῦς φιλεῖ
τοιαῦτα πράσσειν, οὔτε δρῶς ἐλάνθανεν.

Refert enim rem tamquam factam, quia certo ita futurum fuisse indicare vult. Sic etiam Euripides in Bacchis v. 1309. et in Ione 353. Nolet haec hodie mutari, ut spero, Elmsleius, quem vide ad Med. 416. not. p. 150. Diphilus apud Athen. IV. p. 165. F.

*εἰ μὴ συνήθης Φαίδιμω γ' ἐτύγγανεν
ὁ Χαβρίου Κτήσιππος, εἰσηγησάμην
νόμον τὴν οὐκ ἄχρηστον, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ.*

Herodotus I. 187. *τῆσι δὲ πύλῃσι ταύτην οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγένετο ὁ νεκρὸς διε-ελαύνοντι.* Hoc imprimis luculentum exemplum est, ex quo cognoscamus, aptissime huic figurae locum esse, ubi rem minime dubiam significare volumus. Nam quum Nitocris condi se voluisset supra portas illas, necessario super capite Darii fuisset corpus mortuae, si per eas portas vectus esset.

Vnum his addam aliud huius figurae exemplum, ut ostendam cur semel in eo additum sit ἄν. Est illud Demosthenis ad Apatur. p. 901, 13. *γενέσθω τοίνυν καὶ τοῦτο ὑμῖν τεκμήριον τοῦ ψεύδεσθαι Ἀπατούριον· εἰ γὰρ ἐνεγνησάμην ἐγὼ τούτῳ τὸν Παρμένοντα, οὐκ ἔστιν ὅπως τούτῳ μὲν ὑπὲρ ἐκείνου ἀπηχθὼ μὴ ν, πρόνοιαν ποιούμενος ὅπως μὴ ἀπολεῖ ἅ δι' ἐμοῦ τούτῳ συνέβαλ-λεν· αὐτὸς δ' ἐμαυτὸν περιεῖδον ἄν ὑπ' ἐκείνου πρὸς τοῦτον ἐν ἐγγύῃ καταλειπόμενον· τίνα γὰρ ἐλπίδα ἔσχον τοῦτον ἀποσχέσεσθαι μου, ὃν αὐτὸς ἠναγκά-κειν ἐκείνῳ τὰ δίκαια ποιῆσαι; καὶ τὴν ἐγγύην αὐτοῦ εἰσπράξας τὴν εἰς τὴν τράπεζαν πρὸς ἀπέχθειαν, τί προσεδόκων ὑπὸ τοίτου αὐτὸς πείσεσθαι; Dixit οὐκ ἔστιν ὅπως αὐτὸς ἐμαυτὸν περιεῖδον ἄν, quia, quum in re sumpta aliquid denuo sumitur, id non potest rem veram oppositam habere, sed refertur ad fictum quid. Quare hic non ἀλλὰ περιεῖδον, sed ἀλλὰ περιεῖδον ἄν oppositum est.*

Quod supra dicebam, quum per figuram rhetoricam omittitur ἄν, verbum non posse non proprie de praeterito

tempore intelligi, ex eo cognoscere licet quid statuendum sit de Aristophanis loco in Eccles. 140.

καὶ νῆ Δία σπένδουσί γ' ἡ τίνος χάριν
τοσαῦτά γ' εὖχοντ', εἶπερ οἶνος μὴ παρῇν;

Audacius et temerius edidit Brunckius, ἡ τίνος ἂν χάριν τοσαῦτ' ἐπεύχοντ'. Ald. τοσαῦτ' ἐπεύχοντ'. Ravenas τοσαῦτ' εὖχοντ'. Ex cod. Monac. apud Dobraeum adnotatum τοσαῦτ' ἔχοντ'. Patet vero, εὖχοντ' illud, si quis id εὖχοντο esse putat, nullo modo significare posse precarentur. Quare aut est εὖχονται, aut, si imperfectum est, scribi debet τοσαῦτ' ἂν εὖχοντ'.

Adiiciam his, ut non huc pertinere moneam, locum Aiakis v. 183.

οὐποτε γὰρ φρενόθεν γ' ἐπ' ἀρισερά,
παῖ Τελαμῶνος, ἔβας
τόσσον, ἐν ποιμναῖς πιτνών.

Blomfieldus ad Aeschyli Pers. 871. ἂν inserendum putabat. At illud non in hanc sententiam accipiendum est, non ita insaniisses, sed hoc modo interpretandum: non enim a sana mente ita ad perversa aberrasti.

Caeterum etiam Romanos constat eadem figura, qua Graeci uti consueverunt, in re praeterita indicativos pro coniunctivis usurpare. Satis habeo de plurimis unum afferre exemplum. Horatius Carm. II. 17, 28.

me truncus illapsus cerebro
sustulerat, nisi Faunus ictum
dextra levasset.

XIV.

De indicativo particula ἄν ironice omissa.

Denique alia ratio est orationis ironicae. Nam quum ironiae sit, contrarium dicere, quam intelligi debeat, non est obscurum, ea, quae sine ironia cum particula *ἄν* dicenda essent, si ironice dicuntur, carere debere particula.

Fit hoc autem ita, ut sublata conditione, cuius indicium est ἄν, incerta oratio in certam mutetur, eiusque contrarium intelligatur. Aristophanes Eccles. 772.

ἀλλ' ἰδὼν ἐπειθόμην.

Male Brunckius edidit, ἀλλ' ἰδὼν ἂν ἐπιθόμην. *Persuasisti, ubi videro.* Idem in Nubibus v. 1338.

ἐδίδαξάμην μέντοι σε νῆ Δί', ὦ μέλε,
τοῖσιν δικαίοις ἀντιλέγειν, εἰ ταῦτά γε
μέλλεις μ' ἀναπείσειν, ὡς δίκαιον καὶ καλὸν
τὸν πατέρα τύπτεισθ' ἐστὶν ὑπὸ τῶν νιέων.

Si sine ironia loquutus esset, dixisset οὐκ ἂν ἐδίδαξάμην σε. Aeschines p. 175. (368. §. 181.) ταχὺ γὰρ Τιμαρχὸν ἢ τὸν κίναιδον Δημοσθένην εἶασε πολιτεύεσθαι. Omnes hic libri omittunt ἄν, quod viri docti non magis debebant reponere, quam ταχύ, proprium orationis ironicae, in τάχα mutare. Bekkerus tamen ταχύ γ' ἄν. Recte vero libri. Sine ironia diceret οὐκ ἂν εἶασε. Dinarchus in fine orationis in Aristogitonem: καίτοι, ὦ Ἀθηναῖοι, τί ἂν οἴσθε ποιῆσαι ἐκείνους τοὺς ἄνδρας, λαβόντας ἢ στρατηγὸν ἢ ῥήτορα πολίτην ἑαυτῶν δῶρα δεχόμενον ἐπὶ τοῖς τῆς πατρίδος συμφέρουσιν, οἱ τὸν ἀλλότριον καὶ τῷ γένει καὶ τῇ φύσει τῆς Ἑλλάδος ἄνθρωπον οὕτω δικαίως καὶ σωφρόνως ἐξήλασαν ἐκ Πελοποννήσου πάσης; τοιγάρτοι τῆς πόλεως καὶ τῶν προγόνων ἀξίως ἐκινδύνευσαν πρὸς τὸν βάρβαρον. Postrema verba nisi ironice accipias, plane inepta sunt: sed cum ironia dicta eximiam vim habent. Voluit enim orator hoc dicere: *digne scilicet et civitate et maioribus periclitati erant adversus barbarum, si non in civem animadvertissent etiam severius.*

LIBER SECVNDVS.

I.

De modis verbi obliquis.

Dicendum nunc est de modis verbi obliquis, coniunctivo atque optativo, de quorum consociatione cum particulis *ἄν* et *ἕν* alia ratione explicandum erit, quam qua in indicativo uti licebat. Indicativi enim natura et ratio quum omnibus aperta sit, statim, quae vis esset huius modi, si adderentur particulae istae, ostendi potuit, deinde autem de iis locutionibus dici, in quibus omissa videri posset particula. Coniunctivi vero atque optativi natura non ita omnibus nota atque perspecta est, ut hi modi quid sine particulis istis significant praeterire, ac statim de adiectione earum ad eos modos dicere possimus; immo ante omnia videndum erit, quam ipsi per se vim habeant, quo deinde, quid ad eam adiectio illarum particularum conferat, intelligi possit.

Repetenda hic paucis simulque confirmanda sunt, quae alibi explicatius disputavi. Vt indicativus veritatem facti, ita coniunctivus atque optativus ea, quae possunt fieri, significant: ita tamen, ut coniunctivus illa indicet, quae propter aliquam ipsarum rerum, de quibus sermo est, conditionem eveniant: unde totus ad experientiam refertur ex eaque pendet; optativus autem quae cogitabilia sunt significet: quo fit, ut etiam ea comprehendat, quae fieri nequeunt. Vterque modus, si rem severius expendimus, non potest per se solus stare, sed pendet ex alia parte orationis. Nam subtilior quam verior est Apollonii disputatio lib. III. de syntaxi c. 28. indicativum atque optativum ita dictos censentis, quod soli per se, alter esse aliquid, alter optari significant, coniunctivum autem inde nomen habere, quod, quum per se nihil significet, particula indigeat, cum qua coniungatur ex eaque pendeat.

At aut uterque modus per se solus plenam efficit sententiam, quum non minus *ἴωμεν*, quum *εὐτυχοίην* sine ullo alio verbo dicatur, aut neuter. Vtra verior ratio sit, hic nihil attinet quaeri. Satis est meminisse, utrumque modum esse assumptivum, sed altero cogitata sumi, qui est optativus; altero facta, quem coniunctivum vocamus. Atque in cogitatis non quaerimus eveniantne an non, quia scimus in sola cogitatione versari; quae autem ut facta sumimus, experientiae comprobatione indigent, ut verene an falso sumpta fuerint appareat.

Declarabimus haec exemplis. *Εἰ ἐγένετο, εἰ γίγνεται, εἰ γενήσεται* ad ea referuntur, quae vere evenerunt, eveniunt, eventura sunt. *Εἰ γένηται* vero est *si evenerit*, idque de eo dicitur, quod videbimus utrum eveniat, necne; *εἰ γένοιτο* autem, *si eveniut*, quod mente fingimus evenire, sive possit, sive nequeat. Apertum est, in indicativo veritatem facti ut exploratam respici; in coniunctivo rem sumi experientia comprobendam; in optativo veritatis rationem haberi nullam, sed cogitationem tantummodo indicari: ut si eadem distinctius velis atque explicatius dicere, haec habeas: in indicativo, *aut est, aut non est: sed nescio, sit, necne*; in coniunctivo, *aut est, aut non est; sed experientia docebit, sit, necne*; in optativo, *aut est aut non est: sed sumo esse, etiamsi non sit*. Iam si quaeris quid hi modi significant, quum verbum nudum ponitur, id etsi Latina lingua non nisi per ambages explicari potest, quod qui huius linguae coniunctivus vocatur, re vera optativus est, sed ille simul coniunctivi officio fungens: tamen huiusmodi esse apparet: *γίγνεται* est *fit*, de eo, quod fit vere: *γίγνηται*, *fieri reperiatur*, de eo, quod esse experientia cognoscendum sit; *γίγνοιτο*, *fiat*, *opinionem cuiuspiam*, de eo, quod fieri quis cogitet, sive fiat, sive non fiat. Itaque indicativus est scientis, persuasique de veritate rei; coniunctivus debere quid fieri intelligentis, ac propterea expectantis quid eveniat; optativus cogitantis quid fieri, sed neque an fiat, neque an possit fieri quaerentis. Ex his intelligi potest, qui factum sit, ut coniunctivus atque optativus,

quorumcumque temporum sint, tamen certum quoddam tempus sibi proprium habeant, ac propterea saepissime illorum temporum, quorum modi sunt, primariam significationem amittant. Et coniunctivo quidem ubique significatio adhaeret futuri. Nam indicat ille quidem fieri aliquid, factumve esse, sed ita indicat, ut expectari postulet, donec experientia rem comprobet. Quod autem non aliter fieri censendum est, quam quum fieri cognoveris, id usque dum cognovisti, nondum pro facto haberi potest. Ita exempli caussa γένηται, etsi est praeteriti temporis coniunctivus, tamen, quia coniunctivus est, futuri temporis aliquam significationem habet, et quidem futuri exacti. Quoniam enim ad rem refertur, cuius veritas facto cognoscenda sit, illud quod ex ea re ut ex conditione sua pendet, non aliter ratum erit, quam cognita iam veritate rei istius, ex qua pendet: v. c. καλόν τοι γλῶσσ' ὅτῳ πισ-
τις παρῇ: *bona est dicendi facultas, si cui fides sit*, i. e. ut explicatius dicam, *laudanda est dicendi facultas in eo, in quo fidem esse repereris*. Sic etiam cum particulis finalibus. Nam ἵνα γίγνηται, ἵνα γένηται proprie significant, *ut fieri, ut factum esse reperiat*.

Optativus autem natura sua praeditus est quadam praesentis notatione. Quum enim cogitationem alicuius indicet, cuiuscumque temporis optativus sit, praesentem intelligi postulat cogitationem eo tempore, in quod incidit illa, quam indicat, cogitatio. Ita tempore facti differunt γένοιτο, γίγνοιτο, γενήσοιτο, sed cogitatio haec, factum quid esse, vel fieri, vel futurum esse, ea praesens intelligitur eo tempore, de quo loqueris. Vt si de consilio cuiuspiam loquere, recte dices, ὅπως γένοιτο, sive ἐποίησεν addas, sive ποιῇ, sive ποιήσει.

Hinc, ut id obiter adiciam, apertum est, cur, si tempus illud respicis, quo adhuc futurus est eventus consilii, ὅπως γένηται dicatur: unde si, quod plerumque fit, tempus illud in mente habes, quo ipse loqueris, recte dices ποιῇ et ποιήσει, ὅπως γένηται, ἐποίησεν autem, ὅπως γένηται, non aliter, nisi si nondum effectum est, quod quis volebat effici. Vbi autem tantummodo mentem et

consilium facientis, non etiam, an eventurum sit quod ille vult, indicare voles, omnibus temporibus adiungere licebit optativum ὅπως γένοιτο: sin vero de eventu loqueris, qui iam est effectus, neque respici vis illud tempus, quo nondum evenit, necessario dices ἐποίησεν, ὅπως γένοιτο, consilium solum significans. Nam si ὅπως γένηται diceres, aut falsum diceres, si tempus, quo loqueris, in mente haberes: non enim amplius futurus est eventus, sed iam praeteriit: aut respiceres tempus illud, quo nondum evenerat: quod te nolle respicere sumpsimus.

II.

De coniunctivo pro futuro.

Explicabimus primo de coniunctivo. Qui modus etsi apud antiquissimos ita pro futuro usurpatus est, ut, si quis verbi Graeci naturam accuratius consideret, dubitare non possit, quin prior futuro exstiterit, idque ex ipso demum originem traxerit: tamen natura sua valde a futuro diversus est, neque quum pro eo positus dicitur, id sic est intelligendum, ac si eandem, quam futurum, vim ac potestatem haberet. Repugnaret enim, in modo, qui non est indicativus, sed indicativo oppositus, eandem vim inesse, quae est in indicativo, siquidem futurum aperte est indicativus. Coniunctivus igitur eo differt ab indicativo futuri, quod non potest per se solus intelligi, sed, ut ipsum nomen indicat, aliunde pendere debet. Id autem, unde pendet, quum plerumque additum inveniatur, tamen saepe etiam omittitur, quia saepe positum est in obscura cogitatione incertae alicuius causae, ex qua quid proditum sit. Isque est usus coniunctivi deliberativus, ut quum quis dicit ἴω, quod est, si plene dicere volumus, ἀμφισβητῶ, εἰ ἴω. Aptè comparari potest duplex modus, quo id Germani dicimus, alter cum eadem ellipsi, qua Graeci, *gehe ich*, alter servata particula, et verbo tantum omisso, *ob ich gehe*. Ac veterrimi Graeci, nondum reperto futuro, quoniam quidquid futurum est, incertum est, quaerique de eo atque ambigi potest, eventurumne sit an non sit

eventurum, non habebant alium verbi modum, quo futura indicarent, quam hunc ipsum modum deliberativum. Itaque eo sunt usi, donec futuro invento, ubi quid simpliciter futurum dicere vellent, futuri formam usurpare coeperunt, coniunctivum autem ibi tantum servarunt, ubi aliqua deliberatio locum habere videretur. Ea vero illuc redit, ut per coniunctivum coniectura aliqua de eo, quod debeat fieri, indicetur. Vnde fere Germanice ista verbo *sollen* licet exprimere. Cuiusmodi nihil inest in ipso futuro. Ita Iliad. α. 262.

οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδὲ ἴδωμαι.

Si ὄψομαι dixisset, rem certam esse indicasset, *non video*; si ἰδοίμην, prodidisset opinionem suam, *non, opinor, videam*. Nunc coniunctivo usus, non esse significat, ut visurus sit, i. e. *non debeo videre*, sive mavis, *non reperiari videre*. Nos id accommodate ad Graeca dicemus, *noch soll ich sie sehen*: quo significamus, non expectandum id esse. Iliad. ζ. 459. (479. η. 87. Od. ζ. 275.)

καὶ ποτὲ τις εἴησι.

Non *dicet aliquis*, neque *dicat opinor*, ut si ἐρεῖ vel εἴποι dixisset, sed, *expectandum est, ut quis dicat*: *da soll wohl einer sagen*. Odyss. π. 437.

οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ, οὐδ' ἔσσεται, οὐδὲ γένηται.

Non *est, neque erit, neque fuisse reperiatur*: *es ist keiner, noch wird einer seyn, noch soll wohl einer gewesen seyn*. Nam si explicatius vim coniunctivi declarari voles, haec erit, non esse expectandum, ut fuisse aliquem reperias. Videtur autem hoc quidem in loco γένηται sic dictum esse, ut propriam aoristi significationem habeat. Sed in his Od. ζ. 201.

οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτός, οὐδὲ γένηται,
ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαίαν ἵκηται
δηϊοτῆτα φέρων,

et μ. 191.

ἰδμεν δ', ὅσσα γένηται ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ,

sic intelligi praestat, ut tantummodo ad futura spectet. Alia qui desideret coniunctivorum huiusmodi exempla, conferat Iliad. o. 350. Od. μ. 391.

III.

*De particulis ἄν et κέν cum coniunctivo
apud epicos.*

Epici veteres, quos iam supra in indicativi explicatione vidimus liberius uti particulis ἄν et κέν, etiam coniunctivo eas non tam certa ratione addiderunt, quam quae recentiore usu stabilita est. Nam hae particulae quum, ut supra ostendimus, aliquam fortuiti notionem verbo addant, ubicumque ei notioni locus esset, adiacere eas epici non dubitarunt. Est autem coniunctivus is modus, qui natura facillime eam adiectionem admittat, ut qui ad id referatur, quod experientia cognoscendum sit: id autem eo ipso fortuitum est. Itaque primo ubi coniunctivus pro futuro positus est, (licebit enim ita loqui brevitatis caussa, postquam ostendimus, quomodo differat a futuro) saepe adiectae inveniuntur particulae istae, forte quid futurum esse indicantes: Iliad. α. 205.

ἦς ὑπεροπλήσῃ τάχ' ἄν ποτε θυμὸν ὀλέσση.

Nos id diceremus: *durch seinen übermuth soll er wohl noch das leben verlieren.* λ. 433.

ἦ κεν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπεῖς ἄπο θυμὸν ὀλέσση.

Vide α. 137. 184. 324. β. 488. (Od. δ. 240.) γ. 54. 417. λ. 387. ξ. 235. π. 129. χ. 505. ψ. 559. Od. α. 396. δ. 692. κ. 507. ρ. 418. χ. 325. 350. Hinc tenui discrimine saepe coniunctivus et optativus iunguntur, ut Iliad. σ. 307.

ἀλλὰ μάλ' ἄντην

στήσομαι, ἦ κς φέρῃσι μέγα κλέος, ἦ κς φεροίμην.

l. e. *utrum ille forte reperiatur vincere, an ego forte vincere possim.* De hoc genere dixi in diss. I. de legg.

HERM. OP. IV.

F

quib. subtil. serm. Hom. p. 12. s. Et sic saepe cum particula *εἰ*, *an* significante: v. ibidem p. 14. seq.

Quum particulae ἄν et κέν Homeri aevo liberius usurparentur, necdum ubique certis formulis ut necessariae adstrictae essent, non est mirum, constructiones quasdam, quae apud sequiores quasi legitimas habent istas particulas, apud Homerum saepenumero illis carere. Ita ille coniunctivo sine ἄν iungit ὅτε Iliad. δ. 259. ξ. 522. (de quo loco vide diss. modo citatam p. 11.) ο. 207. π. 54. (de quo loco v. ibid. p. 7.) 690. τ. 183. 337. φ. 199. 323. χ. 74. ω. 369. Odyss. ζ. 183. η. 72. κ. 486. ξ. 60. ο. 408. π. 72. σ. 133. φ. 133. ὀπότε Iliad. α. 163. ι. 646. ν. 271. ο. 359. π. 53. 245. ρ. 98. τ. 201. φ. 112. Od. δ. 650. ξ. 170. π. 268. ρ. 471. τ. 168. ψ. 257. ἦμος Od. δ. 400. ubi male etiam recentissima Wolfii editio indicativum habet; ὅπη Od. θ. 45. ο. 452. ὀππότε ξ. 139. ὅππως, *quemadmodum*, Iliad. ψ. 324. Od. α. 349. πρὶν Iliad. σ. 190. Od. κ. 175. ν. 336. ρ. 9. ἐπεὶ Od. υ. 85. ubi male ex cod. Harl. futurum repositum est; ἐπειδὴ Iliad. π. 473. ὅφρα *quamdiu*, Iliad. δ. 346. ψ. 47. Od. σ. 130. εἰ Iliad. α. 340. δ. 261. ε. 258. κ. 225. 346. μ. 223. χ. 86. Od. α. 188. 204. ε. 221. 470. η. 204. μ. 96. 348. ξ. 373. π. 98. 116. ὅς et ὅστις Iliad. α. 230. 543. ε. 407. 747. θ. 391. 408. 422. ι. 117. 508. 592. ξ. 81. ο. 491. 492. τ. 265. υ. 363. ψ. 319. Odyss. α. 101. 415. γ. 320. δ. 207. 357. ε. 448. η. 74. 161. 210. 547. κ. 39. λ. 427. μ. 66. ν. 214. ξ. 85. 106. ο. 400. π. 76. 228. σ. 275. τ. 329. ἄσσα Iliad. α. 554. ὀπότερος Iliad. γ. 71. 92. οἷος Od. σ. 136. ὄσσα Od. μ. 191.

Eadem vero omnia vocabula etiam cum particulis ἄν et κέν iungit Homerus, exempli caussa ὅφρα, *dum*, vel *usque dum*, vel *quamdiu*, Iliad. α. 509. ζ. 113. η. 193. θ. 375. κ. 325. 444. σ. 409. τ. 190. υ. 24. φ. 558. χ. 387. ω. 553. ubi κῆται scribendum; Odyss. β. 124. 204. γ. 353. δ. 588. ζ. 304. η. 319. θ. 147. μ. 52. ν. 412. τ. 17. 45. χ. 377. et ubi *ut* significat, Iliad. χ. 382. Od. γ. 359. δ. 294. κ. 298. π. 234. ρ. 10. σ. 182. 363. ψ. 254. ubi reponendum κέν. Atque hic quidem usus quum postea

ut legitimus obtinuerit, non opus foret aliquid de eo ad-
 dicere, nisi in aliquot locis Homeri singularis quaedam et
 ab recentiore consuetudine diversa ratio deprehenderetur.
 Ac primo recentiores non dicunt divisim *εἰ ἄν*, sed *ἦν*.
 Epici autem *εἴκε* saepissime, pro quo Dorienses *αἶκα* usur-
 pant; tum etiam *εἰ ἄν*, sed hoc quidem non nisi interpo-
 sita aliqua voce, quod in particulis *εἰ κε* non necessarium
 est. Iliad. γ. 288.

*εἰ δ' ἄν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες
 τῖναι οὐκ ἐθέλωσιν.*

Deinde quum satis constet, apud recentiores pronomina
 et quae his similia sunt vocabula, ut *ὅς*, *ὅστις*, *οἶος*, *ὅσος*,
ὁπότερος, cum *ἄν* et coniunctivo consociata, futuri ex-
 acti significationem habere, secus id est apud veteres epi-
 cos, ut hi eam constructionem etiam finali significatu ad-
 miserint: quale hoc est Iliad. δ. 190.

*ἔλκος δ' ἰητὴρ ἐπιμάσσεται, ἦδ' ἐπιθήσει
 φάρμαχ', ἃ κεν παύσῃσι μελαινῶν ὀδυνῶν.*

i. e. quae leniant dolores: quod recentior sermo vel *ἃ*
παύσει, vel *ἃ παύσειεν ἄν* dixit. Apud Eurip. Suppl.
 451. male Ald. *ὅς* pro *ὥς*. Exempli huius generis cum
ὅςκεν exstant Iliad. η. 171. ι. 165. 424. φ. 103. ψ. 345.
 ω. 119. (147. 176. 196.) Od. β. 192. 213. δ. 756. ζ. 37.
 202. ι. 356. κ. 288. 539. λ. 134. (ψ. 282.) ν. 400.
 ο. 311. 518. π. 349. ρ. 385. σ. 85. cum *ὁπότερός κε*
 Iliad. χ. 130. ψ. 805. cum *αἶκεν* Od. ο. 312. χ. 7. atque
 alibi, ut Iliad. ε. 279. η. 243. Omisso autem *κέν* ita *ὅς*
 vel *ὅστις* Iliad. β. 233. γ. 287. Od. σ. 334. et *ὁπότερος*
 Iliad. ε. 33. Neque tamen Homerus alteram rationem ad-
 spernatur, quae optativum requirit: de qua re dicetur,
 ubi ad optativum pervenerimus. Rarius futuro utitur, ut
 Od. ξ. 331. (τ. 288.)

*ᾧμοσε δὲ πρὸς ἔμ' αὐτόν, ἀποσπένδων ἐνὶ οἴκῳ,
 νῆα κατειρύνθαι καὶ ἐπαρτέας ἔμμεν ἑταίρους,
 οἳ δὴ μιν πέμψουσι φίλην ἔς πατρίδα γαίαν.*

Et cum particula *κέν* Iliad. β. 229.

ἦ ἔτι καὶ χρυσοῦ ἐπιδεύεαι, ὃν κέ τις οἴσει.

κ. 43.

*χρεὼ βουλῆς ἐμέ καὶ σέ, διοτρεφές, ὦ Μενέλαε,
κερδαλέης, ἥ τις κεν ἐρύσσεται ἡδὲ σαώσει
Ἀργείους καὶ νῆας.*

φ. 586.

*ἐν γάρ οἱ πολέες τε καὶ ἄλκιμοι ἄνδρες ἐσμέν,
οἳ κεν πρόσθε φίλων τοκέων ἀλόχων τε καὶ υἱέων
ἴλιον εἰρυνόμεσθα.*

ψ. 674.

*κηδεμόνες δέ οἱ ἐνθάδ' ἀολλέες αὖθι μενόντων,
οἳ κε μιν ἐξοίσουσιν, ἐμῆς ὑπὸ χειρὶ δαμέντα.*

Sed Odyss. α. 403. non recte legi videtur,

*μὴ γὰρ ὄγ' ἔλθοι ἀνὴρ, ὅστις σ' ἀέκοντα βίηφι
κτῆματ' ἀπορρῶαίσει, Ἰθάκης ἔτι ναιεταώσης.*

Nam propter praegressum optativum scribendum est ἀπορρῶαίσει'.

Cave vero putes, si multis in locis aequae futuro ac coniunctivo locus est, vel particula *ἄν* utrum addatur an non addatur, parum refert, nihil discriminis esse inter has loquendi rationes. Nam differunt sane, sed saepe non multum interest, hoc an illo modo loquere. Vbi vero aliquid interest, facile videas, quid differant. Indicat enim futurum ea, quae simpliciter ut futura commemoramus, quibus si additur *ἄν* vel *κέν*, haud certo futura significamus. Coniunctivus autem usurpatur, ubi experientiae comprobatio respicitur, in quo genere potest addi *ἄν* vel *κέν*, si vocabulum, cui adiicitur, conditionem aliquam rei fortuitae admittit. Ita illud Iliad. ε. 407.

ὅττι μάλ' οὐ δηναίος, ὃς ἀθανάτοισι μάχεται,

nemo non videt, etiam addito *ἄν* dici potuisse. Sed est

tamen aliquid discriminis. Nam sine particula hic sensus est: *is, qui cum immortalibus pugnaverit*; addita autem, *quicumque pugnaverit*. Itaque quod legitur Iliad. β. 292.

καὶ γὰρ τίς θ' ἔνα μῆνα μένων ἀπὸ ἧς ἀλόχοιο
ἀσχαλάα σὺν νηϊ πολυζύγω, ὅνπερ ἄλλαι
χειμέριαι εἰλέωσιν, ὀρινομένη τε θάλασσα,

vix commode dici potuit, ὃν κεν ἄλλαι εἰλέωσιν, si quidem iam satis indicatum est praecedentibus verbis, de aliquo certo homine, qui integrum mensem domo absit, cogitandum esse. Sed si inverteris, ὃν κεν ἄλλαι εἰλέωσιν, καὶ ἔνα μῆνα μένων ἀσχαλάα, recte addita erit particula: *quemcumque procellae retinuerint, etiam si unum mensem domo absit, aegre fert*. Quodsi, ut vulgo, ἦνπερ scribas, nullo modo addici potuit ἄν. Iam enim non quaecumque navis sed illa intelligi debet, quae hunc hominem vehit. Alio modo, sed simili tamen, illud comparatum est, Od. θ. 147.

οὐ μὲν γὰρ μείζον κλέος ἀνέρος, ὄφρα κεν ᾗσιν,
ἢ ὅ τι ποσσὶν τε ῥέξει καὶ χερσὶν ἐῆσιν.

Nam ut, quodcumque quis roboris documentum edat, laudem ei afferat, tamen non hoc dici hic debuit, sed illud: *non ulla maior est hominis gloria, quam ex eo, quod pedibus manibusque effecerit*. Caeterum si ῥέξει hoc loco cum aliis praeferas, sensus erit, *quam quod robore corporis efficiet*. Itaque accurate ex epicorum usu scripsit Moschus in Epitaph. Bion. 109.

ἄμμες δ' οἱ μεγάλοι καὶ καρτεροὶ ἢ σοφοὶ ἄνδρες,
ὀππότεν πρῶτα θάνωμες, ἀνάκοι ἐν χθονὶ κοίλα
εὐδομες εὐ μάλα μακρὸν ἀτέρμονα νήγρετον ὕπνον.

Non enim *quandocumque mortui erimus*, sed *quando*, dicere voluit.

Interest autem etiam aliquid inter futurum et optativum. Vide haec Od. ε. 33.

ἀλλ' ὄγ' ἐπὶ σχεδὶς πολυδέσμον πῆματα πάσχων,

ἤματί κ' εἰκοστῷ Σχερίην ἐρίβωλον ἴκοιτο,
 Φαίηκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγχίθιοι γεγάσιν·
 οἳ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὥς τιμήσουσιν,
 πέμψουσιν δ' ἐν νηϊ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.

Et ξ. 331. (τ. 288.)

ᾧμοσε δὲ πρὸς ἔμ' αὐτόν, ἀποσπένδων ἐνὶ οἴκῳ,
 νῆα κατειρύνσθαι, καὶ ἐπαρτέας ἔμμεν' ἑταίρους,
 οἳ δὴ μιν πέμψουσι φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.

Sed ε. 141.

οὐ γάρ μοι πάρα νῆες ἐπήρετμοι καὶ ἑταῖροι,
 οἳ κέν μιν πέμποιεν ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης.

Nam in superioribus locis de eo loquitur, quod sit futurum; hic autem de eo, quod non sit futurum, sed posset fieri, si adesset navis. Itaque hic futuro non recte usus esset: illis autem in locis, etsi optativo uti potuit, tamen convenientius erat, futurum poni. Non ita apte coniunctivum posuisset, quo significasset, *qui eum debeant deducere*.

Sed dicendum hic est de singulari genere loquendi, quod invenitur Odyss. κ. 532.

δὴ τότ' ἔπειθ' ἐτάροισιν ἐποτρῦναι καὶ ἀνῶξαι,
 μῆλα, τὰ δὴ κατέκειτ' ἐσφαγμένα νηλεῖ χαλκῷ,
 δείραντας κατακείαι, ἐπεύξασθαι δὲ θεοῖσιν.

Nondum enim mactatae erant oves, sed exponit Circe, quid faciendum iis sit, ubi mactatae fuerint. Itaque quis non exspectet coniunctivum, eumque sine particula ἄν, quia nihil hic incerti est, neque quaecumque oves, sed illae ipsae, quas antea mactari iusserat, intelligi debent? Nihilominus recte indicativo praeteriti usus est. Non abhorret enim ab usu Graecorum, quum quid fingunt, et deinde quid porro futurum sit addunt, ficta illa per indicativum praeteriti, tamquam si vere iam accidissent, commemorare. Fingit hic Circe, mactatas esse oves, ut iusserat. Itaque quod dicit, si explicatius indicare voles,

hoc est: *iacebant nobis mactatae oves: i. e. dicebamus de mactatis ovibus: eas oves combure.* Similiter Demosth. de Haloneso p. 77, 19. *εἰ γὰρ ταῦτα συγχωρήσετε, τί κωλύει, καὶ εἴ τινα τῆς Ἀττικῆς λησται τόπον καταλάβοιεν, ἢ Ἀθήνους, ἢ Ἰμβρον, ἢ Σκύρον, καὶ τινες τούτους τοὺς ληστὰς ἐκκόψαιεν, εὐθὺς καὶ τὸν τόπον τοῦτον, οὗ ἦσαν οἱ λησται, τὸν ὄντα ἡμέτερον, τῶν τιμωρησαμένων τοὺς ληστὰς γίνεσθαι;*

IV.

De coniunctivi usu deliberativo apud recentiores.

Recentiorem usum quum dico, eum intelligi volo, qui quum per prosae orationis scriptores lingua Graeca ad certiore[m] dicendi rationem revocata esset, obtinere coepit. Is quum fere etiam poesin omnem, praeter epicam, invasisset, complectitur scriptores omnes, qui incorrupta lingua Graeca scripserunt, exceptis epicis. Nam quum eo tempore, quo Homerus atque Hesiodus et quos illi auctores habuerunt, carmina sua condidere, ex coniunctivo paullatim futurum enascetur, fieri non potuit, quin epica oratio liberius adhuc coniunctivo uteretur, etsi iam Homeri et Hesiodi aevo satis accurate hos verbi modos distinguens. De ea distinctione supra dictum. Recentiores vero coniunctivi usum magis etiam coangustarunt, ita ut ei extra sententias finales et conditionales solam deliberandi et adhortandi vim relinquerent, in sententiis conditionalibus autem solam admitterent futuri exacti, sive maius rei experientia comprobandae significationem.

Et deliberativus quidem coniunctivi usus in interrogationibus maxime cernitur: Od. ε. 299.

ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται;
et 465.

ὦ μοι ἐγώ, τί πάθω; τί νύ μοι μήκιστα γένηται;

Apud Atticos haec frequentissima sunt, ut *τί φῶ*; Euripides Hec. 1057.

πᾶ βῶ; *πᾶ στῶ*; *πᾶ κέλω*;

Aristoph. Ran. 1.

εἶπω τι τῶν εἰωθότων;

Patet huiusmodi orationem ellipticam esse, ut intelligatur *nescio* aut *nescio an*, vel simile quid. Quare si hoc genus in obliqua interrogatione usurpatur, nihil differt ab recta interrogatione, ut quam re vera ipsam quoque obliquam putare oporteat. Deliberare autem quid faciendum sit, et in nostris rebus et in alienis possumus. Vnde hic coniunctivus omnium personarum est. Vt quod apud Euripidem est in Oreste 779.

ἀλλὰ δῆτ' ἔλθω;

si de alio, qui mittendus esset, loqueretur Orestes, recte diceret, *ἀλλὰ δῆτ' ἔλθῃ*; Non minus recte, si Pylades, quicum loquitur, esset mittendus, huic diceret, *ἀλλὰ δῆτ' ἔλθῃς*; Demosthenes de cor. p. 268, 27. *ἤδη δ' ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας· πότερόν σε τις, Δισκίνη, τῆς πόλεως ἐχθρόν ἢ ἐμὸν εἶναι φῇ*; Idem in Androt. p. 613, 3. *εἴτα ταῦθ' οὔτοι πεισθῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν σε ποιεῖν, καὶ τὰ τῆς σῆς ἀναισθησίας καὶ πονηρίας ἔργα ἐφ' ἑαυτοὺς ἀποδέξωνται*; Sed quod apud Euripidem legitur, Herc. fur. 1417.

πῶς οὖν ἔτ' εἶπῃς ὅτι συνέσταλμαι κακοῖς,

vereor ut potuerit pro *μηκέτ' οὖν εἶπῃς* dici, ut potius scribendum videatur *πῶς οὖν ἐνίπτεις*. Non ita in coniunctivo adhortativo, quamquam is proprie nihil aliud, quam deliberativus est. Cur vero? Nempe ob id ipsum, quia proprie est deliberativus. Nam nosmetipsos quid facere oporteat quum deliberamus, in eo sumus, ut id faciamus: quo fit, ut hic deliberativus coniunctivus adhortationi adhibeatur: quum vero deliberamus, quid alios facere conveniat, nihil illud ad illorum voluntatem perti-

net. Non enim illi deliberant, sed nos. Omnis enim deliberatio eo tendit, ut is ipse, qui deliberat, capiat consilium. Qui si alios hoc verbo, quo sese deliberare significat, alloquitur, tantum abest ut eos ad faciendum exhortetur, ut nondum an eos exhortari debeat sibi constare indicet. Fac enim aliquem, qui alios ire velit, dicere ἰωσιν· quid dicet aliud, quam, *ego delibero an illos mittam*, i. e. πέμψω; At num ita hos iusserit ire? Minime. Sed de se ipso si dicit ἰω, aut de iis, quorum ipse unus est, ἰωμεν, recte dicet illud, quia in ipsius voluntate positum est, exsequi id, de quo deliberat. Eaque re factum est, ut coniunctivus ille deliberativus, ubi primae personae est, ita usurpari possit, ut vim habere videatur exhortandi, quam revera non inesse in eo, sed proprie nihil nisi deliberationem contineri, illud ostendit, quod saepe cohortandi verbum adiicitur: ut φέρ' ἰδω, et alia huiusmodi plurima apud Aristophanem aliosque. Homerus:

ἀλλ' ἄγε δὴ τὰ χρήματ' ἀριθμήσω καὶ ἰδωμαι.
ἀλλ' ἄγε δὴ στέωμεν καὶ ἀλεξώμεσθα μένοντες.

Id ergo omissum potius censendum est, ubi solus positus est coniunctivus, quam hic putandus revera exhortandi potestatem habere. Rarus hic in singularis numeri prima persona coniunctivus est, non addito φέρε aut ἄγε. Euripides Heracl. 558.

σαφῶς κελεύεις· μὴ τρέσης μιάσματος
τοῦμοῦ μετασχεῖν, ἀλλ' ἐλευθέρως θάνω.

Vt non esse videatur, quare παρέλθω δόμους in Medea v. 1275. cum Elmsleio, cui is est v. 1242. interrogative dictum putetur. Rarius etiam, addito quidem φέρε, alia persona in primae locum substituitur, ut in Philocteta v. 300.

φέρ', ὦ τέκνον, νῦν καὶ τὸ τῆς νήσου μάθης.

Correctoris est μάθε in cod. Ven. Sensus est enim, φέρε εἰπὼ νῦν τὰ τῆς νήσου. Caeterum patet hic usus con-

iunctivi deliberativi aliquanto latius, ut cuivis imperativo subiiciatur. Iliad. ζ. 340.

ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἄρήϊα τείχεα δύω.

ψ. 71.

θάπτε με ὅττι τάχιστα, πύλας Ἀἰδαο περήσω.

Attigi haec in diss. de ellipsi et pleonasmo p. 182. Exempla bene multa conguessit Elmsleius ad Heracl. 559. et ad Medeam v. 1242.

Deliberativo coniunctivo in obliquis interrogationibus et dubitationibus vix ullus scriptor saepius usus est quam Herodotus. I. 75. ἔς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας. Vide II. 52. IV. 9. VI. 35. ubi ποιέη reponendum; et cum ὅστις IV. 156. V. 42. ubi vera scriptura est ἦ; IX. 98. et cum ὁκότερος I. 159. et 206. ubi ποιέη legendum; VI. 52. VIII. 101. Coniunxit utrumque modum, coniunctivum et optativum, I. 53. τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Ἀνδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἔς τὰ ἱρά, ἐνέτελλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο φίλον. Et mox legati haec repetunt: καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾶ, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο σύμμαχον. Cave utriusque modi eandem putes vim esse. Neque vero optativus, ut cui non sit ἄν additum, significare poterit, an posset sibi socios adiungere. Sed hoc dicit: an deberet expeditionem adversus Persas facere, et an censerent oracula socios adiungi. Nam diversa haec sunt: primo interrogat an debeat proficisci, quae ipsius est deliberatio; deinde, si debeat, an oracula id se velint cum sociis facere, quod nihil est aliud, quam, an sinerent, idque est ex oraculorum mente dictum. Id apparet ex V. 67. τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης εὐόντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας. ἐλθὼν δὲ ἐς Ἀελφούς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρηστον. Aperte hic non interrogat, an debeat eūcere Adrastum, sed an velit eum Apollo eūci, i. e. an non refragetur. Eodem modo illud intelligendum

est VIII. 67. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἴζοντο, πέμψας Ξέρ-
 ξης Μαρδόνιον, εἰρώτα, ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυ-
 μαχίην ποιεοίτο. Haec quum minus accurate discerne-
 ret Werferus in Actis Monac. vol. I. p. 230. seqq. fieri non
 potuit, quin corrigi vellet, quae minime indigent corre-
 ctione. Demosthenes in Mid. p. 525, 19. εἴ τις οὖν κα-
 κείνοις τοῖς προϋπάρχουσι νόμοις, καὶ τούτῳ τῷ μετ'
 ἐκείνους τεθέντι καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς ἔστ' ἔνοχος, ὁ
 τοιοῦτος πότρεα μὴ δῶ διὰ τοῦτο δίκην, ἢ μείζω δοίη
 δικαίως; ἐγὼ μὲν οἶμαι μείζω. Accurate distinxit modos,
 ut non debuerit Bekkerus Spaldingio assentiri, ἀν' optativo
 adiiendum censenti. Nam quum id agat orator, ut
 ostendat poena dignum esse Midiam, refutat eos, qui il-
 lum forte absoluturi sint. Itaque πότρεα μὴ δῶ δίκην di-
 cit: *utrumne ille non debet poenas dare?* Debet vero.
 Deinde autem affert aliquid, quod non vult fieri, sed quod
 eo tantum fine adiiicit, ut illam priorem sententiam exag-
 gerando corroboret: *an censebitis maiore potius poena
 dignum esse?* Hoc vero per optativum debuit dicere, quia
 non est illud, quod nunc oportere ait, sed quod oporte-
 ret, si in ipsius potestate esset illum punire. Itaque cen-
 sendam quidem ita putat, maiore illum poena dignum
 esse, sed non contendit debere etiam affici poena maiore.
 Placet exemplum secundae personae adiiicere, quod haec
 rarius invenitur. Oraculum apud schol. Aristoph. Eq. 1089.
 et Suidam in v. Ἀρχίας:

ἔλθεται ἐρησόμενοι Φοῖβον, τίνα γαῖαν ἱκησθε.

Operae pretium est hic observare, etsi inter coniunctivum
 atque indicativum futuri multum interest, tamen pro affi-
 nitate, quae est inter hos modos, saepe futurum usurpari,
 ubi putes coniunctivo potius utendum fuisse. Et ubi qui-
 dem non quid debeat fieri, sed quid futurum sit, quae-
 ritur, nemo non videt, necessario futurum requiri, ut apud
 Herodotum I. 86. βουλόμενος εἰδέναι, εἴ τις μιν δαιμό-
 νων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι. Aliter apud
 eundem VIII. 36. ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ καθεστewτες,
 ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατὰ

γῆς κατορύξουσι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώραν. Sed apud Demosthenem in Euerg. et Mnesib. p. 1160, 9. ἀκούσαντες δέ μου οἱ ἐξηγηταὶ ταῦτα, ἤροντό με, πότερον ἐξηγήσονται μοι μόνον, ἢ καὶ συμβουλευώσιν. Ita quidem Reiskius cum cod. Bav. et Bekkerus, apud quem duo codd. ut vulgo ἐξηγῶνται, sicut in Herodoti loco aliquot codd. coniunctivos praebent. Mihi quidem et apud Herodotum uterque coniunctivus, et apud Demosthenem ἐξηγῶνται probatur. Etenim, si quid video, alia est futuri in huiusmodi quoque locis significatio, quam aut coniunctivi, aut optativi. Nam si coniunctivus de eo, quod oportet; optativus autem de eo, quod quis censeat faciendum esse, usurpatur: futurum ad ea videtur referri, in quibus neque an debeant fieri, neque an censeat quis futura esse, sed simpliciter an sint futura quaeritur, i. e. an, si quis ea faciat, effectum daturus sit, id quod fere idem est atque an liceat facere. Itaque et apud Herodotum recte se habebunt indicatiivi et in Demosthenis loco apte legetur ἐξηγῶνται, interrogabant, utrum interpretari tantum liceret, an deberent etiam consilium dare. Apparet vero, id etiam Latine recte dici per futurum: *utrum tantummodo interpretaturi essent*. Confirmat hanc explicationem quum illud apud Herodotum VI. 86, 3. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτόν, εἰ ὄρκῳ τὰ χρήματα ληΐσεται, ἢ Πυθίῃ μετέρχεται τοῖςδε τοῖσι ἔπεσι: quo in loco manifestum est, non de eo, quid oporteat, sed quid liceat, sermonem esse, ut non debuerit Werferus in Act. Mon. I. p. 234. de coniunctivo reponendo cogitare; tum plura apud Thucydidem exempla, quae habes apud Popponem vol. I. 1. p. 137. Confirmat etiam similis indicatiivi praesentis usus. Nam illud quidem per se intelligitur, ubi, an sit aliquid, quaeritur, necessario eum verbi modum requiri, ut apud Herodotum IX. 16. ὡς δὲ ἀπὸ δειπνον ἔσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἰέντα, εἰρεσθαι αὐτόν, ὁποδαπός ἐστι: sed aliquantum ab hoc differt illud eiusdem V. 43. ὃ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφούς οἶχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρήσει ἢν στέλλεται χώραν: ἢ δὲ Πυθίῃ οἱ χρᾶς αἰρήσειν. Hinc

licebit etiam de his verbis eiusdem scriptoris V. 82. iudicare: *περὶ ταύτης ὧν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἰδρύνασθαι, καὶ σφι ἰδρυσάμενοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι· ἐπειρώτεον ὧν οἱ Ἐπιδαύριοι, κότερα χαλκοῦ ποιέονται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου.* Valckenarius hic *ποιέονται* scribendum putabat, cui adstipulatus est Werferus in Act. Monac. I. p. 231. seq. et quis non facile adducatur, ut in eandem sententiam concedat? Et tamen, nisi fallor, recte tuentur libri indicativum, non quod non licuerit uti coniunctivo: nam debuit ille etiam poni, si quaerebatur, ex qua materia oporteret statuas illas fieri: sed quod eo non opus erat. Nam quum iam certum esset, debere poni statuas, satis erat ita quaeri: *quas ponimus statuas facimusne aereas an lapideas?* Vide alia similia apud Werferum l. l. p. 232. seqq.

V.

De ἄν cum coniunctivo deliberativo.

Iam sive deliberationi sive exhortationi inserviat coniunctivus, carere eum particula *ἄν* viri docti observarunt. Vide, quos commemoravit Matthiae in Gr. gr. §. 515. 2. not. 1. in primis Schaeferum in Meletem. cr. p. 97. seqq. Sed causam, cur ita sit, nemo explicuit. Dictum est supra, particulas *ἄν* et *κέν* conditionem significare. Iam quemadmodum in indicativo *ἔλεγεν ἄν* vidimus idem esse, quod *ἔλεγεν, εἰ ἔλεγεν*, ita eadem in caeteris modis ratio obtinet. Quodsi vel deliberandi vel adhortandi causa diceret, *λέγωμεν ἄν*, nihil id aliud foret, quam *λέγωμεν, εἰ λέγωμεν*. Vide vero, quid hoc sit. Nihil profecto aliud, quam *debeamus dicere, si debeamus*, vel brevius, *debeam forte dicere*. At ita rem fortuitam habes, quae fieri debeat, si fors ita ferat, ut in Homérico illo,

εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι.

At ubi deliberas, non quid forte debeas, i. e. quid debeas,

οὐ, ὅπου, οἷ, ὅποι, ἦ, ὅπη, ἔνθεν, ὅθεν, ὀπόθεν, tum pronomina ὅς, οἷος, ὀποῖος, ὅσος, ὀπόσος, ὀπότερος. Horum quaedam, in primis particulam conditionalem *εἰ*, ab Atticis non iungi coniunctivo, nisi si *ἄν* accederet, diu fuit virorum doctorum opinio. Ac Bastius quidem quod in epistola critica ad Boissonadum p. 129. s. ed. Lips. ex Thomae M. praecepto p. 267. existimabat, verba *ἀνθυπότακτα* etiam apud Atticos *εἰ* cum coniunctivo sine *ἄν* admittere, id inane commentum esse satis mihi videor demonstrasse in dissertatione de praeceptis quibusdam Atticistarum. Vnde ortum sit illud Atticistarum praeceptum, docuit Lobeckius ad Phryn. p. 724. Accidit in hac quoque re, quod saepissime, ut, quae rara essent, corrupta putarentur, nec quaereretur, quam rationem haberent. Tantum abest enim, ut aut per se prava aut ab Atticorum usu abhorrens sit constructio particulae *εἰ* cum coniunctivo, ut, quum non perinde sit, utrum *εἰ* an *ἐάν* ponatur, non magis *ἐάν* pro *εἰ*, quam *εἰ* pro *ἐάν* adhiberi possit. Monueram ea de re ad Soph. Ai. 491. assensusque est vir eximius maiorisque animi quam ut suas opiniones veritati praeferret, P. Elmsleius, quem praematura morte litteris ereptum esse summo cum dolore nuper accepimus. Vide eum ad Bacch. 203. 858. et in praefat. tertiae ed. Oed. Regis ad v. 191. 874. Grammaticus in Bekkeri Anecd. p. 144, 20. *μετὰ δὲ ὑποτακτικῶν* (Iliad. μ. 239.)

εἴτ' ἐπὶ δεξι' ἴωσι πρὸς ἡῶ τ' ἡελιόντε.

καὶ Σοφοκλῆς ἐν Οἰδίποδι τυράννῳ (v. 873.)

ὑβρις εἰ πολλῶν ὑπερπλησθῆ.

ὁ αὐτός (Oed. Col. 1442.)

δυστάλαινα τὰρ' ἐγώ,

εἴ σου στερηθῶ.

Κρατῖνος Γείτοσιν

εἰ σοφὸς ἦ.

Ξενοφῶν Παιδείας (III. 3, 50.) *εἰ μὴ πρόσθεν ἤσκη-*

κότες. Πλάτων Νόμων δωδεκάτῳ· (p. 958. D.) εἴτε τις θῆλυς ἤ. Xenophontis verba sunt: ὦ Χρυσάντα, μηδέεν-
σε λυπούντων αἱ τοῦ Ἀσσυρίου παρακελεύσεις· οὐδε-
μία γάρ ἐστιν οὕτω καλὴ παραίνεσις, ἣτις τοὺς μὴ ὄντας
ἀγαθοὺς αὐθήμερον ἀκούσαντας ἀγαθοὺς ποιήσῃ· οὐκ
ἂν οὖν τοξότας γε, εἰ μὴ ἔμπροσθεν τοῦτο μεμεληκό-
τες εἶεν, οὐδὲ μὴν ἀκοντιστάς, οὐδὲ μὴν ἱππέας, ἀλλ'
οὐδὲ μὴν τὰ γε σώματα ἱκανοὺς πονεῖν, εἰ μὴ πρόσθεν
ἡσκηκότες ὦσι. Plato autem sic scribit: περὶ τελευτή-
σαντας δὴ, εἴτε τις ἄρῳην εἴτε τις θῆλυς ἤ, τὰ μὲν περὶ
τὰ θεῖα νόμιμα τῶν τε ὑπὸ γῆς θεῶν καὶ τῶν τῆδε, ὅσα
προσέχει τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς γίγνεσθαι κυρίους φρά-
ζοντας. De quo loco infra. Cum Cratini verbis compara
Soph. Antig. 710.

ἀλλ' ἄνδρα, καὶ τις ἤ σοφός, τὸ μανθάνειν
πόλλ', αἰσχρὸν οὐδέν.

Vt declarem quae ratio sit huius constructionis, utar exem-
plo, quod est in Oed. R. 198.

τέλει γὰρ εἴ τι νῦν ἀφῆ,
τοῦτ' ἐπ' ἡμαρ ἐρχεται.

Apparet hoc quattuor modis dici potuisse, aut sic, ut scri-
psit Sophocles, aut εἴ τι ἀφίησιν, aut εἴ τι ἀφείη, aut
ἦν τι ἀφῆ. Horum illud, εἴ τι ἀφίησιν, si quid relin-
quit, simpliciter ad veritatem facti refertur. Alterum, εἴ
τι ἀφείη, si quid relinquat, rem profert, ut in sola co-
gitatione positam, quo excluditur veritas, et hoc dumtaxat
dicitur, si relinquat, quod iam animo cogitabimus, li-
cet forsitan non fiat. Tertium εἴ τι ἀφῆ, si quid re-
liquerit, respectum comprehendit experientiae, exspe-
ctandumque esse indicat, ut relinquat aut non relinquat.
Huic simile, sed minime tamen idem est quartum, ἦν τι
ἀφῆ, si quid forte reliquerit. Nam hoc etsi eodem cum
respectu experientiae dicitur, tamen, quia per particulam
ἂν imminuta est et debilior facta vis particulae conditiona-
lis, illud accedit, ut forsitan nox aliquid relictura, vel non
relictura significetur. Id non est in illo εἴ τι νῦν ἀφῆ,
in quo quia non accedit illud forsitan, certior est et for-

tior conditio: refertur enim ad certam spem atque opinionem, futurum quid esse, vel etiam, pro rei natura, non esse futurum. Quae quam diversa sint, facillime intelligi potest ex iis, quae in utroque genere adiuncta cogitantur: in illo, ἤν τι νῦν ἀφῇ, si quid forte nox reliquerit: forsitan relinquet aliquid, forsitan non relinquet; in hoc, εἴ τι νῦν ἀφῇ, si quid nox reliquerit: vix autem relinquet. Atqui hoc ipsum dicere voluit isto loco Sophocles: ex quo apparet, errasse viros doctos, qui vel ex coniectura, vel ex paucis codd. ἤν, quae Atticistae alicuius correctio est, reposuerunt. Exposui haec enucleatius, ut rationem redderem. Quod si quis mavult ipso statim sensu quid inter utramque locutionem intersit percipere, is meminerit εἴ τι νῦν ἀφῇ sic esse pronunciandum ut εἰ voce erigatur: quod contra ἤν non distinguitur a caeteris vocibus. Itaque etiam Latine si utrumque iisdem verbis vertas, si quid nox reliquerit, illud si si est εἰ, fortius est pronunciandum; remissius autem, si est ἤν. Interdum quidem non multum interest, εἰ an ἤν dicatur, ut in illo Sophoclis, ὕβρις, εἰ πολλῶν ὑπερπλησθῇ, vel in Xenophontis loco, quem affert grammaticus, cuius verba apposuimus. Sed plerumque tamen ibi potissimum εἰ usurpatur, ubi ἤν non aptum est. Vt in Platonis loco apud eundem grammaticum, εἴτε τις ἄρῶν εἴτε τις θῆλυσ ἤ. Nam qui moriuntur, necessario aut mares aut feminae sunt, nec quidquam in ea re fortuiti inest. Contra Xenophon. Cyrop. III. 3, 17. νῦν δὲ ἴσοι μὲν ἐκεῖνοι ἔσονται, ἤν τε ἐνθάδε ἐπιμένωμεν ἤν τε ἐς τὴν ἐκείνων ἰόντες ὑπαντῶμεν αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχούμεθα, ἤν τε ἐνθάδε ἐπιόντας αὐτοὺς δεχόμεθα, ἤν τε ἐπ' ἐκείνους ἰόντες τὴν μάχην συνάπτωμεν. Nam intervenire potest aliquid, ut non pugnetur omnino. Adiciam alia exempla. Homerus Iliad. α. 340.

εἴποτε δ' αὖτε
 χρειῶ ἐμεῖο γένηται ἀεικέα λογὸν ἀμῦναι
 τοῖς ἄλλοις.

Si quando me opus fuerit. Nempe erit aliquando opus.

Quod si ἦν dixisset, multo hoc foret debilius, *si forte aliquando me opus fuerit*: quo potius aliquam fortuitam opportunitatem, quam certum illud, si detur opportunitas, indicaret. Iliad. ε. 257.

τούτῳ δ' οὐ πάλιν αὐτίς ἀποίσετον ὠκείες ἵπποι,
ἄμφω ἀφ' ἡμείων, εἰ γοῦν ἕτερός γε φύγησιν.

Si quidem alter effugerit: nam spes erat utrumque occubiturum. Iliad. φ. 462.

Ἐννοσιγαι', οὐκ ἄν με σαόφρονα μυθήσαιο
ἔμμεναι, εἰ δὴ σοίγε βροτῶν ἔνεκα πτολεμίζω.

Si tecum pugnem: at non sum pugnaturus. Et versu 576.

εἴπερ γὰρ φθάμενός μιν ἡ οὐτάση ἡδὲ βάλησιν,
ἀλλὰ τε καὶ περὶ δουρὶ πεπαρμένη οὐκ ἀπολήγει
ἀλκῆς, πρὶν γ' ἡδὲ ξυμβλήμεναι ἡδὲ δαμῆναι.

Si vulneraverit pardum: nam haud facile vulneret. Et χ. 86.

σχέτλιος· εἴπερ γὰρ σε κατακτάνῃ, οὐ σ' ἔτ' ἔγωγε
κλαύσομαι ἐν λεχέεσσι, φίλον θάλος, ὃν τέκον αὐτή.

Si quidem te occiderit. Dicit hoc Hecuba, ne detrahere aliquid laudi Hectoris videatur, quasi non sperans occisum iri. Od. ε. 221.

εἰ δ' αἶ τις ραίῃσι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
τλήσομαι ἐν στήθεσσι ἔχων ταλαπενθέα θυμόν.

Si contuderit: at non spero futurum. Et η. 204.

εἰ δ' ἄρα τις καὶ μοῦνος ἰὼν ξύμβληται ὁδίτης,
οὔτι κατακρύπτουσιν.

Si vel unus obuius sit. Nempe raro fit: sed si fit, non sese occultant dii. Et μ. 348.

εἰ δὲ χολωσάμενός τι βοῶν ὀρθοκραιράων,
νῆ' ἐθέλῃ ὀλέσαι, ἐπὶ δὲ σπῶνται θεοὶ ἄλλοι,
βούλομ' ἅπαξ πρὸς κῦμα χανὼν ἀπο θυμὸν ὀλέσσαι,
ἢ δηθὰ στρεύεσθαι, ἐὼν ἐν νήσῳ ἐρήμῃ.

Si perdere navem voluerit: quod non opinor, quum non impietate quadam, sed necessitate compulsi boves mactemus. Scripsi hoc in loco *δὲ σπῶνται* pro *δ' ἔσπωνται*, quam formam vix puto defendi posse. Suspecta est etiam Buttmanno ad scholia in *Odysseam*. Pindarus *Nem. VII. 16. (11.)*

*εἰ δὲ τύχῃ τις ἔρδων, μελίφρον' αἰτίαν
ῥοαῖσι Μοισᾶν ἐνέβαλε.*

Si cui successerit: non enim facile est. Eadem similiter expressa sententia exstat IX. 110. (46.) et alia similis sententia *Isthm. V. 16. (IV. 14.)* Sophocles *Oedipo Rege v. 1062.* ex mea emendatione,

*θάρσει· σὺ μὲν γὰρ οὐδ' ἄν εἰ τρίτης ἐγὼ
μητρὸς φανῶ τρίδουλος, ἐκφανεῖ κακή.*

Ne si quidem ter servus esse reperiar: opinatur enim ita esse Oedipus. Improbavit hanc emendationem in postrema ed. Elmsleius, non propter *εἰ* cum coniunctivo, sed propter *ἄν* cum futuro coniunctum. Non fecisset, si reputasset, *ἄν* referri ad optativum, qui suppressus est. Plene enim dicas, *οὐκ ἐκφανεῖ κακή, οὐδ' ἄν (ἐκφανείης) εἰ φανῶ τρίδουλος*. Compara locum *Xenoph. Cyr. III. 3, 50.* quem supra attulimus. Recte legitur apud Euripidem *Iph. A. 1238.*

*βλέψον πρὸς ἡμᾶς, ὄμμα δός, φίλημά τε,
ἴν' ἀλλὰ τοῦτο κατθανοῦς' ἔχω σέθεν
μνημεῖον, εἰ μὴ τοῖς ἐμοῖς πεισθῆς λόγοις.*

Si nihil precibus meis moveris: quod non videris factururus. Et in *Cyclope 577.*

οὐκ ἄν φιλήσαιμ', εἰ Χάριτες πειρώσῃ με.

Si vel Gratiae me tentaverint: nempe non sunt facturae. *Aristophanes Eq. 698.*

*ΚΑ. οὔτοι μὰ τὴν Δήμητρά γ', εἰ μὴ σ' ἐκφάγω
ἐκ τῆςδε τῆς γῆς, οὐδέποτε βιώσομαι.
ΑΑ. εἰ μὴ κφάγῃς;*

Et v. 805. de populo :

εἰ δέ ποτ' εἰς ἀγρὸν οὗτος ἀπελθὼν εἰρηναῖος
διατρίψῃ,
καὶ χιθρα φαγὼν ἀναθαρσύνῃ, καὶ στεμφύλῳ εἰς
λογον ἔλθῃ,
γινώσεται οἷων ἀγαθῶν αὐτὸν τῇ μισθοφορᾷ πα-
ρεκόπτου.

Sic libri praeter Brunckii membranas, in quibus est ἔλθοι, quod ille recepit, scripsitque διατρίψει et ἀναθαρήσει. At recte se habebat vulgata. Nam hoc dicit, si, quod optari magis quam sperari potest, pacis muneribus frui populo contigerit; sentiet, quantis bonis a Cleone fuerit privatus. In Pace v. 450.

καὶ τις στρατηγεῖν βουλόμενος μὴ ξυλλάβῃ,
ἢ δοῦλος αὐτομολεῖν παρεσκευασμένος,
ἐπὶ τοῦ τροχοῦ γ' ἔλκοιτο μαστιγούμενος.

Sic libri omnes et Suidas v. τροχός, nisi quod hic εἰ pro κεῖ. Male corrigi κᾶν, arguunt quae praecedunt: ὅστις δὲ πόλεμον εἶναι βούλεται, — καὶ τις φθονεῖ, — καὶ τις ἐπιθυμεῖ. Quae sunt eiusmodi, ut hic quoque καὶ τις positum a poeta esse dubitari vix possit. Pariter v. 437.

χῶςτις προθύμως ἐυλλάβῃ τῶν σχοινίων,
τοῦτον τὸν ἄνδρα μὴ λαβεῖν πότ' ἀσπίδα.

Vbi quamvis in bonis libris *ελλάβοι* sit, tamen deterius videtur. Herodotus II, 13. quum dixisset Nilum olim, si minimum octo cubitos accrevisset, loca infra Memphin inundasse, ita pergit: *νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκαταίδεκα ἢ πεν- τεκαίδεκα πῆχας ἀναβῇ τοῦλάχιστον ὁ ποταμός, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώραν.* Vnus tantum codex ἦν, quod dedit Schaeferus, et reponendum censuit Werferus in Actis. Monac. T. I. p. 100. non recte, ut mihi videtur. Est enim hoc *nisi forte*, quod etsi potuit hic dici, tamen multo aptior est fortius expressa conditio, *nisi*, qua indicatur, esse hoc extra ordinem. Eodem modo erravit Werferus

etiam in aliis locis, ut in hoc Herodoti VIII. 18. ubi interroganti regi, an aliqua salutis via reliqua sit, gubernator navis respondisse dicitur: *δέσποτα, οὐκ ἔστιν οὐδεμία, εἰ μὴ τοιούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων*. Omnes hic libri tuentur *εἰ*. Nam hic quoque maior quaedam vis requiritur, quam quae est in particula *ἢ*: *nisi*, quod vereor dicere, *hac vectorum multitudine liberemur*. Accurate distinxit Lucianus Dial. meretr. VII. 1. T. III. p. 296, 73. *ἀλλὰ προφάσεις αἰεὶ, καὶ ὑποσχέσεις, καὶ μακραὶ ἐλπίδες, καὶ πολὺ τὸ εἶναι ὁ πατήρ, καὶ εἰ κύριος γένωμαι τῶν πατρῶων, καὶ πάντα σά*. Fortuitum est enim, quando sit pater moriturus; illud autem ut certum ostendit adolescens, aliquando se patris bona possessurum. Male ibi Belinus de Ballu *ἢ* pro *εἰ* reponi voluit. Eadem ratio videtur esse huius loci, in Piscatore 22. T. I. p. 592, 16. *κἂν σοι δοκῇ, κάκεινό που παράβυσσον, ὡς ὁ μέγας Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων ἀγανακτήσειεν ἄν, εἰ μὴ οὗτος ὑπόσχη τὴν δίκην*. Vbi etsi etiam optativus poni potuit, tamen aptior coniunctivus videtur, quum totus dialogus ad vindictam sumendam tendat. Distincte coniunctivo usus est Alciphron III. 21. ubi mulier, capellam negligentia caprarii a lupo raptam scribens, addit: *πέπυσται δὲ οὐδὲν τούτων ὁ ἀνὴρ· εἰ δὲ μάθῃ, κρεμήσεται μὲν ἐκ τῆς πλησίον πίτυος ὁ μισθωτός, αὐτὸς δὲ οὐ πρότερον ἀνήσει πάντα μηχανώμενος, πρὶν τὰς παρὰ τοῦ λύκου δίκας εἰσπράξασθαι*. Et epistola 31. ubi mulier urbis, quam nondum viderat, visendae cupida scribit: *εἰ οὖν σοι πρόφασις ὁδοῦ ἄστυνδε γένηται, ἦκε ἀπάξων νῦν κάμει*. Minus cupide loqueretur, si *ἢ* posuisset, si forte. Nunc, quum *εἰ* dixit, fortius rogat, si *praetextus repertus fuerit*: metuit enim, ne praetermittat ille aliquam opportunitatem. Saepe sic, maxime ap. Aristotelem, *εἰ* praegresso *ἄν*, ut de somn. et vigil. p. 685. A. *κἂν εἰ τοῦτο γένηται*. de Rep. II. 1. p. 312. C. *κἂν εἴ τινες ἕτεραι τυγχάνωσιν ὑπὸ τινῶν εἰρημέναι*. II. 2. p. 313. C. *ὥςπερ ἂν εἰ σταθμὸς πλεῖον ἐλκύσῃ*.

VIII.

De ἐπεὶ, εὖτε, πρὶν cum coniunctivo.

Quae ei particulae, eadem etiam caeterarum ratio est. Ex quibus primo videamus ἐπεὶ. Herodotus VIII. 22. Θεμιστοκλῆς δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ' ἀμφοτέρω νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλῆα Ἰωνας ποιήσῃ μεταβαλέειν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἢ, ἐπεὶ τε ἀνενειχθῇ, καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξερξέα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἰωνας, καὶ τῶν ναυμαχιῶν αὐτοὺς ἀπόσχῃ. Si ἐπεὰν dixisset, nihil nisi incertum esse indicasset, futurumne illud esset an non: nunc, quum ἐπεὶ dixit, fortius urget conditionem, ut ex opposito patet: si, quod tamen, si fieri posset, evitare cupiebat, cognovisset Xerxes. Sophocles in Antig. 1023.

ταῦτ' οὖν τέκνον, φρόνησον· ἀνθρώποισι γὰρ
τοῖς πᾶσι κοινόν ἐστι τοῦ ξαμαρτάνειν·
ἐπεὶ δ' ἁμαρτῇ, κείνος οὐκ ἔτ' ἔστ' ἀνὴρ
ἄβουλος οὐδ' ἀνολβος, ὅστις ἐς κακὸν
πεσὼν ἀκείται, μὴδ' ἀκίνητος πέλει.

Et εὖτε. Aeschylus Sept. ad Th. 344.

πολλὰ γὰρ εὖτε πόλις δαμασθῇ,
ἔ ἔ, δυστυχῇ τε πράσσει.

Brunckius εὖτ' ἄν, quod aliud est, minus graviter expressa conditione. Sophocles Ai. 741.

τὸν ἄνδρ' ἀπηύδα Τεῦκρος ἔνθοδεν στέγης
μὴ ἔω παρήκειν, πρὶν παρὼν αὐτὸς τύχη.

Significabat enim Teucer, se certo venturum esse. Simillimus locus est in Trachiniis v. 604.

διδούς δὲ τόνδε, φράζ' ὅπως μηδεὶς βροτῶν
κείνου πάροιθεν ἀμφιδύσεται χοροῖ,
μὴδ' ὄψεται νιν μήτε φέγγος ἡλίου,
μὴθ' ἔρκος ἱερὸν, μήτ' ἐφέστιον σέλας,

πρὶν κεῖνος αὐτὸν φανερὸς ἐμφανῶς σταθεῖς
δείξῃ θεοῖσιν ἡμέρα ταυροσφάγῳ.

Et in Philocteta v. 917.

μὴ στέναζε, πρὶν μάθης.

Dicturus est enim Neoptolemus. Iterum in Aiace v. 964.

οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι, τὰγαθὸν χεροῖν
ἔχοντες οὐκ ἴσασι, πρὶν τις ἐκβάλῃ.

Noluit dicere πρὶν *ἄν*, quod esset, *priusquam* forte *amiserit*, sed omisit *ἄν*, ut diceret, *tum demum, quum amisit*. Comparari potest cum his illud Antiphontis p. 619. (11. §. 29.) οἱ δ' ἐπιβουλεύόμενοι οὐδὲν ἴσασι πρὶν ἐν αὐτῷ ὥσι τῷ κακῷ γ' ἤδη, καὶ γινώσκωσι τὸν ὀλεθρον, ἐν ᾧ εἰσὶ. Quod eandem habet rationem. Sic etiam in Trach. 945.

οὐ γὰρ ἔσθ' ἧ γ' αὔριον,
πρὶν εὖ πάθῃ τις τὴν παροῦσαν ἡμέραν.

Similiter apud Euripidem in Oreste 1218.

φύλασσε δ', ἣν τις, πρὶν τελευτηθῇ φόνος,
ἧ ξύμмахός τις ἧ κασίγνητος πατρὸς
ἐλθὼν ἐς οἶκους φθῇ.

Facturus est enim caedem Orestes. Et v. 1354.

ὅπως ὁ πραχθεὶς φόνος
μὴ δεινὸν Ἀργείοισιν ἐμβάλλῃ φόβον
βοηδρομήσαι πρὸς δόμους τυραννικούς,
πρὶν ἐτύμως ἰδῶ τὸν Ἑλένας φόνον
καθαιμακτὸν ἐν δόμοις κείμενον.

Et in Alcest. 851.

οὐκ ἔστιν ὅστις αὐτὸν ἐξαιρήσεται
μογοῦντα πλευρά, πρὶν γυναῖκα ἔμοι μεθῇ.

Cogitur enim reddere. Et in Iph. Aul. 538.

ἐν μοι φύλαξον, Μενέλεως, ἀνὰ στρατὸν

ἐλθών, ὅπως ἂν μὴ Κλυταιμνήστρα τάδε
μάθῃ, πρὶν Ἀἰδῇ παιδ' ἐμὴν προσθῶ λαβών.

Aristoph. Ran. 1281. quum Bacchus, nolens amplius audire Euripidem, abiturum se dicit, ille his eum verbis manere iubet:

μή, πρὶν γ' ἀκούσης χᾶτέραν στάσιν μελῶν.

Iam enim cantaturus est. Eccles. 750.

οὐ γὰρ τὸν ἐμὸν ἰδρῶτα καὶ φειδωλίαν
οὐδὲν πρὸς ἔπος οὕτως ἀνοήτως ἀποβαλῶ,
πρὶν ἐκπύθωμαι πᾶν τὸ πρᾶγμ' ὅπως ἔχει.

Ibidem v. 856.

οὐ δῆτ', ἦν γ' ἐκείναις νοῦς ἐνῆ,
πρὶν ἀπενέγκης.

Ita scribendum. Vulgo πρὶν γ' ἀπενέγκης. Brunckius ex uno cod. πρὶν γ' ἂν ἀπενέγκης, Porsonus πρὶν ἂν γ' ἀπενέγκης. In eadem fabula v. 628.

νοῦν ἔξεσται παρὰ τοῖσι καλοῖς καταδαρθεῖν
ταῖσι γυναιξίν, πρὶν τοῖς αἰσχροῖς καὶ τοῖς μικροῖς
χαρίσωνται.

Χαρίσασθαι hic scribi voluerunt Tyrwhittus, (quem sequitur Porsonus, qui antea ταῖσι γυναιξί, πρὶν ἂν — χαρίσωνται coniecerat, ut refert Dobraeus p. 201.) et Reisigius in Coniect. I. p. 65. cui assentitur Elmsleius ad Med. 215. qui et illo loco et ad Heraclidas v. 959. in eadem sententia est, in qua Porsonus et Reisigius, comicis non licuisse πρὶν sine ἂν cum coniunctivo coniungere. Et Reisigius quidem etsi hoc valde speciosum affert, qui tenuiore stilo utantur, non omittere ἂν, quod iis tantum concessum esse, quorum elatior sit oratio, tamen ego ut aliter sentiam, quum analogia moveor aliorum vocabulorum ἂν ea qua dixi conditione respicientium, tum exemplorum quae omissionem particulae tuentur natura. Verbis simillima

sunt, quae modo attulimus, *μὴ πρίν γ' ἀκούσης* et *πρίν ἐκπύθωμαι*, atque illa, quae affert Reisigius,

μηδὲ δίκην δικάσης, πρίν ἄν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης,
et in Vespis v. 919.

πρὸς τῶν θεῶν, μὴ προκαταγιγνώσκ', ὦ πάτερ,
πρίν ἄν γ' ἀκούσης ἀμφοτέρων.

et in Eq. 960.

μὴ δῆτα πῶ γ', ὦ δέσποτ', ἀντιβολῶ σ' ἐγώ,
πρίν ἄν γε τῶν χρησμῶν ἀκούσης τῶν ἐμῶν.

Sed permagnum tamen discrimen est. Nam qui vetat indicare, priusquam alteram partem quis audiverit, cohiberi vult iudicium usque dum contrariae sententiae argumenta sint exposita: quo tantum abest ut significet, cogniturum ea quem esse, ut nihil aliud velit, quam non esse iudicandum, si non cognoverit. Et in hanc sententiam dictum est illud, quod ex Vespis est allatum. Eodemque modo in Equitibus negat Cleo se munus suscepturum, nisi oracula sua populus audiverit. Sed an ea sit ille auditorus, in incertis relinquitur. Postea demum effert illa e domo sua, et recitat. Contra in illis exemplis, quae supra dedimus, certum instat factum, quod eo ipso non debuit per *ἄν* incertum reddi. Hinc spero iudicari poterit de illo in Acharn. 294.

ΑΙ. ἀντὶ δ' ὧν ἐσπείσαμην οὐκ ἵστ' ἔτ'· ἀλλ' ἀκούσατε.
ΧΟ. σοῦ γ' ἀκούσωμεν; ἀπολεῖ· κᾶτα σε χάσομεν
τοῖς λίθοις.

ΑΙ. μηδαμῶς, πρίν ἄν γ' ἀκούσητ'· ἀλλ' ἀνάσχεσθ',
ὦ γαθοί.

Sic Bentleius, Elmsleius, Reisigius. Libri fluctuant: alii *πρίν ἄν ἀκούσητε*, alii *πρίν ἄν ἀκούσητε γε*, alii *πρίν γ' ἄν ἀκούσητε*, Ravennas vero et scholiastes, *πρίν γ' ἀκούσητε*, sine *ἄν*, recte, quia iam dicturus est Dicaeopolis, ut nihil hic incerti sit. Sed metri indicio scribe,

μηδαμῶς γε, πρίν γ' ἀκούσητ'.

Caeterae lectiones debentur correctoribus. Quod si comparare quis volet exempla, in quibus *πρὶν* solum et *πρὶν ἂν* apud tragicos et Aristophanem leguntur, quae sedulo notata dedit Elmsleius ad Medeam p. 119. facile animadvertet, ubi *ἂν* additum est, semper aliquid incerti subesse. v. c. in Sophoclis *Ἀχαιῶν συλλόγῳ* ap. Athen. XV. p. 686. A.

φορεῖτε, μασσέτω τις, ἐγχείτω βαθὺν
κρητῆρ'· ὅδ' ἄνῆρ οὐ πρὶν ἂν φάγῃ καλῶς,
ὅποια καὶ βοῦς ἐργάτης, ἐργάζεται.

Non est enim de praesenti tantum tempore loquutus, sed universe: *hic homo non umquam ante, quam bene saturatus fuerit, laborat.* Neque vero alium in prosa oratione usum obtinere consentaneum est. Recte Reisigius negat opus esse particula *ἂν* in his Platonis de Legg. IX. p. 872. E. τοῦ γὰρ κοινοῦ μιανθέντος αἵματος οὐκ εἶναι κάθαρσιν ἄλλην, οὐδὲ ἐκπλυτον ἐθέλειν γίγνεσθαι τὸ μιανθέν, πρὶν φόνον φόνῳ, ὁμοίῳ ὁμοιον, ἢ δρᾶσασα ψυχὴ τίση, καὶ πάσης τῆς ξυγγενείας τὸν θυμὸν ἀφιλοσαμένη κοιμίσῃ. At caussa non in gravitate et dignitate orationis quaerenda, sed in iis verbis, unde haec pendent: ὁ γὰρ δὴ μῦθος ἢ λόγος ἢ ὃ τι χρὴ προσαγορεύειν αὐτόν, ἐκ παλαιῶν ἱερῶν εἴρηται σαφῶς, ὥς ἡ τῶν ξυγγενῶν αἱμάτων τιμωρὸς δίκη ἐπίσκοπος νόμῳ χρῆται τῷ νῦν δὴ λεχθέντι, καὶ ἔταξεν ἄρα δρᾶσαντί τι τοιοῦτον παθεῖν ταῦτ' ἀναγκαίως ἅπερ ἔδρασεν. Nam quia necessario perpetienda esse eadem dicit, quae quis fecerit, propterea *πρὶν*, ut in re certo consequutura, sine *ἂν* posuit. Quamquam quis neget et hoc in loco, et multis in aliis, etiam *πρὶν ἂν* dici potuisse? Nam, prouti rem consideres, saepe etiam quod certum est, alia ratione ut incertum proferri potest: ut hic, si non tam illud, sequuturam esse poenam, quam eam aliquando, sed ut incertum sit quo tempore, sequuturam dicere volueris. Dubia est scriptura in Politico p. 281. D. aliis libris *πρὶν ἂν*, aliis *πρὶν αὖ* praebentibus, quod non dixerim falsum esse. Non assentior Reisigio, in Aeschinis

verbis ἄν requirenti, c. Ctesiph. 22, 6, p. 447. (480. §. 60. Bekk.) ὅστις οὕτω διάκειται, μήτ' ἀπογνώτω μηδὲν μηδὲ καταγνώτω, πρὶν ἀκούσῃ. Verissima est enim librorum scriptura, quum statim dicturus sit orator illa, quae audiri vult: id quod apertissime declarant, quae sequuntur. Herodotus IV. 157. οὐ γὰρ δὴ σφραγῆς ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπικῶνται ἐς αὐτὴν Λιβύην. Nam Theraei, quos oraculum Libyam petere iussisset, quum Plateam insulam per aliquod tempus coluissent, Libyam esse rati, iterum consulto oraculo responsum tulerant, mirum esse, si, qui non adiissent Libyam, melius eam Apolline nossent. Itaque eos coegit Apollo ipsam quaerere Libyam: quod indicare volens Herodotus, omisit ἄν, quam particulam si addidisset, significasset non ante eos coloniae deducendae necessitate liberatum iri, quam quum forte Libyam venissent. Non minus accurate idem VI. 82. πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱροῖσι χρήσῃται καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδῶν ἔσθῃκε. Pergit enim: καλλιερειμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθῶν φλόγα πυρὸς ἐκλάμπει· μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτροκεῖν, ὅτι οὐκ αἰρεῖται τὸ Ἄργος. I. 32. ἐκείνο δὲ τὸ εἶρεό με, οὐκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. Nescio an rectius ita codd. quidam et Stobaeus CV. 63. quam vulgati πρὶν ἄν. Omissa enim particula sensus est, *tum demum te beatum praedicabo*. At eodem capite paullo post: εἰ δὲ πρὸς τοῦτοισιν ἔτι τελευτήσῃ τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκείνος τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλησθαι ἄξιός ἐστι· πρὶν δ' ἄν τελευτήσῃ, ἐπισχέειν, μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. Additum hic est ἄν, quia sensus est *nisi quum obierit*. Nam etsi, ut in priore huius capituli loco, re ipsa perinde est utrum πρὶν πύθωμαι an πρὶν ἄν πύθωμαι dicas, tamen cogitandi modo haec valde diversa sunt: alterum enim certum est, *quamdiu non cognovero*: alterum incertum, *nisi quum cognovero*. Quare, ut supra dicebam, non est mirum, ubi ad rem nihil intersit, idem utrovis modo dici. Ita haec ipsa sententia, quae est apud Hero-

dotum, quum a multis scriptoribus posita sit, alii nudum *πρὶν* usurparunt, ut Dionysius tyrannus, Sophocles in Tyndaro, idem in Tereo, Euripides in Cressis, apud Stobaeum CV. 2. 3. 21. 26. quorum illud ex Tereo Plutarchus in Dictis regum p. 184. B. ab Eumene ita mutatum affert,

μὴ σπεῦδε γῆμαι, πρὶν τελευτήσαντ' ἰδῆς,

alii autem ibidem fr. 14. 38. *πρὶν ἂν* dixere, nominatim Euripides in Andromacha v. 101. et Sophocles in principio Trachiniarum. Hinc iudicari poterit de his apud Herodotum I. cap. 197. *σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὐ σφι ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ἦντινα νοῦσον ἔχει* et cap. 198. *ἄγγελος γὰρ οὐδενὸς ἄψονται πρὶν ἂν λούσωνται*. In primis autem aperta apte additi *ἂν* exempla sunt in his, I. 82. *ἐποίησαντο νόμον τε καὶ κατάρην μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τας γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται*. Et cap. 140. *ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσῃ οὐ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἐλκυσθῇναι*. Nihil enim refert, coniunctivus an infinitivus adiungatur. Et c. 159. *ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, τὸν ἰκέτην ἐς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν*. Aeschines contra Ctesiph. 86, 4. p. 628. (560. §. 236.) *οὐ μέμνησθ' ὅτι οὐδεὶς πώποτε ἐπέθετο πρότερον τῇ τοῦ δήμου καταλύσει, πρὶν ἂν μείζω τῶν δικαστηρίων ἰσχύσῃ*.

IX.

De ἕως aliisque idem significantibus particulis cum coniunctivo.

Eadem plane ratio est particulae *ἕως* et similium. His quoque, quoniam exiguum discrimen est et plerumque non magni refert utro modo quis loquatur, adiici fere solet *ἂν*, praesertim a prosae orationis scriptoribus. Sed facile tamen sentias, esse ubi aptius omittatur. Ita iam moribundus quis recte diceret adstantibus amicis *μίμνετε ἕως*

θάνω, non item *ἕως ἄν θάνω*, quod potius ei conveniret, qui non ita propinquam sibi putaret mortem esse. Quare vereor ne, quod legitur in Rheseo v. 613.

ὅδ' ἐγγὺς ἦσται κοῦ συνήθροισται στρατῷ,
ἀλλ' ἐκτὸς αὐτὸν τάξεων κατεύνασεν
Ἐκτωρ, ἕως ἄν νῦν ἀμείψηται φάος,

scribendum sit *ἕως αὐτὸν νῦν ἀμείψηται φάος*. Sed afferamus exempla. Sophocles *Aiace* v. 554.

ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἡδιστος βίος,
ἕως τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μάθης.

Omisit particulam, quia haec inevitabilis est hominum sors, ut discant quid gaudere sit et dolere. In eadem fabula v. 1182.

ὕμεις τε μὴ γυναιῖκες ἀντ' ἀνδρῶν πέλας
προσέστατ', ἀλλ' ἀρήγετ', ἔστ' ἐγὼ μόλω
τάφου μεληθεὶς τῷδε, καὶ μὴδεὶς ἐσθ'.

Dicit enim hoc Teucer asseverans se rediturum esse. Sic etiam Oed. Col. 77.

αὐτοῖ μὲν, οὐπερ καφάνης, ἕως ἐγὼ
τοῖς ἐνθάδ' αὐτοῦ, μὴ κατ' ἄστν δημόταις,
λέξω τάδ' ἐλθών.

Et in Philoct. 763.

ἀλλὰ μοι τὰ τόξ' ἐλὼν
τάδ', ὥσπερ ἦρου μ' ἀρτίως, ἕως ἀνῆ
τὸ πῆμα τοῦτο τῆς νόσου τὸ νῦν παρόν,
σῶς' αὐτὰ καὶ φύλασσε.

Aristoph. *Eq.* 133.

NI. δύο τῷδε πῶλα. καὶ τί τοῦτον χρὴ παθεῖν;
ΔΗΜ. κρατεῖν, ἕως ἕτερος ἀνὴρ βδελυρώτερος
αὐτοῦ γένηται· μετὰ δὲ ταῦτ' ἀπόλλυται.
ἐπιγίγνεται γὰρ βυρσοπώλης ὁ Παφλαγών.

Sic ibi cod. Ven. nisi quod, ut vulgo, *γένοιτο*, quod etsi

defendi potest, tamen non praetulerim. Quod editum est ἔως ἄν, metro repugnat, nec prodest sententiae, siquidem iam facto comprobatum est illud oraculum, florente populi studiis isto Paphlagone. Sophocles Trach. 147.

ἀλλ' ἡδοναῖς ἄμοχθον ἐξαίρει βίον
 ἐς τοῦθ', ἔως τις ἀντὶ παρθένου γυνή
 κληθῇ, λάβη τ' ἐν νυκτὶ φροντίδων μέρος,
 ἦτοι πρὸς ἀνδρὸς ἣ τέκνων φοβουμένη.

Multo magis autem apta est haec ratio, ubi de re praesente, ideoque certa, sermo est. Homerus Iliad. ψ. 46.

ἐπεὶ οὐ μ' ἔτι δεύτερον ὦδα
 ἴξετ' ἄχος κραδίην, ὄφρα ζώοισι μετείω.

Sophocles Electra v. 223.

ἀλλ' ἐν γὰρ δεινοῖς οὐ στήσω
 τὰντας ἄτας,
 ὄφρα με βίος ἔχη.

Euripides Oreste v. 237. (231. Pors.)

ἄκουε δὴ νῦν, ὦ κασίγνητον κῆρα,
 ἔως ἐῷσί σ' εὐ φρονεῖν Ἑριννύες.

Quamquam hic quidem etiam indicativus esse potest. Contra vide illud in Soph. Oed. Rege 834.

ἡμῖν μὲν, ὦναξ, ταῦτ' ὀκνήρ'. ἔως δ' ἂν οὖν
 πρὸς τοῦ παρόντος ἐκμάθης, ἔχ' ἐλπίδα.

Incertum est enim, an sit auditurus ille. Sed nemo non videt, etsi omittitur ἄν in re certa designanda, tamen multa esse ita comparata, ut non sint necessario pro certis vel incertis afferenda. Itaque non mirum est, si aliquando etiam incerta ut certa, saepe autem certa ut incerta proferuntur. Prouti enim consideres, hanc vel aliam speciem habebunt. Ita quod ex Electra Sophoclis attulimus, in eadem fabula v. 103. cum particula ἄν dictum est:

ἀλλ' οὐ μὲν δὴ λήξω θρήνων
 στυγερώων τε γόων,

ἔστ' ἄν παμφεγγεῖς ἄστρον
 ῥιπᾶς, λεύσσω δὲ τόδ' ἡμαρ.

Et apud Euripidem Alcest. 337.

οἶσω δὲ πένθος οὐκ ἐτήσιον τόδε,
 ἀλλ' ἔστ' ἄν αἰὼν οὐμός ἀντέχη, γύναι.

Exempla aperte incertae rei per ἄν significatae cum particulis *donec* vel *usquedum* vel *quamdiu* significantibus vide apud Sophoclem Ai. 1117. Oed. Col. 114. apud Euripidem Hippol. 659. Alc. 1024. Cycl. 623. apud Aristophanem Nub. 1460. 1489. Ach. 235.

Eodem modo etiam μέχρι et ἄχρι non raro particula ἄν carent: ut apud Sophoclem Ai. 571. Ex Thucydide exempla dedit Poppo in Obss. crit. in Thucyd. ex Hippocrate aliisque Lobeckius ad Phrynichum: sed hic quae ex Hippocrate de Morb. citat, ne quis frustra quaerat, sciat legi in ed. Mackii I. 12. vol. II. p. 199. IV. 7. p. 274. IV. 14. p. 286. in qua pagina etiam aliud exemplum ex praecedente capite adnotari potuerat.

Pertinet ad hoc genus etiam ὡς ἄν, *donec* significare creditum, de quo dixi ad Soph. Philoct. 1314. et ad Ai. 1096. quod est proprie vel *utcumque*, ut in Aiacis loco,

τοῦ δὲ τοῦ ψόφου
 οὐκ ἄν στραφείην, ὡς ἄν ἦς οἷόςπερ εἶ.

et in Philoct. 1329.

καὶ παῦλαν ἴσθι τῆςδε μήποτ' ἐντυχεῖν
 νόσου βαρείας, ὡς ἄν οὗτος ἥλιος
 ταύτη μὲν αἶρη, τῇδε δ' αὖ δύνῃ πάλιν.

vel *tali quodam modo*, quo, ut in Eurip. Phoen. 90.

ἐπίσχεις, ὡς ἄν προὔξερευνήσω στίβον *).

*) Vide ad Soph. Antig. 215. ed. tert.

X.

De pronomibus et adverbis cum coniunctivo.

Dicatur nunc de pronomibus, ac primo de pronomibus ὅς et ὅστις, quae plerique videntur sine particula αὐ fere poetarum cuidam licentiae tribuenda, a prosa autem oratione et comoedia arcenda existimare. In qua opinione hoc veri inest, quod poetas eos, qui non communem sermonem imitantur, etiam ibi interdum omittere αὐ videmus, ubi addi potuerat; illud autem falsum est, quod nihil interesse putant, nec vident, quocumque quis stilo utatur, etiam debere aliquando omittere particulam. Apertissime id demonstrare possunt haec verba in Iphig. in Aul. 1192. si sic legantur, ut a Porsono tacite scripta sunt ad Phoen. 1373.

τίς δὲ καὶ προςβλέψεται
παίδων σ', ὅτων αὐ προθέμενος κτάνης τινά.

Alienum hic αὐ esse, recte vidit Bremius, vir eruditissimus, in symbolis philologicis Helvetiae vol. I. p. 240. Est enim ille, ut in censura illarum symbolarum dixi, soloecismus, quia non de quibuscumque, sed de certis liberis sermo est. Nam quum hoc dicere velit Clytaemnestra, *quis te adspiciet liberorum tuorum, quorum aliquem occideris*, non magis potuit ὅτων αὐ dicere, quam Latine dicas, *quorumcumque aliquem occideris*. Quin ne ὅτων quidem pro ὧν hic recte dictum. Vtrumque vidit etiam Matthiae, quem tamen miror, quod in his, quae linguae legibus repugnare ipse fatetur, quid soloecismi insit videre se negat. Sophocles Electr. 771.

οὐδὲ γὰρ κακῶς
πάσχοντι μῖσος ὧν τέκη προσγίγνεται.

et v. 1061.

τί τοὺς ἄνωθεν φρονιμωτάτους οἰωνοὺς
HERM. OP. IV. H

ἐσορώμενοι τροφᾶς κη-
 δομένους, ἀφ' ὧν τε βλάστω-
 σιν, ἀφ' ὧν τ' ὄνασιν εὖρω-
 σι, τὰδ' οὐκ ἐπ' ἴσας τελοῦμεν;

Qui ut in priore loco dicere potuerit ὧν ἄν, quia incertum est, quos quis et quales et quam multos procreet liberos, tamen, quia non illud, sed hos, qui sunt prognati, spectari voluit, recte omisit particulam. In altero autem loco plane inepta foret, quia hic definite dicuntur ii, a quibus quis genitus atque educatus sit, non quicumque, a quibus potuerit originem ducere. Sic etiam in Trach. 251.

τοῦ λόγου δ' οὐ χρὴ φθόρον,
 γυνή, προσεῖναι, Ζεὺς ὅτου πράκτωρ φανῇ.

Est enim non de quavis, sed de certa re sermo, de servitio Herculis apud Omphalen. Contra in Oed. R. 580.

ἄν ἢ θέλουσα, πάντ' ἐμοῦ κομίζεται,

non potuit omitti particula: non enim dicit, *omnia ea, quae voluerit, a me impetrat*, quia non de re quapiam certa cogitat, quam rogatura sit locasta, sed de eo, si quid roget, quidquid sit. Ne tamen, quoniam hic et multis in similibus locis ὅς ἄν recte vertitur *quicumque*, id ubique ita esse existimetur, tenendum est, saepe vim huius particulae aliter exprimi debere: ut in Ai. 1085.

καὶ μὴ δοκῶμεν, δρῶντες ἄν ἡδόμεθα,
 οὐκ ἀντιτίσειν αὐθις ἄν λυπόμεθα.

nec putemus, facientes quae forte iucunda nobis sint, non esse nos perpressuros postea, quae forte non sint iucunda. Simillima eiusdem poetae sententia est fr. inc. 14.

φιλεῖ δὲ πολλὴν γλῶσσαν ἐκχέας μάτην
 ἄκων ἀκούειν οὐς ἐκὼν εἶπεν λόγους.

Non enim hic *quidquid dixerit*, sed *illa ipsa quae dixerit* intelligi volebat. Sic ex Plutarcho in libro de utilitate

ex inimicis capienda p. 89. B. legendum. In Oed. R. 1230.

τῶν δὲ πημονῶν
μάλιστα λυποῦσ', αἷ φανῶσ' ἀνθαίρετοι,

ex duobus codd. edidit Erfurdcius, quibus nuper accesserunt alii libri. Vulgo αἷν, insolita quidem crasi, sed quae velim defensorem inveniat. Admisit eam ἄν scribens G. Dindorf. Recte positum αἷ, si dicere voluit, *ea mala, quae ultro contracta fuerint*, ut apud Euripidem Med. 516.

ὦ Ζεῦ, τί δὴ χρυσοῦ μὲν ὅς κ' ἰβδηλὸς ἦ,
τεκμήρι' ἀνθρώποισιν ὥπασας σαφῆ.

Sed non inepte tamen addidisset ἄν, quod esset, *quidquid mali ultro quis sibi contraxerit*. Plerisque in locis tragicorum, ubi omisum est ἄν, facile ex his, quae diximus, caussa omissionis cognosci poterit, etsi saepe, re paullo aliter cogitata, etiam locus est particulae. Vide Soph. Oed. C. 395. Eurip. Hippol. 527. 1274. et cum ὅστις Soph. Trach. 1008. Eurip. Hipp. 427. Alc. 77. ubi v. Monk. 981. Androm. 179. ubi editur θέλει, quod habet etiam Stobaei codex A. Serm. LXXIV. 19. nam vulgo apud Stobaeum θέλη. Iph. Taur. 1064. Ion. 856. Bellesph. fr. 16. Sed in Dictyis fr. 13. reponendum videtur ἦν. Aeschylus in *Toξοτ.*

νέας γυναικὸς οὐ με μὴ λάθῃ φλέγων
ὀφθαλμός, ἥτις ἀνδρὸς ἦ γεγευμένη.

Nam neque *quae forte*, neque *quaecumque* dicere vult. Eadem ratio est huius dicti apud Plutarch. de aud. poet. p. 33. E.

τόδ' ἐστὶ τὸ ζηλωτὸν ἀνθρώποις, ὅτῳ
τόξον μερίμνης εἰς ὃ βούλεται πέσῃ.

Sophocles Tyr. fr. 15. ap. Aelian. de N. Anim. XI. 18. cuius fragmenti, quod plures viri docti tentarunt, novissime autem Fr. Iacobsius, patris cognominis filius, ad Xe-

noph. de re eq. p. 137. vellem scripturas codd. Vindob. omnes dedisset Heynius ad Iliad. XIV. 40.

κόμης δὲ πένθος λαγχάνω πώλου δίκην,
ἥτις ξυναρπασθεῖσα βουκόλων ὑπο
μάνδραις ἐν ἱππείαισιν ἀχρία χερὶ
θέρος θερισθῇ ξανθὸν αὐχένων ἄπο,
πλαθεῖσα δ' ἐν λειμῶνι ποταμίων ποτῶν
ἰδῇ σκιᾶς εἰδῶλον αὐγασθεῖς ὑπὸ
κουραῖς ἀτίμως διατετιλμένης φόβης.

Apertum est, non potuisse hic recte addi ἄν, quum haec ut de certa equa referantur. Idem in Phaedra fr. 5.

οὕτω γυναικὸς οὐδὲν ἄν μεῖζον κακὸν
κακῆς ἀνὴρ κτήσεται ἄν, οὐδὲ σῶφρονος
κρεῖσσον· μαθὼν δ' ἕκαστος ὧν τύχη λέγει.

Ἐα, quae fuerit nactus. Ibidem fr. 8.

αἰσχὴ μὲν, ὧ γυναικες, οὐδ' ἄν εἰς φύγοι
βροτῶν πόθ', ᾧ καὶ Ζεὺς ἐφορμήσῃ κακά.

Et in fragm. inc. 58.

ὡς τρισόλβιοι
κεῖνοι βροτῶν, οἳ ταῦτα δερχθέντες τέλη
μόλωσ' ἐς Αἰδου.

Et fr. 59.

ὅτῳ δ' ἔρωτος δῆγμα παιδικὸν προσῇ.

Herodotus IV. 46. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἦ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἔωσι ἱπποτοξόται, ζῶντες μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι ἢ ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἄν εἶησαν οὔτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄποροι προσμίσγειν; Male Schaeferus ad Gregor. p. 80. et Werfer. in Act. Mon. I. p. 246. ἄν adlendum putarunt. Apte distincteque IV. 66. ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκάστου ὁ νομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑαυτοῦ νομῷ κίρνα κρητῆρα οἶνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοις δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἄν

μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γέγονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἡτιμωμένοι ἀποκίεσθαι. Nimirum alterum est, iis, qui hostem ceperint; alterum, qui forte non ceperint. Pauci tamen libri omittunt ἄν. Recte adiecit VI. 86, 1. σὺ δὴ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών. ὃς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτῇ, τούτῳ ἀποδοῦναι. Neque enim hoc Germanice *welcher* dici potest, sed debet *wer*. Sic etiam VII. 8, 1. Cum his comparet quis locos, in quibus ὃς ἂν legitur: Soph. Ai. 1085. El. 943. Oed. R. 280. 580. 724. 749. Antig. 35. 563. 583. 1057. Oed. C. 13. 1332. Trach. 399. Phil. 86. 574. 844. 1276. 1431. Eurip. Or. 895. Phoen. 963. 1626. Med. 788. 1153. ubi sine verbo. Hipp. 445. Alc. 50. Suppl. 180. 364. 445. 736. 916. Iph. A. 1025. 1129. Iph. T. 39. 58. 484. 1466. Rhés. 125. Troad. 62. 68. Bacch. 841. Cycl. 218. 536. Hel. 1257. 1273. Ion. 93. 378. 380. 475. 1334. El. 33. 522. Aristoph. Plut. 185. 484. Lys. 292. Et ὅστις ἂν Eurip. Alc. 357. Suppl. 245. Iph. T. 1472. Troad. 664. 1032. Cycl. 566. Heracl. 191. 966. Hel. 154. Ion. 440. Dan. 48. Aristoph. Plut. 473.

Ex iis, quae supra diximus, intelligetur, cur etiam in Atticorum prosa oratione abesse ἂν debeat, ibi scilicet, ubi de re certa sermo est, ut in lege apud Demosth. ad Macart. p. 1055, 2. εἰ δὲ μὴ ζῇ ὁ ἐπιδικασάμενος τοῦ κλήρου, προσκαλεῖσθω κατὰ ταῦτα ὃ ἡ προθεσμία μήπω ἐξηκῇ. Plane ineptum hic foret ἄν. Compara vero legum verba ibidem p. 1069, 13. 23. 1071, 3. 1074, 29. 1075, 1. 1076, 21. et videbis, his in locis recte additum esse ἄν.

Eadem prorsus ratio est aliorum pronominum, ut ὅσος et οἶος. Soph. Phil. 1075.

ὅμως δὲ μείνατ', εἰ τούτῳ δοκεῖ,
χρόνον τοσοῦτον, εἰς ὅσον τὰ τ' ἐκ νεῶς
στείλωσι ναῦται καὶ θεοὶς εὐξώμεθα.

Recte sic est loquutus, ut definite diceret, *tantum spatii, quantum ad ista opus est*. Sed licebat etiam, si minus

definite loqui voluisset, ἄν ponere: *quamdiu forte sacra nos morabuntur*. Compara cum his Epicurum in epist. ad Pythocl. 31. p. 41. ed. Schneid. ἄλως περὶ τὴν σελήνην γίνεται καὶ παρὰ πυρὸς πάντοθεν προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην, καὶ τὰ ἀπ' αὐτῆς ἀποφερόμενα ῥεύματα ὁμαλῶς ἀναστέλλοντος ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον κύκλῳ περιστήσῃ τὸ νεφοειδὲς τοῦτο, καὶ μὴ τὸ παράπαν διακρίνῃ. Quo loco iam apparebit non debuisset Schneiderum de inserendo ἄν cogitare. At in Electra dixit Sophocles v. 946.

ξυνοίσω πᾶν ὅσονπερ ἄν σθένω.

Sic etiam in Oed. R. 1122. Oed. C. 74. 1634. 1773. Philoct. 64. 1072. Eurip. Or. 592. Bacch. 673. Cycl. 147. Ion. 1336. et οἶος ἄν Soph. Oed. C. 956. atque ὁποῖος Philoct. 659. Hinc dubitari potest an in Eurip. Suppl. 460. non recte legatur:

κλαίων δ' ἄν ἦλθες, εἰ σε μὴ ἔπεμψεν πόλις,
περισσὰ φωνῶν· τὸν γὰρ ἄγγελον χρεῶν
λέξανθ', ὅς' ἄν τάξῃ τις, ὡς τάχος πάλιν
χωρεῖν.

Nam etsi defendi potest haec scriptura, tamen multo aptius hic est dici, *id quod quis iusserit*, quam *quidquid quis iusserit*. Id vero scribi potuerat ὅσον τάξῃ τις.

Quae pronominum, etiam adverbiorum ratio est. Euripides Electra 972.

ὅπου δ' Ἀπόλλων σκαιὸς ἦ, τίνες σοφοί;

Affert hoc exemplum Porsonus ad Orest. 141. amare tragicos hanc constructionem suppressa particula ἄν dicens: adiicitque aliud exemplum, quod ut Sophoclis citat, Valckenarii, opinor, iudicium sequutus, ex Plutarch. de aud. poet. p. 34. A. et Amator. p. 767. A.

A. πρὸς θῆλυ νέει μάλλον, ἢ πὶ τᾶρσενα;
B. ὅπου προσῇ τὸ κάλλος, ἀμφιδέξιος.

Adde Aeschylum Suppl. 129.

θεοῖς δ' ἐναγέα τέλεια, πελομένων καλῶς,
ἐπίδρομ', ὁπόθι θάνατος ἀπῆ.

Eodem pertinet ἵνα in his apud Plutarchum de garrulitate p. 514. A. φίλαυτος γὰρ ὢν καὶ φιλόδοξος ὁ τοιοῦτος,

τέμει τὸ πλεῖστον ἡμέρας τούτῳ μέρος,
ἵν' αὐτὸς αὐτοῦ τυγχάνῃ κράτιστος ὢν.

XI.

De particula ἄν cum coniunctivo in sententiis finalibus.

Nihil difficultatis habent sententiae quas brevitatis caussa finales dicimus, i. e. quibus finis et consilium indicatur. His efficiendis inserviunt particulae ὅπως, ὅπως, ὥς, ἵνα. Significant autem ὅπως et ὥς proprie ut, i. e. *quo pacto*. Eae particulae indicativis iunguntur cuiusvis temporis, quum esse quid, vel futurum esse putamus; coniunctivis autem, quum vereri quem indicamus, ne quid sit aut non sit. Aristoph. Ach. 343.

ἀλλ' ὅπως μὴ 'ν τοῖς τρίβωσιν ἐγκάθηνται πονεῖ λίθοι.

Aeschylus in Prometheo v. 68.

ὅπως μὴ σαρτὸν οἰκτιεῖς ποτέ.

Sed Sophocles in Aiace v. 1089.

καὶ σοι προφωνῶ τόνδε μὴ θάπτειν, ὅπως
μὴ τόνδε θάπτων, αὐτὸς εἰς ταφὰς πέσῃς.

Non potuit hic πεσεῖ dicere. Non enim hoc futurum esse putat, sed verendum esse dicit Teucro, si audeat sepelire Aiace. Plato Phaedone p. 77. B. ἀλλ' ἐτι ἐνέστηκεν, ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἅμα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχὴ, καὶ αὐτῇ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ᾗ. At obstat, inquit, *vulgare illud, verentium, ne moriente homine dispereat etiam anima, et esse desinat*. Sed paullo post eadem

pagina, D. etsi addito timendi verbo, aliter loquitur: ὅμως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἂν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον, καὶ δεδιέναι, τὸ τῶν παιδῶν, μὴ ὡς ἀληθῶς ὁ ἄνεμος αὐτὴν ἐκβαίνουσιν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσᾷ καὶ διασκεδάννυσσι. Vbi vel additum ὡς ἀληθῶς indicat, non tam de metu, quam de opinione cogitari. *Μὴ* particula autem eandem rationem habet, de qua dixi ad Aiace[m] v. 272. Ex quo apparet, falli Heindorfium, qui p. 94. διασκεδάννυσσι et διαφυσᾷ coniunctivos esse putavit, ut coniunctivus est διασκεδάννυται, producta penultima.

Igitur consilii indicandi caussa quum particulae ὡς et ὅπως coniunctivo consociantur, si deest *ἄν*, simpliciter enunciatur consilium; si adiicitur, aliquid fortuiti accedit, quasi dicas *ut sit, si sit*. In primis idoneus est ad hanc rem demonstrandam Aeschyl[i] locus in Choeph. 983.

ἐκτείναντ' αὐτὸν καὶ κύκλῳ παρασταδὸν
 στέγαστρον ἀνδρῶν δεῖξαθ', ὡς ἴδῃ πατὴρ
 οὐχ οὐμός, ἀλλ' ὁ πάντ' ἐποπτεύων τάδε
 "Ἥλιος ἀναγνα μητρὸς ἔργα τῆς ἐμῆς,
 ὡς ἂν παρῇ μοι μάρτυς ἐν δίκῃ ποτέ,
 ὡς τόνδ' ἐγὼ μετῆλθον ἐνδίκῳς μόρον
 τὸν μητρός.

Ostendite velamen, ut videat Sol, is ut mihi, si forte, *testis adsit in iudicio*. Nam expansum velamen Sol non potest non videre, iudicium autem nondum ita certo imminet, ut tam confidenter de edendo testimonio loqui possit. Itaque ὡς ἴδῃ dicit, quia hoc ipsum certo consequuturum intelligit ut videat Sol; sed ὡς ἂν μάρτυς παρῇ, quia id sic tantum vult, si opus aut necessarium sit. Ita ὡς sine ἂν dictum invenitur apud eundem poetam S. ad Theb. 633. Pers. 694. Agam. 1302. Choeph. 733. 765. 769. Eum. 616. 632. 641. 774. Suppl. 328. 492. Cum particula *ἄν* autem Prom. 10. 655. 705. Choeph. 18. 554. Suppl. 502. 527. Omnibus his in locis, qui attendere voverit, facile intelliget, cur vel addita vel omitta sit particula.

Invabit duo exempla eiusdem formulae considerare. In Choeph. 437.

ἔμασχαλίσθη δέ γ', ὡς τόδ' εἰδῆς.

Debuit hic omitti *ἄν*, quia sensus est, *hoc te scire volo*. Sed in Suppl. 937.

ἀλλ' ὡς ἄν εἰδῆς, ἐννέπω σαφέστερον,

patet hunc sensum esse, *scias licet*. Sic in Prometheo 823. cum ὅπως,

ὅπως δ' ἄν εἰδῆ μὴ μάτην κλύουσά μου.

Aristoph. Plut. 112.

σὺ δ' ὡς ἄν εἰδῆς ὅσα, παρ' ἡμῖν ἦν μένης, γενήσεται ἀγαθὰ, πρόσχε τὸν νοῦν, ἵνα πύθῃ.

Et ὅπως quidem sine *ἄν* posuit Aeschylus Pers. 667. Agam. 1656. Choeph. 873. Addita particula autem Choeph. 578. Eum. 576. 1033. Suppl. 241. Ita ὡς ἄν apud Herodotum I. 5. 11. 24. 36. III. 85. VIII. 7. IX. 7, 2. et ὅπως ἄν I. 20. vide Heindorfium ad Plat. Phaedon. p. 15. et Protag. 497.

Saepe non multum interest, addaturne *ἄν*, an omittatur. Aristoph. Thesm. 284.

ὦ Θραῦττα, τὴν κίστην κάθελε, καὶ ἔξελε πόπανον, ὅπως λαβοῦσα θύσω ταῖν θεαῖν.

Ran. 871.

ἴθι νῦν λιβανωτὸν δεῦρό τις καὶ πῦρ δότω, ὅπως ἄν εὐξωμαι πρὸ τῶν σοφισμάτων.

Alios Aristophanis locos *ἄν* additam habentes vide apud Heindorfium ad Plat. Phaedon. p. 15. quibus adde Plut. 225. Vesp. 113. Non est tamen dissimulandum, inveniri locos quosdam, in quibus mirere additum esse *ἄν*. Quod etsi fortasse aliquando negligentia quadam scriptorum factum est, tamen plerumque caussa, cur addiderint, potest inveniri. Aeschines in Ctesiph. p. 430. s. (471. §. 39.)

lege iuberi dicit prytanes τοὺς μὲν ἀναιρεῖν τῶν νόμων, τοὺς δὲ καταλείπειν, ὅπως ἂν εἷς ἢ νόμος, καὶ μὴ πλείους περὶ ἐκάστης πράξεως. Nullus liber omittit particulam *ἄν*, et tamen fatendum erit valde eam inutilem esse, quum finis indicetur certissimus, ut una lex sit. Sed videtur Aeschines propter sequentia, καὶ μὴ πλείους, posuisse: et ita recte dixit: *ne forte plures sint*. Paullo aliter Demosthenes de Symmor. p. 184, 9. εἴτ' ἐπικληρῶσαι τὰς τριττῦς, ὅπως ἂν, τῶν μὲν ὅλων νεωρίων, ἐν ἐκάστης μέρος ἢ τῶν φυλῶν· τοῦ δὲ μέρους ἐκάστου τὸ τρίτον μέρος ἢ τριττὺς ἔχη· εἰδῆτε δ', ἂν τι δέη, πρῶτον μὲν τὴν φύλιν, ὅπου τέταται· μετὰ ταῦτα δὲ τὴν τριττύν· εἶτα τριήραρχοι τίνες, καὶ τριήρεις πόσαι· καὶ τριάκοντα μὲν ἢ φυλή, δέκα δ' ἢ τριττὺς ἐκάστη τριήρεις ἔχη. Qui sic loqui videtur quod haec ipse proponit et suadet, ut dubium sit adhuc, an facturi sint Athenienses. Apud Nicolaum Damascenum p. 245. in Corais Prodromo, ut ferri possit *ἄν*, aptius tamen abesset: καὶ μ' εἰς τοῦτο μόνον ἤρθρωσαν οἱ θεοί, ὅπως ἂν ὀδίρωμαι τὰς ἡμετέρας τύχας. Atque omisit in eadem sententia Euripides Hec. 236.

οὐδ' ὤλεσέν με Ζεὺς, τρέφει δ', ὅπως ὀρώ
κακῶν κακ' ἄλλα μείζον' ἢ τάλαιν ἐγώ.

Quo clarius haec intelligi possint, operae pretium duxi etiam Sophoclis atque Euripidis locos, in quibus ὥς et ὅπως vel nudae, vel coniunctae cum *ἄν* inveniuntur, indicare, ut, qui rem exemplis comprobata videre velint, habeant idoneam copiam. Atque ὥς nudum cum coniunctivo exstat in Soph. Ai. 13. 67. 530. 570. 733. 744. 827. 1003. Electr. 889. 1166. 1440. Oed. R. 359. Antig. 643. Oed. Col. 11. 399. 783. 785. 889. 902. 1130. 1278. 1390. 1524. Trach. 333. 493. 678. 1067. 1149. 1253. Philoct. 24. 534. 559. 635. 653. 1206. Apud Euripidem Hec. 47. 89. 175. 508. 536. 550. 896. 959. 1021. 1130. 1177. 1245. Orest. 265. 446. 629. 732. 795. 797. 1350. 1596. Phoen. 788. 1650. 1675. 1687. Med. 461. 783. 1315. 1380. Hippol. 296. 420. 629. 809. 825.

1265. Alcest. 75. 723. Androm. 414. 425. 1074. Suppl. 38. 121. 174. 206. 235. 360. 451. 578. 815. Iph. A. 1340. 1484. Iph. T. 171. 290. 469. 1030. 1177. 1361. 1428. Rhes. 50. ubi *ἄν* metri indicio delendum. Troad. 20. 58. 295. 508. 714. 912. 978. 1143. 1152. 1268. 1276. Bacch. 61. 1106. 1201. 1212. 1257. 1321. Cycl. 131. 143. 152. 341. 543. 615. 623. 648. Hel. 145. 340. 641. 873. (ubi scribendum videtur *δεξώμεθα*) 891. 983. 1003. 1451. 1455. Ione 35. 71. 79. 177. 388. 728. 1112. 1180. 1420. 1569. Herc. f. 40. 323. 731. 1219. 1244. 1255. 1406. Electr. 58. 72. 100. 250. 758. 792. 894. 960. 1132. Dan. 42. Multo rarius est *ὅπως* nudum cum coniunctivo. Sophocles Ai. 6. 698. 1089. Electr. 56. 390. 391. 457. 635. 688. 955. 1121. 1205. 1402. 1468. Oed. R. 921. Antig. 776. 1333. Oed. Col. 398. 399. Trach. 335. 602. Philoct. 238. Euripides Hec. 232. Or. 1354. 1585. Phoen. 1328. Suppl. 234. Iph. A. 428. 881. Iph. T. 1461. Cum his locis comparent, qui hoc agunt, hos, in quibus *ὡς ἄν* ut significat, Sophoclis in Ai. 655. Oed. Col. 72. Philoct. 129. 826. Euripidis in Hec. 330. Or. 533. 1099. 1562. Phoen. 92. 1004. Hipp. 1314. Alc. 743. Andr. 716. 1254. Iph. A. 618. 1426. Iph. T. 1067. Rhes. 72. 420. 473. Troad. 85. 1263. Bacch. 356. 510. Cycl. 155. 630. Hel. 1198. 1427. 1538. Ion. 77. Herc. f. 725. 838. et *ὅπως ἄν* Soph. El. 41. Oed. Col. 575. Trach. 618. Eurip. Phoen. 760. Med. 939. Hipp. 111. 286. Alc. 782. Iph. A. 539. Rhes. 878. Heracl. 337. Hel. 748. 899. Quod si recte supra indicavimus, quid intersit, addaturne an omittatur *ἄν*, facile dabitur nobis, recte nos emendasse in Bacchis 1236.

φέρω δ' ἐν ὠλέναισιν, ὡς ὄρας, τάδε
λαβοῦσα τὰριστιᾶ, σοῖσι πρὸς δόμοις
ὡς ἀγκρεμασθῇ.

ubi *ὡς ἄν* κρεμασθῇ legebatur.

XII.

De ὅπως et ὅπως μὴ cum futuro vel coniunctivo, item de οὐκ ἔχω ὅπως et similibus.

Quae Dawesius de constructione particularum ὅπως μὴ disseruit, ad quem magnam vim exemplorum, sed admixtis alienis conguessit Kiddius, commemorando usui magis et confirmando, quam explicando atque a dubitationibus liberando sunt. Vt indicativus veritatem rei notat, ita coniunctivus pendere quid ex alia re indicat, eoque fieri, si illud fiat. Ita in oratione recta, qui πῶς λήψομαι dicit, nescire se indicat, quomodo quid accepturus sit. Qui ille modus sit, quo accipiet, facto cognoscet. Sed qui dicit πῶς λάβω, dubitare se significat, quomodo capere quid debeat i. e. quid sibi faciendum sit, ut capiat. Eadem ratione differunt ὅπως λήψομαι et ὅπως λάβω. Nam qui facit quid ὅπως λήψεται, facit id eo modo, quo accipiet: ex quo patet esse accepturum: qui autem ὅπως λάβῃ, eo modo, quo debeat accipere: quod est cum dubitatione coniunctum, an non sit accepturus. Praeterea indicativus certam habet temporis notationem, quae in ipso cuiusque indicativi tempore inest: nam etiam praeteriti et praesentis indicativus usurpatur: coniunctivus autem, quia non quid fiat, sed quid debeat fieri significat, per se caret notatione temporis, semperque refertur ad tempus verbi primarii, tamquam ad praesens suum, quia quidquid debet fieri, eius caussae iam adesse debent cum ea ipsa re, propter quam fieri debet, etiamsi nondum sit factum. Itaque indicativi et coniunctivi cum ὅπως constructiones eo differunt, quod indicativus opinionem aut voluntatem, certa temporis notatione adiuncta, coniunctivus autem metum vel dubitationem, carentem notatione temporis, sed praesentem eo tempore, quod in principali verbo est, continet.

Sed quoniam varius est usus particulae ὅπως, quae etsi proprie ubique *quomodo* significat, tamen non ubique ita verti potest, ea afferam, quae potissima sunt in hoc

genere. Ac maxime simplicia sunt talia, ut Aeschyli in Prom. 641.

οὐκ οἶδ' ὅπως ὑμῖν ἀπιστῆσαι με χρή.

Euripidis in Iph. T. 684.

οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ χρή συνεκπνεῦσαι μέ σοι.

Sophoclis in Antig. 329.

οὐκ ἔσθ' ὅπως ὄψει σὺ δεῦρ' ἐλθόντα με.

Apparet in his certa opinionis declaratio : οὐ χρή με ὑμῖν ἀπιστῆσαι · χρή με συνεκπνεῦσαι σοι · οὐκ ὄψει με δεῦρ' ἐλθόντα. Ita ἔσθ' ὅπως cum futuro in Oed. Col. 1372. in Philoct. 522. in Phoenissis 1664. in Medea 171. in Hippolyto 604. in Heraclid. 707. et ἔσται in Med. 1060. Saepe vero etiam alia verba. Sophocles Oed. R. 1058.

*οὐκ ἂν γένοιτο τοῦθ' , ὅπως ἐγὼ λαβὼν
σημεῖα τοιαῦτ' , οὐ φανῶ τοῦμόν γένος.*

Alia vide in Ai. 556. 1040. Electr. 1296. Oed. R. 406. 1518. Oed. Col. 1742. Trach. 455. Phil. 55. 77. Med. 322. Iph. T. 1051. Heracl. 421. 1051. Ion. 573. Herc. f. 315. Iure coniunctivus expulsus est in Oed. R. 1074.

*δέδοιχ' ὅπως
μὴ' κ' τῆς σιωπῆς τῆςδ' ἀναρόρήξει κακὰ.*

Recte etiam Monkius in Hippol. 518. ducta cod. Flor. dedit:

δέδοιχ' ὅπως μοι μὴ λίαν φανεῖ σοφή,

et Elmsleius in Heracl. 249.

*ὅμως δὲ καὶ νῦν μὴ τρέσῃς ὅπως σέ τις
σὺν παισὶ βωμοῦ τοῦδ' ἀποσπάσει βίᾱ.*

Eiusdem generis haec quoque sunt: in eadem fabula v. 1051.

*μὴ γὰρ ἐλπίσῃς ὅπως
αὐθις πατρώας ζῶν ἔμ' ἐμβαλεῖς χθονός.*

Sophocles in Electr. 963.

καὶ τῶνδε μέντοι μηκέτ' ἐλπίσης ὅπως
τεύξει πότ'.

In Aiace 567.

κείνῳ τ' ἐμὴν ἀγγεῖλατ' ἐντολήν, ὅπως
τῶν παῖδα τόνδε πρὸς δόμους ἐμὸν ἄγων
Τελαμῶνι δείξει, μητρὶ τ', Ἑριβοίᾳ λέγω.

In Trach. 604.

φράζ' ὅπως μηδεις βροτῶν
κείνου πάροιθεν ἀμφιδύσεται χροῖ,
μηδ' ὄψεται νιν μήτε φέγγος ἡλίου,
μηδ' ἔρκος ἱερόν, μήτ' ἐφέστιον σέλας.

Proximum his illud genus est, quod in adhortando usurpatur, verbo, unde ὅπως pendeat, omisso: ut in Cyclope 591.

ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσει.

i. e. proprie, vide, quomodo vir futurus sis. Confer v. 626. et Orest. 1060. Herc. f. 504. Soph. Oed. R. 1518. Frequentissima haec ratio loquendi est, semperque habet futurum. Refertur enim ad opinionem rei futurae, cuius fieri volumus contrarium. Ita quod Euripides habet in Bacchis 367.

Πενθεὺς δ' ὅπως μὴ πένθος εἰσοῖσει δόμοις
τοῖς σοῖσι, Κάδμε,

sic est dictum, ut cogitetur, illatum iri luctum a Pentheo, ac proinde videndum esse, quomodo id irritum reddendum sit. Quod si εἰσφέρειν scripsisset, metus tantum significaretur et dubitatio, utrum illaturus sit luctum, an non, proptereaque cavendum esse, ne possit inferre. Haec si inter ipsa compares, futuro posito hoc habebis: *inferet luctum: tu vide, quomodo non inferet*; in coniunctivo autem: *potest inferre luctum: vide quomodo possit non inferre*, i. e. quomodo debeat cohiberi ab inferendo.

Ex his intelligitur, non promiscue futurum et con-

iunctivum usurpari posse, sed certam cuique rationem esse. Vt in Soph. Oed. R. 325.

ὥς οὖν μὴδ' ἐγὼ ταῦτόν πάθω,

recte sic dictum est. Veretur enim Tiresias, ne, si dicat, quod dici vult Oedipus, laedat illum: quamobrem tacere mavult. Quod si dixisset, ὥς οὖν μὴδ' ἐγὼ ταῦτόν παίσσομαι, hoc significasset *idem mihi, quod tibi, accidet: videndum ergo, quomodo non evitem*. Id vero tum recte potuisset dicere, si in animo haberet respondere ad ea, quae interrogaverat Oedipus, etsi videret, non posse illum non laedi ea re. Vide quae initio cap. XI. attulimus Sic Herodotus VI. 85. τί βούλεσθε ποιεῖν, ἄνδρες Αἰγινήται; τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἐκδοτὸν γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρῶμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέρης μὴ τι ὑμῖν, ἣν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώραν ἐμβάλωσι. Nam haec quoque non tam monentis, quam metuentis sunt. Non pertinet hue illud in Antigona 215.

ὥς ἂν σκοποὶ νῦν ἦτε τῶν εἰρημένων.

Nam si iuberet, diceret, ὅπως ἔσεσθε σκοποί: quum vellet dicere, ὥς ἂν σκοποὶ ἦτε τῶν εἰρημένων, καὶ μὴ ἐπιχωρήτε τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε, ἵστε τὸν παραβάντα θανούμενον, interrumpuntur haec chori dictis, et proinde aliter conformatur reliqua pars orationis *). Neque in Herc. f. 1401. quod legitur, ad hoc genus pertinet,

παίδων στερηθεῖς, παῖδ' ὅπως ἔχω σ' ἐμόν.

Vbi si ἔξω scriptum esset, verba hunc sensum praeberent: *liberis orbatus, quomodo te habiturus sim filium, vide*. Sed ita si loqueretur Hercules, adhortaretur sese, ut filii loco Theseum haberet: quod melius conveniret, si ea re Theseo potius, quam ipsi consuleretur. Nunc vero aut indicativus est ἔχω, hoc sensu: *liberis orbatus te tam-*

*) Vide adnotata in ed. tertia Antigoniae.

quam filium meum habeo; aut, si coniunctivus, interrogative haec dicta sint necesse est: *ut te meum habeam filium?* scilicet, ita benevolus es.

Itaque in deliberatione, quae semper est cum dubitatione coniuncta, non nisi coniunctivus usurpatur. Sophocles Ai. 428.

οὗτοι σ' ἀπείργειν οὐδ' ὅπως ἐὼ λέγειν
ἔχω, κακοῖς τοιοῖςδε συμπεπτωκότα.

Oed. R. 1367.

οὐκ οἶδ' ὅπως σε φῶ βεβουλευῆσθαι καλῶς.

Vide Aeschyl. Agam. 1367. Soph. Ai. 514. Eurip. Hec. 585. Orest. 720. Phoen. 386. Alc. 118. Hipp. 1091. Iph. A. 643. 1454. Iph. T. 995. Troad. 712. Hel. 637. Herc. f. 1245. Eadem ratio est interrogationis, ut quae in rectam orationem reducta negationem sit habitura: vide Aristoph. Eq. 1320. Pac. 521. Interdum coniunctivus et futurum coniunguntur, sed eo quo par est discrimine. Eurip. Med. 1098.

οἷσι δὲ τέκνων ἐστὶν ἐν οἴκοις
γλυκερὸν βλάστημ', ἐσορῶ μελέτη
κατατρυχομένους τὸν ἅπαντα χρόνον,
πρῶτον μὲν, ὅπως θρέψουσι καλῶς,
βιότόν θ' ὁπόθεν λείψουσι τέκνοις.

Solliciti sunt, quomodo educare debeant liberos, et unde victum sint relicturi. Non recte neque *θρέψουσι*, neque *λίπωσι* dixisset: non *θρέψουσι*, quia res anceps est et dubitationis ac deliberationis plena, educatio liberorum; non *λίπωσι*, quia de relinquendis facultatibus nulla est dubitatio, sed de eo, unde parandae sint. Itaque *κτῆσονται* recte dixisset, si operam quaerendis opibus navandam in mente habuisset: sed potuerat etiam *κτῆσονται*, si illud, unde futurae essent opes. In Eurip. Hel. 637. scribe:

οὐκ οἶδ' ὁποίου πρῶτον ἄρῶμαι τανῦν.

Sed memorabile est, huic coniunctivo deliberativo non esse locum nisi in sententia aliquam negationem continente. Quod etsi minime mirum est, tamen, quoniam saepe recondita latet illa negatio, effugit haec ratio diligentiam virorum doctorum. At omnis deliberatio est dubitantis, quod est nescientis quid eligat. Vnde οὐκ ἔχω, ἀπορῶ, ἀμφισβητῶ, aut simile quid ubique subest. Vt apud Aeschylum Prom. 779.

ἔλοῦ γὰρ ἦ τὰ λοιπά σοι
 ῥράσω σαφηνῶς, ἦ τὸν ἐκλύσονται' ἐμέ.

Nec mirum. Quum enim excultus sermo Graecorum, ut supra dictum, coniunctivo non utatur in sententia finali, nisi particula finali addita, migraretur ea norma, si affirmatione praegressa deliberativus coniunctivus poneretur: ut ἔχω ὅτι φῶ, *habeo quod dicam*. Haec enim iam non deliberatio, neque conditionalis sententia est, qualis οὐκ ἔχω ὅτι φῶ, sed finalis. Diximus enim in omni sententia condicionali per coniunctivum significari futurum exactum: eo autem illud, quod primario verbo continetur, posterius esse debet, ut εἰάν θελήης, λέξω. Haec si ad illud transferas, οὐκ ἔχω ὅτι φῶ, recte se habebit oratio. Nam ὅτι φῶ proprie est *quod dicere repertus sim*: id igitur nondum constat, sed exspectandum demum est, an quis dicere reperiatur: itaque ei recte illud ipsum additur, οὐκ ἔχω. At si dicas ἔχω ὅτι φῶ, repugnabunt haec sibi. Nam quum ὅτι φῶ dicis, id ut futurum, idque incertum ponis; quum autem ἔχω adiicis, iam praesens et certum esse dicis illud, quod ex ista futura re pendeat, veluti si dicas: *habeo, quod dixero*. Omninoque in eo, quod est *habeo quod dicam*, nihil inest deliberationis: unde ne verbi quidem modo, qui deliberationi inservit, locus est. Itaque non sic loquuntur Graeci, sed aut futurum adhibent, aut aliam figuram: planeque comparari potest πρίν, quod non nisi negatione praegressa cum verbo recto construitur: de qua re dixi ad Eurip. Med. 215. et Reisi-gius in diss. de particula ἄν p. 105. seq. Edidit quidem Bekkerus apud Platonem in Phaedro p. 255. E. ἐν οὖν τῇ

συγκοιμήσει τοῦ μὲν ἐραστοῦ ὁ ἀκόλαστος ἵππος ἔχει ὁ
 τι λέγει πρὸς τὸν ἐραστήν, καὶ ἀξιοῖ ἀντὶ πολλῶν πόνων
 σμικρὰ ἀπολαῦσαι· et apud Lysiam contra Andoc. p. 254.
 (106. vel 238. Reisk.) ἴσως οὖν καὶ Κηφισίου ἀντικατη-
 γορήσει καὶ ἔξει ὁ τι λέγει· sed utrumque ex coniectura.
 Vtrubique vulgo λέγοι, sed libri scripti Lysiae et longe
 plurimi optimique codd. Platonis λέγει. Vnde utrique scri-
 ptori ὁ τι λέγειν restituendum videtur. Vide Soph. Oed.
 Col. 48. et quae ibi adnotata sunt. Aristophanes vero
 recte dixit in Vesp. 945.

ἀλλ' οὐκ ἔχειν οὐτός γ' ἔοικεν ὁ τι λέγει.

et ipse Plato in Lys. p. 222. extr. ἀλλ' εἰ μηδὲν τούτων
 φίλον ἐστίν, ἐγὼ μὲν οὐκέτι ἔχω τί λέγω. Et Demosthe-
 nes p. 378, 5. οὐ γὰρ δὴ δι' ἀπορίαν γε οὐ φήσεις ἔχειν
 ὁ τι εἶπης, ut ex codd. pro εἶποις dedit Bekkerus. Apud
 Thucydidem VII. 25. legitur de navibus Syracusanis: καὶ
 αὐτῶν μία μὲν ἐς Πελοπόννησον ᾤχετο, πρέσβεις ἄγου-
 σα, οἵπερ τὰ τε σφέτερα φράσωσιν ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσί,
 καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον μᾶλλον ἐποτρύνωσι γίνεσθαι. At
 vel propter additum πέρ pronomen illud ferri nequit: or-
 tum est e male lecto compendio particulae ὅπως, quam
 pauci quidem codices, sed illi haud dubie recte praebent.
 Valde differt ab hoc in eodem libro c. 7. illud: πρέσβεις
 τε ἄλλοι τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακεδαι-
 μονα καὶ Κόρινθον ἀπεστάλησαν, ὅπως στρατιὰ ἐτι
 περαιωθῇ τρόπῳ ᾧ ἂν ἐν ὀλκάσιν ἢ πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως
 ἂν προχωρῇ. Non enim finis, sed conditio indicatur, quo-
 cumque modo res procedere visa fuerit.

Rarius est ὅπως cum futuro in eiusmodi locis, in qui-
 bus necessario per ut vertendum est. Sophocles Phil. 1068.

χώρει σύ· μὴ πρόσλευσσε, γενναῖός περ ὦν·
 ἡμῶν ὅπως μὲν τὴν τύχην διαφθερεῖς.

Eurip. Iph. T. 321.

Πυλάδῃ, θανούμεθ'· ἀλλ', ὅπως θανούμεθα
 κάλλισθ', ἔπου μοι, φάσγανον σπάσας χερί.

Cycl. 558.

ἀπομυκτέον δὲ σοί γ', ὅπως λήψει πιεῖν.

Electr. 835.

*οὐχ, ὅπως πευστηρίαν
θουνασόμεσθα, Φθιάδ' ἀντὶ Λωρικῆς
οἷσει τις ἡμῖν κοπίδα;*

Fallatur vero, qui perinde esse putet, utrum futuro quis an coniunctivo utatur. Nam in hoc quoque genere indicativi haec vis est, ut ad certam opinionem voluntatemve referatur. Et quemadmodum multis in rebus, ita in hac quoque Germanica lingua cum Graeca convenit, coniunctivo atque indicativo utens eadem cum sententiae diversitate, nisi quod pro futuro praesentis indicativum usurpat. Declarabo rem eo exemplo, quod e Cyclope attuli. Si dixisset *ὅπως λάβης πιεῖν*, nihil aliud quam consilium indicasset, quo ille emungi deberet, ut poculum acciperet. Illud vero plane incertum relinqueretur, an deinde vere esset accepturus. At quum dicit *ὅπως λήψει πιεῖν*, simul significat esse accepturum.

XIII.

De ἵνα et ἵν' ἄν cum coniunctivo.

Permirus in hac quaestione illud accidit, quod, quum ὡς et ὅπως ut significantes saepissime cum particula ἄν coniungantur, non fit idem in particula ἵνα, quae tam constanter sine ἄν usurpatur, ut, sicubi adiectum reperiatur ἄν, non immerito in vitii suspicionem incurrat. Brunckium enim, qui ad Oed. Col. 188. *ἵν' ἄν, ὡς ἄν, ὅπως ἄν*, ut significantes, passim obvias esse scribit, memoria, quod ad *ἵν' ἄν* attinet, fefellit. Quis tamen casu, ac non potius ratione quadam factum putabit, ut ἄν non eandem cum ἵνα, quam cum ὅπως et ὡς societatem inierit? Quod si qua est huius rei ratio, non potest ea non in ipsa natura particulae ἵνα inesse. Cuius originem aliqua ex parte bene explicuit Hoogeveenus, quum eam vidit ad pronomen re-

lativum, cui τίς respondet, esse referendam. Ex eo enim pronomine derivatum adverbium ἵνα, *ubi* significans. Nam Porsoni coniectura, in Miscellaneis eius a Kiddio p. 302. prodita, ἵνα esse ἰν ᾧ, i. e. ἐν ᾧ, rectius oblivioni esset tradita. Est autem ἵνα tantummodo relativum, neque interrogationi non obliquae adhiberi potest: quod recte monuit Elmsleius ad Oed. R. 1515. Nam in ea fabula quod v. 946. legitur,

ὦ θεῶν μαντεύματα,
ἰν' ἐστέ,

non est interrogantis, sed oblique exclamantis, sicuti in eo genere ὧς, non πῶς dicitur. Itaque recte scholiastes, ὅπου ἐστέ.

Construitur autem ἵνα *ubi* significans, ut consentaneum est, cum indicativis omnium temporum, neque tantum apud poetas, sed etiam apud scriptores prosae orationis. Sed illa loci significatio est ubi latius pateat, minusque definita sit, ut Odyss. ζ. 27.

οἱ δὲ γάμος σχεδὸν ἐστίν, ἵνα χρηὴ καλὰ μὲν αὐτὴν
ἐννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἄγωνται.

Hic quidem certe ad nuptias ita refertur, ut de tempore potius quam de loco sit cogitandum. Et sic etiam Iliad. η. 353. de quo loco mox dicitur. Nec mirum quum omnibus in linguis loci adverbia etiam ad tempus transferri soleant. Et *ubi* quidem quum significat vox illa, etiam cum particula ἄν coniungitur, ut sit *ubicumque*. Eurip. Ion. 315. .

ἄπαν θεοῦ μοι δῶμ', ἰν' ἄν λάβῃ μ' ὕπνος.

Aristoph. Plut. 1151.

πατρὶς γὰρ ἐστί παῖς, ἰν' ἄν πράττῃ τις εὖ.

Nub. 1232.

καὶ ταῦτ' ἐθελήσεις ἀπομόσαι μοι τοὺς θεούς,
ἰν' ἄν κελεύσω γ' ὧ σε.

quem locum non debebat sollicitare Reisigius. Illud vero

mirum, ac potius incredibile, quod placuit grammaticis, significare *ἵνα* etiam *ἰδί* in illis Iliad. x. 126.

*ἀλλ' ἴομεν· κείνους δὲ κίχηςόμεθα πρὸς πύλων
ἐν φυλάκεσσ'· ἵνα γάρ σφιν ἐπέφραδον ἡγερέεσθαι.*

Quod unicum est huius significatus exemplum, sed illud, ut ego quidem existimo, vetusto errore depravatum. Quis enim, qui cognitam habeat epicorum dictionem, dubitabit, quin poeta dixerit, *ἵνα πέρ σφιν ἐπέφραδον ἡγερέεσθαι*?

Ac nescio an haud minor perversitas in illo sit, II. η. 352.

*τῷ οὐ νύ τι κέρδιον ἡμῖν
ἔλπομαι ἐκτελέεσθαι, ἵνα μὴ ῥέξομεν ὧδε,*

ubi *ἵνα* significare volunt *εἰάν*. Quod etsi fieri potuit, licebat enim dici *ὅπου*: tamen propter finalem potestatem, quam *ἵνα* cum coniunctivo habere solet, valde ambiguum est. Ei rei prospexit Aristarchus, qui *ἵν' ἄν* scripsit, versu cum aliis grammaticis propter insolentiam dictionis damnato, ut schol. Ven. et Vict. ap. Heyn. vol. V. p. 724. testantur. Nec videtur ille temere aut sine exemplis ita statuuisse. Certe quod est in Archilochi fragmento apud Stobaeum CX. 10. sive p. 100. ed. sec. Liebelii,

*μηδεὶς ἔθ' ὕμῶν εἰσορῶν θανμαζέτω,
μηδ' ἵνα δελφίσι θῆρες ἀνταμείψωνται νομὸν
ἐνάλιον,*

in eo videtur *ἵν' ἄν* potius scribendum esse, quam quod Valckenario ad Phoen. 1448. placuit, *εἰάν*. Apud Aristophanem Ran. 175. vulgo,

ἐπίμεινον, ὦ δαιμόνι', εἰάν ξυμβῶ τί σοι.

Scholias: *εἰάν ξυμβῶ σοι. γράφεται δὲ καὶ ἵνα. ἵνα ξυμφωνήσω σοι. ἔλεγον δὲ τὸ ἵνα ἀντὶ τοῦ εἰάν. καὶ Ὀμηρος· ἵνα μὴ ῥέξωμεν ὧδε.* Ita scribendum. Ac legitur *ἵνα ξυμβῶ* in codd. quibusdam, in quibus esse Ravennas dicitur, et in Etym. M. p. 734, 30. Sed *ἵν' ἄν* in textu Baroccianus et Venetus, optimus codex. Ad sensum

aptius est ἐὰν quam ἵνα, ut. Sed ἵν' ἄν quum sit fere idem quod ἐάν, videtur id exquisitius esse. Eodem modo nos *wofern*.

Invenitur autem ἵνα, ubi significans, ut par est in re praeterita etiam cum optativo constructum apud Callimachum h. Dian. 27.

πολλὰς δὲ μάτην ἐτανύσσατο χεῖρας
μέχρις ἵνα ψαύσειεν.

Altera significatio huius voculae est *ut*, sed ea non nihil differens ab ὥς. Nam proprius eius maximeque frequens usus est, quum quid obiter et exempli caussa affertur: tum simpliciter fini consilioque indicando inservit: sed apud antiquiores et melioris notae scriptores non usurpatur comparationis caussa, sive praegresso οὕτως, sive non praegresso; ut sit, *ita ut*: quod labante demum flore linguae admissum invenitur, ut apud Plutarchum Apophthegm. Reg. p. 179. B. aliosque recentiores: v. Dorvill. ad Charit. p. 562. (544. ed. Lips.) Observant autem grammatici, quum *ut* significat ἵνα, non construi a probatis scriptoribus cum indicativo futuri, quod genus constructionis *πάνν ἀμαθές* vocat Thomas M. Nec profecto qui eam constructionem defendere conati sunt, ut Abreschius in Misc. Obs. nov. I. 3, 14. Dorvillius ad Char. p. 460. (480. ed. Lips.) Toup. Opusc. I. p. 438. II. p. 257. Ernestius ad Callim. h. Cer. 138. quidquam aliud quam aut corruptos aut recentiorum parumque probabilium scriptorum locos attulere. Neque in censum retulit istam constructionem scriptor de syntaxi in Bekkeri Anecd. p. 149. Novissimis denique temporibus observatum est a viris doctis, ἵνα *ut* significans ubi cum coniunctivo construatur, etiam particulam ἄν adspernari, ut a Doederlino in Act. Mon. I. p. 37. ab Elmsleio ad Oed. Col. 189. aliisque. Potuerant etiam indicativum et optativum addere. Non magis enim in his verbi modis adiectio particulae ἄν certis et non dubiis exemplis defendi poterit.

Illud vero omnium maxime mirabile est, quod grammatici etiam αἰτιολογικὸν quemdam significatum huius par-

ticulae commemorant. Etym. M. quidem p. 471, 6. ex Apollonii Lex. Hom. ita integrandum videtur: τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον, ὡς τό, ἡ ἵνα ὑβρίν ἴδῃ Ἀγαμέμνωνος· ἀντὶ τοῦ διότι· τὸν ἀποτελεστικὸν σύνδεσμον, ὡς τὸ ἵνα γνῶσι καὶ οἶδε. Bekkerus quum ad Apollon. de synt. 268, 24. caussalem ἵνα agnoscī scripsit etiam ab Apollonio sophista et Eustathio p. 793, 55. non meminerat testium, quos satis multos adhibuit Suicerus in Thesauro, illos autem tum nondum viderat, quos postea in Anecdotis edidit. Et Apollonius quidem lib. III. de syntaxi c. 28. quum exempla posuisset haec, ἵνα ἀναγνῶ ἐτιμήθην, ἵνα ἀναστῶ ἡνιάθῃ Τρύφων, sub finem capitis, ubi εἰς ad futura vel praesentia referri docet, ita scribit: ὁμοίως καὶ ὁ ἵνα ἀποτελεστικός, ἵνα φιλολογήσω παραγενήσεται Τρύφων, καὶ ἐτι παρὰ γίνεται. εἰ γὰρ ἐγγένοιτο παρῳχημένου σύνταξις, δύναται ὁ αἰτιώδης ἀκούεσθαι, ἵνα φιλολογήσω παρεγενήθῃ Τρύφων· ἐν ἴσῳ γὰρ ἐστὶ τῷ διότι ἐφιλολόγησα παρεγενήθῃ Τρύφων. οὐ τοῦτο δὲ φημι, ὅτι καὶ ἀποτελεστικῶς πάλιν οὐ δύναται ἀκούεσθαι· δυνατόν γὰρ πάλιν οὕτως ἀκούειν, εἰς τὸ φιλολογῆσαί με παρεγενήθῃ Τρύφων. ἐπὶ τοῖς οὖν ἐσομένοις ἢ σύνταξις τοῦ αἰτιολογικοῦ οὐκ ἂν γένοιτο· ἐπὶ γὰρ γεγονόσιν αἱ αἰτίαι ἐπιλέγονται. ὅθεν καταλληλότερος γίνεται ὁ αἰτιολογικὸς ἐπιφερομένων τῶν παρῳχημένων, ἵνα ὑβρίσω Θέωνα, οὐ φήσομεν ἀγανακτήσει Δίῳ, ἢ γανάντησε δέ. ἐπὶ γε μὴν τοῦ ἀποτελεστικοῦ ἔνεστι φάναι, ἵνα ὑβρίσω Θέωνα παρέρσεται Τρύφων. Eadem aliis verbis repetit in libro de coniunctionibus in Bekkeri Anecd. p. 510. 512. et obiter p. 565, 1. tum scholiastes Dionysii Thracis p. 884. et Theodosius p. 1035, 1. Nullus ita loquutus est probatus scriptor. Fuit enim haec labantis linguae quaedam incuria, ut pro infinitivo ista constructione uteretur, ut aliquoties in N. T. e. c. Luc. I. 43. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς με; Inde αἰτιολογικὸς iste usus natus, qui mera perversitas est, factum-

que ut *να* illud, quo hodie utuntur Graeci, veluti pestis quaedam universam linguae rationem corrumpere.

Sed mittamus hoc, quod corruptae dictionis est, et agamus iam id, quod hic locus sibi postulat, ut ostendamus, cur non dicatur *ἴν' ἄν*, ubi *ut* significandum est. Posita est huius rei ratio in eo, quod *ἴνα* proprie *ubi* significat. Id enim quia natura sua definitum est, et ad id ipsum, de quo sermo est, refertur, arceri postulat particulam *ἄν*, ut quae rem eam incertam et dubiam redditura esset. Exemplo id planum fiet. *Λεῦρ' ἔλθ' ἴνα κλάῃς*, si proprie interpretamur, est *huc veni, ubi verberari debeas*, non quo illud *ubi* ad *huc* referatur, sed quia spectat ad totum illud *huc veni*, i. e. in qua re, in veniendo *huc*. Sic *κτανὼν ἐς οἶδμ' ἄλὸς μεθ' ἧχ'*, *ἴν' αὐτὸς χρυσὸν ἐν δόμοις ἔχῃ*, in mare proiecit, *ubi*, i. e. in proiciendo corpore, *ipse servet aurum*, quod possis etiam dicere *in qua re*, vel *qua re*. Eam rem autem patet semper certam esse: est enim illud ipsum, quo causa eius quod efficiendum est continetur. Quod si *ἴν' ἄν* diceres, esset id *in ea re*, si *ea in re*, sicut *ὅς ἄν* est *qui*, si *is*, quod est *quicumque* vel *quisquis*. Atqui sic quod per aliquam rem effici diceretur, simul non per hanc rem, sed per quamvis aliam significaretur effici, eoque periret illud, quod erat dicendum, *qua re*, i. e. *ut*, vel, ut prorsus simili vocabulo reddam, *quo*. Id vel maxime cernitur in iis quae obiter adiiciuntur. Xenoph. Symp. 2, 26. *ἦν δὲ ἡμῖν οἱ παῖδες μικραῖς κύλιξι πικρὰ ἐπιψεκάζωσιν, ἴνα καὶ ἐγὼ ἐν Γοργείοις ῥήμασιν εἶπω, οὕτως οὐ βιαζόμενοι ὑπὸ τοῦ οἴνου μεθύειν, ἀλλ' ἀναπειθόμενοι πρὸς τὸ παιγνιωδέστερον ἀφιζόμεθα*. I. e. proprie nam si pueri nobis parvis calicibus saepe, ubi ego quoque Gorgea voce dixero, irrorent. Apparet hoc fere idem esse atque *ubi*, i. e. si mihi licuerit Gorgea voce uti. Longe aliam vero particularum *ὥς* et *ὅπως* rationem esse patet. Hae enim natura sua ad id, quod potest etiam incertum esse, referuntur, ideoque admittunt particulam *ἄν*. Vt *ὅπως ἄν εἰδῇς*, quod est *tali quodam modo quo cognoscas* vel *quoquo modo cognoscas*.

Ob eamdem causam ἵνα ut a probis scriptoribus non lungitur futuro. Nam ad particulam certa loci significatione praeditam si etiam verbi modus definitus accedit, tollitur consilii notatio, solaque remanet relatio facti: δεῦρ' ἔλθ' ἵνα κλαύσει, *huc veni, ubi tibi dabitur malum.*

Quae coniunctivi, eadem ratio est optativi: nam is nihil est nisi conversio coniunctivi in alium modum propter orationem obliquam. Atqui quod recta oratione dici nequit, ne in obliquam quidem potest converti.

Diversus ab hoc genere is optativus est, qui non est orationis obliquae, sed ipse per se cum particula ἄν coniunctus posse quid fieri significat: ut apud Theocritum XXV. 60.

ἐγὼ δέ τοι ἡγεμονεύσω
αὐλιν ἐς ἡμετέραν, ἵνα κεν τέτμοιμεν ἄνακτα·

i. e. *ubi inveniemus regem.*

Sed dicendum iam de exemplis, si quae reperiuntur, ἵνα ut significantis cum coniunctivo et particula ἄν habentibus. Ac primo non est dubium, quin, si particula ἄν ad aliud vocabulum pertineat, id nullum constructioni afferat vitium. Ita apud Homerum Od. μ. 156.

ἀλλ' ἐρέω μὲν ἐγώ, ἵνα εἰδότες ἦ καὶ θάνωμεν,
ἦ κεν ἀλευάμενοι θάνατον καὶ κῆρα φύγοιμεν.

Nam καὶ particula in epica dictione ad solum ἦ pertinet, quod ex ἦ asseverante natum, aliquam huius vim servat, ut Germanice per *wohl etwa* exprimi possit. Eiusdem generis hoc est Demosthenis contra Aristog. I. p. 780, 7. ubi Reiskius ex duobus codd. Aug. quibus accedit Parisiensis unus apud Bekkerum, edidit: τίς δ' οὐκ ἂν εἰς ὅσον δυνατὸν φεύγοι, καὶ τὸν ἔχοντα ταύτην ἐκποδὼν ποιήσαιτο, ἵνα μηδ' ἂν ἄκων αὐτῇ ποτὲ περιπέσῃ. Delevit Bekkerus ἂν cum caeteris libris, sed nihil obstat quin servetur, quia ad sola verba μηδ' ἂν ἄκων pertinet. Caeterum nescio an eo loco praestet περιπέσοι scribi, sive addatur,

sive omittatur ἄν. Longe vero alius generis sunt duo loci in Sophoclis Oed. Coloneo. Ibi v. 188. legitur:

ἄγε νῦν σύ με, παῖ,
ἵν' ἄν εὐσεβίας ἐπιβαίνοντες
τὸ μὲν εἴπωμεν, τὸ δ' ἀκούσωμεν,
καὶ μὴ χρεῖα πολεμῶμεν.

In postremo verbo consentiunt libri, pro prioribus autem coniunctivis et Triclinii recensio, et pauci ex antiquioribus codd. optativos praebent, probantibus Doederlino atque Elmsleio. Si recte se habet ἄν, reponendi sane sunt optativi εἴπομεν et ἀκούσαιμεν, ἵνα autem interpretandum ubi: *duc me eo, ubi aliud dicere pie, aliud audire possimus.* Sed ita non apte subiungetur καὶ μὴ χρεῖα πολεμῶμεν, quod deberet πολεμήσομεν dici. Ad id non attendit I. Bakius quum in bibl. crit. nova vol. I. p. 16. s. mihi ἄν in ἄμ' mutanti, et tuenti coniunctivos ea opposuit, quae, si id huius loci esset, facile quam parum firma sint possem ostendere. Alia est alterius loci ratio, qui est v. 404.

τούτου χάριν τοίνυν σε προσθέσθαι πέλας
χώρας θέλουσι, μηδ' ἵν' ἄν σαντοῦ κρατῆς.

Ita libri omnes. Scholiastes: *μηδὲ ἑάν σε ὅπου ἄν σεαυτοῦ ἐξουσιάσῃ. λείπει τὸ ἑάν ῥῆμα. ἢ ἀπὸ κοινοῦ τὸ προσθέσθαι.* Si προσθέσθαι repetendum, omnino scribi debebit, quod Elmsleio aliisque placet, ἵν' ἄν σαντοῦ κρατοῖς. Nam προσθέσθαι futurum tempus requirit, ut aut ἵνα κρατήσεις dicendum sit, aut ἵνα κρατοῖς ἄν. Si vero ἑάν est intelligendum, ut saepe verba contraria iis, quae ante posita erant, suppleri debent, de qua re v. ut de multis unum nominem, Erfurdium in ed. min. Oed. R. ad v. 242. recte se habebit ἵν' ἄν κρατῆς, quia tum locus est futuro exacto: *non autem sinere vivere quibus in locis te tui iuris esse intellexerint.*

LIBER TERTIVS.

I.

De vi optativi universe.

Perventum est ad optativum. Is modus quoniam solam cogitationem rei significat, proprius est orationis obliquae. Obliquam enim orationem vocamus eam, qua non quid sit, sed quid cogitet quis esse indicatur. Quod si verum fateri volumus, omnis omnino oratio, quae optativum habet, obliqua est. Sed usu factum est, ut illud genus, quo nostra ipsorum cogitata sic enunciamus, ut non diserte distinguamus cogitantem ab loquente, rectae orationis speciem habeat. Itaque consentaneum videtur, separare alterum genus ab altero, primoque de illo dicere, quod aperte nec dubie obliquam orationem continet. Huius generis duplex modus est. Nam aut pro indicativo, aut pro coniunctivo ponitur optativus, isque carens particula *ἄν*. Nam quum quid ex recta oratione in obliquam transfertur, nihil nisi veritas rei tantummodo ut cogitata proponitur, non etiam adiicitur aliqua conditio, qualem continet particula ista.

II.

De optativo pro indicativo.

Sunt autem optativi pro indicativo positi quattuor potissimum formae. Earum prima elliptica est, qua tale quid ut λέγει ὅτι intelligitur. Sophocles Phil. 615.

εὐθέως δ' ὑπέσχετο

τὸν ἄνδρ' Ἀχαιοῖς τόνδε δηλώσειν ἄγων·
οἶοιτο μὲν, μάλισθ' ἐκούσιον λαβών,
εἰ μὴ θέλοι δ', ἄκοντα.

Thucydides II. 72. ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφί-

σιν εἴη ποιεῖν ἃ προκαλεῖται, ἄνευ Ἀθηναίων· παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' αὐτοῖς εἶσαν. Xenophon Hist. Gr. III. 2, 23. ἀποκριναμένων δὲ τῶν Ἠλείων ὅτι οὐ ποιήσαιεν ταῦτα· ἐπιληϊδας γὰρ ἔχοιεν τὰς πόλεις. Vide Antiphontem p. 777. et Demosth. p. 15, 22. 1220, 11. seqq. Plato Symp. p. 201. A. Alia dedit Matthiae gr. Gr. §. 529. not. 3.

Secunda forma interrogatione continetur. Odyss. δ. 644.

δύναιτό γε καὶ τὸ τελέσσαι;

i. e. *putemne eum adeo hoc ausum esse?* Est enim haec forma talis, ut sententiam cuiuspiam exquirat de eo, quod recta oratione per indicativum dicimus, *δύναται τοῦτο τελέσσαι*; De hoc genere bene explicavit Reisigius in commentatione de *ἄν* particula p. 132. seqq.

Tertia forma ea est, quae pro indicativo, cum aliis verbis in recta oratione constructo optativum habet. Sophocles Phil. 610.

ὅς δὴ τὰ τ' ἄλλ' αὐτοῖσι πάντ' ἐθέσπισεν,
καὶ τὰ πὶ Τροίᾳ πέργαμ' ὥς οὐ μὴ ποτε
πέρσοιεν, εἰ μὴ τόνδε πείσαντες λόγῳ
ἄγοιντο νήσου τῆςδ', ἐφ' ἧς ναίει τανῦν.

Nam rectae orationis erat, ὥς οὐ μὴ ποτε πέρσουσιν, εἰ μὴ ἄγονται. Et hoc quidem genere nihil frequentius est. Odyss. ε. 237.

ἦρχε δ' ὁδοῖο
νήσου ἐπ' ἐσχατιῆς, ὅθι δένδρεα μακρὰ πεφύκει,
κλήθρη τ' αἰγειρός τ' ἐλάτη τ' ἦν οὐρανομήκης,
αὐὰ πάλαι, περίκηλα, τὰ οἱ πλώοιεν ἐλαφρῶς.

Quae facile natare crederet. Hoc quidem loco etiam pro coniunctivo rectae orationis positus videri potest optativus, siquidem, ut supra ostendimus, ab Homérico sermone non abhorret dici ἃ πλώωσιν, id ut sit de consilio dictum, *quae natent*, pro *ut ea natent*. Herodotus I. 31. ὥς δὲ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέφατο ὁ Σόλων τὸν

*Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπηρώτα τίνα δευ-
τερον μετ' ἐκείνον ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν
οἶσσεσθαι. Aristoph. Av. 127. ss.*

ΕΠ. ποῖαν τίν' οὖν ἤδιστ' ἄν οἰκοῖτ' ἄν πόλιν;

*ΕΥ. ὅπου τὰ μέγιστα πράγματ' εἴη τοιαδί·
ἐπὶ τὴν θύραν μου πρῶ τις ἐλθὼν τῶν φίλων
λέγοι ταδί.*

Quarta denique forma est, qua quidam putant repetitionem facti per optativum designari: ut apud Homerum II. γ. 216.

*ἀλλ' ὅτε δὴ πολύμητις ἀναΐξειεν Ὀδυσσεύς,
στάσκεν, ὑπαὶ δὲ ἴδεσκεν.*

et 232.

*πολλάκι μιν ξείνισσεν ἀρηΐφιλος Μενέλαος,
οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ, ὅποτε Κρήτηθεν ἴκοιτο.*

Sed illam opinionem falsam esse, iam ad Viger. p. 909. monui. Non enim alia in hoc genere vis est optativi, quam ut, quum indicativus ad certum factum spectet, id per optativum reddatur incertum, ita ut quodcumque de pluribus factis cogitare velis indicet. Nam repetitio non potest ullo modo per optativum significari, sed inest in verbis, quibus ille adiunctus est. Vnde fere vel *αἰεί*, vel *πολλάκις* adiicitur, vel verbum primarium natura sua frequentativum est, ut *στάσκεν*, *ἴδεσκεν* in altero illorum Homeri locorum, innumerabilibusque apud Herodotum exemplis, vel denique etiam imperfectum tempus verbi primarii repetitionem facti continet. Pro eo praesens habet Herodotus I. 29. *ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγγανον ἔόντες, ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἀπικνέοιτο, καὶ δὴ καὶ Σόλων.* Quin ne omnino quidem rem saepius factam respici necesse est, sed satis est factum ut cogitatum commemorari. Sic Iliad. ψ. 494.

καὶ δ' ἄλλῳ νεμεσᾶτον, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέξοι.

et Od. ζ. 286.

καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἥτις τοιαῦτά γε ῥέζοι.

Quibus in locis Schaeferus in Melet. crit. p. 122. coniunctivum reponi volebat. At recte dictum ῥέζοι, ut in facto, quod quis sumat fieri, pro ῥέζει, quod esset de vere facto dictum. *Ῥέζη* enim ad futurum referretur, si quis fecerit. Quod etsi istis in locis potuit dici, non placuit tamen poetae, eam ob causam, quod non de solis futuris loquebatur. Sic etiam Sophocles Ant. 666.

ἀλλ' ὃν πόλις στήσειε, τοῦ δὲ χρηὴ κλύειν.

Id de certo dictum, ἔσθῃσε requireret; de eo autem, quem cogites reip. praefectum esse, optativum habet. Andoc. p. 85. (154. §. 19. Bekk.) ὑμῖν δὲ οὐκ εἰσὶν ἕτεροι, ὑφ' ὧν αἰτίαν ἔχοιτε. p. 90. (158. §. 1.) ὅτι δὲ οἱ ῥήτορες τῷ μὲν ὀνόματι τῆς εἰρήνης συγχωροῦσι, τοῖς δ' ἔργοις ἀφ' ὧν ἡ εἰρήνη γένοιτο ἐναντιοῦνται, τοῦτο δὲ οὐ πάντες αἰσθάνεσθε. Demosth. p. 1214, 4. ἐξ ὧν τίνα οὐκ οἶσθε, ὧ ἄνδρες δικασταί, τοῖς στρατιώταις ἀθυμίαν ἐμπεισεῖν; πόσῃν δέ μοι μετὰ ταῦτα ἀπόλειψιν γενέσθαι πάλιν, τῶν ἀρχαίων ναυτῶν ταλαιπωρουμένων μὲν πολλὰ, ὠφελουμένων δὲ βραχέα, ὅσα ἐγὼ δυναίμην ἐκάστῳ δανειζόμενος ἐπαρθέσαι πρὸς ᾧ πρότερον εἶχον παρ' ἐμοῦ, ἐπεὶ ὁ γε στρατηγὸς οὐδὲ τὸ ἐφ' ἡμέραν αὐτοῖς τροφήν διαρκῆ ἐδίδου;

Ex his facile iudicari potest, quomodo illi sint loci intelligendi, in quibus optativus cum praesente vel futuro verbi primarii coniunctus est. Apertissima enim huius constructionis ratio est, simulatque optativum cum indicativo commutaveris. Vt Iliad. δ. 262.

σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ
ἔσθῃχ', ὥσπερ ἐμοί, πιέειν, ὅτε θυμὸς ἀνώγοι.

343.

πρῶτῳ γὰρ καὶ δαιτὸς ἀκουάζεσθον ἐμεῖο,
ὀππότε δαῖτα γέρουσιν ἐφοπλίζοιμεν Ἀχαιοί.

Id de certis factis diceretur *ἀνώγει* et *ἐφοπλίζομεν*, de quocumque facto autem, quod mente et cogitatione concipias, per optativum profertur. Quod si coniunctivos posueris, ad sola ea, quae posthac eventura sint, referetur. Od. ω. 253.

τοιούτῳ δὲ ἔοικας, ἐπεὶ λούσαιτο φάγοι τε.

Id de certo facto dictum, esse debebat *ἐπεὶ ἐλούσατο καὶ ἔφαγεν*; de futuro autem *ἐπεὶ λούσεται φάγη τε*. V. 342.

*ἔνθα δ' ἄνα σταφυλαὶ παντοῖαι ἔασιν,
ὁππότε δὴ Διὸς ὄραι ἐπιβρίσειαν ὑπερθεν.*

Si id quod vere fieret indicare voluisset, dixisset *ἐπιβρίθουσιν*; si futura, *ἐπιβρίσωσιν*. Nunc vero optativo usus aoristi, praeterita respicit, non ea tamen certa, quod esset *ἐπέβρισαν*; sed quaecumque tibi cogitare libeat: unde conicere potes, quod antehac factum est, etiam nunc fieri et posthac futurum esse.

Caeterum ut saepe epici veteres particulis *ἄν* et *κέν* utuntur, ubi recentior usus iis particulis abstinet, ita etiam hoc in genere eas interdum praeter necessitatem addunt, ut Iliad. ι. 524.

*οὕτω καὶ τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεθα κλέα ἀνδρῶν
ἡρώων, ὅτε κέν τιν' ἐπιζάφελος χόλος ἴκοι.*

III.

De optativo pro coniunctivo.

Sequitur alterum genus orationis obliquae, quod optativum continet pro rectae orationis coniunctivo positum, et primo quidem sine particula *ἄν*. Ad hoc genus primo pertinet omnis illa optativi ratio, quae ex particulis finalibus pendet. Nam *ἐποίησα, ποιῶ, ποιήσω, ὅπως γένηται* quum sic dicatur, ut eventus significetur futurus esse, facile est ad intelligendum, recte ita dici ubique, ubi ea indicare volumus, quae utrum eveniant an non, experientia simus cognituri. Id ubi principale verbum prae-

sentis vel futuri temporis est, necessario se ita habet, quia quae ex eo pendent, non possunt non futura esse. Sed illud verbum si est praeteriti temporis, aut instat adhuc effectus, aut iam praeteriit. Si instat, eadem est coniunctivi necessitas, quae in re praesente et futura. Vt si quis venisse se dicat, ut nunc verba faciat, is dicet, ἤλθον, ἴνα λέγω. Nondum enim fecit, quod in animo habebat, quum veniret, sed est nunc demum facturus. Sed si et venit, et quam volebat orationem habuit, ita dicet, ἤλθον ἴνα λέγοιμι, non quo se iam habuisse orationem significet, sed ut consilium tantum, quo venerat, indicet, non autem se nunc demum exequuturum illud consilium esse innuat. Exemplis in re tritissima non opus est. Sed unum tamen afferam, quod singulari modo conformatum est, Od. δ. 472.

ἀλλὰ μάλ' ὄφελλες Διὶ τ' ἄλλοισιν τε θεοῖσιν
 ῥέξας ἱερὰ κάλ' ἀναβαινέμεν, ὄφρα τάχιστα
 σὴν ἐς πατρίδ' ἴκοιο.

Exspectes hic, ut in irritio consilio, ἴκσο, ut venisses: non venit enim: sed dixit ἴκοιο, non spectans quid eveniret, sed quo consilio res debuerit suscipi. Quod si ἴκηαι dixisset, adhuc rediturum significaret. Eodem modo etiam praesens et futurum verbi primarii optativo iunguntur, ubi de solo consilio sermo est: quod quum fit, ea ratione loquendi significamus, eventum non comprobatum iri facto. Aliter enim coniunctivo uteremur. Id pulcre perspexit Reisigius in Comm. cr. ad Oed. Col. p. 168. seqq. quem tamen in Electrae Euripideae loco v. 57. seqq. falli mihi videri, ad Sophoclis Electrae v. 57. dixi. In huiusmodi igitur exemplis optativus manifesto sic usurpatur, ut solo consilio indicando effectum non sequuturam arguat. Est vero etiam, ubi utrique modo locus est, prouti rem animo concipias. Vt Iliad. χ. 348.

ὥς οὐκ ἔσθ' ὅς σῃς γε κύνες κεφαλῆς ἀπαλάλκοι.

Eurip. Alc. 53.

ἔσθ' οὐν ὅπως Ἀλκίονες ἐς γῆρας μόλοι;

Quibus in locis coniunctivi significaturi essent, *qui arcere reperiatur; ut reperiatur ad senectutem pervenire*: optativi autem haec vis est: *qui putetur arcere; ut putetur ad senectutem pervenire*. Vide ad Soph. Ai. 1200.

Sic etiam cum vocolis conditionalibus. Iliad. ρ. 7.

πρόσθε δέ οἱ δόρου τ' ἔσχε καὶ ἀσπίδα πάντοσ' ἔειπεν,
τὸν κτάμεναι μεμαώς, ὅστις τοῦ γ' ἀντίος ἔλθοι.

Od. λ. 287.

οὐδέ τι Νηλεὺς
τῷ ἐδίδου, ὃς μὴ ἔλικας βόας εὐρυμετώπους
ἐκ Φυλάκῃς ἐλάσειε βίης Ἰφικληΐδης.

v. 138.

ἀλλ' ὅτε δὴ κοίτοιο καὶ ὕπνου μιμνήσκειτο,
ἦ μὲν δέμνι' ἄνωγεν ὑποστορέσαι δμῳῇσιν.

Nam recta oratione haec sic dicerentur: *κτενῶ, ὅστις ἀντίον ἔλθῃ· οὐ δώσω, ὃς μὴ ἐλάσῃ· ὑποστορέσατε, ὅτε κοίτου μιμνήσκηται*. Magis ambiguum hoc est Od. τ. 510.

καὶ γὰρ δὴ κοίτοιο τάχ' ἡδέος ἔσσεται ὦρῃ,
ὄντινά γ' ὕπνος ἔλοι γλυκερός.

Neque enim mirer, si quis hic coniunctivum expectet. Sed quum addat Penelope se non posse dormire, facile intelligitur, eam per optativum hoc dicere, *qui se putet dormiturum esse*. Eodem modo Iliad. γ. 299.

ὀπότεροι πρότεροι ὑπὲρ ὄρκια πημήνεια,
ὥδ' σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέοι, ὥς ὅδε οἶνος.

Atque ita dicturus erat, etiam si non ῥέοι, sed ῥείτω possisset. Nam si πημήνωσι dixisset, futurum esse indicaret, ut alterutri sacramentum violarent: nunc vero optativum posuit, ut diceret, *si quem putemus periurum fore*. Ob eandem causam Demosthenes in Timocr. p. 747, 13. dixit, *καὶ ἐπαρῶμαι ἐξώλειαν ἑαυτῷ καὶ οἰκίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, εἴ τι τούτων παραβαίνοιμι*. Nam si ἦν παραβῶ dixisset, falsurus fidem videretur.

HERM. OP. IV.

K

Saepissime pro rectae orationis coniunctivo ponitur optativus, si verbum principale eum modum habet. Nec mirum. Nam ubi summa sententiae ut sola cogitatione comprehensa enunciatur, eadem solet etiam partium eius conditio esse. Odyss. γ. 346.

Ζεὺς τόγ' ἀλεξήσεις καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
ὥς ὑμεῖς παρ' ἐμεῖο θοὴν ἐπὶ νῆα κίοιτε.

De ea ratione dixi ad Sophocl. Ai. 904. 1200. Sic Homerus Iliad. ε. 212.

εἰ δέ κε νοστήσω καὶ ἐσόψομαι ὀφθαλμοῖσιν
πατρίδ' ἐμὴν ἄλοχόν τε καὶ ὑπερφεές μέγα δῶμα,
αὐτίκ' ἔπειτ' ἄπ' ἐμεῖο κάρη τάμοι ἀλλότριος φῶς,
εἰ μὴ ἐγὼ τάδε τόξα φαιινῶ ἐν πυρὶ θείην.

Exspectes hic *θείω*, quia asseverat. Et potuerat ita dicere. Nam duobus modis hoc proferri licebat, aut recta oratione, ut votum ex conditione penderet, *εἰ μὴ ἐν πυρὶ θείω*, si non cremavero, *peream*; aut obliqua, ut conditio ex voto tamquam pars eius penderet: *peream nisi cremaverim*, i. e. *si fore putem ut non comburam*. Sic Aristophanes in Pace 1072.

ἐξώλης ἀπόλοι', εἰ μὴ παύσαιο βακίζων.

i. e. *dispereas*, si te non destitutum putem. Vide eundem Eq. 694. Contra in sententia finali non licuit coniunctivum ponere Sophocli Phil. 524.

θυμὸν γένοιτο χειρὶ πληρῶσαι ποτε,
ἴν' αἱ Μυκῆναι γνοῖεν, ἢ Σπάρτη θ', ὅτι
χὴ Σκῦρος ἀνδρῶν ἀλκίμων μῆτηρ ἔφν.

Nam si esset coniunctivo usus, sic loqueretur, ut qui voti se compotem futurum non dubitaret. Eadem ratio est horum versuum, Od. ξ. 402.

ἔσιν', οὕτω γὰρ κέν μοι εὐκλείη τ' ἀρετὴ τε
εἴη ἐπ' ἀνθρώπους ἅμα τ' αὐτίκα καὶ μετέπειτα,
ὅς σ' ἐπεὶ ἐς κλισίην ἄγαγον καὶ ξείνια δῶκα,
αὐτίς δὲ κτείναιμι, φίλον δ' ἄπο θυμὸν ἐλοίμην.

Alia optativi ex optativo principali pendentis exempla cum pronomine relativo vide Iliad. *μ.* 228. *ν.* 118. 322. 344. *ξ.* 92. Odyss. *α.* 47. 229. *β.* 336. (*π.* 386.) *δ.* 222. *θ.* 240. cum *ὅτε* Iliad. *φ.* 429. Od. *ε.* 189. *ι.* 333. *λ.* 374. *μ.* 106. 114. *φ.* 116. *ψ.* 185. cum *ὁπότε* *σ.* 147. Non est tamen ita constans hic usus, ut non aliquando in orationem rectam redeat constructio. Ita Odyss. *γ.* 318.

κείνος γὰρ νέον ἄλλοθεν εἰλήλουθεν
ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ὅθεν οὐκ ἔλποιτό γε θυμῷ
ἐλθέμεν, ὅντινα πρῶτον ἀποσφήλωσιν ἄλλαι.

δ. 649.

τί κεν ῥέξειε καὶ ἄλλος,
ὁππότε ἄνῃρ τοιοῦτος, ἔχων μελεδήματα θυμῷ,
αἰτίζη; χαλεπὸν κεν ἀνῆρασθαι δόσιν εἴη.

Huic tamen loco nihil tribuerim, in quo tanto facilius αἰτί-
ζοι scribi possit, quod etiam αἰτίζει scriptum invenitur.

IV.

De optativo cum ἄν pro coniunctivo cum ἄν.

Mutatur autem non solum is coniunctivus, qui caret particula ἄν, in optativum, sed etiam qui adiunctam habet eam particulam. Od. *ν.* 415. ut quidem cum cod. Harl. in postrema ed. dedit Wolfius:

ᾧχετο πεισόμενος μετὰ σὸν κλέος, ἣν που ἔτ' εἴης.

Nam recta oratio foret, πεύθομαι ἣν που ἔτ' ἦς. Quod si, ut vulgo, εἴ που ἔτ' εἴης scribitur, erit id recta oratione πεύθομαι εἴ που ἔτ' εἴ. Iliad. *β.* 597.

στεῦτο γὰρ εὐχόμενος νικησέμεν, εἴπερ ἄν αὐταὶ
Μοῦσαι ἀείδοιεν.

Nam recta oratio est, νικήσω, ἥνπερ αὐταὶ Μοῦσαι ἀεί-
δωσιν. *ι.* 304.

νῦν γάρ χ' Ἔκτορ' ἔλοις, ἐπεὶ ἄν μάλα τοι σχεδὸν ἔλθοι.

Vide τ. 208. ω. 227. Od. β. 105. (τ. 150.) δ. 222. η. 315. π. 392. (φ. 162.) Aristoph. Eq. 1056.

καὶ κε γυνὴ φέροι ἄχος ἐπεὶ κεν ἀνὴρ ἀναθείη.

Neque hoc epicis proprium est, sed commune Graecis omnibus. Aeschylus Pers. 450.

*ἐνταῦθα πέμπει τοὺςδ', ὅπως, ὅταν νεῶν
φθαρέντες ἐχθροὶ νῆσον ἐκωζοῖατο,
κτείνοιεν εὐχείρωτον Ἑλλήνων στρατόν.*

Demosthenes ad Onetor. p. 865, 22. ὥστ' ἐκ τῶν γιγνομένων οὐκ ἔσθ' ὅστις οὐχ ἡγεῖτο τῶν εἰδότεων δίκην μελήψεσθαι παρ' αὐτῶν, ἐπειδὴν τάχιστα ἀνὴρ εἶναι δοκιμασθείην. Geminus huic locus est in orat. in Aphobum p. 814, 18. κάκεινφ μὲν ἔδωκεν ἐκ τῶν ἐμῶν ἐβδομήκοντα μᾶς καρπώσασθαι τοσοῦτον χρόνον, ἕως ἂν ἐγὼ ἀνὴρ εἶναι δοκιμασθείην. Sed ibi Bekkerus delevit ἂν, aliquot codd. auctoritate. Servavit autem libris omnibus firmatum in Plat. Phaedone p. 101. D. εἰ δέ τις αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἔχοιτο, χαίρειν ἐφ' ἧς ἂν καὶ οὐκ ἀποκρίναιο, ἕως ἂν τὰ ἀπ' ἐκείνης ὀρμηθέντα σκέψαιο, εἴ σοι ἀλλήλοις συμφωνεῖ ἢ διαφωνεῖ; etsi mox eodem in loco ἕως sine ἂν iunctum est optativo. Thucyd. VIII. 54. καὶ ἐψηφίσαντο πλεύσαντα τὸν Πείσανδρον καὶ δέκα ἄνδρας μετ' αὐτοῦ πράσσειν, ὅπῃ ἂν αὐτοῖς δοκοῖη ἄριστα εἶναι. Duo ibi codd. omittunt ἂν. Plures omittunt in his VIII. 68. καὶ ἐκ πλείστου ἐπιμεληθεὶς Ἀντιφῶν ἦν, ἀνὴρ Ἀθηναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδενὸς ὕστερος, καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι γενόμενος, καὶ ἃ ἂν γνοίη εἰπεῖν. Duo ibi codd. καὶ ἂν ἃ γνοίη εἰπεῖν. Antiphon p. 722. (59. §. 34. Bekk.) οὗτοι δὲ θάνατον τῷ μῆνυτῇ τὴν δωρεὰν ἀπέδωσαν, ἀπαγορευόντων τῶν φίλων τῶν ἐμῶν μὴ ἀποκτείνειν τὸν ἄνδρα πρὶν ἂν ἐγὼ ἔλθοιμι. Xenophon de rep. Lac. I. 8. εἰ δέ τις αὐτῶν γυναικὶ μὲν συνοικεῖν μὴ βούλοιτο, τέκνων δὲ ἀξιολόγων ἐπιθυμοίη, καὶ τούτῳ νόμον ἐποίησεν, ἥντινα ὃν εὐτεκνον καὶ γυναικίαν ὀρώη, πείσαντα τὸν ἔχοντα, ἐκ ταύτης τεκνοποιεῖσθαι. Non recte Heindorfium puto eici voluisse ἂν.

Nec δοκῇ scripserim cum L. Dindorfio in eiusdem libri II. 11. ὅπως δὲ μηδ' εἰ ὁ παιδονόμος ἀπέλθοι, ἐρημοί ποτε οἱ παῖδες εἶεν ἄρχοντες, ἐποίησε τὸν αἰὶ παρόντα τῶν πολιτῶν κύριον εἶναι καὶ ἐπιτάττειν τοῖς παισὶν ὃ τι ἂν ἀγαθὸν δοκοίη εἶναι.

Parum docta est Thomae M. adnotatio p. 267. τὸ δὲ εἶν, τὸ ἄν, τὸ καῖν, τὸ ἦν, καὶ τὸ ὅταν αἰ μετὰ ὑποτακτικοῦ παρὰ τοῖς ἀκριβεστάτοις. εἰ γὰρ καὶ εὐρηται ἅπαξ παρὰ Θουκυδίδῃ ἐν τῇ τρίτῃ, ἦν τε καὶ ἔχοντές τι ξυγγνώμης εἶεν, καὶ παρὰ Λουκιανῷ ἐν τοῖς Ἀληθινοῖς, εἰν καταχθείμεν εἰς τὰς νήσους, καὶ αὐθις ἐν τῷ Βίων πράσεις, καὶ ταῦτα ἦν ἐθελήσειεν ἀποδόσθαι οὐτοσί, ἀλλ' οὐ δεῖ ζηλοῦν τὸ ἅπαξ ῥηθέν. Nam in posteriore Luciani loco corruptis libris usus est. Recte legitur hodie in Vitarum auctione c. 11. T. I. p. 551. ναύτης δ' ἂν ἴσως ἡ κηρωρὸς ἐν καιρῷ γένοιο· καὶ ταῦτα, ἦν ἐθέλῃ σε ἀποδόσθαι οὐτοσί τὸ μέγιστον δὴ ὀβολῶν. In altero autem loco, Verae hist. II. 29. etsi hodie scriptum videmus ἴν' εἰ, tamen recte se habet, quod praebent codd. Gorl. et Aug. ἴν' εἶν, conveniens orationi obliquae. Verba sunt: συνέπεμψε δέ μοι ὁ Παδάμανθους τὸν πορθμέα Ναύπλιον, ἴν', εἰν καταχθείμεν ἐς τὰς νήσους, μηδεὶς ἡμᾶς συλλάβοι. Quo pacto idem loquutus est in Timone c. 39. T. I. p. 151. τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὁπόταν οἱ θεοὶ βιάσονται; Maior est de Thucydidis loco III. 44. dubitatio: ἦν τε γὰρ ἀποφῆνω πάνν ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον· ἦν τε καὶ ἔχοντές τι ξυγγνώμης εἶεν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. Quattuor ibi codd. apud Bekkerum εἴτε, quae videtur grammaticorum correctio esse. Tractatus est hic locus a multis, a me ipso ad Viger. p. 822. Neque, opinor, debebam ab sententia ibi proposita recedere in diss. de praeceptis quibusdam Atticistarum p. 16. Nihil est enim, quod accommodatius illi loco sit, quam εἶεν pro apodosi esse, ut ad ἔχοντες ex praecedentibus intelligatur ἀδικῶσιν. De εἶεν vide Bekkeri Anecd. p. 243, 24. et Timaei Lex. Plat. p. 94. In octavo autem libro c. 27. quum vulgo legatur, ὥς τάχιστα δὲ ἐκέλευε — ἀποπλεῖν.

ἐς Σάμον, κακέϊθεν ἤδη ξυναγαρόντας πάσας τὰς ναῦς, τοὺς ἐπίπλους, ἦν που καιρὸς εἶη, ποιεῖσθαι· etsi propter orationem obliquam ferri potest optativus, quem sic defendit Poppo vol. I. p. 144. tamen, nisi gravior aliqua caussa accedat, coniunctivum praeferre in tali additamento quum alii, tum Thucydides consueverunt, sicut in illo ipso capite paullo superius ἦν ἡσσηθῶσι posuit. Itaque ἦ e cod. Vat. nescio an recte dederit Bekkerus. Neque apud Xenophontem Cyrop. IV. 2, 6. recte legi puto οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι καὶ αὐριον ἔωθεν εὖζωνοι πορεύοιντο καταλήψοιντο: ubi Guelf. et Par. καὶ ἦν. Qui locus est eiusmodi, ut permirum sit, ni verum sit usitatissimum illud καὶ αὐριον εἰ ἔωθεν εὖζωνοι πορεύοιντο, quod Schneiderus coniecit. Verum si quibusdam in exemplis non recte optativus locum tenet coniunctivi, in aliis tamen vel aperte praestat, vel saltem offensione caret. Sic apud Xenophontem in Cyrop. I. 6, 22. καὶ εἰ δὴ πείσαις ἐπαυεῖν τέ σε πολλούς, ὅπως δόξαν λάβοις, καὶ κατασκευὰς καλὰς ἐφ' ἐκάστῳ αὐτῶν κτήσαιο, ἄρτι τε ἐξηπατηκὼς εἷς ἄν, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, ὅπου ἂν πείραν δοίης, ἐξεληλεγμένος ἂν προσέτι καὶ ἀλάζων φαίνοιο. Quem locum non recte interpretatus est Reisigius p. 111. Nec quod ille putat, dici hic potuit εἰ πείραν ἂν δοίης. Alio modo erravit Heindorfius, qui, nisi ἂν deleteretur, δῶς scribendum censuit. At in re ficta et non nisi cogitando sumpta ὅπου ἂν δῶς, quod ad experientiam refertur, locum non habet. Aptè affert ibi Poppo Mem. S. I. 2, 6. τοὺς δὲ λαμβάνοντας τῆς ὀμιλίας μισθὸν ἀνδραποδιστὰς ἐαυτῶν ἀπεκάλει, διὰ τὸ ἀναγκαῖον αὐτοῖς εἶναι διαλέγεσθαι παρ' ὧν ἂν λάβοιεν τὸν μισθόν. I. e. non ἵs a quibus acceperissent pecuniam, ut si omisisset ἂν, sed a quibuscumque acceperissent. Cyrop. V. 5, 1. ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεπέπρακτο, πέμπει πρὸς Κριαζάρην καὶ ἐπέστελλεν αὐτῷ ἡκεῖν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ὅπως περὶ τε τῶν φρουρίων ὧν εἰλήφεσαν βουλευσάιντο ὅ τι χρῆσαιντο, καὶ θεασάμενος τὸ στρατεύμα καὶ περὶ τῶν ἄλλων σύμβουλος γίγνοιτο ὅ τι ἂν δοκοίη ἐκ τούτου πράττειν. Suspectum hic habent quidam ἂν, omissum in cod. Alt. At recte se

habet. Nam uti dixit ὅτι χρήσαιντο, quia re in praesens tempus translata dicendum erat ὅπως βουλευσονται ὅτι χρήσωνται, ita scripsit ὅτι ἂν δοκοῖη, quia id erat ὅπως σύμβουλος γένηται ὅτι ἂν δοκῇ πράττειν. VII. 5, 49. ἐλογιζόμεν, εἰ ταῦτα προθύμως σοι συλλάβοιμι, ὡς οἰκείος τέ σοι ἐσοίμην καὶ ἐξέσοιτό μοι διαλέγεσθαι σοι ὅποσον ἂν χρόνον βουλοίμην. VIII. 3, 48. ὃ δ' αὖ ἐνόμιζε μακαριώτατος εἶναι, ὅτι ἐπίτροπον ἔξοι, σχολὴν παρέχοντα πράττειν ὃ τι ἂν αὐτῷ ἡδὺ εἴη. Sed in eodem capite §. 38. quod legitur de agello: ὃ τι γὰρ ἂν λάβοι σπέρμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπιδίδου αὐτό τε καὶ τόκον οὐδέν τι πολύν· in eo tollendum ἂν. Non est enim id ex ὃτι ἂν λάβῃ, sed ex ὃτι ἔλαβεν in optativum conversum. Addam alia optativi in obliqua oratione pro coniunctivo positi exempla. Cum ὃ ἂν, Herodoti I. 119. Demosth. p. 518, 13. sed utroque loco alii libri coniunctivum praebent. Cum ὃ τι ἂν Herod. I. 119. et cum ὅσως ἂν VI. 44. cum ὡς ἂν simulatque significante I. 96. Epicur. epist. p. 21. §. 44. ed. Schneid. cum πρὶν ἂν Xenoph. Hell. II. 3, 48. 4, 18.

Apparet ex his, reprehensione vacuum esse usum optativi pro coniunctivo, adiuncta particula ἂν. Ex quo colligi potest, eandem etiam particularum ὡς ἂν et ὅπως ἂν rationem esse. Atque apud epicos quidem et Herodotum hae particulae saepius obliquae orationis optativum pro coniunctivo adiectum habent. Odyss. θ. 20.

καὶ μιν μακρότερον καὶ πάσσονα θῆκεν ἰδέσθαι,
ὡς κεν Φαιήκεσσι φίλος πάντεσσι γένοιτο.

ρ. 362.

ᾧτρυν', ὡς ἂν πύρνα κατὰ μνηστῆρας ἀγείροι.

Magis ut posse significetur, ω. 80.

ἀμφ' αὐτοῖσι δ' ἔπειτα μέγαν καὶ ἀνύμωνα τύμβον
χεύαμεν Ἀργείων ἱερὸς στρατὸς αἰχμητῶν
ἀκτῇ ἐπὶ προῦχούσῃ, ἐπὶ πλατεῇ Ἑλλησπόντῳ,
ὡς κεν τηλεφανῆς ἐκ ποντοφιν ἀνδράσιν εἴη
τοῖς οἱ νῦν γεγάσι, καὶ οἱ μετόπισθεν ἔσονται.

et 332.

σὺ δὲ με προΐεις καὶ πότνια μήτηρ
 ἐς πατέρ' Ἀντόλυνον μητρὸς φίλον, ὅφρ' ἂν ἐλοιμήν
 δῶρα, τὰ δεῦρο μολῶν μοι ὑπέσχετο καὶ κατένευσεν.

Herodotus I. 152. ὁ δὲ πορφύρεόν τε εἶμα περιβαλόμε-
 νος, ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλείστοι συνέλθοιεν Σπαρ-
 τητέων, καὶ καταστάς, ἔλεγε πολλά, τιμωρέειν ἑαυ-
 τοῖσι χρήζων. V. 37. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν
 τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίησε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόν-
 τες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπισταίαιτο. IX. 22. μα-
 θόντες δὲ τὸ γεγονός, διακελευσάμενοι, ἔλαυνον τοὺς
 ἵππους πάντες, ὡς ἂν τὸν γε νεκρὸν ἀνελοίαιτο. IX.
 51. μετακινέσθαι τε ἐδόκειε τότε ἐπὶ τῇ νυκτὸς
 ἢ δευτέρῃ φυλακῇ, ὡς ἂν μὴ ἰδοίαιτο οἱ Πέρσαι ἐξορ-
 μωμένους, καὶ σφας ἐπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἵππο-
 ται. I. 75. ποιῆσαι δὲ ᾧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέ-
 δου ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἄγοντα
 μηχανοειδέα, ὅπως ἂν τὸ στρατόπεδον ἰδρυμένον κατὰ
 νώτου λάβοι ταύτῃ κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος
 ἐκ τῶν ἀρχαίων ρεέθρων, καὶ αὐτὶς παραμειβόμενος
 τὸ στρατόπεδον ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. I. 91. προ-
 θυμεομένου δὲ τοῦ Λοξίω ὅπως ἂν κατὰ τοὺς παῖδας
 τοὺς Κροῖσου γένοιτο τὸ Σαρδέων πάθος, καὶ μὴ κατ'
 αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἶόν τε ἐγένετο παραγαγεῖν Μοί-
 ρας. I. 110. κелеύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο
 λαβόντα θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅπως
 ἂν τάχιστα διαφθαρεῖη. II. 126. καὶ τοῦ ἐσιόντος
 πρὸς αὐτὴν ἐκάστου δέεσθαι, ὅπως ἂν αὐτῇ ἕνα λί-
 θον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. III. 44. Πολυκράτης
 δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεα τὸν Κύρου, συλλέγοντα
 στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅπως ἂν καὶ παρ' ἑωυ-
 τὸν πέμψας ἐς Σάμον δέοιτο στρατοῦ. V. 98. ὡς δὲ
 οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παί-
 οισι, ὅπως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. VIII. 13. ἐποιέετο δὲ
 πᾶν ὑπὸ θεοῦ, ὅπως ἂν ἐξισωθεῖη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ
 Περσικόν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. Pindarus Ol. VII. 71.

τότε καὶ φανσίμβροτος δαί-

μῶν Ὑπεριονίδας μέλλον ἔντει-
 λεν φυλάσσειν χρέος
 πασὶν φίλοις,
 ὥς ἂν θεῶν πρῶτοι κτίσαιεν
 βωμὸν ἑναργέα καὶ σε-
 μνὰν θυσίαν θέμενοι,
 πατρὶ τε θυμὸν ἰάναιεν κόρα τ' ἐγ-
 χειβρόμῃ.

Aeschylus Ag. 370.

Δία τοι ξένιον μέγαν αἰδοῦμαι
 τὸν τάδε πράξαντ', ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ
 τείνοντα πάλαι τόξον, ὅπως ἂν
 μήτε πρὸ καιροῦ μήθ' ὑπὲρ ἄστρον
 βέλος ἡλίδιον σκήψειεν.

Xenophon Hell. IV. 8, 16. λάθρα γε μέντοι ἔδωκε χρήματα
 Ἀνταλκίδα, ὅπως ἂν πληρωθέντος ναυτικοῦ ὑπὸ Λα-
 κεδαιμονίων οἷτε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν μάλ-
 λον τῆς εἰρήνης προσδέοιντο. et §. 30. ὅπως δ' ἂν ἐκεῖ ἐρ-
 ρωμενέστατον τὸ στράτευμα ποιήσαιντο, ἐξ ἄλλων τε
 πόλεων ἡγγυρολόγει καὶ εἰς Ἀσπενδον ἀφικόμενος ὠρμί-
 σατο ἐς τὸν Εὐρυμέδοντα ποταμόν. Andocides p. 124.
 (180. §. 23.) ἐκ ταύτης γὰρ παιδοποιεῖται τῆς γυναικός,
 ἣν αὐτ' ἐλευθέρας δούλην κατέστησε, καὶ ἥς τὸν πατέρα
 καὶ τοὺς προσήκοντας ἀπέκτεινε, καὶ ἥς τὴν πόλιν ἀνά-
 στατον πεποίηκεν, ὥς ἂν μάλιστα τὸν υἱὸν ἐχθρὸν ἑαυ-
 τῇ καὶ τῇ πόλει ποιήσῃ. Demosth. p. 74, 24. ὥς δ'
 ἂν ἐξετασθεῖη μάλιστ' ἀκριβῶς, μὴ γένοιτο. Quae ibi
 Schaeferus attulit, habent illa quidem optativum pro con-
 iunctivo, sed sine ἂν. Corrigendus videtur in hoc genere
 Andocides p. 38. (124. §. 79.) apud quem e verbis Πα-
 τροκλείδης εἶπεν pendent haec: εἰ δὲ μή, ἔνοχον εἶναι
 τὸν παραβαίνοντα ταῦτα ἐν αὐτοῖς ἐν οἷς περ οἱ ἐξ
 Ἀρείου πάγου φεύγοντες, ὅπως ἂν ὡς πιστότατα ἔχοι
 Ἀθηναῖοις καὶ νῦν καὶ εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον. Aptior
 enim hic omnino coniunctivus est.

De illa particularum finalium cum optativo et particula ἄν constructione, quae refertur ad eum finem, ut quid possit fieri, infra explicabitur.

V.

De optativo rectae orationis sine ἄν.

Venio nunc ad eum optativi usum, quem supra dixi rectae orationis speciem habere, quod eo nostra ipsorum cogitata sic enunciamus, ut non distinguamus cogitantem ab loquente. Habet is autem ipse per se sine particula ἄν quattuor formas: nam vel optantis est, vel iubentis, vel volentis, vel opinantis.

Atque optatio natura sua nihil est nisi cogitatio rei, quam, quum non sit, esse cupimus. Ea necessario caret particula ἄν, quia quod optamus tantum abest ut conditione aliqua restringi velimus, ut ipsum habeamus pro conditione, qua impleta bene nobis fore speremus. Vnde multae optationes etiam cum particula conditionali proferruntur: εἰ μοι ξυνεῖη φέροντι μοῖρα τὰν εὖσεπτον ἄγνεια λόγων ἔργων τε πάντων: i. e. si id fiat, bene mihi sit. Idem est εἴθε, ortum ex εἰ θεέ. Plerumque autem sine particula conditionali: ἀδόντα δ' εἴη με τοῖς ἀγαθοῖς ὁμιλεῖν. Qualia sic puta dici: liceat mihi (i. e. sumo licere) bonorum consuetudine frui: tum bene sit. Sed hoc totum genus, quod optatione continetur, tam planum est, ut non opus sit exemplis. Vnum tamen afferam, quod in eo tectius recondita latet optatio. Achilles Iliad. ψ. 150. Spercheum alloquens, cui comam aluerat, quam nunc Patroclo est consecraturus, ita loquitur:

νῦν δ' ἐπεὶ οὐ νέομαι γε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
Πατρόκλῳ ἤρωϊ κόμην ὀπάσαιμι φέρεσθαι.

Optat enim, ut per Spercheum sibi liceat, quam huic nutriverat comam, dicare Patroclo. Quamquam id etiam velim dare dicas. Illud tamen tenendum est, epicos veteres, qui liberius particula κέν utuntur, ne in optando

quidem ea prorsus abstinnisse. Ita in optativo conditionali Hom. h. Apoll. 51.

Δῆλ', εἰ γάρ κ' ἐθέλοις ἔδος ἔμμεναι υἱος ἑμοῖο.

et sine conditione Iliad. ζ. 281.

ὣς κέ οἱ αὖθι

γαῖα χάνοι.

Sed Od. o. 544. de quo loco non recte iudicavi ad hymn. Apoll. 51. scribendum videtur:

Τηλέμαχ', εἰ γὰρ καὶ σὺ πολὺν χρόνον ἐνθάδε μίμνοις,

quo spectat *κ*e in uno codicum Vindob. Hoc dicit: *etiam si tu diutius ibi maneat.*

Proxima optationi est iubendi significatio, quae nunc precatione continetur, ut in Philocteta,

*Ὑπν' ὀδύνας ἀδαῆς, Ὑπνε δ' ἀλγέων,
εὐαγὲς ἡμῖν ἔλθοις.*

nunc propior imperio est. Iliad. ω. 144. (178.)

κῆρυξ τίς οἱ ἔποιτο γεραίτερος.

Odyss. ξ. 407.

τάχιστα μοι ἔνδον ἐταῖροι

εἶεν.

Vide ibidem 496. Il. ξ. 107. ρ. 640. Aeschylus Ag. 953.

*ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι ταῦθ', ὑπαί τις ἀρβύλας
λύοι τάχος, πρόδουλον ἔμβασιν ποδός.*

Aristophanes Vesp. 1431.

ἔρδοι τις ἦν ἕκαστος εἰδαίη τέχνην.

Herodotus VII. 5. ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τά-
περ ἐν χερσὶ ἔχεις. Quo tamen loco quidam libri ἀλλ' εἰ.

Coniunctissima est voluntatis significatio, quae in

prima potissimum persona elucescit. Od. π. 383. Antinous Telemacho insidias struendas censens, ita loquitur:

ἀλλὰ φθέωμεν ἐλόντες ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόλῃος,
ἢ ἐν ὁδῷ· βίοτον δ' αὐτοὶ καὶ κτήματ' ἔχωμεν,
δασσάμενοι κατὰ μοῖραν ἐφ' ἡμέας· οἰκίῃ δ' αὐτὸς
κείνου μητέρι δοῖμεν ἔχειν, ἣδ' ὅστις ὀπυίοι.

Coniunctivi adhortationem continent: occidi enim Telemachum, opesque eius dividi, id est quod iubet. De Penelope vero iam non praecipit quidquam, sed proponit, quid fieri cupiat: *domum matri eius dari velim*. Iliad. o. 45. Iuno Iovi de Neptuno dicit:

αὐτὰρ τοι καὶ κείνῳ ἐγὼ παραμυθησαίμην
τῇ ἴμιν, ἣ κεν δὴ σὺ, κελαινεφές, ἡγεμονεύῃς.

Velim illi suadere. Quod non est ita dubitanter dictum, ut si ἄν esset additum, qua particula conditio aliqua significaretur, ut in eadem oratione v. 39.

σὴ θ' ἱερὴ κεφαλὴ, καὶ νοῦτερον λέχος αὐτῶν
κουρίδιον, τὸ μὲν οὐκ ἂν ἐγὼ ποτε μᾶψ ὁμόσαιμι.

Non temere iurarem, nisi vera dicerem. In primis aptum est huic discrimini illustrando illud Theocriti XXIX. 37.

νῦν μὲν κῆπι τὰ χρύσεια μᾶλ' ἔνεκεν σέθεν
βαίην, καὶ φύλακον νεκύων πεδὰ Κέρβερον·
τόκα δ' οὐδὲ καλεῦντος ἐπ' ἀνλείταις θύραις
προμόλοιμί κε, παυσάμενος χαλεπῷ πόθῳ.

Aeschines p. 611. (552. §, 218.) ἐγὼ δὴ οὔτε τὰς Δημοσθένους διατριβὰς ἐξήλωκα, οὔτ' ἐπὶ ταῖς ἐμαντοῦ αἰσχύνομαι, οὔτε τοὺς εἰρημένους ἐν ὑμῖν λόγους ἐμαντῷ ἀρρήτους εἶναι βουλοίμην, οὔτε τὰ αὐτὰ τούτῳ δημηγορήσας ἐδεξάμην ἂν ζῆν. Deesse ἂν putat Bekkerus.

Quum nonnumquam vel propter librorum discrepantiam, vel propter sententiae rationem dubium vidēri possit, utrum nudus optativus, an idem modus cum particula

ἂν coniunctus, an coniunctivus praeferri debeat, paucis declarabimus, quid hae dicendi formae differant.

Atque ut a coniunctivo incipiamus, is deliberantis est, ut in Eumenidibus 791. 821.

τί ῥέξω, γένωμαι;

quid agam? quid me fiat? Deliberatio autem quum ad agendum spectet, refertur coniunctivus necessario ad futura, subestque ei haec sententia: *nescio*. Alia est optativi ratio, ut apud Theocritum XXVII. 24.

καὶ τί, φίλος, ῥέξαιμι;

quod illic quidem vertendum est, *quid facerem?* Id vero non est deliberantis, sed iudicium exquirentis, subiectamque habet hanc sententiam: *non puto*. Iudicari autem de praesentibus et praeteritis non minus quam de futuris potest. Quare optativi usus nulli est tempori adstrictus. Hinc fit, ut, quum de praeteritis loquimur, necessario sit optativo utendum, quia de his iudicari quidem, sed non deliberari potest. Vt in Aeschyli Supplicum initio:

τίνα γοῦν χώραν εὐφρονα μᾶλλον
τῆςδ' ἀφικοίμεθα;

Patet autem, si rectam orationem restituas, non ubique posse eius verbi, cuius optativum positum videmus, indicativum adhiberi. Vt hoc ipsum *τί ῥέξαιμι* recta oratione dictum non est *τί ἔρεξα*, sed *τί ῥεπτόον ἦν*; Sed si quaeras *ποιήσεις τοῦτο*; *fecerit istud?* tum vero licebit recta oratione dici, *ἐποίησε τοῦτο*; Nimirum hic de facto quaeritur; in illo autem exemplo de recte faciendo: ut ibi quoque eiusdem verbi indicativo uti possis, modo sic dicas, *οὐκ ὀρθῶς ἔρεξα*; Nam illud *τί ῥέξαιμι* re vera nihil est nisi coniunctivi in oratione obliqua cum optativo commutatio. Tertia ratio est optativi cum particula ἂν coniuncti, ut Iliad. τ. 90.

ἀλλὰ τί κεν ῥέξαιμι;

quae quod optativum habet ipsa quoque est iudicium ex-

quirentis, sed, quoniam additum est ἄν, de re ex aliqua conditione suspensa, ut sensus sit, *non puto, nisi quadam conditione*, id quod licet etiam sic exprimi, *non puto posse*. Nam quod potest vel non potest fieri, ex conditione aliqua pendeat necesse est. Id igitur recta oratione dicas, ἔρεξα ἄν, ἢ οὐ; *Nempe non fecissem*. Ex his facile conici potest, nonnumquam his formis omnibus locum esse. Vt in Aristophanis Pluto v. 374.

ὦ Ἡράκλεις, φέρε ποῖ τις οὖν
τράποιτο; τᾶληθές γὰρ οὐκ ἐθέλεις φράσαι.

Quo loco si cum cod. Borg. legitur ποῖ τις ἄν τράποιτο, sensus est, *quo quis se vertere possit? wo könnte man sich hinwenden?* Coniunctivus significaret, *quo quis se vertat? wo soll man sich hinwenden?* Vulgata vero hominis est secum cogitantis, quid vel ipse vel quivis statuatur de dictis illius, quem tergiversari credit: *quo quem se vertere quis censeat? wo möchte man sich hinwenden?* Eadem ratio est v. 438.

ἄναξ Ἀπολλον καὶ θεοί, ποῖ τις φύγοι;

ubi qui φύγη scribunt, deliberantem faciunt Blepsidemum. Idque etsi non est in libris, tamen aptius illo loco videtur. Sic etiam apud Demosthenem in Lept. p. 492, 21. quo loco optativi causa utitur Reisigius, praestat quod ex aliquot codd. dedit Bekkerus: εἰ δὲ μὴδ' ἄν εἰς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τοῦτ' ἔχοι δεῖξαι γεγονός, τίνος εἵνεκ' ἐφ' ἡμῶν πρῶτον καταδειχθῇ τοιοῦτον ἔργον; Recte vero apud Sophoclem Ant. 604. scriptum est,

τεὰν, Ζεῦ, δύνασιν τίς ἀνδρῶν
ὑπερβασία κατὰσχοι;

Vbi graviter errarunt, qui κατὰσχη reposuerunt. Non enim hic deliberationi, sed opinioni locus est. Recte etiam apud Demosthenem in or. ad Phorm. p. 921, 1. legitur: καὶ ὅσα μὲν εἶπε μετὰ τῆς ἀληθείας, μὴ χρῆσθε τεκμηρίῳ· ἃ δ' ἐψεύσατο τὸ ὕστερον, ἐπειδὴ διεφθάρη, πιστότερα ταῦθ' ὑπολάβοιτε εἶναι; i. e. haec vos veriora

existimaturos quis putet? Et apud Andocidem p. 131. (184. §. 36.) καίτοι οὐ δῆπον, ὃ Ἀθηναῖοι, ὅστρα-
κισθῆναι μὲν ἐπιτήδειός εἰμι, τεθνάναι δὲ οὐκ ἄξιος,
οὐδὲ κρινόμενος μὲν ἀποφυγεῖν, ἄκριτος δὲ φεύγειν·
ὁ δὲ τοσαντάκις ἀγωνιζόμενος δικαίως καὶ νικήσας πάλιν
δόξαιμι δι' ἐκείνα ἐκπεσεῖν; Non mutassent viri docti ὁ
δὲ in οὐδέ, ne quid de Sluiteri conatu dicam, si vidissent,
postrema verba per interrogationem proferri. Sed in Ero-
tico Demostheni tributo p. 1404, 17. quod legitur, τῷ
γὰρ εἰκάσειε τις θνητῶν, ὃ ἀθάνατον τοῖς ἰδοῦσιν ἐρ-
γάζεται πόθον; etsi recte dictum est hoc sensu, *cui com-
paraturum quis putet?* tamen non contenderim non aut
scriptum esse cum particula ἄν, aut potuisse scribi.

Multo difficilius iudicium est de iis locis, in quibus
sine interrogatione nudus positus est optativus, quod fere
tam tenue ac subtile discrimen est, ut non multum intersit,
utrum addatur ἄν an omittatur. Reisigium quidem in huius
rationis explicatione ita a vero aberrasse puto, ut quod de
addita particula dici debebat, ad omissam transtulerit.
Quam enim conditionem intelligendam existimat, quum
omissa est particula, ea non nisi quum additum est ἄν,
intelligi potest: si quidem omnino hanc vidimus illius par-
ticulae naturam esse, ut ad conditionem aliquam referatur.
Ita quum illud Moschi I. 6.

ἔστι δ' ὁ παῖς περίσαμος· ἐν εἴκοσι πᾶσι μάθοις νιν,

sic interpretatur: *inter quosvis viginti noscas, si modo
noscas*: non animadvertit, id dicendum fuisse μάθοις ἄν.
Nam si in nudo optativo ea quam vult sententia inesset,
plane aliud dixisset Moschus quam volebat. Non enim
certissime, sed si fors fert noscitur, qui noscitur, si modo
noscitur. Atqui Moschus non *fortasse noscas Amorem*,
sed *noscas opinor* dicere voluit. Sed quos in laqueos
sese implicuerit Reisigius illa quam proposuit ratione,
apertissime cognosci potest ex iis, quae p. 130. dicit, Ho-
mericum illud Iliad. ε. 303.

μέγα ἔργον, ὃ οὐ δύο γ' ἄνδρες φέροιεν,

sic esse intelligendum, εἴ τινες φέροισιν, δύο γε οὐ φέροισιν, illud autem Iliad. α. 271.

κείνοισι δ' ἄν οὔτις

τῶν, οἳ νῦν βροτοὶ εἰσὶν ἐπιχθόνιοι, μάχοιτο,

non potuisse omissa particula dici, quia sic aut hoc cogitaretur, εἴ τις μάχοιτο, οὔτις μάχοιτο ἐκείνοις, aut hic sensus prodiret, εἴ τις μάχοιτο ἐκείνοις; οὔτις μάχοιτο ἐκείνοις, nemo non videt ita disputatum esse, ut, prouti quis velit, aut ex priore loco demonstrare possit, in altero delendam esse particulam, aut ex secundo loco ostendere addendam fuisse in priore. Nam si eodem modo, quo de hoc posteriore loco statuit, priorem interpretari volemus, duas habebimus perversas sententias, aut εἴ τινες φέροισιν, οὔτινες φέροισιν, aut εἰ δύο γε φέροισιν, οὐ δύο γε φέροισιν. sin posteriorem locum eo modo, quo de priore sentit, explicabimus, recte ille se habebit, evanescetque quam omissione particulae nasci putat perversitatem: εἴ τις μάχοιτο ἐκείνοις, οὐ τις τῶν νῦν μάχοιτο. Cur enim quum in altero loco urgeat additum praedicatum δύο γε, hic, ubi additum est etiam significantius, τῶν οἳ νῦν βροτοὶ εἰσὶν ἐπιχθόνιοι, pro non addito habet? Denique quid talibus fiet, quale hoc est, Iliad. φ. 274.

ἔπειτα δὲ καὶ τι πάθοιμι;

Quod ex ipsius praecepto quum sic interpretandum sit, εἴ τι πάθοιμι, πάθοιμι τι, quid id aliud est, quam quod in omnibus verborum modis locum habet? Nam etiam πάσχω quid aliud est quam πάσχω εἰ πάσχω? Itaque sic potius existimandum est, nudo optativo opinionem sine conditione, optativo cum particula ἄν autem suspensam ex conditione aliqua opinionem significari. Idque vidit etiam Matthiae ad Eurip. Hippol. 468. Atque illa quidem forma epici potissimum sunt usi. Homerus Od. γ. 231.

ρεῖα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σάώσει.

Vide ibidem 319. ξ. 122. π. 386. Iliad. κ. 246. 556. ο. 45. 197. τ. 321. φ. 274. ω. 213. Duo huius generis

exempla, quod de iis aliter sentire video Reisigium, ipsis verbis adscribam. Iliad. β. 340.

ἐν πυρὶ δὴ βουλαὶ τε γενοῖατο μήδεά τ' ἀνδρῶν.

quod ille p. 134. per interrogationis figuram explicandum censet: ea non opus esse, satis docent caetera quae memoravimus exempla. Et Iliad. v. 426.

*οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν
ἀλλήλους πτώσσοιμεν ἀνὰ πτολέμοιο γεφύρας.*

quod p. 130. nescio quo lapsu soloece dictum ratus, fecit ut eo nomine reprehendendum sit *πτώσσωμεν* scribendo. Sed Od. η. 314. scribendum:

*οἶκον δέ κ' ἐγὼ καὶ κτήματα δοίην,
αἶψ' ἐθέλων γε μένοισ.*

Vulgo δὲ ἐγὼ. codd. nonnulli δέ τ' ἐγὼ. Sic etiam Od. λ. 103. recte Harl. et unus Vindobonensium:

ἀλλ' ἔτι μὲν κε καὶ ὥς, κακὰ περ πάσχοντες, ἴκοισθε.

ubi vulgo *μὲν γε καὶ ὥς*. Particulae *κε καὶ* iunctae reperiuntur etiam alibi, ut. Il. o. 235. ξ. 131. 370. ρ. 546. Od. β. 332. ι. 303. 334. et *κεν καὶ* λ. 339. Vel ex his apparere puto, quod contendit Reisigius p. 123. omitti *ἄν*, ubi quid hypotheticum ita ponatur, ut ab ipso qui loquitur non certa ratione, sed quodam cogitandi arbitrio sit sumptum, ut est obscurius dictum, ita ne satis quidem verum esse. Exemplorum autem, quibus utitur, alia recte se habent, in quibus opinionem indicat optativus, alia vel optativum optantis habent, vel alias ob causas ab hac disputatione removenda sunt. Et illa quidem, quae opinionem significant, haec sunt. Aristoph. Eq. 1057.

ἀλλ' οὐκ ἂν μαχέσαιο· χέσαιο γάρ, εἰ μαχέσαιο.

Pind. Ol. III. 81. *κεινὸς εἶην*. Nam *κεῖνος εἶην*, quod probabat Reisigius, id ut optantis esset, hodie ipsum iam improbare credo. Ol. XI. fin.

τὸ γὰρ ἐμφυῆς οὐτ' αἰθῶν ἀλώπηξ

HERM. OP. IV.

L

οὐτ' ἐρίβρομοι λέον-
τες διαλλάξαιντο ἦθος.

Eurip. Hippol. 468.

οὐδὲ στέγην γὰρ ἦς κατηρεφεῖς δόμοι
καλῶς ἀκριβώσειαν.

Theocr. VIII. 89.

οὕτως ἐπὶ ματέρα νεβρὸς αἰλοῖτο·

et 91.

οὕτω καὶ νύμφα γαμεθεῖς ἀνάχοιτο.

et hoc postremum quidem mirum est ab Reisigio non magis quam a Poppone in diss. de particula α̃ν intellectum esse. Quod si ad γαμεθεῖσα, quod non est idem atque γαμηθεῖσα, attendissent, vidissent sensum esse: *ita puella nuptum expetita doleat.* Idem IV. 11.

πείσαι τοι Μίλων καὶ τὼς λύκος αὐτίκα λυσσῆν.

Ad idem genus etiam illi sunt loci referendi, in quibus quae indicatur opinio cum voluntatis quadam significatione coniuncta est. Theocr. VIII. 18.

σύριγγ' ἂν ἐποίησα καλὰν ἐγὼ ἐννεάφωνον —
ταύταν κατθείην.

hanc oppignerem. Isocr. Paneg. p. 253. C. οὐ γὰρ ἀποκρύψαιμι τὰληθές. Bekkerus optimi codicis auctoritate ἀποκρύψομαι, quod tamen non vacat suspitione manus correctricis. Eurip. Iph. Aul. 1210.

οὐδεὶς πρὸς τὰδ' ἀντίποι βροτῶν.

nemo contradicet i. e. velit contradicere. Pind. Pyth. IV. 118.

Αἴσωνος γὰρ παῖς ἐπιχώριος οὐ ξεί-
ναν ἱκοίμαν γαῖαν ἄλλων

nolim venisse, quem locum audacissima coniectura ten-

tavit Reisigius in comm. cr. ad Oed. Col. 199. Mosch. III. 114.

τῷ δ' ἐγὼ οὐ φθονέοιμι.

nisi ille scripsit οὐδέ κ' ἐγὼ φθονέοιμι. Theocr. XXII. 74.

οὐκ ἄλλῳ γε μαχεσσαίμεσθ' ἐπ' ἀέθλῳ.

XXVII. 60.

φῆς μοι πάντα δόμεν· τάχα δ' ὕστερον οὐδ' ἄλα δοίης.

Qui autem loci non debebant afferri, hi sunt: primo ubi optativus optantis est: Soph. Ai. 904. meae ed. Aesch. Ag. 225. Deinde in quibus ἄν idonea codicum auctoritate firmatur, ut in Plat. Theaet. p. 166. A. ubi cod. Bodl. et quattuor ex tredecim Bekkeri libris, et Cratyl. 397. A. ubi idem Bodl. et ex duodeviginti Bekkeri libris sex tuentur ἄν. Tum Soph. Oed. Col. 42. ubi vide quae notavimus. Porro Aristoph. Av. 180. ubi scribendum videtur ὤσπερ εἶπη τις. Apud Aeschylum Suppl. 735. facilius est Erfurdii coniectura,

ἴσως γὰρ ἂν κήρυξ τις ἢ πρέσβυς μόλοι·

quamquam non contenderim non potuisse omitti ἄν. In Eurip. Heracl. 527. particulae δὲ καὶ μᾶλλον faciunt, ut non valde laudandum putem Scaligerum, qui πρέποι pro πρέπει scribendum iudicaverit. De Soph. Antig. 912. vide quae adnotavi ad eum locum v. 903. meae ed. Denique illud valde miror, quod p. 134. a Schaefero in errorem abduci se passus est Reisigius. Nam quod ille ad Posidippi verum in Poesi gnom. p. 195. dicit, in verbis

ποίην τις βιότοιο τάμη τρίβον,

ut ex cod. edidit Brunckius, optativum defendi Metrodori parodia,

παντοίην βιότοιο τάμοις τρίβον,

nequaquam verum est. Posidippum enim, ut qui deliberraret, coniunctivo uti necesse erat; Metrodorus autem,

qui iuberet, non potuit non optativum ponere. Quod ibidem affert Schaeferus ex Iliad. δ. 93. η. 48.

ἢ ῥά νύ μοί τι πίθοιο;

non est, ut ipse existimare videtur, dictum omitta, quae addenda fuisset, particula, sed quia conditio abest: *velisne mihi obedire?* Nam ubi inest conditio, *ἄν* est adiciendum, ut in eo versu, qui in priore loco statim sequitur,

τλαίης κεν Μενελάῳ ἐπιπροέμεν ταχὺν ἰόν;

Nempe si quis te roget. Apud Platonem Euthyd. p. 292. E. libri consensu: *καὶ ὅπερ ἔλεγον, τοῦ ἴσου ἡμῖν ἐνδεῖ ἢ ἔτι πλείονος πρὸς τὸ εἰδέναι τίς ποτ' ἐστὶν ἢ ἐπιστήμη ἐκείνη, ἢ ἡμᾶς εὐδαίμονας ποιήσκειν.* Sentiebat vitium Heindorfius, qui *ποιήσκει* scriptum malebat, suppleri tamen ad optativum *ἄν* posse ratus: in quo fallitur. Optativus quidem recte se habet, sed ut sit orationis obliquae, quam sic restitue: *καὶ ὅπερ ἔλεγον τοῦ ἴσου ἡμῖν ἐνδεῖν*, constructione illa, de qua dictum ad Viger. p. 745. 751. 894.

VI.

De optativo rectae orationis cum ἄν.

Iam denique dicendum est de optativi usu eo, qui adiungi postulat particulam *ἄν*. Atque ex iis, quae hactenus dicta sunt, satis planum esse putamus, propriam huius constructionis vim esse eam, ut opinio cum conditione coniuncta significetur. Vix ullum huic rationi declarandae aptius exemplum inveniri poterit, quam illud Aeschyli in Ag. 1057.

*ἐντὸς δ' ἄν οὔσα μορσίμων ἀργευσμάτων,
πείθοι' ἄν, εἰ πείθοι' ἀπειθοίης δ' ἴσως.*

Dubitanter enim dictum *πείθοι' ἄν*, quia ex eo pendet, ut placeat Cassandrae obedire: sine conditione autem *ἀπειθοίης*, quod id putat futurum esse chorus. Alia quaedam

exempla, in quibus diserte addita est conditio, vide apud Reisigium p. 124.

Apparet ex his, optativo cum particula *ἄν* coniuncto opinionem significari de eo, quod ex aliqua conditione pendeat. Atqui quod sic demum esse putamus, ut non sit nisi conditione aliqua impleta, id apertum est non ut quod vere sit, sed ut quod possit esse cogitari. Eo factum est, ut grammatici particulam illam *σύνδεσμον δυνητικὸν* appellarent. Quod tamen non sic est intelligendum ac si *ποιοῖμ' ἄν* idem sit quod *δύναμαι ποιεῖν*. Nam illud posterius rei verae enunciationem continet, esse mihi potestatem faciendi. Hoc autem *ποιοῖμ' ἄν* opinionem indicat, facturum me esse, si forte impleta sit conditio aliqua, cur faciam. Vt quod est in Prometheo,

*ἀλλ' οὔτε σιγᾶν οὔτε μὴ σιγᾶν τύχας
οἶόν τέ μοι τάςδ' ἐστί,*

quis ita dicat, *οὔτε σιγῶμ' ἄν, οὔτ' οὐ σιγῶμ' ἄν*? Neque enim quid fortasse facturum sit, dicere vult Prometheus, sed re vera nec tacere se nec non tacere iniuriam qua affectus sit posse. Contra quod posuit Herodotus IV. 195. *εἴη δ' ἄν πᾶν, ὅκδυ καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσην ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ᾤρεον*, nemo non videt, si dixisset *δυνατὸν ἐστί*, multo eum confidentius dixisse et detracta opinionis modestia, quam quum, ut fecit, opinari se indicavit, nihil, certis quidem conditionibus, incredibile esse. Et hoc quidem genus ita tritum est ut exemplis non indigeat.

VII.

De optativo cum ἄν pro futuro.

Cum hoc significato coniunctissimus est alius, isque non minus frequens. Nam quae opinamur impleta aliqua conditione fieri, sive quae possunt fieri, per se ipsa nulli sunt temporis adstricta: sola enim in cogitatione nostra versantur. Itaque nisi diserte ad praesentia vel praeterita referuntur, consentaneum est, ut, quoniam rei vere fa-

ctae notatione carent, ad illud praecipue tempus trahantur, quod natura sua res non factas complectitur, i. e. ad futurum. Ita factum est, ut optativus cum particula ἄν consociatus futuri significationem habere existimetur. Sed hoc quoque ita est comparatum, ut ipsum futurum tempus rem ut certam enunciet, optativus et ἄν autem ut talem, quae videatur futura esse, si impleatur illa ex qua pendet conditio. Ita differunt haec:

ἃ θεῶν γενέσθαι, ταῦτα καὶ γενήσεται.
ὃ τι τοι μόρσιμόν ἐστιν, τὸ γένοιτ' ἄν.

Attici quidem, qui amant omnia dubitantes dicere, praeter caeteris hoc optativi usu delectantur. Qui si nonnumquam etiam quum quid certissime futurum dicere volunt, optativum praeferunt, non est ea negligentia existimanda, sed figura etiam aliis in dicendi generibus usitatissima, qua verba dubitationis plena, pronunciata significantius, fortius asseverant.

Hic vero optativi cum particula ἄν coniuncti usus vel per se ipse prodit, cur haud facile quis, ut futura indicet, futuri sit optativo usus. Quum enim iam γίγνοιτ' ἄν et γένοιτ' ἄν ad res futuras referantur, quid opus est dicere γενήσouiτ' ἄν? Quin si quis ita loqueretur, videretur ille praesentia ac praeterita excludere. Id vero, nisi quaedam plane singularis ratio fieri iubeat, ne recte quidem faciat. Nam quae futuro aliquo tempore fieri possunt, etiam nunc possunt fieri, et ante facta esse. Quare vix puto exempla illius constructionis, quae non mendosa sint, inventum iri. Apud Aristophanem quidem Vesp. 1094. recte iam legitur:

οὐ γὰρ ἦν ἡμῖν ὅπως
ῥῆσιν εὖ λέξειν ἐμέλλομεν τότ', οὐδὲ
συκοφαντήσειν τινὰ
φρόντις, ἀλλ' ὅστις ἐρέτης ἐ-
σοιτ' ἄριστος,

pro ὅς ἄν, ex libris Rav. et Ven. qui ὅστις ἄν habet. Mirum vero apud Lycurgum §. 15. p. 149. Reisk. nullum

editorum ad haec verba offendisse: εὐ γὰρ ἴστε, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅτι ὃ πλεῖστον διαφέρετε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῷ πρὸς τε τοὺς θεοὺς εὐσεβεῖν καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς ὁσίως καὶ πρὸς τὴν πατρίδα φιλοτίμως ἔχειν, τούτου πλεῖστον ἀμελεῖν δόξοιτ' ἂν, εἰ τὴν παρ' ὑμῶν οὗτος διαφύγοι τιμωρίαν. Id scribendum puto δόξαιτ' ἂν.

VIII.

De optativo cum ἂν pro praeterito.

Alia vero in temporum ratione dubitatio sese offert, si de praesentibus et praeteritis quaeritur. Nam etsi ποιήκοι ἂν aperte praeteriti temporis notationem continet, tamen hoc quoque non minus ad futurum trahi potest, ut factum quid fore significetur, quam ποιοῖ ἂν et ποιήσεται ἂν. Et tamen ista omnia etiam non modo praesentis, sed adeo praeteriti significationem habent. Huius rei ratio sic est animo informanda. Manet sua cuique temporis vis. Et aoristus quidem praeteriti quum proprie id quod aliquando factum sit significet, transfertur ad ea omnia, quae ut iam perfecta cogitari volumus, sive ea ante perfecta sint, sive nunc, sive postero tempore, ita tamen, ut quum de re praesente vel futura dicitur, cogitationem tantum perfectionis contineat, ideoque vel ipse, ut in imperativo vel in optativo cum ἂν, cogitationem indicet, vel ex verbo pendeat quo quid cogitari significetur. Quoniam autem quae iam perfecta esse cogitantur, vacua sunt notione durantis facti, consequens est non posse usurpari aoristum, ubi quid ut nondum ad finem perductum, ideoque vel durans adhuc, vel ex eiusdem actionis nondum absoluta repetitione constans cogitari volumus, sed ad ea pertinere, quae vel brevi momento temporis vel semel facta intelligimus. Ita patet, manere propriam aoristi vim in omni eius usu, licet prima specie diversissimo. Hinc illae observationes grammaticorum verissimae: Apollonii de Syntaxi III. 24. p. 251. (253. Bekk.) ὁ γὰρ ἀποφαινόμενος οὕτω, γρά-

φε, σάρου, σκάπτε, ἐν παρατάσει τῆς διαθέσεως τὴν
πρόσταξιν ποιεῖται, ὡς ἔχει καὶ τό,

βάλλ' οὕτως, αἶ κέν τι φόως Δαναοῖσι γένηαι·

φησὶ γάρ, ἐν τῇ πολέμῳ καταγίνδν. εἰς τὸ βάλλειν. ὃ γε
μὴν λέγων κατὰ τὴν τοῦ παρῳχημένου προφορὰν γρά-
ψον, οὐ μόνον τὸ μὴ γενόμενον προστάσσει, ἀλλὰ καὶ
τὸ γινόμενον ἐν παρατάσει ἀπαγορεύει, εἴ γε καὶ τοῖς
γράφουσιν ἐν πλείονι χρόνῳ προσφωνοῦμεν τὸ γράψον,
τοιούτῳ τι φάσκοντες, μὴ ἐμμένειν τῇ παρατάσει, ἀνύ-
σαι δὲ τὸ γράφειν. Et Etym. Gud. p. 472, 26. ζήσαιμι,
ζήσεας δὲ οὐ λέγουσι, διότι τῇ εὐκτικῇ εὐχὴν δηλοῦσι
πράγματος ὀφείλοντος πληρωθῆναι. ὃ γὰρ λέγων γρά-
ψειας εὐχεται ὅπως εἰς τέλος ἔλθῃ τοῦ γράψαι· ὁμοίως
καὶ τὰ λοιπὰ πληρωθῆναι, ὅπερ οὐ λέγειν δεῖ ζήσεας·
ὃ γὰρ τοῦτο λέγων εὐχεται ἵνα ἔλθῃ εἰς τέλος τῆς ζωῆς,
καὶ λοιπὸν εὐρίσκεται καταρῳμένος ἑαυτῷ· δεῖ δὲ λέγειν
ζῶην, ζῶης, ζῶῃ. Vide eadem in Etym. M. p. 760, 24.
Contraria praesentis ratio est, quod quum natura sua rem
fientem nec dum absolutam significet, optativus eius tem-
poris cogitationem notat rei, quam, quocumque eam tem-
pore fieri sumamus, vel durare eo tempore, vel in facti
nondum absoluta repetitione positam intelligimus.

His praemissis exempla afferamus et aoristi et prae-
sentis optativi de re praeterita dicti. Homerus Iliad. δ. 539.

ἐνθα κεν οὐκέτι ἔργον ἀνὴρ ὀνόσαιτο μετ' ἐλθῶν,

ε. 311.

καὶ νύ κεν ἐνθ' ἀπόλοιτο ἀναξ ἀνδρῶν Αἰνείας,
εἰ μὴ ἄρ' ὅξυ νόησε Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη.

et 388.

καὶ νύ κεν ἐνθ' ἀπόλοιτο Ἄρης ἄατος πολέμοιο,
εἰ μὴ μητρυνὴ περικαλλῆς Ἡερίβοια
Ἐρμείᾳ ἐξήγγειλεν.

μ. 58.

ἐνθ' οὐ κεν ρέα ἵππος εὐτροχον ἄρμα τιταίνων
ἐσβαίῃ, πεζοὶ δὲ μενοίνεον εἰ τελέοιεν.

ρ. 70.

ἐνθα κε ρεῖα φέροι κλυτὰ τεύχεα Πανθοῖδαο
Ἀτρείδης, εἰ μὴ οἱ ἀγάσσατο Φοῖβος Ἀπόλλων.

398.

οὐδέ κ' Ἄρης λαοσσόος, οὐδέ κ' Ἀθήνη
τόν γε ἰδοῦσ' ὀνόσαιτ', οὐδ' εἰ μάλα μιν χόλος ἴκοι.

Herodotus VII. 180. καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς
τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόντες ἐπὶ τὴν πρῶρην τῆς νηος
ἔσφαξαν, διαδέξειον ποιεύμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων
πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ ὄνο-
μα ἦν Λέων· τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ ὀνόματος ἐπαύροιο.
VII. 214. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν καὶ ἐὼν μὴ Μηλιεύς ταύτην
τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμιληκῶς εἴη.
IX. 71. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιεν. Haec
omnia etiam de re praesente vel futura dici potuissent, si
res postularet. Caeterum animadvertite, pro solis illis καὶ
νὺ κεν ἐνθ' ἀπόλοιτο et ἐνθα κε ρεῖα φέροι etiam ἀπώ-
λετο ἂν, ἔφερεν ἂν dici potuisse, quia opponi potest ἀλλ'
οὐκ ἀπώλετο, ἀλλ' οὐκ ἔφερε. Sed dictum sine illius
oppositionis cogitatione, optativum postulabat, ut caetera,
in quibus non potest opponi contrarium.

Contra de re praeterita quae vel diuturnior sit vel
saepius repetita, praesentis optativum posuit Herodotus I.
2. ubi quum Persas narrare dixisset, Europam a Graecis
quibusdam, quorum ipsi sedem nesciant, raptam esse, ad-
dit: εἶσαν δ' ἂν οὗτοι Κρηῖτες. fuerint isti Cretenses.
Sed eadem formula utitur de re praesente II. 6. IV. 195.
Idem VII. 184. ἦδη ὧν ἄνδρες ἂν εἴεν ἐν αὐτοῖσι τέσσα-
ρες μυριάδες καὶ εἴκοσι. Quae scriptura recte est a
Schweighaeusero praelata illi, quam Reizius et Schaefer-
us ex paucis codd. receperunt, ἦδη ὧν ἂν ἦν. Non enim
potest opponi ἀλλ' οὐκ ἦν. Quin potest etiam ut de prae-
sente dicta accipi haec sententia. Idem I. 70. τάχα δὲ
ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην,
ὡς ἀναιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. Intelligitur enim id sae-
pius ab illis esse dictitatum. Et VIII. 136. τάχα δ' ἂν

καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι, συμβουλευόντα
σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον οἱ ποιέεσθαι. Plura enim id
dixerant oracula.

IX.

De optativo cum ἄν in iubendo.

Optativus cum particula ἄν coniunctus quoniam quae
possunt fieri significat, usus duos accepit alios, qui cum
illa eius potestate sunt coniunctissimi. Eorum alter in iu-
bendo cernitur, lenior ille imperativo, sed tamen, quo-
niam permittendi speciem habet, ut pro vocis conforma-
tione etiam vel severior vel superbior videri possit, ut in
Soph. El. 1491.

χωροῖς ἄν εἴσω σὺν τάχει· λόγων γὰρ οὐ
νῦν ἐστὶν ἄγών, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς πέρι.

et in Antig. 444.

σὺ μὲν κομίζοις ἄν σεαυτὸν ἢ θέλεις,
ἔξω βαρείας αἰτίας ἐλεύθερον.

Quae formula quia proprie non iubentis est, sed dicentis
quid fieri possit, non habet μή, ubi negatio accedit, sed
οὐ. Iliad. β. 250.

τῷ οὐκ ἄν βασιλῆας ἀνὰ στόμ' ἔχων ἀγορεύοις.

Notatu dignum est, hanc rationem loquendi, quae
familiaris sermonis speciem prae se fert, in foedere Eleo-
rum ut solemnem formulam pro imperativo usurpari: v.
Boeckhii Corpus Inscr. Graec. fasc. I. p. 26. ut *συμμαχία*
κ' ἔα ἑκατὸν ἔτεια, et quae alia ibi plura huiusmodi
exstant.

X.

De optativo cum ἄν in optando.

Alter usus in optando positus est, ita quidem ut de
eo, quod optamus, quaeratur quomodo fieri possit. Ita-

que nihil frequentius, quam πῶς ἂν, in hoc genere est. Eurip. Suppl. 796.

πῶς ἂν ὀλοίμην σὺν τοῖςδε τέκνοις
κοινὸν ἐς Αἶδην καταβᾶσα.

Vide ibi Marklandum, et Valckenarium ad Hippol. 208. qui tamen quum, ut solet exquisita captare, Sophoclem fortasse semel tantum πῶς ἂν ita posuisse dicit, fallitur. Vide Brunckium ad Ai. 388. Non solum autem πῶς ἂν ita usurpatur, sed quodvis aliud interrogativum vocabulum, quod quidem rei aptum sit, eam rationem admittit. Vt τίς. Aesch. Ag. 1457.

φεῦ τίς ἂν ἐν τάχει μὴ περιώδυνος
μηδὲ δεμνιοτήρης
μόλοι τὸν αἰεὶ φέρονσ' ἐν ἡμῖν
μοῖρ' ἀτέλευτον ὕπνον;

Vide Soph. Ai. 879.

XI.

De optativo cum ἂν in sententia conditionalī.

Reliquum est ut de sententiis conditionalibus et finalibus videamus.

Et in conditionalī quidem sententia duplex est particulae ἂν cum optativo constructio, altera propria veterum epicorum, particulam sic adiectam habens, ut magis ad voculam conditionalem, quam ad optativum pertineat: quare cultior sermo ut non necessariam omittit. Iliad. α. 59.

Ἀτρεΐδῃ, νῦν ἄμμε παλιμπλαγχθέντας οἶω
ἄψ ἀπονοστήσειν, εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν.

s. 273.

εἰ τούτω κε λάβοιμεν, ἀροίμεθ' κεν κλέος ἐσθλόν.

Quibus in locis ne putes posse significari, plurimi obstant alii loci, ut Iliad. ζ. 49.

τῶν κέν τοι χάρισταιτο πατήρ ἀπερείσι' ἄποινα,

αἶεν ἐμὲ ζῶν πεπύθοιτ' ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν.

quae verba etiam κ. 380. et λ. 134. leguntur, sed in hoc postremo loco omissa particula *κέν*. Adde β. 123. θ. 196. 205. ι. 141. 283. 362. 445. ν. 288. χ. 220. ψ. 346. 592. Hesiod. O. et D. 359. 432. 690. Praeposita est particula Od. ρ. 223.

τόν κ' εἴ μοι δοίης σταθμῶν ῥυτῆρα γενέσθαι.

iterata apud Hesiod. O. et D. 423.

εἰ δέ κεν ὀκταπόδην ἄπο καὶ σφυρὰν κε τάμοιο.

Iliad. α. 549. Wolfius ex coniectura, ut videtur, dedit:

*ὄν δέ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε θεῶν ἐθέλωμι νοῆσαι,
μήτι σὺ ταῦτα ἕκαστα διείρεο; μηδὲ μεταλλά.*

recte fortasse: verum tamen non ut vitiosus putandus sit qui vulgo legitur optativus. Is enim facit ut sensus sit, *εἰ δέ κ' ἐγὼν ἐθέλοιμι*, quod apodosin postularet talem, *οὐκ ἂν γνοίης ταῦτα*, pro qua fortior infertur admonitio. Minus etiam probem, ut id hac opportunitate addam, Aristarchum, Iliad. θ. 23. *ἐθέλωμι* scribentem:

*ἄλλ' ὅτε δὴ καὶ ἐγὼ πρόφρων ἐθέλωμι ἐρύσσαι,
αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαιμ', αὐτῇ τε θαλάσῃ.*

Non enim facturum se id Iuppiter indicat, sed dicit, quid, si velit facere, futurum sit. Rectius, ut in re vere futura, restitutus coniunctivus Iliad. ι. 397.

τάων ἦν κ' ἐθέλωμι, φίλην ποιήσομ' ἄκοιτιν.

Sic etiam Od. τ. 489.

*οὐδὲ τροφοῦ οὔσης σεῦ ἀφέξομαι, ὅππότε ἂν ἄλλας
δμῶας ἐν μεγάροισιν ἐμοῖς κτείνωμι γυναῖκας.*

Hic quoque vulgo optativus legitur.

Diximus hoc genus constructionis epicorum proprium esse, ut vel propterea suspectum esse debeat, quod apud Euripidem Androm. 771. legimus:

*εἴ τι γὰρ ἂν πάσχοι τις ἀμήχανον, ἀλκῆς
οὐ σπάνις εὐγενέταις.*

At facile codicum quorundam scriptura *πάσχη* monstrare potest, scribendum esse *εὔτε γὰρ ἂν πάσχη*.

Altera constructio particulae *ἂν* cum optativo in sententia conditionali ea est, quae particulam cum ipso iungi optativo postulat, facitque ut vel posse quid fieri, vel quidquid etiam sine particula conditionali optativus cum *ἂν* notat significetur. Nam differt hoc genus ab illo, de quo supra dictum, in quo optativus pro rectae orationis coniunctivo positus est. In his enim, de quibus nunc dicimus, nihil nisi particula conditionalis vel finalis ad optativum rectae orationis cum *ἂν* coniunctum accedit. Et *posse* quidem significatur his in locis: Aristophanes Nub. 1184.

*εἰ μὴ πέρ γ' ἄμα
αὐτὴ γένοιτ' ἂν γραῦς τε καὶ νέα γυνή.*

Xenophontis Cyrop. III. 55. τοὺς δ' ἀπαιδεύτους παντάπασιν ἀρετῆς θαυμάζοιμ' ἂν, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, εἴ τι πλέον ἂν ὠφελήσεις λόγος καλῶς ῥηθεὶς εἰς ἀνδραγαθίαν ἢ τοὺς ἀπαιδεύτους μουσικῆς ᾄσμα μάλα καλῶς ᾄσθ' ἐν εἰς μουσικῇν. Vide Aeschin. de falsa leg. p. 265. Reisk. (§. 94. p. 412. Bekk.) Demosth. p. 44, 29. 196, 20. ubi Bekkerus indicativum sine *ἂν* posuit; 582, 24. 748, 14. 903, 19. 1108, 6. 1206, 21. 1300, 8. 1337, 8. Pro futuro autem, ut in Xenoph. Cyrop. IV. 2, 37. ἄγετε νῦν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, εἴ τινες ὑμῶν τὰ μὲν κακὰ μισοῦτε, ἀγαθοῦ δέ τινος παρ' ἡμῶν βούλοισθ' ἂν τυγχάνειν. Vide Platon. Protag. p. 329. B. ubi conferendus Heindorfius p. 535. Non recte vero olim iudicavi de Pindari verbis Pyth. IV. 468. (263.)

*εἰ γάρ τις ὄξους ὄξυτόμῳ πελέκει
ἐξερείψαι κεν μεγάλας δρυός, αἰσχί-
νοι τέ οἱ θαητὸν εἶδος.*

Videtur ibi *κεν* in *μὲν* mutandum esse: nam monstruosum *ἐξερείψη* *κεν* habeat sibi qui invenit.

Eadem, quam particula *εἰ* vere conditionalis rationem habet, etiam tum obtinet, quum interrogativa est, *an* significans. Xenophon Cyrop. I. 6, 10. ἐρωτᾷς, ἔφη, ὦ

παῖ, εἴ τις ἄν ἀπὸ σοῦ πόρος προσγένοιτο. Sic etiam VIII. 3, 26. et alibi saepissime.

Ad hoc genus constructionis pertinent etiam particulae ὥς et ὅπως, *quomodo* significantes, quae saepissime cum optativo et ἄν coniunguntur. Nam etiam sine illis particulis oratio optativum et ἄν habitura esset. Xenophon. Hist. Gr. VII. 1, 27. ἐκεῖ δὲ ἐλθόντες, τῷ μὲν θεῷ οὐδὲν ἐκοινώσαντο, ὅπως ἄν ἡ εἰρήνη γένοιτο, αὐτοὶ δὲ ἐβουλεύοντο. Vide III. 2, 1. IV. 1, 40. VI. 4, 28. Demosth. p. 195, 27. 345, 11. 932, 22. Platon. Phaedr. p. 231. A. Conferendus ad eum dialogum Heindorfius p. 198.

Addam his aliud genus optativi in sententia conditionalis cum particula ἄν consociati, cuius ratio quum lateret viros doctos, tollendum iudicarunt ἄν, ut Thierschius apud Pindarum Nem. VII. 131. εἰ δ' αὐτὸ καὶ θεὸς ἄν ἔχοι. Potest ita accipi etiam illud Xenophontis in initio Agesilai, ubi Schaeferus removendum censebat ἄν: οὐ γὰρ ἄν καλῶς ἔχοι, εἰ ὅτι τελέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο, διὰ τοῦτο οὐδὲ μειόνων ἄν τυγχάνοι ἐπαίνων. Quamquam nihil impedit quin hic locus etiam sic intelligatur: *malum esset, si, quod perfectissimae virtutis vir fuit, ne tenuiorem quidem posset laudationem nancisci.*

Tenendum est autem, quod ad collocationem particulae ἄν in hisce sententiis conditionalibus attinet, nihil interesse, utrum statim post particulam conditionalem, an interpositis aliquot vocibus, an demum post verbum ponatur. Demosthenes p. 115, 9. οἷς ἄν ἐγὼ ληφθείην, ταῦτα πράττων. 167, 17. ὅπως ἄν τις ὀνομάσαι. 168, 24. ὥς ἄν συνταχθείητε. Xenophon Hellen. VI. 1, 9. οἶμαι ἄν, αὐτῶν εἰ καλῶς τις ἐπιμελοῖτο, οὐκ εἶναι ἔθνος, ὁποῖον ἄν ἀξιόσαιεν. Demosthenes p. 286, 28. ἂ ἄν εὖ-ξαιτο, ποιήσομεν. 473, 26. ἐπειδὴ δ' ἐπρῆξαμεν πάνθ' ὅς' ἄν εὐξάιμεθα. 1112, 2. ἐγὼ — ὅς' ἄν ἔχοιμι εἰπεῖν. 815, 7. ὥς ἄν συντομώτατ' εἴποι τις. 1401, 18. ὃν τις ἄν κατάθοιτο. Sed idem p. 73, 5. ἅπερ εὖξαισθ' ἄν.

Plato Phileb. p. 15. C. ὥς γ' οὖν ἐγὼ φαίην ἄν. Theocritus XXV. 60.

ἐγὼ δέ τοι ἡγεμονεύσω
αὐλιν ἐς ἡμετέραν, ἵνα κεν τέτμοιμεν ἄνακτα.

XII.

De optativo cum ἄν in sententia finali.

Particula ἄν in sententia finali cum optativo, qui non sit pro rectae orationis coniunctivo positus, ibi tantum usurpatur, ubi finis is est, ut possit aliquid fieri. Et sic iam Homerus Od. β. 52.

οἱ πατρὸς μὲν ἐς οἶκον ἀπερρήϊγαςι νέεσθαι
Ἰκαρίου, ὥς κ' αὐτὸς ἐδνώσαιο θυγάτρα,
δοίη δ' ὃ κ' ἐθέλοι καὶ οἱ κεχαρισμένος ἔλθοι.

Sic ibi scribendum, non, ut vulgo, μὲν. Od. μ. 156.

ἀλλ' ἐρέω μὲν ἐγών, ἵνα εἰδότες ἦ κα θάνωμεν,
ἦ κεν ἀλευάμενοι θάνατον καὶ κῆρα φύγοιμεν.

π. 295.

νώϊν δ' οἴοισιν δύο φάσγανα καὶ δύο δοῦρε
καλλιπέειν καὶ δοιὰ βοάγρια χερσὶν ἐλέσθαι,
ὥς ἂν ἐπιθύσαντες ἐλοίμεθα.

Sed ω. 530.

ἴσχεσθε πτολέμου, Ἰθακήσιοι, ἀργαλέοιο,
ὥς κεν ἀναιμωτὶ γε διακρινθεῖτε τάχιστα,

non est cur posthabeatur quod libri nonnulli praebent διακρινθῆτε. Sophocles Oenomao apud Aristoph. Av. 1337.

γενοίμαν αἰετὸς ὑψιπέτας,
ὥς ἂν ποταθεῖην ὑπὲρ ἀτρυγέτου γλαυ-
κᾶς ἐπ' οἶδμα λίμνας.

Quem locum Elmsleius ad Soph. Ai. 1217. quod Atticos

non ita loquutos putabat, Simonidis vel alius lyrici esse suspicabatur. Euripides Iph. T. 1024.

OP. τί δ' εἴ με ναῶ τῷδε κρύψεας λάθρα;

IP. ὡς δὴ σκότος λαβόντες ἐκωθεύμεν ἄν;

Demosthenes p. 66, 12. ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὡς μὲν ἄν εἴποιτε δικαίους λόγους καὶ λέγοντος ἄλλου συνείητε, ἄμεινον Φιλίππου παρυσκεύασθε· ὡς δὲ κωλύσαιτ' ἄν ἐκείνον πράττειν ταῦτα ἐφ' ὧν ἐστὶ νῦν, παντελῶς ἀργῶς ἔχετε. Variat ibi scriptura, aliis libris εἶπητε et συνήητε vel συνίοιτε exhibentibus. Nimis breviter Schaeferus: „συνείητε, ut oportebat, Bekkerus.“ Ego quidem cur in priore membro orationis optativi positi sint, fateor me non perspicere. In altero autem membro et res ipsa et collocatio particulae optativum tuetur. Male vero in Sophoclis fragmento apud Stobaeum Serm. XL. 3. legitur:

μή μοι κρυφαῖον μηδὲν ἐξείπῃς ἔπος·
κλειθρον γὰρ οὐδέν· ὡς δ' ἄν εὐπετέες λάβοις,
γλώσσης κρυφαῖον οὐδὲν οὐ διέρχεται.

Scribe ὡς δ' ἄν εὐστεγές λάβῃς, *quamvis facile celatu acceperis.*

LIBER QVARTVS.

I.

De ἄν cum imperativo.

Dubitatum est, an etiam imperativo iungi possit ἄν. Ac fuerunt, quibus id non esset offensioni, in iisque ipse R. Bentleius, cui modeste contradixit Lennepius ad Phalar. p. 310. Nisi egregie fallor, accidit criticis hic quoque, quod saepe, ut viderent verum, sed eo uti nescirent. Nam repugnat sane, cum imperativo, qui modus verbi ita definitus est, ut non videatur conditionem posse adsignificare, particulam conditionalem ἄν construi. Verum temere ta-

men ageret, qui, sicubi addita reperitur, statim eiiceret, nec reputaret, posse eam fortasse alio referri. Ac multis id modis fieri potest. In ipso illo Phalaridis loco ep. 107. quum libri habeant ὃν ἀνεπαχθέστατον — προσδέχου, ego quidem non tollendum ἂν putem, sed addendum ei ὥς: σώματος μὲν γὰρ ἀρρώστίαν θεραπεύει τέχνη· ψυχῆς δὲ νόσον ἰᾶται θάνατος, ὃν ὥς ἂν ἐπαχθέστατον ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀδικημάτων, οὐκ ἀκουσίῳ ὧν ἐμοὶ προστρέπεις, ἀλλ' ἐκουσίῳ ὧν αὐτὸς εἰργασαι, προσδέχου. Apertum est, sic iungi quidem ἂν cum imperativo, sed non construi: sensus est enim, ὥς ἂν ἐπαχθέστατος εἴη. Magis dubius videri potest Aristophanis locus Ach. 1200. ubi φιλήσατόν με τὸ περιπεταστὸν κάπιμανδαλωτόν ἂν in edd. vulgaribus scriptum est, sed codd. particulam omittunt. Sunt illa antistrophica, in quibus mirum in modum grassati sunt veteres metrice, quum trimetros voluerunt restituere. Quae verae scripturae sint, ambiguum est, quum propter librorum dissensum, tum quod in antistropha versus excidit. Quod si recte codd. habent,

φιλήσατόν με μαλθακῶς, ὃ χρυσίῳ,
τὸ περιπεταστὸν κάπιμανδαλωτόν,

quod sane ita videtur, posteriori huic versui respondet is, qui addito in libris quibusdam οὖν quartus strophae est,

ἐκεῖνο δ' οὖν αἰακτὸν ἂν γένοιτο.

Ita quintus versus antistrophae, qui trimeter iambicus fuit, interiit. Et sic exemptum est hoc exemplum iis, quae ἂν cum imperativo iunctum habent. Non utilior est Rhesi v. 685. in quo quod scriptum est, παῖε, παῖε πᾶς τις ἂν, quum propter alia eius versus vitia, tum eo suspectum est, quod verba τις ἂν in quibusdam codd. desunt. Omnino illa scena pessime habita est, vitiata etiam choro in hemichoria distincto, quum singuli potius cantores distinguendi fuerint. Hos quidem versus, qui scenam plane perturbant, sic scribendos coniicio:

ΟΔ. ἴσχε, θάρσει. ΧΟΡ. πέλας ἴθ'. ΟΔ. οὐ
δῆ' ΧΟΡ. παῖε, παῖε πᾶς. τίς εἶ;
HERM. OP. IV. M

ἡ σὺ δὴ 'Ρήσου; *ΟΔ.* κατέκτας. *XOP.* ἀλλὰ
τὸν κτενοῦντά σε.

ΟΔ. ἴσχε πᾶς τις. *XOP.* οὐ μὲν οὖν. *ΟΔ.* ἂ,
φίλιον ἄνδρα μὴ θενεῖς;

Multum ab his differt illud Platonis in Alcib. I. p. 122. D. εἰ δ' αὖ τι καὶ πλούτῳ προσέχεις καὶ κατὰ τοῦτο οἶε τι εἶναι, μηδὲ τοῦτο ἂν ἡμῖν ἄρρήτον ἔστω, εἴαν πως αἰσθῇ οὐ εἶ. Quamquam eam scripturam ex editione Laemariana propagatam esse, a Buttmanno monitum est in praefatione ad IV. dialogorum ed. quartam p. IV. quum neque codices nec priores edd. ἄν habeant. Sed fatendum est tamen, potuisse addi, ut quod non ad imperativum, sed ad *μηδὲ τοῦτο* pertineat. Plane ita loquutus Metopus apud Stobaeum I. 64. p. 7, 48. τὰ δὲ εἶδεα αὐτᾶς καὶ τὰ μέρη οὕτως *καί τις ἀθροισάτω*. Ita editum a Gaisfordio. Cod. A. καί. Vulgo οὕτως ἂν τις. Maximus Tyrius diss. VII. c. 7. p. 116. ed. Reisk. *κἂν τοῦτό τις ὑμῶν τὸ πάθος ζηλωσάτω*. Male ibi Reiskius coniecit *κἂν τοῦτῳ*. Recentiores etiam omisso *τοῦτο*, ut Tietzes ad Lyc. 424. *σὺ δὲ εἰ τοῦτο μέγα γράφεις. κἂν λέγε ὅτι ἐπεκτάσει Ἀττικῇ μέγα τοῦτο γράφεται* de quo loco monuit Lobeckius ad Phryn. p. 9. Iam iudicari poterit etiam de Xenophontis verbis Anab. I. 4, 8. ἀλλ' *ιόντων ἂν εἰδότες ὅτι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους*. In quibus Porsonus quantocius tollendum censuit ἄν, quem sequuti sunt alii. Et esset tollendum, si pertineret ad imperativum: sed est ad *εἰδότες* referendum, quod divisim si haec enunciasset, dixisset *ιόντων καὶ εἰδείεν ἄν*. Posset defendi etiam infinitivus cum ἄν pro imperativo positus in H. Stephani editione Herodoti III. 155. *ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνούντων μήτε οὔτοι, πλὴν ἐγγχειριδίων· τοῦτο δὲ ἂν ἔχειν*. Sed hodie editur, nulla scripturae diversitate adnotata, *τοῦτο δὲ ἑὼν ἔχειν*.

II.

De αὐ cum infinitivo.

Infinitivus forma est orationis obliquae, ut qui semper pendeat ex aliquo alio verbo, sive illud additum est, sive mente suppletur. Ex quo consequitur, ubi in recta oratione αὐ cum verbi modis, qui rectae orationis sunt, i. e. cum indicativo et optativo construitur, ea oratione per infinitivum in obliquam versa, etiam infinitivo addici αὐ; ubi autem indicativus et optativus non admittunt αὐ, ibi ne infinitivo quidem addi posse. Haec res ita plana et aperta est, ut ne opus quidem sit omnia exemplis scriptorum firmare, praesertim quum attulerit iam grammaticus in Bekkeri Anecd. p. 127. Sed rei declarandae causa hoc ponemus. Quod ἐποίησα αὐ simpliciter affirmans diceres, per infinitivum est φημί αὐ ποιῆσαι. Sic quod ἐποιοῦν αὐ, φημί αὐ ποιεῖν; quod ἐπεποιήκειν αὐ, φημί αὐ πεποικῆναι. Item quod optativo diceres ποιήσαιμ' αὐ, est ποιῆσαι αὐ οἶμαι; quod ποιοῖμ' αὐ, ποιεῖν αὐ οἶμαι; quod πεποιήκοιμ' αὐ, πεποικῆναι αὐ οἶμαι. Ex his apparet, ubi verbum finitum cariturum esset particula, debere eam etiam in infinitivi suffectione abesse. Xenophon Mem. S. I. 3, 3. οὐτε γὰρ τοῖς θεοῖς ἔφη καλῶς ἔχειν, εἰ ταῖς μεγάλαις θυσίαις μᾶλλον ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαιρον· πολλάκις γὰρ αὐ αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν εἶναι κεχαρισμένα· οὐτ' αὐ τοῖς ἀνθρώποις ἄξιον εἶναι ζῆν, εἰ τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἢν κεχαρισμένα τοῖς θεοῖς ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν. Bis hic recte iunctum est αὐ infinitivo; recte vero etiam omissum in principio huius loci, in quo errarunt qui addi voluerunt. Neque enim ἀλλ' ἔχει καλῶς opponitur, sed ἀλλ' οὐ χαίρουσι μᾶλλον ταῖς μεγάλαις θυσίαις. De Elmsleii dubitatione, an verbis putare significantibus iungi nequeat infinitivus aoristi sine αὐ ad futura pertinens, dixi ad Ai. 1061. ostendique non minus recte id fieri, quam quovis alio cum verbo, quia e. c. πεσεῖν est cadere, πεσεῖν αὐ cadere posse, ut apud He-

rodot. VII. 203. ὀφείλειν ὧν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἔόντα θνητόν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν ἄν.

Difficilior est quaestio de infinitivo futuri cum ἄν. De eo sic grammaticus ap. Bekk. p. 127. μέλλοντι ὁ μὲν τῶν γραμματικῶν κανὼν οὐκ ἐπιτρέπει, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις δὲ οὐκ ὀλίγα παραδείγματα εὗρίσκεται. Δημοσθένος πέμπτῳ Φιλιππικῶν (locum frustra quaeras)· οὐδὲν ἄν τούτων ἡμῖν οἶομαι πολεμήσειν. καὶ ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην (p. 467, 28.)· οὐκοῦν πρὸς πολλοῖς οἷς βλάψειν ἄν ὑμᾶς ὁ νόμος φαίνεται. καὶ ἐν πρώτῳ τῶν Φιλιππικῶν· ὡς μὴδ' ὅτι οὐκ ἄν δεινὸν πείσεισθαι. Ἰσοκράτης ἐν τῷ περὶ τῆς ἀντιδόσεως (p. 342. D. 436. Bekk.)· ἡγούμενος ἐκ τοῦ παραινέειν τὴν τε διάνοιαν τὴν ἐκείνου μάλιστα ἄν ὠφελήσειν καὶ τὸν τρόπον τὸν ἐμαυτοῦ δηλώσειν. Quem hic ex Leptinea Demosthenis locum affert, in eo hodie legitur οἷς ἄν ὁ νόμος βλάψειν ὑμᾶς φαίνεται. Unus autem liber apud Bekkerum omittit ἄν. In Isocratis loco μάλιστ' ὠφελήσειν sine adnotatione dedit Bekkerus. Omitti ἄν in cod. Vrb. ex litteris eius scio. Ac liber ille Urbinas etiam aliis in locis ea particula caret: ut p. 162. C. ἣν δὲ διὰ τέλους ἀκούσῃτε μου προσέχοντες τὸν νοῦν, οἶμαι πάντας ἄν ὑμᾶς καταγνώσεσθαι πολλὴν ἄνοιαν καὶ μανίαν τῶν τὴν ἀδικίαν πλεονεξίαν εἶναι νομιζόντων· et in iis quos Matthiae citavit in Gr. gr. p. 880. qui addit Thucydidem II. 80. extr. νομιζόντες, εἰ ταύτην πρώτην λάβοιεν, ῥαδίως ἄν σφίσι τᾶλλα προσχωρήσειν. Omittunt ἄν duo codd. Sophocles Oed. Col. 1075.

ὡς προμνᾶται τί μοι
γνώμα, τάχ' ἄν δώσειν
τὰν δεινὰ τλᾶσαν.

Hic Elmsleius litem intendit particulae. Comparari cum his potest, nullius tamen auctoritatis scriptor, scholiastes Pindari ad N. IV. 81. οὐ φάναι ἄν δώσειν, εἰ μὴ προσομιλήσαι. Euripides Hel. 455.

πικρῶς ἄν οἶμαί γ' ἀγγελεῖν τοὺς σοὺς λόγους.

Nemo non facile corrigat ἄρ'. Plato Cratyl. p. 391. A.

ἀλλὰ δοκῶ μοι ὥδε ἂν μᾶλλον πεισθῆσεσθαι σοι. Multi codd. *πείθεσθαι*. In Xenoph. de rep. Lac. VIII. 3. Aldina: ὅσῳ γὰρ μείζω δύναμιν ἔχει ἡ ἀρχή, τοσούτῳ μᾶλλον ἂν ἡγήσαντο αὐτὴν καταπλήξειν τοὺς πολίτας. At Iuntina omisit ἂν. Demosthenes p. 776, 3. τί γὰρ ἂν τοῦτον οἴεσθε ποιήσειν λυθέντων τῶν νόμων, ὅς ὄντων κυρίων τοιοῦτός ἐστιν; Bekkerus e cod. Marc. *ποιεῖν*, caeteris libris *ποιήσειν* tuentibus. P. 1226, 21. ἦν ἐγὼ οὐ πολλὰς ἐλπίδας εἶχον ζῶσαν ἂν καταλήψεσθαι. Omisit ἂν cum aliis libris Bekkerus.

In primis autem commemorari debet hoc p. 860, 8. ταῦτ' ἐμοῦ προκαλεσαμένου πολλῶν παρόντων οὐκ ἂν ἔφη ποιήσειν, ut scriptum est in cod. Lessing. Caeteri libri *ποιῆσαι*, quod apparet a quibusdam in *ποιήσειν* mutatum esse, quia aperte futuri significationem habet. Et tamen quin *ποιῆσαι* genuina scriptura sit eo minus dubitari potest, quod etiam participium aoristi cum ἂν coniunctum de futuro dicitur, in quo deberet aliquanto maior esse offensio. Ex his colligi potest, non magis cum infinitivo futuri construi ἂν, quam cum eius temporis indicativo aut optativo. Quod si quid veri est in illa grammatici apud Bekkerum adnotatione, neque is mendosis est libris usus, sic erit existimandum, sicubi ἂν in illa constructione positum inveniatur, similiter, ut supra in aliis locutionibus vidimus, cum alio potius aliquo verbo esse brevitate quadam dicendi coniunctum. Sic illa τάχ' ἂν δώσειν, οὐδὲν ἂν πεισθῆσεσθαι, ῥαδίως ἂν προσχωρήσειν, si sunt ab auctoribus illis scripta, studio illo multa paucis complectendi defendi possunt, quod in mente haberent δώσειν, καὶ τάχ' ἂν οὐ πεισθῆσεσθαι, οὐδὲ ἐν ἂν προσχωρήσειν, καὶ ῥαδίως ἂν in quibus omnibus verborum eorundem optativi δοίη, πεισθείη, προσχωροίη intelliguntur.

Caeterum tantum abest ut, quod Werferus fecit in Act. Monac. vol. I. p. 252. hac constructione uti liceat ad ἂν cum indicativo futuri defendendum, ut potius infinitivus huius temporis non possit cum ea particula construi, si idem tempus non patiatu indicativum suum vel optativum ei consociari. De utraque re alibi dictum.

Non dubito quin etiam coniunctivus cum ἄν coniunctus in obliqua oratione in infinitivum converti possit, ut ὅταν δὲ γενέσθαι ταῦτα, τότε ποιήσῃ, etsi non habeo exemplum in promptu. Sed illud patet, eam constructionem non posse ferri, si verbum quod infinitivum regit, ipsum ex illa voce conditionali pendet, qualis est hic in plerisque codd. Demosthenis locus p. 95, 24. εἰ γὰρ ἤδη τοσαύτην ἐξουσίαν τοῖς αἰτιᾶσθαι καὶ διαβάλλειν βουλομένοις δίδοτε, ὥστε καὶ περὶ ὧν ἂν φασὶ μέλλειν αὐτὸν ποιεῖν, καὶ περὶ τούτων προκατηγορούντων ἀκροᾶσθε, τί ἂν τις λέγοι; recteque puto Schaeferum et probare, quod Bekkerus omisit ἄν, et dicere servato scribendum esse φῶσιν.

III.

De ἄν cum participio.

Eadem omnia, quae de infinitivo dicta sunt, quadrant etiam in participium, cui iisdem prorsus conditionibus iungitur ἄν. Nam ποιῶν ἄν est vel ὃς ἐποίει ἄν, vel ὃς ποιοῖ ἄν, nisi quod, ut multiplex est participii usus, non ubique ὃς, sed ὅτε, εἰ, ὅτι, aliasque particulas adhibere, vel etiam participium simpliciter in verbum finitum cum ἄν solvere potes. Vt apud Aeschylum, Choeph. 346.

λιπὼν ἄν εἴκλειαν ἐν δόμοισιν,
τέκνων τε κελεύθοις
ἐπίστρεπτον αἰῶνα κτίσας
πολύχωστον ἄν εἶχες
τάφον διαποντίου γᾶς.

l. e. ἔλιπες ἄν. Demosth. Phil. I. princ. et in prooem. p. 1418. εἰ μὲν γὰρ περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὔτίθετο, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχὼν ἄν ἕως οἱ πλείστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφώνησαντο, εἰ μὲν ἤρεσκε τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων φηθέντων, ἡσυχίαν ἄν ἤγον. Sophocles Oed. R. 523.

ἀλλ' ἦλθε μὲν δὴ τοῦτο τοῖννεῖδος τάχ' ἄν
ὀργῇ βιασθὲν μᾶλλον ἢ γνώμῃ φρενῶν.

Oed. Col. 964.

θεοῖς γὰρ ἦν οὕτω φίλον
τάχ' ἂν τι μηνίουσιν εἰς γένος πάλαι.

Ad utrumque locum vide quae adnotavi.

Ita est autem par participii et infinitivi constructio cum ἂν, ut etiam futuri participium et dubitationes faciat easdem quas eius temporis infinitivus, et, si est usurpatum, non potuerit aliis quam infinitivus conditionibus usurpari. De eo grammaticus Bekkeri p. 128. μετὰ μέλλοντος Ἰσοκράτης ἐν τῷ περὶ ἀντιδόσεως· οὐχ ὥς οὐχ ἡδέως ἂν τινὼν μου καταψευσομένων. At huius quoque generis exempla fere codicum auxilio remota sunt, ut apud Isocratem p. 142. B. apud Demosthenem p. 204, 23. Nec dubium est, quin etiam de futuro tempore usurpetur aoristi participium cum ἂν. Thucydides III. 37. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι, τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὥς ἐν ἄλλοις μείζουσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην. VII. 42. καὶ ὁρῶν τὸ παρατείχισμα τῶν Συρακουσίων, ᾧ ἐκώλυσαν περιτείχισαι σφᾶς τοὺς Ἀθηναίους, ἀπλοῦν τε ὄν, καὶ εἰ ἐπικρατήσεί τις τῶν τε Ἐπιπολῶν τῆς ἀναβάσεως καὶ αὐτοῖς τοῦ ἐν αὐταῖς στρατοπέδου, ῥαδίως ἂν αὐτὸ ληφθῇ. Xenophon Anab. V. 2, 8. αὐτὸς δὲ διαβάς σὺν τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρεῖττον ἀπάγειν καὶ τοὺς διαβεβηκότας ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάζειν, ὥς ἀλόντος ἂν τοῦ χωρίου. Vide, ne plura afferam, Schaeferum in Melet. cr. p. 125. seq. Matthiae gr. Gr. §. 598. b. Sed apud Xenoph. Cyrop. I. 6, 1. quod legitur: τούτων δὲ φανέντων, οὐδὲν ἄλλο ἔτι οἰωνιζόμενοι ἐπορεύοντο, ὥς οὐδένα ἂν λήσαντα τὰ τοῦ μεγίστου θεοῦ σημεῖα· quod non est ex Atticorum usu dictum, ad Viger. p. 814. in λήσαντα mutandum censui. Idque, nisi placet ἂν deleri, sic erit intelligendum, ὥς οὐ λήσαντα, καὶ οὐδένα ἂν λάθοι. Sed aoristi participium non minus de re praeterita dicitur, ut apud Isocratem p. 265. E. εἰς τοῦτ' ἦλθον οὐκ ἀνοίας, ἀλλὰ μανίας ὥστε πρὸς μὲν τὸν ἐπιστρατεύσαντα καὶ βουληθέντα τὸ μὲν πόλεε τούτῳ παντάπασιν ἀνελεῖν, τοὺς δ' ἄλλους

Ἑλληνας καταδουλώσασθαι, πρὸς μὲν τὸν τοιοῦτον, κρατήσασθαι ῥαδίως ἂν αὐτοῦ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰρήνην εἰς ἅπαντα συνεγράψαντο τὸν χρόνον. quod est, οὐ ἐκράτησαν ἂν. Mirum vero est apud eundem Isocratem p. 129. A. sic legi: εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν ἐξωθεν βοηθειῶν εἰπεῖν, ἡγοῦμαι πολλοὺς ἔσεσθαι τοὺς βουλομένους ἐπαμύνειν ἡμῖν. ἐπίσταμαι γὰρ πρῶτον μὲν Ἀθηναίους, εἰ καὶ μὴ πάντα μεθ' ἡμῶν εἰσὶν, ἀλλ' ὑπὲρ γε τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας ὅτιοῦν ἂν ποιήσονται· ἔπειτα τῶν ἄλλων πόλεων ἔστιν ἃς ὁμοίως ἂν ὑπὲρ τῶν ἡμῖν συμφερόντων ὡς περὶ τῶν ἑαυταῖς συμβουλευσομένης· ἔτι δὲ Διονύσιον τὸν τύραννον καὶ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν Ἀσίαν δυνάστας, καθ' ὅσον ἕκαστοι δύνανται, προθύμως ἂν ἡμῖν ἐπικουρήσοντας. In his ὅτιοῦν ἂν pro vulgato πάντα habet cod. Vrbinas. Idem ἂν post προθύμως omittit, ut quidem in litteris ad me datis Bekkerus scripsit: nam in editione sua nihil de ea omissione adnotavit. Et ὅτιοῦν ἂν quidem recte se habet, quod hic ἂν non ad participium pertinet. Duo ἂν autem quae sequuntur, nisi deleri placeat, requirere aoristi participium videntur, quod quidem etiam isti ὅτιοῦν ἂν addi potuit. Recte scriptum est apud Demosthenem p. 128, 29. πάλαι τις ἡδέως ἂν ἴσως ἐρωτήσων κάθηται. Quae ibi Bremius ex eodem scriptore commemoravit exempla, eorum duo codicum ope liberata sunt illa constructione: de tertio statim dicam. Schaeferus non liquere sibi ait, sed ἂν ἴσως iuncta ex parallelo putat. Id quomodo fieri possit, non video. Sed plana est res, quod simulatque interpungas apparet: πάλαι τις, ἡδέως ἂν ἴσως, ἐρωτήσων κάθηται. Supplendum est enim ἐρωτῶν sive τοῦτο ποιῶν. Ille autem quem modo dicebam alter locus ita vulgo legitur p. 284, 17. ὡς οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο ἔτι συμπνευσόντων ἂν ἡμῶν καὶ τῶν Θηβαίων. Alterum ἂν a Bekkero est codd. quorundam auctoritate deletum. Ita recte se habet oratio: ὡς οὐ συμπνευσόντων, οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, repetito verbi aoristo, συμπνευσάντων. Recte etiam Lucian. Contempl. 14. T. I. p. 510. ἐν τοσούτῳ δὲ ἐπαιρέσθων, ὡς ἂν ἀφ' ὑψη-

λοτέρου ἀλγεινότερον καταπεσούμενοι. Nam id est ὡς καταπεσούμενοι, ἀλγεινότερον ἂν καταπεσόντες ἀφ' ὑψηλοτέρου. Quamquam nescio an comparativum illud ὡς ἂν quadam negligentia in vitae communis usu etiam de re certa dictum sit, in qua omittendum erat ἂν. Vt apud eundem Contempl. I. p. 488. ξαναγήσεις γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι με ἐνυπερινοστών, ὡς ἂν εἰδὼς ἅπαντα. Pausanias I. 21, 8. ἵππους πολλὰς ἕκαστος τρέφει, ὡς ἂν οὔτε ἐς ἰδιωτῶν κλήρους τῆς γῆς μεμερισμένης, οὔτε τι φερούσης πλὴν ὕλης ἀγρίας, ἅτε ὄντων νομάδων. Demosthenes p. 519, 10. καὶ θόρυβον καὶ κρότον τοιοῦτον ὡς ἂν ἐπαινοῦντές τε καὶ συνησθέντες ἐποιήσατε. P. 1352, 27. καὶ συνέπινε καὶ συνεδείπνει ἐναντίον πολλῶν Νέαιρα αὕτη ὡς ἂν ἐταῖρα οὔσα. Rectius omisit ἂν in iisdem verbis p. 1353, 9. 1354, 8. 1361, 16. 27.

Caeterum non inutile fuerit monuisse, errare qui participium cum ἂν iunctum saepe nihil aliud esse putant quam εἰ cum verbo finito compositum. Nam haec non est particulae vis, sed ipsius participii etiam carentis particula. Vt quod est in Oed. R. 446.

συθείς τ' ἂν, οὐκ ἂν ἀλγυνεῖς πλέον,

dici quidem potuit, εἰ συθείης, sed non propter ἂν posset enim etiam si abesset ἂν, quod est propter alterum ἂν positum. Itaque fere ubi participio iunctum est ἂν, additum est etiam verbo, quod cum illo participio cohaeret. Quod si dicas, συθείς ἂν, οὐκ ἀλγυνεῖς πλέον, erit id inconcinne dictum, quia non satis commode solvi potest in συθείης ἂν, καὶ οὐκ ἀλγυνεῖς πλέον. Sic apud Antiphontem p. 712. Reisk. (54. §. 16. Bekk.) quum legeretur, ἐλὼν δ' ἂν ἀξιώσεις με ἀποκτείνει, mallet Bekkerus ἀξιώσαις dedisset, quo ducit codicis unius scriptura ἀξιώσης, quam contra omnes libros mutasset ἂν in αὐ. Quo clarius res pateat, utar illo Isocratis p. 5. D. quod infra aliam ob causam afferendum erit: ἂ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμῶς. Id si sic mutaveris, ἂ τοῖς ἄλλοις πράττουσιν ἐπιτιμῶς, est id, ἂ τοῖς ἄλλοις, εἰ πράττουσιν, ἐπιτιμῶς. Pone autem ἂ τοῖς ἄλλοις ἂν

πράττουσιν ἐπιτιμᾶς. Id vèro non illud, quod modo dicebam, significabit, sed *facturis*, vel *facere volentibus*, i. e. ἃ πράττοιεν ἄν. Nimirum fallax quaedam ratio istam opinionem peperit, ἄν participio iunctum significare idem quod εἰ cum verbo finito. Nam ubi verbum participio adiunctum cum ἄν consociatum est, sane participium cum ἄν ita verti potest, sed non tamen quia ἄν ei est additum, sed quia, si principale verbum per ἄν conditionalem sententiam praebet, etiam partes eius sententiae tales sunt. Vt in Lysistrata v. 310.

καὶ πολλάκις ἔνδον ἄν οὔσαι
ἠκούσαμεν ἄν τι κακῶς ὑμᾶς βουλευσαμένους μέγα
πρᾶγμα.

Et istud ipsum Isocratis, si sic dicas, ἃ τοῖς ἄλλοις ἄν πράττουσιν ἐπιτιμῶς ἄν. Contra recte cum καὶν, principali verbo sine conditione posito. Soph. Trach. 1107.

ἀλλ' εὖ γέ τοι τόδ' ἴστε, καὶν τὸ μηδὲν ὦν,
καὶν μηδὲν ἔρπων, τήν γε δράσασαν τάδε
χειρώσομαι καὶν τῶνδε.

Nam sensus est, χειρώσομαι, καὶ ἄν εἰ μηδὲν εἶην καὶ μηδὲν ἔρποιμι, χειρωσαίμην. Non puto autem ἄν participio additum vel nomini, ad quod intelligendum est, sic explicari posse ut coniunctivus substituatur, qui modus, ut supra dictum, non solus per se construitur cum ea particula. Itaque e. c. συθεὶς ἄν non poterit dici pro ἐὰν συθῆς, aut ὁ συθεὶς ἄν, pro ὃς ἄν συθῇ, quia non potest dici εἰ συθῆς ἄν, ὃς συθῇ ἄν. Aliud est ὅτιοῦν ἄν, quod quum Schaeferus apud Demosth. p. 192, 22. in his verbis, εἰ δ' ὑπὲρ γε τῶν δικαίων καὶ πολεμῆν, ἄν τούτου δέη, καὶ πάσχειν ὅτιοῦν ἄν οἴεσθε χρῆναι, nisi deleatur, sic explicandum putat ὅτιοῦν ἄν ἢ, potest id quidem fieri, si verbum illud vere omissum iudicandum est, at veri tamen similis esse arbitror, optativum potius in illa formula intelligi, ὅτιοῦν ἄν χρείη. Sic p. 231. init. πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε, ὥστε Φωκέας μὲν βούλεσθαι σωθῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὀρῶντες,

Θηβαίοις δ' ὅτιοῦν ἂν ἐφησθῆναι πάθουσιν. Quod est πάθουσιν ὅτιοῦν ἂν πάθοιεν.

IV.

De ἂν omissio verbo.

Quicumque verbi modus cum ἂν construi potest, potest etiam omitti, iis quidem conditionibus, quae propriae sunt verborum omissionis, ut vel ex praecedentibus sequentibusve cogitatione repetatur, vel, quia alio modo patet quid supplendum sit, non indicetur iis opus esse. Demosthenes p. 552, 23. *χρώμενος ὥσπερ ἂν ἄλλος τις αὐτῷ τὰ πρὸ τούτου*, scilicet *ἐχρήσατο*. 578, 28. *οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν*. Repete ex praecedentibus *παρέσχεν*. 586, 10. *δεῖ τοίνυν τούτοις βοηθεῖν ὁμοίως ὥσπερ ἂν αὐτῷ τις ἀδικουμένῳ*, scilicet *βοηθήσειεν*. 659, 24. *καὶ μὴν καὶ χρυσοῖς στεφάνοις ἐστεφανοῦτε, οὐκ ἂν, εἰ γ' ἐχθρὸν ἡγείσθε*. Repete *ἐστεφανοῦτε*. 749, 2. *φέρει γὰρ πρὸς Διός, ἔστιν ὅστις ἂν ἡ πρόεδρος ποτ' ἐψηφίστο ἢ πρύτανις τούτων τι τῶν ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένων, ἐγὼ μὲν οὐδέν ἂν οἶμαι*, scilicet *ἐψηφίσθαι*. Hic quidem omitunt libri quidam. Euripidis Alc. 181.

*σὲ δ' ἄλλη τις γυνὴ κακῆσεται,
σώφρων μὲν οὐκ ἂν μᾶλλον, εὐτυχὴς δ' ἴσως.*

Vide quae ibi notavit Matthiae. Adde Soph. Philoct. 571.

πρὸς ποῖον ἂν τόνδ' αὐτὸς Οὐδυσσεὺς ἐπλει.

Vide ibi adnotata. In eadem fabula 493.

*ὄν δὲ πάλαι' ἂν ἐξότου δέδοικ' ἐγὼ
μή μοι βεβήκη.*

Intellige εἴη. Quin etiam coniunctivus omittitur. Eurip. Hippol. 659.

*νῦν δ' ἐκ δόμων μὲν, ἔς τ' ἂν ἐνδημος χθονὸς
Θησεύς, ἄπειμι, σίγα δ' ἔξομεν στόμα.*

V.

De ἄν repetito.

Pervulgatum est, *ἄν* indicativo et optativo iunctum iterari, ut bis terve in eadem sententia positum inveniatur. Eadem ratio cadit etiam in infinitivum et participium, quia hae verbi partes nihil nisi conversam ex indicativo vel optativo orationem continent. Sed id non temere fieri posse, sponte patet. Sunt autem duo modi, quibus repeti *ἄν* potest, unus, quum pluribus verbis interpositis ab eo verbo quicum coniungi debeat longius avulsum est, quam ut non videatur concinnitas orationis repetitionem requirere, alter qui est longe frequentissimus, quum in parte aliqua sententiae iteratur. Plane enim eadem huius particulae ratio est, quae est negationum. Etenim quemadmodum quum ad totam sententiam pertinet negatio, iterari in partibus quibusdam solet, ut *οὐκ ἔστιν οὐδεὶς*, sic etiam, quum tota sententia conditionalis est, refertur ea conditio etiam ad partes eius primarias. De ea re dixi ad Viger. p. 814. seqq. Sunt autem partes illae tales, ut addant aliquid, quod illa principalis sententiae ratione afficiatur. Id modo est participium, ut in Oed. R. 828.

*ἄρ' οὐκ ἂπ' ὧμοῦ ταῦτα δαίμονός τις ἄν
κρίνων ἐπ' ἀνδρὶ τῷδ' ἄν ὀρθοίῃ λόγον;*

modo conditio aliter expressa, ut in Electra v. 333.

*ὥστ' ἄν εἰ σθένος
λάβοιμι, δηλώσαιμ' ἄν οἱ αὐτοῖς φρονῶ.*

et in Antig. 466.

*ἀλλ' ἄν εἰ τὸν ἐξ ἐμῆς
μητρὸς θανόντ' ἄθαρπτον ἐσχόμην νέκυν,
κείνοις ἄν ἤλγουν.*

et in Oed. R. 1438.

*ἔδρασ' ἄν, εὖ τοῦτ' ἴσθ' ἄν, εἰ μὴ τοῦ θεοῦ
πρώτιστ' ἔχρηζον ἐκμαθεῖν τί πρακτέον.*

modo affirmatio maior, ut in Oed. R. 139.

ὅστις γὰρ ἦν ἐπεῖνον ὁ πτανών, τάχ' ἂν
καὶ μ' ἂν τοιαύτη χειρὶ τιμωρεῖν θέλοι;

et apud Aristoph. in Thesm. 196.

καὶ γὰρ ἂν μαινοίμεθ' ἄν;

Soph. Oed. R. 1053.

ἦδ' ἂν τάδ' οὐχ ἥκιστ' ἂν Ἰουάστη λέγοι.

modo negatio, ut in Lysistrata v. 361.

φωνήν ἂν οὐκ ἂν εἶχον.

et in formula οὐκ ἂν φθάνοις ἄν, de qua vide Elmsleium ad Heracl. 721. Alia exempla attulit Reisigius in Coniect. p. 187. Tum quae par est negationi in interrogatione, ut in Oed. R. 772.

λέξαιμ' ἂν ἡ σοί;
τῷ γὰρ ἂν καὶ μείζονι

Aristoph. Pac. 68.

πῶς ἂν ποτ' ἀφικοίμην ἄν;

Denique in divisione sententiae, ut in Oed. R. 857.

ὥστ' οὐχὶ μαντείας γ' ἂν οὔτε τῇδ' ἐγὼ
βλέψαιμ' ἂν οὔνεκ', οὔτε τῇδ' ἂν ὕστερον.

et v. 1227.

οἶμαι γὰρ οὔτ' ἂν Ἰστρον οὔτε Φᾶσιν ἂν
νίψαι καθαρμοῦ τήνδε τὴν στέγην.

Harum rationum ubi nulli locus est, non potest iterari ἄν. Itaque absurde legebatur in Phaedro Platonis p. 276. B. ἐφ' οἷς δὲ ἐσπούδακε, τῇ γεωργικῇ ἂν χρώμενος ἂν τέχνη, σπείρας εἰς τὸ προσήκον, ἀγαπῶν ἂν ἐν ὀγδόῳ μηνὶ ὅσα ἐσπείρε τέλος λαβόντα. Recte multorum fide librorum deleuit prius ἂν Bekkerus. Neque enim duae hic sunt notionēs, sed una, χρῆσθαι γεωργικῇ. Vide notata ad Soph. Philoct. 116.

Caeterum haec iteratio particulae in primis usitata est Atticis. Rarius invenitur apud Herodotum, raro apud epicos, ut *Odyss. d. 733*.

τῷ κε μάλ' ἢ κεν ἔμεινε.

Sed epici aliud sibi proprium habent, ut coniungant *ἄν κεν*. *Iliad. v. 127*.

*ἄς οὐτ' ἄν κεν Ἀρης ὀνόσαιτο μετελθών,
οὔτε κ' Ἀθηναίη λαοσσόος.*

Quae patet ob negationis accessionem esse coniuncta. Sic etiam Oppianus *Hal. IV. 602*.

οὐδέ κεν ἄν τις

ἐσβαίη.

V. 367.

οὐδέ κεν ἄν τι

ἀντόμενοι τρέσσειαν.

Scriptor *Lithicorum v. 247*.

οὐδέ κεν ἄν γνοιῆς κέρας ἀτρεκές ἢ λίθος ἐστίν.

Et *πῶς κεν ἄν* Maximus *v. 277*. et *καὶ δ' ἄν κε* *v. 303*. Quin etiam cum coniunctivo ita coniungunt *ἄν κεν*, ut hae particulae pro una sint, quod eo factum puto, quia *κε* ex *καὶ* natum est. Homerus quidem in formula *ὅφρ' ἄν μὲν κεν*. *Iliad. λ. 187*.

ὅφρ' ἄν μὲν κεν ὄρᾳ Ἀγαμέμνονα, ποιμένα λαῶν.

Vide *Od. ε. 361. ζ. 259*. Sic *ἤν κε, ἐπὶν κε* construxerunt Apollonius Rhodius, Theocritus, Manetho. V. Schaeffer. ad Theocr. XXVII. 35. Illud *ἐπὶν κεν* restituendum Solonj apud Plutarchum in Vita eius c. 2.

Multum ab his differt geminatum *ἄν*, quod Elmsleius ad Aeschyli *Prom. 768*, iure negavit coniunctivo consociari. Cur vero? Quia, ut libro II. ostendimus, hic modus verbi non per se adsciscit *ἄν*, sed *ἄν* pertinet ad vocem ex qua pendet coniunctivus. Huius vocis ea particula significatum quum mutet, nihil est in tali sententia

quod repeti possit. Neque enim ad praedicata pertinet ἄν, sed ad ipsam conditionem ex qua pendet sententia, ut ὅς ἄν, εἰάν, ὥς ἄν. Quare etiam quum haec per optativum in obliquam orationem vertuntur, non potest iterari ἄν. Sed est tamen, nisi fallor, quaedam singularis ratio, qua videri potest etiam cum coniunctivo repetitum esse ἄν, etsi re vera non est repetitum. Apud Aristophanem in Eq. 1107. scriptum est,

ἀνύσατε νῦν, ὃ τι περ ποιήσεθ' ὥς ἐγώ,
ὀπότερος ἂν σφῶν εὐ με μᾶλλον ἂν ποιῇ,
τούτῳ παραδώσω τῆς πυκνὸς τὰς ἡνίας.

Omittit Suidas duobus in locis prius ἄν, quod omitti non potest. Corrigere studuerunt versum Elmsleius in Mus. Crit. III. p. 362. Reisigius Coniect. I. p. 188. Neutrius coniectura mihi satis probabilis videtur. Sed scribendum puto,

ὀπότερος ἂν σφῶν εὐ με μᾶλλον ἂν ποιῇ.

i. e. ὀπότερος ἄν, ἃ ἂν ποιῇ, μᾶλλον εὐ ποιῇ με. Eodem prorsus modo Thucydides VII. 7. πρέσβεις τε ἄλλοι τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακεδαιμόνα καὶ Κόρινθον ἀπεστάλησαν, ὅπως στρατιὰ ἐτι περαιωθῇ τρόπῳ ᾧ ἂν ἐν ὁλκασιν ἢ πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως ἂν προχωρῇ. Nam hic quoque nihil nisi verbum repetendum est. Audacius hunc locum tentatum arbitror a Schaefero ad Demosth. I. p. 815. Sed vitium repetitae cum coniunctivo particulæ eximendum est Maximo v. 598. ubi legitur:

ὥς δὲ καὶ εἰαρινοῖσιν ἐν ἰχθύσιν αἰθροπολούσης
εὐκεράου μῆνης μόλις οἶσεαι ὅττι καὶ φῶρος
εἰς παλάμας κεν ἔλοι.

Aberravit ab recta via Dorvillius ad Char. p. 749. (658. ed. Lips.) Scribe ὅττι καὶ φῶρος εἰς παλάμας ἔλθῃ.

VI.

*De omissio *ἄν* propter aliud *ἄν*.*

Quemadmodum iteratur *ἄν* in una sententia, ita in oratione membris quibusdam distincta non raro in uno tantum membro ponitur, in altero autem omittitur. Quod si quaeris qua lege fiat, res ipsa monstrat, sic demum posse, si utrumque membrum ad commune quiddam referri licet, ita ut, si praemittas *ἄν*, ad utrumque verbum pertineat. Sit nobis pro fundamento huius disputationis illud Xenophontis in Hierone 7, 12. *πῶς γὰρ ἄν τις ποτε ἐξαρκέσειε τύραννος ἢ χρήματα ἐκτίνων ὅσους ἀφείλετο ἢ δεσμούς ἀντιπάσχοι ὅσους δὴ ἐδέσμευσεν, ἢ ὅσους κατέκτανε πῶς ἄν ἱκανὰς ψυχὰς ἀντιπαράσχοιτο ἀποθανομένους;* Prius *πῶς ἄν* ad duo refertur verba, ideoque recte et ordine factum, ut, sequente deinde divisione, neutri de duobus quae proxima sunt verbis, *ἐξαρκέσειεν* et *ἀντιπάσχοι*, additum sit, etsi potuit addi utrique. Sed quod deinde sequitur *πῶς*, inversa orationis forma novam incipit sententiam, neque est pars praegressae; itaque etiam suum sibi *ἄν* adiici postulat. Nunc videamus alia. In eodem libro 11, 11. scriptum est: *ὥστε οὐ μόνον φιλοῖο ἄν, ἀλλὰ καὶ ἐρῶ οὐπὲρ ἀνθρώπων· καὶ τοὺς καλοὺς οὐ πειρᾶν, ἀλλὰ πειρώμενον ὑπὲρ αὐτῶν ἀνέχεσθαι ἄν σε δέοι.* Scilicet id est, *ὥστ' ἄν οὐ μόνον φιλοῖο ἀλλὰ καὶ ἐρῶ.* Altera nova sententia est, novum sibi *ἄν* vindicans, *καὶ δέοι ἄν σε.* Sequuntur prorsus similia: *φόβον δὲ οὐκ ἄν ἔχοις, ἀλλ' ἄλλοις παρέχοις μὴ τι πάθῃς· ἐκόντας δὲ τοὺς πειθομένους ἔχοις ἄν, καὶ ἐθελουσίως σοῦ προνοοῦντας θεῖω ἄν.* I. e. *φόβον δ' ἄν οὐκ ἔχοις ἀλλὰ παρέχοις.* Sequitur iterum nova sententia cum suo *ἄν*, quae in duas partes divisa, etiam in altera parte habet *ἄν*, quo poterat carere. Paullo difficilius iudicium est de proximis verbis: *εἰ δὲ τις κίνδυνος εἴη, οὐ συμμάχους μόνον ἀλλὰ καὶ προμάχους καὶ προθύμους ὀρώης ἄν, πολλῶν μὲν δωρεῶν ἀξιούμενος, οὐκ ἀπορῶν δὲ ὅτῳ τούτων εὐμενεῖ μεταδώσεις, πάντας μὲν συγκαίροντας*

ἔχων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς, πάντας δὲ πρὸ τῶν σῶν ὥς-
περ τῶν ιδίων μαχομένους· θησαυρούς γε μὴν ἔχοις πάν-
τας τοὺς παρὰ τοῖς φίλοις πλούτους. Addendum post
ἔχοις censuerunt ἄν Schaeferus, Bremius, Reisigius, alii,
nec sine probabilitate. Non videtur tamen necessarium
esse, quia hoc in mente habebat scriptor, κινδύνου δ'
ἄν ὄντος μάλιστα μὲν αὐτοὺς προθύμους ὀρώης, θησαυ-
ρούς γε μὴν ἔχοις τοὺς αὐτῶν πλούτους. Minus expli-
cate de hoc genere disseruit Matthiae ad Eurip. Hippol.
468. p. 44. qui quum negasset, illam rationem quadrare
in haec Sophoclis El. 790.

Π. οὐκοῦν ἀποστείχοιμ' ἄν, εἰ τὰδ' εὖ κυρεῖ.

Κ. ἤκιστ'· ἐπεῖπερ οὗτ' ἐμοῦ καταξίως
πράξειας, οὔτε τοῦ πορεύσαντος ξένου,

vide quae ad eum locum adnotavi. Adde Oed. Col. 997.

τίνοι' ἄν, οὐδὲ τοῦνδικον περιβλέποις.

Sed haec quamvis ingente possim exemplorum multitudine
confirmare, satis sit quomodo iudicanda sint indicasse.

VII.

De collocatione particulae ἄν.

Reliquum est ut dicatur de collocatione particulae ἄν,
quae nonnullis in generibus loquendi vel insolentior esse
vel aliquid videtur perversitatis habere. Quum particula
illa sit in iis, quae non possunt in ipso poni orationis prin-
cipio, quumque natura sua ad aliud verbum referatur cum
eoque sit coniuncta, consequens est proprium ei locum
esse statim post eam vocem, ad cuius notionem constituen-
dam aliquid confert. Itaque primo, quod ad consociatio-
nem eius cum coniunctivo attinet, quoniam ad huius pote-
statem mutandam nihil confert, non potest post coniuncti-
vum poni, sed ei est voci adiicienda, a qua regitur con-
iunctivus. Itaque ἐάν, ὅς ἄν, et quaecumque sunt huius
generis alia coniunctim ponuntur, nisi quod, quum non
in unam illa vocem coalescunt, coniunctio interponi potest,

ut ὅς δ' ἄν, ἵνα γὰρ ἄν, de qua re est libro primo dictum. Cum caeteris autem verbi modis coniunctum ἄν, sequitur eandem regulam, ut verbo ad quod pertinet subiiciatur, ut εἶχον ἄν, ἔχοιμ' ἄν, ἔχειν ἄν, ἔχων ἄν. Sed horum verborum quoniam ea conditio est, ut plerumque non sola per se sententiam compleant, sed coniuncta demum cum aliis vocibus integram notionem conficiant, perinde est quo loco ponatur ἄν, dummodo locetur post unam earum vocum, ex quibus constat illa quae efficienda est notio. Vt quod est εἶχον ἄν πρόφασιν, licet etiam sic dici, πρόφασιν ἄν εἶχον, vel πρόφασιν εἶχον ἄν, vel εἶχον πρόφασιν ἄν, ut apud Demosth. p. 1105, 2. εἰ μὲν τοίνυν μὴ προσεμαρτύρουν τῇ προκλήσει τὴν διαθήκην οὗτοι, λόγον εἶχέ τιν' ἄν τὸ φεύγειν ἐμὲ ἀνοίγειν τὸ γραμματεῖον. Consentaneum est autem, fere post unam ex iis vocibus poni, in quibus maius aliquod momentum est. Vt apud Lycurgum p. 165. (242. §. 39. Bekk.) καίτοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὧ ἄνδρες, τίς οὐκ ἄν τὴν πόλιν ἡλέησεν; Maluit sic, quam τίς ἄν οὐκ ἡλέησε, quia non quis misericors non fuit, sed quis immisericors dicere volebat. Thucyd. II. 11. οὐκουν χρή, εἴ τῳ καὶ δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ ἄν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτου ἕνεκα ἀμελέστερόν τι παρεσκευασμένους χωρεῖν. Demosth. p. 295, 8. τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἄν σοῦ. Pertinet autem ad hoc genus etiam καί, quum quidem haec vocula non est simpliciter copula, sed paullo fortiore vim habet, ut quasi pro affirmatione quadam sit. Herodotus IV. 118. καὶ ἄν ἐδήλου. Et fortasse Thucyd. VIII. 68. de quo loco v. supra lib. III. c. 4. Sed non cadit hoc in ἀλλὰ apud Sophoclem Antig. 465.

οὕτως ἔμοιγε τοῦδε τοῦ πόνου τυχεῖν
παρ' οὐδέν ἄλγος, ἀλλ' ἄν εἰ τὸν ἐξ ἐμῆς
μητρὸς θανόντ' ἄθαρπτον ἐσχόμεν νέκυν,
κείνοις ἄν ἤλγουν.

Id enim propterea sic dici debuit, quia ἀλλ' ἄν elliptice

dixit pro ἀλλ' ἦν ἂν ἄλλος, sed eam ellipsin deinde explet additis κείνοις ἂν ἤλγουν.

Sed sunt aliae quaedam loquendi formae, in quibus ἂν videri potest extra eam sententiam esse, in qua media poni debebat. Quae formae facile expedientur, si cogitaveris, duas sententias per attractionis figuram quam vocant in unam coniungi. Earum formarum una est, quum *inquiat aliquis* dicere volumus, verba illius afferentes. Plato Hipp. mai. p. 299. A. *μανθάνω ἂν ἴσως φαιή.* Phaedone p. 87. A. *τί οὖν ἂν φαιή ὁ λόγος ἐτι ἀπιστεῖς;* quod est *τί οὖν ἀπιστεῖς, φαιή ἂν ὁ λόγος.* Qualia non sunt interpunctionibus disiungenda, quibus pervertitur constructio. Exempli vide alia apud Heindorfium ad Phaedonis locum p. 135. qui non debebat Sophoclis Oed. R. 937.

τάχ' ἂν

ἦδοιο μέν, πῶς δ' οὐκ ἂν; ἀσχάλλοις δ' ἴσως

huc referre, interpungique iubere πῶς δ' οὐκ; ἂν ἀσχάλλοις δ' ἴσως. Hoc enim barbarum foret. Adde vero Demosth. 13, 6. ubi Bekkerus ordinem verborum cum libris quibusdam, sed secus quam usus postulabat, mutavit; 14, 24. 1445, 14. et paullo aliter p. 1097, 8. *ὅτι νῆ Δι' ἂν εἴποι.*

Eiusdem generis est hoc apud Xenoph. Hist. Gr. VI. 1, 9. *ὦν ἐγὼ καὶ τὰ σώματα καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ὁρῶν, οἶμαι ἂν, αὐτῶν εἰ καλῶς τις ἐπιμελοῖτο, οὐκ εἶναι ἔθνος ὁποῖον ἂν ἀξιώσαιεν ὑπήκοοι εἶναι Θετταλοί.* Huic simile aliud exemplum vide apud Heindorfium.

Vix ulla vero frequentior forma est, quam illa, quod mireris, ignota Porsono, *οὐκ οἶδ' ἂν εἰ πείσαιμι*, quod est *οὐκ οἶδα εἰ πείσαιμι' ἂν.* Exemplis quae Elmsleius ad Med. 911. attulit, adde Demosth. p. 441, 21. 1423, 15.

Alia ratio est, quum inseritur sententiae aliquid, quod proprie non ad eam pertinet, ut apud Aristoph. Pac. 137. appellatio,

ἀλλ' ὦ μέλ' ἂν μοι σιτίων διπλῶν ἔδει.

Ac nescio an eodem referendum sit, quod in Eccles. 218. et libri et Suidas v. χρηστῶς sic scriptum exhibent:

ἢ δ' Ἀθηναίων πόλιν
εἰ τοῦτο χρηστῶς εἶχεν, οὐκ ἂν ἐσώζετο,
εἰ μὴ τι καινὸν ἄλλο περιειργάζετο;

Elmsleius in addendis ad Acharn. 127. coniiciebat οὐκ ἐσώζετ' ἄν. Id quidem minus metri, quam sensus causa praestat: non enim *καὶ* *perdita* esset, sed *καὶ* *non* esset *salva* dicit. Sed id vide an sic dixerit,

εἰ τοῦτο χρηστῶς εἶχ' ἂν οὐκ ἐσώζετο.

quod est, τοῦτο ἂν χρηστῶς ἔχουσα οὐκ ἐσώζετο; Eoque modo defendi posset, quod legebatur apud Andocidem p. 77. (150. §. 6. Bekk.) ὧν ἕνεκα, ὧ Ἀθηναῖοι, εἰ ἀνθρωπίνως περὶ ἐμοῦ γινώσκοντες ἂν εἶητε ἄνδρες εὐγνώμονεστεροι, nisi ibi nunc ex tribus codd. quorum uno ad eum finem iam Schneiderus usus erat ad Xenoph. de Vectigal. 6, 2. editum esset εἶητε ἄν.

Quae de simplice ἄν diximus, cadunt etiam in iteratum. Itaque vehementer erravit Werferus Act. Monac. I. p. 252. quum illud Isocratis p. 5. D. quo supra usi sumus, ἂ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμώης, sic scribi voluit: ἂ τοῖς ἄλλοις, ἂν πράττουσιν, ἂν ἐπιτιμώης. Panko melius, certe non ab linguae ratione alienum esset, ἂ τοῖς ἄλλοις ἂν, πράττουσιν ἂν, ἐπιτιμώης. Sed id significaret: quae caeteris, si facturi sint, exprobres. Nunc autem si duplex ἂν ponendum est, cohaerent ἂ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν: itaque quod reliquum est, ἐπιτιμώης, non potest dici ἂν ἐπιτιμώης, quia ἂν in principio positum esset, sed dicendum est ἐπιτιμώης ἂν. Pauca de millenis id exempla docebunt. Demosth. p. 849, 22. ἐτι δὲ τὸ πρᾶγμ' ἂν ἐξελέγξει ζητῶν ἐξήτησεν ἂν με τὸν παῖδα. 1132, 28. πῶς ἂν οὐν μὴ εἰδὼς ὁ πατὴρ αὐτὸν Ἀθηναῖον ἐσόμενον ἔδωκεν ἂν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα; 1368, 18. οὐς ἂν τις δεόμενος ἐκ ποτηρῶν πραγμάτων εἶπεν ἂν. Lucian. Hermotim. 55. ὁ Φειδίας ἂν ποτε ἰδὼν ὄνυχας λέοντος ἔγνω ἂν ὅτι λέοντός ἐστιν, εἰ μὴ ἐωράκει ποτὲ

λέοντα ὅλον; Sed alio addito vocabulo quod ad illud verbum pertineat, praeponere poteris verbo particulam, ut, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσι μεγάλως ἂν ἐπιτιμῶης. Demosth. p. 1159, 14. καίτοι πῶς ἂν εἰ μὴ πεπορισμένον τε ἦν καὶ ἐπηγγέλλειν αὐτοῖς, εὐθὺς ἂν ἀπέλαβον; In eundem errorem, in quem Werferus, etiam Porsonus, adolescens quidem, inciderat, quum Advers. p. 43. Antiphanis versus apud Athenaeum p. 3. F. sic putabat scribendos esse:

τοῦ δ' ἂν τις ἄλλου πρὸς θεῶν, πάτερ, οὔνεκ' ἂν
εὐξαιτο πλουτεῖν εὐπορεῖν τε χρημάτων.*)

---

*) Vulgo, τοῦ γάρ τις ἄλλου πρὸς θεῶν περ οὔνεκα. Sed codd. non habent περ. Vide Dindorfii addenda ad Athenaeum, ubi quae proposita est coniectura, posthabenda mihi videtur ei, quae in adnotationibus est allata:

τοῦ γάρ τις ἄλλου πρὸς θεῶν ἂν οὔνεκα.

I N D E X S C R I P T O R V M.

Aeschines p. 107. Reisk.	57	Antiphanes	197
110.	69	Antiphon p. 619. Reisk.	104
153.	64	634.	68
175.	75	680.	69
196.	32	688.	68
244.	72	712.	185
326.	72	716.	69
383.	65	718.	68
430.	121	722.	148
447.	108	725.	69
506.	67	768.	27
542.	35	778.	51
611.	156	780.	56
628.	109	Antisthenes rhetor p. 52.	66
Aeschylus Agam. 1057.	164	58.	34
Choeph. 346.	182	Apollonius Dyscolus III. 6.	15
— 437.	121	III. 28.	76
— 983.	120	Archilochus	133
Pers. 450.	148	Archytas	47
Sept. ad Theb.		Aristophanes Ach. 294.	106
344.	103	873.	41
Suppl. 129.	118	1200.	177
— 735.	163	Av. 180.	163
<i>Toxor.</i>	116	790.	51
Alciphron III. 21.	103	1314.	34
Andocides p. 11. Reisk.	65	Eccl. 140.	74
28.	71	151.	66
38.	153	218.	196
41.	39	628.	105
58.	44	750.	105
73.	25	772.	75
77.	196	856.	105
100.	39	Eq. 133.	110
131.	159	698.	100

Eq.	805.	101	184, 9.	122
	960.	106	192, 22.	186
	1057.	161	196, 20.	173
	1107.	191	204, 23.	183
	1131.	42	242, 9.	50
Lys.	1025.	26	260, 1.	57
	1098.	26	284, 17.	184
Nub.	465.	33	293, 12.	63
	1154.	26	353, 22.	70
	1157.	37	378, 5.	130
	1232.	132	395, 14.	63
	1338.	75	467, 28.	180
Pac.	69.	23	492, 21.	158
	187.	195	525, 15.	61
	437.	101	19.	91
	450.	101	554, 1.	70
	1028.	44	569, 27.	68
	1198.	48	747, 13.	145
Plut.	374.	158	749, 2.	186
	438.	158	776, 3.	181
Ran.	175.	133	780, 7.	137
	866.	66	814, 18.	148
	1281.	105	849, 14.	55
Thesm.	284.	121	860, 8.	181
	814.	37	865, 22.	148
Vesp.	286.	44	901, 13.	73
	919.	106	921, 1.	158
	942.	36	1017, 21.	62
	960.	67	1055, 2.	117
	1094.	166	1105, 2.	194
Callimachus h. Dian. 27.		134	1106, 28.	27
Clinias ap. Stob.		47	1109, 7.	70
Cratinus <i>Γέτρος</i>		96	1169, 9.	92
Demosthenes			1225, 21.	181
p. 13, 6. Reisk.	195		1229, 22.	55
15, 8.	42		1352, 27.	185
24, 27.	62		1374, 24.	45
40, 8.	62		1404, 14.	94
54, 29.	67		17.	159
66, 12.	176		1451, 18.	26
77, 19.	87		1467, 9.	39
95, 24.	182	Ecphantas ap. Stob.		47
97, 8.	62	Epicurus epist. 45. 53.		118
112, 5.	63	Etym. M. 471, 6.		135
128, 29.	184	Euripides Alc. 53.		144

Euripides Alc.	337.	112		685.	177
	851.	104		Suppl. 451.	83
Andr.	179.	115			460. 118
	239.	37		Troad. 395.	72
	465.	35	Gorgias 113.		67
	771.	172	Herodotus	I. 2.	169
Bacch.	367.	126			29. 141
	639.	35			32. 108
	1286.	123			42. 51
	1309.	73			53. 90
Cycl.	558.	131			70. 169
	577.	100			82. 109
Dict.		115			86. 91
Electr.	57.	144			108. 27
	485.	34			119. 151
	1121.	38			140. 109
Hec.	1111.	72			159. 109
Hel.	455.	180			187. 73
	637.	128			196. 20. 22
	873.	123			197. 109
Heracl.	249.	125			198. 109
	527.	163		II. 13.	101
	769.	34			43. 71
Herc. fur.	1401.	127		III. 25.	62
	1417.	88			69. 46
Hipp.	468.	162			104. 31
	518.	125			150. 26
Inone		55			155. 178
Ione	353.	73		IV. 46.	116
Iph. Aul.	538.	104			66. 116
	944.	61			118. 7. 194
	1192.	113			157. 108
	1210.	162			195. 165
	1238.	100		V. 43.	92
Iph. Taur.	894.	35			67. 90
	1024.	176			82. 93
Med.	1098.	128		VI. 44.	151
	1275.	89			82. 108
Orest.	237.	111			85. 127
	1218.	104			86. 117
	1354.	104			86, 3. 92
Phoen.	90.	112		VII. 5.	155
	213.	54			159. 7
Rhea.	50.	123			180. 169
	613.	110			184. 169

	214.	169	φ. 274.	160
VIII.	18.	102	340.	29
	22.	103	462.	99
	36.	91	576.	99
	67.	91	ζ. 86.	99
	119.	52	348.	144
	136.	44. 169	364.	24
IX.	16.	92	369.	24
	71.	169	ψ. 46.	111
Hesiodus O. et D.	345.	47	150.	154
Homerus Iliad. α.	249.	24	494.	141
	271.	160	ω. 553.	82
	340.	98	Odyss. α. 316.	39
	549.	172	403.	84
β. 250.	170		β. 52.	175
292.	85		86.	39
340.	161		104.	21
γ. 299.	145		γ. 255.	39
409.	29		δ. 400.	82
δ. 93.	164		472.	144
190.	83		546.	25
262.	142		644.	140
343.	142		649.	147
539.	168		ε. 33.	85
ε. 212.	146		141.	86
257.	99		221.	99
303.	159		237.	140
311.	168		417.	29
407.	84		ζ. 27.	132
η. 48.	164		286.	142
352.	133		η. 204.	99
θ. 23.	172		314.	161
ι. 386.	28		θ. 147.	85
397.	172		ι. 208.	5
524.	143		κ. 532.	86
κ. 126.	132		λ. 103.	161
μ. 58.	168		415.	39
ν. 732.	21		μ. 156.	137
ξ. 484.	40		348.	99
ο. 89.	156		ν. 415.	147
45.	156		ξ. 162.	40
φ. 70.	169		331.	86
398.	169		402.	146
σ. 307.	81		ο. 544.	155
ν. 426.	161		π. 383.	156

σ. 260.	21	III. 114.	163
z. 149.	21	Nicolaus Damasc. p. 245.	122
288.	86	Oraculum ap. schol. Aristoph.	
489.	172	Eq.	91
510.	145	Orpheus Arg. 1257.	65
v. 85.	82	Phalaris	177
ω. 87.	89	Pindarus Ol. III. 81.	161
139.	21	XI. fin.	161
253.	143	Pyth. IV. 118.	162
342.	143	468.	173
530.	175	Nem. VII. 16.	100
Ioannes Apocalyps. 21, 21.	5	100.	31
Isocrates a grammaticis emen-		131.	174
datus	30	Isthm. V. 54.	32
p. 5. D. Steph. 185.	196	Plato Alcib. I. 122. D.	178
7. C.	32	II. 142. E.	38
79. B.	31	Apol. 41. B.	43
129. A.	184	Cratyl. 391. A.	180
142. B.	183	B.	39
162. C.	180	Critone 50. C.	94
202. B.	36	Euthydem. 290. D.	37
253. C.	162	292. E.	164
342. D.	180	Hipp. mai. 299. A.	195
Lucianus		Legum I. 647. A.	38
Demon. 10.	27	II. 655. C.	94
Dial. meretr. 7, 1.	102	IX. 872. E.	107
11, 4.	34	XII. 947. C.	37
Dial. mort. 9, 2.	27	958. D.	97
13, 6.	32	Menone 89. B.	54
Encom. Dem. 39.	22	Phaedone 61. C.	33
Fugitiv. 24.	34	77. B.	119
Halc. 5.	27	D.	120
Pisc. 22.	102	87. A.	195
Tim. 39.	149	101. D.	148
Ver. hist. II. 29.	149	Phaedro 231. D.	94
Vit. auct. 11.	149	255. E.	129
Lycurgus p. 149. Reisk.	166	256. BC.	43
164.	72	265. B.	43
165.	53. 192	276. B.	189
212.	45	Philebo 15. C.	94
Lysias p. 238. Reisk.	130	Politico 281. D.	107
Maximus v. 598.	191	Protagora 319. B.	94
Maximus Tyrius diss. VII. 7.	178	Theasteto 166. A.	163
Menander Thrasyleonte	42	Plutarchus Aemilio 32.	6
Metopus	178	Polybius XXXVIII. 5, 7.	37
Moschus I. 6.	159		

Posidippus	163	Phaedra bis	116
Pythagorei Galei p. 709.		Philocteta 300.	89
712. 751.	47	493.	186
Scholiastes Aristidis	50	524.	146
Solon	190	610.	140
Sophocles		763.	110
Aiace 183.	74	917.	104
554.	110	1075.	117
741.	103	1089.	36
964.	104	1329.	112
1085	114	Trachiniis 147.	111
1089.	119	251.	114
1182.	110	604.	103
'Αχαιῶν συλλόγω	107	672.	35
Antigona 215.	127	945.	104
465.	194	1107.	186
604.	158	Tyrone	115
666.	142	fragm. ap. Stob. XL. 3.	176
710.	97	Strabo p. 679.	94
1025.	103	Theages ap. Stob.	46
Electra 103.	111	Theocritus IV. 11.	162
223.	111	VIII. 18. 89. 91.	162
771.	113	XXII. 74.	163
913.	72	XXV. 60.	137
1061.	113	XXVII. 24.	157
1505.	59	38.	35
Oedipo Coloneo 77.	110	65.	163
188.	138	XXIX. 37.	156
404.	138	Thucydides I. 33.	33
580.	114	II. 11.	194
1075.	180	63.	8
1365.	61	80.	32. 180
1446.	96	III. 44.	149
Oedipo Rege 198.	97	IV. 63.	41
255.	60	VII. 7.	130. 191
325.	127	25.	130
446.	185	VIII. 27.	149
834.	111	54.	148
873.	96	68.	148
937.	195	Tzetzes ad Lycophr. 424.	178
1062.	100	Xenophon	
1074.	125	Agesilao init.	174
1230.	115	Anabasi I. 4, 8.	178
1438.	50	V. 1, 10.	62
1515.	132		
Oenomao	175		

Cyrop. I.	6, 1.	183	Hist. Gr. VI.	1, 9.	195
	22.	150	Mem. Socr. I,	2. 6.	150
III.	3, 17.	98		3, 3.	179
	50.	96	II.	7, 10.	60
IV.	3, 3.	64	de rep. Lac.	1, 8.	148
V.	5, 1.	150		2, 11.	149
VII.	5, 21.	33		8, 3.	181
	49.	151	Sympos. 2,	26.	136
VIII.	3, 38. 48.	151		4, 37.	41
Hierone	7, 12.	192	Xenophon Ephesius	III. 8.	37
	11, 11.	192			

INDEX VERBORVM.

Αἰρησασθαι	37	οἶδ' ὅτι ἂν	52
ἀνά	5	ὄκκα, ὄκκαν	46
ἂν cum ἦν, ἴδει, et sim.	62	οὐ δῆπου	69
δηλονότι	70	οὐκ ἂν οἶδ' ὅτι	53
εἴ κε cum indicativo	49	οὐκ οἶδ' ἂν εἰ	195
ἐνίστασθαι	53	που	10
ἐνστημα	53	praeteritum de recogitando	
ἦϊα	51	sumpta	86
ἴσως	10	τάχ' ἂν	43
καί post pronomen apud Hom. 24		τε	10
καί τε	40. seq.	ὥς ἂν	112. 185
κε καὶ	161		

EMENDATIONES COLVTHI. *)

Quod fieri solet, ut, quod quis non statim quum oportebat fecerit, de die in diem protrahat, id mihi accidit bis neglecta scriptione dissertationis, quae vitis eorum praemitteretur, qui per annum spatium ab Ordine Philosophorum essent Philosophiae Doctores et Artium Magistri creati. Incidi autem in has moras eo, quod quaedam nimis impedita obstinatius persequabar, alia autem, ubi inchoassem, longioris vidi disputationis fore, quam quae huiusmodi praefationibus conveniret. Itaque ne tertium deessem officio meo, missis quae in medium afferre destinaveram, subito consilio decrevi, productis simul trium annorum Candidatis, aliquid promere ex eo genere, quod quoniam in solo coniectandi lusu positum est, laboris nihil, terminos autem arbitrarios haberet. Id si qui reprehendent, (reprehendent autem si non alii, certe illi, quibus hoc unum opus est, vituperare) ferendum id erit: et ferendum esset, quidquid scriberem: sed fortasse aliqui minus morosi iudices ne hoc quidem genus scribendi plane contemnent, nihil denique aliud agi intelligentes, quam quod etiam in illis rebus, quae plurimum et doctrinae et laboris poscunt, praecipuum maximeque necessarium existimatur, ut recto quis utatur iudicio, sine quo vel uberima materiae copia, tamquam iners et rudis moles, caeca

---

*) Editae sunt a. 1828.

atque inutilis iacet. At enimvero de arte critica tam discrepantes sunt hominum sententiae, quam de arte medicorum. Simillimi enim sunt critici medicis, ac potius nihil ab iis differunt, nisi quod scripta, illi autem corpora curant. Vt illis et cognoscendorum morborum scientia opus est, quam *σημειωτικήν* appellant; et rerum, quibus ad medendum utantur cognitione, quam *ὑλὴν ἰατρικὴν* dicunt; et componendorum medicamentorum arte, quam *4 φαρμακευτικήν* vocant; et curandorum aegrotorum peritia, quam nominant *θεραπευτικήν*: sic hi et corruptelarum varias formas caussasque cognovisse, et quae sint atque unde petenda vitiorum remedia tenere, et horum remedium quae temperamenta sint adhibenda intelligere, et corrupta denique qua ratione sananda sint scire debent. Vt medici alii ad urendum et secandum proni, alii timidi et vel ad levem infirmitatem trepidi sunt, sic etiam ex criticis alii violentas manus iniiciunt, ne sinceris quidem parcentes; alii vix tremulo digiti tactu attrectare affecta audent. Vt medici raro aliquem penitus sanant, aliquando etiam interficiunt, arti victimam oblatam dicentes: sic qui scriptorem, nisi forte unius pagellae terminis comprehensum, in integrum restituerit criticus, nondum repertus est, exstiterunt autem, qui necatorum ab se scriptorum magna cadavera, artem suam iactantes, publice exponerent. Vt medicorum quidam, aliquid saltem de multis profuturum rati, mixturas ex omni genere herbarum, radicum, corticum, metallorum concoctas praebent; quidam autem, sive disciplinae sive ingenii vitio, panaceas venditant, unaque e pyxide omnium depromunt morborum remedia; quidam vero magicis artibus et credendi fiducia divinae opis miracula de caelo devocant: sic etiam e criticorum numero nonnulli, quo penitus menda exstirpent, aliquam *ἀντίδοτον ἐκατονταμίγματος* admovent; alii contra suas laudant universales medicinas, vel transpositionem verborum, vel eiectionem interpretamentorum, vel palaeographicae curiositatis praepotens theriacum, vel si quid aliud aliquando salutare fuisse cognoverint; alii denique, belli homines et cum lepore quodam daemoniaci, operosum me-

dendi laborem ut sordidum contemnentes; incantationibus quibusdam et praestigiis, dum modo credas, morbida sana, genuinaque spuria esse persuadent. Quin ut nuper exorti sunt medici, qui unius scrupuli infinitesima parte graves morbos profligant, sic etiam critici quidam aliquam norunt *ὁμοιοπαθειαν*, qui pro persanatis vendunt scriptores, si in Attico *ἐὺν* pro *σύν*, in Aeolico *σδ* pro *ζ* dederint, vel aliquos sibi visos soloecismos, quibus ut feles muribus insidiantur, removerint. Postremo ut medici officium est, nobiles iuxta et ignobiles, divites et pauperes, optimum quemque et pessimum curare: sic etiam critici est, quo-5 quo vocetur, non gravate opitulatum ire, nec qui sit quem curare iubeatur, sed an opis sit indigens quaerere. Et hoc quidem mihi spero excusationi fore, Colutho, si possim, salutiferam manum admoventi: qui homo si non scripsisset carmen illud quod habemus, non plus damni fecissent litterae, quam quum scripsit lucri fecerunt. Sed scripsit ille, scriptumque eius pessime nabitum ad nos pervenit: ut, etiam si nihil praemii promittat medelam allaturo, saltem vel misericordia dignus videatur, vel, ut in vili capite, experimenta facere liceat. Vtrumque ei supra quam credi poterat contigit, licet non magno cum fructu. Lennepii enim iuvenilis opera, non digna illa quae in hodierna luce litterarum denuo typis describeretur, sicut illo tempore solitum erat, nec nostro insolens est, magis in expromendis alienis, quam in afferendis quae ad rem pertinerent sese iactabat. Nimirum in familiari hominum consuetudine et circulis qui non quod interrogatus erat respondet, sed alienissima quaeque vel multo laxae orationis flumine profundit, vel cruda cum brevitate fastidiosi supercilii iaculatur, impolitus et stolidus haberi solet: in scriptis autem quo quis plura a proposito abhorrentia, quaeque iam scire nolis congerat, eo multi et doctiorem et eruditorem esse existimant: quo fit, ut hodie quoque magna edi volumina videamus, in quibus eorum, quae titulus profitetur, admodum nihil, sed quae neque quaeras neque te credas inventurum reperias. Post Lennepium, si leves quosdam conatus et vertentium in alias linguas mirabilem Coluthi ad-

mirationem excipias, primus utilem ei operam praestitit vir doctrina aeque atque usu doctrinae eximius, Imm. Bekkerus, emendatiorem tum ex multo meliore codice, tum comparatione Nonni a Wernikio facta exhibens. Aliquot versionibus et commentario instructum paullo post edidit Stanislaus Iulianus, duobus codd. Parisinis, quorum lectiones iam Lennepius habuit, non solum iterum collatis, sed integris ipsa cum forma litterarum repetitis. Huius editionis qui brevem censuram in Notitiis litt. Gott. a. 1825. m. Sept. P. 155. scripsit V. D. mirum, quod collato libro Mutinensi paucos tantum restare corruptos locos ait. Novissime impressum est carmen illud e recensione Bekkeri cum 6 Tryphiodoro Lipsiae, adiectis scripturis, quas codex Neapolitanus, nullius ille pretii, suppeditarat. Emendandi periculum fecit Fr. Graefius, vir mihi amicissimus, quem propter eximium animi candorem non minus quam propter excellentis ingenii virtutes diligo magnique facio. Is quas Petropoli edidit Observationes criticas in Coluthum et Musaeum, repetitas ad calcem Lennepii editionis Lipsiensis, in iis gavisus sum quum eum quaedam proposuisse vidi, in quae ego quoque incideram: in aliis non paucis diversa mihi sententia est. Adsuevit enim, statuariorum illorum more, qui laesa et truncata antiquae artis monimenta integrare et restaurare conantur, non tam in eo elaborare, ut quas habemus veterum reliquias a mendis quibus obsitae sunt purget, quam ut opera ipsa, qualia quis animo informare possit, perpolita exhibeat: quae mihi quidem ingeniosi potius artificis quaedam sollertia, quam officium esse videtur critici. Itaque in his, quae ipse de Coluthi carmine dicturus sum, praetermittam pleraque omnia, in quibus a Graefio meo dissentio.

Nonni, Nonnique imitatorum, in quibus Coluthus est, partim facilis emendatio est, partim difficilis: facilis eo, quod certo in orbe et sententiarum et verborum et dicendi modorum quasi circumaguntur; difficilis propter genus dicendi inflatum et abundantiam inutilium verborum, in qua si quid corruptum est, fere quae potuerint scribi per multa occurrunt critico, latet autem, pari iure omnium,

quid debuerit. Eo optabilius accidit, si viam aliquam indicat certum genus vitiorum, quo talis scriptor affectus sit. Atque in Colutho praeter menda omnium scriptorum communia tres maxime perturbationis modi reperiuntur, ab ipsis monstrati codicibus, lacunae, transpositiones versuum, et manus correctoris. De lacunis sic statuendum videtur. Quum antiquior caeteris codex Mutinensis septem versus praebuerit, qui non sunt in reliquis libris, omittat autem aliquot versus, qui exstant in illis, v. 129. 135. 139—142. 284. 301. 349. quarum omissionum plerasque patet ab negligentia librarii repetendas esse, oculis ad paria versuum initia aberrantis, recte poterit colligi, ex uno pervetusto codice, quem situs vitiaverat, et Mutinensem, et aliquanto post, magis etiam lacerato codice illo, eum, quo Bessario est usus, aliosque descriptos esse. Ordo 7 versuum raro variat in codicibus, v. 49. 349. sed esse nonnulla, quae in omnibus codicibus non suo loco legantur, nimis manifestum est. Id eidem illi deberi videtur vetusto codici, in quo quae lacerata vel evanida legi non posse viderentur, ab alia manu in summis vel imis marginibus adscripta fuerint. Nisi quis forte libros omnes manasse suspicabitur ex repertis ipsius Coluthi chartis, in quibus ille quae commentatus erat expolire coeperit, necdum ad finem perduxerit. Certe de duplici recensione cogitavit Graefius. Mihi quidem, quod tertium eorum quae in Coluthi carmine notabilia essent commemorabam, correctiones, partim propter corrupta, vel, ut v. 23. male intellecta ab librariis factae, partim non esse omnino correctiones videntur, ut, de quo infra dicam, v. 288.

Incipit carmen his verbis:

*Νύμφαι Τρωϊάδες, ποταμοῦ Ξάνθοιο γενέθλη,
αἱ πλοκάμων κρήδεμνα καὶ ἱερὰ παίγνια χειρῶν
πολλάκι πατρώησιν ἐπὶ ψαμάθοισι λιποῦσαι
εἰς χόρον Ἰδαίησιν ἐπεντύνεσθε χορεΐαις,
δεῦτε, θεμιστοπόλοιο νοήματα μηλοβοτῆρος
εἵπατέ μοι, κελάδοντος ἀπορνύμεναι ποταμοῖο,
ἐξ ὁρέων πόθεν ἦλθεν ἀήθεια πόντον ἐλαύνων,
HERM. OP. IV. O*

ἀγνώσσω ἀλὸς ἔργα.

Non credam scripsisse poetam *κελάδοντος ἀπορνύμεναι ποταμοῖο*. Languent enim haec verba, debebatque Coluthus, si eleganter scribere vellet, omissis supra *ποταμοῦ Ξάνθοιο γενέθλη*, dicere, adeste a fluvio, a quo estis prognatae. Scripsit vero,

*εἰπατέ μοι, κελάδοντος ἀπορνύμενος ποταμοῖο
ἐξ ὀρέων πόθεν ἦλθεν.*

Auctorem habemus ipsum v. 70.

*εἰ τινά που Ξάνθοιο παρ' Ἰδαίοιο ρεέθροις
παῖδα Πάριν Πριάμοιο, τίν' ἀγλαὸν ἤβητῆρα,
Τροίης βουκολέοντα κατ' οὐρεα, τέκνον, ἀκούεις.*

Sic illi versus scribendi. *Ἐξ ὀρέων* etsi per se non suspectum est, tamen adeo mira est scriptura cod. Mut. *ἡν-
ρέων*, ut non inepte quis possit coniicere, *κελάδοντος
ἀπορνύμενος ποταμοῖο ἡϊόνων*. Fallitur enim Buttmannus in Lexilog. vol. II. p. 22. *ἡϊόνας* fluvii tribui negans: v. Apollon. Rh. lib. II. 659.

Sequuntur haec:

*τί δὲ χρέος ἔπλετο νηῶν
ἀρχεκάκων, ἵνα πόντον ὁμοῦ καὶ γαῖαν ὀρίνη
βουκόλος· ὠγγίη δὲ τίς ἔπλετο νείκεος ἀρχή,
ὄφρα καὶ ἀθανάτοισι θεμιστεύσῃ νομῆες·
τίς δὲ δικασπολίη· πόθεν ἔκλυεν οὐνομα νύμφης
Ἀργεΐης· αὐταὶ γὰρ ἐθῆσασθε μολοῦσαι
Ἰδαίης τρικάρηνον ὑπὸ πρηῶνα Φαλάκρης
καὶ Πάριν οἰοπόλοισιν ἐφεδριόωντα θοώκοις
καὶ Χαρίτων βασιλείαν ἀγαλλομένην Ἀφροδίτην.*

Horum in principio recte vulgo *τί δέ*, non *τί δαι*, quod aliquot codd. habent. Pessime Wernikius ad Tryphiod. p. 39. *αὐταὶ γὰρ* in *ἀτὰρ αὐταὶ* mutatum volebat, ratione etiam falsa usus, quum Nonni imitatores non continuare spondeos in uno commate putavit. Fecit id Coluthus etiam v. 59. 83. 359. quorum exemplorum tamen

duo, in quibus *χρύσεος* est, propter primae correptionem dubia sunt: v. Wernik. p. 405. Sed Tryphiodorus, quem in nonnullis rebus ab Nonno discessisse idem Wernikius observavit, duodequingenta versus habet, quorum primi duo pedes spondei sunt, duos autem v. 461. 543. quorum ambae primae dipodiae ex spondeis constant; duos denique, in quibus duo contigui sunt diversarum dipodiarum spondei, v. 77. 474. quod genus apud Coluthum invenitur v. 21. 32. 61. 132. 137. 146. 205. 236. 241. 282. 365. 370. Huiusmodi observationes etsi non sunt contemnendae, tamen ne abutendum quidem iis est: id quod accidit Wernikio. Novissimus editor Dionysii Periegetae quum p. 508. faciem istam carminis epici non a Nonno demum fluxisse scripsit, novi luminis iubar ex longinquo ostendit, cui tamen vellemus faustiore auspicio quam Basaricis Dionysii praelusum esset. Redeo ad Coluthum. *Μολοῦσαι* si ex Hemsterhusii coniectura in *μολούσας* mutaretur, antea scribendum erat *ἀθανάτῃσι*. Sed recte librorum scripturam servavit Iulianus, defenditque censor Heidelbergensis in Annalibus 1824. P. V. p. 501. seq. Neque enim dicit poeta, vos deas a Paride iudicatas vidi-9 stis, sed, vidistis iudicem Parim et victricem Venerem.

Finito prooemio ipsam rei expositionem aggreditur poeta his verbis:

ὥς ὁ μὲν ὑψιλόφοισιν ἐν οὐρεσιν Αἰμονιῶν,
 νυμφιδίῳ Πηλῆος ἀειδομένων ὑμεναίων,
 Ζηνὸς ἐφημοσύνησιν ἐφροχόει Γανυμήδης.
 πᾶσα δὲ κυδαίνουσα θεῶν ἔσπευδε γενέθλη
 αὐτοκασιγνήτην λευκώλενον Ἀμφιτρίτης.

In uno codd. Parisiensium, quorum scripturam repraesentavit Iulianus, legitur *ὥς* sine accentu: id qui vertendo expressit, Lennepius, merito reprehensus est. Genuinam scripturam quum Iulianus versu 121. confirmari iudicavit, errasse videtur. Habet enim ibi particula iustam rationem, si cum *λιγαίων* coniungitur. Hic vero, ubi nihil praecessit, quo referatur illud *ὥς*, non video, quomodo eo uti potuerit poeta. Nam si Homerus Iliadis li-

brum XII. verbis illis ὡς ὁ μὲν, et alias rhapsodias similiter incepit, intelligere debuit Coluthus, factum id esse sic, ut praegressa respicerentur. Censor Heidelbergensis p. 509. comparandum fuisse ait Homericum Od. I. 11.

ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν,

aliaque in medias res rapiencia exordia. Horum vellem exempla, quae similia essent, dedisset. Nam de illo in Odyssea etsi Nitzschius, quemque is laudat, Guil. Muellerus rectius quam alii iudicarunt, tamen reliquerunt, quod maximè addendum erat, referri ἐνθα ad verba v. 2. posita, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν, itaque indicato iam tempore recte dictum esse. Coluthus, nisi fallor, scripserat τοῖσι μὲν, ut intelligerentur ex re ipsa convivae in nuptiis Pelei. Error fortasse ex eo natus, quod in antiquissimo codice scriptum erat οἷσι μὲν, omissa littera initiali, quae ut in ipsius narrationis exordio post esset rubro pingenda.

In enumeratione deorum, qui nuptias Thetidis praesentia sua ornaverint, quaedam corrupta, alia turbata sunt. Quod v. 23. legitur,

10 ἐκ δὲ μελισσήεντος ἀπεσσυμένων Ἑλικῶνος
Μουσάων λιγύφωνον ἄγων χορὸν ἦλθεν Ἀπόλλων,

correctori debetur: sed is, ut oportebat, ἐπεσσυμένων scripserat, quod est in cod. Goth. Pro ea voce genuinam scripturam dedit codex Mut. ἀπ' εὐόδμου. Ea mirum est nec Iulianum, qui Nicandrum Ther. 11. eiusque scholiasten attulerit, nec censorem eius Heidelbergensem, qui adnotationem Iuliani tractaverit, uti scivisse. Aliter vidissent *Μελισσήεντος* loci in Helicone nomen esse proprium. His versibus subiiciendi sunt v. 39. 40.

χρυσείοις δ' ἐκάτερθε τινασσόμενος πλοκάμοισι
βότρως ἀκερσεκόμης Ζεφύρῳ στρυφελίζετο χαίτης.

Qui quo iure a plerisque ad Bacchum relati sint, non in-

telligo. Mecum sentit Graefius, cuius perelegans est coniectura,

χρυσείης δ' ἐκάτερθε τινασσομένης πλοκαμίδος.

V. 26. legitur:

*οὐδ' αὐτὴ βασιλεία καὶ ἀρμονίης Ἀφροδίτῃ
ἐρχομένη δῆθυνεν ἐπ' ἄλσεα Κενταύροιο.*

Secundus codd. Paris. καὶ ἀρμοδίης. Censor Heidelbergensis coniecit *συναρμονίης*, quam vocem Schneiderus in lexicon suum ut valde dubiam nescio unde intulerat. Passovius omisit. Wernikius alium requiri genitivum videns, latere eum in voce αὐτὴ putabat. Ita sensit etiam qui οὐδ' ἀπάτης βασιλεία coniecit, quod non convenire huic loco recte monuit Graefius. Si genitivis aliis opus est, tale quid scriptum suspicari licebit, *οὐδ' αὐτὴ βασιλεία χοροπλεκέων ὑμεναίων καὶ γλυκεροῖο πόθοιο καὶ ἀρμονίης Ἀφροδίτῃ*. Sin minus, potuit ille scribere *καθ' ἀρμονίην*, ut μεθ' ἀρμονίην Ἀφροδίτης scriptum est v. 375. de quo versu infra dicetur. Sed, si verum fateri oportet, nihil hic certi sine libris inveniri potest.

V. 46. Eridis ira ad epulas non vocatae his verbis describitur:

*πολλάκι δ' εὐλαΐγγος ἀπὸ κλισμοῖο θοροῦσα
ἴστατο καὶ παλίνορσος ἐφέζετο· χειρὶ δὲ γαίης
οὐδέ τε κόλπον ἔρυξε, καὶ οὐκ ἐφράσσατο πέτρην.*

Permiris haec coniecturis tentata sunt, quarum eam, quae a Lennepio proposita est, admisit Bekkerus, *χειρὶ δὲ γαίης εὐρέα κόλπον ἄραξε*. At, nisi quod grammaticae non repugnat, nihil haec coniectura habet laudabile. Nam 11 ne commemorem ineptum hic epitheton esse εὐρέα, quae illa tam singularis ratio est furoris significandi, manu terram percutere? Immo qui ita sunt irae impotentes, solent se ipsos totos in terram fligere et humi volvere. Idque etiam Eridem fecisse dici vel corruptum illud οὐδέ τε monere debebat, in quo quis non statim videat οὐδεῖ latere? Confirmat hanc emendationem scriptura codicis Mut. οὐδ'

απόλπος ἄραξε. Quod si haec recte coniecimus, relinquitur ut exciderit aliquid vel ante v. 48. vel ante γαίης. Nam fortasse non inepte opinabimur hanc ipsam vocem aliquid contulisse, ut omitterentur nonnulla. Quum enim, qui ad tantum desperationis furorem eveci sunt, crines sibi discindere atque evellere soleant, veri simile videtur, id etiam de Eride esse praedicatum: ut v. 47. scriptum fuerit χειρὶ δὲ χαίτης, a quibus vocibus ad similes δὲ γαίης aberrans oculus librarium in errorem abduxerit.

V. 53. aperte vera est cod. Mut. scriptura:

Ἡφαίστῳ δ' ὑπόειπεν, ἀμαιμακέτη περ εὐῶσα.

Nam quod apud Tryphiodorum est v. 685.

Ἡφαίστῳ δ' ὑπόειπεν, ἀτυζόμενος χόλον Ἥρης,

id quo pacto defendendae apud Coluthum vulgatae ἀτυζομένη adhiberi possit, non video, nisi quis hunc quoque χόλον Ἥρης addidisse credat.

V. 60. haec leguntur:

*ἔνθεν Ἑρίς πτολέμοιο προάγγελον ἔρνος ἐλοῦσα,
μῆλον, ἀριζήλων ἐφράσσατο δήνεα μόχθων.*

Haec quum omnino non sunt venuste dicta, tum iure offendit viros doctos nomen Eridis, quam hic, quoniam omnia quae praecedunt de ea sunt dea dicta, non decebat nominatum appellari. Sed ex coniecturis, quae prolatae sunt, duae, quae ferri possunt, Lennepii ἔνθεν ἄρα, et Wernikii ad Tryphiod. p. 37. ἔνθεν δέ, longius ab librorum scriptura recedunt, nec tollunt aliud, quod in his versibus displicet, μῆλον inconcinne positum. Codex Vossianus, qui etiam v. 55. non contemnendam scripturam κόλπον praebet, hic habet ἔριν, idque etiam in primo Parisinorum supra vulgatam scriptum est. Pro ἐλοῦσα autem cod. Mut. ἰδοῦσα. Tum quinque codd. μήλων. Hinc corrigendum:

- 12 *ἔνθεν ἔριν πολέμοιο προάγγελον, ἔρνος ἰδοῦσα
μήλου, ἀριζήλων τ' ἐφράσσατο δήνεα μόχθων.*

Sequitur statim v. 62.

*χειρὶ δὲ κινήσασα μόθου πρωτόσπορον ἀρχὴν
εἰς θαλίην ἔρρύψε.*

Quis credat, etiamsi sic loqui licuit poetae, tamen neminem exstitisse qui *δινήσασα* reponeret?

Commemoratis tribus deabus, quae pomum illud sibi dari aequum censuerint: nam post v. 65. intercidisse quae de Minerva scripserat poeta, Lennepius vidit: Iuppiter mandata dedisse dicitur Mercurio v. 68.

*Ζεὺς δὲ θεῶν καὶ νεῖκος ἰδὼν καὶ παῖδα καλέσας
τοῖον ἐφεδρήσσοντα προσέννεπεν Ἑρμῶνα.*

Haec et scabra est et vitiosa oratio. Quam, nisi omitiendo peccatum est, quod non est verisimile, sic corrige:

*Ζεὺς δὲ θεῶν νεῖκος ἰδὼν, ὃν παῖδα καλέσας,
τοῖον ὑποδρήσσοντα προσέννεπεν Ἑρμῶνα.*

ὑποδρήσσοντα quidem iam Lennepius, sed non sine errore, quoniam *θεῶν ὑπὴρέτην* significari voluit. At neque hoc participium fungi potest substantivi officio, nec praesentis participium ad ea referri, quae facturus sit iussu Iovis Mercurius, sed pertinet ad praegressum *καλέσας: vocanti patri dicto audientem.* In Iovis oratione quod est v. 71. vitium, supra sustulimus. Dubitari fortasse poterit etiam v. 75. de verbo *διακρινθεῖσα*, quod in duobus codd. *διακριθεῖσα* scriptum. Certe non male legeretur *διαπροκριθεῖσα*, ut apud Euripidem in *Phoen.* 222. est *πόλεος ἐκπροκριθεῖς ἑμας.*

V. 82. quae de Venere dicuntur,

*καὶ περόνην θυόεντα διαστήσασα κομάων,
χρυσῷ μὲν πλοκάμους, χρυσῷ δ' ἐστέψατο χαίτην,*

mutila esse pene persuasit Wernikius comparatione Nonni XXXII. 15. (34. ed. Graef.)

*καὶ περόνη συνέργε νέου κληῖδα χιτῶνος,
καὶ πλεκτηὴν θυόεντι κόμην ἐδίηνεν ἐλαίφ.*

In cod. Mut. quod legitur, *καὶ πτερὸν ἰθὺνθέντα*, etsi videri potest ex *καὶ περόνη θυόεντα* corruptum esse, **13** *men*, ut in loco, in quo sine librorum auxilio nihil certi afferri potest, non omnino spreverim. Nam, ut post *καὶ περόνη* exciderint similia illis apud Nonnum, nihil impedit quin deinde tale quid dederit Coluthus,

καὶ πλόκον ἰθὺνθέντα διαστήσασα κομάων,

quod ipsum videri potest expressum esse ex Nonni verbis eodem loco v. 12.

*πολλάκι δ' ἰσάζουσα καθευμένον ἄχρι μετώπου
πλαζομένης ἔστησε μετήλυδα κόσμον ἐθείρης.*

Distinctionem *πλοκάμων* et *χαίτης*, quae est a Colutho facta, recte Hesychio auctore tuitus est Iulianus.

V. 86.

σήμερον ἀγλαῖαι με διακρίνουσι προσώπων.

Quidni potius *διακρινέουσι*?

V. 90. valde languet *αἰεὶ* in his verbis,

καὶ πολέμων βασιλείαν αἰεὶ καλέουσιν Ἀθήνην,

ut non dubitandum videatur, quin genuina scriptura sit *ἐπικλείουσιν*. Quae statim de se praedicat Venus,

*μούνη Κύπρις ἀναλκις ἔην θεός. οὐ βασιλῶν
κοιρανίην, οὐδ' ἔγχος Ἀργῆιον, οὐ βέλος ἔλκω,*

non sunt illa quidem sic dicta, ut valde reprehendi possint: sed tamen huius sectae poeta malisset *οὐκ ἔγχος Ἀργῆιον* scribere. Duo codd. *οὐδ' εὐχος* praebent: unde quis non facile sibi persuadeat scribendum esse:

*οὐ βασιλῶν
κοιρανίην οὐδ' εὐχος, Ἀργῆιον οὐ βέλος ἔλκω.*

Nam ad *ἔγχος* si adiicitur *βέλος*, nihil id est nisi quod iam dictum erat: regum vero duo praecipua sunt, imperium et dignitas. Pergit sic:

ἀλλὰ τί δειμαίνω περιώσιον; ἀντὶ μὲν αἰχμῆς,

ὥς θοὸν ἔγχος ἔχουσα μελίφρονα θεσμὸν ἐρώτων,
 κεστὸν ἔχω, καὶ κέντρον ἄγω, καὶ τόξον αἰίρω,
 κεστόν, ὅθεν φιλότητος ἐμῆς ἐμὸν οἷστρον ἐλοῦσαι
 πολλάκις ὠδίνουσι καὶ οὐ θνήσκουσι γυναῖκες.

Posui in his θεσμὸν pro δεσμὸν e verissima emendatione Lennepii, quam Nonni usus confirmat. Idem Lennepius, particula μὲν motus, post secundum horum versuum aliquid excidisse putabat Nec mirer, si cui persuadeat, 14 praesertim Nonnum XXXV. 168. comparanti:

ἀπτόλεμος γὰρ

Κύπρις ἀριστεύει πλέον Ἄρεος, οὐδὲ χατίζει
 ἀσπίδος, οὐ μελὴς ποτὲ δέυεται· ἀμφοτέρων γὰρ,
 ἔγχος ἐμὸν πέλε κάλλος, ἐμὸν ξίφος ἔπλετο μορφή,
 καὶ βλεφάρων ἀκτῖνες ἐμοὶ γεγάασιν οἷστοι·
 μάζος ἀκοντίζει πλέον ἔγχος.

Sed gravius vitium, ut quidem versus Coluthi interpuncti sunt, in tertio versu est, in quo si ἀντὶ αἰχμῆς κεστὸν ἔχω coniungenda sunt, quis non videt inepte adiici καὶ κέντρον ἄγω καὶ τόξον αἰίρω? sin excidit aliquid ante κεστὸν ἔχω, quis non potius teli genus, ut in reliqua parte versus, commemorandum fuisse intelligat? Et tamen, nisi fallor, omnia sincera sunt, modo recte interpungantur:

ἀντὶ μὲν αἰχμῆς,

ὥς θοὸν ἔγχος ἔχουσα μελίφρονα θεσμὸν ἐρώτων,
 κεστὸν ἔχω· καὶ κέντρον ἄγω καὶ τόξον αἰίρω
 κεστόν.

Pro cuspide, inquit, cingulum, hastae instar foedera amoris habens, teneo: et spiculum agito arcumque tollo cingulum. Sic patet non opus esse ut μὲν habeat particulam respondentem. Non potuit enim inferri δέ, sic conformata oratione: sed deberet inferri, si procederet compositio verborum ita, ut instituta erat: ἀντὶ μὲν αἰχμῆς κεστὸν ἔχω, ἀντὶ δὲ κέντρον, καὶ ἀντὶ τούτου κεστόν ἔχω· ἀντὶ δὲ τόξου, ὁμοίως. Reliquum est, de quo dicatur, illud, φιλότητος ἐμῆς ἐμὸν οἷστρον, in

quo Bekkero poeta visus est similiter lusisse ut Nonnus XVI. 88.

αὐτὸς ἐμοῖς ὥμοισιν ἐμὴν Νίκαιαν ἀείρων.

At haec valde diversa sunt, quodque apte dixit Nonnus, frigidum esset apud Coluthum. Hunc oportebat gravius, quid praedicare de oestro amoris, ut eum non leviora vulnera facere quam Martis tela, sed ea tamen non, ut illius, mortifera, diceret. Ego illa duo verba nihil nisi discrepantiam scripturae esse puto, quum alii scriberent *φιλό- τητος ἐμῆς οἶστρον*, alii *φιλότητος ἐμὸν οἶστρον*. His in unum coniunctis expulsum est adiectivum. Videtur mihi poeta scripsisse *φιλότητος ἐμῆς βαρὺν οἶστρον ἐλοῦσαι*.

15 Aperte perturbata sunt, quae v. 110. leguntur:

*τοῖς ἐὼν, σύριγγος ἐς ἥθεα βαιὸς ὀδεύων,
ἀγροτέρων καλάμων λιγυρὴν ἐδίωκεν αἰοιδήν.
πολλάκι δ' οἰοπόλοισιν ἐνὶ σταθμοῖσιν ἀείδων,
καὶ ταῦρων ἀμέλησε καὶ οὐκ ἐμπάζετο μήλων,
ἔνθεν ἔχων σύριγγα κατ' ἥθεα καλὰ νομῶν,
Πανὶ καὶ Ἑρμῶνι φίλην ἀνεβάλλετο μολπήν.
οὐ κύνες ὠρύοντο καὶ οὐ μυκήσατο ταῦρος.*

De multis, quae hic molitus est Graefius, illud aliquam veri speciem habet, quod duplicis recensitionis sibi visus est vestigia deprehendisse. Sed tamen, si quid video, faciliore opera res expediri potest. In primo horum versuum cod. Mut. *τοῖος ἐπεῖ*. Vt videtur, etiam *βαιόν*, quod non praetulerim vulgato. Scribendum videtur:

*τοῖος ἐπεῖ σήραγγος ἐς ἥθεα βαιὸς ὀδεύοι,
ἀγροτέρων καλάμων λιγυρὴν ἐδίωκεν αἰοιδήν.*

Ἀγροτέρων recte emendavit Graefius: neque enim haec poetarum secta duo coniungit epitheta ornantia. *Σήραγ- γος* mea est coniectura, in quam quum plurima tentaret etiam Graefius incidit. In quinto versu quod e cod. Voss. affertur *ἔνθεν*, nihil aliud est quam quod in primo Paris. legitur *ἔνθεν* supra scripto *α*. Id si non ut Lennepius *ἔν-*

θα δ', sed ἐνθάδ' correxeris, satis bene omnia cohaerebunt. Erit illud ἐνθάδε ad montis Idae loca referendum, in quibus degebat Paris, ut iam sequatur quid ille tum egerit, quum ad eum veniret Mercurius. Ante ultimum horum versuum aliquid excidisse vix potest dubitari.

V. 127. de μεθήσας videndus Lobeckius ad Phryn. p. 721.

V. 136.

χειρῶν μειδιῶντα δίκης προπάροιθεν ἐλοῦσα
τοῖον Ἀλεξάνδρῳ μυθήσατο μῦθον Ἀθήνη.

Tribus haec affecta sunt vitiiis, primo, quod non sunt nexa superioribus; secundo, quod non apparet cur Paris rideat; tertio, quod Minervae personam dedecet hic supplicandi modus. E cod. Mut. scripturis *μειλ ν εντα* et in fine versus ἐλόσσης vereor ut aliquid erui possit. Fuit haud dubie pro hoc versu aliud quid scriptum a poeta: ipse versus autem et genuinus est et aptissimus, si in locum suum 16 reponatur post v. 158. ubi de Venere impudentius instante sermo est:

τοῖα δὲ μειδιῶσα προσέννεπε μηλοβοτῆρα,
χειρῶν μειδιῶντα δίκης προπάροιθεν ἐλοῦσα.

V. 144. Nonni sectatorum stilus scribi iubet,

πεῖθεο, καὶ πολέμους σε καὶ ἡγορέην σε διδάξω.

Libri πολέμους τε καί. Sunt haec levia, sed tamen non negligenda. Eiusmodi est pronomen σέ, quod v. 148. recte Bekkerus et Wernikius ad Coluth. p. 264. post πάσης, non post Ἀσίης, ut Lennepius, insertum voluerunt. In eo autem qui antecedit versu verba sic distinguere debent:

εἴ με διακρίνων προφερέστερον, ἔρνος ὀπάσσαις.

Immo εἰ μέ, inquam qui apud Tryphiodorum e v. 405. μέ καὶ αὐτήν, aliaque alibi similia procuderunt, quae nobis non videntur esse non appetentis soloecismorum. Ἡ μὲν ἀνάγκη, ἡ ἐγὼ σέ.

V. 166. haec leguntur:

οὐπω μῦθος ἔληγεν, ὃ δ' ἀγλαὸν ὥπασε μῆλον,
ἀγλαΐης ἀνάρθημα, μέγα πτέρας Ἀφρογενεΐη,
φυταλιὴν πολέμοιο, κακὴν πολέμοιο γενέθλην.

Quorum versuum ultimo nihil fingi potest putidius. Aliquot codd. et edd. vett. φοιταλιήν. Scribendum:

φοιταλέην πολέμοιο κακοπτολέμοιο γενέθλην.

V. 176. Quae hic non adiuvisse Iunonem dicitur *σακίων βασίλεια*, καὶ εἰ πυρὸς ἔστι τιθήνη, ut in cod. Mut. pro vulgato *ἔσσι* scriptum, ridiculum esset, si aut Minerva esset, ut Lennepio visum: qui enim haec, ubi ipsa vincere volebat, Iunoni conciliasset victoriam? aut adeo, quod censori Heidelbergensi in mentem venit, coniux Vulcani Gratia. Enyo est, quam dicit poeta, facem gestans.

Ab Iunone transit Venus ad Minervam his verbis v. 179.

οἶα τε κυδιάεις ἀνεμώλιος, Ἀτρυτώνη,
ἦν γάμος οὐκ ἔσπειρε καὶ οὐ μαιώσατο μήτηρ,
ἀλλὰ σιδηρεΐη σε τομὴ καὶ ῥίζα σιδήρου
πατρώων ἀλόχευτον ἀνεβλάστησε καρήνων.
οἶα δὲ χαλκείοισι καλυψαμένη χρῶα πέπλοις,
καὶ φεύγεις φιλότητα καὶ Ἄρεος ἔργα διώκεις,
ἄρμονίης ἀδίδακτος, ὁμοφροσύνης ἀδαήμων.

17 Bekkerus signa exclamandi posuit post Ἀτρυτώνη et post πέπλοις. Ea ratio si vera esset, in quinto horum versuum mente repetendum esset κυδιάεις. At tum certe post Ἀτρυτώνη signum illud non recte poneretur. Deberent enim sententiae ita cohaerere: οἶα κυδιάεις, ὅτι σε γάμος οὐκ ἔσπειρεν· οἶα δέ, ὅτι χαλκείοις ὅπλοις καλύπτῃ. Sed ne sic quidem omnia recte procederent. Neque enim apte adnexa essent illa, καὶ φεύγεις φιλότητα, et quae sequuntur, quae omnino cur ab armis potius, quam ab origine Minervae deriventur, non apparet. Nihil posset reprehendi, si pro altero isto οἶα aliud quid, v. c. ἀμφί, legeretur. Sed quum minime suspectum sit οἶα, positum

autem non possit non ad superius οἷα referri, illi autem quod adiectum est τέ non bene conveniat, recte mihi videor iudicare, alieno loco intrusum esse hunc versum. Eo hinc reiecto ante primum eorum quos apposui, bene habebit locus, ita nexa oratione:

οἷα δέ, χαλκείοισι καλυψαμένη χρóa πέπλοις;
οἷα σὺ κυδιάεις ἀνεμώλιος, Ἀτρυτώνη.

Nihil vitii est in illis:

ἀγνώσσεις ὅτι μᾶλλον ἀναλκίδες εἰσὶν Ἀθῆναι
τοῖαι, κυθαλίμοισιν ἀγαλλόμεναι πολέμοισι,
κεκριμένων μελέων οὐτ' ἄρσενες οὔτε γυναῖκες.

Quod Graefio, acutissimo leporum et venustatis arbitro, Ἀθῆναι non Minervae, sed urbs Athenarum esse visae sunt, vehementer miror.

V. 189. e. cod. Mut. reponendum τοῖον, et v. 197. ὅς τότε pro ὅς ποτε, quod ineptum est. V. 200.

νῆας, αἷς οὐκ ἐγόησε καὶ οὐκ ἤσκησεν Ἀθήνη.

Wernikius quum ad Tryphiod. p. 43. haud cunctanter ἄτ' scribendum dixit, metro melius quam sententiae consuluit. Vacua vitio est Graefii coniectura, deletο νῆας scribentis οἷας, sed est id languidius. Ego quidem credam Coluthum in hac syllabae mensura Hesiodi exemplum sequutum esse.

Paride navigante ἐπ' εὐρέα νῶτα γαλήνης (sic enim iure correxit Lennepius v. 204.) oritur tempestas, quae v. 206. sic describitur:

κυανή μὲν ἵπερθεν ἀναθρόσκουσα θάλασσα
οὐρανὸν ὀρφναίων ἐλίκων ἐζώσατο δεσμῷ.
ἣ δ' ἄρα μιχθαλόεντος ἀπ' ἡέρος ὄμβρον ἰεῖσα. 18
ἐκλύσθη δέ τε πόντος ἐρρυσσομένων ἐρετῶν.

Nihil nec varietates scripturae prosunt, nec quae visa viris doctis est lacuna esse ante ultimum verbum. Manet enim, ut alia taceam, duplex perversitas, una in re ipsa, quod mare assurgere dicitur et caelum tortis nubibus cingere,

altera in oppositione per particulas *μὲν* et *δὲ* indicata, quae hic talis esset, ut idem sibi ipsum opponeretur. Nisi fallor, nihil hic deest, sed vitata est scriptura. Removerit vitia, qui scripserit:

*κυνέη μὲν ὑπερθεν ἀναθρώσκουσα θύελλα
οὐρανὸν ὀρφναίων ἐλίκων ἐζώσατο δεσμῶ,
εἶθαρ ὁμιχλήεντος ἀπ' ἡέρος ὄμβρον ἰεῖσα.
ἐκλύσθη δ' ὑπο πόντος ἐρεσσομένων ἐρεταίων.*

Θύελλα etiam Graefio in mentem venit. Vltimum versum ut sic scribendum putem, hanc rationem habeo, quod Coluthus, si scivit quid significaret *δέ τε*, non potuit id scribere. Omninoque apud huius sectae poetas perraro, si usquam, has particulas iungi videas: neque id mirum in hoc stili genere. Quare viderint, qui apud Tryphiodorum v. 530. οἱ δὲ τ' ἐλειφθεν scribi voluerunt, expulerintne vitium an intulerint. Certe, si ἐλέλειφθεν ferre nollent, satius erat ὑπέλειφθεν scribere.

V. 233. Bekkerus e cod. Mut. opinor dedit *κυνέησιν*. Iulianus ex coniectura non male *κυνέηφιν*. Vulgata *κυνέηθεν* si vera est, coniungenda est cum *ἀναστέλλοιεν*.

V. 235. Mirifice lapsi sunt et Iulianus et censor eius Heidelbergensis, qui quod in altero Parisiensium scriptum est *ἀναετήρων* et supra *κτό*, reponendum iudicarunt *φιλοξείνοιο ἀνακτος*. Nam vel accentus monstrare debebat, scripturam quam supra posuisset in codice illo librarius, non *ἀνακτος* fuisse, sed *ἀνακτόρων*.

V. 242. Dubitationes, quae multae magnaeque de hoc loco motae sunt, praeclare composuit Graefius, *κυσαμένη* reponendum monens, modo ne attrēctasset praecedentia v. 239. Nihil enim certius quam *παραγνάψας* in medio positum esse, ut sit *deflectens*? ad *Καρνεῖοιο Τακίνθου* autem repeti debere *θηεύμενος εἶδος*.

V. 247. Hic quoque recte mihi videtur Graefius di-
19vinasse, in mendosa cod. Mut. scriptura latere *ἀγχιπόροι-
σι*: quod praeferendum vulgatae.

V. 254. quum θαλερόν pro θαλερῶν praebeat cod. Mut. maxime simplex opinor emendatio praestabit,

καὶ θαλάμου προπάροιθεν ὀπιπεύουσα θυράων.

V. 258. Nihil suspecti haberet hic locus, si legere-
tur ἄλλοτε μὲν. Quod libri omnes habent ἄλλοτε δὴ, ve-
reor ne scribendum sit ἄλλοτε δέ, exciderint autem ali-
quot versus, in quibus fortasse cum Apolline comparaba-
tur Paris, omissi illi per negligentiam, aberrante oculo
ad ἄλλοτε δέ ab ἄλλοτε μὲν, quod superius positum
neglexit.

V. 264. Scribendum videtur ἐπὶ ξυνοχῇσι καρήνου.
Ita capitis cum cervice iuncturam appellat.

V. 266. Veram esse puto librorum scripturam, sed
malim ita distingui:

εἶνε, πόθεν τελέθεις ἐρατὸν γένος; εἶπε καὶ ἡμῖν.

Est ea blandientis oratio, similem vim habens, ut Home-
ricum illud, ἵνα εἶδομεν ἄμφω.

Versum 269. qui e cod. Mut. accessit, quum non
commodam sedem tenere animadverteret Iulianus, posuit
eum ante v. 268. At ne sic quidem elegantiae consulitur.
Mihi ponendus videtur ante v. 273. quo loco eum legi et
res et verba postulant.

V. 276.

τοῖα Πάριν ποθέουσα λιγύθροος ἔννεπε νύμφη.

Haec cod. Mut. scriptura minime inepta videbitur repu-
tanti Πάριν non cum ποθέουσα, sed cum ἔννεπε con-
iungendum esse, quo modo etiam Homerus εἶπε cum ac-
cusativo construxit.

V. 278. scribendum puto,

εἴ τινά που Φρυγίης ἐπὶ πείρασι γαῖαν ἀκούεις.

Quod libri habent ἐνί, si quem ego sensum harum rerum
habeo, hac in sede versus ἐν dixisset poeta. Idque red-
dendum existimo etiam Musaeo v. 81. apud quem v. 271.
meliolem scripturam duo codd. praebent παρακάτθεο.

V. 282. nimis languidum est, quod legitur,

ἐνθεν ἀριστεύων ἐμφύλια πάντα διώκω.

Sed quum non corruptum videatur *πάντα*, deesse ver-
20 sum puto, in quo substantivum erat, virtutes, laudes, de-
cora significans. Sed quamvis multis in locis mutilum sit
hoc carmen, tamen post hos versus,

*ὦν ὁ μὲν ἡμετέρης δωμήσατο τείχεα πάτρης,
τείχεα μὴ πίπτοντα, Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων,*

qui aliquid excidisse putant, eo opinor moti, quod quum
ὁ μὲν dixerit poeta, deinde Neptuno etiam Apollinem ad-
iungat, nimis rigidas mihi videntur dictioni poeticae leges
scribere. Si tamen aliquid excidit, non fuit id aliud, si
quid ego video, quam unus versus, de quo nescio an ali-
quid indicii faciat scriptura codicis Mut. qui pro *μὴ πί-
πτοντα* exhibet *μαρμαίροντα*. Id Bekkerus iure post-
habuit vulgatae, quae multo fortior est. Quid vero si
tamen vera est codicis illius scriptura, coniuncta quidem
cum vulgata:

*ὦν ὁ μὲν ἡμετέρης δωμήσατο τείχεα πάτρης,
τείχεα μαρμαίροντα, Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων,
τείχεα μὴ πίπτοντα . . . . .*

V. 295. Non prorsus abhorret ab usu Graecorum
καί, quod ad totam sententiam pertineat, collocatum ut hic,

ἧς ἔνεκεν τέτληκα καὶ οἷδματα πολλὰ περῆσαι.

Sed tamen elegantius *δι' οἷδματα* scripsisset. Quum au-
tem Nonni secta amet partitiones per duo *καί* factas, haud
scio an perierit versus eadem vocula incipiens, hac sen-
tentia: *et tam remotas regiones adire.*

V. 297. scribendum:

εἴ με κατασχύνειας, ἐμὴν καὶ Κύπριν ἐλέγξεις.

Quae sequuntur, ita continuanda sunt:

οὐκ ἐρέω· τί δὲ τόσον ἐπισταμένην σε διδάξω,

εἰ τοῖται γεγάασιν ἐν Ἀργείοισι γυναῖκες.

Nam quod de Menelao interpositum est, neque cohaeret cum reliqua oratione, neque decet Paridem. Est ille versus, si quid video, Helenae tribuendus, cuius oratio eo additamento aucta plane respondet Paridis orationi, v. 312. L

*ἔγχεο νῦν, Σπάρτηθεν ἐπὶ Τροίην με κόμισσον.
ἔψομαι, ὡς Κυθήρεια γάμων βασιλεία κελεύει.
οὐ τρομέω Μενέλαον, ὅτ' ἂν Τροίην με νοήσῃ.
οἴσθα γὰρ ὡς Μενέλαος ἀνάλκιδός ἐστι γενέθλης.*

V. 316. scribendum puto:

21

*νῦξ δὲ πόνων ἄμπανμα μετ' ἡελίοιο κελεύθους
ὑπνον ἐλαφρίζουσα παρήγορον ὥπασεν ἦοι
ἀρχομένη.*

Helenae scilicet nox sub auroram dedit somnum inquietum. De voce illa *παρήγορον*, quam praetulit etiam Graefius, videndus Wernikius ad Tryphiod. 371.

V. 319. Scribendum esse *κεράων δ' ἀπελάμπετο κόσμος*, Homericum illud *χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλή* ostendit.

V. 337. Scribe, *ἔτι κλαίουσα νοσήσεις*. Arguunt sequentia.

V. 340. recte libri *ἦ τάχα*: sed quae mox sequuntur,

*καὶ ἐς λειμῶνα μολοῦσα
ὠράων δροσόεντος ὑπὲρ πεδίοιο θαάσσει,*

si integra essent, non possent nisi de celebri quodam apud Spartanos prato Horarum accipi. De eo mihi quidem nihil lectum, neque auditum opinor Colutho, apud quem quum respondeat Hermiona, *οἶδα κελεύθους ἐς ῥόδον, ἐς λειμῶνα*, credibile est excidisse versum, in quo rosetum vel rosae, ornamentum Horarum, commemoratae fuerint. Sequuntur hi versus:

*ἦ χροά πατρώοιο λοεσσαμένη ποταμοῖο,
ᾤχετο, καὶ δῆθυνεν ὑπ' Εὐρώτῳ ῥέεθροις.*

Apertum est scribi debere *λοεσσαμένη*. Sed in altero versu

HERM. OP. IV.

P

quum plerique libri *ὑπὲρ Εὐρώταο παρ' ὀχθαῖς* habeant, veram scripturam esse existimo *ἐπ' Εὐρώταο ρεέθροις*. Eius et *ὑπὲρ* et *παρὰ* explicatio est. Nec profecto apte dici potuit sub undis Eurotae morari Helena.

V. 359. scribe:

*μὴ διερῶν γονόεντος ἐπ' Εὐρώταο ρεέθρων
νηχομένην ἐκάλυψεν ὑποβρυχίην σε γαλήνη.*

Et *διερῶν* quidem Graesium quoque correxisse video, qui etiam *ἐπ'* in *ὑπ'* mutabat, non male, sed praeter necessitatem, et minus venuste.

In iis, quae v. 363. seqq. mendosissima leguntur, quamvis acutissima sit Graefii emendatio, tamen ea mihi non, ut ipsi, certissima videtur. Nam quum ita scribi iubet,

*ἀνακλίνασκε δὲ δειρὴν
ὕπνος, ἐπεὶ, θανάτοιο συνέμπορος εἶπερ ἐτύχθη,
22 ἄμφις, ἀναγκαίη ξυνήϊα πάντα λαχόντα,
ἔργα παλαιοτέροιο κασιγνήτοιο διώκειν,*

primum impeditior haec structura verborum est, quam qua hoc genus poetarum uti solet; deinde autem *ἀνακλίνασκε*, quae verbi forma frequentativa est, abhorret ab huius loci ratione. Quare mihi, quae cum hoc participio cohaerebant verba, deesse videntur. In iis autem quae sequuntur, si praeter *εἶπερ*, quod recte a Graefio restitutum, participium duale reponatur, omnia plana sunt.

*ὕπνος ἐπεὶ θανάτοιο συνέμπορος εἶπερ ἐτύχθη,
ἄμφω ἀναγκαίη ξυνήϊα πάντα λαχόντε
ἔργα παλαιοτέροιο κασιγνήτοιο διώκειν.*

Dixerat, nisi fallor, Hermionam somno oppressam tam alto, ut si mortua esset, iacuisse. Nunc addit: nam si Somnus comes Mortis est, ambos oportet, omnia communia nactos, maioris fratris facere officia.

V. 375. Hunc versum non suo loco legi apertum est. Neque illud dubium videtur, eius loco aliud quid scriptum fuisse. Hoc vero mirere, quod non animadverterunt VV. DD. isto versu perorationem totius carminis incipere. Quare

etsi nolim pertinacius pugnare cum iis, qui post v. 386. multa deesse putant, tamen non video quid cogat ita statuere. Nam abisse Parim cum Helena supra dixerat v. 325. Inde dolorem Hermioneae describit, nec quidquam requirimus amplius. Iam ergo post v. 386. recte perget:

οὕτω καλλικόμοιο μεθ' ἁρμονίην Ἀφροδίτης
 παρ Κικόνων πτολίεθρα καὶ Αἰολίδος πόρον Ἑλλης
 Δαρδανίης λιμένεσσιν ὁ νύμφιος ἤγαγε νύμφην.

Posui πάρ, non quæ id a poeta profectam significarem, sed quia tali particula hæc coniuncta fuisse credibile est. Quis neget enim etiam alia loca, ut supra, commemorari potuisse?

V. 377. recte videtur Graefius vidisse, quod in cod. Mut. legitur αἰνὰ παθοῦσα, depravatum esse ex δεινὰ παθοῦσα.

V. 389. omnino scribendum:

χρυσέην δ' ἔρρηξε καλύπτρην
 Κασσάνδρῃ θεόφοιτος, ἀπ' ἀκροπόλεως ἰδοῦσα.

Hoc ἀπ' in neutrius Parisiensium textu legitur, sed in prioris margine.

DE ARCHIMEDIS PROBLEMA BOVINO. *)

---

3 Qui eximiam operam epigrammatis Graecorum explicandis impendit, Fr. Iacobsius, ab eo dolemus unum neglectum esse in primis memorabile epigramma, quod Archimedi tributum primus e codice Guelferbyitano edidit Lessingius in symbola secunda ad historiam et litteraturam p. 423. seqq. sive Operum vol. XIV. p. 232. seqq. iterum autem vulgarunt ante hos VII. annos Struvii, pater et filius, Altonae, commentariis instructum. Horum tanta fuit lascivia, ut non solum contemptim de eo sentirent, abiudicarentque ab Archimede, sed etiam alteram eius partem ab obscuro quodam homine ad ludificandos mathematicos compositam existimarent. Nimirum illi more multorum, qui antiquitatis monimenta tractant, vituperare et ut inepta reiicere quae ipsis molestiam crearent, quam accurate per-vestigare maluerunt. Fugit eos nobile apud veteres fuisse Archimedis πρόβλημα βοεικόν, quod est illud ipsum, cuius ratio continetur isto epigrammate. Testem habemus scholiastam Platonis ad Charmidem p. 324. (91. ed. Ruhnk.) qui sic scribit: λογιστικὴ ἐστὶ θεωρία τῶν ἀριθμῶ-
τῶν, οὐχὶ δὲ τῶν ἀριθμῶν μεταχειριστικὴ, οὐ τὸν ὄντως

---

*) Edita est a. 1828.

ἀριθμὸν λαμβάνουσα, ἀλλ' ὑποτιθεμένη τὸ μὲν ἔν ὡς μονάδα, τὸ δὲ ἀριθμητὸν ὡς ἀριθμὸν, οἷον τὰ τρία τριάδα εἶναι καὶ τὰ δέκα δεκάδα· ἐφ' ὧν ἐπάγει τὰ κατὰ ἀριθμητικὴν θεωρήματα. θεωρεῖ οὖν τοῦτο μὲν τὸ κληθὲν ὑπ' Ἀρχιμήδους βοεικὸν πρόβλημα, τοῦτο δὲ μηλίτας καὶ φιαλίτας ἀριθμούς, τοὺς μὲν ἐπὶ φιαλῶν, τοὺς δὲ ἐπὶ ποίμνης· (designantur his problemata in Iacobsii Anthol. Pal. T. II. p. 559. 50. et 549. 4.) καὶ ἐπ' ἄλλων δὲ γενῶν τὰ πλήθη τῶν αἰσθητῶν σωμάτων σκοποῦσα ὡς περὶ τελείων ἀποφαίνεται. ὕλη δὲ αὐτῆς πάντα τὰ ἀριθμητὰ· μέρη δὲ αὐτῆς αἱ Ἑλληνικαὶ καὶ Αἰγυπτιακαὶ καλούμεναι μέθοδοι ἐν πολλαπλασιασμοῖς καὶ μερισμοῖς, καὶ αἱ τῶν μορίων συγκεφαλαιώσεις καὶ διαί- 4 ρέσεις, αἷς ἰχνεύει τὰ κατὰ τὴν ὕλην ἐμφωλευόμενα τῶν προβλημάτων τῇ περὶ τοὺς τριγώνους καὶ πολυγώνους πραγματείᾳ· τέλος δὲ αὐτῆς τὸ κοινωνικὸν ἐν βίῳ καὶ χρήσιμον ἐν συμβολαίοις, εἰ καὶ δονεὶ περὶ τῶν αἰσθητῶν ὡς τελείων ἀποφαίνεσθαι. Multo autem ante, quam edita sunt scholia illa, haec Latine reddita exstabant in Dasypodii versione Nomenclaturarum Heronis Alexandrini, quam ille orationi suae de disciplinis mathematicis adiecit, fol. 16. a. cuius loci indicium debeo C. Br. Mollweidio, collegae quondam meo, eximiae eruditionis viro. Accedit inde fides inscriptioni epigrammatis, quae vel per se ita est comparata, ut non mentiri videatur: πρόβλημα, ὃπερ Ἀρχιμήδης ἐν ἐπιγράμμασιν εὐρών, τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περὶ ταῦτα πραγματευομένοις ζητεῖν ἀπέστειλεν ἐν τῇ πρὸς Ἐρατοσθένην τὸν Κυρηναῖον ἐπιστολῇ. Nec dubitandum puto, quin versus ipsi ab Archimede facti sint. Solebant enim talia, quo firmitus memoriae mandari possent, versibus comprehendere: nec mirum, si Archimedes in re communi non est patria dialecto usus. Simul autem et res ipsa, et quae scholiastes ille de trigonis et polygonis dicit, argumento sunt, tantum abesse ut altera pars epigrammatis spuria sit, ut maxime genuinam haberi oporteat. Nam prior pars eiusmodi est, ut solutio eius aliquid operae, nihil autem artis requirat; altera vero et digna est ingenio Archimedis, et talis, ut recte provocar

ad eam explicandam potuerint nobilissimi mathematici. Certe id frustra conati sunt et Chr. Leistius, cuius dissertationem dedit Lessingius p. 438. seqq. et I. Struvius. Gaussium quidem, primum in his litteris virum, solvisse totum problema ab eodem illo Mollweidio accepi: adissemque virum celeberrimum, ut eam rationem vel mecum communicaret, vel publice ederet, nisi persuasum haberem, non eam iustam solutionem esse. Quum enim ille, ut referebat Mollweidius, problema illud, sic, ut et a scholiasta et a caeteris interpretibus constitutum est, intellexerit, fieri non potest, quin, si falsa est interpretatio illa, non Archimedeum illud problema, sed aliud ab illo diversum solverit. Atqui ita esse, videor mihi demonstrare posse: ob eamque causam hac scribendi opportunitate utendum putavi, ut ostenderem, quae ratio esset illius problematis. Ac fortasse, si quis mathematicus viam, qua in hoc genere usus est Archimedes, investigaverit, comprobabitur, quod de illo viro praedicat Plutarchus in Marcello c. 17. ζητῶν μὲν γὰρ οὐκ ἂν τις εὗροι δι' αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν, ἅμα δὲ τῇ μαθήσει παρίσταται δόξα τοῦ καὶ αὐτὸν εὑρεῖν. οὕτω λείαν ὁδὸν ἄγει καὶ ταχεῖαν ἐπὶ τὸ δεικνύμενον. Videndum vero ante omnia erat, quid diceret Archimedes: verbis enim non recte intellectis qui potest de re verbis illis comprehensa recte iudicari? Illustre hoc quoque documentum est, rerum scientiam ex interpretatione verborum pendere. Epigramma emendatum dare visum est, adiectis adnotationibus.

Πληθὺν Ἑλίοιο βοῶν, ὧ ξεῖνε, μέτρησον,
 φροντίδ' ἐπιστήσας, εἰ μετέχεις σοφίης,
 πόσση ἄρ' ἐν πεδίοις Σικελῆς πότ' ἐβόσκετο νῆσον
 Θρινακίης, τετραχῇ στίφεια δασσαμένη,
 5 χροῖν ἁλλάσσοντα, τὸ μὲν λευκοῖο γάλακτος,
 κυανέῳ δ' ἕτερον χρώματι λαμπόμενον.
 ἄλλο γὰρ μὲν ξανθόν, τὸ δὲ ποικίλον· ἐν δὲ ἐκάστῳ
 στίφει ἔσαν ταῦροι πλήθεσι βριθόμενοι,
 συμμετρίας τοιῆςδε τετευχότες· ἀργότριχας μὲν

- 10 κυανέων ταύρων ἡμίσει ἡδὲ τρίτῳ
καὶ ξανθοῖς σύμπασιν ἴσους, ὧς εἶνε, νόησον·
αὐτὰρ κυανέους τῷ τετράτῳ τε μέρει
μικτοχρόων καὶ πέμπτῳ, ἔτι ξανθοῖσι τε πᾶσιν.
τούς δ' ὑπολειπομένους ποικιλόχρους ἀθρεῖ
- 15 ἀργεννῶν ταύρων ἕκτῳ μέρει ἑβδομάτῳ τε
καὶ ξανθοῖς αὐτῖς πᾶσιν ἰσαζομένους.
θῆλειαισι δὲ βοῦσι τὰδ' ἐπλετο· λευκότριχες μὲν
ἦσαν συμπάσης κυανέης ἀγέλης
τῷ τρίτῳ τε μέρει καὶ τετράτῳ ἀτρεκέες ἴσαι.
- 20 αὐτὰρ κυάνεαι τῷ τετράτῳ τε πάλιν
μικτοχρόων καὶ πέμπτῳ ὁμοῦ μέρει ἰσάζοντο
σὺν ταύροις· πάσης δ' εἰς νομὸν ἐρχομένης
ξανθοτρίχων ἀγέλης πέμπτῳ μέρει ἡδὲ καὶ ἕκτῳ
ποικίλαι ἰσάριθμοι πλῆθος ἔχον τετραχῆ.
- 25 ξανθαὶ δ' ἡριθμεῦντο μέρους τρίτου ἡμίσει ἴσαι
ἀργεννῆς ἀγέλης ἑβδομάτῳ τε μέρει. 6
εἶνε, σὺ δ' Ἥελίοιο βοῶν πόσαι ἀτρεκέες εἰπῶν,
χωρὶς μὲν ταύρων ζατρεφῶν ἀριθμὸν,
χωρὶς δ' αὖ θῆλειαι ἕσαι κατὰ χρῶμα ἕκασται,
- 30 οὐκ αἰδρίεις καὶ λέγοι, οὐδ' ἀριθμῶν ἀδαῆς·
οὐ μὴν πῶ γε σοφοῖς ἐναρίθμιος· ἀλλ' ἴθι φράζεν
καὶ τὰδ' ἔτ' ἄλλα βοῶν Ἥελίοιο πάθη.
ἀργότριχες ταῦροι μὲν ἐπεὶ μιξαῖατο πληθύν
κυανέοις, ἴσταντ' ἔμπεδον ἰσόμετροι
- 35 εἰς βᾶθος εἰς εὐρὸς τε· τὰ δ' αὖ πέρι μήκεα,
πάντῃ
πῆμπλαντο πλίνθου Θρινακίης πεδία.
ξανθοὶ δ' αὖτ' εἰς ἐν καὶ ποικίλοι ἀθροισθέντες
ἴσταντ', ἀμβολάδην ἐξ ἑνὸς ἀρχόμενοι,
σχῆμα τελειοῦντες τὸ τρικράσπεδον, εἴτε προς-
όντων
- 40 ἀλλοχρόων ταύρων, εἴτ' ἐπιλειπομένων.
ταῦτα συνεξευρὼν καὶ ἐνὶ πραπίδεσιν ἀθροίσας,
καὶ πληθῶν ἀποδοὺς, ὧς εἶνε, πάντα μέτρα,
ἔρχοο κυδιῶν νικηφόρος, ἴσθι τε πάντως
κεκριμένος ταύτῃ γ' ὀμπνιος ἐν σοφίῃ

Scholion in codice additum est epigrammati hoc. Τὸ μὲν οὖν πρόβλημα διὰ τοῦ ποιήματος ὁ Ἀρχιμήδης ἐδήλωσε σαφῶς· ἰστέον δὲ τὸ λεγόμενον, ὅτι τέσσαρας ἀγέλας εἶναι δεῖ βοῶν· λευκοτρίχων μὲν μίαν ταύρων καὶ θηλειῶν· ὧν τὸ πλῆθος ὁμοῦ συνάγει μυριάδας διπλᾶς εἰς, καὶ ἀπλᾶς φπβ, καὶ μονάδας ζτξ· κυανοχρόων δ' ἄλλην ὁμοῦ ταύρων καὶ θηλειῶν, ὧν τὸ πλῆθος ἐστὶ μυριάδων διπλῶν ἐννέα, καὶ ἀπλῶν ηῶλ, καὶ μονάδων ὦ· μιξοτρίχων δ' ἄλλην ταύρων καὶ θηλειῶν, ὧν τὸ πλῆθος ἐστὶ μυριάδων διπλῶν η', καὶ ἀπλῶν ςηβ, καὶ μονάδων υ'. τῆς δὲ λοιπῆς ἀγέλης τῶν ξανθοτρίχων συνάγει τὸ πλῆθος διπλᾶς μυριάδας ζ', καὶ ἀπλᾶς ςψη, μονάδας δὲ η' ὥστε συναγεσθαι ὁμοῦ τὸ πλῆθος τῶν δ' ἀγελῶν μυριάδας διπλᾶς μ', καὶ ἀπλᾶς χριβ, καὶ μονάδας ςφξ. καὶ ἡ μὲν ἀγέλη τῶν λευκοτρίχων ταύρων ἔχει μυριάδας διπλᾶς η', καὶ ἀπλᾶς βθβ, καὶ μονάδας ηφξ· θηλειῶν δὲ μυριάδας διπλᾶς ε', καὶ ἀπλᾶς ζχ, καὶ μονάδας ηῶ· ἡ δὲ ἀγέλη τῶν κυανοχρόων ταύρων ἔχει μὲν μυριάδας διπλᾶς ε', καὶ ἀπλᾶς θχπδ, καὶ μονάδας αρκ· θηλειῶν δὲ μυριάδας διπλᾶς γ', καὶ ἀπλᾶς θρμε, καὶ μονάδας θχπ· ἡ δὲ ἀγέλη τῶν ποικιλοτρίχων ταύρων ἔχει μὲν μυριάδας διπλᾶς ε', καὶ ἀπλᾶς ηῶδ, καὶ μονάδας ρῶ· θηλειῶν δὲ μυριάδας διπλᾶς β', καὶ ἀπλᾶς ηρκς, καὶ μονάδας ςχ· ἡ δ' ἀγέλη τῶν ξανθοχρωμάτων ταύρων ἔχει μὲν μυριάδας διπλᾶς γ', καὶ ἀπλᾶς χρςε, καὶ μονάδας θξ· θηλειῶν δὲ μυριάδας διπλᾶς δ', καὶ ἀπλᾶς χφιγ, καὶ μονάδας ζμ· καὶ ἔστι τὸ πλῆθος τῶν λευκοτρίχων ταύρων ἴσον τῷ ἡμίσει καὶ τρίτῳ μέρει τοῦ πλῆθους τῶν κυανοχρόων ταύρων καὶ ἔτι ὅλῃ τῇ τῶν ξανθοχρωμάτων ἀγέλει· τὸ δὲ πλῆθος τῶν κυανοχρωμάτων ἴσον τῷ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ μέρει τῶν ποικιλοχρόων ταύρων καὶ ὅλῃ τῇ πλῆθει τῶν ξανθοχρωμάτων· τὸ δὲ πλῆθος τῶν ποικιλοτρίχων ταύρων ἴσον τῷ ἕκτῳ καὶ ἐβδόμῳ μέρει τῶν λευκοτρίχων ταύρων καὶ ἔτι τῷ πλῆθει ὅλῃ τῶν ξανθοχρωμάτων ταύρων· καὶ πάλιν τὸ πλῆθος τῶν λευκῶν θηλειῶν ἴσον τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ μέρει ὅλης τῆς ἀγέλης τῶν κυανοχρόων· τὸ δὲ τῶν κυανοχρόων ἴσον τῷ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ μέρει τῆς ὅλης ἀγέλης τῶν ποικιλο-

τρίγων· τὸ δὲ τῶν ποικιλοτρίγων ἴσον τῷ πέμπτῳ καὶ ἕκτῳ μέρει τῆς ὅλης τῶν ξανθῶν βοῶν. πάλιν δὲ τὸ τῶν ξανθῶν θηλειῶν πλῆθος ἦν ἴσον τῷ ἕκτῳ καὶ ἑβδόμῳ μέρει τῆς ὅλης ἀγέλης τῶν λευκῶν βοῶν· καὶ ἡ μὲν ἀγέλη τῶν λευκοτρίγων ταύρων καὶ ἡ τῶν κυανοχρόων ταύρων συντεθεῖσα ποιεῖ τετράγωνον ἀριθμόν· ἡ δ' ἀγέλη τῶν ξανθοτρίγων ταύρων μετὰ τῆς ἀγέλης τῶν ποικιλοχρόων συντεθεῖσα ποιεῖ τρίγωνον, ὡς ἔχει τὰ τῶν ὑποκειμένων κανόνων καθ' ἕναστον χρῶμα. Huius scholiastae sic demum idonea auctoritas esset, si totum solvisset problema: nunc neque quomodo alteri taurorum greges quadratum, alteri triquetrum numerum efficerent ostendit, neque aliis quibusdam in rebus explicatio eius cum verbis epigrammatis conspirat. Tamen eum et Leistius et Struvii sequuti sunt, miro lubitu etiam qui nigri et badii boves dicendi erant, caeruleos et flavos appellantes. Calculi quidem istius scholiastae prout ille epigramma interpretatus est, si a quadrato et triquetro discesseris, recte computati sunt. Nam quum taurorum qui minimi inveniri possunt numeri, alborum sint 2226, nigrorum 1602, maculosorum 1580, badiorum 891, his ita ille usus est, ut numeros conficeret taurorum vaccarumque hosce, quos litteris colorum initialibus notatos haec tabula exhibet:

A.	τ.	8,2931,8560	=	7 M.	8
	β.	5,7650,8800			
		14,0582,7360		12	
M.	τ.	5,9684,1120	=	9 Στ.	
	β.	3,9145,9680			
		9,8830,0800		20	
Στ.	τ.	5,8864,4800	=	11 Ξ.	
	β.	2,8126,5600			
		8,6991,0400		30	
Ξ.	τ.	3,3195,0960	=	13 A.	
	β.	4,3513,7040			
		7,6708,8000		42	

Vniuersorum autem gregum haec summa est, 40,3112,6560. *) Qui haec eruit, in eo quidem magis probandus videtur, quam Struvii, qui quod viderent albos nigrosque tauros in unum coniunctos debere numerum quadratum efficere, hanc quaerendum censuerant, eoque invento numeros posuerant taurorum vaccarumque ad eandem rationem exactos, sed multo maiores, et tamen sine fructu, quia ultima parte problematis non expedita nihil profecerunt. Quare satis erat minimos ponere numeros omnes, quos facile quis postea eo numero multiplicaret, in quo inveniundo unice laboratur. Eaque via sapienter ab ipso erat Archimede monstrata.

Sed veniendum est ad id, quod supra dicebam, verbis non recte intellectis aliud agi, atque Archimedes proposuerat. Id factum est duobus in locis. Et primum quidem v. 24. ubi Leistius et Struvii inconsiderate scholiastae rationes sequuti, removendum duxerunt verbum *τετραχῆν*. Quod quum in *ἀρσενές* mutari voluerunt, metro intulerunt vitium, cui excusando imperitioribus non deest machina: scriptori epigrammatis non esset excusabile visum. Cur vero dammemus vocem illam? Tantum abest enim, ut numeri non congruant, si quadraginta quattuor pro undecim tricesimis partibus ponantur, ut non solum aliquanto minores fiant, sed etiam impediatur, ne secus quam natura et mos fert, taurorum maior sit quam vaccarum multitudo. Scilicet quoniam ex minimis taurorum numeris 2226, et 1602, et 1580, et 891, eruendus est vaccarum numerus, invenies albarum multitudinis vaccarum quae detractis $\frac{143}{1200}$ partibus reliquae sunt partes $\frac{1057}{1200}$ hisce aequiparari taurinorum gregum partibus:

$$\frac{7. 1602}{12} + \frac{21. 1580}{80} + \frac{77. 891}{200} + \frac{143. 2226}{1200}$$

---

a) Censor in Diurn. Ien. a. 1829. m. Martio fol. 49. quod sic scriptus est hic numerus, et non 4,031,126,560, et similiter etiam qui praecedunt, typographi errore factum putat. At consulto ita divisi, ut, qui scholiastae verba compararet, ab millenariis numeris myriades, a myriadibus duplices myriades discretas inveniret.

Quos numeros in unum collectos quum dividi oporteat numero 1057, qui constat ex elementis 7 et 151, satis est eos maiore horum elementorum multiplicari, quia alterum nihil turbat. b) Sic inveniuntur numeri hie:

$$\begin{array}{lcl}
 A. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 336126 \\ \beta. \quad 335580 \end{array} \right. & = \quad \frac{7 \ M.}{12.} \\
 & & \quad \underline{671706} \\
 M. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 241902 \\ \beta. \quad 333378 \end{array} \right. & = \quad \frac{9 \ \Sigma\tau.}{20} \\
 & & \quad \underline{575280} \\
 \Sigma\tau. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 238580 \\ \beta. \quad 502260 \end{array} \right. & = \quad \frac{44 \ \Sigma.}{30} \\
 & & \quad \underline{740840} \\
 \Sigma. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 134541 \\ \beta. \quad 207909 \end{array} \right. & = \quad \frac{13 \ A.}{42} \\
 & & \quad \underline{342450}
 \end{array}$$

Ita taurorum omnium ad vaccas omnes haec est proportio: 6299: 9133⁴⁴₁₅₁: in scholiastae autem computatione: 6299: 4521⁴⁴³₄₆₅₇ c).

b) Nescio quo errore, quum scriberem hanc dissertationem, hos numeros elementis 11. 13 = 143, propter divisiones, quibus in singulorum gregum magnitudine computanda opus esset, multiplicandos dixi. Ea multiplicatione non opus esse, postea intellexi, monuitque censor Ienensis. Itaque nunc numeros posui non multiplicatos isto elemento.

c) Censor Ienensis:

$$\begin{array}{lcl}
 A. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 48572559882 \\ \beta. \quad 48493659060 \end{array} \right. & \} 97066218942 \\
 M. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 34956532314 \\ \beta. \quad 48175454646 \end{array} \right. & \} 83131986960 \\
 \Sigma\tau. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 34476480060 \\ \beta. \quad 72580085820 \end{array} \right. & \} 107056565880 \\
 \Sigma. & \left\{ \begin{array}{l} \tau. \quad 19442116287 \\ \beta. \quad 30044305863 \end{array} \right. & \} 49486422159 \\
 (A + M.) \tau. & = & 83529092196 = 289014^3
 \end{array}$$

Sed multo maioris momenti est interpretatio versuum 35—40. In his scriptum erat τὰ δ' αὐ περιμήκεια πάντα πίμπλαντο πλίνθου Θρινακίης πεδία. Mirum, ne dicam ineptum epitheton est arborum περιμήκεια, multoque magis friget additum πάντα. Non ego credam sic ista scripsisse Archimedem. Quare posui τὰ δ' αὐ περί μήκεια, πάντα πίμπλαντο πλίνθου Θρινακίης πεδία. quorum 10 verborum hic sensus est: latera autem circumcirca ab omni parte quod attinet, laterculis implebantur campi Thrinaciae. Μήκεια constat latera dici quadratorum. Πλίνθος recte explicata a Struviis. Πλινθίδας communi sermone vocant numeros ισάκεις ἴσους ἐλαττονάκεις. Hinc patet, non de toto quadrato, sed de singulis eius lateribus sermonem esse; inveniri que debere numerum quadratum, cuius singula latera hanc rationem habeant: a^2 . ($a - b$).

Gravius etiam erratum est in explicatione verborum, quae v. 39. sic scripta legebantur: σχῆμα τελειοῦντες τὸ τρικράσπεδον, οὔτε προσόντων ἄλλοχρόων ταύρων, οὔτ' ἐπιλειπομένων. Hic profecto nimis secure scholiastam sequuti sunt interpretes. At sive ille ipse computare rationes istas conatus est, sive ab alio accepta retulit, illud apertum est, nihil ab eo allatum esse, quod difficillimam partem problematis explanaret, sed satis eum habuisse, mentem Archimedis, et id quoque negligenter, indicare: nisi quis ostendat, qui positi ab eo sunt numeri, quomodo per fractiones et quadratum, qui requiritur, et triquetros efficiant. Nobis quidem, qui ipsum epigramma ante oculos habeamus, hoc potius, quam interpretes iste, audiendum est. At quid hoc est: badiorum et variorum taurorum greges coniuncti numerum triquetrum praebent, neque adnumeratis alius coloris tauris, neque relictis? Quod Struvii volunt, οὔτ' ἐπιλειπομένων abundanter additum esse, id est iniuriam facere scriptori epigrammatis. Nam ista quidem non solum inepta, sed plane absurda

---

At nihil prodest quadratus, nisi etiam triquetri, quorum is intervallum sit, indicantur.

oratio esset. Nec quae illi similia, ut ipsi putant, exempla attulere, huius generis sunt. Paulo aptius commemorare potuerant illud Homeri Iliad. μ. 14.

πολλοὶ δ' Ἀργείων οἱ μὲν δάμεν, οἱ δ' ἐλίποντο.

quo in loco non sane necessaria sunt illa οἱ δ' ἐλίποντο, sed tamen ne absurde quidem addita. In Archimedis autem versibus pervertit istud additamentum illam ipsam sententiam, quam interpretibus visus est enunciare scriptor voluisse. Quod si, ut par est, non temere et inutiliter adiecta sunt verba illa, alia rursum offensio est in duplici negatione. Quis enim sic potius dicat, *numerus iste triquetrus est, neque adnumeratis neque relictis caeteris tauris*, quam *et adnumeratis et relictis*? Quae quum ita sint, non dubitavi scribere εἴτε προσόντων ἀλλοχρόων τάυρων, εἴτ' ἐπιλειπομένων. Ea vero re pa-
11
tet totius problematis aliam esse rationem, quam visa est interpretibus. Itaque ut paucis complectar, hoc voluit Archimedes: coniunctos greges alborum et nigrorum taurorum praebere numerum quadratum, cuius singula latera ex laterculo facta sint; badiorum autem et variorum taurorum coniunctos greges efficere numerum triquetrum, sive accedant ad eos albi et nigri tauri, sive non accedant. Atque ut haec notis illis, quibus supra usus sum, brevi conspectu comprehendam, posterior pars problematis hanc rationem habet:

$$A. \tau. + M. \tau. = (a^2. (a - b))^2 = 3828x.$$

$$\Sigma \tau. \tau. + \Xi. \tau. = \frac{c. (c+1)}{2} = 2471x.$$

$$\Sigma \tau. \tau. + \Xi. \tau. + A. \tau. + M. \tau. = \frac{d. (d+1)}{2} = 6299x$$

Ergo $\frac{d. (d+1)}{2} - \frac{c. (c+1)}{2} = (a^2. (a - b))^2$. Haec quomodo computaverit Archimedes, mathematicis quaerendum relinquimus. Viderint illi, casune factum sit, an consilio, ut, qui numerus pro quadrati elemento positus est, 3828, triquetrus sit $\frac{87. 88.}{2}$. Credam ego quidem, Archimedem

rationem illam putasse numeris fractis, quorum pervagatus apud veteres illos usus fuit. Et quum duo numeri differentia sua multiplicati, si alter de altero detrahatur, quadratum differentiae relinquant: veri simile est, numeros illos, qui triquetri esse debent, 2471 et 6299, differentia sua, quae est 3828, multiplicatos, triquetros factos esse, distantes quadrato tali, qualem designavit Archimedes, cuius singula latera sint laterculi. Vt exemplis rem declarem, $15\frac{1}{2}$ et $9\frac{1}{2}$ differentiam habent 6: qua multiplicati isti numeri praebent triquetros 91 et 55, quorum differentia est quadratus 36. Vel $13\frac{3}{8}$ et $3\frac{3}{8}$ differunt numero denario: quo si multiplicantur, existant triquetri 136 et 36, distantes ab se invicem quadrato 100. Sed ille, quem Archimedes requirit, quadratus permagnus est. Nam qui minimus est numerus, 3828, ex his elementis constat: 3. 4. 11. 29. quae, ut supra dictum, multiplicanda sunt hoc: 151. ita ut latus quadrati minimum habeat elementa 3. 4. 11. 29. 151. Sed horum quaedam geminanda erunt, ut latus illud efficiat laterculum.

HERMESIANACTIS ELEGI. *)

Quod Athenaeus lib. XIII. p. 597. conservavit Hermesianactis elegorum insigne fragmentum, eius pulcritudinem tantopere admirati sunt homines eruditi, ut certatim menda, quibus illud plurimis contaminatum est, tollere, pristinumque ei reddere nitorem studerent. Sed tamen ad hunc usque diem, ut ingenue confiteamur, nihil videtur effectum esse, nisi ut, persanatis non multis locis, plerique tentati sint potius, quam correcti, nonnulli etiam magis depravati. Id cogitanti mihi quo pacto evenisset, duae maxime visae sunt res esse, quae viros doctos, sicut in aliis multis veterum scriptis, ita etiam in illis Hermesianactis versibus ab recta via abduxissent. Earum una in eo est posita, quod nonnulli ad unum aliquod verbum dictumve animum attendentes totius orationis vim sententiarumque omnium complexum negligunt; altera autem cernitur in eo, quod dicendi genera distinguere non adsueti,

---

*) Edita est a. 1828, Censuram eius scripsit Guil. Ern. Weberus in Diurnis scholasticis a. 1829. Part. II. mense Aprili n. 42. in quibus eodem anno mense Ianuario n. 2. 3. de Rigleri et Axtii editione sententiam dixerat. Novissime tractavit hoc carmen Nic. Bachius in Philetæ, Hermesianactis atque Phanoclia reliquiis, quae prodierunt a. 1829. Halis Saxonum. Idem quaedam monuerat in censura Athenæi a G. Dindorfio editi in Iahnii Annalibus vol. IX. fasc. III.

earum vocum formularumque usum et potestatem non respiciunt, quae quod pervulgatae sunt, nihil vitii continere putantur, et tamen, quia loco non suo sunt scriptae, nec debent nec possunt ferri. Sed etsi utrumque genus ita est comparatum, ut vitari possit, si quis caute satis circumspecteque procedat, tamen vel sic in Hermesianactis quidem elegis nonnulla relinquentur, quae, nisi codicum meliorum ope, sanari nequeant, iis praesertim in locis, in quibus vel res hodie ignotae respiciuntur, vel hominum locorumve nomina inveniuntur mendosa. Quin in caeteris etiam non pauca sunt, in quibus non ultra opinionem et veri similem coniecturam progredi liceat. Quare si ego quoque quantum quidem possim ad huius constitui carminis emendationem conferre, sic velim existimari, viam me potius corrigendi aliquam in plerisque locis voluisse ostendere, quam certa putare corruptorum remedia reperisse, gavisurumque potius esse, si meliora quis afferat, quam ipse quae invenerim defensurum. *Μόνῃ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ ἱάσις ἀμαρτίας, ὁμολογεῖν τε ἀμαρτόντα καὶ δῆλον εἶναι ἐπ' αὐτῷ μεταγινώσκοντα.* *) Nam sua inventa omnibus modis tenere non solum vel ineptae vanitatis, vel inopis superbiae, vel stolidae pervicaciae, vel turpis invidiae, sed omnino dementiae esse arbitror. Sed de Hermesianactis versibus quo commodius dici possit, ipsum placet fragmentum sic, ut in antiquissimis libris scriptum est, supra ponere, iis tantum receptis emendationibus, quae omni sint dubitatione vacuae.

*Οἷν μὲν φίλος υἱὸς ἀνήγαγεν Οἰάχροιο
 Ἀγριόπην, Θρῆσαν στειλάμενος κιθάρην,
 ἀδόθεν, ἔπλευσεν δὲ κακὸν καὶ ἀπειθέα χῶρον,*

---

*) Arrian. de exped. Alex. VII. 29.

3. Suspectum habeo ἀπειθέα χῶρον. Quantum intersit, utrum χῶρος an Ἀτίδης dicatur ἀπειθής, nemo non videt. Malim ἀπειθέα, sive is ignorabilis intelligendus, sive ex quo nulla venit fama.

- ἐνθα Χάρων ἀκοὴν ἔλκεται εἰς ἄκατον
 5 ψυχὰς οἰχομένων· λίμνη δ' ἐπὶ μακρὸν αὐταί,
 ῥεῦμα διέκ μεγάλων ῥυομένη δονάκων.
 ἀλλ' ἔτλη παρὰ κύμα μονόζωστος κιθαρίζων
 Ὀρφεύς, παντοίους δ' ἐξανέπεισε θεούς.
 Κωκυτὸν τ' ἀθέμιστον ἐπ' ὄφρυσι μειδήσαντα
 10 ἦδὲ καὶ αἰνοτάτου βλέμμ' ὑπέμεινε κυνός,

4. Tam elegans est atque usitatum, quod Lennepius coniecit κοινήν, ut non mirer probatum esse ab omnibus.^{a)} Sed tamen librorum scriptura facit, ut dubitem an exquisitiora amans poeta ἄκατον illam potius ἀόκητην dixerit.

5. Quod in cod. Ven. est, λίμνη, non debebat nominativis litem movere. Si quid suspectum in hoc loco, est id ῥυομένη, inusitata, sed propria tamen significatione positum, ut non videatur mutandum esse. Si tamen, συρομένη praestaret aliis coniecturis.

7. Μονόζωστος pro μονόζωστον, Ruhnkenio debetur: sed et hic et alii non παντοίους tentare debebant, sed ἐξανέπεισε, quod verbum non solum propter aoristum pro imperfecto positum, sed magis etiam propter totius loci rationem vitiosum esse, versus 13. docet. Poeta Orpheum dixerat securum inter inferni horrores omnium celebrasse laudes deorum. Id ille, nisi fallor, significaverat verbo ἐξανέλισσε, quo refertur postea ἐνθεν αἰοιδιάων: ab universorum genere deorum exorsus, infernos exoravit reges.

9. Hic locus luculentum praebet illius quam supra notavi duplicis criticorum perversitatis exemplum, quum ad verba tantum attentī ὑπ' ὄφρυσι μειδήσαντα coniecerint, non reputantes, si illuc, ut ipsis videbatur, ὑπέμεινε referendum est, ridentem sustinere non adeo difficile esse; non offenderint autem in ἦδὲ καί, cuius ut paullo minor pravitas, elegantia non maior est, quam illius inscriptioni Crissaeae iterum iterumque frustra obtrusi καὶ τε. Ἀθέμιστον dici Cocytum quum aegre ferret Ruhnkenius, cur non aegrius etiam tulit ὑπ' ὄφρυσι μειδήσαντα, quod vix lyrico concedendum videtur? Immo *flumine languido Cocytus errans* aliter, opinor, testificatus est se Orpheae testudine commotum esse. Itaque sic potius scripsisse poetam existimem: Κωκυτὸν τ' ἀνέμιστον ἐπ' ὄφρυσιν οἰδήσαντα εἶδε, καὶ αἰνοτάτου βλέμμ' ὑπέμεινε κυνός.^{b)}

a) Sed tamen Göttingius apud Weberum ἀκαλήν, Blomfieldius autem, satis mirabili coniectura, ἀχρήν, quae a Bachio in ipsum est textus recepta.

b) Bachius quum ἦδὲ καί, quod atque adeo significaret, defendit,

- ἐν πυρὶ μὲν φωνὴν τεθωμένον, ἐν πυρὶ δ' ὄμμα
 σκληρὸν τριστοίχοις δειῖμα φέρον κεφαλαῖς.
 ἐνθεν αἰοιδιάων μεγάλους ἀνέπεισεν ἀνακτας
 Ἀγριόπην μαλακοῦ πνεῦμα λαβεῖν βιότου.
 15 οὐ μὴν οὐδ' υἱὸς Μήνης ἀγέραςτον ἔθηκε
 Μουσαῖος, Χαρίτων ἥρανος, Ἀντιόπην,
 ἣ τε πολὺν μύστησιν Ἐλευσίνος παρὰ πέξαν
 εὐασμὸν κρυφίων ἐξεφόρει λογίων,
 Πάριον ὀργίων ἀνέμω διαποιπνύουσα
 20 Διμήτρα· γνωστὴ δ' ἐστὶ καὶ εἰν Αἴδη.
 φημὶ δὲ καὶ Βοιωτὸν ἀποπρολιπόντα μέλαθρον
 Ἡσιόδον, πάσης ἥρανον ἱστορίης
 Ἀσκραίων ἐρικέσθαι ἐκόνθ' Ἐλικωνίδα κόμην·
 ἐνθεν ὃγ' Ἠοίην μνώμενος Ἀσκραϊκὴν
 25 πόλλ' ἔπαθεν, πάσας δὲ λόγων ἀνεγράψατο βί-
 βλους,
 ὕμνων ἐκ πρώτης παιδὸς ἀνερχόμενος.

17. Libri πολυμνήστησιν. Hoc bene correxerunt novissimi editores Riglerus et Axtius.^{c)}

19. Πάριον carere spiritu aspero monent scholiastae ad Hom. Iliad. α. 56. Scribendum puto Πάριον ὀργειῶνι νόμῳ διαποιπνύουσα Διμήτρα.^{d)}

21. Veterrimi codd. μέλαθραν, alii μέλαθρον, Schweighauserus μέλαθρα. Mihi quidem, quum μέλαθρον vix aliter quam de sede Cumana intelligi possit, parum apte Boeotus dici videtur Hesiodus. Recquiri hic Κυμαῖον ἀποπρολιπόντα μέλαθρον novissimi editores viderunt.

23. Codices ἔχων. Vera videtur Dalecampii emendatio ἐκόνθ', aptior illa, si quis Hesiodi dictorum meminerit, quam quod aliis placuit ἐρῶνθ', inutile propter sequentem versum.

non cogitavit vehementer id in poeta languere. Webero obscurum fuisse videtur, quo sensu ἀνέστιον ἐπ' ὄφρ' αἰὲν οἰδῆσαντα dictum esset. Illud est, praeter solitum ad ripas intumescentem.

c) Multo ante eos Blomfieldius in Diatribe de Antimacho. V. Diar. class. fasc. VII. p. 233.

d) Blomfieldii Πάριον ὀργειῶνα νόμῳ διαποιπνύουσα non intelligo. Incredibilia commentus est I. H. Vossius ad Hom. h. Cer. p. 130. Bachii Πάριον ὄργι' ἀνὰ τέμενος propter productionem syllabae, qualem non licet imputare Hermesianacti, admitti nequit. Io. Casp. Orellius apud Weberum: Πάριον ὀργίων ἀνὰ λείμακα ποιπνύουσαν Διμήτρει.

- αὐτὸς δ' οὗτος αἰοῖδός, ὃν ἐκ Λιδὸς αἶσα φυλάσσει,
 ἥδιστον πάντων δαίμονα μουσοπόλον,
 λεπτήν εἰς Ἰθάκην ἀνετείνετο θεῖος Ὅμηρος
 30 ὦδῃσιν πινυτῆς εἵνεκα Πηνελόπης·
 ἦν δὲ πολλὰ παθὼν ὀλίγην ἐξενάσσατο νῆσον,
 πολλὸν ἂν εὐρείης λειπόμινος πατρίδος·
 κλαῖεν δ' Ἰκαρίου τε γένος καὶ δῆμον Ἀμύκλου,
 καὶ Σπάρτην, ἰδίων ἀπτόμενος παθίων.
 35 Μίμνερμος δέ, τὸν ἡδὺν ὃς εὔρετο πολλὸν ἀνατλάς
 ἦχον καὶ μαλακοῦ πνεῦμ' ἀπὸ πενταμέτρου,
 καίετο μὲν Ναννοῦς, πολὺ δ' ἐπὶ πολλάκι λώτῳ

28. Codd. Ven. Pal. μουσοπόλον. Edd. vett. μουσοπόλων. Vtrumvis ferri posset, inodo δαίμονα satis recte dictum esse constaret. Nihil eo confert Ammiani τέχνης ῥητορικῆς δαίμων λευκοφόρος, de quo Iacobsius ad Anthol. vol. X. p. 137. Ambigique potest etiam de eo, utrum haec verba appositio sint, an constructa cum φυλάσσει. Nam si distinguitur post φυλάσσει, simpliciter aeternum esse Homerum dicit poeta; si non distinguitur, suavitate eum in omne tempus principem servari. Gravior mihi digniorque prior ratio videtur. Quare sic poetam scripsisse suspicor: ἥδιστον πάντων δαίμονα μουσοπόλων ὦδῃσιν· haec enim verba coniungenda sunt: *dulcissimum deorum Amorem carminibus colens*. Recordabatur, nisi fallor, quod Hesiodus dixit, ἡδ' Ἔρος, ὃς ἀλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν. Non habeo aliud exemplum verbi μουσοπολεῖν, sed exemplis in hoc genere non opus. Eodem modo, nisi quis forte id hic quoque praeferat, μουσοποιεῖν dixit Aristophanes Nub. 334. Versu 29. δ' post λεπτήν delevit novissimus editor Athenaei.

33. Libri κλαῖεν δ' Ἰκάρου. Mira socordia criticorum, quorum nullus hoc emendaverit.

35. Nullo pacto fieri potest, quod Ruhnkenio videbatur, ut πολλὸν ἀνατλάς coniungatur cum καίετο μὲν Ναννοῦς. Alia haec mala, quam amoris curas, fuisse crediderim: ac mox graves inimici memorantur Hermobius et Pherecles. Quod Philetas verba apud Stobaeum LXXXI. 4. attulit Ruhnkenius, ἀλλ' ἐπέων εἰδὼς κόσμον, καὶ πολλὰ μογήσας μύθων παντοίων οἶμον ἐπιστάμενος, fecit more illius temporis, quo sibi, ut etiamnum nonnulli, in similiter dictorum comparatione viri docti placebant. Nihil iste locus ad Hermesianactem, praesertim quum Philetas, si quid video, μὴ πολλὰ μογήσας scripserit.

37. Cod. Ven. πολλῶ, Pal. πολίῳ, edd. vett. πολίῳ. Tum

κνημωθεὶς κώμους σίχε συνεξαμύη
 ἤχθεε δ' Ἑρμόβιον τὸν αἰε βαρύν, οὐδὲ Φερέκλην
 40 ἐχθρὸν μισήσας τοιάδ' ἔπεμψεν ἔπη.
 Αὐδῆς δ' Ἀντίμαχος Λυκηΐδος ἐκ μὲν ἔρωτος
 πληγείς, Πακτωλοῦ ῥεῦμ' ἐπέβη ποταμοῦ.

Venetus πολλάκι λώτῳ, vel λωτῷ, Pal. πολλάκι μώτῳ, edd. πολλὰ κιώτῳ. In sequente versu autem omnes κνημωθεὶς, et post Venetus et Laurentianus σίχε συνεξαμύη, Palatinus cum edd. vett. σίχε συνδραμύη. Quum Mimnermus tibicen ipse tibicinam amaverit Nanno, λωτῷ recte scriptum videtur. Πολιῷ, nisi forte σκολίῳ scripsit, exquisitius dictum de senili tibia, ut πολιῷ γυνῖα δεδείς καματῳ Phaniae, quod Ruhnkenius attulit, in Anthol. Pal. vol. I. p. 283. ep. 294. Vide quae dixi ad Eurip. Med. 876. Denique in στεῖχε Ruhnkenius, in συνεξανύειν incidit Ilgenius. Elegans erit et sententia et dictio, si scripserimus: πολιῷ δ' ἐπὶ πολλάκι λωτῷ κνημωθεὶς κώμους στεῖχε συνεξανύειν. *) Κνημωθεὶς est φορβεῖα vincitus: vide schol. Aristoph. ad Eq. 1147. Συνεξανύειν autem, quod tibicinam ipse tibia canens sequebatur.

39. Cod. Ven. ἡδ' habet ante ἤχθεε, Laurentianus ἡ. Casaubonus, quum ἡδὲ Φέρεκλον scribi voluit, ἤχθεε videtur ab ἀχθέω derivasse. At id aequè inusitatum ut ἐχθέω. Ruhnkenius aliique, probantes illud Casauboni ἡδέ, ne attenderunt quidem ad insolentem verbi formam. In pentametro Pal. cum edd. τοιάδ', Laur. τοῖανδ', Ven. τολαν vel τ' οἶαν. Si, ut par est, non pueriliter in vocabulis sensu carentibus ludere, sed id quaerere volumus, quod dicere poeta vel potuerit vel debuerit, apertum esse arbitror, hanc in verbis illis sententiam requiri, amore constrictum odium abiecissee Mimnermum inimicorum, cum quibus antea graves iras exercuisset. Similiter Hermesianax in fine fragmenti Aristippum absolitae disputationibus refugisse dicit. Quare sic scribendum videtur: δῆχθη δ', Ἑρμόβιον τὸν αἰε βαρύν ἡδὲ Φερέκλην ἐχθρὸν μισήσας οἱ ἀνέπεμψεν ἔπη. Poenituit eum, inquit, carminum, qualia effuderat, quum semper sibi gravem Hermobium, inimicumque Phereclem odio persequeretur.

41. Ven. et Laur. Λυσηίδος. Pal. et edd. vett. χυσηΐδος, Non improbabilis videtur Ruhnkenii coniecturá, insolentius nomen gentile restituendum putantis, Αὐδῆς Αὐδηΐδος, ob similem Asclepiadae locum, Αὐδῆ καὶ γένος εἰμι καὶ οὖνομα.

*) Sic iam ad Orph. Argon. 1293. correxi. Postea etiam Blomfieldius κνημωθεὶς. Iacobsius apud Weberum, κηλωθεὶς, κώμους ἐκλυσεν εἰχ' (vel εἴχ') ἀνίης.

*Δαρδάνη δὲ θανοῦσαν ὑπὸ ξηρὴν θέτο γαῖαν
καλλιωναιζαον δ' ἦλθεν ἀποπρολιπών*
45 *ἄκρην ἐς Κολοφῶνα· γόων δ' ἐνεπλήσατο βίβλους,
ἱράς, ἐκ παντὸς παυσάμενος καμάτων.*
*Λέσβιος Ἀλκαῖος δὲ πόσους ἀνεδέξατο κόμους,
Σαπφοῦς φορμίζων ἱμερόεντα πόθον,*

43. Veri simillimum puto esse, quod Lennepius coniecit, *Σαρδιανήν* legendum esse pro eo quod Ven. et Laur. habent *δαρδάνη*, in edd. vett. *δαρδάνην*, in Pal. *περδάνη* scriptum. Si ita est, nescio synizesin poeta, an insuetam correptionem prae-tulerit.^{f)}

44. Ven. *καλλιωναιζαον*. Laur. *καλλιωναιζαον*, deinde ambo *διῆλθεν*. Pal. edd. vett. *καλλίον' ἔζαον δῆθεν*. Ilgenii coniecturae, *κλαίων, αλάζων δ' ἦλθεν*, et novissimorum editorum *αἰλινον αλάζων δ' ἦλθεν*, obstat non eleganter adiectum alterum participium *ἀποπρολιπών*, quod quum aliquem accusativum requirere videatur, praestaret quod Heinrichio in mentem venit *καλλίναον ποταμόν*, nisi longius ab litterarum vestigiis recederet. Permirum vero, quod partem corruptae scripturae tueri videtur Hesychius, apud quem hae nimium quantum diversae eiusdem vocis interpretationes prostant: *αἰζαόν, τὴν μέσσην ὄραν*, et *αἰζάων, ὁρῶν ὑψηλῶν*. Poterunt haec tamen in concordiam adduci, quum, si *αἰζάων* recte interpretatus est grammaticus, veri simile sit, quae ad *αἰζαόν* adscripsit, ab librariis corrupta esse ex *τὴν μετέωρον*. Fuit ergo, si etiam accentui aliquid apud Hesychium tribuendum est, adiectivum *αἰζαός*, excelsum significans, mutatoque accentu substantivum *αἶζαον*, vertex montis, similiter ut ex *αἰπύς* dictum est oppidum Messeniae *Αἶπν*. Haec quamvis incerta, tamen monent ne temere expellamus illud *αἶζαον* ex Hermesianactis versu. Certe suspicari licet, sic ab eo scriptum esse: *Τρωῶλιον αἶζαον δ' ἦλθεν ἀποπρολιπών*. Egrege cum his concinunt Strabonis verba lib. XIII. p. 928. B. (625. Casaub.) *ὑπέρεκται δὲ τῶν Σαρδέων ὁ Τρωῶλος, εὐδαῖμον ὄρος, ἐν τῇ ἀκρωρεῖα σκοπὴν ἔχων καὶ ἐξέδραν λευκοῦ λίθου, Περσῶν ἔργον, ἀφ' οὗ κατοπτεῦεται τὰ κύκλω πεδία*.

45. Scripsi *ἄκρην*. Ven. Laur. *ἄκρον*. Pal. cum edd. *ἄκραν*.

47. Recte Mitscherlichium ad Hom. h. Cer. p. 225. emendasse puto *ἀνεδέξατο, dedicavit*.

f) *Δαρδανίην δὲ, θανοῦσαν δὲ ἐν ξηρῇ θέτο γαίῃ, κάλλιον αἰδων ἦλθεν ἀποπρολιπών ἄκραν ἐς Κ.* Götting. ap. Weberum, qui *Δαρδανίης* coniecit, et elegantius putat *ἐν ξηρῇ θέτο γαίῃ*. cf. Osann. ad Apulei. de orthogr. p. 23. et Schellenberg. ad Antimach. p. 12.

- 50 *γινώσκει· ὁ δ' αἰδοῦς ἀηδόνος ἡράσαθ' ὕμνων,*
Τῆϊον ἀλγύνων ἄνδρα πολυφραδίῃ.
καὶ γὰρ τὴν ὁ μελιχρὸς ἐφωμίλῃσ' Ἀνακρείων,
στελλομένην πολλαῖς ἄμμιγα Λεσβιάσιν.
φοῖτα δ' ἄλλοτε μὲν λείπων Σάμον, ἄλλοτε δ'
αὐτὴν
οἰνηρὴν δοῦριν κεκλιμένην πατρίδα,
 55 *Λέσβον ἐς εὖοινον· τὸ δὲ μυρίον εἰσίδε Λεκτόν*

49. Invenustissime Ruhnkenius, distinctione posita, ὕμνων cum πολυφραδίῃ iungi voluit. Cod. Ven. ὕμνων.

51. Edd. Ἀνακρείων. MSS. Ἀνακρέων, quod praeferrem, si ἐφωμίλῃσεν plene scriptum invenirem. Valde enim insolenter penultima sub ictu versus producitur, et facillime id evitare potuerat poeta, si scripsisset, καὶ γὰρ τὴν ὁ μελιχρὸς Ἀνακρείων ἐφίλῃσεν.

52. Στελλομένην, ne quis στεργομένην coniciat, exquisitiora amans poeta dicere videtur τὴν μεταπεμπομένην, ad quam multa miserit carmina Anacreon.

54. Edd. vett. et ut videtur etiam codices MSS. praeter Pal. in quo est δοῦριν, habent δοῦριν, quod Casaubonus in δουρὶ mutavit. At neque hoc propter metrum ferri potest, nec, si quis δοῦρει scribat, sicut δόρει dicitur, facile inveniat, quo id exemplo defendi possit. Sed praestat tamen altero, quod nullo pacto admittendum.

55. Libri τὸ δὲ μυρίον. Casauboni inventum, τὸ δὲ δὴ ῥίον nimis facilem a viris doctis assensum impetravit. Certissimum est, Hermesianactem dedisse, τὸ δ' ὁμούριον εἰσίδε Λεκτόν.⁵⁾

g) Schaeferus ad Plutarch. vol. V. p. 149. „Λεκτοῦ. Sic τὸν ὁμόριον. V. Strabo XIII. 1. 2. T. II. p. 438. Cor. In Athenaeo p. 598. C. perperam dederunt Λέκτον, ubi μυρίον in Μύσιον nuper probabiliter mutavit Guil. Ferd. Wenschius in libello scholastico (Viteberg. 1829) p. 17. Nam quod Hermanno in mentem venit ὁμούριον tantum abest ut certum sit (ipsi est certissimum), ut ne umbram quidem habeat probabilitatis. Quippe repugnat rationi dicere contermina quae disterminat mare interiectum. Talia, si forte, dici possunt πλησιόχωρα, non possunt dici ὁμοῖα.“ Rationi ego quidem atram bilem parum amicam esse video. Ne dicam, cui vacuus cupiditate animus sit, non tam exili diligentia poetas interpretaturum esse, ut neget, quae πλησιόχωρα prosa oratione aut a poeta, qualis Io. Tzetzis fuit, dici credibile est, ὁμοῖα potuisse dici, malitque propterea Troadis promontorium Mysiae adscribi: quis nescit et ὁμοῖα et contermina, quam vocem Tacitus aliique sequioris aevi scriptores pro saepe orationis acceptam a poetis amarunt, saepe nihil aliud quam vicina significare? Sed ne ratione, cuius usum saepe vitio nobis vertit vir doctis-

πολλάκις Αἰολικοῦ κύματος ἀντιπέρας.
 Ἀτθίς δ' οἷα μέλισσα πολυπρήωνα κολώνην
 λείπουσ' ἐν τραγικαῖς ἤδε χοροστασίαις
 Βάκχον καὶ τὸν ἔρωτ' ἀγειραιθειαρειδος . .

57. Libri αὐθίς et πολυπρήωνα κολώνην. Lennepius πολυπρήωνα Κολωνόν. Ruhnkenius Ἀτθίς et κολώνην.

59. Codd. Ven. et Laur. ἀγειραιθειαρειδος. Pal. et vett. edd. ἀγειραιδ' ἀρειδός. Vix credibile est, Lennepii suspicionem, latere in his nomen Theoridis, quam Sophocli iam seni amatam esse Athenaeus testatur p. 592. A. B. Ruhnkenio parum probabilem visam esse, ut adeo post hoc distichon aliud, quo nominatim appellaretur Theoris, omissum esse putaverit. Quum Sophocles propter suavitatem carminum apud vocitatus sit, patet οἷα non ad Ἀτθίς μέλισσα referendum esse, ut sit *Atticae apud instar*; sed coniungi verba debere hoc modo, οἷα ἤδε Βάκχον. Itaque recte Schweighauserus in iis quae exciderunt verbum quale est γιννώσκεις vel οἶσθα positum fuisse iudicavit, motus similibus locis v. 49. 73. 75. Veri simile est hos versus ad hunc fere modum scriptos fuisse:

Ἀτθίς δ' οἷα μέλισσα, πολυπρήωνα Κολωνόν
 λείπουσ', ἐν τραγικαῖς ἤδε χοροστασίαις

simus, quam exemplis, quibus ipse plurimum tribuere solet, defendere malle, quod diximus, videamur: fatebitur, credo, inter ὁμορὰ aliquid interiectum esse posse, si haec consideraverit: Strabo XVI. p. 738. init. (vol. VI. p. 246. ed. Tzschuck) ἡ δ' Ἀτουρία τοῖς περὶ Ἀρβηλα τόποις δημορός ἐστι, μεταξὺ ἔχουσα τὸν Λύκον ποταμόν. Id Epitome dicit πλησίον Ἀρβήλων. Scholiastes Apoll. Rh. I. 419. καὶ Νικάνδρος ἐν τρίτῃ Αἰτωλικῶν ἐκ τῆς ἐν Αἰτωλίᾳ Ὀρτυγίας φησὶ τὴν Ἀῆλον ὀνομασθῆναι γράφων τάδε· οἷ δ' ἐξ Ὀρτυγίης Τιτηνίδος ὀρμηθέντες, οἱ μὲν τὴν Ἐφεσον· οἱ δὲ (Cod. Par. ἄλλοι δὲ) τὴν πρότερον Ἀῆλον καλουμένην· ἄλλοι δὲ (Cod. Par. οἱ δὲ) τὴν ὁμοτέρμονα Σικελίαν (Cod. Par. Σικελίην) νῆσον, ὅθεν Ὀρτυγίαι πᾶσαι βοῶνται. Ex his fragmenta Nicandri haec eruas:

οἷ δ' ἐξ Ὀρτυγίης Τιτηνίδος ὀρμηθέντες,
 οἱ μὲν ἔτην Ἐφεσον·

(sequebantur, ut videtur, duorum nomina virorum) et:

ἄλλοι δ' ὁμοτέρμονα νῆσον
 Σικελίης, πᾶσαι τόθεν Ὀρτυγίαι βοῶνται.

Non hic certe de eo videtur tempore haec scripsisse, quo ponte vel aggere iuncta Syracusis est Ortygia. Quod de accentu, quo Λεκτόν, non Λεκτον scribendum sit, dicit Schaeferus, non Strabo erat afferendus, apud quem neque de accentu quidquam, neque constanter Λεκτόν scriptum legitur, sed scholiastes Homeri ad Iliad. ξ. 284 ita probans ὄξύτρονον, ut fuisse qui aliter scriberent appareat.

- 60 . . . . . Ζεὺς ἔπορεν Σοφοκλεῖ.
 φημί δὲ κακείνον τὸν αἰεὶ πεφυλαγμένον ἄνδρα
 καὶ πάντων μῖσος κτώμενον ἐκ συνοχῶν
 πάσας ἀμφὶ γυναῖκας, ὑπὸ σκολιοῖο τυπέντα
 τόξου, νυκτερινὰς οὐκ ἀποθέσθ' ὀδύνας.
 65 ἀλλὰ Μακεδονίης πάσας κατενίσσατο λαύρας
 Αἰγείων μέθεπεν δ' Ἀρχελέω ταμίην,
 εἰσόκε . . δαίμων Εὐριπίδῃ εὔρετ' ὄλεθρον,

Βάκχον, καὶ τὸν ἔρωτ' ἀνέγειρε Θεωρίδος, . .
 . . . . . Ζεὺς ἔπορεν Σοφοκλεῖ.

Lacuna quid continuerit, plane incertum: sed tamen, opinor, aut, cuiusmodi quid suspicatus est Ilgenius, *arte ab Iove accepta*, ut *τεχνοσόφῳ φρενί, τήν*, aut de senectute, ut *καὶ γεραίῳ γὰρ ἔρᾳν*, utrumvis, si in fine hexametri οἶσθα fuit.

62. Quod in libris est, *καὶ πάντων μῖσος κτώμενον ἐκ συνοχῶν*, ego quidem sic corrigendum puto: *καὶ σπανίων μῖσος κτώμενον ἐκ συνοχῶν*. Moschopolus in Vita Euripidis: *σκηθροπὸς δὲ τὸ ἦθος ἦν καὶ ἀμειδῆς καὶ φεύγων τὰς συνουσίας· ὅθεν καὶ μισογύνῃς ἐδοξάσθη*.

66. Librorum scriptura, *Αἰγείων*, si accentu mutato *Αἰγείων* reponatur, iungaturque ea vox cum praecedentibus verbis, per se nihil habet, quod improbari possit, siquidem urbs Aegea Macedonici regni sedes fuit. Non inepte tamen critici, quoniam caeterorum amicas eruditorum hominum omnes nominatim poeta memorat, hic quoque mulieris nomen, quam Euripides amaverit, latere sunt suspicati. Sed id quale fuerit, quis certo dicat? In Vita Moschopuli haec tantum relata sunt: *ἑτεροὶ δὲ ἰστορήσαν, οὐχ ὑπὸ κυνῶν, ἀλλ' ὑπὸ γυναικῶν αὐτὸν διασπασθῆναι, πορευόμενον ἄωρὶ πρὸς Κράτερον τὸν ἐρώμενον Ἀρχελαῶν. καὶ γὰρ σχεῖν αὐτὸν καὶ περὶ τοὺς τοιούτους ἔρωτας. οἱ δέ, πρὸς τὴν γαμετὴν Νικοδίκου τοῦ Ἀρεθουσίου*. Eadem apud Suidam prostant, ubi hic Nicodicus Nicodemus vocatur.

67. MSS. *εἰσόκε δαίμων*. Edd. inter has voces *τοι* inserunt. Quod servans Porsonus *Εὐριπίδῃ* vocativo causu scribi volebat. Idque omnino et elegantius est, quam si quis scribi vellet *εἰσόκε τις δαίμων Εὐριπίδῃ*, et, nisi fallor, etiam rectius propter verbum medium *εὔρετο*, quod praebent codd. Ven. et Laur. pro Pal. et editionum scriptura *εὔρεν*. Caeterum severioris grammaticae ratio *εἰσόκε* potius, quam *εἰσόκε* requirit. Permultis tamen locis apud recentiores poetas *εἰσόκε* cum indicativis praeteritorum constructum invenitur, ut iure dubitari possit, librariisne imputari

- ἀμφὶ βίου στυγνῶν ἀντιάσαντι κυνῶν.
 ἄνδρα δέ, τὸν Κυθήρηθεν ἀντρέψαντο τιθῆναι
 70 Βάγκου καὶ λωτοῦ πιστότατον ταμίην
 Μοῦσαι, παιδευθέντα Φιλόξενον, οἷα τιναχθεὶς
 ὠρυγῇ ταύτης ἦλθε διὰ πτόλεως,
 γιγνώσκεις, αἶουσα μέγαν πόθον, ὃν Γαλατεῖης
 αὐτοῖς μηλείοις θήκαθ' ὑπὸ προγόνοις.
 75 οἶσθα δὲ καὶ τὸν ἀριδόν, ὃν Εὐρυπύλου πολιῆται
 Κῶοι χάλκειον θῆκαν ὑπὸ πλατάνῳ,
 Βιττίδα μολπάζοντα θοήν, περὶ πάντα Φιλητᾶν

ea scriptura debeat, an male Homeri usum interpretatis Alexandrinis grammaticis.

68. Languet ἀμφὶ βίου, etiam si de vita luctatum cum canibus dici Euripidem credas. Quare Ἀμφιβίου scriptum fuisse puto. Moschopulus eum hominem Lysimachum vocat.

69. Non plane contemnendum, quod habet Laur. ἄνδρα τε. Eodem versu Athenaei edd. ἀντρέψαντο. Ex codd. nihil enotatum. Ruhnkenius tacens dedit, quod iam Latinus interpres expresserat, ἀνεθρέψαντο. Interpretes τὸν pro ὃν dictum putant. Elegantius scriberetur, ἄνδρα δὲ τὸν Κυθήρηθεν, ὃν ἐθρέψαντο.

71. Non recte intellexerunt interpretes hoc distichon, quantum ex eorum adnotationibus colligi potest. Παιδευθέντα significat castigatum: respicit enim poeta poenam, qua affectus a Dionysio fuerat Philoxenus: unde ille τιναχθεὶς, vehementer commotus, ὠρυγῇ, magno cum eiulatu per urbem Colophonem transiit, quum se in patriam Cythera reciperet.

73. Libri MSS. γιγνώσκει καὶ οὔσαν μέγαν. Edd. vett. καὶ οὔσαμέγαν vel καλονσα μέγαν. Emendavit Ruhnkenius. Alloquitur poeta Leontium, amicam suam, cui hoc carmen scriptum est.

74. Libri μηλείοις. Correxerit Heringa, male tamen interpretans. Tibicina illa fuit, amata Dionysio, ut ex Athenaeo p. 6. 7. compertum habemus. Eam Hermesianax dicere videtur primum oves pavisse, eoque iam tempore amore incendisse Philoxenum.

77. Libri Βιττίδα. Id quum Graecum nomen esse docuit Ruhnkenius, non refutavit Sealigerum, qui Ovidii duobus locis adductus Βαττίδα scribendum censuit. Non est enim credibile, nomen, quod ex ipsius Philetæ carminibus notum esset, ab aliis aliter esse scriptum. Itaque nisi in Ovidii locis peccasse librariorum ostendetur, corrigendus erit Hermesianactis versus.

- ῥήματα καὶ πᾶσαν ῥυόμενον λαλήν.
 οὐδὲ μὲν οὐδ' ὅποσοι σκληρὸν βίον ἐστήσαντο
 80 ἀνθρώπων, σκολιὴν μαιόμενοι σοφίην,
 οὓς αὐτὴ περὶ πικρὰ λόγοις ἐσφίγξατο μῆτις
 καὶ δεινὴ μύθων κῆδος ἔχουσ' ἀρετή,
 οὐδ' οἱ δεινὸν ἔρωτος ἀπεστρέψαντο κυδοιμὸν
 φαινόμενον, δεινὸν δ' ἦλθον ὑφ' ἡνίοχον.
 85 οἷ μὲν Σάμιον μανίη κατέδῃσε Θεανοῦς
 Πυθαγόρην, ἐλίκων κομπᾷ γεωμετρίας
 εὐρόμενον, καὶ κύκλον, ὅσον περιβάλλεται αἰθήρ,
 βαιῇ ἐνὶ σφαίρῃ πάντ' ἀποτασσόμενον.

78. Scribendum videtur *τρυόμενον*.

80. Perelegans est et nescio an vera Heinrichii coniectura *σκοτίνην*.

81. *Αὐτὴ* vix erit qui pro sano habeat. Scribendum puto *αὐτῇ*, quos *anhelans cura disputando de rebus amoris macilentos reddidit*. Πικρὰ vel amoris opposita, vel acuta intellige, ut Platoni *πικρὸς ἔρως* dictus, si sic scripsit, apud Athen. p. 589. C.

82. Pal. et edd. *κῆδος*. Cod. Ven. *κῆδος*, quod ego quidem non dixerim male scriptum, ut Ruhnkenio visum propter illud Theognidis v. 900. *κυδίστην ἀρετὴν τοῖς συνειῶσιν ἔχει*. Hic quoque verba ille comparavit, de mente consilioque scriptorum securus. Certe non minus apte, nisi aptius etiam curam in dicendo suam ponens, quam gloriam dicendi nacta exsanguis reddere sophistas dicitur gravis illa virtus.

83. Codd. Ven. Laur. *οὐδ' οἶδεν ὄν*. Pal. *οὐδ' οἱ δὲ τόν*. Ald. *οὐδ' οἷ δεινόν*. Id usui epicae dictionis congruum, ut apud Homerum, *οὐδὲ μὲν οὐδ' οἷ ἄναρχοι ἔσαν*. Itaque male Westonus, *οὐδ' οἷδ' αἰνόν*, quod probabat Porsonus. Deinde Ven. et Laur. *ἀπεστρέψαντο*. Sed quum pateat, non dici illos non aversatos esse bellum Amoris, sed propulsare nequivisse, probabilior est Pal. et edd. vett. scriptura, *ἀπετρέψαντο*.

84. Scripsisse poetam puto, *φθανόμενοι δεινὸν δ' ἦλθον ὑφ' ἡνίοχον*. Id aptissimum praegressis.

88. Vulgo *βαιῇ τ' ἐν σφαίρῃ*. Quod servans Hemsterhusius eleganter coniecit *πάντ' ἀπομασσόμενον*. Servari posse videtur *ἀποτασσόμενον*, quod proprie est *distribuentem*. Sic eo verbo usus Diophantus in Brunckii Anal. T. II. p. 307. Initio versus codices *βίης ἐν*. Recte Dindorfius *βαιῇ ἐνὶ σφαίρῃ*.

- οἶψ δ' ἐχλίηνεν, ὃν ἔσοχον ἔχρη Ἀπόλλων
 90 ἀνθρώπων εἶναι Σωκράτη ἐν σοφίῃ,
 Κύπρις μηνίουσα πυρὸς μένει· ἐκ δὲ βαθείης
 ψυχῆς κουφοτέρας ἐξεπόνησ' ἀνίας,
 οἰκί' ἐς Ἀσπασίης πωλεύμενος· οὐδέ τι τέκμαρ
 εὔρε, λόγων πολλὰς εὐρόμενος διόδους.
 95 ἄνδρα Κυρηναῖον δ' εἴσω πόθος ἔσπασεν Ἰσθμοῦ
 δεινός, ὅτ' ἀπιδανῆς Λαῖδος ἠράσατο
 ὀξύς Ἀρίστιππος, πάσας δ' ἠνήνατο λέσχας
 φεύγων οὐδαμένον ἐξεφόρῃσε βίω.

89. Heringae debetur ἐχλίηνεν ὃν pro ἐχλειγμένον, Porsono autem reliquorum emendatio, quae in codd. Ven. Laur. sic scripta sunt, ἐχρήν πολλῶν δ' ἀνθρώπων εἶναι, in Pal. et edd. vett. ἐχρήν * εἶναι πολλῶν δ' ἀνθρώπων.^{h)}

92. Codd. Ven. Laur. κουφοτέρας. Pal. edd. vett. κουροτέρας. Ἐξεπόνησε non mutaverim propter insolentius addita ἐκ βαθείης ψυχῆς. Nam quum ex profunda mente leviores curas elaborasse Socrates dicitur, in his eum curis mentem suam, alias in rebus gravissimis occupatam, exercuisse significat poeta.

94. Recte libri λόγῳ. Hoc enim dicit poeta, non potuisse facto finem invenire Socratem, quum tamen verbis ubique se expedire didicisset. Non male legeretur, οὐδέ τι τέκμαρ εὔρ' ὁ λόγῳ πολλὰς εὐρόμενος διόδους.

95. Libri MSS. omittunt δ'. Ex quo apparet, veram scripturam esse, quam etiam alia commendant, ἄνδρα δὲ Κυρηναῖον ἔσω πόθος ἔσπασεν Ἰσθμοῦ δεινός. Δεινός correctio est Ruhnkenii pro δεινόν. Sed idem quod ἀπιδανῆς mutari voluit in ἐπιθανῆς, recte monuit Schweighaeuserus, contrarium dicendum fuisse. Scribendum ἀπιδανῆς, non quod Aristippus eam magna pecunia conduxerit, sed quod florida aetate difficilis aditu fuit, de qua re scriptum apud Athenaeum XIII. p. 570. B. C. 585. D.

98. Hic quoque Ruhnkenius, quum ἠνήνατο φεύγων coniungebat, Oppiani usus verbis Cyneg. III. 375. εἰ δὲ κ' ἀνηναμένη φεύγῃ φιλοτήσιον εὐνήν, non cogitavit, frigidius apud Hermesianactem additum fore φεύγων. Quae sequuntur, corruptissime in libris scripta, οὐδαμένον ἐξεφόρῃσε βίω, in his vix dubitari potest, quin partem veri viderit Porsonus, quum coniecit ἐξ

h) *Εχρη etiam I. C. Orellius apud Weberum, ante edita Porsoni Miscellanea.

Ἐφύρης ἔβλω. Primam ille vocem non attigit. Quam enim Riglerus et Axtius ei coniecturam tribuerunt, Ilgenii est. Quid res exigat, non obscurum videtur. Aeginam enim cum Laide petere consueverat Aristippus, teste Athenaeo p. 588. E. *Ἀριστιππος δὲ κατ' ἔτος συνδιημέρευεν αὐτῇ ἐν Αἰγίνῃ τοῖς Ποσειδωνίοις.* Nec solo id Neptuniorum tempore factum esse, idem Athenaeus indicat p. 544. D. *διέτριβε δ' ὁ Ἀριστιππος τὰ πολλὰ ἐν Αἰγίνῃ τρυφῶν.* Hinc litterarum vestigia sequenti facilis se offert coniectura: *φεύγων εὐλιμένων ἐξ Ἐφύρης ὁρίων.*

Descriptis iam a typographo hisce adnotationibus venit in manus nostras censura novissimae editionis in Diariis litterariis Halensibus fol. 204. in qua quaedam similia nostris invenimus: de caeteris cur dissentiamus, quoniam exponere aerum est, coniciendum lectoribus relinquimus.

D E
A E S C H Y L I
P R O M E T H E O S O L V T O
DISSERTATIO. *)

De Aeschyli Prometheis contentione maiore quam fructu **3** disputatum esse, inter omnes constat. Nam quum et Igniferum Prometheum et Vinctum et Solutum Aeschylus scripserit, visus est Hemsterhusio ad Pollucem IX. 156. omnem historiam Promethei tribus tragoediis esse complexus. Aliter statuerat G. Canterus Nov. Lectt. VII. 21. qui Prometheum *πυρφόρον* et *πυρκαέα*, quae fuit fabula satyrica, unum eundemque esse putabat. Nuper Hemsterhusii sententia defensa est, ita quidem, ut tres illae tragoediae una fuisse trilogia coniunctae perhiberentur. Quod verumne an falsum sit, dubitari vehementer, ad liquidum perducere vix potest. Interea operae pretium est, quo in statu res sit cognoscere, ut in arripiendo cupiditas, in reiiciendo temeritas arceatur.

In indice fabularum Aeschyli tres Promethei numerantur, *δεσμώτης*, *πυρφόρος*, *λνόμενος*. Ex argumento Persarum compertum habemus, Phineum, Persas, Glaucum Potniensem, Prometheum una tetralogia comprehen-

---

*) Edita est a. 1828.

sos fuisse. Hic igitur Prometheus, cuius cognomen nulum apposuit scriptor argumenti, satyricus fuit. *Πυρκαῖα* vocatum esse, ex Polluce IX. 156. X. 64. constat. Ex *πυρφόρῳ* quae perpauca afferuntur, incertum relinquunt, tragoediane an fabula satyrica fuerit. Satyricam qui fuisse existimant, similitudine nominum moti, ab aliis *πυρφόρον*, ab aliis *πυρκαῖα* appellatam credunt, eoque factum putant, ut *πυρκαεὺς* nullus sit in indicem fabularum relatus. Contrariam sententiam qui defendunt, indici illi non multum tribuendum esse monent, nominum autem significatus differre volunt, ut *πυρφόρος* sit, qui *fraude mala gentibus intulerit ignem aethcria domo subductum*, *πυρκαεὺς* autem qui accenderit. Et factum id esse in *πυρκαεῖ* ex Plutarcho in libro de utilitate ex hostibus capienda 4 p. 86. F. cognitum est. Patet his argumentis non multum effici. Nam indici isti ut non temere fidendum, ita ne deneganda quidem fides temere est: qui autem accendit ignem primus, idem infert in vitam et usum hominum.

Sed addunt rationes alias: Vincitum Prometheus et Solutum una in trilogia coniunctos fuisse testari scholiastam ad Vincti v. 510. unde veri simile esse, totam trilogiam in rebus Promethei esse versatam, praesertim quum consueverit Aeschylus argumenta per tres tragoedias continuare. Veri simile esse, nemo infitiabitur: quamquam ipsi, qui illam sententiam defendunt, frustra conati sunt ostendere, quomodo raptus a Prometheo ignis aptum tragoediae argumentum praebuerit. Sed fuerit illa tragoedia: satis enim fecundum erat Aeschyli ingenium, ut etiam ex iniqua materia tragoediam sciret componere, praesertim tam simplicem, quam sunt illae antiquiores. At illud certe non debebant afferre, consuevisse Aeschylum trilogiis suis aliquam rerum continuitatem explicare. Tres tragoedias, quibus succederet fabula satyrica, coniunctim productas in scenam esse, neminem latet, etsi nec quis id primus instituerit, nec quae caussa eius instituti fuerit scimus. Probabiliter Dahlmannus in commentatione de primordiis et successibus veteris comoediae p. 22. morem hunc e brevitate antiquissimarum tragoediarum repetendum censet.

Illi vero arcanam rationem domi habent, qui etiam Iliadem, ipso mirante quid nescius scripserit Homero, trilogiam esse, ad eiusque exemplum suas invenisse Aeschylum trilogias sciunt. At eas finxerunt ipsi. Nam duas tantum eius generis trilogias Aeschyli certo cognitae habemus, Oresteam, superstitem adhuc, et Lycurgiam. Fuerunt fortassis etiam aliae: sed omnes ad eum modum compositas fuisse nec traditum a quoquam veterum accepimus, nec per se simile veri est. Non tenuerunt certe alii poetae istam rationem, atque ipse adeo Aeschylus uno complexu iunxit Phineum, Persas, Glaucum Potniensem, addito Prometheo satyrico. Neque enim opus esse arbitror, quae de horum argumentorum cohaerentia prolata sunt refutare. Omnino autem perpaucae trilogiae, quae in unius argumenti perpetuitate constiterint, memorantur: de qua re disseruit Sii vernius in egregia commentatione, quam scripsit de dramatis indole historica, p. 38. 43. 45. Itaque ista ratione nihil assequuti videntur, nisi ut potuisse tres Prometheos comprehendere una trilogia concedatur.

Sed habent aliud. Philosophum fuisse aiunt Aeschylum, qui quod profundam illam sapientiam, quae antiquis de Prometheo fabulis contineretur, explicare voluerit, non in parte eius aliqua potuerit consistere, sed comprehendere totam debuerit. Hoc quum dicunt, idem mihi videntur facere, quod olim grammatici quidam in Homero fecere, quum Iovem aetherem, Iunonem aërem inferiorem, atque alios deos alia esse contenderunt. Non nego quidem ego, quiqui illam fabulam vel invenerunt vel amplius exornarunt, non id temere aut stulte fecisse: immo et video et fateor sollertissime esse et sapientissime excogitatam: de qua re haud paullo consideratius quam alii scripsit Baurus in Annalibus litt. Heidelbergensibus a. 1826. fasc. VI. p. 691 seqq. sed aliud longe est fabulae rationem exponere, aliud explicare consilium poetae, praesertim scenici, qui non docere, sed placere populo, aut, si docere, non docere per aenigmata abstrusae cuiusdam sapientiae, sed per viva constantiae, fortitudinis, animi magnitudinis exempla velit. Ab eo trilogiam factam credere,

ut istiusmodi doctrinae philosophicae satisfaceret, alienissimum a sana ratione est, neque utilius, quam quaerere, (et quaesiverunt quidam) quomodo in Iovis persona crudelissimi tyranni exemplum proponere potuerit. Neque habuerunt ista apud Graecos offensionem, nec potuerunt habere, ut in religionibus, quae totae ex huiusmodi fabulis essent compositae. Immo illud admirari oportet, quod, quum de singulis diis indignissima quaeque crederent, tamen, ubi sine certo nomine deum dicebant, immunem ab omni vitio, summaque sanctitate praeditum intelligebant. Illam igitur Iovis saevitiam ut excusent defensores trilogiae, et iure punitum volunt Prometheum, eaque caussa miro modo interpretantur illud v. 266.

ἐκὼν, ἐκὼν ἡμᾶρτον, οὐκ ἀρνήσομαι,

et in sequente fabula, reconciliato Iove, restitutam arbitrantur divinam iustitiam: quo invento vereor ne non optime dignitati consuluerint supremi deorum, quem decuerat potius non saevire omnino, quam placari ea lege, ut alius Promethei vice lueret.

6 Sed progredior ad aliud. Nam quum libri quidam personis Vincti Promethei Tellurem et Herculem inserant, ea nomina mansisse putant ex eo, quod in aliquo vetusto codice, qui Soluti quoque Promethei partem continuerit, simul omnes utriusque fabulae personae fuerint enumeratae. Quam coniecturam ut confirment, incredibili levitate Agamemnonis personarum indicem afferunt, in quo ex Choephoris accesserint Orestes, Electra, nutrix. Nam eas personas non codex ullus, sed Adr. Turnebus adiecit, quod, uti tum quidem Agamemno et Choephoris in unam fabulam coaluerant, deesse eas existimabat. In Prometheo Vincto codices pauci Telluris, Robortelli editio Herculis, utrumque nomen editio Aldina addunt. Fluxit id, ut mihi quidem videtur, ex aliqua argumenti enarratione, in qua praeter personas, quae in scenam prodirent, etiam illae fuerunt nominatae, quas poeta non introduxisset quidem agentes, sed commemorasset tamen ut cum fati Promethei coniunctas. Illi, qui de communi personarum in-

dice cogitarunt, cur non dixerunt, comprehendisse eum omnes totius trilogiae personas, praemissumque fuisse primae tragoediae: inde, quum separatim describeretur Prometheus Vinc-tus, negligentius repetitum esse, non delectis omnibus, quae omittenda fuissent, nominibus? Sed patere arbitror, hoc quoque quam exigui ac potius nullius sit ponderis. Alia sciens praetereo, ut de quibus alibi dixerim. Neque opus est, quae utcumque defensa per se cadere necesse est, iterum refutare.

Tantum abest igitur, ut demonstratum sit, tres Prometheos una fuisse trilogia coniunctos, ut id vel maxime dubium manere videatur. Et quis non miretur, quod nullus scriptor Prometheidem Aeschyli memoravit? Etenim si Agamemno, Choephoris, Eumenides nomen habuerunt Oresteae; Edoni autem, Bassarides, Neanisci, cum Lycurgo, Lycurgiae: multo magis consentaneum erat, tres fabulas, quae omnes essent Promethei nomine inscriptae, Prometheidem esse appellatam. Sed casu factum dicent, quod illud nomen non invenitur. Fortasse: modo fuerit illa Prometheis. At fateantur tamen necesse est, si nulla fuit, non mirandum esse, quod ne nomen quidem est usurpatum.

Accedit aliud. Quod Hyginus scripsit in Poet. Astron. II. 15. p. 456. *Prometheum autem in monte Scythiae γ nomine Caucaso ferrea catena vinxit: quem alligatum ad triginta millia annorum Aeschylus tragoediarum scriptor ait*, id ad Prometheus Igniferum pertinere scholiastes ad Vinc-ti v. 94. monstrat: ἐν γὰρ τῷ πυρφόρῳ τρεῖς μυριάδας φησὶ δεδέσθαι αὐτόν. Haec, si Ignifer pars trilogiae fuit, aperte repugnant iis, quae in Vinc-to dicit Prometheus; tertia decima hominum generatione se solutum e vinculis iri, qui sunt anni circiter quadringenti. Scio duobus modis removeri hanc repugnantiam posse: uno, si finitum numerum pro infinito nominatum statuamus: veluti τρεῖς μυριάτεσσι χρόνον; altero, si destinata quidem poenae putemus ab Iove triginta millia annorum, sed remissam maximam eius spatii partem esse, quum Chiro Centaurus in Orcum abire decresset. Sed tamen prius illud non est credibile: vidissent enim, qui legebant fa-

bulam illam, non proprie intelligenda esse verba, sicuti viderunt, quem in Vincito dixit *μυριετῇ χρόνον*, infinite esse dictum. Alterum autem quantum quaevis hariolatio valet. Caeterum Caucasi mentionem non urgebo, quia ex Hygini verbis non certo colligi potest, nominatum eum montem in Ignifero Prometheo esse. Nec si nominasset Aeschylus, repugnaret sibi, ut qui in Solutio tamen ibi affixum fecerit Prometheus.

Sed ne Solutum quidem Prometheus ut una cum Vincito in scenam productum credamus, eas habemus rationes, quae dubitatione vacuae sint. Nam argumenti quidem continuitas quam speciosa, tam eadem fallax est: quod quum satis demonstraverit Sövernus in illa quam dixi dissertatione p. 45 seq. non opus est id a nobis repeti. At, inquit, in ipsa superstite fabula sunt, quae sequuturam esse solutionem Promethei ostendant. Profecto: et primum quidem v. 176.

*πρὶν ἂν ἐξ ἀγρίων
δεσμῶν χαλάσῃ, ποινὰς τε τίνειν
τῆςδ' αἰκίας ἐθέλῃσιν.*

Dein eo loco, ad quem scholiastae adnotationem protulimus, v. 510.

*οὐ ταῦτα ταύτῃ μοῖρᾴ πω τελεσφόρος
κρᾶναι πέπρωται, μυρίαις δὲ πημοναῖς
δύαις τε καμφθεῖς, ὥδε δεσμὰ φυγγάνω.*

8 Et mox, postquam Iovi quoque fatum metuendum esse significaverat, v. 521.

*ἄλλου λόγου μέμνησθε, τόνδε δ' οὐδαμῶς
καιρὸς γεγωνεῖν, ἀλλὰ συγκαλυπτέος
ὅσον μάλιστα· τόνδε γὰρ σῶζων ἐγὼ
δεσμὸν αἰκεῖς καὶ δύας ἐκφυγγάνω.*

Et postquam apertius dixit illa de filio, quem Iuppiter suam ipse in perniciem geniturus esset, de sua liberatione loquens, v. 874.

τοιόνδε χρησμὸν ἡ παλαιγενής

μήτηρ ἐμοὶ διῆλθε Τιτανίς θεῶν.
ὅπως δὲ χῶπῃ, ταῦτα δεῖ μακροῦ λόγου
εἰπεῖν.

Et iterum v. 912.

τοιῶνδε μόχθων ἐκτροπήν οὐδεὶς θεῶν
δύναιτ' ἂν αὐτῷ πλὴν ἐμοῦ δεῖξαι σαφῶς.
ἐγὼ τὰδ' οἶδα, χῶ τρόπῳ.

Referunt eo etiam Mercurii verba, v. 949.

μηδὲ μοι διπλᾶς
ὁδοὺς, Προμηθεῦ, προσβάλῃς,

rediturum in proxima fabula Mercurium indicari rati. Denique quae idem dicit v. 1025.

τοιούδε μόχθου τέρμα μὴ τι προσδόκα,
πρὶν ἂν θεῶν τις διάδοχος τῶν σῶν πόνων
φανῇ, θελήσῃ τ' εἰς ἀναύγητον μολεῖν
ἄδην κνεφαῖά τ' ἄμφι ταρτάρου βάθῃ.

quibus Chironem respicit, qui ultro exuta immortalī natura pro Prometheo ad Orcum abierit. Ac negari nequit, esse haec omnia ita comparata, ut, quoniam cum liberatione Promethei coniuncta sunt, non possint non ad Solutum Prometheus spectare, si is copulatus cum Vincito fuit. Sed mutemus rem, aut invertamus: sumamus nulum scriptum esse Solutum Prometheus, aut tempore priorem fuisse Vincito: num qui minus eadem illa dicta esse credemus? Nam liberationis quidem necessario facienda erat mentio, ne Io, cuius ex posteris sospitator Promethei exstiturus esset, inutilis persona videretur. Conubium Iovis autem multo minus praeteriri poterat, quia curandum erat, ut finem iustum haberet fabula, nec spectatores, quem ad multa saecula saxis affigi vidissent, deserere ibi pendentem, suisque immiserabilem relinquere malis cogerentur: quod quum esset ita instituendum, ut nec poenae atrocitas, quae vel maxime in diuturnitate vinculorum posita esset, minueretur, nec repugnaretur com-

muni famae, quae longissimum tempus in rupibus pependisse Prometheus tradidisset: utrumque scite devitavit poeta eo, quod de exitioso Iovi connubio vaticinari Prometheus, et quum de eo apertius dicere recusaret, ipsa cum rupe in tartarum detrudi fecit, rediturum olim in lucem iisdem adhuc vinculis constrictum. Ita iustum finem accepit fabula, neque est quod iam amplius requirant spectatores: qui etsi audiverunt gravioribus olim poenis affectum iri Prometheus, tamen eas nunc quidem non expescant, quia dictum erat v. 999.

*μακρὸν δὲ μῆκος ἐκτελευτήσας χρόνου,
ἄπορρόγον ἦξεις ἐς φάος.*

Itaque non debebam dicere in dissertatione de compositione tetralogiarum, non ita finiri fabulam, ut spectatores non quid porro futurum esset requirerent. Non magis Mercurii verba alteram fabulam successuram esse demonstrant. Nam ille quod rogat, ne sibi iterum veniendi necessitatem Prometheus afferat, consuetudini tribuendum videtur familiaris sermonis. Accedit quod in hoc dicto aliquid comminationis inest, quasi altera legatione atrociora etiam, quam nunc, denunciaturus. At in Solutum Prometheus si rediit, paciscendi potius causa missum esse credibile est. Illa autem, quod non ante liberatum iri Prometheus dicit, quam quum alius pro eo deus in Orco vivere voluerit, quodque satis ei dandum pro tantis cruciatibus indicatur, ex eo genere sunt, ex quo plurima apud tragicos inveniuntur. Amant enim futura secundum communem famam, potissimeque circa finem fabularum, praedicere. Et de vicario quidem aptissime sic est dictum, ut Prometheus, non speranti quemquam pro se moriturum, aeternae poenae portendi videantur.

Quod si ne his quidem efficitur, ut Solutum Prometheus cum Vincto copulatum credi oporteat, solum relinquitur scholiastae testimonium, quod sane eo minus est contemnendum, quia hunc in tota hac causa unicum testimonium habemus. Is ad v. 510, ita scribit: *ἐν γὰρ τῷ ἑξῆς δράματι λύεται ὅπερ ἐμφαίνει Αἰσχύλος.* Inserta for-

tasse haec verba sunt ab alio, quam qui reliquam adnotationem ad istum locum scripsit: desunt enim in bono atque antiquo codice: aliis in libris postrema tantum, ὅπερ ἐμφαίνει Δισχύλος, sunt omissa. Non intercedam, quin haec veteris et docti grammatici adnotatio esse credatur, nec dubitabo, dicatne τὸ ἐξῆς δράμα quod in trilogia eadem, an quod in codice suo proximum sit: verum illud tamen nescio an haud satis certum sit, aliorum eum testium fide hoc scripsisse, et non sua quadam coniectura ductum, quoniam poetam, ut ait, id indicare opinaretur. Quare etsi minime reiiciendam eius auctoritatem arbitror, tamen ei non tantum tribuerim, ut dubitationi non putem locum relictum esse, quum praesertim scholiastis illis adeo ignotum fuisse Solutum Prometheum videam, ut ne ad verum quidem 1026. ubi maxime expectes, de Chirone aliquid se inaudivisse prodant.

Scholiastam si missum facimus, sunt quaedam, quae suadere videantur, ut Solutum Prometheum non coniunctum cum Vincto fuisse coniiciamus. Eorum unum est, idque, ut mihi quidem videtur, non leve putandum, quo me iam in dissertatione illa, quae est de compositione tetralogiarum, non mediocriter commotum esse significavi. Nam quum veri simillimum sit, in trilogiis condendis id spectavisse poetas, ut ipsa inventione inter se dissimiles essent fabulae, duo illi Promethei, quantum colligere possumus, tanta fuerunt similitudine, ut vix appareat, quomodo consociari sine quadam offensione potuerint. Etenim ut Vincti maxima propemodum pars descriptiones locorum regionumque, quas Io vel peragraverit, vel posthac sit pervagatura, continet, sic in Soluto prolixè de Herculis expeditionibus expositum esse patet, in utroque autem etiam de inventis, quibus Prometheus vitam hominum adiuvisset, copiose fuit explicatum. Quae narrationes ut vel maxime animos audientium retineant, rerumque admirabilium novitate oblectent, tamen per duas fabulas continuatae mirum ni aliquid satietatis afferre debuerint.

Deinde etsi minime necesse est temporis continuitatem in tragoediis rerum ordine cohaerentibus spectari, ta-

men nescio an illud, ne dicam parum apte, certe valde
 11 audacter fieri putandum sit, si spectatores, quem modo
 ad immensum aevi spatium rupibus affligi cognoverunt,
 eum paullo post liberari longo illo cruciatu videant. Multum enim interest, utrum quae incerto ignotoque tempore disiuncta fuerunt, an quae multis seculis determinata esse et sciamus et iterum iterumque audiverimus, coniuncta in scenam proferantur. Et in Vincto quidem Prometheo spatium illud, neque id uno loco, designatum est luculentissime. Intelligebat enim poeta, temporis diuturnitatem, in qua praecipue cerneretur Promethei poenae crudelitas, nullam vim ad animos movendos habituram, nisi quanta esset notis quibusdam et quasi in sensum cadentibus spatiis definiretur. Itaque quum Prometheus primo liberatorem suum tertia decima generatione ex Ionis prole exstiturum dixisset, post alio loco distinctius ab Epapho, quem paritura sit Io, quintam generationem Argos reversuram vaticinatur, ex eaque nasciturum regium apud Argivos genus, quo de semine oriturum illum audacem iaculatorem, a quo hisce ex vinculis se solutum iri in fatis sit. Ita termino poenae post multas hominum generationes veluti per nebulam ostenso tam alte imprimitur animis cruciatuum illorum longissima diuturnitas, ut pene aegre laturi videamur, si subito tot seculis quasi saltu quodam superatis ad ipsum illorum malorum finem adducamur.

Est denique etiam de loco quaedam dubitatio. In secunda enim fabula ad Caucasum alligatum fingi Prometheum certis testimoniis constat: in superstite autem non solum nusquam indicat poeta in Caucaso locum illum esse, sed diserte etiam procul esse Caucaso in Scythia Europaea quum in principio fabulae et v. 301. significat, tum apertius etiam prodit v. 422. ubi Caucasum in circumiacentibus, sed aliquantum tamen remotis regionibus memorat; apertissime autem v. 718. quo loco Io rapidi fluminis cursum persequi iubetur,

πρὶν ἂν πρὸς αὐτὸν Κάυκασον μόλῃ.

Quae verba iam inter antiquos interpretes adverterunt eum,

qui in argumento et ad v. 1. scripsit: *ιστέον δὲ ὅτι οὐ κατὰ τὸν κοινὸν λόγον ἐν Καυκάσῳ φησὶ δεδέσθαι τὸν Προμηθεά, ἀλλὰ πρὸς τοῖς Εὐρωπαίοις τέρμασι τοῦ Ὠκεανοῦ, ὡς ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν Ἰῶ λεγομένων ἔξεστι συμβαλεῖν.* Quae tametsi verissime dicta sunt, tamen quibusdam falsa sunt visa, unius codicis scriptura adductis, quae haec est: *ιστέον ὅτι ἐν τῷ Καυκάσῳ φησὶ δεδέσθαι τὸν Προμηθεά, πρὸς τοῖς Εὐρωπαίοις μέρεσι δὲ τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ οὐκ ἀλλαχοῦ, ὡς ἀπὸ τῶν πρὸς τὴν Ἰῶ λεγομένων ἔνεστι συνιδεῖν.* Patet vero, eo in scholio aut negationem omissam esse, aut scripsisse scholiastam τοῦ Καυκάσου pro τοῦ Ὠκεανοῦ. Et hoc suadet scholion MS. ad v. 563. in quo de Ione dicitur: *κατήντησε καὶ ἐνθα ἦν ὁ Προμηθεὺς δεδεμένος πρὸς τοῖς Εὐρωπαίοις μέρεσι τοῦ Καυκάσου, καὶ ὁρᾷ αὐτὸν ἐκείσε προσηλωμένον ἐν ταῖς πέτραις τοῦ ὄρους.* Ex his intelligitur, hunc scholiastam, quod in Caucaso alligatum esse Prometheum crederet, sane quidem eo quo isti volunt modo locum illum interpretatum esse, quod fecit etiam alius scholiastes ad v. 717. at quae tandem malae potest aperteque verbis poetae repugnantis interpretationis esse auctoritas? Nihilominus eam sententiam defendere nuper conatus est Hermannus Reinganum in Iahnii Annalibus litterariis a. 1828. vol. II. fasc. III. p. 329. qui quum αὐτὸν *Καύκασον* de summo vertice iugi illius, cuius alia in parte alligatus fuerit Prometheus, dictum statuit, idque confirmari putavit verbis, quae sunt v. 846.

Νεῖλου πρὸς αὐτῷ στόματι καὶ προσχώματι,

ipse, quam diversa confudisset, animadvertere potuerat, si cogitasset, illo in versu non *Νεῖλου πρὸς αὐτοῦ στόματι* esse scriptum. Certum igitur, minimeque dubium est, in fabula superstite Prometheum non in Caucaso, sed in Scythiae parte ea, quae remotior a Caucaso sit, vinctum dici. Neque obscurum est, cur id finxerit Aeschylus. Loco enim opus erat propius ad Oceanum sito, ut mallei ictibus ex antris suis excitari possent nymphae Oceanides, ipseque ex abdita sede sua pater evocari Oceanus.

Iam mirum, ac potius absonum esse dicunt, eam rupem, in qua haerebat Prometheus, in proxima fabula e Scythia in Caucasum esse translata: quapropter, quum in Solutio Prometheus dubitari de Caucaso non posset, perversas interpretationes in Vincto invenerunt. Stat vero nec removeri potest illa discrepantia. Quod si coniunctae fuerunt hae tragoediae, nihil relinquitur, nisi ut rupem, quae deiecta in tartarum fuerat, alio loco emersisse dicamus. Est id sane mirum: sed si mutandum esse locum iudicavit
 13 poeta, non sine causa fecit: nam in Caucaso liberatum esse Prometheus fama ferebat: et dixit fortasse etiam aliquid de ea re. Expedita vero sunt omnia, si tragoediae illae diversis sunt temporibus scriptae. Disiunctis enim, neque obstat quidquam, quo minus poeta in Prometheus Solutio sequeretur quod caeteri tradidissent; in Vincto autem inveniret, quod Oceani numinibus advocandis videretur accommodatus. Quod si longius progredi coniectando licet, tempore prior factus esse Solutio videri poterit. Quum enim, qui primo aliquod argumentum tractat, facilius in communi fama acquiescat, neque erit quod de Scythia cum Caucaso commutata queramus, nec perturbabimur illis triginta annorum millibus, ut positum quum nondum de Inachi filia ad Prometheus adducenda esset cogitatum.

Opposui dubiis dubia, incertis incerta, non alio consilio, quam ne temere pro veris venderentur, quae possent etiam non vera esse. Addam his unum, magis etiam dubium, sed opportunum fortasse trilogias rerum perpetuitate cohaerentes amantibus, si Ignifer Prometheus non fuerit tragoedia. Nam etsi neque in indice Aeschyli fabularum Io adscripta est, neque ab aliis scriptoribus memorata, tamen, qui alias Aeschyli tragoedias Latinas fecit, Attius, Ionem scripsit, ut saltem non absurdum videatur, eam ex eodem fonte petitam suspicari.

Igitur de Prometheus Solutio nihil compertum habemus, quam in principio fabulae Titanes peragrata magna parte orbis terrarum ad Caucasum adesse, cruciatum viros vincti atque aquilae morsibus laniati fratris; post eo-

dem venire Herculem, cui Prometheum labores, qui eum exspectarent, in iisque pugnam cum Liguribus praedicere, postquam vel ipsi vel choro de meritis suis in genus humanum exposuisset; inde liberari Prometheum e vinculis, confixa Herculis sagittis aquila; cuius in facti explicatione mentionem factam esse coronae, quod genus ornamenti in honorem Promethei homines recepissent. Longius, nisi temere huiolari placeat, non licet progredi. Nec quae praeter haec, quas diximus, in hac fabula personae fuerint traditum est. In quibus si matri Terrae aliquis concedendus est locus, quod eam Vincti personis libri quidam inserunt, cavendum saltem, ne quis eandem, quoniam πολ-
 14
 λων ὀνομάτων μορφῇ μία in superstite fabula vocatur, bis praesentem fuisse, simulque et in scena et inter Titānes in orchestra stetisse sibi persuadeat. Chironem tamen partes suās in hac tragoedia habuisse valde est veri simile: de quo Apollodori verba infra dabimus. De Mercurio quam anceps coniectura ex illo μηδέ μοι διπλᾶς ὁδοῦς
 προςβάλλει petatur, supra dictum. Non magis aut opus videtur aut operae pretium, de choro Titanum dicere, quem fuit qui ex duodecim Titanibus, maribus et feminis, compositum fuisse contenderet. Satius erit, opinor, quod usus postulabat, quindecim; quod ratio commendabat, omnes mures; quod artis poeticae lex suadebat, nullis distinctos nominibus propriis in orchestram ingressos existimare.

Titānes igitur anapaestis fabulam sunt exorsi. Arrianus in Periplo Ponti Euxini p. 19. καί τοι Αἰσχύλος ἐν Προμηθεῖ λυομένῳ τὸν Φᾶσιν ὄρον τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ποιεῖ. λέγουσι γοῦν αὐτῷ οἱ Τιτᾶνες πρὸς τὸν Προμηθεῖα ὅτι

Ἔκομεν —

τοὺς σοὺς ἄθλους τοὺςδε, Προμηθεῦ,
 δεσμοῦ τε πάθος τόδ' ἐποψόμενοι.

ἔπειτα καταλέγουσιν ὅσῃν χώραν ἐπῆλθον,

τῇ μὲν δίδυμον χθονὸς Εὐρώπης
 μέγαν ἢ δ' Ἀσίας τέρμονα Φᾶσιν.

Ed Bas. πῇ μὲν et πῇ δέ. Ac vulgo τῇ δ'. Eadem

scripta fuerunt in Periplo Ponti Euxini et Maeotidis paludis p. 1. ubi primis verbis recisis superest *μοῦ τε πάθος* et quae sequuntur, in quibus recte scriptum est *ἦδ'*. Cod. Pal. apud Bastium Ep. crit. p. 12. vers. Lat. *πῇ μὲν — πῇ δ'*, et ad *τέρμονα Φᾶσιν* addit *ποταμόν*. Procopius Hist. Goth. IV. 6. p. 336, 11. *ἀλλὰ καὶ ὁ τραγωδιοποιὸς Αἰσχύλος ἐν Προμηθεὶ τῷ λυομένῳ εὐθὺς ἀρχόμενος τῆς τραγωδίας τὸν ποταμὸν Φᾶσιν τέρμονα καλεῖ γῆς τε τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης*. Toupius ad Suid. I. p. 94. temere ordinem verborum mutabat, *ἤκομεν ἄτλους τοὺς σοὺς τοὺςδε*. Iacobsius in censura ed. Schütz in Diurnis litt. Halens. a. 1822. fol. 72. p. 569. *ἤκομεν αὐτοὶ* coniecit, otioso vocabulo. Non dubitandum videtur, quin *ἤκομεν*, ut *ἤκω* in Hecuba, primum fuerit fabulae verbum. Adiectum ei fuisse credibile est, Titanes esse qui loque-
 15 rentur, idque fortasse copiosius exornatum: quare omisit Arrianus. Blomfieldius praefat. ad Pers. p. 14 quo loco de choris metro anapaestico tragoedias exordiantibus, non recte intellecta Aristotelis definitione prologi, diseruit, *τῆς μὲν διδύμου χθονός, Εὐρώπης μεγάλης τ' Ἀσίας τέρ-
 μονα, Φᾶσιν* scribendum censuit, quae prosae orationi quam poesi convenientior est dicendi ratio.

Quum Periplis illis testibus Titanes exposueint, per quantos sibi terrarum tractus eundum fuerit, facile intelligi potest, ad eandem narrationem pertinere, sed non ut ipsos illos quos attulimus versus exciperet, quae I. H. Vossii opinio erat, insigne fragmentum, quod Strabo servavit lib. 1. p. 33. (58) *ὃ τε γὰρ Αἰσχύλος ἐν Προμηθεὶ λυομένῳ φησὶν οὕτω*.

*φοινικόπεδόν τ' ἐρυθρᾶς ἱερὸν
 χεῦμα θαλάσσης,
 χαλκοκέραυνόν τε παρ' Ὀκεανῷ
 λίμναν παντοτρόφον Αἰθιοπῶν,
 ἔν' ὃ παντόπτας Ἥλιος αἰεὶ
 χρῶτ' ἀθάνατον καματόν θ' ἵππων
 θερμαῖς ὕδατος
 μαλακοῦ προχοαῖς ἀναπαύει.*

In his *φοινικόπεδον* nemo non videt non de maris aequore, sed de terra mare illud cingente dictum esse. Confirmatque vulgata apud veteres opinio. Stephanus Byz. v. *Ερυθρά· Οὐράνιος δ' ἐν Ἀραβικῶν δευτέρα, ἀπὸ τῶν παρακειμένων ὁρῶν, ἃ ἐρυθρὰ δεινῶς εἰσὶ καὶ πορφυρᾶ, καὶ ἐπὴν βάλλῃ εἰς αὐτὰ ὁ ἥλιος τὴν αὐγὴν, καταπέμπει εἰς τὴν θάλασσαν σκιὰν ἐρυθράν· καὶ ὁμβρῷ δὲ κατακλυσθέντων τῶν ὁρέων κάτω συρρέοντι εἰς θάλασσαν οὕτω γίγνεται ἡ θάλασσα τὴν χροάν.* Alios auctores ibi indicavit Berkelius; multo plurium testimonia attulit Relandus in diss. de mari rubro p. 70. sq. Insequentibus libri *παντεπόπτας ἥελιος*, aliaque mendosa, *παντοστροφον*, *παντοστροφον*: tum codd. τ' addunt post *προχοαῖς*, ex quo conici potest, fuisse qui *θέρμαις* legerent. His scripturis nihil adiuvamur ad expedienda, quae in hoc loco explicatione indigent. Patet ea contineri vocibus *παντοτρόφον* et *χαλκοκέραυνον*. Quarum alteram Lobeckius et Erfurdus metri caussa in *πάντων τροφόν* mutandam censebant: v. Friedemannum ad Strab. lib. I. p. 315. sed de metro qui-16 dem exempta dubitatio a Gaisfordio ad Hephaest. p. 280. et me in Elem. d. m. p. 374. Perdit vero metri rationem Tyrwhitti ad Strabonem coniectura *ποντοτρεφῶν*, quo verbo ille Ichthyophagos dici putabat. Id si cui placeat, facilius aptet metro, si *ποντοτρόφον* scribat. Et convenit id sane optime, comprehenditque etiam Chelonophagos. Sed praestat tamen, opinor, *παντοτρόφον* tenere, quod idem sit ac *πάντων τροφόν*. Latissime enim patet Aethiopia, omnemque complectitur Africae tractum qui ad meridiem est. Atque id ipsum ut demonstraret, locum illum Aeschyli attulit Strabo. Restat altera vox. Et Casaubonus quidem laudandus ob modestiam, qui „ecquam, inquit, „paludem *Χαλκοκέραυνον* Aethiopum poeta intel- „ligat, non sane ipse intelligo.“ Id Tyrwhittus quoque sibi accidere fatetur. I. H. Vossius vero, Pauwio auctore, aeris instar coruscantem interpretatus est in Epist. mythol. 55. p. 161. vol. II. ed. sec. Schneiderus in lexico Graeco, vocem ipsam magis quam id de quo dicta est respiciens, *χαλκοκέραστον* vel simile quid scriptum opinabatur. Tue-

tur in lexicī illius editione librorum scripturam Passovius, aereum tonitru dici ratus: nam ubique ille et ipsum nomen *κεραυνός*, et quae ex eo composita sunt, ad tonitru refert: quod non facere debuit. Brequignyi coniecturam *χαλκοπελαίων* tantum ne praeteriisse videar memoro. Veri simile est, ansam Aeschylo dedisse, ut aeris mentionem faceret, Homerum Od. γ. 1.

*Ἥλιος δ' ἀνόρουσε, λιπὼν περικαλλέα λίμνην,
οὐρανὸν ἐς πολύχαλκον.*

Praeteriit hoc caeli cognomen doctissimus interpres Nitzschius. Mihi non idem quod *χάλκεος* et *Διὸς χαλκοβατής* δῶ, sed splendidum aerea supellectile ornamentisque videtur significare. Nam bis tantum de caelo dictum, hic et Iliad. ε. 504. in caeteris locis divitem et opulentum notat: Iliad. κ. 315. σ. 289. Od. ο. 424. Atque Aeschylus quidem quum lacum, in quem Sol immergeretur, aeris aliqua nota insignivit, ipse quoque vix aliud quam splendorem dicere potuit, hac etiam in re ducem habens Homerum, apud quem est Iliad. κ. 153.

τῆλε δὲ χαλκὸς

λάμψ', ὥστε στεροπὴ πατρὸς Διός.

17 et prope iisdem verbis λ. 65. Persimile his, fateor, est *χαλκοκέραυνος*: modo quis doceat, *κεραυνόν*, quo nomine fulmen feriens vocatur, idem esse quod *ἀστραπήν*, qui est coruscans fulgor fulminis. Mihi haec tam insolens significatio videtur, ut valde suspectam habeam. Intel ligerem *χαλκομάραυγον*, quod ipsum ab Homero commendationem habet Iliad. γ. 340.

ὅσσε δ' ἄμερδεν

αὐγὴ χαλκείη κορύθων ἀπὸ λαμπομενάων.

Μαραυγεῖν, quod Plutarchus ab antiquioribus petiit, (nam ὥσπερ γὰρ τὸ λαμπρὸν φάος *μαραυγίαν* περιτίθῃσι τοῖς ὀφθαλμοῖς Archytas dixit apud Stobaeum Serm. I. 81.) non ego quidem, ut Lobeckius ad Phryn. p. 671. si eum recte intelligo, communis sermonis usu obliquatum et contractum dixerim, sed ex ipsa radice formatum, ex qua sunt

μαρμαίρειν, ἀμαρύσσειν, μαρμαρυγή, σμάραγδος, et alia. Caeterum quum Strabo Aeschyli versus propterea afferat, ut ostendat omnem oram, quae ab oriente sole ad occidentem est, ab Aethiopibus habitatam esse, ex eo vanum esse intelligitur, quod commentus est I. H. Vossius, cohaesisse non interpositis aliis versibus hoc fragmentum cum eo, quod primo loco collocavimus, lacumque, quem Aeschylus dicat, esse mare Caspium, et Titanes, tartaro emissos, apud fratrem Solem habitasse. Sed proprium hoc erat viri caetera optimi, ut quae semel ei in mentem venissent, ad invictae veritatis persuasionem rigescerent. Non magis credam, quod cuidam visum est, Aristophanem, quum in Avibus v. 1553. scripsit,

πρὸς δὲ τοῖς Σκιάποσιν λί-
μνη τίς ἐστ', ἄλουντος οὐ
ψυχάγωγι Σωκράτης,

ad Aeschylum respexisse. Illud non praetereundum duco, minus elegantem esse paroemiaci cum caeteris versibus coniunctionem, ut suspicari quis possit, verbis θερμαῖς ὕδατος μαλακοῖ προχοαῖς uno versu comprehensis ante ἀναπαύει excidisse aliquod participium.

De Aethiopibus nescio an plura dixerint Titanes. Exstat certe, quod ad eos spectet, anapaesticum fragmentum sine fabulae nomine apud scholiastam Apollonii Rhod. ad IV. 1348. στέρφος δὲ ἐστὶ τὸ δέρμα, ὅθεν καὶ τὸ 18
στερφῶσαι. Ἴβνκος δὲ στερφωτῆρα στρατὸν εἴρηκε τὸν
ἔχοντα δέρματα. διὸ καὶ παρ' Αἰσχύλῳ ἀξιούσι γράφειν
μελανοστέρφων γένος,

ἀλλ' οὐ μελανοστέρφων. οὐ γὰρ μόνον τὰ στέρνα μέλανα ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ σῶμα.

Choro respondebat Prometheus trimetris, cuius orationis initium servavit Latine versum Cicero Q. Tusc. II. 10. Eius haec verba sunt: *veniat Aeschylus, non poeta solum, sed etiam Pythagoreus: sic enim accepimus. Quomodo fert apud eum Prometheus dolorem quem excepit ob furtum Lemnium, unde ignis cluet mortalibus clam divisus: eum dictus Prometheus clepisse dolo, poe-*

οὐκ ἀπὸ τύχης οὐδ' αὐτομάτως περιέσμεν αὐτῶν καὶ
κρατοῦμεν, ἀλλ' ὁ Προμηθεὺς, τουτέστιν ὁ λογισμὸς,
αἴτιος,

ἵππων ὄνων τ' ὀχεῖα καὶ ταύρων γονάς
δοὺς ἀντίδουλα καὶ πόνων ἐκδέκτορα,

κατ' *Αἰσχύλον*. Legebatur ἀντίδωρα, quod correxit
Sallierius in Comm. Acad. Inscript. Paris. T. X. p. 340.
Nam idem Plutarchus de sollertia animalium p. 964. F.
οὐ γὰρ ἀδικοῦσιν οἱ τὰ ἄμικτα καὶ βλαβερά κομιδῇ πο-
λάζοντες καὶ ἀποκτιννύοντες, τὰ δὲ ἡμεῖρα καὶ φιλάν-
θρωπα ποιούμενοι τιθασὰ καὶ σύνεργα χρείας πρὸς ἡν
ἕκαστον εὖ πέφυκεν, ἵππων ὄνων τ' ὀχεῖα καὶ
ταύρων γονάς, ὧν ὁ *Αἰσχύλος* Προμηθεὺς δοῦναι
ἡμῖν φησὶν ἀντίδουλα καὶ πόων ἀνδέκτορα.
Legebatur hic ὀχεῖαν, quod correxerunt Reiskius et Wyt-
tenbachius. Tum Porphyrius de abst. III. 18. p. 257.
ἀρκεῖ γὰρ ὅτι μηδὲν πονεῖν δεόμενοι χρώμεθα προκά-
μνουσι καὶ μοχθοῦσιν, ἵππων ὄνων τ' ὀχεῖα καὶ
ταύρων γονάς, ὡς *Αἰσχύλος* φησὶν, ἀντίδουλα
καὶ πόων ἐκδέκτορα χειρῳσάμενοι καὶ καταζεύ-
ξαντες. Ita fere emendavit Rhoerius. Relatum hoc in
fragmenta Plutarchi a Wyttenbachio T. V. P. II. p. 898.
Ἀνδέκτορα nescio an praestet. Alterum habet Lobeckius
ad Aiac. 323. p. 271. ubi de forma nominis et genere dixit.
Pertinet ad res Promethei Pandora, quae Proclo teste
ad Hesiodi O. et D. 156. ab Aeschylō dicta est

τοῦ πηλοπλάστου σπέρματος θνητῇ γυνή,

sed non proditum qua in fabula. Attigit eum versum Hem-
sterhusius ad Lucian. Prom. 1. T. I. p. 185.

- 21 Enarrabat deinde Prometheus Herculi, quid eum
porro laborum exantlare oporteret, ad eum modum, quo
in Vincto similia edocetur Io. Ex ea fabulae parte quae
supersunt etsi quo ordine scripta ab Aeschylō fuerint dici
non potest: nam etiam Vincti si nihil nisi fragmenta exsta-
rent, quis ea non esset alio quam in ipsa fabula sunt ordine
dispositurus? tamen sequendum putamus, quod est veri

simillimum. Eo igitur primum referam illud apud Stephanum Byz. in v. *Ἀβιοι: Αἰσχύλος δὲ Γαβίους διὰ τοῦ γ ἐν λυομένῳ Προμηθεῖ*.

ἔπειτα δ' ἤξει δῆμον ἐνδικώτατον
[βροτῶν] ἀπάντων καὶ φιλοξενώτατον,
Γαβίους, ἔν' οὐτ' ἄροτρον οὔτε γατόμος
τέμνει δίκελλ' ἄρουραν, ἀλλ' αὐτόσποροι
γύαι φέρουσι βίοτον ἄφθονον βροτοῖς.

V. 1. veri simile est poetam ἤξεις scripsisse, quod quum Stanleio, tum aliis probatum est. *Ἐνδικώτατον* prae-buerunt MSS. pro vulgato *ἐνδικαιότατον*, et reposuerat Stanleius, qui etiam caetera emendavit, nisi, ut saepe, alienis usus est: legebatur *δικέλλη* et in MSS. *δικέλλης*, tum *γέαι*, quod Florens Christianus in *γαῖαι* mutabat: Stanleii *γύαι* confirmarunt codd. In secundo versu Stanleius *θνητῶν*, Holstenius *ἀνδρῶν*, Valckenarius ad Adoniaz. p. 217. *Σκυθῶν* addendum putabant: hic quidem more suo quod aliis secus videretur probans. Aeschylus, credo; Homerum sequi maluit, cuius notum esset illud,

Γλακτοφάγων, Ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων.

Additum Abiorum nomini γ digamma esse putarunt Valckenarius, Toupius ad Suid. T. III. p. 493. et censor Valckenarii in bibl. philol. Gottingensi vol. III. p. 160. Scholiastes Venetus ad Iliad. v. 6. *τούτους Αἰσχύλος Γαβίους φησίν*. Eustathius p. 916, 24. (881, 8. ed. Bas.) *Αἰσχύλος δὲ φασὶν αὐτοὺς Γαβίους λέγει*, ubi Hemsterhusius in margine adnotavit *Γαβίους* scribendum esse. Meminisse huius populi etiam Curtium VII. 6, 11. ad Stephanum indicavit Berglerus. Aeschyli versus tetigit Huschkius in Analect. crit. p. 78.

Sequitur quod de Istro dictum retulit scholiastes Apollonii Rhodii ad IV. 284. *τὸν Ἴστρον φησὶν ἐκ τῶν Ὑπερβορέων καταφέρεισθαι καὶ τῶν Ριπαίων ὄρων. οὕτω δὲ εἶπεν ἀκολουθῶν Αἰσχύλῳ ἐν λυομένῳ Προμηθεῖ λέγοντι τοῦτο*. Paullo haec aliter scripta in cod. Paris. in quo *ἐν Προμηθεῖ* sine cognomine. Comparanti Hippocratem

in libro de aere locis et aquis, qui quum p. 291, 49. de Scythia scribat, *καίται γὰρ ὑπ' αὐταῖς ταῖς ἄρκτοας καὶ τοῖς ὄρεσι τοῖς Πιπαιοῖσιν, ὅθεν ὁ βορέης πνέει*, paullo ante, v. 41. dicit: *αὐτοὶ δ' ἐσθίουσι κρέα ἐφθά, καὶ πίνουσι γάλα ἵππων, καὶ ἱππάκην τρώγουσι· τοῦτο δ' ἐστὶ τυρὸς ἵππων*. non dissimile veri videbitur, etiam apud Aeschylum haec coniuncta fuisse, de quo Strabo VII. p. 300. *καὶ Αἰσχύλος δ' ἐμφαίνει συνηγορῶν τῷ ποιητῇ, φήσας περὶ τῶν Σκυθῶν*.

ἀλλ' ἱππάκης βρωτῆρες εὐνομοὶ Σκύθαι.

Egrege ita vulgatum *ἱππικῆς βοτῆρες* emendavit Casaubonus. *Ἱππάκην, Σκυθικὸν βρώμα*, ex Aelio Dionysio memoravit Eustathius p. 916, 16. (880, 52.)

In iis, quae deinceps narrabantur, pugna memorabatur subeunda Herculi cum Liguribus: de qua antequam diceretur, ea crediderim posita fuisse, quae Galenus in comm. prima ad Hippocr. Epidem. VI. p. 454, 56. vol. V. ed. Bas. (XVII. p. 879. ed. Lips.) affert, si illa sunt ex Solutio Prometheo petita, ut primo H. Stephano ad Aeschylum p. 356. deinde Casaubono, Bentleio, et plerisque aliis visum est, non, quem nominat Galenus, ex Victo. Victum recte nominatum iudicabat vir quidam doctus, ut ante multos annos a Fr. Aug. Wolfio accepisse memini: videri enim intercidisse versus illos cum compluribus aliis inter v. 790. et 791. ed. Stanl. Eadem mihi quoque subnata fuerat suspicio, quod Io per regiones septemtrionales et occidentales in Libyam perventura diceretur. Ac ne hodie quidem utrum horum verum esse dicam scio. Neutri enim sententiae deest, quod eam tueri videatur, etiam si nihil tribuamus addito cognomini, in quo vel ipse Galenus vel librarii errare potuerunt. Nam quum in illis fragmentis, quisquis is est, quicum loquitur Prometheus, loca vento Borea infesta aditurus dicatur, aequè id et in Ionis et in Herculis personam cadit. Io quidem nuper visa est per orientem in Libyam venire: quam sententiam novissime defendit Reinganum in Iahnii annalibus,
23 sed iis argumentis, quibus ut falsa potius quam vera videri

ista opinio debeat efficiatur. Quare non libet his immorari. Regiones, quas Aeschylus memorat, communi antiquitatis opinione ad septentrionem et occidentem sitae erant: eas Aeschylo in orientem usque ad Libyam extendi visas esse si quis eiusmodi argumentis ostenderit, quibus permoveri possint ii, qui nec levitate ea sunt ut incredibilia credant, nec temeritate tanta ut quae fieri nequeunt fieri velint, is demum vicerit, iter illud non per oras sub Aquilone et occasu solis iacentes in Aethiopiam atque hinc in Libyam deflecti. Id igitur demonstret oportet, qui fragmentis illis, de quibus mox dicetur, non locum fuisse in Vincto Prometheo volet ostendere. Accedit quod, quum Attii Prometheus, ut supra dictum, non ex Solutio Prometheo expressus fuerit, sed, quoniam Aeschylum admirabatur Attius, ex Vincto sumptus videatur, versus ille, qui solus ex ea tragoedia superest, mirifice cum illis apud Galenum fragmentis conspirat. Est autem hic, apud Nonium v. *gelus* p. 208, l. et Priscianum VI. p. 685. qui *tum* omittit:

tum profusus flamine hiberno gelus.

Vix enim credi potest, hoc Attium posuisse pro verbis parum similibus, quae apud Aeschylum sunt v. 17. aut 992.

Sed dicendum est etiam de altera sententia. Nam quum Strabo eo loco, quo pugnae Herculis cum Liguribus ex Aeschylo mentionem facit, ventos impetuosissimos commemoret qui eam regionem perflant, eorumdemque ventorum vis in fragmentis illis apud Galenum describatur, fatendum est tam bene haec congruere, ut minime inepta sit coniectura eorum, qui fragmenta ista ad Solutum Prometheum referenda censuerunt. Manebit igitur ambiguum, ex utra sint fabula petita, donec aut aliud repertum fuerit testimonium, aut ostendatur a Vincto esse abiudicanda. Sed volo iam ipsa afferre, postquam adscripsero quae de ventis illis Strabo p. 182. refert: ἅπανα μὲν οὖν ἡ ὑπερκειμένη χώρα προσήνεμός ἐστι, διαφερόντως δ' εἰς τὸ πεδῖον τοῦτο μελαμβόρειον καταγίγει πνεῦμα βίαιον καὶ φρικῶδες. φασὶ γοῦν σύρεσθαι καὶ κυλινδεῖσθαι τῶν

λίθων ἐνίοις, κατακλᾶσθαι δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν ὀχημάτων καὶ γυμνοῦσθαι καὶ ὄπλων καὶ ἐσθῆτος ἀπὸ τῆς ἐμπνοῆς. Galenus igitur sic scribit, cuius totum il-
24 lum qui de vocabulo πέμφιξ est locum dabo, quoniam in eo etiam alia sunt poetarum fragmenta, quibus aliquid emendationis mihi videor afferre posse. Bentleium enim, qui in epistola ad Millium p. 500. ed. Lips. eum locum tractavit, securius sequuti sunt Brunckius aliique, reveriti auctoritatem viri, nec cogitantes, quae ille ex tempore fudisset, non omnia, si diligentius expendantur, firma esse mansura. *Νυνὶ δ' ἀρκέσει τοῖς γραμματικοῖς ἀκολουθήσαντα, κατὰ τὴν ἐκείνων διάταξιν εἰπεῖν τι περὶ τῶν κατὰ τὴν πέμφιγα σημαινομένων. δοκεῖ μὲν γὰρ αὐτὴν ἐπὶ τῆς πνοῆς Σοφοκλῆς ἐν Κολχίσι λέγειν·*

*ἀπῆξ πέμφιξ ὡς ἱπνοῦ σελασφόρου·
καὶ ὁ αὐτὸς ἐν Σαλμωνεὶ σατύροις·*

*καὶ τάχ' ἂν κεραυνία
πέμφιγι βροντῆς καὶ δυσοσμίαν λάβοι.*

Αἰσχύλος δὲ ἐν Προμηθεὶ δεσμώτῃ·

*εὐθαΐαν ἔρπε τήνδε· καὶ πρῶτιστα μὲν
Βορεάδας ἤξεις πρὸς πνοάς, ἔν' εὐλαβοῦ
βρόμον καταιγίζοντα, μὴ σ' ἀναρπάσῃ
δυσχειμέρῳ πέμφιγι συστρέψας ἄφνω.*

ἐπὶ δὲ τῶν ἀκτίνων αὐτῶν δοκεῖ χρῆσθαι τῷ τῆς πέμφιγος ὀνόματι Σοφοκλῆς ἐν Κολχίσι κατὰ τὰδε τὰ ἔπη·

*κᾶν ἐθαύμασας
τηλέσκοπον πέμφιγα χρυσέαν ἰδών.*

οὕτω καὶ Αἰσχύλος ἐν Ξαντρίαις·

*ὥς οὔτε πέμφιξ ἡλίου προςδέρκεται,
οὔτ' ἀστερωπὸν ὄμμα Λητώας κόρης.*

ἐπὶ δὲ τῆς φανίδος ὁ αὐτός φησιν ἐν Προμηθεὶ·

*ἐξευλαβοῦ δὲ μὴ σε προσβάλλῃ στόμα
πέμφιξ· πικρὰ γάρ, κοῦ διὰ ζωῆς ἀτμοί.*

καὶ ἐν Πενθεΐ·

μηδ' αἵματος πέμφιγα πρὸς πέδῳ βάλης.

ἐπὶ δὲ τοῦ νέφους δοκεῖ τιτάχθαι κατὰ τόδε τὸ ἔπος ἐν
Σαλμωνεῖ σατύροις παρὰ Σοφοκλεῖ·

πέμφιγι πλήσας ὄψιν ἀγγέλω πυρός.

καὶ παρ' Ἰβύκῳ·

πυκινὰς πέμφιγας πιόμενοι.

λέλεκται δ' οὗτος ὁ λόγος αὐτῷ κατὰ τινὰ παραβολὴν ²⁵
ἐπὶ χειμαζομένων εἰρημένην. διὸ καὶ τῶν προγνωστικῶν
οἱ πλείστοι ἐπὶ τῶν κατὰ τοὺς ὄμβρους σταγόνων εἰρη-
σθαὶ φασὶ τὰς πέμφιγας. ὁ δὲ Καλλίμαχος ὥδε·

μὴ δια πέμφιγων ἐναγίσματα.

ὁ δὲ Εὐφορίων οὕτως·

ἥπεδανὸν πέμφιγες ἐπιτρώζουσι θανόντα.

Indicandum est paucis, quid in his poetarum exemplis mu-
taverim. Primum e Sophoclis Colchidibus fragmentum
sic scriptum erat: ἀπῆξε πέμφιξιν οὐ πέλας φόρου. Bent-
leius, ἀπῆξε πέμφιξ Ἰονίου πέλας πόρου vel ἐξ ἔω σελας-
φόρου. At debent exempla haec omnia sic esse compa-
rata, ut ex ipsis appareat, quo significatu dicta sit πέμφιξ.
In illa Sophoclis fabula de ignivomis tauris quos Iaso do-
muisset sermo erat: quo ex ~~lato~~ servavit nonnulla Scho-
liastes Pindari ad Pyth. IV. 398^m. Ex eorum naribus ha-
litum exire dicebat poeta, si quid video, qualem furnus
spiraret vivis carbonibus repletus. Ad σελαςφόρου com-
parari potest hoc Aristophanis Pac. 839.

ἀπὸ δαίπνου τινές

τῶν πλουσίων οὗτοι βαδίζουσ' ἀστέρων,
ἵπνους ἔχοντες, ἐν δὲ τοῖς ἵπνοισι πῦρ.

Quod sequitur fragmentum, in eo legebatur, κεράννια
πέμφιξι, βροντῆς, καὶ δυσοσμίας λάβοι. Bentleius,
quod mirere, καὶ τάχ' ἂν Κεράννια πέμφιξι βροντῆς

καὶ οὐροσμίας βάλοι. At haud dubie de Salmoneo fulmine icto sermo erat. Aeschyli versus ex Prometheo emendarunt Casanbonus ad Strabonem p. 182. et Bentleius. Legebatur ἐρπετὴν δὲ et πρὸς πνοαῖσιν, εὐλαβοῦ et τρέψας ἄφνω. Casanbonus minus bene, πρὸς πνοάς. σὺ δ' εὐλαβοῦ, et συστρέψας ἄνω. Gatakerus in Adv. misc. p. 532. quum alia in hoc loco male constituit, tum πέμφιγ' ἀνατρέψας ἄφνω. Quod mox ex Colchidibus affertur, sic erat scriptum: καὶ ἐθαύμασα τῇδε σκοπῶν πέμφιγα χρυσέαν, ἰδὼν. Emendavit Bentleius, sed scribens ille καπεθαύμασα. Mihi, quod posui, verisimilius visum. Sequebatur: οὕτω καὶ Αἰσχύλος, ἐξ ἀντιαίας οὔτε πέμφιξ ἡλίον προσδέκεται, οὐ τ' ἀστέρων στόμα Λητώας κόρης. Emendatio Bentleio debetur, qui mox etiam ῥα-
 26 νίδος in Galeno pro ῥαγίτιδος reposuit. Aeschyli quod sequitur exemplum quum non adiecto cognomine ex Prometheo attulerit Galenus, eundem videtur designare, quem supra dixerat. Et concordat etiam sententia utriusque fragmenti. Legebatur προςβάλλῃ. Sophoclis e Salmoneo alterum exemplum sic exhibebatur: πέμφιγι πᾶσαν ὀψιαγέλων πυρός. Bentleius, πέμφιγι πᾶσαν ὄψιν ἀγγέλω πυρός. Id vix aut scripserit Sophocles, aut Galenus, imperfecta sententia, attulerit. A Callimachi fragmento, quod scriptum erat μὴ διὰ πεμφίγων ἐνάγουσιν ἔα, manum abstinuit Bentleius, nisi quod lacunae signum post πεμφίγων posuit. Nostram emendationem ipsa, quam in hoc versu cerni Galenus testatur, vocis significatio tuebitur. *) Denique in Euphorionis versu legebatur εἶπε δ' ἄνθη. Bentleius ἡπεδαναί, idemque εἰ πεδαναί et ἐπικλύζουσι coniecit.

Sequitur ipse de pugna cum Liguribus locus. Strabo quum dixisset, μεταξὺ τῆς Μασσαλίας καὶ τῶν ἐμβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ πεδῖον ἐστί, τῆς θαλάττης διέχον εἰς ἑκατὸν σταδίους, τοσοῦτον δὲ τὸν διάμετρον, κυκλωτέρως

*) Eleganter Naekius in dissertatione de Callimachi Hecale p. 15. coniecit: δεῖδια πεμφίγων ἐναγίσματα.

τὸ σχῆμα· καλεῖται δὲ λιθῶδες ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος· μεστὸν γάρ ἐστι λίθων χειροπληθῶν, ὑποπεφυκῦαν ἐχόντων αὐτοῖς ἄγρωστιν, ἀφ' ἧς ἄφθονοι νομαὶ βοσκήμασιν εἰσὶν· ἐν μέσῳ δ' ὕδατα, καὶ ἀλκυίδες ἐνίστανται καὶ ἄλλες· paullo post, commemoratis Aristotelis et Posidonii de lapidum illorum origine sententiis, ita scribit: τὸ μέντοι δυσαπολόγητον Αἰσχύλος καταμαθὼν ἢ παρ' ἄλλου παραλαβὼν, εἰς μῦθον ἐξετόπισε. φησὶ γοῦν Προμηθεὺς παρ' αὐτῷ καθηγούμενος Ἡρακλεῖ τῶν ὁδῶν τῶν ἀπὸ Κανκάσου πρὸς τὰς Ἑσπερίδας·

ἦξεῖς δὲ Αἰγύων εἰς ἀτάρβητον στρατόν.
ἐνθ' οὐ μάχης, σάφ' οἶδα, καὶ θοῦρός περ ὧν,
μέμψει· πέπρωται γάρ σε καὶ βέλη λιπεῖν
ἐνταῦθ'· ἐλέσθαι δ' οὔτιν' ἐκ γαίης λίθον
5 ἔξεις, ἐπεὶ πᾶς χῶρος ἐστὶ μαλθακός.
ιδῶν δ' ἀμνηχανοῦντά σ' ὁ Ζεὺς οἰκτερεῖ,
νεφέλην δ' ὑποσχὼν νιφάδι γογγύλων πέτρων
ὑπόσκιον θήσει χθόν'· οἷς ἔπειτα σὺ
βαλὼν διώσεις ῥαδίως Αἶγυν στρατόν.

Dionysius Hal. Ant. R. I. 41. δηλοῖ δὲ τὸν πόλεμον τόνδε τῶν ἀρχαίων ποιητῶν Αἰσχύλος ἐν Προμηθεῖ λυομένη. πεποιήται γὰρ αὐτῷ ὁ Προμηθεὺς Ἡρακλεῖ τὰ τε ἄλλα 27 προλέγων, ὡς ἕκαστον αὐτῷ τι συμβήσεσθαι ἐμελλε κατὰ τὴν ἐπὶ Γηρυνόην στρατείαν, καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦ Αἰγυπτικοῦ πολέμου, ὡς οὐ ῥαδίως ὁ ἀγὼν ἔσται διηγούμενος· τὰ δὲ ποιήματα ὧδε ἔχει·

ἦξεῖς δὲ Αἰγύων εἰς ἀτάρβητον στρατόν,
ἐνθ' οὐ μάχης, εὖ οἶδα, καὶ θοῦρός περ ὧν,
μέμψει· πέπρωται γάρ σε καὶ βέλη λιπεῖν.

Hyginus Poet. Astr. II. 6, p. 437. Aeschylus autem in fabula, quae inscribitur Προμηθεὺς λυόμενος, Herculem ait esse non cum dracone, sed cum Liguribus depugnantem. Dicit enim, quo tempore Hercules a Geryone boves abduxerit, iter fecisse per Ligurum fines: quos conatos ab eo pecus abducere, manus contulisse et complures eorum sagittis confixisse: sed

postquam Herculem tela deficerent, multitudine barbarorum et inopia armorum defessum se ingeniculasse, multis iam vulneribus acceptis: Iovem autem misertum filii, curasse ut circa eum magna lapidum copia esset: quibus se Herculem defendisse et hostes fugasse. Itaque Iovem similitudinem pugnantis inter sidera constituisse. Attigit non nominato auctore Theo ad Arati Phaen. v. 75. οὗτος δὲ ἐστὶ κατὰ τινὰς ὁ Ἡρακλῆς· αὐτὸν γὰρ τὸν Ἡρακλέα τοῖς Αἰγυπιοῖς πολεμοῦντα, ἐπιλιπόντων αὐτῷ τῶν τοξευμάτων, ἐπὶ γόνυ πεσεῖν καὶ λίθοις βάλλειν, οὓς αὐτῷ ὕσεν Ζεὺς. Disputavit de Aeschyli versibus primus H. Stephanus ad Aeschylum p. 357. deinde P. Leopardus Emend. V. 17. in Gruteri Face critica vol. III. p. 100. et Salmasius Exerc. Plin. p. 42. Et v. 7. quidem Casaubonus ὑπερχῶν corrigebat, cui iure contradixit Salmasius. Γογγύλων ipse dedi pro στρογγύλων. In idem, sed timens, incidit Scholefieldius. V. 8. legabatur apud Strabonem οἷς ἔπειτα συμβαλὼν δρώσεις. Leopardus et Salmasius, οἷς ἔπειτα σὺ βαλὼν διώσεις. Veram scripturam διώσεις Seidlerus de verss. dochm. p. 102. ubi per errorem διώσας scriptum, et ante eum Erfurdii, eodem quo ille Euripidis loco in Heracl. 995. usus, invenerunt: sed multo ante utrumque idem viderat Leopardus.

Edoctusne sit in Aeschyli fabula a Prometheo Hercules, quomodo Atlantis ope aureis pomis Hesperidum potiretur, de qua re scriptum est apud Apollodorum II. 5, 11. §. 13. et scholiastam Apollonii Rhodii ad IV. 1396. hodie ignoramus. Veri tamen simile est, istis in itineribus describendis fabulosos illos κυνοκεφάλους et στερνοφθάλμους commemoratos esse, quos Strabo I. p. 43. et VII. p. 299. Apollodoro auctore ab Aeschylo dictos ait. Certe quos utrobique tertios addit μονομμάτους, Arimaspi sunt, de quibus in Vincto Prometheo est. Quos his alios aliis deformitatibus insignes populos Tzetzes adicit Chil. VII. 766 — 768. non videntur ex Aeschylo esse collecti.

Aquilam interempturus Hercules Apollinem invocabat. Plutarchus in Amatorio p. 757. D. E. ὁ δὲ Ἡρα-

κλῆς ἕτερον θεὸν παρακαλεῖ μέλλων ἐπὶ τὸν ὄρνιν αἶρε-
σθαι τὸ τόξον, ὡς Αἰσχύλος φησὶν,

Ἄγρευς δ' Ἀπόλλων ὀρθὸν ἰθύνοι βέλος.

Sic Wyttenbachius ex E. Vulgo ἰθύνει. Apollinis illud cognomen tetigit Boeckhius Explic. Pind. Pyth. IX. p. 324. Aquilam quomodo veterum doctorum qui sapere sibi videbantur interpretati fuerint, cognosci potest ex scholiis Apollonii Rhodii ad II. 1248. et Eudocia p. 346.

Liberati iam Promethei verba habemus apud Plutarchum in ipso vitae Pompeii initio: πρὸς δὲ Πομπήϊον εἰκοι-
τοῦτο παθεῖν ὁ Ῥωμαίων δῆμος εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὅπερ ὁ Αἰσχύλον Προμηθεὺς πρὸς τὸν Ἡρακλέα σωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ λέγων,

ἐχθροῦ πατρός μοι τοῦτο φίλτατον τέκνον.

In quo versu τοῦτο ab librariis metri explendi caussa insertum puto, ut in comici veteris versibus, quos affert Diogenes Laertius II. 18. de quibus alio loco dicitur. Vt alia taceam, pronomen istud vel propter genus neutrum, ubi usus masculinum requirit, reprehendendum est.

Incertum est, fuerintne quae Apollodorus II. 5, 11. §. 12. refert omnia ab Aeschylo commemorata: καὶ πα-
ραιωθεὶς ἐπὶ τὴν ἡπειρον τὴν ἀντικρύν, κατετόξευσεν ἐπὶ τοῦ Κανκάσου τὸν ἐσθίοντα τὸ τοῦ Προμηθεὺς ἥπαρ αἰτόν, ὄντα Ἐχίδνης καὶ Τυφῶνος· καὶ τὸν Προμηθεά διέλυσε δεσμὸν ἐλόμενος τὸν τῆς ἐλαίας, καὶ παρέσχε τῷ Αἰὲ Χείρωνα, ἀθάνατον ὄντα, θνήσκειν ἀντ' αὐτοῦ θέλοντα. Quod hic de Chirone dicit, ambigue indicatum esse in Prometheo Vincto v. 1026. supra diximus. Sed 29 de corona, quam signum esse vinculorum vidit Galeus, testimonium exstat Athenaei XV. p. 674. D. Αἰσχύλος δ' ἐν τῷ λυομένῳ Προμηθεὶ σαφῶς φησὶν ὅτι ἐπὶ τιμῇ τοῦ Προμηθεὺς τὸν στέφανον περιτίθεμεν τῇ κεφαλῇ, ἀν-
τίποινα τοῦ ἐκείνου δεσμοῦ, καίτοι ἐν τῇ ἐπιγρα-
φομένῃ Σφιγγὶ εἰπών,

τῷ δὲ ξένῳ γε στέφανος, ἀρχαῖον στέφος,

δεσμῶν ἄριστος, ἐν Προμηθέως λόγου.

Heynius ad Apollodorum scribi volebat ἐν Προμηθέως λόγου, ob ea quae Athenaeus de Caribus p. 672. narrat. Sed recte ei contradixerunt Schweighaeuserus et Iacobsius, hic quidem in Diar. litt. Halensibus loco supra indicato: nam viminea corona Carum propria erat, nec pertinebat ad Prometheum, ut ipsa illa Athenaei narratio docet. Poterant vero eiusdem scriptoris etiam his verbis uti, quae adscripsimus: nam si λόγου verum esset, non poterat ille καίτοι dicere: consentiret enim secum Aeschylus. Nunc ille in Sphinge hoc dicere videtur, Prometheo auctore optimum hospiti vinculum esse coronam. Scilicet providentiae est, quasi vinculo quodam sibi hospitem obstringere. Στέφανος in versibus illis pro librorum scriptura στέφανον dedit Grotius. Heynio qui assentiuntur, mirabar unde haberent ἀκραιοστεφής, quod capitis sertum significaret, pro ἀρχαῖον στέφος, usque dum fabrum huius verbi cognovi.

Scholias Aristidis a Frommelio editus p. 191. τὸ δειλίας ἐξ Αἴαντος τοῦ μαστιγοφόρου Σοφοκλέους, τὸ δὲ σιωπῆς ἐκ Σιμωνίδου· καὶ Αἰσχύλος ἐν Προμηθεὶ δεσμώτῃ.

πολλοῖς γὰρ ἐστὶ κέρδος ἢ σιγῇ βροτοῖς.

Non legitur hic versus in Vincto. Sed in Ignifero, Gelio teste XIII. 18. (edd. vett. 17.) fuit:

σιγᾶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγειν τὰ καίρια.

Altera illa sententia similiter dicta Carcini versibus apud Stobaeum exstat Serm. XXXIII. 1.

πολλοῖς γὰρ ἀνθρώποισι φάρμακον κακῶν
σιγῇ· μάλιστα δ' ἐστὶ σῶφρονος τρόπου.

Eustathius ad Iliad. ε. p. 600, 43. (457, 29.) σχίσματα γὰρ τινὰ καὶ οἱ θύσανοι, ὅθεν ἀρειθύσανοι κατὰ
30 Πανσανίαν Ἄρεος θύσανοι, οἷον ἀποσχίσματα, παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Προμηθεὶ λυομένῳ. Bis hanc vocem habet

Hesychius, p. 528. ἀρθύσανοι (Favorinus, ut litterarum ordo postulabat ἀρθρύσανοι) ἀποσχήματα καὶ ἀποβλάστηματα, et p. 522. ἀριθύσανοι, ἡνίοχοι, ubi litterarum ordo requirit ἀρειθύσανοι. Ingeniose Passovius in lexico Germanica *degen*, *degenknopf*, de fortibus dicta comparat. Certe ἡνίοχοι non suspectum videtur, si isto nomine quasi Martis appendices significantur.

Quod Antiatticista in Bekkeri Anecdotis p. 116, 7. adnotavit, *χερσά, τὰ μὴ γεωργούμενα· Αἰσχύλος Προμηθεῖ*, non solum utrum ex Soluto an ex Ignifero Prometheo petatum esset incertum putare debebat Blomfeldius in glossario ad Persarum v. 64. sed dubitari etiam poterat, an in Vincit loco eo qui intercidit scriptum fuisset.

DE HYPERBOLE

DISSERTATIO.*)

3Multa sunt in philologorum armamentariis reposita instrumenta, quorum fabricam atque usum qui callent, recte iis et cum fructu utuntur; qui non callent, nihil proficiunt, nisi ut territent nonnullos *σὺν σάκει κωδωνοκρότῳ παλαιόται.* In iis instrumentis non ultimum tenent locum quae a grammaticis et artis dicendi magistris figurae vocantur, promptissimum omni ulceri emplastrum: quippe nomen silentium facit, ut, enallagen vel *ἐν διὰ δυοῖν* si memores, quaerere quid id sit indignum rati, fraudem sibi fieri patiantur. Et tamen vix ullam istarum invenias figurarum, quae si accuratius consideretur, ita sit explicata, ut, quae sit eius natura, quae vis, qui fines, qui usus, satis pateat. Libet id in una paucis ostendere, hyperbolen dico, non quo aut exauriri posse tam infinitam materiam his paucis pagellis sperem, aut exquisita velim atque recondita in medium afferre, sed ut et errores quosdam removeam, et quae permulta de illa figura dici possunt, quas maxime in partes distribuenda videantur designem. Definivit eam his verbis Trypho, seu quisquis est scriptor libelli de tropis, duobus in Museis criticis editi,

---

*) Edita est a. 1829.

Cantabrigiensi fasc. I. p. 52. et Vratislaviensi vol. I. p. 13. ὑπερβολὴ ἐστὶ φράσις ὑπεριίρουσα τὴν ἀλήθειαν αὐξήσεως ἢ μειώσεως χάριν. Quae sic vertit rhetoricorum ad Herennium scriptor IV. 33. *superlatio est oratio superans veritatem, alicuius augendi minuendive caussa*; Cicero de Or. III. 53. sic: *augendi minuendive caussa veritatis superlatio atque traiectio*. Alia eodem redeuntia commemoravit Weiskius noster in dissertatione prima de hyperbole errorum in historia Philippi Amyntae f. commissorum genitrice §. 1. At plus haec definitio continet, quam inest in hyperbole. Nam qui minus veritatis est augendi minuendive caussa facta superlatio, quum, qui de 4 proeliis referunt, a centenis millenos caesos esse iactant? Et tamen neque est hyperbole, neque vocatur a quoquam. Quid autem adulationem dicam atque obtrectionem, quae eodem in genere totae versantur? Nimirum aliud est exaggeratio extenuatiove, qua qui utuntur, credi sibi quod dicunt postulant; aliud hyperbole, quae est oratio veritatem supra quam credi volumus excedens: ut illud Ciceronis in oratione pro Sextio c. 58. *nominatim sum appellatus in Bruto*:

Tullius, qui libertatem civibus stabiliverat:

millies revocatum est. Intellexit hoc Quintilianus, cuius aegre caremus libro de caussis corruptae eloquentiae, in quo se hunc locum plenius tractavisse ait: sed is tamen in Inst. or. VIII. 6, 74. ita scripsit: *monere satis est, mentiri hyperbolen, nec ita, ut menducio fallere velit*. Itaque ipsi §. 67. hyperbole est *ementiens superiectio*. At ne haec quidem iusta finitio est. Praeterea fallitur hic quoque, minuendo inservire putans hyperbolen. Id minuere nihil est aliud quam augere exiguitatem, ut quod Longinus cap. 38. affert, agellum a comico quodam breviorum dictum esse epistola Laconica: aut quod ille de tropis scriptor ex Diphilo de muliere parum formosa:

τὴν ὁ πατὴρ ἐφίλησεν οὐδεπώποτε,
παρ' ἧς τὸν ἄρτον ἡ κύων οὐ λαμβάνει,

μέλαινα δ' οὕτως, ὥστε καὶ ποιεῖν σκότος·

quae non est formositatis imminutio, sed superlatio deformitatis.

In omni hyperbole requirimus ut iusta sit, i. e. ut contineat ea, in quibus natura posita est hyperbolae. Oportet igitur apparere, nimium dici eius quod extollere volumus. In qua re tribus modis peccari potest, vel quod parum est dicendo, vel tollendo supra modum, vel perperam augendo. Primum illud quum fit, prava est hyperbole eo, quod, quum speciem hyperbolae prae se ferat, re vera nulla est, ac minuit potius: ut, quum Romani sexcenta de numero modum excedente dicant, male eo verbo uteretur, qui ex matutina pluvia nubilum diem auguranti diceret, sexcenties, quum mane pluisset, post meridiem sudum fuisse. Contrarius huic error est, quum quid supra modum attollitur. Nam etsi in omni hyperbole nimium dici oportet, tamen etiam in nimio illud est nimium, quod rem monstruosum in modum augeat. Monstruosum autem est, quod naturam rei perimit. Talis esset illa apud Homerum *ἑκατὸν πολέων πρυλέεσσ' ἀραρυῖα* galea Minervae, Iliad. V. 744. si is, quod nonnullis placuit, tam magnam dixisset, ut centum urbium peditatui sufficeret. Nam ea tam vasta est magnitudo, quantam in galea si cogitare quis velit, elabi animo imaginem galeae necesse sit. Tertium vitii genus perperam augendo cernitur: quod fit augendo eo, quod auctum vel nihil confert ad amplificationem rei, vel eam pervertit. Illud fecit Paullus Silentarius in epigrammate ad amicam his versibus:

*μηδὲν ἔοι τὸ μεταξύ· Σεμιράμιδος γὰρ ἐκεῖνο
τεῖχος ἐμοὶ δοκέει λεπτὸν ὕφασμα σέθεν.*

Hunc murum Semiramidis, quem iure Ruhnkenius in epist. crit. I. p. 132. (75.) ut ridiculum et puerilem vituperavit, ex his Synesii ep. 4. acceptum esse monuit Toupius: *ὄντες ἐπιβάται πλεῖν ἢ πεντήκοντα, τριτημόριόν που μάλιστα γυναικες, αἱ πλείους νέαι καὶ ἀγαθαὶ τὰς ὄψεις.*

ἀλλὰ μὴ φθόνει. παραπέτασμα γὰρ ἡμᾶς ἀπετείχιζε, καὶ τοῦτο ἐρρώμενέστατον, οὐ πάλαι διερρώγοτος ἰστίου τεμάχιον, σωφρονοῦσιν ἀνθρώποις τὸ τεῖχος τὸ Σεμιράμιδος. Et Synesius quidem recte, ut quam impervium sibi velum illud esse putaverint indicaturus: male vero Paullus: qui si tenuissimae vestis obiectu nimium se ab amica distineri putabat, neque quanto spatio neque quam insuperabili septo arceretur, sed quam penitus, dicere debebat. Atqui penitus etiam quivis murus vel paries secluderet: auxit ergo, quo augendo nihil profecit. Alter perperam augendi modus, qui est in perturbanda amplificatione, in illa, cuius mentionem fecimus, Minervae galea ipse quoque conspicitur. Nam galea quum unius sit capitis tegumentum, perversum est eam multorum capitum capacem dicere, quia magnitudinem galeae non numero capitum, sed mensura illius capitis, cui destinata est, metimur: ut multo rectius mons dictus esset ista galea tegi posse. Sed permirum est, fuisse nostro quoque aevo viros eruditos, quibus *qui nil molitur inepte* tam absurdum quid videretur protulisse. Descripserat Homerus currum Iunonis; memoraverat insignia aegidis: mox ambas deas curru de caelo in Olympum, inde in campum Troianum, qua Simois et Scamander confluent, vectas, hinc pedibus ad exercitum Graecorum progressas dicit. Et hac 6 in narratione, in qua aliud nihil abnorme invenitur, solam ille Minervae galeam a tam immani et monstruosa magnitudine laudaverit? non cogitaverit, corpus deae, si galea tanta esset, quantum esse debuerit? non viderit, tantum abfuisse, ut istiusmodi duo monstra (certe non brevior Iuno) locum in exercitu invenirent, ut vel solo pedis simul Graecos Troianosque debuerint proterere? Absit ut id credamus. Verissime illi, qui figuris militum ornatam dici galeam censuerunt: eodem modo, quo zona Iunonis Iliad. XIV. 181. *ἑκατὸν θυσάνοις ἀραρυῖα* dicitur. At, inquit quis, vel sic centum urbium peditatus immodicum est et incredibile ornamentum galeae. Recte: sed quid si ne haec quidem iusta est illorum verborum interpretatio? Mirum certe, quod illos *πρυλέας* quam alio nomine

appellare maluit, praesertim si totos exercitus designabat, in quibus, si *πρυλέες* sunt pedites, non decebat equites, qui dignitate potiores sunt, praeteriri. At illud ipsum valde dubium est, significetne pedites ea vox. Est enim in iis, de quarum significato ne veteribus quidem satis constabat. Id quum ex interpretibus Homeri et lexicographis, tum ex poetis recentioribus aliud atque aliud sequutis cognoscitur. Plerisque visi sunt pedites significari. Hinc scholiastes ad Iliad. XI. 49. ἡ διπλῇ, ὅτι φανερώς πρυλέες οἱ πεζοί. ἀντιδιέσταλκε γὰρ τοὺς ἵππους. Et ad XII. 77. ἡ διπλῇ, ὅτι σαφῶς τοὺς πεζοὺς ὀπλίτας πρυλέας. Hesychius: Πρυλεῖς, οἱ μὲν, πολλοὺς λαοὺς· οἱ δὲ, προμάχους, ἢ πεζοὺς ὀπλίτας ἀθρόους. Πρυλέσι, πεζοῖς ὀπλίταις. Πρυλέες, πεζοὶ ὀπλῖται, ἀπὸ τῆς πορείας, τουτέστι πορεία χρώμενοι. Πρυλέσσ' ἀραρυῖα, πεζοῖς ἡρμοσμένη. In Scholiis ad Iliad. V. 744. quod legitur, εἶχε γάρ, φασίν, ἐν ἑαυτῇ πολίτας τετυπωμένους πολέων ῥ', scribi debebat ὀπλίτας, ut in sequente scholio. Conferendi porro Etym. M. p. 693, 31. Apollonius in lexico Homérico, Suidas, Eustathius p. 601, 1. Hic quidem et isto loco et p. 893. Herodiano placere ait, nominativum non πρύλις fuisse, quod nomen proprium est apud Lycophr. 222. sed πρυλῆς. Gortyniorum eam vocem esse testatur scholiastes ad Iliad. XII. πρυλέες, οὕτως Γορτύνιοι. Sed Eustathius, quum scripsit p. 893, 34. πρυλέες δέ, οἱ ἐν μάχῃ πεζοὶ κατὰ γλῶσσαν Γορτυνίων, ὥς φασι οἱ παλαιοί, plus dixit, opinor, quam acceperat, addito, qua significatione usurparent Gortynii. Repetita sunt haec verba a Favorino in Excerptis p. 390. ed. Dindorf. Accepta vox ita a Manethone II. 215.

ἡδ' ἱππῶν πρυλέων τε

ἡγεμόνας,

et a scriptore epigrammatis, quod inter incertorum est 596.

καὶ στίχας ἡδὲ φάλαγγας, ἰδ' ἀρῥαγέας παρατάξεις
ὀπλιτῶν πρυλέων, κρατερῶν πάλιν ἱπποκορυστῶν.

Neque enim distinguendum videtur, ὀπλιτῶν, πρυλέων. Cynegeticorum scriptor autem pro confertis posuit III. 124.

τοὶ δ' ἄρα δειλοὶ
τεῖχος ὑπ' εὐπτέρυγον πρυλέες τρίζουσι νεοσσοί.

Sed praestat, ex ipso, si fieri potest, Homero explicationem petere. Is eo vocabulo, praeter eum locum qui est de galea Minervae, ter usus invenitur. Iliad. XII. 76. Polydamas, quoniam equos per fossam Graecorum adigere periculosum esse videt, haec suadet:

ἵππους μὲν θεράποντες ἐρυκόντων ἐπὶ τάφρῳ,
αὐτοὶ δὲ πρυλέες σὺν τεύχεσι θωρηχθέντες
Ἕκτορι πάντες ἐπώμεθ' ἀολλέες.

Et hoc quidem loco grammaticis pedites visi sunt necessario intelligendi esse. Geminus huic est alius in XI. a v. 47.

ἡνιόχῳ μὲν ἔπειτα ἔῳ ἐπέτελλεν ἕκαστος
ἵππους εὖ κατὰ κόσμον ἐρυκόμεν αὐτῷ ἐπὶ τάφρῳ·
αὐτοὶ δὲ πρυλέες σὺν τεύχεσι θωρηχθέντες
ῥῶοντ'· ἄσβεστος δὲ βοή γένητ' ἡῶθι πρό.
φθάν δὲ μέγ' ἱππῶν ἐπὶ τάφρῳ κοσμηθέντες·
ἱππῆες δ' ὀλίγον μετεκίαθον.

Huius loci explicatio pendet ex primo versu, quem recte interpretatus est scholiastes: qui quae scripsit, ita sunt corrigenda: ἐντειλάμενοι τοῖς ἡνιόχοις οἱ παραβάται ἐπὶ τῇ τάφρῳ σὺν τοῖς ἵπποις ἀναμένειν αὐτούς, ἐν ὅσῳ τοὺς ἵππους ἐκείνοι ζευγνύουσι, καὶ αὐτοὶ ἅμα τοῖς πεζοῖς διαβαίνουσι τὴν τάφρον, καὶ ἐκείνοι μετ' οὐ πολὺ καταλαμβάνουσιν ἅμα τοῖς ἵπποις. Videri possunt hic quoque pedites dici: sed tamen nec necessitas ulla cogit, quia etiam si plane abesset illa vox, idem diceretur, et permirum est, quod ἄlibi, qui relicto curru in solo stantes ὁ aliquid agunt, constanter πεζοὶ vocantur. Ex quo recte colligere videmur, aliud significari. Ac peropportune accidit, ut tertium apud Homerum exemplum exstet, idque magis quam superiora illa perspicuum. Iliad. XXI. 90.

ἦτοι τὸν πρότωισι μετὰ πρυλέεσσι δάμασσας,

HERM. OP. IV.

T

ἀντίθεον Πολύδωρον, ἐπὶ βάλες ὅξει δουρί.

Quomodo ille occubuerit, narratum XX. 411.

*δὴ τότε νηπιέῃσι, ποδῶν ἀρετὴν ἀναφαίνων,
θῦνε διὰ προμάχων, εἴως φίλον ὤλεσε θυμόν.
τὸν βάλε μέσσον ἄκοντι ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεύς
νῶτα, παραῖσσοντος.*

Quae verba qui cum illis comparet, facile videat, qui *πρυλέες* dicuntur, *προμάχους* potius, quam *pedites* esse intelligendos: quamquam etiam amplius quid significari, pedum pernecitas, qua confisus fuerit Polydorus, arguit. Ea enim pyrrhichistae virtus est. Atqui pyrrhicha, teste Aristotele apud scholiastam Pindari ad Pyth. II. 127. a Cypriis *πρύλεις* vocabatur, quae proprie Curetum armata saltatio est, memorata Callimacho h. lov. 52.

*οὔλα δὲ Κούρητες σὲ πέρι πρύλιν ὠρχήσαντο,
τεύχεα πεπληγοντες,*

translata ad Amazones in h. Dianae v. 240.

*αὐταὶ δ', Οὐπι ἄνασσα, πέρι πρύλιν ὠρχήσαντο,
πρῶτα μὲν ἐν σακίεσσιν ἐνόπλιον, αὐθι δὲ κύκλω
στησάμεναι χορὸν εὐρύν.*

De ea saltatione videndi Hoeckius in Cretae vol. I. p. 213. et O. Müllerus in Doriensium vol. II. p. 250. et 337. Ex his efficitur, ut *πρυλέες* proprie dicti videantur praesules sive praesultores, qui ante caeteros progressi saltationem cum armis praeirent. Atque ex praepositione *πρὸ* certe factum est nomen, nisi etiam ex *λεώς*. Nam grammatici quas derivationes afferunt, perineptae sunt. Idem tripudii ritus Romae observatus ab Saliis, de quibus Festus: *redamtruare dicitur in Saliorum exsultationibus: quum praesul amtruavit, quod est motus edidit, ei referuntur invicem iidem motus. Lucilius:*

praesul ut amtruat hinc, ut vulgus redamtruat inde.

9 Conf. Nonius in v. *redamtruare*, et Gutherlethus de Sa-

liis cap. 25. Apparere ex his puto, qui factum sit, ut *πρυλές* aliis *πεζοί*, aliis *ὀπλίται*, aliis *πρόμαχοι* esse viderentur. Nam sunt haec omnia in illo nomine coniuncta, quia adhaerent officio praesulis, etsi nullum eorum primum est. Iam igitur non exercitus centum urbium, sed praesultores dici videbuntur. Fuerintne etiam apud veteres, qui ita existimarent, non satis liquet ex his Eustathii p. 600, 45. *τινὲς δὲ τὸ ἑκατὸν πολέων πρυλέσσι ἀραρυῖαν οὕτως ἔφρασαν· ἑκατὸν πολέων ἀριστεῖς ἔχουσαν· ἢ κεκοσμημένην τοῖς τῆς Κρήτης ὀπλίταις, τοῦτέστι τὰ τῶν Κορυβάντων ἔργα ἔχουσαν ἐντετυπωμένα. ὅτι δὲ ἑκατόμπολις ἡ Κρήτη καὶ ἐν Ὀδυσσεΐᾳ δηλοῦται. ὡς δὲ καὶ Κρήτες οἱ Κορύβαντες, δῆλον καὶ αὐτό.* Odysseae dicit XIX. 174. ubi nonaginta Cretae urbes memorantur: sed *ἑκατόμπολις* dicta Iliad. II. 649. Et Creticas saltationes bene notas fuisse Homero docent Iliad. XVI. 617. XVIII. 590. seqq. Omnino autem non prorsus absurda est illorum coniectura, qui Cretae centum urbes respici censuerunt, non quod Homerus has in mente habuerit, sed quod aliquis ante eum poeta. Nam permulta Homerus aperte ab antiquioribus poetis accepit, quae fere eo cognoscuntur, quod explicatus magis reconditos et a simplicitate Homerica alienos habent. Quibus nescio an hoc quoque et vel maxime sit adnumerandum. Licebit enim suspicari, illorum aliquem poetarum, quum de rebus Creticis caneret, Minervam descripsisse ex singulis urbibus singulos praesules cum armis tripudiantes in galea gerentem, non ineptum profecto insigne deae, quae fuit ubi *Προμαχόρμας* cognomine coleretur, teste Pausania II. 34, 8. Non infitior tamen, simplicius ideoque probabilius mihi videri, *ἑκατὸν* non esse cum *πολέων*, sed cum *πρυλέσσι* coniungendum, ut *πολέων πρυλές* quasi pro una voce sint, quae duces urbium apud antiquum illum poetam significaverit. Vtrumvis horum probet quis, certe non amplius centum viris galea habebat. Ea nec nimia, ut apud poetam, imaginum multitudo est, et rationem continet idoneam numeri centenarii, quem in fimbriis zonae non miramur, miramur autem in urbibus, quoniam,

si simpliciter bellatores cogitari vellet, duarum potius diceret hostilium expressos esse urbium exercitus. Accedit quod iam etiam equitum omissio iusta videbitur.

Sed redeo in viam. Genera hyperbolae tria posuit Demetrius in libro de elocutione §. 124. *τριτὴ δὲ ἐστὶν ἢ καθ' ὁμοιότητα ἐκφέρεται, ὡς τὸ θέειν δ' ἀνέμοιςιν ὁμοιοι· ἢ καθ' ὑπεροχὴν, ὡς τὸ λευκότεροι χιόνος· ἢ κατὰ τὸ ἀδύνατον, ὡς τὸ οὐρανὸς ἐστήριξε κάρη.* Malam hanc divisionem esse vidit ipse: quare sic pergit: *πᾶσα μὲν οὖν ὑπερβολὴ ἀδύνατος· οὔτε γὰρ ἂν χιόνος λευκότερον γένοιτο, οὔτ' ἂν ἀνέμῳ θέειν ὁμοιον· αὕτη μέντοι ἡ ὑπερβολὴ ἐξαιρέτως ὀνομάζεται ἀδύνατος.* Et profecto duplex est istius divisionis vitium: unum, quod iis quae fieri nequeunt nihil commune est cum similibus et comparatis: alterum, quod haec duo unum sunt, quia comparatio in utroque est, in altero parilitatis, in altero superationis: quod non latuit scriptorem rhetoricorum ad Herennium. Quintilianus §. 68 — 70. exempla quidem ille potius quam iustam divisionem dare volens, quinque genera commemoravit: quum plus factò diceretur, quum res per similitudinem attolleretur, quum per comparisonem, quum signis quibusdam, quum translatione. Haec et similia qui attentius fuerit contemplatus, non genera diversa hyperbolae esse intelliget, sed consociationes hyperbolae cum aliis orationis figuris. Aristoteles in rhet. III. 11, 15. omnis probatae hyperbolae naturam in translatione videtur posuisse: *εἰσὶ δὲ καὶ εὐδοκιμοῦσαι ὑπερβολαὶ μεταφοραί.* Ac sane transfertur in omni hyperbole aliquid ex alia re in eam, quam ista accessione extollimus. Sed formae si discernendae sunt hyperboles, non est a fortuitis notis petenda differentia, quarum infinita multitudo et varietas est: verum ipsa videndum natura hyperboles quas vel contineat vel admittat diversitates.

Paucis summam rei complexus est Quintilianus §. 76. qui, *tum est, inquit, hyperbole virtus, quum res ipsa de qua loquendum est naturalem modum excessit: conceditur enim amplius dicere, quia dici quantum*

est non potest: meliusque ultra quam citra stat oratio. Quicumque utuntur hyperbole, utuntur propterea, quia non habent quo satis exprimant quantum sit id de quo loquuntur. Itaque praedicant de eo aliquid quod modum excedat, non quo id credi sibi velint, sed ut, quum ni-¹¹ mium dicitur, non satis dici posse qui audiunt intelligant. Quare omnis hyperbole concitati est commotique animi signum. Quod si genera quaedam constituenda sunt hyperbolae, distingui ea oportet pro diversitate animi affectionum. Quarum quum tanta et varietas sit et implicatio, multarum etiam affinitas, ut neque enumerari omnes neque inter se distingui posse videantur: non ipsae considerandae sunt, sed status illi animi, ad quos referuntur: qui sunt numero perpauca. Nam aut nullo sumus motu perturbati, sed in quotidianae vitae remissione subito excitamur rebus, de quibus sermo incidit; aut serio aliquid agimus et contentis viribus, saepeque etiam cupide; aut vacui ab negotiis animum rerum magnarum pulcrarumque contemplatione modo temperatius, modo usque ad exultationem oblectamus; aut denique simulata perversitate acute dictis petulantem risum captamus. Horum quattuor animi statuum suum quique habet genus hyperbolae, fere illud vi et potestate magis quam forma a caeteris discretum.

Atque in familiari quidem consuetudine saepissime utimur hyperbole: sed quoniam hoc genus sermonis remissum est multaque temperatum negligentia, non paucae hyperbolae ita se paullatim in usum insinuarunt, ut nonnullarum vis pene extincta sit, ut quum Graeci multa *μυρία*, Latini magnum *saevum* vel *insanum* vocant: in plerisque autem valde hebetata reperitur, ut quod iam Homerus dixit *γέλῳ ἐκθανόν*, vel quod saepe oratores, *δέει τεθνάναι τινά*. Quare hae quidem fere non sunt in virtutibus orationis numerandae: immo, quoniam vulgo tritae sunt, saepe minus decent cultum atque expolitum dicendi genus.

Alia ratio est illarum, quas in agendis rebus seriis usurpamus. Earum magna varietas est, multique quasi gradus, prouti sedatior vel commotior est animus. Sed

de hoc genere non recte sentire video Longinum, qui cap. 38. latentes hyperbolas commendat his verbis: μήποτ' οὖν ἄρισται τῶν ὑπερβολῶν αἱ αὐτὸ τοῦτο διαλανθάνουσαι ὅτι εἰσὶν ὑπερβολαί. γίνεται δὲ τὸ τοιόνδε, ἐπειδὴν ὑπὸ ἐκπαθείας μεγέθει τινὶ συνεκφωνῶνται περιστάσεως, ὅπερ ὁ Θουκυδίδης ἐπὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ φθειρομένων ποιεῖ (VII. 84.). οἷ τε γὰρ Συρακούσιοι, 12 φησὶν, ἐπικαταβάντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ μάλιστα ἐσφαζον· καὶ τὸ ὕδωρ εὐθύς διέφθαρτο· ἀλλ' οὐδὲν ἥσσον ἐπίνετο ὁμοῦ τῷ πηλῷ ἡματωμένον, καὶ τοῖς πολλοῖς ἔτι ἦν περιμάχητον· αἶμα καὶ πηλὸν πινόμενα ὁμως εἶναι περιμάχητα ἔτι, ποιεῖ πιστὸν ἢ τοῦ πάθους ὑπεροχὴ καὶ περιστάσις. καὶ τὸ Ἡροδότειον ἐπὶ τῶν ἐν Θερμοπύλαις ὁμοιον (VII. 225.). ἐν τούτῳ, φησὶν, ἄλεξομένους μαχαίρησι, ὅσοις αὐτῶν ἔτι ἐτύγχανον περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες. ἐνταῦθ', οἷόν ἐστι τὸ καὶ στόμασι μάχεσθαι πρὸς ὠπλισμένους, καὶ ὁποῖόν τι τὸ κατακηῶσθαι βέλεσιν, ἐρεῖς; πλὴν ὁμοίως ἔχει πίστιν· οὐ γὰρ τὸ πρᾶγμα ἕνεκα τῆς ὑπερβολῆς παραλαμβάνεσθαι δοκεῖ, ἢ δ' ὑπερβολὴ εὐλόγως γεννᾶσθαι πρὸς τοῦ πράγματος. Nam non est omnino hyperbole, si narratur fidem superans, sed tamen verum. Nec fieri potest, ulla hyperbole ut lateat, quia eo est hyperbole, quod aperte nimium dicit. Alio modo Aristoteles iniquus videtur, quamquam de eo tantum quod oratorem deceat praecipiens, quum scribit: εἰσὶ δὲ ὑπερβολαὶ μεिरακιώδεις. σφοδρότητα γὰρ δηλοῦσι, διὸ ὀργιζόμενοι λέγουσι μάλιστα,

οὐδ' εἴ μοι τόσα δοίη, ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε.
κούρην δ' οὐ γαμέω Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαο,
οὐδ' εἰ χρυσεῖη Ἀφροδίτη κάλλος ἐρίζοι,
ἔργα δ' Ἀθηναίη.

χωρῶνται δὲ μάλιστα τούτῳ οἱ Ἀττικοὶ ῥήτορες. διὸ πρεσβυτέρῳ λέγειν ἀπρεπές. Nam quo quis magis iratus est, eo vehementiore oratione utitur: ut, si irasci non est

puerile, ne hyperbole quidem, quales iratorum sunt, puerilis videri debeat, nisi si modum excedat: quod quum fit, etiam ira videbitur iusto maior esse, ut ipsa potius, quam hyperbole sit reprehendenda. Nec profecto in iis, quae de filia Agamemnonis dicit Achilles, quidquam est quod vituperari possit. Altero autem dicto recte offensus videtur Aristoteles, sed, qua est brevitatem, non dixit argumenta. Non reprehendisset, opinor, si hoc, et nihil amplius diceret Achilles. Est enim haec hyperbole ex illo genere, quod usu debilitatum est. At videat mihi quis totum illum locum, Iliad. IX. 379.

οὐδ' εἴ μοι δεκάκις τε καὶ εἰκοσάκις τόσα δοίη, 13
 ὅσα τέ οἱ νῦν ἐστί, καὶ εἴ ποθεν ἄλλα γένοιτο·
 οὐδ' ὅς' ἐς Ὀρχόμενον ποτινίσσεται, οὐδ' ὅσα Θήβας
 Αἰγυπτίας, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἐν κτήματα κείται,
 αἷθ' ἐκατόμυλοι εἰσι, διηκόσιοι δ' ἄν' ἐκάστην
 ἀνέρες ἐξοιχνεῦσι σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφιν·
 οὐδ' εἴ μοι τόσα δοίη, ὅσα ψάμαθός τε κόρις τε,
 οὐδέ κεν ὥς ἐτι θυμὸν ἐμὸν πείσει' Ἀγαμέμνων,
 πρὶν γ' ἄπο πᾶσαν ἐμοὶ δόμεναι θυμαλγεῦ λῶβην.

Tot aliarum rerum commemoratione praegressa non potuit versus ille sic adici, ut pro nota et usitata ratione loquendi haberetur: langueret enim: neque vero augendi causa apte additus est: nam etsi arenae infinito maior quam divitiarum in Orchomeni vel Thebarum thesauris numerus est, minorem tamen ad animos audientium vim habet, quia splendoris cogitatione a divitiis illis superatur. Accedit quod, quae de Thebis adiecta sunt, iam magis compositum animum produnt, quam ut denuo aliquid augendi causa afferri conveniat. Quocirca non inepte quis conii-
 ciat, quae de Orchomeno et Thebis dicuntur, ornamentum esse, quod alius poeta addiderit omisso versu illo, in quo de arenis et pulvere est. Nam vel hoc versu omisso vel illis recisis apta atque elegans erit oratio.

Sed explicandum est de tertio genere dicendi, quod soli inservit animi oblectationi. Id poetarum potissime proprium est, quum vel admirationem rerum magnarum ex-

citare volunt, vel exuberante hilaritatis lepore venusta describunt. Praeivit in magnis exemplum Homerus, eximius ille maxime in ornandis diis, vidensque sagacissime, quas ferat amplificationes poesis, quasque repudiet. De ea re quis nescit quae ab Lessingio in Laocoonte et Herdero in Silvis criticis sunt disputata? Sed tamen illi, quamquam acute pleraque scienterque dixere, non ex omni parte hoc videntur hyperbolae apud Homerum genus perspexisse. Non optimi rhapsodi carmen esse, quo in libro Iliadis XXI. pugna deorum enarratur, monui in praefatione ad hymnos Homeri. Eo in carmine si Mars a Minerva prostratus v. 407. *ἐπὶ ἐπέσχε πέλεθρα πεισών*, est illa
 14 sane ingens hyperbole, quam poeta iste imitando expressit ex illo, quod in Odyss. XI. 576. de Tityo scriptum est:

ὁ δ' ἐπ' ἐννέα κείτο πέλεθρα.

Hunc enim et eodem in libro v. 308. seqq. Otum et Ephialtem tam immani corporum mole fuisse, non deos, perhibet Homerus. Habet quidem tanta magnitudo in effigie quae oculis conspicitur, ut in statuis, eximiam vim ad animos admiratione et reverentia percellendos: ecqua enim aptior et luculentior est divinitatis imago, quam quae longe sit omni cum hominum formis comparatione superior? In poesi vero, sive dii inter se soli aliquid agentes, sive hominum mixti negotiis describantur, absurda est: nam aut perit plane, si eadem omnium proportio est; aut illata in hominum vitam, monstruosa diversitate proportionis perturbat omnia et pessumdat, ut supra in galea Minervae est observatum. Quare sapienter Homerus deos paullo tantum humana specie maiores finxit, et quales hominum sunt qui proceritate ante plerosque eminent: auxit vero per hyperbolen vires deorum, quas immensas cogitare animus sine perversitate potest. Ita illud Iliad. V. 859.

*ὁ δ' ἔβραχε χαλκίος Ἄρης,
 ὅσσον τ' ἐννεάχιλοι ἐπίαχον ἢ δεκάχιλοι
 ἀνέρες ἐν πολέμῳ, ἔριδα ξυνάγοντες ἄρηος.*

Quae de Neptuno repetuntur XIV. 148. In dea vero scite declinavit quod minus decorum videbatur, in V. 784.

ἐνθα σταῖς ἥυσε θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
 Στέντορι εἰδομένη μεγάλῃτορι χαλκεοφώνῳ,
 ὃς τόσον αὐδῆσασχ', ὅσον ἄλλοι πεντήκοντα.

Ad idem genus pertinent illa, in quibus falluntur, qui corporis magnitudinem ingentem significari putant: ut quod de Neptuno est ex monte Sami Thraciae Aegae eunte Iliad. XIII. 17.

αὐτίκα δ' ἐξ ὄρεος κατεβήσετο παιπαλόεντος,
 κραιπνὰ ποσὶν προβιβάς· τρέμε δ' οὖρεα μακρὰ
 καὶ ὕλη·
 ποσσὶν ὑπ' ἀθανάτοισι Ποσειδάωνος ἰόντος.
 τρεῖς μὲν ὀρέξατ' ἰὼν, τὸ δὲ τέτρατον ἔκετο τέκμωρ,
 Αἰγᾶς.

Non enim in forma dei hyperbole est, sed in celeritate.¹⁵ Nam fingendus cogitatione est gradiens magnis gressibus, ut pingi in antiquis monumentis videmus, qui altero pede montis cacumen tanta vi et celeritate ferit, ut, dum gressum carpit, altero pede alius tangat montis verticem. Perspicue id declaratum est in equis deorum, ne illis quidem solito altioribus, Iliad. V. 770.

ὅσσον δ' ἡεροιδὲς ἀνὴρ ἶδεν ὀφθαλμοῖσιν,
 ἦμενος ἐν σκοπιῇ, λεύσσων ἐπὶ οἶνοπα πόντον,
 τόσσον ἐπιθρώσκουσι θεῶν ὑψηλές ἵπποι.

Sed argumentum, qui immania diis corpora tribuisse Homerum censent, luculentissimum in Eride propositum putant his versibus Iliad. IV. 439.

ὥρσε δὲ τοὺς μὲν Ἀρης, τοὺς δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 Δεῖμός τ' ἠδὲ Φόβος, καὶ Ἑρὶς ἄμοτον μεμανία,
 Ἄρεος ἀνδροφόνιο κασιγνήτῃ ἐτάρη τε,
 ἦτ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
 οἶραν ἔσθριξε κάρη καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει.

At haec non formae, quam dea Eris habeat, descriptio,

sed hyperbolica comparatio est, qua natura declaratur numinis ficti, de quo numinum genere egregie disseruit Nitzschius in praefatione commentarii in *Odyseam*: ut, si mentem poetae simplicius enuncies, hoc ille dicat: contentionem incitasse exercitus, quae a parvo initio in immensum soleat augeri, ut, si humanam speciem habeat, ea sensim accrescens mox capite sit caelum tactura. Haec quidem de magnis. Sed est etiam in venustis et lepidis hyperbolae locus, idque eo magis, quo magis lascivit exultans hilaritas: quae saepe ita luxuriatur, ut quidvis arripiat, in quod impetum suum effundat. Hinc illae hyperbolae, quibus quid vel secum ipsum, vel cum alio persimili, vel cum prorsus dissimili comparatur. Demetrius §. 127. τὸ δὲ χρυσῷ χρυσοτέρᾳ τὸ Σαπφικὸν ἐν ὑπερβολῇ λέγεται καὶ αὐτό, καὶ ἀδυνάτως, πλὴν αὐτῷ γε τῷ ἀδυνάτῳ χάριν ἔχει, οὐ ψυχρότητα· ὃ δὴ καὶ μάλιστα θαυμάσειεν ἂν τις Σαπφοῦς τῆς θείας, ὅτι φύσει κινδυνώδει πράγματι καὶ δυσκατορθώτῳ ἐχρήσατο ἐπιχαρίτως. Non uteretur hoc iratus Achilles, ubi dicit

κούρην δ' οὐ γαμέω Ἀγαμέμνωνος.

16 Idem §. 162. huic addit aliud Sapphicum, πολὺ πακτίδος ἀδυμειλεστέρᾳ, et illa, quae iam supra commemoraverat, ὑγιέστερος κολοκύντης et φαλακρότερος εὐδίας. In oratore iure haec improbat Gregorius Cor. in commentario in Hermogenem p. 914. ed. Reisk.

Sequitur denique quartum genus, quod est in ridiculo. Ac ridiculum quum in rerum non consociabilium coniunctione cernatur, quae res tamen consociari, sed alio modo, patiantur, perversitatem aliquam in hyperbole, quae risum moveat, inesse oportet. Huius quae sit ratio, optime monstrant pictores, quum ora et formas hominum pingunt portentosum in modum porrectas, contractas, distortas, sed ut tamen et species maneat humana, et, si certorum hominum faciunt imagines, etiam similitudo. Multa huiusmodi in Plauti Milite exstant, et quis non novit celebrata illa Munchusiana, qui liber fere totus ex talibus est hyperbolis compositus? Sed Luciani utar ex Timone

exemplo. Ibi cap. 50. seq. Demeas orator, simulatque thesaurum a Timone repertum audit, decretum ab se scriptum recitat, ex quo ille quum propter alia temere ficta merita, tum propter plurimas victorias Olympicas, quos ludos ne spectaverat quidem umquam, aurea statua sit honorandus; mox autem percussus a Timone, arcem ab eo incensam, aurumque ablatum vociferatur: et quae alia huiusmodi facetissime ibi dicentem fecit Lucianus. Sunt hae hyperbolae, quod et laudandi et criminandi causa ea dicuntur, quae quis videat plus vero continere: ridiculae autem sunt eo, quia, quum gratia conciliari possit extollendis quae quis fecerit, absurdum est eam captare praedicandis iis, quae quis non fecerit, ac ne potuerit quidem facere: eademque etiam criminationum ratio est. Intelligitur ex tali exemplo, qua conditione mentiri possit hyperbole. Potest tum, quum non persuadere quod mentitur, sed propter absurditatem rideri vult. Id est, quod initio dicebamus, exaggerationem, quia credi postulet, non esse hyperbolen. Quare etsi, qui adulantur vel obtrectant, transgrediuntur fines veri, ac saepe mera proferunt mendacia, tamen quia videri vera dicere, si non omnibus, at quibusdam volunt, et in adulando quidem plerumque iis quos adulantur ipsis, in obtrectando autem 17 aliis, non utuntur hyperbole, sed exaggeratione vel attenuatione: in qua si mentiuntur, sicut omnes qui mentiuntur, latitum esse mendacium sperant. Nam aperte falsa dicere non est mentiri, sed aut ludere, aut errare, aut non sanae mentis esse.

Revocat hoc mihi in mentem ea, quae nuper de iudiciis capitalibus, quae Areopago Ephialtes eripuerit, disputata sunt. Recto in ea re atque incorrupto iudicio usus est Petr. Guil. Forchhammerus,*) quum rem confectam censuit luculentissimo testimonio Demosthenis, cuius haec

---

*) Post hunc etiam alii de hac causa disputarunt, quorum de sententiis docte disseruit Car. Fr. Hermannus in *Annalibus Heidelbergensibus* a. 1830. fasc. VII. p. 689—701.

verba sunt in oratione contra Aristocratem p. 641, 28. τοῦτο μόνον τὸ δικαστήριον οὐχὶ τύραννος, οὐκ ὀλιγαρχία, οὐ δημοκρατία τὰς γονικὰς δίκας ἀφελέσθαι τετόλμηκεν, ἀλλὰ πάντες ἀσθενέστερον ἢ τὸ δίκαιον εὐρεῖν ἡγοῦνται περὶ τούτων αὐτοὶ τοῦ παρὰ τούτοις εὐρημέτου δίκαιον. Vix credibile videatur, sperni tam locupletem testem potuisse. Tamen factum est. Nam quum Taylora auctore creditum esset, etiam de caede iudicandi potestatem ademptam esse Areopago, repellendus esse visus est, qui contrarium affirmaret, Demosthenes, tamquam qui rem exaggerasset ornandi Areopagi causa. Quod non erat provide circumspecteque iudicatum: sed dictum semel repetitumque ab aliis, defensum est, sive quod verum esse crederetur, sive, ut fit, ne prolatum videretur quod falsum esset. At priusquam argumenta, quae communiendae illi opinioni essent, conquirentur, videndum erat, ne repudiatus esset Demosthenes inconsideratius. Nam quid est tandem exaggeratio? Exaggerari quidem non potest, quod nullum est: quia quae non sunt, neque augeri possunt nec minui. Quare si quodam tempore non habuit potestatem illam Areopagus, quomodo per exaggerationem dici potuit nullo tempore non habuisse? Neque vero est extenuatio: quae exaggeratio est exiguitatis. Ea quidem quum saepe ita fiat, ut quod parum est vel nihil esse vel non esse dicatur, videri posset Demosthenes rem extenuasse, si et adempta illa iudicia Areopago per breve tempus fuissent, et ipse esset aliter loquutus. At novem circiter Olympiades non esse in Areopago de caede iudicatum volunt: Demosthenes autem diserte nullo in statu rei publicae intermissa illa
18 iudicia esse ait, atque ne ausum quidem umquam esse quemquam illud institutum mutare. Ergo neque exaggeravit neque extenuavit, sed mentitus est, et quidem non solum impudentissime, quum omnes, qui eam orationem audiebant, falsa dici scirent, sed etiam stultissime, quia eo mendacio caussae illi, in qua demonstranda tam accurate elaboravit, aperte nocuisset, nulla praesertim necessitate ut ista diceret urgente. Credant haec qui volent:

nihil enim non creditur. Sed qui non credent, eo magis vera dicere Demosthenem censebunt, quod adeptis iudiciis capitalibus Areopagus de Areopago esset sublatus. At, inquit, aperte repugnat Demostheni Lysias, redditam Areopago sua aetate potestatem illam testificans. Miror ego quidem, huius verba etiam Forchhammerum ita commovisse, ut et de scriptura dubitaret et eas admoveret machinas, quas non fert usus dicendi. Neque his neque aliis machinis opus. Nam eadem ipsa verba, quibus contrarium quam Demosthenes testari visus est Lysias, si aliter interpretere, tantum abest ut repugnent Demosthenis dicto, ut id etiam confirmet. Recitata lege ex tabulis Areopagi, p. 94, 31. (p. 31. ed. Reisk.) ita loquitur: ἀκούετε, ὦ ἄνδρες, ὅτι αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ τῷ ἐξ Ἀρείου πάγου, ᾧ καὶ πατριὸν ἐστὶ καὶ ἐρ' ὑμῶν ἀποδέδοται τοῦ φόνου τὰς δίκας δικάζειν, διαρρήδην εἰρηται τοῦτον μὴ καταγινώσκειν φόνου, ὃς ἂν ἐπὶ δάμαρτι τῇ ἑαυτοῦ μοιχὸν λαβὼν ταύτην τὴν τιμωρίαν ποιήσεται. Ambiguum verbum est ἀποδέδοται, quod et *redditum est* significat, et quod Romani iuris consulti dicunt *competit*. Vtro significato dictum esset, illos qui audiebant oratorem latere non potuit: nobis vero ambiguum videatur necesse est, qui non sciamus, sed quaeramus, ereptaene illae quoque causae aliquando Areopago et post redditae sint, an numquam creptae. Quid fuit igitur, cur altera interpretatio acciperetur, altera plane reliceretur? Non est id obscurum. Nam si numquam caedis iudicia adempta sunt Areopago, ineptus videatur necesse est orator, qui dicat istas cognitiones et patrias ei esse et sua aetate competere, quasi dubitari possit, an, si id numquam non fuit, nunc non sit. Concedo non posse non ita videri, primo quidem adpectu. Sed accuratius rem consideranti secus esse apparebit. Defendit se is, qui adulterum interfecerat, lege Areopagi. Illius igitur legis 19 quanta debeat auctoritas esse ut ostendat, Areopagum illud esse iudicium dicit, cui et patrium sit de caede iudicare, et nunc quoque ea potestas competat. Cur

vero nunc quoque, inquiunt, si numquam erepta fuit? Nempe ob id ipsum. Idem est enim ac si diceret, et patrium esse id Areopago, nec nunc ademptum esse, quum ademptae sint aliarum rerum multarum cognitiones. Nam illud quidem apertum est, non potuisse Lysiam illud καὶ ἐφ' ὑμῶν ἀποδέδοται adiicere, nisi idoneam causam haberet: referuntur enim haec verba manifesto ad dubitationem aliquam de auctoritate Areopagi. Quam ut hac ipsa in caussa, quam defendit, maximam esse ostendat, non satis habet patrium id Areopago iudicium dicere, sed addit etiam, mansisse ei proprium, quamvis aliis in rebus attrita sit atque imminuta eius potestas. Id si loci illius ratio ornatus dici pateretur, iisdem poterat verbis uti, quibus est usus Demosthenes. Sed ne quis nobis opponat, ἐφ' ὑμῶν non esse *nunc*, sed *vestra memoria*, nec minus absurde dici ἐφ' ὑμῶν ἀποδέδοται, quam si quis Latine dicat *vestra memoria competit*: paucis momemus id falsum esse. Nam ea loquendi forma praesentis temporis omnem permanentem statum notat, nec tantum ad ea, quae in eo spatio iam praeterierunt, sed etiam ad futura refertur. Neque id cuiquam ignotum esse credo. Ideo ne dissimulandum quidem est, ubi non e re tua sit. Xenophon de vectig. 6, 1. πῶς οὐκ ἄξιον ὥς τάχιστα τούτοις ἐπιχειρεῖν, ἵνα ἔτι ἐφ' ἡμῶν ἐπίδωμεν τὴν πόλιν μετ' ἀσφαλείας εὐδαιμονοῦσαν. Demosthenes in ipso fine orationis ad Pantaenetum p. 984. οὐ γὰρ εἰ μὴ τῶν δικαίων ἐγὼ παρ' ὑμῶν τεύξομαι, τοῦτ' ἐστὶ δεινότατον, ἀλλ' εἰ πρᾶγμα δίκαιον ὥρισμένον ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου νυνὶ καταλύσετε ἐφ' ἡμῶν.

DE INSCRIPTIONIBVS QVIBVSDAM GRAECIS. *)

In lectionibus Academicis, quas super arte critica habebam, quum ad eum locum pervenissem qui de inscriptionibus in monumentis est, vellemque quid in eo genere observandum esset exemplo aliquo ostendere, venerunt in mentem mirabiles illi *ταχέιοι*, quos in censura Syllogae epigrammatum Graecorum a Welckero editae attigeram. Istam igitur inscriptionem, (est autem numero centesima) quam tum obiter nec de industria consideraveram, ad eum usum adhibere constitui, nihil referre ratus, seu posset seu non posset explicari. Non enim artis criticae est ex nihilo aliquid producere, sed videre, possitne aliquid an non erui, et, si aliquid, quid illud esse sana et sobria ratio probabili argumentatione evincat. Itaque quum librum, ex quo sumpta est illa inscriptio, ipsum inspicerem, quod, quum censuram illam scribebam, ut alienum a consilio meo non feceram: volebam enim illo tempore dumtaxat de vocabulo quod Welckerus invenisset dicere: statim animadverti aliquanto

---

*) Germanice scripta haec prodierunt in Iahnii Annalibus a. 1829. vol. II. fasc. II. p. 209. seqq. et 1830. vol. II. fasc. IV. p. 455. seqq.

certiora quam factum esset posse afferri. Ipsa per se inscriptio non magni pretii est, sed tamen non contemnenda, quia habet quaedam utilia. Praeterea aptissima est ad monstrandum, quid faciendum, quid non faciendum sit, si quis inscriptiones considerate velit et iusto cum successu tractare. Quare operae pretium facturum mihi videor, si de inscriptione illa, perpensis quae hactenus allata sunt, explicatius exponam. Simulque hoc me effecturum spero, ut Welckerus ipse intelligat, me de libro eius in censura illa neque inique nec cupide iudicasse, librumque illum si quis totum sic, uti nunc una in inscriptione faciam, percensere voluerit, non defuturam esse materiam confirmandae quam pronunciavi sententiae.

Apertum est in explicandis inscriptionibus ante omnia de iis quae externa dicimus quaerendum esse: qua in terra inventa sit inscriptio; quo loco posita; quid circa eam fuerit; quid praeter ipsam monumento contineatur, num statua, an imago, et ea cuius rei; deinde integrumne sit an mutilatum, et quo modo laesum; postremo ipsa scriptura et quidquid ad eam pertinet quo modo sit comparatum. Hinc merito aegre ferimus, si horum aliquid, quo forte uti possemus, non est indicatum, maximeque quod ad scripturae et litterarum formam attinet. Nam si litterarum aliae figurae, versuum aliae divisiones, vocabulorum alia scribendi ratio exhibetur, vacillat firmo fundamento destituta opera critici. Cui quum rarissime contingat ut ipsa ante oculos habeat monumenta, plerumque autem exemplis imitando captis vel narrationibus fidem habere debeat: religiosissime curare oportet, qui recte disserere de inscriptionibus vult, ut ad primum et certissimum et maxime integrum fontem redeat. Quod si circumspecte atque ut persuadeat aliis procedere volet, ipse primo sic exhibebit inscriptionem, ut omnia, quae ad iudicium faciendum aliquid momenti habeant, quam plenissime atque evidentissime ante oculos ponantur. Id vero a Welckero tantopere neglectum est, ut forma, qua hoc de

quo dicimus epigramma edidit, lectorem non possit non plane in errorem abducere. Praebuit ille octo disticha elegiaca, quorum tertium et quartum lacunis hiant, ut, qui intueatur epigramma, non possit dubitare quin in lapide versuum sexti et septimi nihil nisi initia, octavi paucae e medio syllabae supersint, quae autem partes horum versuum punctis notatae sunt, earum vacua detritis litteris spatia conspiciantur. At librum, ex quo epigramma petiit Welckerus, si quis inspiciat, lacunarum nullum vestigium, disticha autem non octo, sed septem inveniet. Quare qui Welckero vel fideret, vel fidere, quod Gudii libro careret, coactus esset, non pentametrum corruptum corrigere, sed tres numquam scriptos versus resarcire allaboraret: quod ei si successisset, positum Gudii libro poeniteret perditae operae.

His praemissis, omnia quae Welckerus de epigrammate isto scripsit, ipsis verbis afferam, addamque, quae mihi monenda videntur. Sic igitur ille: *Fr. Hessel. Praef. Append. ad Gudii Inscriptt. p. 42. De huius inscriptionis salebris nemo iudicare potest, nisi qui siglorum aenigmata litteris intermixta examinaverit eiusque enodandae periculum ipse fecerit. Num operae pretium facturum sit, nolo equidem quaerere. Lapidem Hesselius his verbis describit: „In medio stat imago muliebris nuda, a tergo partem vestis fluxae ad interfeminiū trahente laeva manu, dextra pectori laevo admota, et super eodem brachio lacinia exstante, cuius pars lateri dextro dependet, ornatis capillis, ventre prominulo ut praegnantis; sed de hoc consuli possunt inscriptiones“ (de hoc quidem illae ne γὰρ quidem) „utrimquesaecus hexametris versibus et pentametris“ (omisit et pentametris Welckerus) „sculptis infabre, nec, ut videtur, una eademque manu, litteris inaequalibus, parum incisis, quibusdam extritis, dubiis virgula subnotatis.“ De diversa manu omnino dubitō. Defuncti imago inscriptioni intersita est etiam n. 46. 51. et aliis, ut in cippo Gruteriano p. 649, 6.*

Parum accurate loquutus est Hesselius, quum scripsit *dubiis virgula subnotatis*. Quae verba patet non ad lapidem, in quo litterae dubiae virgula notatae sint, sed ad exemplum inscriptionis, in quo ipse eas litteras virgula notaverit, esse referenda.

Siglorum aenigmata, quae Welckerus in scriptura invenisse sibi visus est, nulla in ea sunt, sed quae sic appellat litterae sunt binae, ternae, quaternae communi linea copulatae. Sic *NA*, *NE*, *ME*, *IP*, *NME*, *HNI*, *NMNH*, aliaeque litterae in unam coniunctae figuram sunt eo, quod prioris cuiusque ultima linea simul prima sequentis est. Obscurum atque ambiguum plane nihil, sed omnia clare distincteque perscripta.

Vbi Welckerus trium versuum fragmenta exhibuit, in ipsa inscriptione nihil nisi unum corruptum pentameterum esse, legentibus librum suum non indicavit. Hesselius non opus habebat de ea re dicere, ut qui depictam repraesentaret lapidis scripturam. Welckerum vero, qui inscriptionem vulgaribus typis, et pro metro in versus distinctam, atque adeo hic illic mutatam exhiberet, quam maxime oportebat accurata descriptione efficere, ut lectores quae ad rem facerent cognoscere possent atque perpendere. Ille quod omisit, nunc ego faciam. Ab utroque latere figurae muliebris posita est inscriptio, et quidem in sinistra parte disticha tria priora, in dextra quattuor reliqua. Hesselius non exhibuit imaginem mulieris, sed solam adumbrationem spatii, quod illa implebat. Quae spatii delineatio tamquam in solo stat in linea transversa per totum lapidem ducta. Sinistrum latus lapidis continet versus XIX. quorum XVI. super ea linea, reliqui III. infra sunt. Dextrum latus, cuius paullo maior latitudo est, non nisi XVI. versus habet, qui quod fere XVI. primis alterius lateris versibus respondent, omnes sunt supra istam lineam scripti. Iam quum sinistri lateris postremis tribus versibus nihil in dextro latere oppositum sit, coniecisse videtur Welckerus, vacuum illud spatium litteris impletum fuisse. At nihil omnino caussae erat cur sic exi-

stimaret, siquidem neque Hesselius quidquam de lacuna dixit, neque in pictura ullum deletae scripturae vestigium cernitur. Quin si quid illo in latere scriptum fuisset, plus spatii est, quam ut non multo maior et plures, quam visum est Welckero, versus complexa lacuna esset sumenda. Ex quo consequitur lacunas temere a Welckero esse confictas.

Quae retulimus, etiam aliam ob causam memorabilia sunt. Nam Hesselius quum inscriptiones non ab una eademque manu scriptas videri dixit, non opus habuit quidquam addere, quoniam pictas eas, ut in lapide sunt, dabat. Ad quod si Welckerus respondet *de diversa manu omnino dubito*, primo lector nescit quid hoc sit, quia neque quomodo comparata sit scriptura, neque ubi prior manus desierit, altera autem inceperit scribere, accipit. Deinde vero etiam prorsus sine causa sic pronunciavit Welckerus. Patet enim scripturam apud Hesselium consideranti, nequaquam illum temere de duplici manu cogitasse. Nam sinistrum latus, in quo tria priora disticha sunt, ubique rotundis ductibus praebet *E*, *Θ*, *O*, *Σ*, nec nisi ter *E* forma quadrata, semel versu tertio decimo, quia *ME* communi linea cohaerent; deinde in litteris quae pro dubiis habentur versu sexto decimo et duodevicesimo; *O* littera autem bis, versu septimo, et inter litteras dubias versu septimo decimo quadrata est, stans in angulo; *Θ* et *Σ* vero quadratam formam nusquam habent. At in altero latere lapidis istae quattuor litterae omnes ubique habent formam quadratam, nec nisi bis invenitur *O* rotundum, semel versu decimo, et minutum versu septimo. Porro in sinistro latere bis tantum duae litterae communi linea iunctae, versu tertio decimo, quarum supra mentionem fecimus, *ME*, et in primo versu *NA*. In dextro autem latere septies et vices duae isto modo litterae copulae sunt; sexies ternae; semel adeo quaternae. Postremo in sinistro latere fines metrorum puncto notantur, praeterquam versu septimo, in quo curvum comma est, quod nescio an errori tribuendum sit, aequae ut accentus in *O* versu

septimo decimo. In altero latere autem semel tantum in fine metri punctum est, aliis in locis virgula, quam Hesselius minuscula *ι* significavit. Haec quidem satis idonea videntur indicia esse, quibus suspicionem duarum manuum non ut inanem repudiemus. Apparebit autem aliquid in ea re momenti esse ad formandum de universa inscriptione iudicium.

Sed ut etiam sine Hesselii pictura recte iudicari possit, sic scriptam dabimus inscriptionem, uti ab Hesselio est exhibita, nisi quod linea perpendiculari locum indicabimus eum, quo in lapide sculpta est figura mulieris; quae autem in secundo, i. e. dextro latere posita sunt, separatim ponemus, utroque latere numeris notato. Ac ne novis typorum formis opus esset, solum rotundum Σ per C expressi, pro Ω littera autem inversum M , quae figura in ipso lapide apud Hesselium est, posui; tum autem quas litteras Hesselius ut dubias lineola notavit, minore corpore ut distinguerentur curavi.

I.

*ΔΜΩΑΝΔΡΟΘΕ
ΑC ΜΕ ΤΑΧΕΙΡΙΟΙ
ΤΗΝ ΟΜΟΛΟΓΛΟΝ
ΠΑΡΘΕΝΟΝ
5 ΕΙC ΑΙΔΗΝ ΘΑ
ΠΤΟΝ ΑΠΕΡ
ΧΟΜΕΝΑΝ, ΑΡ
ΤΙΔΕ ΤΟΝ ΑΝ
ΔΡΕΧΟΑC ΧΕΙ
10 ΟΥCΑΙ ΑΠΟΔΗ
ΜΟΝ· ΝΤΜΦΙ·
ΟΝ ΕΚ ΠΕΛΑΓΟΥC
ΕΙΛΟΝ ΕΠΕΡΧΟΜΕ
ΝΟΝ· ΑΛΛΟΜΕΝ
15 ΕΝΓΥCΕ ΤΑΗ
ΚΑΙ CΤΗΜΕΝΑΙΚΑΙΕ*

---

*ΠΙΔΑΚΡΥCΑΙ ΤΟΤΔΕΙΥ
ΜΗΔCΝΕΘΗCΕ ΤΑΟ
ΜΕΝΔΕΓC ΑΙΔΑΧ*

II.

ΟΥΝΟΜΑΜΕΝΜΑΚΕ
 ΤΑΙΣ ΕΠΙΧΩΡΙΟΝΟΥΝΕ
 ΚΑ ΜΕΜΦΘΗ ΜΗΔΕΕΝΙ
 ΚΟΠΡΙΑΝΜΕΩΝΟΜΑΣΑΝΓΕΛΕ
 5 ΤΑΙ ΟΥ ΓΑΡ ΑΤΕΙΜΟΣ ΕΗΝΠΑ
 ΡΑ ΔΕΣΠΟΤΑΙΣ ΑΛΑΜΕ ΘΕ
 ΤΑΝ· ΑΥΤΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΤΟΝ ΧΕΡ
 ΣΙΝΕΜΑΙΣ ΚΟΜΙΕΙΝ·
 ΔΩΚΑΝΤΙΜΗΝΤΑ ΚΑ
 10 ΧΙΣΔΕΜΕ ΠΑΡΘΕΝΟΥ
 ΣΑΝ· ΔΑΙΜΩΝΙΣΑΙΔΕΝ
 ΠΕΝΨΕΝΑΜΕΙΛΙΧΙΗΣ·
 ΑΛΑΚΑΙΩΣ ΤΕΟΝΩΕΑΝΕ
 ΤΕΙΜΕΟΝΕΝΤΑΦΙΟΙΣΙΝ·
 15 ΚΑΙ ΤΤΝΒΟΝΓΡΑΨΑΝΜΝΗ
 ΜΟΣΤΥΝΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

Consideranti initium inscriptionis in priore latere,
Διωὼν Δωροθίας με ταχείριοι — θάπτου, ipsa illa
 mulier, in quam factum est epigramma, loqui videbitur.
 Quare non est veri dissimile, unum epigramma per
 ambo latera continuari, quae Welckeri opinio fuit. Sed
 tamen inconsideratius statueret, qui id pro certo habe-
 ret, neque, quum et litterarum formae nonnihil diffe-
 rant, neque alterius lateris initium ad aliquid quod
 praegressum sit referatur, putaret etiam in utrovis la-
 tere separatam ab altera posse inscriptionem perscriptam
 esse. Quocirca quum in arte critica semper ab eo pro-
 ficiscendum sit, quod certum est et in quo ut in firmo
 fundamento licet consistere, initium capiamus ab altera
 parte inscriptionis, quae satis incorrupta est. Ponam
 autem verba Welckeri, ad numeros, quos ille versuum
 metricorum adscripsit, adiectis numeris quos uncis se-
 paravi versuum, qui in ipso lapide conspiciuntur.

V. 9. (1. 2.) Μαστίης, Mucedo. Steph. B. c.
not. Hesych. Sil. XIII. 878. Ἐπιχώριον, quum scri-

psissem ἐπιχειρίων, emendabat Niebuhrius, et video nunc esse in lapide M inversum pro Ω forma satis usitata.

Non potest dubium esse, quin recte legerit Niebuhrius, tum quia plane non licet aliter legere, quum inversum *M* pro *Ω* non solum forma sit satis usitata, sed ea forma etiam sola et constanter in hac inscriptione usurpetur; tum propter sententiam. Ac non elucet, quomodo Welckerus id non primo statim adspectu intellexerit, multoque minus, quomodo in ἐπιχειρίων poterit incidere. Nam quid est ὄνομα ἐπιχειρίων?

V. 10. (3. 4.) *Sine controversia legendum ENIKOPIAN, etsi syllaba KO singulari litterarum nexu compendiario expressa est. ΓΕΛΕΤΑΙ muto in ΓΕΝΕΤΑΙ. Scripseram μηδὲ ἐνικοπρίαν, ancillam coniiciens nomen Macedonicum ambiguae aut malae extra illam terram significatōnis habuisse, quod petat ne quis malignius premere velit; neque enim dominos ad verbum id cepisse vel ἐνικοπρίαν ipsam appellasse.*

Praeterquam quod huiusmodi nomen non Ἐνικοπρία, sed Ἐγκοπρία fuisset, patet Welckerum μεμφθῇ μηδὲ legisse, quod idem esset ac μηδὲ μεμφθῇ; putasseque, quod Graece dicendum erat μηδὲ μεμφθῇ, οὕνεκα Ἐγκοπρίαν με ὠνόμασαν γενέται, hac posse constructione significari: οὕνομα μὲν οὕνεκα, μεμφθῇ μηδέ, Ἐνικοπρίαν με ὠνόμασαν γενέται. Quam compositionem verborum num quisquam pro Graeca habiturus esset, merito quaesitum oportuerat.

Quibus nunc praefero, quod Niebuhrio debetur, memori praeconis Κοπρίος. Neque alienus est Copronymus. Fuit et pagus Atticus Κόπρος dictus. v. Corp. Inscr. T. I. p. 216. Pro μηδένι severior ratio postulat οὐδένι. Sed interdum μὴ inveniri, ubi meliorum scriptorum usus οὐ requirat, monet Hermannus ad Eurip. Suppl. 1130.

Recte Welckerus Niebuhrii monitu dedit, οὕνεκα μέμφθῃ μηδὲ ἐνί, Κοπρίαν μ' ὠνόμασαν γενέται:

sed non debebat dicere se id nunc praeferre illi quod prius sine controversia legendum pronunciaverat. Nam de praeferendo non potest sermo esse, ubi alterum evidenter verum, alterum non modo aperte falsum, sed ne cogitabile quidem est. Testimoniis a Boeckhio de pago, qui *Κόπρος* vocabatur, allatis addendus Isaai locus p. 15. ed. Reisk.

V. 11. (6. 7.) *ΑΛΑΜΕ ΘΕΥΑΝ*. Correxuit Iacobs. *ΕΘΡΕΨΑΝ*. Sic n. 81, 2. legitur *ΘΑΥΕ* pro *ΘΑΨΕ*, et n. 81, 1. *ΤΕΞΑΝ* pro *ΤΕΥΞΑΝ*.

Hoc posterius exemplum allatum est ad comprobendam omissionem litterae, quoniam *P* in inscriptione nostra deest. Vereor tamen ne in eam non quadret. Veri simile est enim scriptum fuisse *P*, sed retro versum hac forma *Ϻ*, iunctumque communi linea cum sequente *E*.

V. 13. (9 — 11.) Epitheton *τιμήεις* verniliter dominae lecto iugali inditum. Infra n. 194, 2. *βῆμα τίμιον*. *Odyss. XXIII. 227. Εὐνῆς ἡμετέρης, τὴν οὐ βροτὸς ἄλλος ὀπώπει, Ἀλλ' οἷοι, σὺ τ' ἐγὼ τε καὶ ἀμφίπολος μία μούνη. ΚΑΧΥΣ. ΠΑΡΘΕΝΟΥΣΑΝ*.

Observari debuerat, *ΚΑ* syllabam ab Hesselio in dubiis esse notatam. Caeterum recte Welckerus *ταχύς* et *παρθένον οὔσαν* exhibuit.

V. 14. (11. 12.) *ΙΣΑΙΑΕΝ*, supra recte *ΕΙΣ ΑΙΑΗΝ*. *ΑΜΕΙΑΙΧΙΗΣ*, barbare pro *ἀμειλικος, ἀμειλικτος*.

Veri simile est, ne hic quidem litteras plene aut distincte exaratas esse, sed erat, nisi fallor, *Ε* cum paullo longiore *I* in unam figuram contractum, *E* pro *H* autem legentis videtur error esse. Non magis credibile est, scriptorem epigrammatis *ἀμειλικής* pro iusta forma *ἀμειλικος* scripsisse, sed qui descripsit, opinor, *O* quadratum putavit *H* esse.

V. 15. (13.) Siglis inesse videtur *TEONME*, quavis *M* inversum formam τοῦ ω habet. Sequitur *ΑΝΤΕΙΜΕΟΝ*, ut v. 11. *ΑΤΕΙΜΟΣ*. Iacobs. „ὥδε τιθέντ' ἀνταίμαον, τιθέντε de hero et hera, elisione

a scalptore neglecta. Nisi malis, quod multo lenius: ἀλλὰ καὶ ὡς τέκνον τ' ἀντεῖμεον (typographi, ut videtur, error pro ἀντεῖμεον) ἐνταφίοισι. *τα refertur ad καὶ in versu sequ.*“ *Antipater Thess. Epitymb. n. 195. in Sibyllam Romae mortuam: Ἡ δέ με θροναμένη Πομπηῇ ἀντὶ θυγατρὸς κλαυσαμένη τύμβῳ θῆκεν ἐλευθερίῳ. Comparatio ὡς θεὸν absurda hic quidem est, non ubique. Odys. XXIII. 339. οἱ δὲ μιν πέρι κῆρι θεὸν ὡς τιμήσαντο. Epitymb. n. 2. de Homeri sepulcro ἴσα θεοῖσι σέβου. Fragmentum epitaphii Asiatici ap. Gruter. p. 1137. et Leich. in Miscell. Lips. Nov. T. I. p. 503. (hoc quidem in libro nihil invenias praeter haec verba: πολὺκλαυτον κοινὸς μὲν ἀνείλετο δαίμων), quod ita legendum videtur:*

[ἄνδρα] πολὺκλαυτον, κοινὸς [συν]ανείλετο δαίμων,
καλλείψαντ' ἄλοχον Δημητρεῖαν πολὺδακρυν.
του[ς] δὲ καταφθιμένους κοινὸς μέλειος χάδε τύμβος.
τὸν νῦν δὲ κόσμησε περίφρων [ὁ] Στρατόνικος,
τιμῶν ἴσα θεοῖσιν ἀδελφόν κ. τ. λ.

Quod Iacobsii *τιθέντ' et τέκνον τ'* non recepit Welckerus, omnino recte factum. Iacobsius, cuius coniecturae acutum atque elegans iudicium prodere solent, fere tanta in corrigendo licentia utitur, ut saepe vel hanc ob causam assensum impetrare nequeat. Welckerus vero, quum hunc versum fecit,

ἀλλὰ καὶ ὡς θεόν μ' ἀντεῖμεον ἐνταφίοισιν,

triplici scriptorem epigrammatis affecit iniuria: primo quod Iacobsii *ἀντεῖμεον* suscepit, quod verbum quia non nisi de augendo pretio dicitur, hic plane non aptum est; deinde quod poetam versu elumbi donavit, cuius claudum pedem in praefatione p. 25. iis rebus adnumerat, quas sibi mali poetae, ut quidem ipse putat, indulerint; postremo, quod sententiam obtrudit, quam ipse fatetur absurdam esse. Ac duobus modis ea sententia absurda est, siquidem servam non modo ut deam honorari, verum etiam ut deam honorari sepultura accipimus. Proferat quidem

forsitan, qui mythologicorum mysteriorum thesauros recludat, exempla sepulcorum deorum: sed tamen neminem, qui sana mente sit, tale quid sibi persuasurum, sed potius confessurum speramus, pessime abuti arte critica, si tamen haec est ars critica, summamque facere iniuriam, qui aperte absurda in scriptores inferat. Atque hic quidem quid verum esset tam facile erat inventu, ut mirandum sit quomodo latere potuerit, si vel leviter attendissent. Lapis habet, *TEONWEANETEIMEON*. Litterae inversae *NW* et quod sequitur *E* per communes lineas in unam sunt figuram coactae. Atqui *N* inversum etiam in quarto versu huius lateris invenitur, nusquam vero *W* pro *M*, sed *W* ubique pro *Ω* positum. Ex quo sequitur, idem hic quoque factum esse, quodque cum *Ω* ista figura scripto cohaeret *E*, male lectum, non *E* esse, sed *Σ*. Sic habemus *TEONΩΣAN*, quod quis non videat *TEONΩΣAN* esse, quae communis forma est pro illa, quam Atticistae ut probatam commendant, *τεθνεώσαν*? Moeris p. 449. *τεθνεώς καὶ τεθνεῶσα διηρημένως*. Sed non possum a Welckeri adnotatione discedere priusquam paucis de illa apud Gruterum inscriptione dixerō, qua usus est ad demonstrandum illud *sicut deum colere*. Ab ipso enim excogitatum est hoc testimonium, quum et *INΩTΩN* in *τιμῶν*, quod satis dissimile est, mutavit, et non accuratius considerata inscriptione illa tum hoc, tum *ἄνδρα* et *συνανείλατο* una cum articulo, qui jam in Gruteri opere cum duplici soloecismo ante *Στρατόνικος* positus est, recepit. Inscriptio ista apud Gruterum sic habet:

ΠΟΛΥΚΑΤΙΟΝΚΟΙΝΟΣ . . . .
 ΑΝΕΙΛΑΤΟΔΑΙΜΩΝ
 ΚΑΛΛΕΙΨΑΝΤΑΔΟ
 ΚΟΝΔΗΜΗΤΡΕΙΑΝΠΟΛΥΔΑΚΡΥΝΤΟΤ
 5 ΔΕΚΑΤΑΦΘΙΜΕΝΟΤΣΚΟΙΝΟΣΜΕΛΕΩΣΧΑ
 ΔΕΤΤΝΒΟΣΤΟΝΤΝΔΗΚΟΣΜΗΣΕ
 ΤΟΝΤΝΔΗΚΟΣΜΗΣΕΠΕΡΙΦΡΩΝ
 ΣΤΑΡΑΤΟΝΕΙΚΟΣΙΝΩΤΩΝΕΙΣΑΘΕΙΟΙΣΙΙ

10 ΑΔΕΛΦΟΤΑΔΕΛΦΙΔΙΩΤΕΛΙΔΟΙΛΙΔΑ
ΓΑΠΙΤΑΙΛΑΝΕΑΖΟΤΣΙΦΙΛΟΝΚΗΡΘΤ
ΓΑΤΕΡΕΣΚΑΠΟΣΤΕΜΕΡΟΝΠΛΑΤΡΟΙ
ΤΙΚΙΛΛΑΦΙΛΟ

Manifesto deest initium epigrammatis. Quae servata sunt, haec ferme videntur fuisse:

· . πολὺ κλαυτον, κοινὸς [τὸν] ἀνείλατο δαίμων,
καλλεῖψαντ' ἄλοχον Δημητρεῖαν πολὺ δακρυν,
τῇδε καταφθιμένους κοινὸς μιλίως χάδε τύμβος.
τὸν νῦν δὴ κόσμησε περίφρων, [καὶ] Στρατό-
νικος
γνωτῶν εἶσαθ' ἐφ' σὺν ἀδελφῷ ἀδελφιδέῳ τε.
αἰδοῖαι δ' ἀγαπῆται ἀνιάζουσι φίλον κῆρ
θυγατέρες καὶ υἱός, γλυκερὸν πατὴρ εὐνυμα φίλοιο.

Videtur ille, in quem est epigramma, simul cum quodam propinquo suo infelici casu periisse, amboque uno conditi esse sepulcro, quod vidua Demetria exornavit, extruxit autem ex cognatis mortui Stratonicus cum fratre suo fratrisque filio.

**Revertor ad nostram inscriptionem. Habemus iam
in altero latere haecce distincte et non ambigue scripta
quattuor disticha:**

Οὐνομα μὲν Μακέταις ἐπιχώριον, οὐνεκα μέμφθη
μηδὲ ἐνί, Κοπρίαν μ' ὠνόμασαν γενέται.
οὐ γὰρ ἄτιμος ἦν παρὰ δεσπόταις, ἀλλὰ μ'
ἔθρεψαν
αὐτοί, καὶ κοῖτον χερσὶν ἑμαῖς κομιεῖν
δῶκαν τιμήντα. ταχὺς δέ με παρθένον οὔσαν
δαίμων εἰς Ἀῖθρην πέμψεν ἀμειλίχιος.
ἀλλὰ καὶ ὥς τεθνῶσαν ἐτίμεον ἐνταφίοισιν,
καὶ τύμβον γράψαν μνημόσύνης ἔνεκεν.

**Intelligimus. ex his, mulierem nomen Macedonicum Copriac habuisse, ex quo eam Macedonem fuisse credibile est; deinde apud heros curando toro iugali fuisse prae-
fectam.**

Transeo iam ad alterum latus inscriptionis, quae apud Welckerum prior pars epigrammatis est.

V. 1. (2) *TAXEIPIOI*. Litteram ρω, vel vulgari pronuntiatione suppressam, vel lapicidae errore deesse coniicio; quantitas enim neglecta ab eo, cui δεσπότης v. 11. dactylum facit, scrupulum non iniicit; ταχείριος autem, sive ταρχήριος dicitur pro ταρχευτής. Ταρχευται funera curabant et pol-lingeant. Supra n. 49, 4. ἐνθαδὶ τετάρχυνται. Epitymb. n. 176. ταρχύθην., cf. n. 537. 577. Append. n. 166. 367. Appollon. I. 82. II. 181. Pseudophocyl. ἀταρχύτοις νεκύεσσι. Hesych. ταρχύειν· θάπτειν, ἐνταφιάζειν. Verbum ὁμόδουλος non ad τὰς ταχειρίους, sed ad mortuae sponsum eundemque conservum trahendum videtur, qui dum illius exequiae celebrantur et inferiae dantur, tunc ipsum ab itinere maritimo redit. Quare non plene post primum distichon distinxi. Suspiciari quis possit, *TAXEIPIOI*, praesertim quum ultima littera in fine versus sit, esse Ταχείριον, nomen defunctae, contractum ex Ταχυχείριον, ut nomen proprium est Ἐπιποδία, ap. Grut. 608, 7. Sed χσιουσαι non poterat sine substantivo poni.

De voce a Welckero inventa ταχείριοι non opus est quidquam dici, quando etiam tacentibus nobis nemo adducetur ut vocabulum probet plane contra linguae rationem formatum. Quod autem ad significationem attinet, iam in censura dictum est, si sepulturam curantes intelligendi essent, statuendum esse, Dorotheam in familia sua peculiare genus servorum, cui a funerum curatione nomen esset, habuisse. At ut fortasse in regis alicuius ministeriis funerarii regii reperiantur, privatam tamen feminam sibi suisque peculiare funerarios vel funerarias aluisse nimis a veri similitudine abhorret. Placet quidem Welckero, ὁμόδουλον non ad istas funerarias, sed ad sponsum referri: at videat aliquis, num id fieri hac in collo- catione verborum possit:

δμωὴν Δωροθέας με ταχείριοι τὴν ὁμόδουλον
παρθένον εἰς Αἶδην εἶδον ἀπερχομένην·
ἄρτι δὲ τὸν ἀναωρι χοᾶς χεῖους ἀπόδημον
νύμφιον ἐκ πελάγους εἶδον ἐπερχόμενον.

Immo plane non potest alia primi distichi sententia esse, quam haec: „me, famulam Dorotheae, sepelierunt ταχείριοι, suam conservam.“

Non probabilior est altera coniectura, Ταχείριον nomen fuisse defunctae. Nam ut concederetur Ταχείριον contractum esse ex Ταχυχείριον, tamen primo metrum repugnaret: correptio enim *ον* syllabae ante consonantem non magis cum correptione in *δεσπόταις* quam cum illa, quae est in ταχείριοι τὴν, potest comparari. Deinde autem pugnetur secum epigramma, si defuncta hic Ταχείριον, mox autem Κοπρία vocaretur. Opinabatur fortasse Welckerus, in domo Dorotheae eam non suo nomine Copriam, propter significatum eius nominis, sed Ταχείριον esse vocitatam. At id scriptor epigrammatis hand dubie paullo clarius indicasset, quam his verbis fecit, οὐνομα Κοπρίαν μ' ὠνόμασαν γενέται, quae communi loquendi consuetudine nihil significant nisi „nominabar Copria.“ Sed ipse sentiebat Welckerus, hac via nihil profici: verum in ratione reddenda lapsus est, quum scripsit: *sed χεῖουσαι non poterat sine substantivo dici*. Nam sic potius dicendum erat: θάπτων indigere substantivo: χεῖουσαι autem, quod quo loco positum est plane non opus habet substantivo, postulare ut, quod praegressum sit substantivum, generis sit feminini.

Semper igitur relucimur ad istos ταχείριους. Quod si cogitamus, tria prima disticha totius inscriptionis in uno latere scripta esse, quod latus si deesset, quae in altero latere leguntur quemvis pro integro epigrammate habiturum; ipsa autem latera formis litterarum nonnihil inter se differre: non solum potuisse fieri, sed etiam verisimile esse fatebimur, ut tota inscriptio non ex uno epigrammate, sed ex duobus, altero in sinistro, altero in dextro latere

scriptis, constet. Non ergo eo, quod in dextro latere ipsa mulier loquitur, et quod in initio alterius lateris *με scriptum* videmus, iudicium nostrum impediri patiemur, sed cogitabimus fieri posse ut in sinistro latere, ideoque in alio epigrammate, etiam persona loquatur alia. Iam vero quid planius est, quam ut verba unius litterae spatio separata, quae fortasse ne sunt quidem in lapide separata, *ME TAXEIPIOI*, in unum coniungamus, *μεταχείριοι*? Nam scripturam, sicuti Hesselius eam exhibet, consideranti vix dubium esse potest, quin ipse vocabula intervallis quibusdam distinxerit: quippe non distinxit, ubi non intellexisse videtur. Sic igitur et Graecum habemus et rei non male accommodatum vocabulum. Nonnus usurpavit de eo quod quis in manibus habet, in Paraphrasi Ioannis cap. XIII. p. 171, 25.

εἰ μὴ ἐγὼ νύψω σε, χέων μεταχείριον ὕδωρ.

Sermo est de lavandis pedibus, ne quis usitatum illud *κατὰ χειρὸς ὕδωρ* dici putet. Tum quod quis in potestate sua habet, cap. XVIII. p. 221, 18.

ὄφρα μὴ Ἑβραίοις μεταχείριος ἔκδοτος εἴην.

Quo loco editio Lipsiensis a. 1618. qua in citandis his exemplis usus sum, typothetae errore *καταχείριος* habet. Et hic quidem locus fortasse indicare videatur, *μεταχείριος* omnino de eo, qui in aliena potestate est, de subiecto, de subdito dici: sed tamen veri similis est, *μεταχείριους* amanuenses esse, eamque propriam esse earum appellationem famularum, quae semper circa heram versantur eique a manu sunt.

V. 3. (8. 9.) *TON ΑΝΑΩΡΕ*. Pessimum est, quod dedi, vocabulum *ἀνωρι*, pro *ᾠρι*, ad normam vocum *ἄνωρος*, *ἀνωρία*, praecedente articulo, audacter a nomine suo seiuncto. *ΧΕΙΟΥΣΑΙ*, ut 11 et 15. *ME*.

Quum Welckerus hic ipse iustum de emendatione sua iudicium dicat, mirari licet, cur eam fecerit, prae-

sertim quum ἀναωρί non magis ᾠρί significare possit, quam non *intempestive* idem esse quod *intempestive*. Qui accuratius quod in lapide scriptum est contemplatus fuerit, facile animadvertet aliquem hic vocativum positum fuisse. Qui is fuerit, res ipsa indicat. Non *TON ΑΝΑΩΡΕ* scriptum fuerat, sed *ΤΟΙ ΠΑΝΑΩΡΕ*. Ἄωρος et ᾠριος, πανάωρος et παναώριος peraeque usitatae formae sunt. Atque quum in primo disticho, si μεταχείριοι reponitur, non ipsam loqui defunctam videamus, iam non erit mirandum, si ipsam alloquitur alius. Significat autem πανάωρος praemature mortuam, petitumque vocabulum ex Homero Iliad. XXIV. 540. ubi Achilles suam ipsius mortem in mente habens, sic de patre Peleo dicit:

ἀλλ' ἔνα παῖδα τέκεν παναώριον· οὐδέ νυ τόν γε
γηράσκοντα νομίζω.

Ex eodem fonte Paullus Silentarius in Anthol. Pal. T. I. p. 165. n. 264.

καὶ γάρ πον λαγόνεσσι ὄντις παναώριος ἦδη,
καὶ λαγαρὸν δειρῇ δέρμα περικρέμαται.

Quo in exemplo Suidas vocem illam per πρὸ ὥρας explicat. Iam ergo optimam habemus sententiam; „modo videbant, o praemature mortua, absentem sponsum e mari revertentem.“

V. 5. (16) *ΚΑΙCΤΗΜΕΝΑΙ*. Iacobsius quum coniecisset *ΚΛΑΥΣΑΙ ΜΕΓΑ*, mihi propius ad litteras esse videbatur *ΚΑΙCΙΗΜΕΝΑΙ*, κλισίη ἤμειναι, littera *H* semel omissa, de quo v. ad n. 103. ἤμειναι pro ἦσθαι, ob metrum, cui etiam τιθήμειναι et similes formas deberi monuit Matthiae Gramm. T. I. p. 52; siquidem eiusmodi scriptorem, qui fortasse Romanus fuit, de omnis generis soloecismis reum facere, indice lapide, liceat. Quae coniectura Iacobsium, quum ipse quoque κλισίη μείναι coniecisset, sed ob metrum reiiecisset, induxit, ut nunc minime dubitet legendum esse κλισίης ἔμειν ἀπὶ δακρυῶσαι :

ἔμεναι enim lapicidae deberi, qui, quod saepissime factum, formam pleniorē pro altera posuerit. Nescio tamen an positio hoc modo neglecta barbarum hominem haud minus prodat quam infinitivus non Graecus.

Talia quidem se ipsa refutant, mirumque est, ad duci quemquam posse, ut, quo barbarismos maxime inauditos tueatur, scriptorem contendat fuisse barbarum, idque in loco, in quem satis erat oculos coniicere, ut quis in una male scripta littera *Υ* agnosceret *T*. Versus hoc sonabat:

ἀλλ' ὃ μὲν ἐγγὺς ἔτλη καὶ στήμεναι κἀπιδα-
κρῦσαι.

V. 8. (19) ΔΕΙCΑΙΔΑΧ. Fort. δάκρυα.

Hoc, nec quidquam amplius, Welckerus de tribus postremis huius lateris versibus. At quid prodest hoc δάκρυα, quod ex litteris quae ultimae sunt *TAX* elicit, nisi ostenditur, quomodo hoc vocabulum huic loco conveniat? Multa sunt vocabula, quorum vestigia pari iure in his litteris inveniri possent: sed quidquid sic temere et sine idonea caussa coniicitur, inanis lusus est, nullamque utilitatem affert. Welckerus, lacunas hic esse putans, quam vanam opinionem esse supra ostendimus, fragmenta posuit trium versuum:

τοῦδ' εἰ ν . . . . .
μηδὲν εἰσησευαο . . . . .
. . . . μὲν δέξαι δαχ . . .

At lacunarum nullum esse vestigium vidimus: ex quo consequitur, litteras quae v. 17. post ἐπιδακρῦσαι sunt, unum continere pentametrum, eoque finiri hoc epigramma. In huiusmodi obscuris et divinatione indigentibus locis ante omnia quaerendum, quam sententiam in verbis latere oporteat. Id ibi difficillimum est, ubi nulla apparet necessitas, quae hoc potius quam aliud quid dici postulet. Quam ob rem in tali caussa videndum, quae potuerint dici, ex iisque eligendum illud, quod verum,

vel saltem veri simillimum sit. Hanc regulam si ad hocce epigramma applicamus, primo animadvertimus, ἄλλ' ὃ μὲν ad aliquid oppositum referri, atque idcirco in verbis quae corrupta sunt de aliquo sermonem esse, qui opponatur sponso. Iam nihil tam consentaneum est, quam sponso opponi sponsam. Idque eo fit probabilius, quod quae primae in lapide sequuntur syllabae, *ΤΟΥΔΕΙΤ*, vix ad aliam ducunt coniecturam, quam ad τοῦ δὲ σὺ. Idque aptissime cum praegressis versibus concinit, in quibus defunctam per τοὶ et πανάωρε compellari vidimus. Atque apertum est, in opponendo non necessario σὺ δὲ requiri, sed, pro conditione notionum quae adiunctae sunt, δὲ et potest et aliquando debet post aliam vocem poni, quam post eam quam oppositum iri exspectamus. Atqui praeter illud τοῦ δὲ σὺ nihil nisi *ΜΗΔΕΝ* et *ΑΙΔΑ* non ambiguum in lapide cernitur: quae verba de summa rei nihil certi produnt. Caeterae litterae tantum abest ut indicium faciant sententiae, ut eam aliunde sumere oporteat, quo invenire quibus verbis expressa sit possimus. Nunc usitatissimum veteribus est, si quis aliquid amisit, quemadmodum hic sponsus sponsam, mortua autem quod sperabat connubium, id diserte tamquam miseratione dignum commemorari. Sic Homerus in loco persimili, Odyss. XI. 321. de Ariadna:

ἦν ποτε Θεσεύς
ἐν Κρήτης ἐς γούνον Ἀθηνάων ἱεράων
ἦγε μὲν, οὐδ' ἀπόνητο· πάρος δέ μιν Ἀρτεμις
ἔσχεν
Διὶ ἐν ἀμφιρῦτῃ, Διονύσου μαρτυρίῃσιν.

Eadem formula, οὐδ' ἀπόνητο, invenitur Odyss. XVI. 120. XVII. 293. Apollon. I. 88. Iam in epigrammate illo vel de sponso vel de sponsa vel de ambobus dici potuit, ereptam esse morte sponsae speratam felicitatem. Quod si quis, quoniam casu quae legi possunt litterae se commodas praebeant, quodque in fine est X lacunae signum esse videatur, statim coniiciat scriptum fuisse,

τοῦ δὲ σὺ μηδὲν ὄνησ', οὐλομέναις Ἀΐδα
X[ερσὶν ἀναρπασθεῖσα] . . . . .

eum non dixerit quidem aliquis absurdum quid aut stultum aut ineptum aut prorsus a veri similitudine alienum posuisse, sed tamen circumspecti iudicis assensionem non impetret, quia tota illa emendatio eo nititur, quod finis epigrammatis, et quidem propter unam illam litteram X, visus sit intercidisse. At vix dubitari potest, quin quum postremae litterae sint *ΕΓΓΑΙΔΑΧ*, X illud nihil nisi male lectum N sit, exieritque epigramma in haec verba, εἰς Ἀΐδαν. Ex hac autem observatione elucescit, in *ΕΘΗC* latere ἔβης. Itaque reliqua sunt *ΕΤΑΟΜΕΝΑ*, quae litterae non minus quam sermonis ratio ad participium aliquod redire iubent. Hic quoque Homerus, ut supra in *πανάωρε*, verbum quod quaerimus suppeditat, οὐνομένα. Iliad. XXIV. 241.

ἦ οὐνεσθ', ὅτι μοι Κρονίδης Ζεὺς ἄλγε' ἔδωκεν,
παῖδ' ὀλέσαι τὸν ἄριστον;

Id grammatici ὄνησιν ἔχετε interpretantur, quod praebent Hesychius, Apollonius in Lexico Homérico, scholiastae. Eiusmodi rariora verba recentius aevum de industria consecrabatur. In elisione sive synizesi nulla offensio. Indulsit eam sibi scriptor eodem modo, quo supra χείουσαι ἀπόδημον scripsit. Sic igitur etiam in primo latere lapidis epigramma habemus integrum, recte scriptum, atque a barbarismis liberum:

Δμῶν Δωροθέας μεταχείριοι τὴν ὁμόδουλον
παρθένον εἰς Ἀΐδην θάπτον ἀπερχομένην.
ἄρτι δέ τοι, πανάωρε, χάς χείουσ' ἀπόδημον
νύμφιον ἐκ πελάγους εἶδον ἐπερχόμενον.
ἀλλ' ὃ μὲν ἐγγὺς ἔτλη καὶ στήμεναι κἀπιδακρῦσαι.
τοῦ δὲ σὺ μηδὲν ἔβης οὐνομένα εἰς Ἀΐδαν.

II.

Fr. Th. Welckerus in *Diurnis scholasticis* a. 1830. parte II. n. 86. denno epigrammata nonnulla ex variis deprompta libris tractavit. Singulari quodam fato his quoque Sylloges additamentis sententiam, quam de illo libro dixi, confirmari, non potest latere lectorem cupiditate liberum. Id ego quidem silentio praeterirem, nisi me putarem apud eos, qui hoc genere litterarum delectantur, aliquid gratiae initurum esse, si coniecturas paullo, ut mihi videtur, probabiliores in medium attulerim.

Prima illarum inscriptionum, quae sumpta est ex Leaki Itinerario Peloponnesiaco vol. I. pag. 293. haec est:

ΚΛΕΙΝΟΣ ΠΑΙΣ . . ΔΙΠΟΣΤΕ ΠΩΝΩ ΟΣΜ . ΝΟΣ
ΑΥΤΟΜΑΤΩ . . . . ΔΘΝΗΟΚ

Sequuntur deleti versus duodecim vel quattuordecim.

ΞΥΤΟΤΟΤ ΜΕ ΠΑΙΔΑ — — —
— — — — — — — — —
ΤΟΝ ΚΑΛΙΝΕΙΚΟΝ ΧΩΣΕΝ ΑΡCΕΝΑC ΑCΤΕΙΝ
ΔΙΠΟΝΤΑ ΠΑΙΔΑ CΚΑΙ ΦΑΟC . . ΝΑΙΚΑΤΕ
ΧΗΡΗΝ ΑΡΙCΤΟΚΛΕΙΑΝ . ΦΙΔ . . ΔΡΙΑC
ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΖΗΝΩCΕΝ ΗΘΟC . . . ΒΑΙΥC
ΔΑΙΜΩΝΑ ΠΕCΧ . . ΕΙΜΕ . . . ΠΑΙΔΩΝ ΔΙΟ
ΟΥC ΑΝΤΕΜΕΙΟΤΑ , . . ΟC ΦΙΛΗΠΑΤΡΙC
ΜΗΤΗΡ ΤΕ ΚΛΕΙΝΗΚΑΙ CΤΝΕΤΝΟCΚΑΙ ΦΙΔΑC
— — ΕΙC ΒΙΟΙΟΓΗΡΑΙΟΝ ΜΕΤΡΟΝ

Recte observat Welckerus, duo videri haec in eundem hominem epigrammata esse, alterum elegiaco metro, alterum iambico scriptum. In priore ex parte verissime scribendum censet, *αὐτομάτῳ θανάτῳ θνήσκω* vel *θνήσκων*. Sed tamen quae altero epigrammate continentur vix permittunt, ut hunc Xysti filium, qui suorum amantissimus videtur fuisse, semet ipsum interemisse creda-

mus. Accedit, quod diligentior elegiaci fragmenti contemplatio eo ducit, ut pater potius illius hominis, i. e. Xystus ipse, sibi mortem conscivisse videatur. Potest enim illud fragmentum, quod certo non fuit principium epigrammatis, sine magna audacia hoc modo integrari:

[Ξύστου] κλεινὸς παῖς [τύμβ]φ' ὑπὸ στενῶ ὦν,
ὃς μόνος αὐτομάτῳ [θανάτ]φ' θνήσκ[οντος ἐλείφθη.]

In iambico epigrammate Welckerus v. 3. *δυεῖν* mutavit in *δύω*, constantiae caussa sic etiam v. 7. scribi posse censens. At epicum *δύω* non erat iambis obtrudendum. Credibilius est, lapicidae errore *δύο* et *δυεῖν* locos permutasse, quoniam in tertio versu accusativo, in septimo genitivo opus est. Recte vero Welckerus v. 4. *γυναῖκά τε* et v. 5. *ἡ φιλανδρίας ἀρχαῖον ἐξήλωσεν ἦθος* restituit. At . . . *BAIRC* non fuisse cum *αἰσίμου* commutandum, ipse litterarum adspectus docet. Septimum versum ita explet: *Δαίμων ἄπεσχες ἱμερον παιδων δύο*. Sensus esse vult: „*Mors, ne expete geminam prolem meam.*“ Sed vix erit, qui haec verba, *δαίμων* et *ἱμερος*, apte delecta esse existimet. Peius vero rationi grammaticae est consultum. „*Imperativus ἄπεσχες,*“ inquit, „*per σχές et παράσχες (Buttm. II. 141) munitus est.*“ Imperativus cum augmento? — V. 8. parum probabiliter coniecit *τάθλιον*, sed recte v. 9. *φίλοι*. V. 10. ubi optativum expectes, *ἄξουσιν*. Facili opera restitui hoc epigramma potest, in quo nihil nisi v. 8. *TA . . . OC* dubium manet. Sed videtur nomen urbis latere. Reperta est inscriptio Cyparissi in Messenia: ex quo tamen non sequitur, ut iste Xysti filius cum familia sua non potuerit alia in urbe habitare: unde veri simillimum, in quod quis incidat, *Ταίναρος* fuerit. Sumam hoc: tum epigramma sic erit scribendum:

Ξύστου με παῖδα — — —

— — — — —

τὸν καλλίνικον χῶσεν, ἄρσενας δύο

X *

λιπόντα παῖδας καὶ φάος γυναῖκά τε
 χήρην Ἀριστόκλειαν, ἣ φιλανδρίας
 ἀρχαῖον ἐζήλωσεν ἦθος· ἥς βαρὺς
 δαίμων ἀπέσχισέν με καὶ παίδων θνεῖν·
 οὓς ἀντ' ἐμεῖο Ταίναρος φίλη πατρὶς
 μήτηρ τε κλεινὴ καὶ σύννευρος καὶ φίλοι
 ἄγοιεν εἰς βίον γήραιον μέτρον.

III.

Secunda quoque inscriptio ex Leakii libro n. 65. deprompta est, in quo paullo aliter paulloque plenius scripta, quam ex Fourmontii schedis in Corpore Inscriptionum n. 1141. sic legitur:

ΗΣΟΡΗΝΗΝΤΕΛΘΟΝΤΑ ΠΟΡ . . ΔΕΚΕΚΕΤΟ
 ΑΡΓΕΙΩΝΘΤΜΟΝΑΦΕΝΤΑΠΟΝΕΙ

Exstat Argis. Quod Welckerus dicit: *postrema verba, θυμὸν ἀφέντ' ἀπονεί*, adverbium praebent nondum cognitum ex eo genere, de quo praeter alios etiam Barkerus in *Diario classico* vol. XXVI. p. 158. egit: vereor ego, ut per hanc quidem inscriptionem adverbium illud innotescat. Id ut contendere posset, necessario sententiam loci apertam et non ambiguum esse oporteret. At hoc, quod omnium primum requiritur, prorsus abest, ne dicam permirum illud, *ἀπονεί* aliquem mori, offensionem esse. Quum vero Fourmontii exemplum *ΑΦΕΝΤΑΠΟΔΕ* habeat, quis dubitet, qui genitivum illum *Ἀργείων* respiciat, quin recte legerit Boeckhius, *Ἀργείων θυμὸν ἀφέντα πόλει*? Primus versus in Fourmontii exemplo haec signa habet:

. . ΣΟΡΗΝΗΝΕΕΛΘΟΝ . Α . ΠΩΔΕΚΕΚΙΤΟ

In tanta discrepantia nihil profecto certi divinari potest. Sed si tamen, quod in huiusmodi inscriptionibus ludendi causa facere licet, tentanda aliqua coniectura est: talem certe eam esse oportet, quae praebeat, quod co-

haereat, quod credibile sit, quod non ipsum per se corruat. Ita si hic propter has syllabas, πορ — δε, dum quidem, quod facile credi potest, rectius quam a Fourmontio lectae sint, fluvii πόρον, Argis ergo Inachi, dici sumimus: δε indicium est inceptae novae sententiae. Hinc coniuncta utriusque exempli ope hanc non prorsus contemnendum licebit coniecturam facere:

[τὴν στρυγερὴν
γ]ῆς ὄρφνην σ' ἐλθόντα. πόρον δὲ κέκευθ[ε παρ'
αὐτὸν
τύμβος ἐν] Ἀργείων θυμὸν ἀφέντα πόλει.

IV.

Alia Teuchiris reperta inscriptio, quam Paccho in Relatione de Itinere per Marmaricam tab. 86. edidit, Welckerus transpositionibus litterarum aliisque scripturae vitiis haud parum turbatam esse ait. Quibus caussis adductus ita statuat, non dicit: addit vero, non posse scripturam exacte repraesentari, quod pro rotundis ε et ω uti cogatur vulgaribus signis E et Ω. At ω quidem in illa inscriptione, qualem eam praebuit, nullum invenitur. Sic autem scriptam exhibuit:

ΘΕΥΠΕΘΡ ΕΝΘΑΔΕΙΚΕ CΩNENTOICAPICIOC
OK ΕΤΗCΤΙΑΕΤ Ο Ν Τ ΑCΩΦΟC

Vbi retulit, doctum quemdam Gallum ex his litteris hoc extudisse:

Θευπρόπιος ἐνθάδε κείμει, ὃς ἐν θνητοῖσιν ἄριστος,
ὄκτωκαιδεκέτης, ζῆσεν ἅπαντα σοφός.

iure vituperat Θευπρόπιος pro trisyllabo positum; reprehendit ἅπαντα σοφός etiam propter loquendi usum, quia non, ut alibi, πάντα σοφός dictum sit; non dubitat denique quin παστὸν scribendum sit, legitque epigramma hoc modo:

Θευπρόπος ἐνθάδε κεῖ[ται] ὁ ἐν θνητοῖσιν ἄριστος,
ὄν[τωκαιδεκ]έτης παστὸν ἀφιμόμενος.

Verum ut quis mirum illud ἐν θνητοῖσιν ἄριστος ferendum putet, si quidem ad mores atque ingenium referatur, quemadmodum *optimus mortalium* dici solet: tamen παστός, quam vocem Welckerus cum θάλαμος comparat, aequè ut θάλαμος nullo pacto pro sepulcro, sicut ipsi placet, accipi potest. Id non magis licitum, quam ut Germanica verba *haus*, *gemach*, *kammer*, per se sola sepulcrum significant. Et quomodo quis ex litteris in monumento inventis ἀφιμόμενος eruat? ne prosodiae in hoc verbo vitium memoremus. Quin etiam ἐν θνητοῖσιν satis licenter ex inventis litteris procusum. Videntur hi duo versus modo initium epigrammatis esse: ut *θευπρόπος* vatem potius significet, quam nomen sit viri proprium. Tum quidem iuvenilis aetas duodeviginti annorum senili cedere flebebit hominis octogenarii. His sumptis sine audaci mutatione hoc divinari licet:

θευπρόπος ἐνθάδε κε[ῖμαι] ἐὼν ἐν τοῖσιν ἄριστος,
ὀγ[δωκοντα]έτης, πάντα τ' ἐόντα σοφός.

Ita quidem in disticho, quod sequebatur, aliquid ad explendam sententiam, Homeri exemplo, adiectum fuerit, e. c.

καὶ τὰ μετессομένοισι γενησόμενα, πρό τ' ἐόντα.

Caeterum illa locutio, ἐν τοῖς ἄριστος, nimis nota est, quam ut confirmatione opus habeat.

V.

In alio in Osanni quoque Inscriptionibus fasc. VIII. p. 421. edito epigrammate ad prosodiae vitium in quarto versu attendere iubet Welckerus:

πεντήκοντα γάμων δ' ἔτεα πλησαμένη.

Diligenter vero cavendum, ne quis huiusmodi vitia poetis imputet, quae aequius est culpaē tribuere imperitorum et negligentium lapicidarum. Non est dubium, quin qui hoc epigramma fecit lapidi inscribi voluerit,

πεντήκοντα γάμων πλησαμένη δ' ἔτα.

VI.

„*Aliam Romanam inscriptionem*“ inquit Welckerus, „*Latinisque litteris scriptam praebet Fabrettus p. 465. n. 100. quae sine ulla dubitatione ex Fabretti versione sic est scribenda:*

Εὕρεσιν ἐνθάδε γῆ κατέχει θανάτοιο λαχοῦσα[ν]
μητέρα τὴν εὐτεκνον. εὐδαίμονες [ω] παροδίται.“

Tot ergo modis quod pravum est, sine ulla dubitatione rectum sit? In lapide est: EVTECHNOV EVDEMONES PARHODITAE. „*Ad falsam correptionem in εὐδαίμονες*“ ait Welckerus, „*non offendendum.*“ At quo iure vitium imputare licet scriptori epigrammatis, quod gravius est quam ut ullo pacto excusari possit? Multum ab hoc differt vitium prosodicum in epigrammate, quod Welckerus infra ex Boissonadi Anecd. Graec. T. I. p. 144. affert:

οἷσιν ἐνιδύνοις οἶακα σῆς βιοτῆς,

quod epigramma hoc ipso vitio aevum prodit illud, quo vocales hae α, ι, υ ubique ancipites haberi sunt coeptae. Deinde ad εὐδαίμονες Welckerus ἐστὶ suppleri vult. Tam breviter enunciata precatio vereor ut possit defendi. Atque aliquanto commodius, opinor, qui fecit epigramma, duxisset, εὐδαιμονοίης, παροδίται. Accedit ad haec tertium vitium, quod sermonis est, μητέρα τὴν εὐτεκνον. Nam si εὐτεκνον nudum sine alia nota poneretur, non debebat articulus addi. Haec qui omnia perpenderit, non sane censebit epi-

gramma sine ulla dubitatione sic scribendum esse, ut placuit Welckero. Sed tria illa vitia omnia facillime removeri potuerant, si sic scriptum esset:

*Εὖρσαι· ἐνθάδε γῆ κατέχει θανάτοιο λαχοῦσαν,
μητέρα τὴν εὐτεκνον Εὐαίμονος, ᾧ παροδῖται.*

VII.

In Diurnorum scholasticorum n. 88. emendare conatus est Welckerus inscriptionem ab Osanno in Sylloge Inscr. Fasc. IX. p. 451. n. 158. editam. Haec inscriptio, in qua ipsa quoque rotunda ε et ω cum usitatis apud typographos nostros formis commutavit, huiusmodi est:

ΚΤΛΙCΤΗΛΔΟΧΩΛΠΟΛΛ
ΝΙΟCΕΙCΑΤΟCΗΜΑ
ΚΕCΤΙΑΒΙΚΤΩΡΙΑΦΛΩΡΕΝ
ΤΙΩΕΙΛΟCΑΡΙCΤΗ
ΤΕΠΗΡΙΗΚΟΝΤΑΧΡΟ
ΟΤCΒΙΟΤΟΝΤΕΛΕΘΟΤCΗ
ΛΗCΩΦΡΟCΤΝΗCΕΡΑ
ΗCΑΡΑΜΕΝΗCΤΕΦΑΝΟΝ
ΡΙΑΩΝΜΟΤCΩΝΙCΑΡΙ
ΟCΕCΤΙΝΟΜΑΡΤΥC
ΟΝΟΤCΠΡΟΦΕΡΕCΚΕΝ
ΚΝΗΛΤΟCΑΓΝΗC
ΟΙCΧΑΙΡΟΤCΑΦΙΑ
ΠΑCΙΝΑΛΗΘ

Welckerus praeunte in verbis quibusdam Osanno haec sic supplet:

*Κυδίστη ἀλόχῳ Ἀπολλ[ώ]νιος εἶσατο σῆμα
Κεcτιᾶ Βικτωρίᾳ Φλωρέντιος, εἶδος ἀρίστη·
[ῆ] τ' ἐπὶ τριήκοντα χρό[ν]ους βίοντον τελεθούσῃ
σωφροσύνης ἐρα[τ]ῆς ἀραμένη στέφανον,
[Πιε]ρίδων Μουσῶν ἱσαρί[θμι]ος ἐστὶν ὁμαρτυς,*

[οὐς δὲ π]όνους προφέρεισκειν [ἐ]ης δ]η νηδύος ἀγνῆς,
[τ]οῖς χαίρουσα φίλ[οις] πᾶσιν ἀληθ[ές] αἰεί.]

Num haec vera esse possint, accuratior cognitio docebit. V. 2. Welckerus *ΦΛΩΡΕΝΤΙΩ* mutat in *Φλωρέντιος*, quod alterum nomen Apollonii sit, quia *Φλωρέντιον* ut nomen feminae suspectum sit. Hoc posterius quidem facile quivis concedet: sed veri tamen similis videtur, scribendum esse *Φλωρεντία*. Quamquam hoc ad summam leve est. V. 3. primo metrum vitiosum est, deinde *τελεθούση* nominativus peccat in grammaticam. Quod ait Welckerus, „singularis locutio est *βίοτον τελεθούση*,” verum esset, si non esset numerus adiectus: quo addito non magis quidquam singulare in verbis illis est, quam si dictum esset *βίοτον τριακονταέτις*. V. 4. *ΑΗ* litteras, quae inutiles in principio positae sunt, Welckerus ex *CH* praecedentis versus temere repetitas putat. At quemadmodum hoc parum probabile, sic illud re diligentius expensa aliquanto veri similis videtur, recte se habere litteras istas, notasque esse numeri XXXVIII: quo simul indicium continetur, qua ratione emendandus sit qui praecedit versus: quem scriptor epigrammatis non ad severas quidem veteris prosodiae leges, sed ad non contemnendum tamen sui aevi usum sic scriptum voluit:

ὅκτω ἐπὶ τριάκοντα χρόνους βίοτον τελεθούση.

V. 5. Welckerus novum creavit vocabulum *ὄμαρτυς*, sensu, ut ait, exigente, quod formatum sit ut *ἐπηλυς*, *νήλυς*, *πολύδακρυς*. At de sensu quod dicit, petitio principii est: fingit enim, et quidem sine caussa, sensum, qui eiusmodi vocem requirat. Deinde vero etiam omni analogiae contraria est nova illa vox, minimeque omnium comparari potest cum illis quae attulit vocabulis, in quibus *υ* ad ipsam radicem pertinet. Graecae vocis si speciem prae se ferret vox ista, ultimam syllabam *ις* esse oportet, ut in *Βριτόμαρτις*, quod fuerunt qui ab *ὄμαρ-τεῖν* derivatum vellent. Sed redeo ad sensum, quem his versibus tribuit Welckerus. Scribit ita: „si *Cestia*

Victoria sectatoribus Musarum post mortem consociatur, carmina videtur fecisse (ut Petronia Musa in Iacobsii App. n. 338. 349); eaque ex re intelligitur, cur eius fructus materni gremii πόνοι dicantur, respectis nimirum laboribus litterariis, qui per praecedentia sunt indicati. Sed vel si propter solam virtutis coronam Musis adnumeraretur, magnam quidem poeta sibi licentiam indulgente, πόνοις refertur ad Musas, habetque tum ea mentio hanc sententiam, pro Musaeis fetibus Cestiam alios eosque meliores edidisse.“ Hic primo quaerimus, ubi tandem dictum sit, Cestiam post mortem sectatoribus Musarum consociari. De ea re ne verbum quidem in epigrammate est. Deinde carmina Cestiam fecisse censet. Vt hoc tantisper concedamus, ex eo apparere vult, cur eius carmina πόνοι vocentur. At illud πόνοις Osanno demum debetur, multaeque erat dubitationi subiiciendum. Sed hos sive poeticos lusus sive alios labores litterarios πόνοις materni gremii vult dictos esse. At vero hanc nemo non intelliget nimis portentosam metaphoram esse, si libros scribens mulier labores suos litterarios ex utero suo, ἐκ τοῦ μητρίου, producere dicatur. Videtur hoc ipse sensisse Welckerus: quocirca aliam explicationem adiecit, ut, si Cestia, magnam licentiam sibi indulgente poeta, propter coronam virtutis Musis adnumeretur, πόνοις referatur ad Musas, mentioque earum hanc vim habeat, ut Cestia *pro* musicis fetibus alios dicatur eosque meliores edidisse. Quam magnam licentiam appellat, est ea profecto magna, sed iterum cum petitione principii, quod Cestia propter virtutem suam Musis adnumeretur. Sed ut hoc ita sit, quomodo πόνοις, si non significat scripta, referri ad Musas potest? et quidem vox, quam Welckerus pro certissima habet, quamvis in lapide nihil nisi *ONOTC* conspiciatur? Denique ubi tandem vel levissimum indicium absurdae istius sententiae exstat, *pro* Musaeis fetibus alios Cestiam atque meliores, pueros videlicet et puellas, procreasse? Facilius certe, quamquam non in laudem ma-

tris, expectes, liberorum loco eam versus in lucem ecli-
disse. Sed istae omnes coniecturae non in mentem ve-
nissent Welckero, si cogitasset, *ἰσαρίθμιος* non esse *ἐνα-
ρίθμιος*, atque idcirco quod Musaeum in Cestiae fetibus
sit, non nisi in numero Musarum esse positum. Ita vi-
disset, quod sponte se offert, novem liberorum matrem
dici Cestiam. In ultimo versu epigrammatis Osannus *πᾶ-
σιν ἀληθῆς* legendum putabat, qui propter significatum
quem *ἀληθῆς* hic habeat, *non obliviscendus*, Hesychii
verba affert: *ἀληθέα, ἀψευδῆ, καὶ τὰ μὴ ἐπιλανθα-
νόμενα. ἀληθεῖς, οἱ μηδὲν ἐπιλανθανόμενοι, ὡς Πιν-
δαρος*. At primo Hesychius activam, non passivam
significationem adnotavit. Deinde et activa et passiva du-
bitationi obnoxiae manebunt, usque dum verba Pindari,
quae rem comprobent, in lucem fuerint protracta. Et
postquam id factum erit, nisi est iam factum, innuuntur-
que *Ἦραι ἀλαθείς* in sexto apud Boeckhium fragmento,
apparebit, interpretationem istam vanum inventum esse
grammaticorum. Sed Welckerus, qui recte quidem hic
pentametrum potius quam hexametrum requirit, activam
significationem, *non immemor*, securus adsciscit, atque
idcirco duorum postremorum initia versuum sic integrat,
οὗς δὲ — τοῖς. „Eo,“ inquit, *nititur et οὗς δὲ —
τοῖς, quod posui, et tota quam restitui sententia,
Cestiam omnium dilectorum suorum liberorum etiam
in caelo Pieridum Musarum in societate laetam
recordari. Confirmandae huic coniecturae sit, quod
vix alia satisfacere potest, quae χαίρουσα non cum
praegresso ἔστι coniungens aliud verbum ponat.*
At de caelo nihil in epigrammate dictum, Musarum au-
tem societas a Welckero demum per vocabulum non
Graecum illata. Quod vero contendit haud facile aliam
inventum iri coniecturam, quae satisfaciat, hoc quo-
que illa nititur petitione principii, quod *χαίρουσα* cum
ἔστι sit coniungendum. Nulla re nisi mente non per-
turbata, iustaque observatione eorum opus est, quae
lingua et metrum et conspicua in litteris argumenti
vestigia vel permittunt vel suppeditant, ut facili opera

quod magis satisfaciatur restituatur. Videtur epigramma sic ferme habuisse.

Κυδίστη ἀλόχῳ Ἀπολλ[ώ]νιος εἶσατο σῆμα
 Κιστίᾳ Βικτωρίᾳ Φλωρεντίᾳ εἶδος ἀρίστη,
 [ὅκ]τῳ ἐπὶ τριάκοντα χρό[νους] βίοτον τελεθούσῃ,
 σωφροσύνης ἐρα[τ]ῆς ἀραμένη στέφανον
 [Πισ]ρίδων Μουσῶν ἰσάρι[θμον,] ὃς ἐστὶν ὁ μάρ-
 τυς,
 [εὐτοκ]ον, οὗς προφέρεσκεν [ἐῆς ἐ]κ νηδύος ἀγνῆς·
 οἷς χαίρουσα φίλ[η] πᾶσιν ἀληθ[ινὴ] ἦν.]

Nemo non statim videbit, horum verborum, ὃς ἐστὶν ὁ μάρτυς, hunc esse sensum: *quae liberorum corona testis est servatae fidei coniugalis*. Nec dubitabit quisquam quin ad οὗς ex στέφανον εὐτοκον intelligendum sit παῖδας. Quamquam quum εὐτοκον non nisi ex coniectura positum sit, suspicari licet ON in describendo lapide pro ΩN male lecto esse positum Tum quidem hiatus per παίδων esset explendus.

SEPTEM APERTA OPERTA APVD AESCHYLVN.

Diu est, quum primum promisi me Aeschylum esse editurum. Quod nomen ut nondum exsolverim, caussae fuerunt quum labores alii, quos modo ultro suscepi modo imponi mihi passus sum, tum operis ipsius magnitudo et difficultas. Sed tamen standum promissis est, quum praesertim multi flagitent, nec quisquam me visat, quin Aeschylus quando sit proditurus quaerat. Mihi quidem haec cunctatio plus nocuit, quam Aeschylo. Vereor enim, ne, quo diutius moror, eo prolixiores expectentur commentarii, sperentque nonnulli me vel de rebus grammaticis multa dicturum, vel quaesiturum de reconditis atque abstrusis, qualia quibus in mentem veniunt, habentur doctissimi. Verum haec ego aliis relinquam: mihi ab initio hoc fuit propositum, ut ea afferrem, quibus efficeretur, ut sui similior quam adhuc est esse videretur summus poeta. Nam etsi multi ad eum emendandum operam contulerunt suam, tamen singulari fato factum video, ut illi vel in pusillis quibusdam rebus toti adhaerescerent, vel, si ad difficiliora accederent, corrumpere plura quam vitis purgarent, eo quod debile pectus non caperet vim immensam tanti ingenii. Quorum ego in laboriosissima opera illud saepe miratus sum, quod dum se miris modis torquent, quasi caligine quadam ocu-

lis offusa, non viderunt ea, quae quomodo latere potuerint multo difficilius intelligas, quam quomodo animadverti. Iuvat ex singulis fabulis poetae unum aliquod exemplum afferre.

I.

In Prometheo postquam a nobis observatum erat, quae ab his verbis, ὑπο δὲ κηρόπλαστος ὀτοβει δόναξ v. 576. leguntur, iis respondere, quae sequuntur a v. 595. ridiculo quodam modo conturbati sunt critici discrepantia numerorum, quae inter hos versus est, qui sunt 579—581.

τί ποτέ μ', ὦ Κρόνιε παῖ, τί ποτε,
τί ποτε ταῖςδ' ἐνέζευξας εὐρὼν
ἁμαρτοῦσαν ἐν πημοναῖσιν; ἔ ἔ.

et versus 598—600

θεόσσυτον δὲ νόσον ὠνόμασας,
ἃ μαραίνει με χρίουσα
κέντροισι φοιταλέοις. ἔ ἔ.

Scripturae nulla memorabilis diversitas est, quam quod cod. Guelf. πημοναῖς, et duo codd. Vindob. κέντροις habent. Mirum, ac potius incredibile est, quas machinas viri docti excogitaverint, ut haec in ordinem redigerent. Et tamen vel adspexisse hos versus satis est, ut intelligas sic esse scribendos:

τί ποτέ μ', ὦ Κρόνιε παῖ, τί ποτε ταῖςδ'
ἐνέζευξας εὐρὼν ἁμαρτοῦσαν ἐν
πημοσύναις; ἔ ἔ.

et:

θεόσσυτον δὲ νόσον ὠνόμασας, ἃ
μαραίνει με χρίουσα κέντροις * *
φοιταλέοις. ἔ ἔ.

Incertum in his est, excideritne aliquid in antistrophicis, an pro κέντροις alia scripta fuerit vox, ut κεντρῶμασιν;

certum autem, reponendum esse *πημοσύναις*, quo vocabulo in eadem illa fabula Aeschylus v. 1057. est usus. Sed nullus editorum vidit.

II.

In Septem ad Thebas v. 229. Eteocles haec dicit choro:

*μή μοι θεοὺς καλοῦσα βουλευέου κακῶς·
παιδαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας
μήτηρ, γυνή σωτήρος· ὧδ' ἔχει λόγος.*

Absurdissime obedientiam uxorem dici salutis nemo non fatebitur, licet scholiastis id subtiliter ac venuste inventum esse videatur. Succurrerunt critici, *γύναι* corrigentes, neque codice ullo suffragante, et, si attendissent, satis inepte. Quorsum enim isto quidem tam importuno loco chorum appellet rex? Hic quoque ipsa se quasi oculis offerebat emendatio:

*παιδαρχία γάρ ἐστι τῆς εὐπραξίας
μήτηρ, γυνῆς σωτήρος· ὧδ' ἔχει λόγος.*

Sed nullus editorum vidit.

III.

Multo incredibilis est, repertam veram rationem intellectam non esse. Id accidit in Persis, ubi postquam chorus aliquot duces, quos desideraret, non nominaverat, v. 1006. haec addit: nam personas, in libris male distinctas, antistrophicorum comparatione adducti emendarunt editores:

*ἔταφον, ἔταφον, οὐκ ἄμφι σκηναῖς
τροχηλάτοισιν, ὅπισθεν δ' ἐπόμεινοι.*

Valckenarius, qui haec Xerxis verba esse putaret, non

reprehendendus, quod ἔταφεν, ἔταφεν scribendum censuit ad Hippol. 1247. Sed chorus si haec dicit, quum per se absurdum est, qui quaerat ubi sint illi, ipsum dicere sepultos esse, tum arguitur dicti perversitas iis, quae ad haec Xerxes respondet:

βεβῶσι γὰρ τοίπερ ἀγρέται στρατοῦ.

Nimirum diu non intellecta fuerunt caetera: quae nos quum multos ante annos ab Herodoto lucem accipere animadvertissemus, qui VII. 41. ita scriberet: ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδείων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δέ, ὅπως μιν λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἀρμάμαξαν· (ea est quam Aeschylus σκηναὶς τροχλάτους dicit) αὐτοῦ δὲ ὀπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοι τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες· est id quidem nuper etiam ab aliis observatum. Ex qua observatione quid potest planius esse, quam quid sit illud, quo restituito et rectissime oratio et aptissime procedat:

ἔταφον, ἔταφον· οὐκ ἄμφι σκηναῖς
τροχλάτοισιν, ὀπιθεν ἐπόμενοι·

miror, miror: non sunt circa tentorium curule, pone sequentes. Tum rex: perierunt enim, qui duces erant exercitus. Sed nullus editorum vidit.

IV.

In Agamemnone v. 699. haec leguntur:

μεταμανθάνουσα δ' ὕμνον
Πριάμου πόλις γεραιὰ
πολύθρηνον μέγα που στένει
κεκλήσκουσα Πάριν,
τὸν αἰνόλεκτρον,
παμπρόσθη πολύθρηνον αἰῶ-
ν' ἄμφι πολίταν
μέλειον αἰμ' ἀνατλάσα.

De miro illo verbo *παμπρόσθη* et dubitatum est usque adhuc, et fortasse posthac dubitabitur. Sed postrema quoque aperte vitiosa sunt, quae non congruant cum numeris strophicis:

*κέλσαντες Σιμόεντος ἀ-
κτας ἐπ' ἀξιφύλλους
δι' ἔριν αἱματόεσσαν.*

Quid Humboldtius vertendo expressisset, mirum est non esse intellectum. Expressit ille, quod a me ei commendatum est, non autem in adnotationibus ad eius versionem adnotatum. Nam etsi quae praecedunt, hodie lenius puto corrigi posse, tamen postrema quomodo scribenda sint, quis credat quemquam potuisse fugere, praesertim quum scholiastae adnotatio, *αἰῶνα πολύθρηνον καὶ μέλεον αἶμα ἀνατλάσα*, hunc non habuisse ἀμφὶ ostendat Scripserat Aeschylus:

*μεταμανθάνουσα δ' ὕμνον
Πριάμου πόλις γεραῖα
πολύθρηνον μέγα πού στένει, κυκλήσκου-
σα Πάριν τὸν αἰνόλεκτρον
πάμπροσθ', ἧ πολύθρηνον αἰ-
ῶνα, φίλον πολιτᾶν
μέλεον αἶμ' ἀνατλάσα.*

Sed nullus editorum vidit.

V.

In Choephoris Electra quomodo Clytaemnestra Agamemnonem interfecerit, his verbis exponit v. 421.

*ἔκοψε κορμὸν Ἀρείον, εἴτε Κισσίας
νόμοισι πολεμιστρίας
ἄπριγκτοι πληκτὰ πολὺπλαγκτα δ' ἦν ἰδεῖν
ἐπασσυντεροτριβῇ τὰ χερὸς ὀρέγματα.*

In his ἀπριγδόπληκτα et πολυπλάνητα scribendum esse, fuerunt, qui animadverterent. Et profecto vel caecus id videat. Sed iis, quae praecedunt, nesciverunt quid facerent. Porsonus, raro ille felix in Aeschylo emendando, in praefatione ad Hecubam p. 8. *vel transpone*, inquit, Ἐκοψ' Ἀρειον κομμὸν, *vel lege, quod sententiam melius connectit, κομμὸν δ' ἔκοψ' Ἀρειον*. Non dixisset ista, si vel antistrophica esse, et singulis syllabis observari responsionem vidisset, vel cogitasset de sensu verborum. Quin tanta fuit levitate, quanta qui illud Ἀρειον vel tulerunt vel emendare conati sunt omnes, ut ne scholiastam quidem inspiceret, qui quum scribat, Ἀρειον, Περσικόν, patet ab Aeschylo profectum esse Ἀριον: de quo nomine videndi interpretes Hesychii ad v. Ἀρείας: ut hic quoque rudis illa transpositionis panacea in malam rem abire iubeatur. Tum vero quae tandem sunt istae Cissiae bellatrices? Nullae fuerunt umquam. Nam quod Blomfieldius ait, *πολεμιστρίας libri universi*, vel errore scripsit, vel magna quadam negligentia. A Turnebo illud ex coniectura illatum est: libri et scripti et impressi ante Turnebum, qui soli in postremis tragoediis genuini fontes sunt, universi habent νόμοισι λεμιστρίας. Vnde quid potest apertius esse, quam scripsisse Aeschylum:

ἔκοψε κομμὸν Ἀριον, ἔν τε Κισσίας
νόμοις ἡλεμιστρίας
ἀπριγδόπληκτα πολυπλάνητά τ' ἦν ἰδεῖν
ἐπασσυντεροτριβῇ τὰ χερός ὀρέγματα.

Nam brachiorum iactatio usitata Cissiis praeficis in plan-
gendo illud est, quo ad describendos Clytaemnestrae
feroces ictus utitur. Et quo minus quis quamvis in
re per se plana dubitet, Hesychius, haud dubie, ex
hoc ipso loco: ἡλεμιστρίας, θρηνητρίας. Sed nul-
lus editorum vidit.

VI.

Levis est, sed eo ad eluendum facilior macula, quae in his est Eumenidum versibus, 461. seqq. ubi Orestes sic de caede patris loquitur:

οὗτος ἔφθιτ' οὐ καλῶς, μολῶν
ἐς οἶκον, ἀλλὰ νιν κελαινόφρων ἐμῇ
μήτηρ κατέκτα ποικίλοις ἀγρεύμασιν
κρύψασα, λουτρῶν ἐξεμαρτύρει φόνον.

Orationem non cohaerentem ut sarciret, λουτρῶν coniecit H. Stephanus, fassus tamen λουτρῶν etiam scholiastam legisse. Aptius Scaliger λουτρῶν δ' ἐξεμαρτύρει corrigebat. Id quidam amplexi sunt: alii ad Stephani partes redierunt, non cogitantes ne sic quidem copulari abrupta, neque animadvertentes et ineptam esse quam inferrent sententiam, et repugnare illis, quae dicta sunt in Choephoris v. 980. seqq. ubi velamen illud, quo implicatum occiderat Agamemnonem Clytaemnestra, populo ostenditur. Haec tam sunt plana, tamque clara luce quasi feriunt oculos, ut vix credibile sit, non exstitisse qui scriberet:

ἀλλὰ νιν κελαινόφρων ἐμῇ
μήτηρ κατέκτα ποικίλοις ἀγρεύμασιν
κρύψας, ἃ λουτρῶν ἐξεμαρτύρει φόνον.

Sed nullus editorum vidit.

VII.

In Supplicibus v. 354. chorus regem Pelasgum his verbis orat ut sibi subveniat:

ἴδε με τὰν ἐκέτιν φυγάδα περιδρομον
λευκόστικτον ὡς δάμαλιν ἅμ πέτραις
ἡλιβάτοις, ἔν' ἀλκᾷ πίσυρος μέμν-
νε φράζουσα βοτῆρι μόχθους.

In his *λευκόστικτον* e Stephani editione manavit, secure in ea scriptura acquiescentibus plerisque doctorum: quorum eos, qui post accuratius cognitam rem metricam Aeschylum attigerunt vel ex numeris suspicionem vitii concipere oportebat, quum qui huic respondet versus 367. his verbis incipiat, *ποτιτρόπαιον αἰδόμενος*: omnes autem, si quidem Aeschylum cognitum haberent, vocabulo commoveri decebat perquam inepto. Quid enim? num albis distinctae maculis vaccae magis quam quae alio colore sunt a pascuis ad invia devagantur? Non potuerat profecto inutilius poeta atque inertius ponere epitheton. Vnus tantum criticorum, temerarius ille quidem supra modum, sed sagax tamen et non hebetis vir iudicii, Georgius Burgesius, rectam est veri inveniendi viam ingressus, quamquam ipsam assequi veritatem nequivit. Is *λύκῳ δερκτὸν* scripsit. At cui tandem et librorum ante Stephanum omnium scripturam *λευκόδικτον* intuenti et scholiastae legenti adnotationem, *τῷ ἑαυτῆς βοτῆρι σημαινουσα τοὺς διωγμούς*, obscurum esse potest, scripsisse Aeschylum:

*ἴδε με τὰν ἐκέτιν φυγάδα περιδρομον,
 λυκοδίωκτον ὡς δάμαλιν ἄμ πέτραις
 ἡλιβάτοις, ἔν' ἀλκῇ πίσυνος μέμν-
 ηε * * * * φράζουσα βοτῆρι μόχθους.*

Sed nullus editorum vidit.

INCREDIBILIVM

LIBER PRIMVS. *)

Incredibilium quae in aetate hominum accidunt nullus³ uberior fons est, optimi Magistri, quam cupiditatis vis tanta, ut hominem imperio in se exuat. Id me suo exemplo ostendere, quamvis invitum, tandem coegit is vir, qui quo erga me animo sit nec vobis neque aliis ignotum est, G. H. Schaeferus, quum in Plutarchi Vitarum vol. VI. p. 506. haec scripsit: *Quae de iniuriis ab Hermannō per hos duodetriginta annos mihi petulantissime illatis scripsi non male, ut credo, meriturus de iuvenibus, quos nisi monitor surgat gravis et severus isque grandis natu, tale exemplum facile agat transversos, adeo moverunt bilem hominis ira debacchantis, ut eius in me virus evomeret praef. ad Aristophan. Nub. p. XVII. ubi recensum eorum, quae Fr. A. Wolfio illiusque sequaci Reisigio communia fuisse opinatur, his verbis finivit: „— quin, ut nihil deesset, eadem etiam post obitum sors (Wolfio et Reisigio), quando quos vivos aggredi celeris vindictae metu non est ausus, eorum in manes fortis exstitit G. H. Schae-*

---

*) Scriptus est creationi Doctorum Philosophiae a. 1830.

ferus, immemor monentis, vir ζηταρετησιάδης, vel maledicentissimi poetae,

οὐ γὰρ ἐσθλά, κατθανοῦσι κερτομεῖν ἐπ' ἀνδράσιν.

Sed Schaeferi odii, donec eorum qui nobiscum vixerunt quisquam superstes erit, non deerunt iusti iudices. Qui post vivent, provisum est, ut quae sunt caussae tantae invidiae, non quae praetexuntur, eas penitus sint atque ordine cognituri. Neque enim irati sumus irato, aut laedere volumus laedendi nullas et ne indignissimas quidem artes adspernantem, sed ignoscimus potius et quantum fieri poterit excusabimus infelicem errorem mentis, quo vir, nisi impotens animi esset, optimus amicos pro hostibus habens, nec quae facta pro quibus factis reddat videns, ipse sibi famaeque suae factus est hostis. “ *Attente haec ubi legerint qui multo me usu norunt, dicant satisne ad vivum ab hoc artifice expressa sit imago Schaeferi: ceteri, si quorum referat me nosse, illis auscultent. De iis qui post vivent, alios terreat incorruptum neque ullis fraudibus expugnabile iudicium posteritatis, me non terret. Reiskii manes, quibus Halensis iste homo illuserat, ego ultus sum: meos erunt qui a contumeliis vecordium calumniatorum tutentur.*

Haec scribere Schaeferum potuisse quum alii multi mirabuntur, tum ego miratus sum maxime, qui huic viro et quo tempore amicus esse videbatur et postquam inimicissimum esse cognoveram, quacumque in re possem non modo rogatus, sed etiam ultro ea dederim amicitiae documenta, tantoque studio pro eo laboraverim, ut ipse et ante hos tredecim annos (et tamen a duodetriginta me iniuriosum esse ait) amplexans, exosculans, summumque amicum suum vocans gratias mihi non sine lacrimis ageret, et duobus fere abhinc annis, quum eum nihil succensens domi suae convenissem periculi cuiusdam avertendi causa, factoque cognovisset, quod non putaverat, non destitisse me ei bene velle, familiaribus quibusdam suis

se non amplius adversus me scripturum esse affirmaret. Quo confessus est iniustitiam, qua et fuisset usque ad eum diem reprehendendo, et futurus esset non reprehendendo posthac: nam neque, si non mererer, stringere in me tela sua debebat, quia odisset; neque, si mererer, non stringere, quia bene ei vellem. Dixi iis, qui illud mihi narrabant, non cessaturum maledicere: non posse enim. Et profecto factus est etiam acerbior. Olim enim eorum quae a me scripta erant alia non improbabat, alia probabat, alia etiam laudabat: in iis vero, quae scripsit, ad Demosthenem et Plutarchum, probat nihil, reprehendit omnia, tribuit quae non potest reprehendere sibi vel aliis, vituperat universam rationem studiorum, monet iuvenes litteris operam dantes ne audiant me, cuius in ludo nihil nisi vana, inepta, prava discantur, quodque omnium maxime mirum est, his rebus se boni viri officio fungi putat. Mea quidem sententia rectius et saltem honestius fecisset, si perrexisset lectiones Academicas habere, litterasque et humanitatem docens hunc ludum meum condita melioris exempli schola obscurasset atque oblivione obduxisset, quum praesertim etiam doctrinam metricam, ut fertur, hydram istam Lernaecam, quae ab Herculis et Heracliscis occisa nondum periit, decreverit extinguere. Sed non satis: aggressus est etiam animum, obtrectatorem me calumniatoremque vocans, denique nihil non mali exprobrans.

*Petulans, protervo, iracundo animo, indomito,
incogitato,*

*Sine modo et modestia sum, sine bono iure
atque honore,*

*Incredibilis, imposque animi, inamabilis, ille-
pidus vivo,*

Malevolente ingenio natus.

Sed etiamsi et haec et quae reliqua de se ille Plauti Mnesilochus praedicat, in me expetere crederet, tamen consultius erat, opinor, aliquid saltem mihi et veri et boni relinquere, ne se ipse iudicii haud sane incorrupti suspe-

ctum redderet. Nam nimis profecto incredibile omnibus videri oportet, quemquam hominem totum ex perversitate et malitia esse compositum. Et quomodo de me id credent illi quos abstrahere a me adnititur auditores mei, quorum nullus umquam me in scholis, quod solet malevolis opportunissimum *ἀκροῦσι* vincendi theatrum esse, quidquam in eum vel acerbe vel inique vel irreverenter dicentem audivit? Etenim ego ad ista quid facerem? Quod feci: nihil. Nam defenderemne vel dicta vel facta mea? At sic existimo: veri si quid dixerim, (puto autem tantum saltem dixisse, quantum ab ipso adoptatum video) id non minus mansurum, quam periturum, si quid ipse non veri dixerit; animo autem quam quis vel bono vel magno sit, penes alios decere iudicium esse, quia suum animum laudanti non plus fidei est quam virgini iactanti virginitatem suam. An vero quod de industria me vituperari viderem, quodque conviciis et in scriptis et in familiaribus colloquiis peti, par pari referrem? Absit, ut reprehensionem refutari vicissim reprehendendo credam; proscindique conviciis non honestius ducam quam contra ingerere. An forte ulciscendi caussa, ut quidam solent, amicos, discipulos meos, eosve qui ipsi laesi essent instigare, ut ad persequendum perdendumque convolarent virum mihi infestum? At nec vindictae cupidus sum, neque pro me alios telis adversarii exponere volo, neque omnino propter unius viri iniustam iram conflare bellum Troianum operae pretium aestimo. An vero, quoniam hoc quoque quidam faciunt, contumeliose dictis opponerem quae alii in laudem meam dixissent, quoque magis laudassent, tanto eos mihi potentiores deos tutelares fore existimarem? At nec laudis tam avidus, quam illi, neque vituperationis tam metuens sum, qui sciam quam facili opera utrumvis pariat, nec tamen videam utrovis ullum hominem vel meliorem quam est vel deteriorem factum, multoque optabilius esse intelligam contumelias quam laudem non meruisse. Reliquum erat, ut in ius vocarem. At et inhumanum ducebam, facere ut poenam lueret, cui ipse, quod animi non compos esset,

ignoscerem, nec periclitari videbatur existimatio mea, praesertim ab eo, qui eam capulo feriret, sua manu aciemprehendens gladii. Quid enim, si quis ex utriusque nostrum scriptis eo, quo deinceps ordine edita sunt, illa omnia colligeret atque componeret, in quibus alter alterius mentionem vël nominatim vel, ut ille plerumque, suppresso nomine fecimus? Numquamne cogitavit Schaeferus, quid et aequales nunc dicant, et olim dicturi sint posterì, quorum incorruptum iudicium sibi non metuendum putat, si his tam clavis, tam non dubiis vocibus utrumque nostrum de se ipsum quo animo quibusque moribus sit testantes videant? Ad haec, quae in conspectu sunt hominum litteratorum, accedunt illa, quae domi fiunt. Scit ipse quo studio fuerit, quum Reisigii irritabile cor Oedipo Coloneo a me edito interitum spirabat, de qua re alibi lepida narrabuntur. Non infitiat, *Haec lepida* nec potest infitari, se in sermonibus cum iis, qui eum *narrant in* visum veniunt, vehementissime et contumeliosissime de *praef. ad Acta* me conqueri et quid patraturus sit minitari. Ego quidem, *Soc. Graec. 11.* qui iniuriam ab eo sibi factam ulturi erant, oravi ne id facerent, asseveravique, si sciret quam iniustus esset, ipsum *p. XXIV.* magis quam illos doliturum: pariterque defendi eum atque excusavi apud illos, qui non pauci fuere, quos indignatos eius maledicentia videbam, dixique aegrotare eodem morbo, quo laboraverit I. H. Vossius, vir voluntate iustus, factis saepe iniustus. Neque enim mirum esse, virum multas fortunae iniquitates expertum, consciumque sibi magnae multoque labore partae doctrinae, eamque a quibusdam non tanti, quanti aequum sit, fieri, atque adeo alios, quos se multo inferiores esse iudicet, praeferri sibi credentem, paullatim, praesertim si se a consuetudine hominum segreget, adeo suspicacem fieri, ut nihil non in pessimam partem accipiat, quaeque ipse animo exacerbato sibi finxerit pro veris habens, omnia sibi atracernere videatur. Haec quidem quum feci, non puto me ei iniurias intulisse.

Succensuit mihi primum, ut quidem ait et usque repetit, novissime in Plutarchi Vol. V. p. 90. atque adeo

in Indice v. *αἴν*, propter unum verbum, sine malo animo positum in praefatione ad librum Vigerii, de qua culpa exposui in dissertatione quam scripsi de transpositione verborum. Inde alias atque alias invenire sibi visus est caussas, quibus odium semel animo conceptum aleret. Cuius odii vim omnem impetusque quantumvis indecoros, quamdiu ipse solus petebar, tacens aequo animo sustinui: ubi autem propter me etiam discipulos meos et vehementissime et iniustissime est adortus, postquam ipse ei dixi id me non esse passurum, bis terve de illa iniquitate conquestus sum; postremumque, quum etiam mortuo insultasset, id feci illis quae supra allata sunt verbis in praefatione Nubium. Ea ego non ira debacchans, ut ipsi visum est, scripsi, sed tam considerate et cogitate, quam decebat qui nullum verbum ponere constituissem, quod non aliquando ostensurus essem dictum esse verissime. Dolebam potius, quod eum virum, quem veri rectique observantissimum esse credidissem, eo usque cupiditati suae indulgere animadverterem, ut nihil earum rerum ipse ab se arceret, quarum si in aliis vel aliquid deprehenderet, exagitaturus esset acerbissime. Sed illa opinabar satis mature cognosci, si utroque nostrum mortuo cognoscerentur. Nunc vero, quoniam ipse urget, non veritus ea dicere, quae in civitate bene ordinata nec dici, nisi demonstrata, nec dicta ferri fas est, iam eum publice rogatum volo, ut quae sint illae quas sibi a me illatas esse ait iniuriae, palam ostendat, quo et mihi et aliis, quid sibi istis criminationibus velit innotescat, claraque in luce videamus, quod corpus quasque figuras habeant spectra illa, quorum in tam longo tempore quasi per nebulam nihil quidquam nisi obscuras quasdam atque incertas umbras conspeximus. Oro autem etiam atque etiam, ut posita aliquantisper ira missisque querimoniis, calumniis, opprobriis, contumeliis, conviciis, ex quibus nihil nisi quo ipse sit animo, non ego quid deliquerim elucescere potest, tandem aliquando, si se virum bonum haberi vult, facta, eaque vera, non sua in mente nata, com-

monstret, caveatque ne facinora afferat talia, quale illud est, quod in indice Plutarchi v. *ἄν* enucleavit, cogitetque, risuros esse (risu autem ecquid inoptabilius gravem se et severum monitorem surgere professo?) qui videant, quia ego aliquando scripserim *qua quidem de re non praeripiam quae Erfurdtius meus admonebit*, (ea res autem constructio est particulae trium litterarum *ἄν*) propterea ipsum vicesimo anno post ad Plutarchum vol. V. p. 241. in haec verba erumpere: *V. mea in Append. ad Bastii Epistol. Critic. p. 26. s. et in Epimetro II. ad Aristophan. Plut. p. XXXVIII. s. Ad quae carpenda cum plures olim certatim convolassent iussi a magistro, ne quid ego privi proprii-que docuisse viderer, postmodo non sine risu magistrum intellexi, aut securum aut oblitum istius alumnorum mihi insultantium certationis, illi meae disputationi tantum habuisse honoris, ut eius auctoritate uteretur in Vigerianis p. 822. falso dicens recentissimos quos debebat dicere scriptores citerioris Graecitatis. Nisi forte Plutarchus aequalesque adeoque vetustiores in recentissimis numerandi sunt. Ac vereor ne magis etiam rideant, si inspexerint libros in indice Plutarchi citatos, viderintque quae sit illa insultantium certatio: cuius me quidem recte oblitum dicit, quippe tam pusillae, ut oblivisci facilius quam meminisse potuerim. Tales igitur argumentationes velim ut sua ipsius caussa non minus devitet, quam commemorationes eorum, quae numquam facta sunt, ipse autem, quia odio flagrans fieri potuisse cogitabat, credidit facta esse. Cuius generis nunc quidem duo mirabilia exempla promam.*

In Apparatus ad Demosthenem vol. I. p. 264. de Reisigio sic scripsit: *Ipse Kusterus, qui mihi aliisque immergentibus satis *κατακωσ* insultavit ad Xenoph. Oecon. p. 45. nunc, opinor, non diffitebitur, cum illa scriberem, ratione me et consilio usum esse. Viro doctissimo, quem insecutis temporibus existimationis meae studiosissimum expertus sum, *κατακωσ* illud hoc lubentius condono, quo certius scio, tela in me*

9coniecta non ipsum procudisse. Scilicet me procudisse innuit. Omitto nunc quidem, quae multa dicenda habeo de his, quae vel laudat in Reisigio vel condonat: illud unum monstrabo, unde tam certo sciat, quod se scire dicit. Quamquam, etiam si tacerem, nemo id credet eorum, qui Reisigium cognitum habuerunt. Non enim ille sibi a quoquam passus esset tela procudi, quibus fabricandis ipse ita sufficeret, ut aliunde acceptis uti turpe sibi duxisset. Sed unde scit illud Schaeferus? Nempe ipse invenit. Nam res ita se habuit. Reisigius, qui tum in Vniuersitate nostra litterarum studiosus erat, cum commilitone quodam suo, nunc clarissimo viro, quod pecunia indigerent, librum aliquem edere constituit. Conuenere de Xenophontis Oeconomico, partitque inter se sunt operam. Iuuenilis lascivia, ab insolentiore genere scribendi commendationem libro accessuram rata, suasit et laudare quosdam effuse, et vehementer alios vituperare. Itaque me illi, magistrum suum, praeconiis extollere, tanto acrius carpere alios. Absoluto opere praefationem scripsit Reisigius, sumpto nomine Guilhelmi Kusteri, in qua se olim militem fuisse scripsit, illum autem amicum suum (tanta fuit petulantia) in servum suum convertit. Librum, simulatque in lucem prodierat, usurpavit Bornemannus, nunc scholae Afranae professor, qui iam tum in Xenophonte, de quo postea praeclare meritus est, operam posuisset suam. Is me quum forte visum venisset, mira narrabat de Oeconomico, quem miles quidam una cum servo suo edidisset. Quaerenti mihi, quae esset militis istius vel doctrina vel indoles, hominem esse respondit non indoctum neque expertem ingenii, sed admodum ferocem. Ego commotus tanto miraculo, eo ipso die e bibliopolio, praeteriens forte, petii librum. Perlectis aliquot paginis agnovi Reisigium. Is quum forte paucis diebus post ad me venisset, quae tandem te, inquam, intemperiae agitarunt, ut Xenophontis Oeconomicum cum istiusmodi adnotationibus ederes? Haesit confusus, statimque confessus est. Ibi ego eum graviter propter illam et in laudando et in vituperando immo-

destiam et temeritatem admonui, tantoque impletus est metu, maxime quod in Beckium intemperanter invec-
tus esset, ut se Gottingam conferre consultius duceret. Sed Beckius, ut erat aequum, risit feroculos impetus adole-10
scentis: Schaeferus, sauciari se non dedignatus, aequum iudicavit, certo scire, a me procusa esse tela, quae me inscio et facta et in ipsum coniecta sunt; ubi autem facta coniectaque comperi, severam fabro suo a me castigatio-
nem peperere.

Alterum ficti criminis exemplum magis accommoda-
tam vitis vestris, optimi Magistri, dicendi materiam prae-
bebit, quia aliquid saltem habet, quod homines litterati
non sine ullo ad studia sua fructu legant. In adnotatio-
nibus ad Plutarchum vol. V. p. 205. haec scripsit: *Me-
letemata illa tenent quae pervellem aut omissa aut
aliter scripta. Interim profuerunt haud paucis tiro-
num: ut scripsisse me non poeniteat. Sed hunc quo-
que libellum et olim, cum primum prodisset in lucem
(Thierschium testor bene gnarum illius tempestatis),
et nuper adroserunt dentes maligni obtreptatorum.*
Non fecit bene, quod Thierschium est testatus. Nam
neque hic vir, qui ei responsor in publica defensione Me-
letematum erat, falsum testabitur, (animo enim esse liber-
rimo, neque aut metu aut gratia capi, quis nescit?) ne-
que alius auditorum ullus, qui magno numero circumste-
terunt: in quibus fuit vir eximiam postea claritatem ad-
eptus, quem miratum scio, qui ista scribere potuerit
Schaeferus: sed nominare nolo, ne, illaesus adhuc, poe-
nas det. Narrabo rem, sicut acta est. Obsequutus erat
Schaeferus meis aliorumque adhortationibus, ut se abie-
cto quae tylothetae peccassent corrigendi tristi negotio
ad docendas in Vniuersitate nostra antiquas litteras confer-
ret, paraturusque sibi id ius erat Meletematis ad dispu-
tandum publice propositis. Me ille, amicus eo tempore,
rogauerat, ut contradictoris partes susceperem. Libenter
promisi, rogaviq̃ue, quoniam sciebam et magnum librum
et plenissimum scriptorum citationibus scribi, ut singula
folia, simulatque prelum reliquissent, mitteret, quo mihi

ne tempus ad inspiciendos scriptores illos deficeret. Vbi me invitatum venit instante solemnitate, exemplumque integrum libri obtulit, quaesivit haberemne de quo aliquamdiu colloqueremur: nam paucorum se verborum esse, et, si se errasse intelligeret, sine tergiversatione concessurum: non putare autem multa me invenisse de quibus dissentirem. Respondi, adnotasse me locos quadraginta et tres. Satis vero, inquit. Eorum locorum, quum ad disputationem ventum est, aliquos viginti commemoravi: concessitque de omnibus, vera me dicere. Attigissem etiam reliquos, nisi assedisset Tittmannus, vir S. R. collega meus, amicusque utriusque nostrum, quem si diutius a colloquendo arcere voluissem, inverecondus in ipsum, immodestus in Schaeferum, iniquus in auditores fuisset. Disputaveramus autem ita et ego et Schaeferus et socius eius Thierschius, ut par est inter amicos, eosque non alia quam veri inveniendi cupiditate ductos. Testem huius rei ipsum habeo Schaeferum. Nam peracta solemnitate eum diem totum usque ad vesperam apud eum suaviter transegi: quod quis credat factum esse, si aliquid inter nos simultatis intercessisset? Nam neque ille dissimulare potuisset aegritudinem, neque ego tam fuisset impudens, ut, quem laesissem, laesumve se putare vidissem, ei praesentia mea molestiam crearem. Non ergo in modo, opinor, quo disputatum est, erat quo arrosisse Meletemata viderer. Qua ergo in alia re? Non certe in eo, quod officio functus sum contradicentis: nam id rogatus feci, atque adeo, si detrectassem, iure vel inofficiosus vel inimicus essem visus. An vero, quod non, ut nonnulli solent, ludicra et quae ipse inania putarem attuli? At indignum utroque nostrum erat, si cum docto claroque viro sic agerem, ut cum adolescente, cuius quis vult ingenium captiosis interrogationibus speciosisve syllogismis explorare. Relinquitur nihil, nisi ut res ipsae, quae a me sunt in medium allatae, eum offenderint. Et, nisi fallor, ita est: tempestas illa, quam dicit, aliquanto post ipsius in pectore orta est, quum dolere coepit, quod non potuisset non concedere vera esse quae dixissem. Nam

quibus iniuria contradicas reprehendasve, facile obliuiscuntur; irascuntur graviter, si iure. Accidit opportuno casu, ut ex illo exemplo Meletematum, quod in disputationem attuleram, reposito in scriniis, quoniam alio cui Dionysii liber adiunctus est utor, non exciderent schedulae, in quibus breviter ea adnotaveram, de quibus dicerem illo die. Ita factum est, ut nunc quoque afferre, quae tum partim dixi partim dicere volui, possim. Sed quum dimidiam fere partem eorum, quae consignaveram, tum protulerim, de quibusdam, non de omnibus nunc commemini venerintne in disceptationem an non. Quocirca nunc omnia enumerare volo, ut, qui haec legant,¹² ipsi iudicare possint, num in rebus, quas vel attulerim vel voluerim afferre, quidquam sit, quo arrosisse Meletemata videar, nisi si arroderere est dicere quibus in rebus dissensitas, et quidem rogatus atque ad id ipsum invitatus.

Diviseram omnem disputationem in tria capita, alia contendens non recte, alia non accurate, alia praeter necessitatem dicta vel correcta esse. Sed quoniam non omnium est mentio facta, nec singula quae ex quoque genere attulerim memini, nunc omnia promiscue, paginarum ordinem sequens, exponam. In quibus quo leviora sunt multa, eo minorem ego quidem criminandi materiam fuisse crediderim.

I. P. 1. Initium feci defendenda scriptura *Ἀλικαρνασσός* et similibus, quam antiquiorem altera putarem, afferens ea, quae memoravit Erfurdcius in minore ed. Sophoclis ad *Antigonae* v. 1130.

II. P. 2. Dionysius in principio *Artis rhetoricae* sic scribit: *πανήγυρις εὖρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν εἰς ἀνάπαυλιν τῶν περὶ τὸν βίον μειζόνων παραδεδομένη, ὥς πού ὁ Πλάτων φησὶν*. Vbi quum Schaeferus corruptum *μειζόνων* suspicatus esset mutandum esse in *μελεδώνων*, rectissime Sylburgium iudicasse existimabam, qui ipsius Platonis verbum *πόνων* reponi voluisset, videbaturque mihi illud *μειζ* ex perperam lecta praecedentis verbi *βίον* scriptura esse ortum.

III. P. 3. In his verbis Dionysii p. 226, γ. ἀνδρὶ δὴ περὶ λόγους ἐσπουδακότει καὶ σύμπαντα τὸν ἑαυτοῦ βίον ἀνατεθεικότει τούτοις πρέποι ἀν οἶμαι τοῖς τοιούτοις λόγοις κοσμεῖν τὴν πανήγυριν, τέχνη μετιόντι τὸν λόγον, ὥς μὴ κατὰ τοὺς πολλοὺς εἶη αὐτῷ γινόμενος, afferens ex codice γινόμενος, „perparum,” inquit, „interest.” Mihi praestare codicis scriptura videbatur, quia, nisi εἶη γινόμενος scripsisset Dionysius, scripturus fuisset γένηται. Hodie si mihi sententia de hoc loco dicenda esset, tum illud argumentum impugnarem, quo δὴ defensum est, quae particula hic non potest ferri, tum λόγοις, quod post τοῖς τοιούτοις legitur, ut ineptum, manifestoque ex interpretis adnotatione natum, tolli debere contenderem.

- 13 IV. P. 11. Luciani verba sunt in Charidemo c. 25. ἀλλὰ τί ταῦτα λέγω, ὦν τὸ κάλλος τέλος ἐστίν; ὦν γὰρ εἰς χρείαν ἤκομεν ἀναγκαίως, οὐκ ἐλλείπομεν οὐδὲν σπουδῆς εἰς ὅσον ἔξεστι κάλλιστα κατασκευάζειν· τῷ τε γὰρ Μενέλεω οὐ τοσοῦτον ἐμέλησε τῆς χρείας τῶν οἰκῶν, ἢ ὅσον τοὺς εἰσερχομένους ἐκπλήττειν. In his Schaeferus deletο ἢ scribi iubet ὅσον τοῦ τοὺς εἰσερχομένους ἐκπλήττειν. Nimirum ea tantum verba quae de Menelao sunt consideraverat, quae quis neget sic ut corrigat apte enunciatam sententiam praebere? Verum si praecedentia quoque respiciuntur, (ideo ea apposui) aliquid inconcinnitatis apparet. Nam si ea, quae ad usum necessaria sunt, ut pulcra sint curamus, manet usui suum ius, ut necessario. Ex quo consequitur, etiam qui unice gaudet splendida domo, non dicendum esse usum non tanti quantū splendorem, sed non pluris facere. Haec igitur inconcinnitas, si corrigenda essent verba, saltem quomodo interpretando removeri posset, videtur ostendendum fuisse.

V. P. 12. ima: „Sic infra p. 254. v. 4. καὶ abundat ante παρὰ σεαυτῷ: p. 235. v. 4. ante πατὴρ: p. 240. v. 13. ante ὑπὸ θεῶν.” At nihil usquam abundare, iure, ut arbitror, contendi. Nam aut potestatem

aliquam habet vox, aut non habet. Si habet, non abundat: si non habet, vox est quae non est vox. P. 254. sic scribit Dionysius: ἀλλ' οὖν ἔστω σοι ὥσπερ τι δῶρον παρ' ἐμοῦ εἰς συντέλειάν τε καὶ κόσμον τῶν γάμων τὸ μηδὲ τῶν περὶ τούτων εἰωθότων λέγεσθαι μηδ' αὐτῶν ἀπειρώς ἔχειν, εἴτ' οὖν αὐτὸς καὶ παρὰ σεαυτῷ φυλάττειν βούλοιο, εἴτε καὶ ἑτέρῳ τινὶ τοῦτον οἶον ἔρανον τινα εἰς χάριν συνεισφέρειν. Ipse servat, qui non servandum dat aliis; apud se servat, qui servat intra domus suae parietes: quae quum sint duo et diversa, abest copula, ubi coniuncta cogitantur; adiicitur, ubi discreta. Non ergo abundat. P. 235. haec leguntur in loco vitioso, cuius ultima sic videntur scripta fuisse: καὶ ὅτι εὐρόντες καὶ δείξαντες τοὺς γάμους τοῖς ἀνθρώποις, Ζεὺς τε καὶ Ἥρα, πρῶτοι ζευγνύοντες τε καὶ συνδυάζοντες· οὕτω τοι ὁ μὲν καὶ πατὴρ καλεῖται πάντων, ἥ δε ζυγία. Patet comparisonem in his esse. Atqui comparisonis est, quale alterum sit, tale dici etiam alterum esse. Quare in comparando frequens est usus illius voculae. Hic quidem quemadmodum coniugii repertoires fuerint illi dii, ita etiam congrua¹⁴ ei rei nomina dicuntur habere. P. 240. de laudatione connubio se consociantium scriptum est: καὶ εἰ μὲν ἐκ τῆς αὐτῆς πατρίδος, ὅτι ἐκ πολλοῦ προσφικνωμένοι ὑπὸ τοῦ τόπου· εἰ δ' ἐκ διαφόρων, ὅτι καὶ ὑπὸ θεῶν συνήχθησαν εἰς τὴν κοινωνίαν. Ne hic quidem abundat καί, etsi omitti potuit: nam omisso; connubium soli tribuitur voluntati deorum; addito, non casu, sed ab ipsis adeo diis consociati dicuntur.

VI. P. 13. Dionysius p. 233, 11. μὴ γὰρ δὴ ταῖς ψυχαῖς τε καὶ διαθέσεσι καὶ ἐννοίαις ταῖς ἐπ' αὐταῖς χωρισθείημὲν ποτε. „Proxime sequentia, ἐννοίαις ταῖς ἐπ' αὐταῖς, velim mihi aliquis explicet. Quod cum iure desperes fieri posse, coniectandi venia data est. Sume, ταῖς natum esse ex litteris praegressis iais, neque improbabis, opinor, si quis pro ἐπ' αὐταῖς legat ἐναρτίαις.“ Dissentiebam de emendatione horum verborum, quae neque corrupta ne-

que obscura sunt. Nam qui locis dissociantur, dissociari quum animis et studiis possunt, tum si alter de alterius animo atque propensione in se dubitare incipit.

VII. P. 14. „P. 259. ὄνομα γε μὴν ἀμφοῖν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ, ἐπιτάφιος οὕτως ὀνομαζόμενος. ubi ante ἐπιτάφιος, ὀρίνω, ὁ excidit.“ Et paullo post: „P. 247. s. legitur ἐπιθαλάμιος οὕτως ἐπιγεγραμμέναις ταῖς ῥῥαῖς. Cod. noster ἐπιγραφόμενος. Scribendum igitur ὁ ἐπιθαλάμιος οὕτως ἐπιγραφόμενος ταῖς ῥῥαῖς.“ Dionysii haec verba sunt: ἦν μὲν οὖν καὶ παρὰ Σαπφοῖ τῆς ιδέας ταύτης παραδείγματα, ἐπιθαλάμιος οὕτως ἐπιγεγραμμέναις ταῖς ῥῥαῖς. Mirabar, adici articulos, qui si legerentur in libris, delendi essent, quia prorsus legibus linguae repugnant.

VIII. P. 8. „Pro γε τὸ ἀνθρώπειον suspicor legendum γένος τὸ ἀνθρώπειον.“ Adnotatum reperio in schedis meis, aut τὸ ἀνθρώπινον γένος, aut τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινον scribendum videri. Eo ipse in societatem erroris veni. Nam Dionysius p. 236, 7. postquam comparavit connubium hominum cum vaga Venere brutorum animalium, dixitque vitae ex eo cultum atque humanitatem esse exortum, sic pergit: καὶ ὅτι θνητὸν ὃν γε τὸ ἀνθρώπειον, ἐκ τῆς μίξεως καὶ κοινωνίας τοῦ γάμου ἀθάνατον γέγονεν ἐκ τῆς διαδοχῆς τῶν ἐπιγινομένων, ὥσπερ φῶς ἀναπτόμενον καὶ διαμένον καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις τῇ γεννήσει τοῦ ἀνθρώπου καὶ μήποτε ἀποσβεν-
15 νύμενον. Qui si γένος scripsisset, dupliciter absurda diceret. Nam etiam bestiarum genus per corporum commixtionem in omnia secula propagatur: quae autem porro addita sunt, apertum est non de genere, sed de humanitate praedicari, quae tamquam lumen inextinctum postgenitis tradatur. Hoc enim homines a bestiis differunt, quod humanitas non vita cuiusque circumscripta est cum eaque interit, sed transit ad posteros acceptaque ab illis alitur atque augescit. Ex quo patet delendum potius illud γε, quam in γένος mutandum esse.

IX. Dionysius p. 237, 11. καὶ πρὸς λύπας τε καὶ δυσχερῇ τὰ ἐν τῷ βίῳ γάμος χρησιμώτατος. P. 20. „τὰ δ. V. *Melius abest articulus.*“ Ego necessarium esse existimabam, quia non infinite aliqua incommoda significarentur: itaque vel addendum codicis auctoritate esse, vel, si prior ille articulus, qui ad λύπας oppositus est, etiam ad δυσχερῇ referretur, non recte dici melius abesse articulum.

X. P. 23. „*Post ἀνανεάζεσθαι αὐτὸν Sylburgius ποιεῖ desiderat: nec valde repugnem, si quis hoc verbum excidisse contendat. Leniorem tamen, opinor, admoveris medicinam pro αὐτὸν scribens αἰτιον.*“ Dionysii verba sunt p. 238. s. εἴτα διατυπώ-
τέον λόγῳ οἷον προαναφωνοῦντα ὁποῖος ἂν ὁ βίος ὁ μετὰ τῶν παιδῶν γένοιτο, ὅτι τέρπνότατος χορὸς παιδῶν, εἰ γένοιτο, ὁρῶντι, καὶ ὅτι τρόπον τινὰ ἐξ ἀρχῆς ἀνανεάζεσθαι αὐτὸν καὶ ἀνηβάσκειν σὺν τοῖς αὐτοῦ παισίν. Opponebam, neque supervacaneum esse αὐτόν, neque verba correctionis indigere, quia ὅτι in oratione obliqua recte cum infinitivo consociaretur.

XI. P. 23. „*Sophocles Trachin. v. 1235. sq.*

ἦ μοι μητρὶ μὲν θανεῖν μόνῃ
μεταίτιος, σοὶ τ' αὐθις, ὥς ἔχεις, ἔχειν.

ubi, nisi fallor, scribendum: σοὶ δ' αὐθις. *Vulgatum enim si cum Hoogeveeno Doctr. Part. Gr. T. 1. p. 654. defendas loco Euripideo Orest. v. 1317. (1310. ed. Pors.) scito a Porsono δ' pro τ' ob μὲν praecedens scriptum esse.*“ Puto me miratum esse, quod Porsoni de uno loco sententiam aliquid valere vellet adversus id, quod millenis posset exemplis confirmari.¹⁶ Apud Sophoclem quidem eo minus opus esse δὲ scribi, quod huius vocolae potestas quodammodo in adiecto αὐθις inesset.

XII. P. 24. „ὅταν μὴ ἄψυχον καὶ ταύτην ὁρᾷ. V. *Meliore ordine verborum.*“ Dionysius p. 239, 8.

εἰ δ' εἰκόνα τις ὁρῶν ἑαυτοῦ ἄψυχον ᾗδεται, ὅταν καὶ μὴ ἄψυχον ταύτην ὁρᾷ, ἀλλὰ καὶ ἔμψυχον, μὴδὲ μίαν, ἀλλὰ πολλὰς, ἃν οὕτω τύχη, πόσῳ μᾶλλον ᾗδесθαι δεῖ; Quem meliorem diceret ordinem verborum, nihilo contendebam meliorem, ac potius deteriorem esse. Nam in vulgato inutile esse καί, quia nihil aliud significaret quam quod mox iteratur his verbis, ἀλλὰ καὶ ἔμψυχον; ante ταύτην autem collocatum etiam falsum, quia nihil esset quod opponeretur. Itaque corruptam esse iudicabam orationem eo, quod librarius omissum καὶ ante prius ἄψυχον novo errore ante alterum inseruisset. Sic enim scripsisse Dionysium: εἰ δ' εἰκόνα τις ὁρῶν ἑαυτοῦ καὶ ἄψυχον ᾗδεται, ὅταν μὴ ἄψυχον ταύτην ὁρᾷ, ἀλλὰ καὶ ἔμψυχον.

XIII. P. 25. „καὶ. *Omisit V. Melius abest.*“ Prorsus hoc sine idonea caussa dictum esse, verba Dionysii docent p. 240, 3. ποτὲ μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ χρηστέον τῷ τύπῳ τούτῳ, ποτὲ δὲ καὶ ἐπὶ τέλει. Nam etiam personas coniugum laudandas dicit, addens, si sint illustres, in principio orationis; sin minus nobiles, in fine. Atqui plures nobilium, quam ignobilium laudationes scribi credibile est.

XIV. P. 31. deos τοὺς κρείσσονας appellari solitos docens, „plene,“ inquit, „*Aeschylus Prom. v. 910. κρείσσονες θεοί.*“ Falsum hoc esse monebam: nam et quae hoc dicunt, deas esse, Oceani filias, et fugere se illas dicere non deorum, sed maiorum quam ipsae sint deorum connubium.

XV. P. 43. „*Idem Oed. Col. v. 360. μὴ οὐχὶ δεῖμ' ἐμοὶ φέρουσά τι.*“ Vertit Brunckius: vereor ne mihi pavorem nunties aliquem; subaudiens ἥς vel ἡκῆς. Male me hoc loco habet μὴ οὐχὶ vertendum illud post verba metuendi ne non, ut, suspicorque corrigendum esse: μὴ σὺ δεῖμ' ἐμοὶ φέρουσά τι.“ Versus hi sunt:

ἴκεις γὰρ οὐ κενή γε, τοῦτ' ἐγὼ σαφῶς
ἔξοιδα, μὴ οὐχὶ δεῖμ' ἐμοὶ φέρουσά τι.

Non fuisse, quod eum male haberet, quia μὴ οὐχὶ si-17
gnificaret nisi, ut ipse p. 108. docuisset, monebam.

XVI. P. 45. „προγόνων ἐνδόξων. V. Probe, si
interpungas: ποίων τινῶν προγόνων, ἐνδόξων καὶ
πατέρων.“ Dionysius p. 245, 5. ποίας τινὸς οἰκίας,
ὅτι οὐ φαύλης, ὅτι οὐκ ἀδόξου, γένους ἐνδόξου, ποί-
ων τινῶν προγόνων καὶ πατέρων. Fatebar me non
intelligere quid καὶ sibi vellet in his, ἐνδόξων καὶ πα-
τέρων, dicebamque verba manifesto corrupta sic esse
emendanda: ποίας τινὸς οἰκίας; ὅτι οὐ φαύλης, ὅτι
οὐκ ἀδόξου γένους. ποίων τινῶν προγόνων; ἐνδόξων
πατέρων: vel ποίων τινῶν προγόνων καὶ πατέρων;
ἐνδόξων.

XVII. P. 50. afferens Iliad. II. 133.

εἴπερ γάρ κ' ἐθέλοισιν Ἀχαιοὶ τε Τρῳῆς τε
ὄρνια πιστὰ ταμόντες, ἀριθμηθήμεναι ἄμφω,
Τρῳᾶς μὲν λέξασθαι, ἐφ' ἑστίοι ὅσοι ἔασιν,
ἡμεῖς δ' ἐς δεκάδας διακοσμηθεῖμεν Ἀχαιοί,
Τρῳῶν δ' ἄνδρα ἕκαστον ἐλοίμεθα οἰνοχο-
εῦειν.

πολλαὶ κεν δεκάδες δευοίατο οἰνοχόοιο.

„Heynio,“ inquit, „videbatur quaeri posse, sitne
potius ἐθέλωμεν legendum: mihi non item. Sub-
iunctivo nullus hic locus.“ Mirabar negari rem mi-
nime dubiam, neque adeo ignotam, afferens Iliad. I. 580.

εἴπερ γάρ κ' ἐθέλῃσιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς
ἐξ ἐδέων στυφελίξαι.

ubi nisi reticeretur apodosis, optativum esset habitura.
Et Iliad. XVII. 38.

ἢ κέ σφιν δειλοῖσι γόου κατάπαυμα γενοίμην,
εἴ κεν ἐγὼ κεφαλὴν τε τετὴν καὶ τεύχε' ἐνείκας
Πάινθῳ ἐν χεῖρεσσι βάλλω καὶ Φροντίδι δῖῃ.

Addebam non praetereundum fuisse Odyss. II. 246. quod eo loco Porsonus codicis Harleiani scripturam pro vestigio optativi accepisset.

XVIII. P. 55. Bionis versus, V. 5. seqq. posuit:

εἰ μὲν γὰρ βιώτω διπλόον χρόνον ἄμιν ἔδωκεν
ἢ Κρονίδας, ἢ Μοῖρα πολύτροπος, ὥστ' ἀνύ-
σθαι
τὸν μὲν ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χάσματι, τὸν δ'
ἐνὶ μόχθῳ,
ἣν τάχα μοχθήσαντί ποθ' ὕστερον ἐσθλὰ δέ-
χασθαι.

18. „Sic enim,” inquit, „locus videtur scribendus.” In libris est τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χάσματα. Ipsis Bionis verbis in ultimo versu inseruit parenthesin: „(f. μεθύστερον).” Neutra mutatione opus esse in promptu est: prior etiam elegantiam tollit variatae orationis. Nam suavior est oratio, rotundiorque etiam numerus, si ἐς εὐφροσύναν καὶ χάσματα cum ἔδωκεν construuntur.

XIX. P. 66. quod dicit, repetitum illud p. 92. ἄρα potestate syllogistica in principio orationis poni, affert Aristoph. Pac. 855. id repugnare usui bonorum scriptorum, apud Aristophanem autem interpunctione ex cod. Rav. mutata removendum esse, et tum monebam, et postea ostendi ad Sophocl. Antig. 628.

XX. P. 67. „Xenophon Anab. V. 4, 25. καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα κ. τ. λ. Scribendum, *ni fallor*: καὶ ἄλλοι δ. ἔ. π. Distinguenda enim δόρατα α παλτοῖς s. ἀκοντίοις.” Xenophon sic: ἐνταῦθα δὴ οἱ πολέμιοι ὁμοῦ δὴ πάντες γινόμενοι ἐμάχοντο καὶ ἐξηκόντιζον τοῖς παλτοῖς, καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα, μακρά, ὅσα ἀνὴρ ἂν φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύνεσθαι ἐκ χειρός. Nihil mutandum contendī: nam etiam in librorum scriptura δόρατα α παλτοῖς distinguī: quod ipsum confessurum esse, qui non nesciret, nomen illud ἄλλος pervagatissimo usu diversa, quae aliqua ex parte ad unum genus referri possent, discernere.

XXI. P. 67. „*Demosthenica c. Aristocr. p. 621, 8. sq. ed. Reisk. Dionysius Halic. de Compos. Verb. p. 194. sic habet: περὶ τούτου τοίνυν ἐστὶ μοι ἅπασα σπουδή. Quid illud τοίνυν? Orator videtur scripsisse: περὶ τούτου ἐστὶ μοι ἅπασα ἡ σπουδή.*“ Repetiit hanc coniecturam in editione libri illius, cui Meletemata adiunxit, p. 380. Oportebat vero non fidere vulgatae scripturae, sed conferre Aldinam, in qua non τοίνυν, sed νῦν est. Sed constat, eum et illo in libro edendo, et saepissime in iis quae emendandi caussa affert, anti-quos libros inspicere dedignatum esse.

XXII. P. 68. „*Tale porro Euripidis δυσθνή-σκειν, ab ipso Scaligero pro barbaro habitum, de quo iudicium Porsoni cupidissime exspecto.*“ Quidquid de eo sentiret Porsonus, non videbatur mihi movenda esse vox munita obsequio eius qui Rhesum scripsit.

XXIII. P. 73. „*Xenophon in Oecon. V. 4. vide-19 tur scripsisse: καὶ γὰρ ἐν τῷ χώρῳ ὡς ἐν τῷ ἄστει, αἰεὶ κ. τ. λ.*“ Agricolas adsuefieri primo mane surgere docens Xenophon haec addit: καὶ γὰρ ἐν τῷ χώρῳ καὶ ἐν τῷ ἄστει αἰεὶ ἐν ὧρά αι ἐπικαιριώταται πράξεις εἰσὶν. Apertum est, corrigendi nullam causam esse: nam duo illa καὶ ad se invicem referuntur: sin tamen, usus requireret, quod Schneidero in mentem venit, ὥςπερ καὶ ἐν τῷ ἄστει. Praeterea cum Xenophontis libris etiam Stobaeus consentit.

XXIV. P. 74. in Sophocleae Tyrus fragmento apud Aelian. H. A. XI. 18. ubi de equa est,

σπασθεῖσα δ' ἐν λειμῶνι ποταμίων ποτῶν,

si quis sibi largiatur, primam literam natam esse ex ultima vocis praegressae, (ea vox est ὑπο) ei se facile persuasurum dicit ut **CTTACΘEICΑ** mutetur in **TTAAΘEICΑ**. Eam recte quidem longe mitiorem medicinam quam Brunckii, κύρσασα scribentis, vocat: sed mihi tamen medicina etiam illo πλαθεῖσα

mitior, simulque rei accommodatior placebat, σπά-
σουσα.

XXV. P. 80. „Euripidis loco Hec. v. 927. ed.
Musgr.

ἐπιδέμνιος ὡς πέσοιμ' ἐς εὐνάν,

varie tentato a Criticis, ab Hermanno parum probabiliter explicato (perdurum est enim, ni meus me sensus fallit, in tantulo commatio ἐπιδέμνιος proprie, εὐνάν, tam affinem illi vocem, figurate dici) huic, inquam, loco facillime succurras, si, commate ante ὡς posito, ἐπιδέμνιος iungas cum superioribus.“ Et paullo post: „Sed ut aliis placeat illa interpunctio, mihi fateor perplacere egregiam coniecturam Anonymi, receptam illam nuper ab Euripidis sospitatore in editione Cantabrigiensi, ἐπιδέμνιον. Εὐνὴ ἐπιδέμνιος dictum perdocte planeque Ὀμηρικῶς. Vid. Odyss. VII. 336. seqq. XXIII. 179. sq.“ Monebam, meam mentem non recte acceptam esse. Sic enim ad Hecubae v. 907. scripseram: *Censor Britannus ἐπιδέμνιον legendum suspicatur. Quod miror, quum ipse, allato Herc. fur. v. 1050. observet, εὐνάν propemodum idem esse quod ὕπνον. Adde Aesch. Agam. v. 27. Ibi est εὐνῆς ἐπαντείλασαν. Porro interpunctionem illam, λεύσσουσ' ἀτέρμονας εἰς αὐγὰς ἐπιδέμνιος, ὡς πέσοιμ' ἐς εὐνάν, vix habere, quo se*
20*commendet. Ex Homeri locis nihil aliud disci, quam stragula iniecta esse cubilibus. Porsonus quam recepis-*
set coniecturam, quaesitam esse multoque minus elegantem quam quae in libris est, pleonasmī genus continens usitatissimum tragicis, cuius aliquot exempla commemora-
bam. Nec profecto illud ἐπιδέμνιον aliis placuisse video: quin Matthiae acute ostendit, quod Ὀμηρικῶς dixisse visus sit Euripides, et Homero et rei naturae repugnare. Vulgatam aptissimo exemplo nuper defendit Bernhardy in Syntaxi p. 428. quod est in Bacchis:
ὑπόθεν χαμαιπετὴς πίπτει πρὸς οὐδας.

XXVI. P. 85. „*Obiter moneo, vulgarem illam optativi formam reddendam videri Sophoclis Antig. v. 414. ubi legam:*

εἰ τις τοῦδ' ἀφειδήσαι πόνον.

Brunkius recte vertit: si quis huic labori minus esset adtentus.“ Quid ad defendendum quod libri habent ἀφειδήσαι attulerim, ex iis cognosci potest, quae ad illum Sophoclis versum in editione mea adnotavi. Atque ipse Schaeferus illuc in sua rediit.

XXVII. In eadem adnotatione: „*Eandem medicinam admoverim Sophocleo fragmento Phaedr. VIII. scribendo: ὃ γὰρ Ζεὺς ἐφορμήσαι κακά. Neque enim abhorrent ab usu huius formae scriptores Attici.*“ Versus illi apud Stobaeum CVIII. 53. sic scripti leguntur:

*αἵσχη μὲν, ὧ γυναικες, οὐδ' ἂν εἰς φύγοι
βροτῶν πόθ', ὃ καὶ Ζεὺς ἐφορμήσαι κακά.
νόσους δ' ἀνάγκη τὰς θεηλάτους φέρειν.*

In quibus quum non possit dubitari quin respiciatur turpis amor, in quem inciderit Phaedra, iure statuendum est coniunctivo potius utendum fuisse. Malum autem versus fulcrum καὶ credere suadet, Sophoclem scripsisse, οἷσι Ζεὺς ἐφορμήσῃ κακά.

XXVIII. P. 87. disputat de ἦν cum optativo, quum alios scriptores, tum Antistii epigramma, in quo est ἦν δὲ παρεκβαίης, tum Maximi duo exempla et unum Hippocratis afferens. De Antistio monebam, vehementer dubitari posse an is potius ἦν δὲ παρεκβήης scripsisset. De altero Maximi loco Schaeferus sic: „*Idem v. 346. iunctis optativo et coniunctivo: ἦν — πέλῃ — ἦ — ἐντύνειεν.*“ Hunc locum dicebam si accuratius inspexisset, non allaturum fuisse. Corruptum esse, scribique debere hoc modo:

- 21 ἦν δὲ Νεμειήταο πέλη κατὰ ἄστρο λέοντος,
 εἰ μὲν ἐπὶ πρώτη ἡοῖ δρόμον ἐντύνειεν,
 λήσεται, οὐδὲ μιν αὐτὶς ἐφέστιον οἶο ἄνακτος
 ἀθρήσεις θεράποντα φυγόπολιν· εἰ δὲ κ' ἐν ἡοῖ
 δευτατὴν αἴροιτο φυγὴν, οὐ πάντα τελέσσει
 δρησμοσύνης.

Et *ei* quidem postea cognovi a Spitznero quoque restitutum esse, a quo qui accepit Gerhardius, non tamen omnia persanavit. Mox pergit Schaeferus: „*Praevideo fore qui talia citerioris Graecitatis propria dicant: sed hi sciant, etiam in vetustissimis scriptoribus exempla huius constructionis mihi occurrisse. Hippocrates, ut hoc utar, Sect. I. p. 9, 18. ed. Francofort. 1595. ἦν τις ἐπιχειροίη λέγειν.*“ Leguntur haec verba non longe a principio libri de veteri medicina, vol. I. p. 23. ed. Lips. Non usum fuisse hoc exemplo dicebam, si inspecta Mackii editione ex codd. enotatam vidisset veram scripturam ἐπιχειρέη.

XXIX. P. 90. In Lithicis Orpheo tributis legebatur olim v. 299.

αἶψα γὰρ ἡρώων σφιν ἐπέρχεται εἶδος ἀγανόν,
 οἷτε θεοῦ μέγα δῶρον ἐπισταμένως φορέουσι.

De his versibus sic scripsit: „*Hermannus nuper edidit:*

οἷ κα θεοῦ μέγα δῶρον ἐπισταμένως φορέουσιν.

Sed neque οἷτε, neque οἷ κα patitur a sede nominis, ad quod refertur, sive expressi illius, seu ut hic, ἑλλείποντος, tam longa intercapedine dirimi: quod minus etiam licet, si praecedunt pronomina, qualia hic αὐτῶν, σφιν, ad idem nomen referenda. Id Gesnerus videtur sensisse, οἷτε vertens et hi. Scribendum lenissima mutatione:

εἰ γε θεοῦ μέγα δῶρον ἐπισταμένως φορέουσι.

Saepius confusa ei et oi.“ Haec mihi ex omni parte a vero abhorrere videbantur. Nam οἷτε et οἷ κα quam

longe a sede nominis sui vel pronominis removeantur, nusquam non potest ex totius orationis compositione pendere. Et hic quidem οἷτε, quia per significationem suam non potest ad σφίην, sed debet ad ἡρώων referri, a me correctum esse in adnotatione ad istum versum dixeram: οἷ καὶ autem per sententiæ rationem necessario ad σφίην pertinere, nec quidquam obscuri-22 tatis in ea constructione esse, non putabam demonstratione indigere. Quin eo minus in illa constructione aut falsi quidquam aut obscuri esse, quod abesse σφίην illud salva sententia posset; additum esse enim ea figura, qua Homerus dixisset οἷ μιν ἄδην ἐλώωσιν, "Ἐκτορα Πριαμίδην. Quod autem ipse suaderet, εἴ γε, non modo a sermone epico alienum esse iudicabam, sed hic ne propter sententiam quidem ferri posse, quia tempus indicari, non simplex significari conditio deberet. Quod si conditionali particula uti voluisset scriptor, dicturum necessario fuisse ἦν φορέωσιν.

XXX. P. 21. „Erfurdtius,“ inquit, „mihi significavit, ad eandem normam Antig. in. scribendum esse ἄρ' οἷσθ' ὅτι Ζεὺς κ. τ. λ. ceterum hanc verborum structuram miram sibi accidere Hermannoque videri duabus ex constructionibus conflata esse. De lectione in Sophocleis assentior: de structuræ insolentia ac καινοπρεπείᾳ, non item. Οἷσθ' ὅτι in Antigona non puto aliud esse quam notissimam illam creberrimoque usu tritam formulam, quam Graeci reliquae orationi παρενθέτως interserunt, iunctam hic cum particula ἄρα.“ Si verba illa pro παρενθέτως positae acciperentur, reliqua debere sola per se intelligi posse dicebam: atqui non posse. Sic enim Sophocles:

ἄρ' οἷσθ' ὅτι Ζεὺς τῶν ἀπ' Οἰδίου κακῶν
ὁποῖον οὐχὶ νῦν ἐτι ζῶσαι τελεῖ;

XXXI. P. 94. in adnotatione: „E contrario δ natum, opinor, ex littera ν in Aeschyli Pers. v. 191. ed. Brunck. qui locus, ut primaria Atossue

notio, nunc ob comitem paullum latitans, magis exsistat, sic scribendus videtur:

χ' ἢ μὲν τῇδ' ἐπυροῦτο στολῇ,
ἐν ἡνίαισιν εἶχεν εὐαρκτον στόμα·
ἢ δ' ἐσφάδαζε.“

Exile hoc esse dicebam et ut quod maxime a simplici gravitate Aeschyli abhorrere, quem certissimum esset scripsisse ut in libris eius legitur:

χῇ μὲν τῇδ' ἐπυροῦτο στολῇ,
ἐν ἡνίαισι δ' εἶχεν εὐαρκτον στόμα·
ἢ δ' ἐσφάδαζε.

23Argumentum autem, quo hanc scripturam labefactare voluisset, contrariam vim habere. Notionem enim illam, quam in animo haberet Atossa, obsequii Persarum, multo magis exsistere atque extolli, si mulier illa gaudere imposito iugo, et, quod eo gauderet, libenter parere frenis diceretur, quam si, perversa ratiocinatione, ubi quid ambae sub iugum missae fecerint dicendum erat, sumpto iam eo quod demonstrandum esset, illa, quae gavisae esset iugo, paruisse frenis narraretur.

XXXII. P. 97. „41) *Malim aut, αἰσχιστος ὅστις aut, αἰσχιστον εἶ τις.*“ Pertinet hoc ad Euripidis verba in Iph. Taur. 699. allata p. 92.

τὰ τῶν φίλων
αἰσχιστον ὅστις καταβαλὼν εἰς συμφορὰς
αὐτὸς σέσωσται.

Quid verbis opus est, ut cur supervacaneas iudicaverim illas coniecturas intelligatur?

XXXIII. P. 98. „Cognato vitio laborat Paulus Silentiarius III. καὶ τις ὑποτλαίη; Corrigendum, (nam Pauwii hic quoque αἰάζοντος commentum nemini, opinor, probabitur) scribendum igitur: τίς κεν ὑποτλαίη;“ Existimabam ego quidem non esse oecismum in codicis scriptura: nam omnino de so-

loecismis qui hac pagina tractantur, aliter sentio: putabamque, si esset hic soloecismus, facilius eum expelli posse, si scriberetur ὥς τις ὑποτλήῃ; quod genus emendandi commendatum est p. 73. Scilicet displicuit criticis in Pauli epigrammate καί, neque immerito: sed non viderunt lenissima ac pene nulla correctione pronomen encliticum esse restituendum. Epigramma hoc est:

μαλθακὰ μὲν Σαπφοῦς τὰ φιλήματα, μαλ-
θακὰ γυνῶν
πλέγματα χιονέων, μαλθακὰ πάντα μέλη·
ψυχὴ δ' ἐξ ἀδάμαντος ἀπειθέος· ἄχρι γὰρ οἶων
ἐστὶν ἔρως στομάτων, τᾶλλα δὲ παρθενίης;
καὶ τις ὑποτλαίῃ; τάχα τις, τάχα τοῦτο τα-
λάσσας
δίψαν Τανταλέην τλήσεται εὐμαρέως.

Et ferat hoc quisquam?

XXXIV. P. 100. „Ceterum si quis de canone hoc syntactico forte dubitet, audiat quem hellenismi callidissimum fuisse nemo negare ausit, quem-24 que Hermannus meus vellem audivisset, priusquam Adnotat. ad Viger. p. 724. Brunkium seu potius Dawesium, τὸν ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἄριστα κανονίσαντα, animosior quam felicior ἀνταγωνιστὴς adoriretur, audiat igitur ipsum deum Delphicum. Oraculum Myscello et Archiae de tripode datum, quod servavit Scholiastes ad Aristophan. Equit. v. 1089.

ἡράρας καὶ πόλεως οἰκήτορα λαὸν ἔχοντες
ἦλθετ' ἐρησόμενοι Φοῖβον, τίνα γαῖαν ἱκησθε.
ἀλλ' ἄγε δὴ φράζεσθ' ἀγαθῶν πότερόν κεν ἔ-
λοισθε,
πλοῦτον ἔχειν κτεάνων, ἣ τερπνοτάτην ὑγίειαν.“

Non adeo me extimescere deum Delphicum dicebam, quem ipse sciret hand optimum auctorem esse, et quum alia parum docte atque eleganter, tum illud satis insolenter apud Pausaniam X. 18. edidisse:

γῆς Πέλοπος νάεται καὶ Ἀχαιῖδος; ὀππότε Πυθῶ
ἤλθετε πευσόμενοι, ὥς κεν πτολίεθρον ἔλῃται.

Addebamque Homeri, haud paullo potioris Apolline auctoris, exempla nonnulla, quibus adducerer ut istum canonem non recte constitutum esse crederem. Sed de hac re nunc dicere serum est, postquam et ipse Schaeferus, quae hic disputavit, ad Sophocl. Oed. Col. 1418. pro certis indubitatisque haberi noluit, et ego rationem illam uberius explanavi in iis quae de αὖν particula scripsi.

XXXV. P. 109. „*Similis soloecismus eximendus Hymno Homérico in Cererem v. 272. sq.*

ὥς αὖν ἔπειτα
εὐαγέως ἔρδοντες, ἐμὸν νόον ἰλάσκεισθε.

Corrigo ἰλάσκησθε. Sic Homerus Il. XVI. v. 84.

ὥς αὖν μοι τιμὴν μεγάλην καὶ κῦδος ἄρῃαι.

ubi al. *perperam* ἄροιο. “ Huius quem dicit soloecismi aliquot ex Homero exempla afferebam, quorum satis est hoc unum adscribi, Od. II. 52.

οἱ πατρὸς μὲν ἐς οἶκον ἀπερρήγασι νέεσθαι
Ἰκαρίου, ὥς κ' αὐτὸς ἐεδνώσαιτο θύγατρα.

Neque enim solas particulas, sed sententiam, ex qua earum constructio penderet, spectari debere arbitrabar: 25quod qui faceret, intellecturum, cur in hymno recte se haberet optativus, in Iliade autem coniunctivus praestaret. Nam in hymno hoc dicitur:

ὄργια δ' αὐτῇ ἐγὼν ὑποθήσομαι, ὥς αὖν ἔπειτα
εὐαγέως ἔρδοντες ἐμὸν νόον ἰλάσκεισθε.

In Iliade autem:

πείθεο δ' ὥς τοι ἐγὼ μύθου τέλος ἐν φρεσὶ θείω,
ὥς αὖν μοι τιμὴν μεγάλην καὶ κῦδος ἄρῃαι
πρὸς πάντων Δαναῶν.

XXXVI. P. 113. in adnotatione: „*Contrario modo corruptus, ni fallor, Aeschylus Prom. v. 1088. sq. ed. Brunck.*

καὶ μὴν ἔργῳ, κούκ ἔτι μύθῳ,
χθῶν σεσάλευται.

Malim:

καὶ μὴν ἔργον, κούκ ἔτι μῦθος.
χθῶν σεσάλευται.

Conf. Demosthenica p. 406. 540. ed. Reisk.“ Oratorem cum poeta, verba eius p. 406, 23. 540, 10. cum Aeschyleis negabam recte comparari; immo apud Aeschylum tantum abesse dicebam, ut caussa corrigendi ulla inveniretur, ut facta illa mutatione et simplex gravitas illius poetae periret, et asyndeton inferretur raro a tragicis atque alia lege quam quae huic loco conveniret usurpatum.

XXXVII. P. 114. „*Haec de ellipsi verbi substantivi disputatio in memoriam mihi reducit Sophocleum locum Antig. v. 321.*

οὐκουν τόδ' ἔργον εἰμὶ ποιήσας ποτέ.

Sic Brunckius ex codice E: vereor ut optime. Aldus et membr. οὐκουν τόδ' ἔργον τοῦτο ποιήσας ποτέ. hocque ad verum, opinor, recta ducit. Legendum suspicor:

οὐκουν ὅδ' ἔργον τοῦτο ποιήσας ποτέ.

Quod interpretantes, alii εἰμὶ, alii ἐγὼ cum adscripsissent, haec in textum illata aliam alibi lectionem pepererunt: nam in T. Brunckius reperit τοῦτο ποιήσας ἐγὼ, qua lectione Valckenarius mire abusum est. Talis orationis structura substantivo verbo facile caret. Vid. si per Purgoldum licet, eiusdem fabulae v. 634.“ Negabam sic loquutos esse Graecos: nam participium illud sine articulo aut *faciendo* aut *26*
quum faceret, vel quod faceret, vel similia signifi-

care: negabam etiam comparari posse v. 634. quem ipse p. 66. sic scriberet:

ἦ σοὶ μὲν ἡμεῖς πανταχῇ δρῶντες φίλα,

quod ibi participium aperte adiectivi officio fungeretur. Sed non esse mutandam librorum scripturam, qua nihil sanius esset:

ἦ σοὶ μὲν ἡμεῖς πανταχῇ δρῶντες φίλοι.

Ipse postea in editione Sophoclis utroque loco tacens Brunkium sequi satius duxit.

XXXVII. P. 115. quum contendisset ὦ cum substantivo et adiectivo coniunctum semper proximum habere nomen gravius, dixissetque: „*Quae quum ita sint, pervelim a Porsono excitari e scriptoribus probae Graecitatis aliquot locos similes huic in Epist. Cathol. Iacobi II. 20. ὦ ἄνθρωπε κενέ.*“ in subiecta adnotatione sic scripsit: „*Id viro eximio, ut nunc ipsum video, haud difficile erit. Vide mihi ipsum Sophoclem Electr. v. 622. ὦ θρέμμι' ἀναιδές. v. 1161. ὦ δέμας οἰκτρόν. Euripides Bacch. 598. ed. Brunck. ὦ φάος μέγιστον. Plato Phaedr. pag. 240. ed. Heind. ὦ παῖ καλέ.* Nec dubito plura exempla, quae item postpositum habeant nomen gravius, facili opera investigari posse.“ Mihi, si nomen gravius et priorem et posteriorem locum tenere posset, nihil interfuturum videbatur, utro modo loqui aliquis praeferret. At multum interesse: nam certa lege ὦ poni ante nomen eius, quod quis appellaret: itaque si miseros, qui pueri essent, dici ὦ οἰκτροὶ παῖδες; sin pueros, qui miseri, ὦ παῖδες οἰκτροί. Sic qui apud Platonem diceret ὦ παῖ καλέ, non admirari formam pueri, sed vocare eum, qui puer formosus haberetur. Sic Sophoclem ὦ θρέμμι' ἀναιδές et ὦ δέμας οἰκτρόν, sic Iacobum ὦ ἄνθρωπε κενέ dixisse. Id planissime perspicui ex Euripidis versu, quem non affe-

rendum fuisse ei, qui sic ut ipse de hoc genere dicendi sentiret:

ὦ φάος, μέγιστον ἡμῖν, εὐτοῦ βακχεύματος.

XXXIX. P. 120. in adnotatione: „Constantissimum est discrimen, quod ne quis, *Wolfianu motus interpunctione*, *Homerici* *ll. II. v. 250. sq. con-* velli putet, cogitet optativo veri nominis οὐκ addi non posse. Satis notum est, *ψευδώνυμον cum par-* 27 *ticula* *ἀν* saepissime sic poni, ut vicem gerat τοῦ προστακτικοῦ: quo sensu ubi dicitur, οὐ recte adsciscit, mutandum illud in μὴ, si imperativum sufficias. *Aristophanes Vesp. v. 725. sq.*

ἤπου σοφὸς ἦν, ὅστις ἔφασκεν· Πρὶν ἂν ἀμφοῖν
μῦθον ἀκούσης,
οὐκ ἂν δικάσαις.

ad q. l. Scholiastes: Κατὰ τὸ,

„Μηδὲ δίκην δικάσης, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον
ἀκούσης.“

Fatebar, quod satis notum diceret, mihi ignotum esse, gratumque facturum fuisse, si id aliis exemplis quam isto Aristophanis versu probavisset, in quo οὐκ ἂν δικάσαις id quod ubique significare, non possis iudicare, eadem ratione qua a Quintiliano I. 5, 50. monitum: ne ac non ad-
verbia: qui tamen pro illo, ne feceris, non feceris, in idem incidat vitium, quia alterum negandi est, alterum vetandi.

XL. P. 123. Odysseae I. v. 47. afferens,

ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι,

„Codices Vindob.“ inquit, „ῥέζει. Aut hoc probandum, opinor, aut legendum ῥέζει.“ Non videbatur mihi dubitandum esse de optativo, quo nihil esset verius: pendere enim ex praegresso optativo. Sed nihil attinet repeti, quae alibi de hoc genere loquendi, hodie notissimo, scripsi.

HERM. OP. IV.

A a

XL. P. 126. „Apollonidas III.

εἰ τοιόσδε Λέων λάχεν ἀντίος Ἡρακλῆϊ,
οὐκ ἦν Ἀλκίδεω τοῦτο τὸ δωδέκατον.

Scribo:

εἰ τοιόσδε Λέων λάχεν ἀντίος Ἡρακλῆϊ,
οὐ κ' ἦν Ἀλκίδεω τοῦτο τὸ δωδέκατον.“

Requirebam exempla elisi ε in οὐ κ', emendarique mirabar, quod ex ipsius sententia, quam p. 55. exposuisset, vacuum esset vitio.

XLII. P. 127. In Maximi versu 428. quum reposuisset Φαῦλλον, in adnotatione scripsit: „*Vulgo Φαάλλου. Etiam Rentdorfius: Phaallus. Hunc hominem, ater an albus sit, non novi: bene novi Phayllum, Crotoniatam celebratissimum. Vid. Epigr. udesp. 28CCV. ibique Iacobs. p. 411.*“ Adnotaveram, hanc emendationem occupatam esse a P. Wesselingio Probab. p. 138.

XLIII. P. 131. „Orpheus Argon. v. 1257. sqq. ed. Gesn.

ἡ τάχα καὶ δύσεσθ' Ἀργὼ κατὰ βένθε' ἔμελλεν,
εἰ μὴ πρεσβίστη θυγάτηρ αἰλίοιο γέροντος
εὐρυβίην Πηλῆα πάλιν λελίητο ιδέσθαι.

ἔμελλεν δύσεσθαι i. q. ἔδν ἄν. Reliqui autem, quam unice veram puto, omnium lectionem librorum, male expulsam ab Hermannno, ἡ τάχα καί. Significanter positum cum ἡ, tum magis etiam καί. At, inquit Hermannus, epicus sermo postulabat καὶ τάχα. Satis superque tuebuntur ἡ τάχα, ut proprium epici sermonis, hi loci.“ Et tum affert quinque exempla. Quaerebam, adeone me hospitem esse crederet in epicis Graecis, quos illud ipsum volumen Orphicorum omnes a me perlectos ostenderet, ut tritissimum illud ἡ τάχα ignoraverim. At enim me non quod inusitatas epicis putavissem, voculas illas ex Orphei versu expu-

lisce, sed quod sic, ut ibi, non usurparentur. Nam poni eas in principio orationis, cuiusmodi et illa quae ad me refutandum attulisset exempla, et quae quis alia his addere ingenti numero posset, esse omnia. Sed memini me haec iam attigisse in iis quae scripsi de *α*ν particula I. 12. in Diar. class. fasc. LXIX. p. 40.

Haec sunt illa, quae in publica super Meletematis disputatione partim protuli, partim volui proferre. Sitne in iis, quod ut inique atque adrodendi illius libri caussa dictum culpari possit, ipsi qui haec legerint aestimabunt. Ego quidem me opinor, si quid in me malevolentiae fuisset, absurdae quidem, ut in eum, quem mihi amicum esse putarem; aut si quid invidiae, quae, quamvis turpis, fortasse in homine, qualem me esse ipsi complacitum est, aliquid veniae impetraret: opinor, inquam, si quid huiusmodi in me fuisset, quam habebam disputandi materiam potius in alia capita, quae multo ad istiusmodi consilium aptiora inveniri potuisse in promptu est, quam in illa distributurum fuisse, quae nihil continerent quod non in quemvis alium librum caderet. Nam quis umquam liber scriptus est, nisi forte alicuius mathematici ex solis compositus numeris, in quo non aliquid falsum, aliquid non accurate dictum, aliquid supervacaneum at-29 que inutile reperiatur? Sed satis de his.

Hic est liber primus incredibilium, qui est prologus. Qui sequuntur, in iis, ut in hoc, quae facta, quae non facta sunt, sic ut sunt facta vel non facta, inde a prima inter me et Schaeferum notitia enarrabo. Eorum in uno ipse me magni illius et numquam expiandi, sed tamen non poenitendi criminis reum confitebor, propter quod, ne alia memorem capitis pericula, fortuna quadam Hesioidea bis morti datus atque epigrammate sepulcrali honoratus vivo, nunc autem tertium, qui me eradicare sibi visus, permutatis personis in semet saevit, ab eo sospitor ac superstitor ipso, verumque esse quod dictitat experior, *ὁ πρῶσας καὶ ἰάσεται*: illud crimen dico, ex haud magnis neque aerumnabili labore partis opibus mediocri sanae mentis usu ultra seu sapere seu desipere au-

sum esse, quam quibusdam commodum erat. Opto ego quidem ut liceat hoc opus inchoatum relinquere: sin minus, non meis mihi ullis armis opus erit, ut vera esse, quae utinam ne essent, evincam. Quamquam praevidео, non ante his rebus finem allatum iri, quam quum, quod dudum alii omnes viderunt, etiam ille, qui primus animadvertere debebat, intellexerit, non alium hominem ullum, sed solum se ipsum, ut in praefatione illa scripsi, famae suae hostem exstitisse. Tristis hic exitus est, quaque ad eum via perveniatur, sed, quia eodem ducunt omnes, inevitabilis.

DE MENSURA VTRIVSQUE *ᾶν*.

Nihil est quod demonstrari nequeat, si quis habere testes, quam bonos habere satius ducat. Id accidit in mensura *ᾶν* particulae, tum eius, quam potentialem vocant, tum illius, quae ex *ἐᾶν* contracta et *ᾶν* et *ῆν* pronunciatur. Et in illa quidem permirum ac prorsus incredibile esset, si brevis esset syllaba, quae ex contractione nata est, praesertim quum ipsum *ἐᾶν*, quod primus animadvertit diligentissimus talium rerum observator P. Elmsleius, ultimam habeat productam. Id exemplis confirmavit G. Dindorfius duabus in editionibus Aristophanis ad Vespas v. 228. illa, quae a. 1825. prodit, et copiosius in novissima. Addi possunt alia exempla, ut in Appendice ad Stobaeum apud Gaisfordium vol. IV. p. 76. et quae infra afferentur. Patet ergo quibus pedibus incedat hic versus apud Stobaeum XXVII. 8, 3.

ἐᾶν ἐπιτοκῆση τις, αὐτὸς εὐθέως.

Itaque Philemonis versus apud eundem XVI. 1. in quo *ἐᾶν* legebatur, sic scribendus:

ᾶν οἷς ἔχωμεν, τοῖςδε μὴδὲ χρῶμεθα.

Idem vitium XIV. 3. Euripidis libri meliores, *ῆν* offerentes, removerunt. Tollendum etiam ex alio Phi-

lemonis fragmento CVIII. 35. quod sic emendandum videtur:

*πόλλ' ἔστιν ἐν πολλαῖσιν οἰκίαις κακά,
ἃ καλῶς ὅταν ἐνέγκῃς, ἀγαθὰ γενήσεται.*

Hoc igitur *ἐὰν* in *ἄν* contractum corripere crediderunt Heathius, Brunckius, Iacobsius, novissime autem, quod ego quidem sciam, Schaeferus, qui in indice Homeri p. 147. quum Heathium et Brunckium auctores nominavit, iure memoravit Brunckii adnotationem ad Aristoph. Plut. 482. non item aliam ad sententias comicorum p. 336. sive secundae editionis p. 269. in qua de quinto pede trimetri sermo est. Tuetur autem correptionem istam Schaeferus duobus in quae inciderrat exemplis, uno Euripidis in Iphig. Aul. 1192. Heathii probans coniecturam:

*τίς δὲ καὶ προσβλέψεται
παίδων σ', ἂν αὐτῶν προθέμενος κτάνῃς τινά;*

altero, versu heroico, quem ex Plutarchi Mor. T. I. p. 90. ed. Wyttenb. i. e. ex libro de audiendis poetis p. 24. C. affert:

Ζεὺς γάρ οἱ νεμέσα, ἂν ἀμείνονι φωτὶ μάχοιτο.

De Euripidis versu, in quo libri omnes *ἐὰν* habent, non meminerat quid Porsonus coniecisset ad Phoen. 1373. Sed tamen soloece Porsonus. G. Dindorfius in novissima editione Aristophanis eo quo dixi loco versum illum una cum aliquot aliis ab indocto illo homine scriptum existimat, qui tot alia in illa fabula turpiter interpolaverit. Mihi haec expeditior quam tutior ratio videtur, assentiorque Porsono atque Elmsleio, haec non in interpolationis suspicionem trahentibus. Elmsleium, qui ad Oed. Reg. 1460. *ἴν' αὐτῶν προέμενος κτάνῃς τινά* coniecit, quod repetens ad Medae v. 1019. not. d. audacter se *προέμενος*, dubitanter *ἴν'* emendare dixit, ego quidem non debuisse *προθέμενος* mu-

tare, ἔν' autem confidentius positurum fuisse, si recte perspectam habuisset loci illius rationem, arbitrator. Sed id alibi explicabo. In epici vero poetae versu, (Homeri autem est,) quis non statim, qui aliquem epicorum sermonis usum habeat, sic videat scribendum esse:

ὅτ' ἀμείνονι φῶτι μάχοιτο.

Atque id distincte scriptum prostat in illo versu non solum apud Aristotelem Rhet. II. 9. et in libro de vita Homeri, qui Plutarcho tribuebatur, p. 211. ed. Ernest. sed etiam in illo ipso Plutarchi libro, unde eum affert Schaeferus, aliquot paginis post, p. 36. A. sive ed. Wytttenb. p. 133. Hinc cum recepto, uti decebat, ὅτ' inseruit Wolfius Iliad. XI. 543. Videntur haec fugisse Schaeferum etiam quum ad poesin gnomiam p. 91. manens in sua sententia, meque, opinor, dicens scripsit: *sunt qui praefracte negent; quo iure, ipsi viderint*: et mox: *nunc addo ex Anthol. Palat. II. p. 343. n. 74. v. 9. ὅξος ἂν αἰτήσω*. At hoc quod addit exemplum, quod Lollii Bassi est, pridem ego in dissertatione de praeceptis quibusdam Atticistarum p. 17. (Opusc. vol. I. p. 286) ut corruptum, una cum alio Palladae, epigr. 137, 4. in Brunckii Anal. T. II. p. 436. repudiaveram. In Palladae quidem epigrammate Brunckius ex Planude dederat:

μηδ' ἂν Ἰσοκράτους ῥητορικώτερος ἦ.

Sed codex Vaticanus emendate:

μηδ' ὅτ' ἂν Ἰσοκράτους ῥητορικώτερος ἦ.

Itaque ad solum redacti sumus Lollium Bassum, cuius in epigrammate, quod apud Brunckium numero tertium est T. II. p. 160 seq. scriptum illud in anum surdam, quae quidquid mandatum esset exsequeretur perversissime, haec leguntur:

ὄξος ἂν αἰτήσω, τόξον φέρει· ἂν δέ γε τόξον,
ὄξος.

Sicclius vero scripsisse poetam istum credamus? Ad-
ducatur forsitan aliquis, si eum videat vocali sequente
ἦν dicere v. 3.

ἦν αὐτῇ τυρούς ἀπαλούς εἰπωμεν ἐνέγκαι,
et magis etiam, si consideret hoc, v. 7.

ἦν ὁπὸν αἰτήσω, δοκὸν εἰσφέρει· ἂν, λάχα-
νόν μοι,
εἰπω, δός, πεινῶν, εὐθὺ φέρει λάσανον.

At hoc quidem in disticho codex ἂν ὁπὸν αἰτήσω, ut ipse
se poeta, si corripuisset ἂν in versu qui sequitur, refu-
tasse videatur. Quare quid dubitabimus, quin librarii,
non poetae ista scriptura sit? Corrigenda ea, nisi fallor,
hoc modo:

ὄξος ἔαν αἰτῶ, τόξον φέρει· ἂν δὲ τὸ τόξον,
ὄξος.

Patet αἰτῶ, ut in re quae quotidiani usus est, recte dici.
Deinde codex ἂν δὲ τόξον. Bono ergo iure videmur con-
tendisse, produci ἂν quod ex ἔαν factum est. Quod
quo minus quis uno alterove corrupto versu impugnare
aggrediatur, aliquot placet producti exempla afferre.
Ex fragmentis apud Athenaeum haec notavi: p. 100. D.
119. E. 278. B. 292. C. 305. E. 336. C. 339. A.
377. A. XI. 781. F. 782. D. (p. 1036. 1038. ed.
Dindorf.) 519. A. 595. C. Apud Stobaeum autem
III. 7. V. 11. IX. 9. XIX. 2. XXII. 19. 26. XXX. 4, 1.
XXXV. 7. LXII. 28. LXXVI. 1. CXIII. 10, 3. CXVI.
35, 2. CXXI. 13. et in Appendice apud Gaisfordium
vol. IV. 20. Reponendum ἂν pro ἔαν CVI. 8, 14. in
Menandri versu Θεοφορουμένου:

ἄνθρωπος ἂν ἢ χρηστός, εὐγενής, σφόδρα.

de quo monuit nuper Dindorfius ad Aristoph. Vesp. 228. Tum CXVI. 35, 6. in Apollodori Lacaena:

τῷ δὲ πατρὶ πρὸς τὸν υἱόν, ἄν ἀγνωμονῇ.

Item XCI. 13, 3. in Philemonis Πτέρυξιν:

ἀργυρίων ἐστὶ τοῦτο δ' ἄν ἔχῃς, λέγε.

nisi quis ibi praeferat editionis Trincavellianae scripturam τοῦτ' εἰὼν ἔχῃς. In Sotadis versu XCVIII. 10. quem non recte emendavi in Elem. doctr. metr. pag. 447. in quo legitur ὅς εἰὼν ῆ, scribendum videtur:

ἀγαθός, εὐφυνής, δίκαιος, εὐτυχής εἰὼν ῆ.

Certe hoc veri similis, quam quo ipso quoque staret metrum, εὐτυχής τις ἄν ῆ. Sed satis de quaestione pene ridicula.

Progredior ad ἄν potentiale. De eius mensura non arrepto temere uno atque altero exemplo, sed diligenter collectis similibus adhibitaeque fide librorum dubitationem movit G. Dindorfius primo in iis quae Sophocli p. 56 seq. tum quae Aeschilo praefatus est p. 5. nuper autem plenius atque explicatius in praefatione poetarum scenicorum p. 7 seqq. Atque attulit hic exempla productionis duodecim, speciosa omnia, unum autem eiusmodi, ut vel audaciorem criticum abstertere ab emendando possit. Sed tamen si vel duplicaretur iste numerus, quid tam pauca exempla adversus milena illa valerent, in quibus particula ista correpta invenitur? Est hoc ita comparatum, ut omnes veri similitudinis fines excedat: elevaturque etiam eo, quod non pauciora aliarum reperiuntur particularum exempla, quales sunt μέν, γάρ, πρὶν, quae scripturae perturbatione hic illic sic positae sunt, ut possint aliquando pro longis habitae videri. Sed tamen, si quis analogiam consideret, eas quidem quae natura longae sunt corripì interdum, ut νύν, deprehendet, non autem quae breves natura sunt longas fieri, nisi forte apud epicos alicubi propter metri rationem. Sed operae pretium

est accuratius considerare exempla illa, in quibus productum esse ἄν videbatur Dindorfio. Id faciam, sed mutato ordine eo, quo sunt a Dindorfio enumerata, adiectisque duobus aliis, quorum in uno quum ipsi Dindorfio ἄν productum debeat, aut oblitus eius esse, aut nunc aliter de eo statuere videtur. Etenim permirum est, quod de illis duodecim exemplis septem οὐκ ἄν habent, quorum tribus, quae facillime corrigi inserto pronomine possunt, Dindorfius ipse non multum tribuebat. Ab his igitur initium faciamus.

I. (IX. Dind.) In Helena Euripidis Menelaum inter et Helenam haec disceptantur v. 1049.

M. φέρε, τί δ', εἰ κρυφθεὶς δόμοις

κτάνοιμ' ἄνακτα τῷδε διστόμῳ ξίφει;

E. οὐκ ἄν σ' ἀνάσχοιτ', οὐδὲ σιγήσειεν ἄν

μέλλοντ' ἀδελφῇ σύγγονον κατακτενεῖν.

Sic ex Porti emendatione editum. Libri οὐκ ἄν ἀνάσχοιτ'. Et quis non verissime emendasse Portum concedat?

II. (X.) In Hercule furente quum mori constituisset Hercules, ita colloquitur cum Theseo v. 1253.

οἷδ' οὐδὲν ὠφελοῦσί μ' ἄλλ' Ἡρα κρατεῖ.

Θ. οὐκ ἄν σ' ἀνάσχοιθ' Ἑλλὰς ἀμαθίᾳ θανεῖν.

Sic Barnesius, consentientibus, ut Matthiae nescio an ex comparantis silentio refert, codd. Florentinis. In edd. vett. abest σ'. Et hic quidem etiam necessarium videtur pronomen, ut de veritate emendationis non sit dubitandum.

III. (XI.) In eadem fabula v. 185.

Δίρφυν τ' ἐρωτῶν ἥ σ' ἔθρειψ' Ἀβαντίδα,

οὐκ ἄν σ' ἐπαινέσειεν.

Sic cum Barnesio edidit Matthiae, oblitus dicere Reiskium quoque sic scribi iussisse, in edd. antiquis autem

esse οὐκ ἄν γ' ἐπαινέσειεν. Potuit hic quidem pronomen poni, sed potuit etiam omitti. Quare nescio an hic locus iis adnumerandus sit, de quibus nunc dicetur.

IV. (V.) Apud Aeschylum in Agamemnone v. 346. legitur:

εἰ δ' εὖ σέβουσι τοὺς πολισσούχους θεοὺς
τοὺς τῆς αἰούσης γῆς, θεῶν θ' ἰδρύματα,
οὐκ ἂν ἐλόντες αὐτοῖς ἀνθάλοιεν ἄν.

Cod. Venetus Bessarionis οὐκ ἀνελόντες. Ex Farnesiano, qui Triclinii recensionem exhibet, editum οὐκ ἄν γ' ἐλόντες, nec discrepare videntur Mediceus et Florentinus liber.

V. (II.) In Sophoclis Aiace v. 1336. sic loquitur Vlixes.

καὶ μοι γὰρ ἦν πόθ' οὗτος ἐχθιστος στρατοῦ,
ἐξ οὗ κράτησα τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων·
ἀλλ' αὐτὸν ἔμπας ὄντ' ἐγὼ τοιόνδ' ἐμοὶ
οὐκ ἂν ἀτιμάσαιμ' ἄν, ὥστε μὴ λέγειν
εἶν' ἄνδρ' ἰδεῖν ἄριστον Ἀργείων, ὅσοι
Τροίαν ἀφικόμεσθα, πλὴν Ἀχιλλέως.

Sic Laur. a. a prima manu, Laur. b. duo Florentini apud Dindorfium, Brunckii codices praeter membranas, codex Palatinus. Sed membranae Brunckii, codd. Mosc. a. Dresd. b. edd. Aldina et Iuntinae οὐκ οὐκ. Neque indigna memoratu Bothii coniectura est, prolata in Annalibus Vindobonensibus vol. XXXVI. p. 75. οὐκ ἀντατιμάσαιμ' ἄν.

VI. (VII.) Euripides in Medea v. 866.

ἦ καὶ κελευσθεῖς· καὶ γὰρ οὐσα θυμωμένης,
οὐκ ἂν ἀμάρτοις τοῦδε γ', ἀλλ' ἀκούσομαι
τί χρῆμα βούλει καινὸν ἐξ ἐμοῦ, γύναι.

Sic ed. Lascaris cum novem codd. et scriptore Christi patientis v. 1983. Metro consultum Aldina duce per οὐκ ἄν γ' ἀμάρτοις.

VII. (VIII.) In Troadibus v. 408.

εἰ μὴ σ' Ἀπόλλων ἐξεβάκχευσεν φρένας,
οὐκ ἄν ἀμισθὶ τοὺς ἐμοὺς στρατηλάτας
τοιαῖςδε φήμαις ἐξέπεμπες ἄν χθονός.

Sic codd. Vat. 909. Flor. Havn. Vulgo cum Aldina οὐκ οὐκ.

VIII. (IV.) Sophocles in Antigona v. 746.

ΚΡ. ὦ μιὰρὸν ἦθος καὶ γυναικὸς ὕστερον.

ΑΙΜ. οὐκ ἄν ἔλοις ἦσσω γε τῶν αἰσχυρῶν ἐμέ.

Sic Aug. b. et quinque codd. Elmsleii, nisi quod unus horum ἔλῃς habet. Vulgo ex Aldina οὐκ ἄν γ' ἔλοις.

Non illud profecto de nihilo est, quod in his quinque vel sex exemplis optimi et veterrimi libri eam scripturam praebent, qua metrum vitatur. Ex quo quamquam facilis est coniectura, si in recentioribus vel minus bonis libris οὐκ οὐκ vel οὐκ ἄν γ' invenitur, id metricorum deberi industriae, tamen non sequitur, quod vitium illi se emendare crediderunt, non esse vitium: immo, quum non sit credibile, particulam, quae apud omnis generis poetas infinitis locis corripiatur, hisce tam paucis in exemplis productam esse, de eo tantum videtur quaeri posse, rectene emendaverint metrici, an melius quid et probabilius possit inveniri. Habent exempla ista hoc commune, quod et restrictionem omnia et asseverationem admittunt. Quocirca qui in omnibus οὐκ ἄν γε reponeret, non faceret quod aut sententiae verborum non conveniret, aut, quum etiam optimi atque antiquissimi libri saepissime vel omittant male vel addant particulas, non valde probabile videretur. Illud enim, quod iis in locis, in quibus aliud γε accedit, eam iterationem quidam invenustam esse dixerunt, perperam iudicatum esse monui ad Antigona

v. 743. possumque, si opus esset, multis exemplis ostendere. Et quis non novit illud:

ἀτὰρ οὐ μὲν σφῶϊ γ' οἶω
πρὶν γ' ἀποπαύσεσθαι, πρὶν γ' ἢ ἕτερόν γε
πεσόντα
αἵματος ἄσαι Ἄρηα.

Sed animum tamen advertit hoc, quod, quamvis non magnus sit numerus quinque vel sex exemplorum, tamen, quum inter se simillima sint, in omnibus peccatum eodem modo est. Ex quo veri simile est, quum γ' illud nullam ab antiquis libris fidem habeat, alium esse communem istis locis omnibus fontem erroris. Et profecto, quando nullus eorum est, in quo non aptissime asseveratio quaedam accedat, quod in uno alterove eorum Porsonus atque Elmsleius reponi voluerunt, οὐτᾶν, accommodatum est omnibus. Patet autem qua caussa in οὐκ ἄν mutatum fuerit: nam quum οὐτ' ἄν scriberetur, idque videretur οὕτε ἄν esse, nec tamen sequeretur aliud οὕτε, mutatum est sic, ut sensus postulare putabatur. Et in eo quidem exemplo, quod ex Antigona allatum est, τοῖ particula, ut plerumque, in principio sententiae est. In caeteris οὗτοι apodosin incipit, quod quoniam ratius fit, iuvabit, ne quis dubitet, haec apposuisse ex Oedipo Rege v. 515.

εἰ γὰρ ἐν ταῖς ξυμφοραῖς
ταῖς νῦν νομίζει πρὸς γ' ἐμοῦ πεπονθέναι
λόγοισιν εἴτ' ἔργοισιν εἰς βλάβην φέρον,
οὗτοι βίου μοι τοῦ μακράϊωνος πόθος,
φέροντι τήνδε βᾶξιν.

Et v. 851.

εἰ δ' οὖν τι κακτρέποιτο τοῦ πρόσθεν λόγου,
οὗτοι πότ', ὦναξ, τόν γε Λαῖου φόνον
φανεῖ δικαίως ὀρθόν.

Pergo nunc ad reliqua.

743. possumque, si opus esset, multis exemplis ostendere. Et quis non novit illud:

ἀτὰρ οὐ μὲν σφῶϊ γ' ὄϊον
πρὶν γ' ἀποπαύσεσθαι, πρὶν γ' ἢ ἕτερόν γε
πessόντα

αἵματος ἄσαι Ἄρηα.

Sed animum tamen advertit hoc, quod, quoniam non magnus sit numerus quinque vel sex exemplorum. tamen, quum inter se simillima sint, in omnibus pertractatus eodem modo est. Ex quo veri simile est, quum nullam ab antiquis libris fidem habeat, aliam rem potius munem istis locis omnibus fontem erroris. Et non quando nullus eorum est, in quo non aptissime ratio quaedam accedat, quod in uno altero tantum Thebanus atque Elmsleius reponi voluerunt, ostendit datum est omnibus. Patet autem quia cum mutatum fuerit: nam quum οὐτ' ἄν scriberetur, ut praederetur οὐτ' ἄν esse, nec tamen sequeretur scripturam. mutatum est sic, ut sensus postulare possit, et Brunckii quidem exemplo, quod ex Antiqua Cod. Lips. tricula, ut plerumque, in principibus. S. 2782. enotatis οὗτοι apodosin incipit. Bibliothecarii ex coniunctione καὶ ex Ven. Rege v. 515.

ταῖς νῦν
λόγοισι
οὗτοι
φεί

rectio vel coniectura
pta significari videtur.
Colb. 2. Bar. 4. Guel-
obonensis A. B. D. Ve-
d. Eaque, si quid video,
pte ea utamur. Loquitur
virum Thebanum telis hosti-
scuto Parthenopaei affixa erat,
mis ictus imago ista portendere
eam gestet, conversum iri. Id
atque aptissime, interpunctione
spiritu;

IX. (VI.) In Rheseo v. 560. Aldina:

ἀλλ' εἰ κρυπτόν λόχον εἰσπεσὼν
διόλωλε, τάχ' ἂν εἴη φοβερόν.

Quattuor codd. ἀλλ' ἦ; duo ἀλλ' ἦ; deinde unus εἰς παί-
σας. In altero versu autem duo διόλωλεν, unus ὄλωλε,
duo διώλεσεν, et post φοβερόν tres addunt μοι. Tam
perturbati loci perexigua ad probandum vis est. Sunt hi
duo versus, ut strophici monstrant; acatalecti. Non est
autem obscurum, non opus esse dici τάχ' ἂν εἴη φοβερόν,
quum unus militum, qui ibi inter se colloquuntur, de
longa absentia exploratoris sollicitus modo dixerit:

ταρβῶ· χρόνιος γὰρ ἄπεστιν.

Itaque, quoniam iam ad diluculum vergit nox, ut orta
luce quid rei sit cognitum iri speretur, in Opusc. vol. III.
p. 306. scribendum censui:

ἀλλ' ἦ κρυπτόν λόχον εἰσπαίσας
διόλωλε; τάχ' ἂν δ' εἴη φανερόν.

Perturbationis quum variae excogitari caussae possint,
una earum haec est, ut ἦ vel ἦ in εἰ depravato, φανερόν
mutatum fuerit in φοβερόν. Sed quidquid de hoc loco
aliquis statuatur, tamen illud confessurum arbitror, non
posse hoc exemplo productionem particulae demonstrari.
Nam etiam si quis φοβερόν tuendum putabit, in promptu
est, poetam vel mediocriter exercitatum scripturum fuisse,
τάχ' ἂν τι πέλοι φοβερόν.

X. (III.) In Sophoclis Electra v. 314. Laur. b.
unus Florentinorum apud Dindorfium, Aug. b. Palat.
Ald. et aliae edd. vett. sic:

ἦ δ' ἂν ἐγὼ θαρσοῦσα μάλλον ἐς λόγους
τοὺς σοὺς ἰκοίμην, εἴπερ ὦδε ταῦτ' ἔχει.

Proxime accedit ἦ δ' ἂν, quod in Laur. a. prima manus
scripsit, et ἦ δ' ἂν Florentini L. Sed secunda manus

in Laur. a. ἡ καὶ, quod habet Iuntina a. 1547. aliaeque edd. Chori sunt verba illa, postquam ex Electra quaesivit, domine an foris sit Aegisthus, eaque respondit ruri esse. Dindorfius interrogationis signum his verbis apposuit, ἡ δέ, quod raro in interrogatione usurpatur, in Aristophanis Avium v. 23. ab se repositum memorans. At valde dissimilis illius loci ratio est, neque apud Sophoclem, si interrogaret chorus, μάλλον recte addidisset. Non tamen aut vitiosa est illa scriptura, aut in metrum peccat, modo meminerit quis, si ἡ δὲν scribatur, id esse ἡ δὲ ᾄν. Erit hoc quoque aliquando in iis, quae, sicut τᾶν ex τοὶ ᾄν contractum, semel in lucem protracta non amplius addubitantur.

XI. (I.) Apud Aeschylum in Septem ad Thebas v. 568. vulgo legitur:

θεῶν θελόντων δ' ᾄν ἀληθεύσαιμ' ἐγώ.

Non ex omni parte verum est, quod Dindorfius in praefatione Sophoclis dicit, librorum hanc esse scripturam. Invenitur ea quidem in edd. Rob. Turn. Vict. et Brunckii cod. B. in quo ad δ' supra scriptum τ'. Cod. Lips. δ' αῦ. Ac nescio an quod ex cod. Paris. 2782. enotatum est, ᾄν ἀναληθεύσαιμ', errore librarii ex coniunctis ᾄν et αῦ traxerit originem. Burtonus καὶ ex Ven. affert, quo vel codicis cuiuspiam lectio vel coniectura viri docti exemplo Aldinae adscripta significari videtur. Omittant δ' codex Brunckii A. Colb. 2. Bar. 4. Guelferbytanus, Vitebergensis, Vindobonensis A. B. D. Venetus Bessarionis, editio Aldina. Eaque, si quid video, vera scriptura est, modo recte ea utamur. Loquitur Eteocles de Sphinge, quae virum Thebanum telis hostilibus expositum tenens in scuto Parthenopaei affixa erat, auguraturque, quos Thebanis ictus imago ista portendere videatur, in ipsum, qui eam gestet, conversum iri. Id igitur rectissime faciet atque aptissime, interpunctione mutata, appictoque spiritu:

ἔξωθε δ' εἴσω τῷ φέροντι μέμψεται,
 πυκνοῦ κροτησμοῦ τυγχάνουσ' ὑπὸ πτόλιν;
 θεῶν θελόντων· ἄν ἀληθεύσαιμ' ἐγώ.

XII. (XII.) Alexidis fragmentum est apud Athenaeum X. p. 422. A. B. cuius partem inde repetiit Eustathius p. 1837, 20.

μάθοις δ' ἄν οἶον ἀνθρώποις κακὸν
 ἔστιν ἢ γαστήρ, διδάσκει δ' οἷ', ἀναγκάζει
 δ' ὅσα.
 εἴ τις ἀφελοὶ τοῦτ' ἀφ' ἡμῶν τὸ μέρος ἀπὸ τοῦ
 σώματος,
 οὐδ' ἄν ἀδικοῖτ' οὐδὲν οὐδεὶς οὐθ' ὑβρίζειτ'
 ἄν ἐκὼν.
 νῦν δὲ διὰ ταύτην ἅπαντα γίγνεται τὰ δυσχερῆ.

Sic versus ille, cuius mensura laborat, et apud Athenaeum et apud Eustathium scriptus est, nec quidquam variatur nisi quod Laurentianus B. οὐδεὶς omittit. Corrigit in priore parte οὐτ' ἄν. In altera Dindorfio, si quid mutandum esset, οὐθ' ὑβρίζειτ' ἔτ' ἄν ἐκὼν scribendum videbatur. Quod quum tamen parum elegantes numeros praebeat, oratioque in librorum scriptura tam plana ac nitida sit, ut non appareat, quid in vitii suspicionem adduci possit, hoc exemplum omnium maxime visum est quum emendationem omnem arcere, tum productionem firmare particulae. Sed tamen si omnino incredibile est umquam productum esse ἄν, per hunc profecto versum nihilo fiet credibilius. Veniat fortasse cuipiam in mentem, non prorsus negligendum esse, quod libri in principio habent οὐδέ: nam permutatas esse sedes negationum, quumque gravius sit ὑβρίζεσθαι, quam ἀδικεῖσθαι, sic potius scribere debuisse librariorum:

οὐτ' ἄν ἀδικοῖτ' οὐδὲν οὐδεὶς, οὐθ' ὑβρίζειτ'
 ἄν γ' ἐκὼν.

Verum alia, eaque aliquanto planior patet emendandi via. Nam qui meminerit, saepe librariorum, quod nemini

non in scribendo accidit, verba idem significantia permutare, is, opinor, non a vero nos aberrare iudicabit, si poetam sic scripsisse contendamus:

οὐτ' ἂν ἀδικοῖτ' οὐδὲν οὐδεὶς, οὐθ' ὑβρίζουτ'
ἂν θέλων.

Error, antiquior Eustathio, ab hoc est repetitus.

XIII. Poterit fortasse tertium decimum exemplum ex Cratini verbis peti, quae apud Athenaeum p. 8. A. sic scripta leguntur: πῶς ἂν Ἰσχομάχου γεγωνὼς Μυκονίου φιλόδωρος ἂν εἴη. In quibus quum neque dictio vacua vitio sit, neque numeri qui usitati sint inveniantur, apertum est, si haec sunt ex versibus iambicis sumpta, non aliter apto atque eleganti numero trimetros incedere, quam producta particula, sive sic distribuas:

πῶς ἂν Ἰσχομάχου γεγῶς τοῦ Μυκονίου
φιλόδωρος ἂν εἴη;

sive hoc modo:

πῶς ἂν Ἰσχομάχου γεγῶς
τοῦ Μυκονίου φιλόδωρος ἂν εἴη;

Sed tamen huic quidem fragmento quis aliquid tribuat, in quo neque constat de metro, et relinquitur illud, ut sit ex cantico depromptum, in quo trimetrum sequeretur clausula anapaestica:

φιλόδωρος ἂν εἴη.

XIV. Quartum decimum exemplum a Dindorfio illatum est fragmento Menandri apud Athenaeum VIII. p. 364. E. ubi is quod libri habent ἀνελεῖν in ἂν ἐλεῖν mutavit, cuius ego mutationis causam non perspicio, nec video quid ad emendationem fragmenti non leviter corrupti conferat. Sed operae pretium est versus illos, qui fuerunt in Μέθῃ, accuratius considerare.

- Εἶτ' οὐχ ἅπαντα πράττομεν καὶ θύομεν ;
 ὅπου γε τοῖς θεοῖς μὲν ἡγορασμένον
 δραχμῶν ἄγω προβάτιον ἀγαπητὸν δέκα ,
 αὐλητρίδας δὲ καὶ μύρον καὶ ψαλτρίας ,*
 5 *Μενδαῖον, Θάσιον, ἐγγέλεις, τυρόν, μέλι
 μικροῦ ταλάντου γίγνεται τὸ κατὰ λόγον.
 δραχμῶν μὲν ἀγαθὸν ἄξιον λαβεῖν δέκα
 ἡμᾶς, εἰ καὶ καλλιερηθῇ τοῖς θεοῖς·
 τούτων δὲ πρὸς ταῦτ' ἂν ἐλεῖν τὴν ζημίαν ,*
 10 *πῶς οὐχὶ τὸ κακὸν τῶν ἱερῶν διπλάζεται ;
 ἐγὼ μὲν οὖν ὧν γε θεὸς οὐκ εἶσα τὴν
 ὁσφὺν ἂν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐπιθεῖναι ποτε ,
 εἰ μὴ καθήγιζέν τις ἅμα τὴν ἔγχελυν ,
 ἵνα Καλλιμέδων ἀπέθανεν εἰς τῶν συγγενῶν.*

Sic editio Dindorfii. Priores sex versus attulit Athenaeus etiam IV. pag. 146. D. ubi v. 1. recte legitur ὁμοία pro ἅπαντα, v. 5. autem ταύτας pro Μενδαῖον, et v. 6. in cod. Pal. ed. principe et Casauboniana τάλαντον, quod iidem libri etiam in altero Athenaei loco praebent, in quo reliqui versus non alia cum varietate scripturae exstant, quam quod v. 7. illi quos dixi libri ἀγαθῶν praebent, v. 8. καὶ ex optimo cod. Ven. accessit, v. 11. in Laurentiano ὧν deest, et v. 13. ed. princeps et Casauboniana ἅμα καὶ τὴν ἔγχελυν habent. Infeliciter tractavit hos versus Grotius in Excerptis p. 733. nec quidquam, quod laude dignum sit, a quoquam allatum video, praeterquam v. 11. ab Reisigio ὧν γ' ὁ θεός. In quinto quidem versu dubitari non potest, quin et ταύτας et Μενδαῖον inepta sint supplementa. Requiritur enim necessario participium casu dativo, in quo tamen inveniendū non ultra hāriolationem progredi licet. Deinde, nisi ante septimum versum excidit aliquis versus, verbo opus esse patet, ex quo qui sequuntur infinitivi pendeant, si quidem aperte πῶς οὐχὶ apodosin incipit. Ab noni ver-

sus sententia, mala emendatione facta, longe aberravit Grotius, quum vertit:

cum quo si sumtus reliquos comparaveris.

Neque enim obscurum est, decem priorum versuum hanc esse sententiam: *et tum non aequè nobis bene est atque sacra facimus? quandoquidem diis vix decem drachmis emptam oviculam duco, tibicinas autem, unguentum, fidicinas, Thasium, anguillas, caseum, mel comparanti pene talentum fit ratio. Bonum quum decem drachmarum accipere nos aequum sit, si sic rite diis sacra fiunt, pro illis autem ad haec etiam multari, quomodo non duplicatur pro sacris malum?* Ex his consequitur, hoc fere modo versus illos scribendos esse:

εἴτ' οὐχ ὅμοια πράττομεν καὶ θύομεν;
 ὅπου γὰρ τοῖς θεοῖς μὲν ἡγορασμένον
 δραχμῶν ἄγω προβάτιον ἀγαπητὸν δέκα·
 αὐλητρίδας δὲ καὶ μύρον καὶ ψαλτρίδας
 συνάγοντι, θάσιον, ἐγγέλεις, τυρόν, μέλι,
 μικροῦ τάλαντον γίγνεται τὸ κατὰ λόγον.
 δραχμῶν μὲν ἀγαθὸν ἄξιον ὄν λαβεῖν δέκα
 ἡμᾶς, εἰάν καὶ καλλιεργηθῇ τοῖς θεοῖς,
 τούτων δὲ καὶ πρὸς ταῦτ' ἀνελεῖν τὴν ζημίαν,
 πῶς οὐχὶ τὸ κακὸν τῶν ἱερῶν διπλάζεται;

Ἀνελεῖν dixit tamquam de praemio: τούτων de utroque dictum videtur, quod et in sacris sordide parci, et suas in voluptates effuse prodigi sint. Hinc, ubi τὸ κακὸν τὰγαθοῦ διπλάζεται expectari poterat, τῶν ἱερῶν dixit.

De his quattuordecim producti ἄν exemplis si probabiliter disputavimus, cautum videtur, ne, si quae forte alia reperiantur, deterreant criticos ab emendando. Illud non supervacaneum erit addidisse, Alexandrinis quo-

que, quamvis abstrusorum amantissimis, ignotam fuisse productionem istam. Aliter non scripsisset Lycophro v. 521.

οὐκ ἄν, τὰ χειρώνακτες ἐργάται διπλοῖ,
Δρύμας τε καὶ Πρόφαντος, ὁ Κρώμνης ἄναξ,
ἐλατύπησαν κοιράνην ψευδωμότη,
ἐν ἡμαρ ἀρκέσειε πορθηταῖς λύκοις
στέξει βαρεῖαν ἐμβολὴν ῥαιστηρίαν.

VIRO SUMME REVERENDO

ATQVE ILLVSTRI

CHRISTIANO DANIELI BECKIO

ACADEMIAE H. T. RECTORI MAGNIFICO

**THEOL. ET PHILOS. D. GRÆ. ET LATT. LITT. P. P. O. POT. REG.
SAXON. A CONSIL. AVL. ORD. SAXON. VIRT. CIV. EQVITL. VNI-
VERSIT. LIPS. NATIONIS SAX. ET ORD. PHILOS. SENIORI. ACAD.
DECENVIRO. BIBLIOTH. ACAD. PRÆFECTO ALVMN. REGG. EPHORO.
SEMIN. REG. PHILOL. DIRECTORI. COLLEG. MAI. PRINC. COLLE-
GAE. SCHOLAE SVRDD. ET MVTT. PRÆFECTO. SOCIETT. REG.
SAXON. ANTIQVIT. PATRIAE LABLONOV. TEVTON. NATVRÆ HI-
STOR. ET OECONOM. LIPS. REG. MONACENS. ALIARVMQVE EX-
TERARVM SODALL. ACADEMIAE IMPER. ROSS. PETROPOL. SOCIO
HONORARIO**

VIII. MAII A. MDCCCXXIX

DIE SEMISECVLARI

A SVSCEPTO

MVNERE DOCTORIS ACADEMICI

GRATVLATVR

VNIVERSITAS LITTERARVM LIPSIENSIS

Certa prudentem manet atque fortem
Palma, solatrix vigilum laborum,
Qui neque exortis subito procellis
Haesitat amens,

Nec mari fidens placido, propinqui
Littoris iamiam tenuisse portum
Sperat, extremo glomerata temnens
Nubila ponto.

Perdidit multos animi calentis
Impetus, frenoque nimis remisso
Praepes incauto volitans ab ore
Liberior vox;

Perdidit torpens alios veteris,
Otiumque ignavum, et inops parati
Consili pectus, trepidusque vanis
Terror ab umbris.

Providae menti stat honos ubique, et
Vtilis vivit patriae sibique,
Qui citam callens segetem fugacis
Corripere horae,

Parcior somni neque sumptuosis
Assidens coenis, diuturniores
Strenuus confert ad amica Musis
Scrinia gazas.

Tu doces, Becki. Tibi se quis aequet,
 Quum memor longa serie revolvis
 Acta seclorum et celebrata prisco
                     Nomina mundo,

Bellaque et reges variamque sortem
 Gentium insignesque viros et ausus
 Nobiles narras; trutinæve iusto ex-
                     amine pensas,

Quid recens aetas hominum elaboret,
 Nunc petens finem iaculo negatum
 Debili, nunc in tenebras inertes
                     Caeca relabens;

Helladis vel quid lateat vetustis
 Abditum chartis, populusve monstras
 Romuli ut Graias imitetur artes
                     Ore Latino.

Vnde divinas tabulas recludis
 Fidus interpres, liquidique fontis
 Haustibus magni genuina pandis
                     Iussa magistri,

Saepe fucata vitiata fraude,
 Saepe vesanis temerata rixis,
 Quum furor saevus stimularet et fa-
                     naticus error.

Idem ades rectique bonique suasor
 Rebus in cunctis, monitorque acuto

Callidus verbo vitium atque inanes
Tangere nugas.

Perge: nam vires tibi non senectus,
Non labor fregit sapienter uso,
Nec fatigaris graviora semper
Pondera tollens,

Altera qui post decimam decorus
Purpura, Rector bene nota gestas
Sceptra, quo rerum nova te nitescat
Praeside forma.

Hinc ferens grati pia signa cordis
Te suum longis celebrat catervis
Civitas nostra, et bona vota puro
Nuncupat ore;

Nuncupant, (nam quas tua non ad oras
Fama clarata est?) simul orbe toto
Qui recordantur numero carentes
Docta magistri

Dicta, quum sedere avida bibentes
Aure concinnae nitidum loquelae
Flumen et salso bene temperata
Seria risu.

Sint tibi fructus placidi laborum,
Sit virens longo spatio senecta, atque
Impigre quinos decies per annos
Munere gesto

Posterae vivas memorande genti,
Qualis aerumnae patiens Vlixes,
Diva quem vafris celerem repertis
Pallas amavit,

Per mare et terras variis vagatus
Casibus, tandem patriis in arvis
Filio duxit sociaque dulcem
Coniuge vitam.

I N D I C E S
O P V S C V L O R V M
P O S T L I B R O S D E P A R T I C V L A α ν .

I N D E X G R A E C V S .

A Αἴτιον 245. αἰχὰς 245. ἀληθείης, <i>immemor, non obli-</i> <i>cendus</i> 331. ἂν pro ἐάν non corripitur 373. seqq. ἂν potentiale non producitur 377. seqq. ἀνατιμᾶν 312. ἀόκη 241. ἀπευθείης 240. ἀπλθανος 251. ἀπονει 324. ἀποτάσσεσθαι 250.	ἀρειθύσανος 283. Ἄριος 338. B Βαττις 249. Βιττις 249. Γ γογγύλος et στρογγύλος permutata 280. Δ δυσθνήσκειν 359. E ἐάν ultimum longam habet 373. 376. 377.

εἰσόκε cum indicativo 248.

ἐν, ἐνὶ in pede tertio versus ὁμορος 246.

heroici 223.

ἐπί. ἐφ' ἡμῶν 302.

ἐπιδέμνιος 359.

H

ἡ τάχα 370.

ἡϊῶν fluvii 210.

ἦν cum optativo 361.

I

ἡλεμίστρια 338.

ἱππᾶν 274.

K

κεραυνὸς 268.

Λ

Λεκτόν, Λέκτον 247.

λογιστικὴ 228. seq.

λυκοδίωκτος 340.

M

μαρανεῖν 268.

μὲ male ὀρθοτονοῦμενον 219.

Μελισσῆεις in Helicone 212.

μεταχείριος 317.

μῆκος, *latus quadrati* 236.

μουσοπολεῖν 243.

O

ὁμοτέρμων 247.

ὁμούριος 246.

οὔνεσθαι 321.

οὔτοι in apodosi 368.

ὄφρως, *ripa* 242.

Π

παντοτρόφος 267.

πέμφιξ 276.

πλινθίς 236.

πλίνθος 236.

πολιὸς 244.

πρυλέες 287. seqq.

πρύλις 290.

Σ

σὸς terminatio 351.

στρογγύλος et γογγύλος permutata 280.

T

τεθνώς 313.

τοὶ in apodosi 368.

X

χαλκοκέρανος 267. seq.

χαλκομάρανος 268.

Ω

ὦ quomodo construat 368.

INDEX LATINVS.

A Amphibius 249. Areopagi iudicia capitalia 299. seqq. G Gabii 273. H hyperbole 284. seqq. I inscriptiones quomodo tractan- dae 303. seqq.	Io: eius errores 274. seq. S Spondei in versu heroico Nonni sectatorum 210. seq. T trilogiae 254. V versus heroicis Nonni sectato- rum 210. seq.
-

INDEX SCRIPTORVM.

Aeschylus Prometheo 262. seq. 265. 275. 334. 356. 367. Septem ad Thebas 335. 383. Persis 335. 363. Agamemn. 336. 379. Choephoris 337. Eumenidibus 339. Supplicibus 339. Prometh. soluto 253. seqq. eius tres Promethei 253.	Alexis apud Athenaeum 384. Antistius 361. Apollodorus Lacaena 377. Apollonidas 370. Archimed. epigramma 228. seqq. et in praefatione Aristophanes Avibus 269. Vespis 369. Aristoteles in rhetor. 292. 295. Attius vertit Prometheum vin- ctum Aeschyli 275. Bion in quinto idyllio 358.

- Callimachus 278. Odyss. α. 369.
 Ciceronis versio orationis ex Aeschyli Prometheo soluto 270. λ. 297.
 Coluthus 205 — 227. Lollius Bassus 375.
 Cratinus 385. Longinus 294.
 Demetrius de elocutione 292. Lucianus Charidemo 352.
 Demosthenes in Aristocratem Timone 298. seq.
 300. 359. Lucilius apud Festum 290.
 Dionysius Hal. in rhetorica 351. Lysias 301. seq.
 352. 357. Maximus 361. seq. 370.
 Epigramma incerti scriptoris Menander Θεοφορουμένω 376.
 288. seq. Μίθῃ 385. seqq.
 Epigrammata in lapidibus 303. Nicander tertio Aetol. 247.
 seqq. Nonnus in paraphrasi Ioannis
 Euripides Hecuba 360. 317.
 Medea 379. Orpheus Argonauticis 370.
 Iphigenia in Aulide Lithicis 362.
 374. Palladas 375. seq.
 Iphigenia in Tauris Paulus Silentarius 286. seq. 364.
 364. seq.
 Troadibus 380. Philemon 373. bis.
 Helena 378. Πτέρυξιν 377.
 Hercule furente 368. Pindarus fragm. 331.
 bis. Plutarchus Pompeio 281.
 Rheso 382. Quintilianus 292. seq.
 Galenus 376. seq. Sappho 298.
 Hermesianax 239. seqq. Scholiastes Aeschyli Prom. 260.
 Hesychius 245. seq. 263.
 Hippocrates 362. Homeri ad II. ε.
 Homerus Iliad. β. 357. 288.
 δ. 297. Platonis 228. seq.
 ε. 286. 291. 296. Sophocles Aiace 379.
 297 bis. Electra 382.
 λ. 289. 374. seq. Antigona 361. 363.
 μ. 237. 289. 367. 380.
 ν. 296. 297. Oedipo Coloneo 356.
 π. 366.

Sophocles Trachiniis 355.
Colchidibus 277.
Phaedra 361.
Salmoneo 277.
Tyrone 359.

Sotades 377.
Synesius 286. seq.
Tryphiodorus 211.
Xenophon Anabasi 358.
Oeconomico 359.

880.4

H 552

v. 4

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
Stanford, California

